

Dr Makary Górzynski
Ośrodek Badań Regionalnych
Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego
pomysłodawca i redaktor merytoryczny

Justyna Danik
tłumaczenia z języka rosyjskiego

Izabela Karbownik, Alicja Szulc
tłumaczenia z języka niemieckiego

PLANOWANIE ADMINISTRACYJNE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIAST W GUBERNIACH KRÓLESTWA POLSKIEGO 1867-1915

WYBÓR ŹRÓDEŁ ARCHIWALNYCH (AKT ADMINISTRACYJNYCH)

W TŁUMACZENIU NA JĘZYK POLSKI Z JĘZYKA ROSYJSKIEGO

**UZUPEŁNIONYCH KONTEKSTOWO PRZYKŁADAMI PODOBNYCH POSTĘPOWAŃ
ADMINISTRACYJNYCH Z WIELKIEGO KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO
Z TEGO SAMEGO CZASU
WEDŁE TŁUMACZEŃ ARCHIWALIÓW**

Z KRAJOWEGO ZASOBU ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

**NA PODSTAWIE KWERENDY Z ROKU 2021
TŁUMACZENIA PRZYGOTOWANO I ANEKS ZREDAGOWANO W ROKU 2022**

Warszawa-Kalisz 2022

**NINIEJSZY ZESTAW MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH
JEST EFEKTEM REALIZACJI PROGRAMU GRANTOWEGO**

**NARODOWEGO CENTRUM NAUKI
MINIATURA – EDYCJA 5**

Tytuł:

„Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku:
między urbanistyką a administracją”.

Realizacja w okresie:

1 X 2021 – 30 września 2022

Wykonawca:

dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta
Stanisława Wojciechowskiego.
ORCID: 0000-0002-4736-7956

Dziedzina: nauki o sztuce (historia architektury i urbanistyki)

Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego
Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN.

Nr rejestracyjny wniosku:
2021/05/X/HS2/00340

SŁOWA KLUCZOWE

Królestwo Polskie; urbanistyka; miasta; urbanizacja; historia urbanistyki; historia architektury;
administracja; plany regulacyjne

KEYWORDS

Polish Kingdom; urbanism; towns; urban development; history of urbanism; history of
architecture; administration; spatial regulation plans

Redakcja materiałów źródłowych z języka rosyjskiego i niemieckiego:

dr Makary Górzynski, wg tłumaczeń Justyny Danik, Izabeli Karbownik i Alicji Szulc
wrzesień 2022

Licencja:

Creative Commons CC-BY Uznanie autorstwa 4.0.

(<https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/legalcode>)

INFORMACJA O PRZEPROWADZONYCH BADANIACH

Dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej

PLANOWANIE PRZESTRZENNE W MIASTACH KRÓLESTWA POLSKIEGO

PRZEŁOMU XIX I XX WIEKU: MIĘDZY URBANISTYKĄ A ADMINISTRACJĄ

Tematem finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki (Miniatura 5) badań podstawowych z zakresu nauk o sztuce (historia architektury i urbanistyki) była historia planowania przestrzennego i regulacji miast Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku. Przeprowadzono kwerendę źródłoznawczą w archiwach polskich, w zakresie administracyjnego projektowania urbanistycznego miast gubernialnych i niektórych ośrodków powiatowych. Efektem kwerendy jest prezentowany materiał źródłowy, weryfikujący i ukierunkowujący wstępne założenia, dotyczące wieloletniego projektu badawczego o architekturze i procesach przestrzennych w miastach Królestwa Polskiego między reformami postyczniowymi a Wielką Wojną.

W dotychczasowej literaturze historycznej o rozwoju miast wskazywano na zagadnienie projekto-wania urbanistycznego, przeważnie akcentując schematyczność powstających w realiach rosyjskiej biurokracji planów i wskazując na fiasco ich implementacji. Ponadto, analizowano potrzeby urbanistyczne miast z punktu widzenia rozwijającej się w przestrzeni publicznej tego czasu dyskusji o zasadach planowania przestrzennego. Niestety, samo zagadnienie administracyjnego planowania regulacji i rozbudowy miast w Królestwie Polskim pozostaje marginesem historiografii: dotąd nie powstało żadne opracowanie monograficzne, napisane z perspektywy nowoczesnej historii architektury. Konieczne jest ustalenie i porównanie działań, podejmowanych przez administracje miast, powiatów i guberni w zakresie polityki planowania przestrzennego. Istotne będzie prześledzenie procedur tworzenia planów, założeń projektowych, koncepcji regulacyjnych, ale też ukrytych w archiwalnych protokołach pomysłów i samego rozumienia procesów przestrzennych, wyrażanych przez różnorodnych aktorów społecznych. Nieprzebadana mikrohistorycznie pozostaje prawa i administracyjna zależność tych projektów od rosyjskiej polityki imperialnej, jak i dalsze losy planów, czy wreszcie sam proces ich wykonywania i wieloaspektowy związek z przemianami architektoniczo-urbanistycznymi i polityką (plan jako narzędzie regulacyjne, dokument i katalizator ambicji rozwojowych, ale też materialny obiekt w procesach administracyjnych, artykułujący ambicje miejskie). Interesująca wydaje się analiza artykulacji zasad i celów planowania miast w rosyjsko-polskim aparacie administracyjnym i w kontaktach z interesariuszami społecznymi.

Celem kwerendy było zebranie materiału porównawczego w zakresie urzędowego planowania przestrzennego między reformami postyczniowymi (ok. 1866-7) a kresem rosyjskiego zarządu na tym terenie (1914-1915). Podstawową bazę źródłową stanowi państwoowy zasób archiwalny w Polsce, w tym szczególnie akta miast, powiatów i guberni oraz zespoły dokumentacji kartograficznej. Plan badań zakładał pracę w zbiorach 9 archiwów państwowych, obejmując 95 jednostek archiwalnych, w tym około 60 pozycji dokumentacji aktowej i w pozostałej części – obiekty kartograficzne. Ostatecznie zadaniem objęto: AP w Białymstoku (19 j.a.), AP w Kaliszu (7 j.a.), AP w Kielcach (18 j.a.), AP w Łodzi (47 j.a.), AP w Lublinie (41 j.a.), AP w Piotrkowie Trybunalskim (23 j.a.), AP w Płocku (6 j.a.), AP w Radomiu (12 j.a.), AP w Tomaszowie Mazowieckim (Odz. AP w Piotrkowie)

(10 j.a.) i AP w Toruniu, Oddział we Włocławku (10 j. a.) – łącznie 193 jednostki archiwalne, aktowe i kartograficzne. W toku działania rozpoznano także zasoby archiwalne, dotyczące dawnej guberni suwalskiej, uzyskując jak dotąd negatywne wyniki z racji słabego zachowania materiału aktowego dla tego obszaru. Ponadto, realizacja kwerend umożliwiła zaplanowanie drugiego etapu prac badawczych w polskim i zagranicznym zasobie archiwalnym, weryfikując wstępne ustalenia i koncepcje.

W drugim etapie działania, w roku 2022, dzięki tłumaczeniom rosyjskojęzycznych, często trudnych w odbiorze archiwaliów kancelaryjnych na język polski i ich redakcji powstał obszerny materiał źródłowy, prezentowany poniżej. Dodatkowo, dla celów badań komparatystycznych, wykonano tłumaczenie wybranej dokumentacji niemieckojęzycznej z tego samego czasu, z obszaru zaboru niemieckiego, również dotyczącej planowania urbanistycznego. Zarządzanie danymi zbioru fotokopii i notat archiwalnych przeprowadził dr Makary Górzynski, podobnie jak wybór reprezentatywny akt do tłumaczenia. Tłumaczenie i opracowanie językowe tekstów rosyjskich przygotowała w ramach usług obcych Justyna Danik. Tłumaczenie i opracowanie językowe tekstów niemieckojęzycznych w ramach usług obcych przygotowały Izabela Karbownik i Alicja Szulc. Redakcję i wybór finalnego zasobu materiałów przygotował Makary Górzynski.

Poniższy zestaw przetłumaczonych tekstów ma w sposób reprezentatywny ukazywać różnorodne aspekty działań administracji rządowej na terenie podległego Rosji Królestwa Polskiego, dotyczących sporządzania planów pomiarowych i regulacyjnych (projektowanego położenia) miast. Zestawiono akta poświęcone miastom dużym (gubernialnym) i mniejszym, uwypuklając kwestie takie jak przebieg procedury administracyjnej, jej aktorzy, podstawy prawne, zakres działań mierniczych, stosunek administracji i mieszkańców do planowania przestrzennego w kontekście stanu i rozwoju miast, przeszkody i problemy w sporządzaniu projektów urbanistycznych. Przedmiotem naświetlonym w niniejszym zbiorze jest też zagadnienie polityki terenowej miast i możliwości ich przestrzennego rozwoju. Prezentowany zestaw nie dotyczy ośrodków ze wszystkich guberni dawnego Królestwa Polskiego; ze względu na czas trwania projektu badawczego i jego rozpoznawczy charakter ograniczono się do wyboru materiałów z guberni wysoko uprzedysławionych (piotrkowska, jedynie uzupełniająco warszawska, wymagająca oddzielnych badań) i tych o przeważającym profilu miasteczek rolniczo-handlowych lub miast powiatowych (kielecka, lubelska, łomżyńska, płocka, radomska). Pominięto metropole – jako wymagające oddzielnego ujęcia. Opracowując tłumaczenia, zachowano strukturę kancelaryjną instytucji, będących wytwórcami danego zasobu archiwального, podając każdorazowo nadane oryginalnie tytuły teczek / spraw i tytułaturę oraz zapisy kancelaryjne. Każdą jednostkę archiwальną opatrzono identyfikacją zasobu archiwального i sygnaturą, a tłumaczenia opatrzone odniesieniami do paginacji. Zachowano daty starego stylu (kanc. ros.).

Realizacja zadania umożliwiła, dzięki darmowej publikacji wspomnianych źródeł w Internecie, na wprowadzenie do obiegu naukowego nieodstępnych i trudnych poznawczo (bariera językowa) akt, do tej pory niemal niewykorzystanych w historiografii polskiej. Ukazują one choć w części rozmiary i skalę ówczesnej polityki urbanistycznej – jak się okazuje, bardzo aktywnej i rozbudowanej, choć obarczonej wieloma paradoksami prawno-administracyjnymi, skutkującymi trudnościami w realizacji. Rozpoznanie i porównanie informacji, uchwytnych w aktach magistratów i rządów gubernialnych, szczególnie w protokołach z posiedzeń organów kolegialnych, dotyczących planów miast i regulacji, pozwoli w przyszłości zrekonstruować zakres powodzenia ówczesnych prób polityki urbanistycznej w Królestwie Polskim, z odniesieniem do podobnych zadań administracji w zaborze pruskim. Prace te będą kontynuowane w ramach Ośrodka Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej.

dr Makary Górzynski, wrzesień 2022

PUBLIKACJE I INFORMACJE O PROJEKCIE BADAWCZYM

WYKŁADY:

M. Górzynski, *Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego ok. 1900 roku: między urbanistyką a administracją*, wykład na spotkaniu Pracowni Historii Sztuki i Kultury Artystycznej Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 15 grudnia 2021, online; [nagranie: <https://www.facebook.com/Kaliskie-Towarzystwo-Przyjaci%C3%B3%C5%82-Nauk-194752563877484/videos/mamy-przyjemno%C5%9B%C4%87-zaprezentowa%C4%87-nagranie-wyk%C5%82adu-dr-makarego-g%C3%B3rznego/>]

M. Górzynski, *Z urbanistycznego archiwum: jak i kto planował miasta Królestwa Polskiego na przełomie XIX-XX wieku*, wykład na seminarium mgr-dr prof. Agnieszki Zabłockiej-Kos, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, online, 21 marca 2022

ARTYKUŁY:

M. Górzynski, *Town Planning in the Polish Kingdom at the Turn of the Twentieth Century: Between Urbanism and Administration*, „*Stadtgeschichten. Ein Blog der Gesellschaft für Stadtgeschichte und Urbanisierungsforschung (GSU)*”, 4 kwietnia 2022, <https://stadthist.hypotheses.org/979>, ISSN 2750-6444 [<https://stadthist.hypotheses.org/credits>]

SPRAWOZDANIA

M. Górzynski, *Projekt badawczy „Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX-XX wiek: między urbanistyką i administracją”*, „*Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*”, z. 21, *Studio historyczne nad architekturą, urbanistyką i sztuką / Studies in History of Architecture, Urban Planning and Art*, red. M. Górzynski, Kalisz 2021, s. 261-264.

STRONA INTERNETOWA

<https://akademia.kalisz.pl/jednostki/osrodek-badan-regionalnych/> [dostęp 25 września 2022]

SPIS TREŚCI

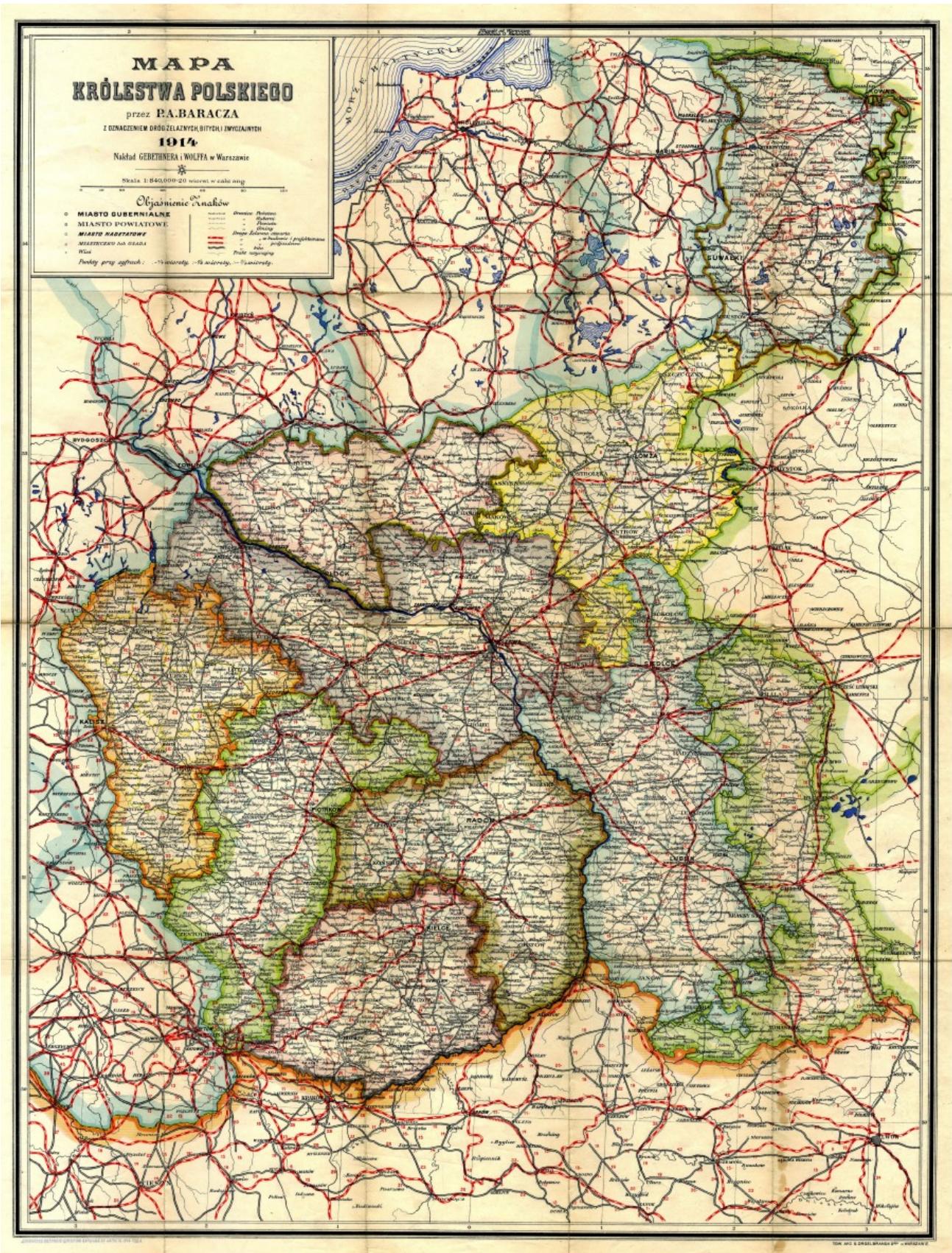
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE – WYBÓR Z JEDNOSTEK ARCHIWALNYCH

Instrukcja Komitetu Techniczno-Budowlanego MSW Imperium Rosyjskiego z roku 1870, dotycząca sporządzania planów regulacyjnych miast w toku czynności administracyjnych, obowiązująca do końca istnienia Cesarstwa Rosyjskiego (AP w Lublinie)	10-15
GUBERNIA KIELECKA (Archiwum Państwowe w Kielcach) 16-45	
O sporządzaniu planów regulacyjnych miasta [Kielc], 1870-1872	17-19
O wymierzeniu miasta Kielce, 1867 - /	19-25
O sporządzeniu nowych planów dla miast Guberni Kieleckiej, 1872-1878	26-32
O sporządzeniu regulacyjnych planów miast przez geometrę Zdziennickiego, 1876-1910	33-37
[Podanie ws. Placu Bazarowego w Kielcach], 1874	38-39
[Plan osady Secemin], 1898	40-41
O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Chęciny, 1906-1907	42-43
O regulacji miasta Olkusza, 1892	44-45
 GUBERNIA LUBELSKA (Archiwum Państwowe w Lublinie) 46-112	
O sporządzeniu planu miasta Lublina i regulacji ulic, 1874 - /	47-54
O planie nowej regulacji miasta Lublina, 1878-1879	55-57
O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Lublina, 1893/1900 - /	58-73
O wynagrodzeniu dla mieszkańców za zajęcie ich placów w związku z regulacją miasta Szczebrzeszyna, 1892 - /	74-94
O sporządzeniu placu regulacyjnego Chełma, 1896-1907	95-99
O rozszerzeniu granic miasta i sporządzeniu regulacyjnego planu Zamościa, 1914 (1905)- /	100-112
 GUBERNIA ŁOMŻYŃSKA 113-135	
[O regulacji miasta Nasielska, 1891-/]	114-124
[O regulacji miasta Ostrołęki, 1900-/]	125-135

GUBERNIA PIOTRKOWSKA**136-257**

Część korespondencji dotyczącej utworzenia miasta Sosnowiec [dosł. Sosnowice] i zmianie stanowisk w Magistracie tego miasta, 1902 - /	137-141
O pomiarze terenów miasta Sosnowiec i sporządzeniu planu regulacyjnego, 1902 - /	142-150
O sporządzeniu regulacyjnych planów miast Guberni Piotrkowskiej, 1872 – 1897	151-160
O przyłączeniu do miasta Łasku probostwa osady Łask, 1873 – 1883	161-175
O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Piotrkowa, cz. V, 1872-1885	176-187
O zamianie placów nr 284 i 296 na miejskie place nr 13, 14 15 w celu regulacji miasta Piotrkowa, 1873 - /	188-193
O sporządzeniu planu regulacyjnego miasta Rawy, 1872-1901	194-203
O prośbie obywatela Francji Iosifa Šanov" (Chanove'a) na zezwolenie mu na zabudowanie działki przeznaczonej według planu regulacyjnego miasta Noworadomska pod ulice Kątową, Polną, Ciemną i Sadową, 1898-1900	204-209
O poszerzeniu placu św. Magdaleny zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie regulacyjnym planem miasta na drodze pozyskania od Fajermana działki w Noworadomsku, 1909-1910	210-214
O nowej regulacji miasta Będzina, 1898-1908	215-218
O sporządzeniu nowego planu regulacyjnego miasta Tomaszowa, 1894 - /	219-222
O regulacji miasta [Tomaszowa] i sporządzeniu nowego miejskiego planu regulacyjnego, 1878 - /	223-224
O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Tomaszowa, 1894 - /	225-227
O sporządzeniu planu regulacyjnego miasta [Tomaszowa], 1910 - /	228-235
Akta dotyczące pomiarów miast, 1875 - /	236-244
O regulacji miasta [Piotrkowa], 1878 - /	245-247
O założeniu publicznego parku przy alei Aleksandrowskiej [w Piotrkowie], 1880 - /	248-252
O kwestii przyłączenia do miasta zabudowanych terenów podmiejskich wraz ze zmianą planu regulacji miasta [Piotrkowa], 1898 - /	253-257

GUBERNIA PŁOCKA (Archiwum Państwowe w Płocku)	258-265
O sporządzeniu planu regulacji miasta Płocka, 1881-1907	259-265
GUBERNIA RADOMSKA (Archiwum Państwowe w Radomiu)	266-272
O sporządzeniu planu regulacyjnego miasta Radomia, 1894-/	267-272
GUBERNIA WARSZAWSKA (Archiwum Państwowe w Toruniu, Oddział we Włocławku)	273-278
O przyłączeniu do miasta przedmieścia – rządowego majątku Zazamcze, 1875-1909	274-278
MATERIAŁY KONTEKSTOWE	279-346
PLANOWANIE MIAST NA TERENIE WIELKIEGO KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO W GRANICACH II RZESZY NIEMIECKIEJ WYBÓR MATERIAŁÓW Z ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W POZNANIU I ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W KALISZU	
Archiwum Państwowe w Poznaniu	280-292
Acta des Gemeindevorstandes zu Głowno betreffend Bebauungs und Fluchtpläne, 1901 - / [ok. 1913]	281-292
Archiwum Państwowe w Kaliszu	293-346
Sonder-Akten betreffend Fluchtpläne und Bebauungspläne (Schildberg), 1910 - /	293-311
Spezial-Akten des Deutschen Kreischafs in Kalisch betreffend Wiederaufbau der Stadt Kalisch, 1915-1917	312-346

**Mapa Królestwa Polskiego przez P. A. Baracza..., 1914, wyd. Gebethner&Wolff.
Skan udostępniony przez Mazowiecką Bibliotekę Cyfrową.**

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w LUBLINIE, 35-116 Rząd Gubernialny Lubelski, sygn. 7614

Rep. 6 Adm. 2, 1893 r. Nr 54

Akta Rządu Gubernialnego Lubelskiego

Wydział Administracyjny, Referat II

O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Lublina.

Rozpoczęto 18 kwietnia 1893 r., ukończono [brak daty]

[załącznik]

INSTRUKCJA KOMITETU TECHNICZNO-BUDOWLANEGO MSW IMPERIUM ROSYJSKIEGO Z ROKU 1870, DOTYCZĄCA SPORZĄDZANIA PLANÓW REGULACYJNYCH MIAST W TOKU CZYNNOŚCI ADMINISTRACYJNYCH, OBOWIĄZUJĄCA DO KOŃCA ISTNIENIA CESARSTWA ROSYJSKIEGO

TEKST JEDNOLITY

TŁUMACZENIE JEDNEJ Z WIELU KOPII, ZACHOWANYCH W ARCHIWACH POLSKICH

Dokument zatwierdzono do kierowania się nim i wypełnienia. Sankt-Petersburg, 25 lutego 1870 r.

Podpisał Minister Spraw Wewnętrznych, General-Adiutant Tymaszew [Tymašev”].

INSTRUKCJA

dla Wydziałów Budowlanych Urzędów Gubernialnych i Powiatowych dla kierowania się nią przy kreśleniu planów nowej zabudowy miast i przy zmianach dotyczących istniejących planów regulacyjnych miast, posiadających NAJWYŻSZE zatwierdzenie (sporządzona przez Komisję Techniczno-Budowlaną Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na podstawie uwag do punktu 4 str. 40 Ustawy Budowlanej, tom XII Zbioru Praw, wyd. 1868 r.).

Par. 1. Przedstawiane Ministerstwu Spraw Wewnętrznych pod rozpatrzenie, zgodnie z porządkiem, ustanowionym w 1 art. 2 ustawie Budowlanej (wyd. 1868 r.), oraz pod NAJWYŻSZE zatwierdzenie, projektowane plany miast: dla nowej zabudowy miast zgodnie z art. 298 tej Ustawy oraz, zgodnie z art. 301, dla zmian w posiadających NAJWYŻSZE zatwierdzenie istniejących regulacjach, winny być sporządzane z dokładnym przestrzeganiem wszystkich postanowień, wyłożonych w Zbiorze Praw, w Ustawach: Budowlanej, O

Gospodarce Miejskiej, w Ustawie Policyjnej, Medycznej i Pożarnej, oraz w oddzielnych zasadach, wydanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i zamieszczonych w IX części tomu IV zbioru instrukcji i okólników tegoż Ministerstwa.

Par. 2. Przy projektowaniu planów, tak na nową regulację miast, jak i zmian w istniejących regulacjach, Naczelnicy Guberni, na podstawie wymienionych w poprzednim paragrafie postanowień, zobowiązani są przedstawić Ministerstwu Spraw Wewnętrznych:

a) plan miasta, posiadający NAJWYŻSZE zatwierdzenie;

b) plan istniejącego położenia miasta wraz z profilami niwelacyjnymi terenu, tak dla istniejących części miasta, jak i dla obszarów przeznaczonych pod jego rozprzestrzenienie;

v) plan projektowanego położenia miasta;

g) informację o liczbie działek, znajdujących się na nich domów oraz o liczbie mieszkańców miasta obojga płci;

d) szczegółowy opis topograficzny terenu oddawanego pod projektowaną część miasta, a także otaczających go ziem na obszarze od 250 sążni do 1 wiorsty, wraz z uwzględnieniem podstawowych przyczyn, skłaniających do zmiany istniejącego położenia miasta.

Par. 3. Niniejsza instrukcja, mówiąc ściśle, stanowi wytyczne dla zagadnień technicznych sporządzania i wykończania planów, szkiców i kopii, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, a załączone wzorce szkiców o numerach 1, 2, 3 i 4, powinny służyć jako graficzne wyjaśnienie wyłożonych tu wskazań.

Par. 4. Zgodnie z powyższym, lokalna administracja powinna wypełnić [poniższe zalecenia]:

I. Dla planów zatwierdzonych.

Par. 5. Należy przedstawić oryginalny plan posiadający NAJWYŻSZE zatwierdzenie proponowany do zmiany, lub jego potwierdzoną kopię. Jeśli dla planu danego miasta nie było wydane takie zatwierdzenie, to na planie istniejącego położenia miasta należy umieścić adnotację: „Plan posiadający NAJWYŻSZE zatwierdzenie jak do tej pory nie istnieje”.

II. Dla planów istniejącego położenia miasta.

Par. 6. Plan ten powinien zostać sporządzony z natury lub skopiowany z możliwie wiernego planu miasta.

Par. 7. Skala przyjęta dla tego planu powinna wynosić 50 sążni na cal angielski; skalę można zwiększyć w miarę potrzeb, ale w żadnym wypadku nie powinna być ona mniejsza.

Par. 8. Plan należy rozrysować na papierze tak, aby północna jego część była zwrócona ku górze; oprócz tego należy narysować strzałkę, wskazującą północ.

Par. 9. Na planie należy zaznaczyć:

a) zarys miasta, miejski wygon, sady, ogrody, lasy, pola, grunty orne, piaski, wzniesienia terenu¹, drogi pocztowe i inne, rzeki, strumienie i kanały z zaznaczeniem ich kierunku, stawy, jeziora, błota, obszary zalewowe oraz studnie;

b) istniejące kwartały zabudowane domami murowanymi i drewnianymi – bez oznaczenia działek należących do osób prywatnych, za wyjątkiem działek i budynków znajdujących się poza granicami kwartałów, zarówno w granicach miasta, jak i poza nimi; te działki i budynki powinny być zaznaczone na planie;

v) istniejące i na nowo proponowane działki, budynki i obszary rządowe i użyteczności publicznej, należące do: skarbu, cerkwi, klasztorów, wspólnoty miejskiej i różnych innych wspólnot oraz instytucji, a także mosty, śluzy, przystanie rzeczne, stacje kolejowe, fabryki, zakłady, młyny, kuźnie, rzeźnie, cmentarze i inne;

g) na sporządzonym zgodnie z powyższym planie należy zaznaczyć czerwonym kolorem (karminem) jeno sam zarys proponowanych w celu uregulowania miasta zmian: w kwartałach, na działkach, ulicach, placach, w budynkach rządowych i użyteczności publicznej, w kierunku pocztowych i innych dróg, w zarysie miasta, na cmentarzach i innych.

Par. 10. Na profilach niwelacyjnych terenu należy wykazać:

a) podłużne i poprzeczne profile², wysokości i spadki wzniesień, głębokości i spadki wąwozów i dolin, tak na terenie istniejącego miasta, jak i na obszarach ponownie proponowanych pod rozprzestrzenienie jego części, jak również głębokość rzek, kanałów i strumieni, poziom wysokich i niskich wód; linie niwelacyjne należy oznaczać czerwonymi literami;

b) skala dla horyzontalnych wymiarów profili powinna być taka sama jak dla planów, tj. 50 sążni na cal angielski; dla wymiarów wertykalnych należy przyjąć skalę 20 razy większą niż dla wymiarów horyzontalnych;

v) profile niwelacyjne powinny być nakreślone na osobnych arkuszach, aby mogły zostać załączone zarówno do planu istniejącego położenia, jak i do planu projektowanego położenia miasta.

Par. 11. Kolorystyka oznaczenia części planu:

a) dla rozróżnienia części murowanych od drewnianych na planach należy przyjąć: dla murowanych – jasny i jaskrawy czerwony kolor, dla drewnianych – jasny i ciemny żółty kolor;

b) murowane kwartały i osobno położone działki należy pokryć jasnoczerwonym kolorem – jasnym karminem;

v) istniejące murowane budynki rządowe i użyteczności publicznej należy pokryć ciemnym karminem;

¹ Powinny być zaznaczone delikatnie, żeby nie zaciemniać planu.

² Niwelacja powinna mieć odniesienie do jednego wspólnego horyzontu; profile powinny biec wzdłuż ulic przez główne nierówności terenu, w odległości nie większej niż 100 sążni, odległość między ściankami powinna wynosić 30 sążni lub mniej w miejscach przecięcia.

g) na nowo proponowane murowane budynki rządowe i użyteczności publicznej należy pokryć jasnoczerwonym kolorem – minią;

d) drewniane kwartały i osobno położone działki należy pokryć jasnożółtym kolorem – jasną sjeną paloną;

e) istniejące drewniane budynki rządowe i użyteczności publicznej należy pokryć ciemnożółtym kolorem – ciemną sjeną paloną;

ž) na nowo proponowane drewniane budynki rządowe i użyteczności publicznej należy pokryć jaskrawożółtym kolorem – nasyczoną gumigutą.

Pozostałe elementy, takie jak rzeki, błota, lasy, piaski, ogrody i inne należy oznaczyć właściwymi dla nich znakami i kolorami, ogólnie przyjętymi dla planów topograficznych.

Uwaga: Kwartały, budynki i inne elementy lub ich części, przeznaczone do wyburzenia na planie istniejącego położenia miasta należy pokryć całkowicie jasnym tuszem.

Par. 12. Objasnienia do planu:

a) na planie należy ponumerować kwartały, a także budynki rządowe i użyteczności publicznej, wskazane w par. 9 niniejszej instrukcji – kwartały arabskimi cyframi czcionki drukarskiej, budynki – również arabskimi cyframi, lecz drobnymi i pochyłymi;

b) na planie należy wpisać nazwy rzek, strumieni, jezior, kanałów i dróg.

Uwaga: nazwy części miasta, placów, ulic itd. należy oznaczać tylko wtedy, jeśli jest to niezbędne dla jasności przedstawionej na planie propozycji;

v) na marginesach planu sporządzić należy opis budynków rządowych i użyteczności publicznej, wskazanych wyżej w par. 9 podpunkt v) instrukcji, oznaczając najpierw istniejące budynki, następnie te proponowane do wyburzenia, a później te, które mają powstać; pozostałe elementy, wskazane w par. 9, należy oznaczać umownymi znakami.

Par. 13. O nagłówkach, podpisach i poświadczaniach na planie i profilach:

a) nagłówki powinny objaśniać cel sporządzenia planu: regulację lub rozprzestrzenienie, lub jedno i drugie itd. Jeżeli do tej pory nie istnieje plan posiadający NAJWYŻSZE zatwierdzenie, to powinno to zostać wyjaśnione w nagłówku w następujący sposób:

PLAN istniejącego położenia gubernialnego / powiatowego / prowincjalnego miasta NN guberni N ze wskazaniem proponowanej regulacji i rozprzestrzenienia w 18.. roku.

Plan posiadający NAJWYŻSZE zatwierdzenie jak do tej pory nie istnieje.

PROFIL podłużny lub poprzeczny między punktami NN terenu gubernialnego / powiatowego / prowincjalnego miasta N guberni N w 18.. roku;

b) u dołu planu powinny się znajdować podpisy technika sporządzającego plan z natury z zaznaczeniem roku wykonania oraz technika projektującego nowe położenie. Na profilach powinien znajdować się podpis technika przeprowadzającego niwelację z zaznaczeniem roku jej wykonania;

v) plan istniejącego położenia miasta i załączone do niego profile powinny zostać zatwierdzone przez Naczelnika Guberni oraz członków Wydziału Budowlanego Urzędu Gubernialnego lub Okręgowego.

III. O planie projektowanego położenia miasta

Par. 14. Projektowany plan powinien zostać sporządzony we wszystkich aspektach zgodnie z planem istniejącego położenia miasta, z zaznaczeniem części pozostających bez zmian oraz nowych propozycji. Części przeznaczone do wyburzenia (pokryte tuszem na planie istniejącym) nie powinny w ogóle być zaznaczone na planie projektowanym.

Par. 15. Wszystkie elementy na projektowanym planie powinny być oznaczone takimi samymi kolorami, jak elementy zaznaczone na planie istniejącego położenia miasta, za wyjątkiem wyznaczanych na nowo kwartałów, które, w celu odróżnienia ich od istniejących, należy oznaczyć: istniejące murowane kolorem jasnoczerwonym, murowane proponowane – jasną minią, istniejące drewniane – jasnożółtym, drewniane proponowane – jasną gumigutą.

Par. 16. Objasnienia planu:

a) numeracja na planie projektowanym powinna być zgodna z systemem przyjętym na planie istniejącego położenia miasta, za wyjątkiem obiektów przeznaczonych do rozbiórki i nadania nowych numerów kwartałom w [nowej] kolejności na całym obszarze miasta, nie zwracając uwagi na istniejącą numerację;

b) nazwy obiektów na projektowanym planie powinny być takie same, jak na planie istniejącego położenia miasta;

v) na marginesach projektowanego planu należy sporządzić opis budynków i działek rządowych i użyteczności publicznej, wspomnianych wyżej w par. 9 instrukcji, w kolejności przyjętej w opisie na planie istniejącego położenia miasta; budynków przeznaczonych do rozbiórki nie należy wykazywać na planie.

Par. 17. O nagłówkach, podpisach i poświadczaniach na planie:

a) nagłówki powinny być następujące:

PLAN projektowanego położenia gubernialnego / powiatowego / prowincjonalnego miasta N guberni N w 18.. roku;

b) na dole powinien znajdować się podpis osoby projektującej nowe położenie;

v) projektowany plan, tak jak inne szkice, powinien zostać poświadczony przez Naczelnika Guberni oraz członków Wydziału Budowlanego Urzędu Gubernialnego lub Okręgowego.

IV. O kopach planów miejskich.

Par. 18. Przy sporządzaniu kopii jakiekolwiek części miasta należy spełnić te wszystkie warunki, które wskazano w niniejszej instrukcji dla sporządzenia nowych planów, przy czym jeśli proponowano by odkryć na nowo lub zabudować czy zlikwidować ulicę, plac, drogę, zjazd, przystań czy inny podobny obiekt, to w tym wypadku należy dołączyć do kopii plany niwelacyjne terenu.

Par. 19. O sporządzaniu szkiców.

a) szkice powinny być za wszelką cenę rozrysowane na formatach posiadających poniższe wymiary: długość około 13 cali, szerokość około 8 cali; powinny być naklejone na perkal lub inną tkaninę tak, aby szkice w wygodny sposób mogły składać się do oznaczonego formatu;

b) na wierzchniej stronie perkalu dla każdego szkicu powinna być naklejona niewielka etykietka z odpowiednim podpisem;

v) przy przesyłaniu szkiców pocztą powinny być one starannie zapakowane w celu ochronienia ich przed zniszczeniem oraz uniknięcia ponownego ich kreślenia.

Niniejsza instrukcja uzyskała aprobatę Komisji Techniczno-Budowlanej w dzienniku z 24 lutego 1870 roku nr 55.

Podpisał: Przewodniczący Konstantin Marczenko [Konstantin” Marčenko]

Członkowie: Iwan Czernik [Ivan” Černik”], Karl Majewski [Karl” Maevskij], Ernest Žiber [Èrnest” Žiber”], Anton Sztukenberg [Anton” Štukenberg”], Christian Grejfan [Hristian” Grejfan”], Konstantin Kokowcew [Konstantin” Kokovcev”]

Prowadzący Sprawę Suworow [Suvorov”]

GUBERNIA KIELECKA

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W KIELCACH

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Kielcach, 31 Rząd Gubernialny Kielecki, sygn. 5020

Akta Rządu Gubernialnego Kieleckiego

Wydział Administracyjny, Referat II

O sporządzeniu planów regulacji miasta [Kielc].

Rozpoczęto 27 października 1870 roku, ukończono 22 kwietnia 1872 roku.

k. 1 r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komitet Techniczno-Budowlany

15 października 1870 r., nr 1464

Do Gubernatora Kieleckiego.

Pan Minister Spraw Wewnętrznych raczył rozkazać, aby na wydrukowanie towarzyszących instrukcji sporządzenia planów regulacji miast, rozesłanej przy okólniku z 10 marca 1870 r. nr 66, szkiców wzorcowych asygnować potrzebną kwotę w wysokości pięciuset rubli w charakterze pożyczki z nadzwyczajnych środków Ministerstwa.

Komitet Techniczno-Budowlany, załączając niniejszym egzemplarz wspomnianych w par. 3 wspomnianej instrukcji wzorcowych szkiców najpokorniej prosi Jaśnie Wielmożnego Pana, aby należne za te szkice pieniądze w wysokości 7 rubli za egzemplarz wysłał do Głównego Skarbcia na pokrycie powstałego [w związku z nimi] wydatku, w celu wliczenia tych pieniędzy do Depozytu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Przewodniczący [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 2 r.

Kopia. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komitet Techniczno-Budowlany

10 marca 1870 r., nr 66

Wraz z Instrukcją sporządzenia planów regulacji miast.

Do Gubernatora Kieleckiego.

Zgodnie z obowiązującą Ustawą Budowlaną (art. 40 pkt. 4 – zgodnie z kontynuacją z 1868 r.) projektowane plany uregulowania miast sporządzane są przez Wydziały Budowlane Rządów Gubernialnych zgodnie z Instrukcją, wydaną przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Załączając niniejszym sporzązoną przez Komitet Techniczno-Budowlany Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i sprawdzoną przeze mnie Instrukcję mam zaszczyt najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana, aby Wydział Budowlany w powierzonej Panu Guberni przyjął tę Instrukcję dla kierowania się nią.

Minister Spraw Wewnętrznych, Generał-Lejtnant Timašev”, sprawdził: Przewodniczący Marčenko

Za zgodność z oryginałem: Prowadzący Sprawę Suvorov”

[zał. instrukcję MSW, zamieszczoną w tłumaczeniu jako oddzieln, otwierający dokument niniejszego zespołu archiwaliów]

Dziennik Urzędowy Wydziału Administracyjnego, Referat II, Nr 1699, 2 listopada 1870 r.

Zatwierdzono 11 listopada 1870 r.

O asygnowaniu pieniędzy w kwocie 7 rubli w srebrze za egzemplarz szkiców wzorcowych dla sporządzenia planów regulacji miast.

Wysłuchano raportu odnośnie asygnowania 7 rubli w srebrze za egzemplarz szkiców wzorcowych dla sporządzenia planów regulacji miast. Komitet Techniczno-Budowlany Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w piśmie z 15 października br. nr 1464 powiadomił Pana Gubernatora, iż Pan Minister Spraw Wewnętrznych raczył przykazać, aby na pokrycie kosztów wydruku idących w ślad za Instrukcją sporządzenia planów regulacji miast, rozesłań wraz z okólnikiem z 10 marca 1870 r. nr 66, wzorcowych szkiców przeznaczyć potrzebną kwotę w wysokości 500 rubli w charakterze pożyczki z nadzwyczajnych środków Ministerstwa. Następnie Komitet Techniczno-Budowlany przekazując przy wspomnianym piśmie jeden egzemplarz wymienionych w par. 3 rzeczonej Instrukcji szkiców wzorcowych prosi Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora, aby należne za te szkice pieniądze w kwocie 7 rubli za egzemplarz wysłać do Głównego Skarbcia w celu pokrycia powstałych [z ich tytułu] wydatków i zaliczyć te pieniądze do Depozytu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Wydatek ten można pokryć z kwoty na wydatki Kancelarii Rządu Gubernialnego, przeznaczonej [na podobne cele?] zgodnie z par. 9 art. 2 Budżet Spraw Wewnętrznych z 1870 r.

Postanowiono: przekazany przez Komitet Techniczno-Budowlany jeden egzemplarz szkiców wzorcowych przekazać Wydziałowi Budowlanemu Rządu Gubernialnego, aby kierował się on nimi; zaprezentować temuż Wydziałowi odpowiednie wskazówki odnośnie [nietypowe] i czasu sporządzenia planu regulacji miasta Kielce; należne za wspomniany egzemplarz pieniądze w wysokości 7 rubli wypłacić z kwoty rachunku Kancelarii na wydatki gospodarcze zgodnie z par. 9 art. 2. Budżetu bieżącego 1870 r., prosząc Skarbiec Gubernialny, aby wysłał wspomniane pieniądze pocztą wraz z pismem przewodnim od Rządu Gubernialnego [koniec tekstu].

[podpisy]

AP w Kielcach, 31 Rząd Gubernialny Kielecki, sygn. 5020

Akta Rządu Gubernialnego Kieleckiego

Wydział Administracyjny, Referat II

O wymierzeniu miasta Kielce.

Rozpoczęto 12 lipca 1867 roku, ukończono [brak daty].

k. 1r-v.

Do Rządu Gubernialnego Kieleckiego.

Raport Zastępcy Kieleckiego Gubernialnego Architekta.

Sporządzony przeze mnie wraz z Magistratem Miasta Kielce protokół z posiedzenia i kosztorys nowych pomiarów wspomnianego miasta, a także [kosztorys] na sporządzenie nowych planów i rejestrów pomiarowych mam zaszczyt przedstawić niniejszym Rządowi Gubernialnemu do zatwierdzenia, dodając, co następuje:

Kosztorys na wykonanie wskazanych prac, chociaż tylko w przybliżeniu, pokazuje wydatki w wysokości 658 rubli w srebrze; jeśli jednakże korzystnym dla Rządu Gubernialnego było by zlecenie pomiarów miasta Służbie Inżynierijnej, działającej przy Rządzie Gubernialnym, to w takim wypadku, chociaż rzeczywiste zakończenie sprawy uległoby opóźnieniu, to jednakowoż nie najmniej dla wykonania tych prac oddzielnego technika zmniejszyło by to kosztorys do połowy, tj. do 338 rubli w srebrze, co jest pożądane biorąc pod uwagę brak wystarczających środków w Kasie Miejskiej.

Inżynier [podpis], Kielce, [?] lipca 1867 r., nr 372

[dopisek nr 1:] Niniejszy raport Zastępcy Gubernialnego Architekta Wydział Administracyjny przekazuje Panu Architektowi Gubernialnemu najpokorniej prosząc, aby załączony do niego

kosztorys na nowe pomiary miasta Kielce sprawdził od strony technicznej i zwrócił tegoż dnia. 12 lipca 1867 r., Kielce, Radny [podpis]

[dopisek nr 2:] Nr 388. Przekazany kosztorys po sprawdzeniu mam zaszczyt zwrócić. 12/24 lipca 1867 r., Kielce, Gubernialny Architekt Kowalski. Prowadzący Sprawę [podpis]

k. 2 rv.

Protokół z posiedzenia dotyczącego sporządzenia nowego planu z pomiarów Gubernialnego Miasta Kielce.

21 czerwca 1867 r. Magistrat Miasta Kielce wraz z Zastępcą Kieleckiego Gubernialnego Rządu [raczej winno być: Architekta] rozpatrzył szczegółowo znajdujące się w tymże Magistracie plany miasta i uznał je za zupełnie nieprzydatne dla dalszego stałego ich użytkowania, ponieważ plany te sporządzone jeszcze w 1824 r., są już tak zniszczone i nieczytelne ze starości, że nawet granice miejscowości rozeznać jest trudno. Oprócz tego, od tego czasu nastąpiły liczne zmiany w relacjach między właścicielami ziem, których kłotnie o granice włości w ogóle nie mogą być rozstrzygnięte. Plany te mogą służyć jedynie jako punkt wyjściowy dla sporządzenia nowych planów, a te przechowywane w aktach Magistratu w przypadkach kłotni o dokładność i szczegółowość nowych pomiarów [?]. Przy czym jest na nich oznaczona zatwierdzona przez Komisję Spraw Wewnętrznych regulacja miasta, która w wielu przypadkach nie może być wykonana w rzeczywistości w wyniku zaszych zmian, jak i ze względu na jej niepraktyczność. Nowa regulacja powinna możliwie jak najszybciej zostać zaprojektowana i zatwierdzona zgodnie z istniejącymi potrzebami, możliwościami i dla korzyści miasta, zgodnie z jego interesami i interesami Kasy Miejskiej. W związku z tymi przyczynami obradujący mają zaszczyt przedstawić skrajną konieczność przeprowadzenia nowych sukcesywnych pomiarów i sporządzenia nowych planów wraz z rejestrami pomiarowymi, każdy w dwóch egzemplarzach. Sporządzony kosztorys na wykonanie tych prac, chociaż tylko przybliżony, niniejszym załącza się, a wydatki wyliczone w tym kosztorysie były by pokryte ze środków ogólnych kasę miejskiej.

Magistrat Gubernialnego Miasta Kielce, Prezydent [podpis], Zastępca Kieleckiego Gubernialnego Architekta Inżynier [podpis], Sekretarz [podpis], Zarządzający kasą [podpis]

k. 13 r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Rząd Gubernialny Kielecki, Wydział Budowlany

Nr 530, 6 października 1870 r., Kielce

Do Wydziału Administracyjnego.

W związku z pismem z 11 maja br. nr 2018 Wydział Budowlany zaproponował technikom jemu podlegającym wzięcie na siebie obowiązku wykonania pomiarów miasta Kielce zgodnie z kosztorysem z 13 lipca 1867 r., lecz oni, z powodu braku czasu, odmówili wykonania tych prac i jest to zrozumiałe, ponieważ inżynier znajdujący się na służbie państowej, choćby i tylko dokładnie wypełniał swoje obowiązki, ma tyle zajęć, że nie wystarcza mu czasu na prace tego typu jak pomiary miast, które to prace wymagają ciągłego zajęcia się nimi. Jednakże mając na uwadze, iż było by pożądany, a nawet konieczny, sporządzenie nowego planu miasta Kielce, Wydział Budowlany zaproponował geometrom podjęcie się tych obowiązków, lecz żaden z nich nie zechciał podjąć się tych prac za sumę wymienioną w kosztorysie. Geometra drugiej klasy Zdzienicki [koniec tekstu].

k. 64-68.

Propozycja sporządzenia nowego planu Gubernialnego Miasta Kielce.

1. Plan powinien być zdjęty z natury. Przed przystąpieniem do zdjęć Inżynier gubernialnego miasta pokaże na miejscu zajmującym się tymi pracami przybliżone granice miasta, które zostaną oznaczone wiechami i kopcami. Wykonawca zdjęć przed przystąpieniem do prac sporządzi na początku geometryczne linearne powiązanie do punktu orientacyjnego poza miastem, oddzielnie dla każdego z tych miejsc; miejsca, z których będą wykonywane [nieczytelne] na wskazane główne punkty zdjęć, oznaczy na miejscu głęboko wbitymi w ziemię, numerowanymi kołami i oznaczy długość zgodnie z planem, a to dlatego, aby w czasie prac sam sporządzający plan mógł sobie dowierzać, i aby bez jakichkolwiek przeszkód Inżynier Rządu Gubernialnego mógł sprawdzić arkusz planu w czasie trwania prac.

2. Skala planów powinna wynosić 10 sążni na cal angielski. Uwaga: wyznacza się 10 sążni na cal angielski, ponieważ istniejący plan jest sporządzony w skali 15 sążni na cal angielski, co okazuje się być za małą skalą.

3. Plan należy sporządzić na papierze tak, aby strona północna była skierowana ku górze. Oprócz tego tak czy inaczej należy umieścić na planie strzałkę pokazującą północ, jak również wskazać skalę w przeliczeniu na sążnie i pręty.

4. Na planie należy oznaczyć:

a) granice miasta, miejskie pastwisko, sady, ogrody, pola uprawne, piaski, drogi pocztowe i inne, strumienie, kanały wraz z oznaczeniem ich kierunku, staw, błota, studnie, ulice, place, mosty i śluzy; w ogóle wszystkie topograficzne detale tego miejsca;

b) wszystkie kwartały miasta z zaznaczeniem działek podwórzowych i wszystkich znajdujących się na tych działkach zabudowań, fabryk lub przedsiębiorstw, kuźni, ubojni, cmentarzy.

5. Dla rozróżnienia różnych typów budowli należy przyjąć następujące kolory:

- a) murowane budynki rządowe i użyteczności publicznej, pokryte niepalnym materiałem należy pokryć ciemnym karminem;
- b) murowane budynki rządowe i użyteczności publicznej, pokryte palnym materiałem należy pokryć w połowie ciemnym karminem, a w połowie pozostawić niezamalowane;
- v) drewniane budynki rządowe i użyteczności publicznej, pokryte niepalnym materiałem należy pokryć sjeną paloną;
- g) drewniane budynki rządowe i użyteczności publicznej należy pokryć w połowie sjeną paloną, a w połowie pozostawić niezamalowane;
- d) murowane budynki prywatne, pokryte niepalnym materiałem należy pokryć minią;
- z) murowane budynki prywatne, pokryte palnym materiałem, należy pokryć w połowie minią, a w połowie pozostawić niezamalowane;
- ż) drewniane budynki prywatne, pokryte niepalnym materiałem należy pokryć nasyconą gumigutą;
- i) drewniane budynki prywatne, pokryte palnym materiałem należy pokryć w połowie nasyconą gumigutą, a w drugiej połowie pozostawić niezamalowane;

pozostałe topograficzne detale miejscowości należy oznaczyć zgodnie z umownymi oznaczeniami i należnymi kolorami.

6. Wszystkie właści rządowe i użyteczności publicznej należy uwzględnić w rejestrze pomiarowym, a dla prywatnych właści należy oznaczyć jedynie na planie długość ich frontów od ulicy.

Kielce, 21 maja 1871 roku, Inżynier [podpis]

k. 71 r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Rząd Gubernialny Kielecki, Wydział Budowlany

Nr 250, 21 kwietnia 1872 r., Kielce

Do Wydziału Administracyjnego.

Wypełniając postanowienie z dziennika z 28 maja 1871 r., Wydział Budowlany ma zaszczyt przedstawić Wydziałowi Administracyjnemu akt przyjęcia planów nowego zdjęcia Gubernialnego Miasta Kielce i rozliczenie z introligatorem za podklejenia planu.

Zarządzający Wydziałem [podpis], Zastępca [podpis]

Dziennik z posiedzenia Wydziału Administracyjnego.

Zatwierdzono 22 kwietnia 1872 r.

[dopisek na marginesie:] O asygnowaniu wynagrodzenia w wysokości 1208 rub. 67,5 kop. za pomiary miasta Kielce przez geometrę Sztabskapitana Krassowskiego i za podklejenie planów dla introligatora Kotowicza w wysokości 39 rub. 5 kop.

Wysłuchano: Raportu Gubernialnego Inżyniera Czaplickiego z 8 kwietnia br. nr 209, załączonego przy niniejszym, [według którego należy?]: 1) [Dać?] zaświadczenie odnośnie sprawdzenia zdjęć planu istniejącego położenia Gubernialnego Miasta Kielce wraz z dokładnym wyliczeniem powierzchni zdejmowanej przestrzeni, oraz należnego za te prace wynagrodzenia; 2) Rozliczyć należne Sztabskapitanowi pieniądze w wysokości 1208 rub. 67,5 kop. za prace pomiarowe; 3) [nieczytelne] rządowemu geodezyjnemu Inżynierowi zwrócone przez Krassowskiego do Wydziału Budowlanego; 4) [Rozpatrzyć?] propozycję tego Wydziału odnośnie sporządzenia nowego planu miasta Kielce, a także raport Wydziału Budowlanego z 21 kwietnia nr 250, przy którym przedstawiono przyjęcie nowych planów miasta Kielce oraz rozliczenie z introligatorem Kotowiczem na sumę 39 rub. 5 kop. za podklejenie wspomnianych planów i sporządzenie jednego egzemplarza na kartonie. Sprawozdanie: Z akt Rządu Gubernialnego wynika, iż zgodnie [nieczytelne] poleciением Rządu Gubernialnego z 28 maja 1871 r. emerytowanemu Inżynierowi Sztabskapitanowi Krassowskiemu, obecnie pełniącemu obowiązki Inżyniera powiatu jędrzejowskiego, zlecone zostały prace związane z nowym wymierzeniem Gubernialnego Miasta Kielce i zgodnie z zawartym z nim kontraktem i propozycją Wydziału Budowlanego określono wynagrodzenie za jednostkę miary w wysokości 6 rub. 50 kop. za każdą zdjętą dziesięcinę; na rachunek tego wynagrodzenia przekazano Krassowskiemu awansem ze środków Kieleckiej Kasy Miejskiej 150 rub. i na czas prowadzenia prac wydano mu z Wydziału Budowlanego instrument geodezyjny, zobowiązując go do utrzymania tego instrumentu w należytej sprawności, a po zakończeniu prac – do zwrotienia go wspomnianemu Wydziałowi; przy czym polecono Gubernialnemu Inżynierowi Czaplickiemu, aby pełnił nadzór nad tym, aby prace związane ze zdjęciem prowadzone były zgodnie ze sporządzoną przez Wydział Budowlany propozycją, jak również zostały wykonane w przeciągu 1871 roku poprawnie i dokładnie od strony technicznej i graficznej, i aby po zakończeniu zdjęć sporządzone zostały w dwóch egzemplarzach i przekazane do Wydziału Budowlanego plany nowego pomiaru miasta Kielce. W związku z tym, po rzeczywistym zakończeniu prac przez Krassowskiego Gubernialny Inżynier Czaplicki, przy [wysłuchanym?] raporcie nr 209 przedstawił wyżej wymienione dokumenty, z których wynika, iż zdjęcia zostały wykonane przez emerytowanego Sztabskapitana Krassowskiego z natury zgodnie z propozycją sporządzoną przez Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego, zatwierdzoną przez postanowienie Rządu Gubernialnego z 28 maja 1871 r. Prace zostały przeprowadzone prawidłowo i dokładnie z technicznego i graficznego punktu widzenia, a szczegóły zostały naniesione na plan w granicach administracyjnych sytuacyjnego planu położenia miasta. Plany te sporządzono w

dwóch egzemplarzach wraz z ogólną mapą oraz rejestrem pomiarowym budynków i gruntów rządowych i administracji publicznej; oddzielne szkice dla tych planów oraz mapa zostały sporządzone zgodnie ze sztuką i dbałością o szczegóły, zgodnie z przyjętymi zasadami wiedzy. Wspomniane dwa egzemplarze planu wraz z ogólną mapą i rejestrem pomiarowym zostały przyjęte przez Gubernialnego Inżyniera i przekazane na przechowanie do Wydziału Budowlanego, zaś zgodnie ze sporządzonym przez niego aktem odbioru tych prac wyliczona powierzchnia obszarów podlegających zdjęciu w nowych granicach miasta okazała się podczas zdjęć mieć wielkość 185,95 dziesięciny, zatem licząc po 6 rub. 50 kop. za dziesięcينę [Sztabskapitanowi Krassowskiemu] należy się wynagrodzenie w łącznej wysokości 1208 rub. 67,5 kop., z której to sumy wypłacono awansem z Kieleckiej Kasy Miejskiej 150 rub., zatem należy jeszcze wypłacić 1058 rub. 67,5 kop. Instrument geodezyjny, wydany Krassowskiemu w celu czasowego użytkowania w czasie przeprowadzania zdjęć, został z powrotem przyjęty przez Inżyniera Czaplickiego [i znajdował się] w należytym stanie zgodnie z opisem. Sprawdzone plany zostały oddane Wydziałowi Budowlanemu za podpisaniem aktu przekazania tegoż Wydziału; za ich podklejenie i przygotowanie kartonu należy się introligatorowi Kotowiczowi 39 rub. 5 kop. Zgodnie z aktem, sporządzonym 29 sierpnia 1871 r. przed Kieleckim Gubernialnym Notariuszem, z wynagrodzenia za prace związane ze zdjęciem p. Krassowski ustąpił zgodnie z umową podwykonawstwa kieleckiemu [nieczytelne] Łukowskiemu [lub: Łuniewskiemu] kwotę 700 rubli, które otrzymał w pełnej wysokości, przy czym zgodnie z aktem sądowym z 7 września 1871 r. na wynagrodzenie to została nałożona blokada na poczet długów, zaciągniętych przez p. Krassowskiego u mieszkańców miasta Warszawy Abrama Praczera, w związku z czym Rząd Gubernialny zażądał opinii Radcy Prawnego, czy areszt Praczera ma [nieczytelne] moc czy też nie, i czy można wypłacić pieniądze Łukowskiemu [lub: Łuniewskiemu] za przeprowadzone przez Krassowskiego wymierzenie miasta Kielc, na co pełniący obowiązki Radcy Prawnego w piśmie z 19 kwietnia br. nr 44 oznajmił, iż ponieważ p. Krassowski poprzez podpisanie w kancelarii Gubernialnego Notariusza [Makowskiego?] 29 sierpnia 1871 r. aktu dobrowolnie odstąpił wynagrodzenie za przeprowadzone przez niego zdjęcia miasta Kielce na rzecz [nieczytelne] Łukowskiego [lub: Łuniewskiego], to na podstawie art. 1134 i 1319 Kodeksu Cywilnego tego dnia stało się ono własnością Łukowskiego [lub: Łuniewskiego] i jako takie nie podlega wydaniu ani Krassowskiemu, ani wierzycielowi Abramowi Praczerowi, który nałożył blokadę sądową [na środki Krassowskiego] dopiero 7 września 1871 roku, tj. wtedy, kiedy nie stanowiły one własności Krassowskiego, a [nieczytelne] nabywcy [praw do] tegoż wynagrodzenia [nieczytelne] Łukowskiego [lub: Łuniewskiego], i że wydanie mu wspomnianych pieniędzy mogło by być wstrzymane jedynie w wypadku, gdyby przez Praczera zgłoszony zostałby [wniosek?] o anulowanie zawartego między Krassowskim a Łukowskim [lub: Łuniewskim] aktu o odstąpieniu wspomnianego wyżej wynagrodzenia, lecz takie zawiadomienie od Abrama Praczera po dzień dzisiejszy nie wpłynęło do Rządu Gubernialnego. Podstawa prawna: Art. 12 posiadającego Najwyższe zatwierdzenie uzupełnienia zasad z 29 lutego 1868 r. do posiadającego Najwyższe zatwierdzenie rozkazu z 19 grudnia 1866 r. o Rządach Gubernialnych i [Powiatowych?]. Postanowiono: wząwszy pod uwagę powyższe [postanowiono] przedstawić do zatwierdzenia rozliczenie przeznaczonego do wypłaty emerytowanemu Sztabskapitanowi Krassowskiemu, obecnie pełniącemu funkcję

Inżyniera powiatu [nieczytelne] wynagrodzenia w wysokości tysiąca dwustu ośmiu rubli sześćdziesięciu siedmiu i pół kopiejki za zrealizowane przez niego zdjēcie Gubernialnego Miasta Kielce i sporządzenie planów położenia tego miasta, z których to pieniędzy wypłacono już [Adamowi?] Krassowskiemu 150 rub., a pozostałą kwotę 1058 rub. 67,5 kop. [postanowiono] wypłacić ze środków Kieleckiej Kasy Miejskiej pod [nieczytelne] dozorce Kieleckiego Trybunału Cywilnego [Feliksowi?] Łukowskiemu [lub: Łuniewskiemu]. Oprócz tego [postanowiono] zezwolić na wypłacenie ze środków Kasy Miejskiej kolejnej kwoty w wysokości 39 rub. 5 kop. introligatorowi Kotowiczowi za podklejenie planów miasta Kielce i przygotowanie kartonu dla jednego egzemplarza, i na koniec polecić tejże Kasie Miejskiej wyżej przedstawione wydatki w wysokości 1208 rub. 67,5 kop. oraz 39 rub. 5 kop. za podklejenie planów [opisać?] w należytym porządku, wyłączając z liczby [nieczytelne] kwotę 150 rub., wydaną Krassowskiemu, o czym [postanowiono] zawiadomić [nieczytelne] Kielecką Kasę Miejską za pośrednictwem miejscowego Magistratu w celu należytego wypełnienia z załączaniem: a) Kontraktu zawartego z Krassowskim; b) Aktu o odstąpieniu należnego mu wynagrodzenia za prace związane ze zdjēciem [Feliksowi?] Łukowskiemu [lub: Łuniewskiemu]; v) Aktów poświadczających wykonanie prac; g) Rozliczenia należnego Krassowskiemu wynagrodzenia; d) Aktu przyjęcia planów na przechowanie przez Wydział Budowlany; z) Rozliczenia Introligatora Kotowicza.

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Kielcach, 31 Rząd Gubernialny Kielecki, sygn. 6626

Akta Rządu Gubernialnego Kieleckiego

Wydział Administracyjny, Referat II

**O sporządzeniu nowych planów
dla miast Guberni Kieleckiej.**

Rozpoczęto [?] marca 1872 roku, ukończono [?] kwietnia 1878 roku.

k. 11-14.

3 marca 1872 r.

Rezolucja P. Gubernatora.

Plany dotyczące budowy murowanych domów w miastach zatwierdzają Rządy Gubernialne na podstawie art. 34 pkt. 4 lit. a postanowienia posiadającego Najwyższe zatwierdzenie z 19/31 grudnia 1866 r. o Rządach Gubernialnych i Powiatowych, zaś plany dotyczące budowy drewnianych domów w miastach powiatowych zatwierdzają Zarządy Powiatowe, zgodnie z zaleceniem Grafa Namiestnika z 21 marca 1870 r. nr 6174. Na podstawie ogólnych zasad Policji Budowlanej dla miast Królestwa, zatwierdzonych przez Księcia Namiestnika 30 września 1820 r. nr 11572, a w następstwie i Najwyższego Ukazu Senatu Rządzącego z 8/20 lipca 1867 r. o organizacji medycznego i budowlanego zarządu w Guberniach Królestwa, i wreszcie na podstawie polecenia P. Ministra Spraw Wewnętrznych z 8 lipca 1867 r. o uporządkowaniu miast i wsi, każdy, kto zamierza wznieść nowy budynek jest zobowiązany do przedstawienia planu, czyli szczegółowego rysunku planowanego obiektu, a także planu sytuacyjnego danego miejsca i przylegających do niego innych miejsc w celu wyproszenia zatwierdzenia, bez którego nie wolno remontować, a tym bardziej wznowić nowych zabudowań.

Po przeprowadzonym sprawdzeniu w Archiwach Rządu Gubernialnego znaleziono następujące plany miast:

1. Plan Miechowa, sporządzony w 1865/6 r.
2. Plan Działoszyc, sporządzony w 1838 r.

3. Trzy plany Olkusza – z 1821 r., z 1844 r. i z 1859 r.
4. Plan Pińczowa, sporządzony w 1825 r.
5. Plan Chęcin z 1820 r.
6. Plan Chmielnika z 1821 r.
7. Plan Kielc – nowy plan jest w trakcie sporządzania i niedługo zostanie ukończony.

Podstawa prawnia: art. 34 pkt. 1 lit. e posiadającego Najwyższe zatwierdzenie z 19/31 grudnia 1866 r. postanowienia o Rządach Gubernialnych i Powiatowych, punkt 12 dodatkowych zasad, posiadających najwyższe zatwierdzenie z 20 lutego 1868 r.

Prowadzący sprawę [podpis]

Rezolucja: Ponieważ przy przedstawieniu planów na budowę domów w miastach należy załączać sytuacyjne plany nie tylko miejsca przeznaczonego pod zabudowę, lecz również i przyległych do niego placów, ulic i domów, to dla tej potrzeby plany miast Pińczowa, Chmielnika i Chęcin, jako sporządzone dawno, nie ukazują tych zmian, które zaszły w tym czasie w miastach i w ich granicach, a że tym samym, jako niepełne i niedokładne, nie spełniają swojego zadania, należy polecić Naczelnikom powiatów kieleckiego, stopnickiego i pińczowskiego, aby zleciли Magistratom Pińczowa, Chmielnika i Chęcin niezwłoczne sporządzenie aktów postanawiających o konieczności sporządzenia w dwóch egzemplarzach nowych planów dla wspomnianych miast, ze wskazaniem obszaru terytorium miasta i jego wielkości oraz określeniem, choćby w przybliżeniu, wydatków koniecznych na sporządzenie planów, i przedstawienie takowych Rządowi Gubernialnemu dla dalszego rozporządzenia. Odnośnie zaś planu miasta Działoszyce, to z powodu iż został on sporządzony w 1838 r., należy przekazać go Zarządowi Powiatowemu i poprosić o opinię, czy nie było by możliwym uzupełnić go o te zmiany, jakie zaszły w mieście; w przeciwnym zaś wypadku należy donieść, czy kasa miejska posiada środki, z których można by pokryć wydatki na sporządzenie nowego planu. Jednocześnie znajdujące się w Rządzie Gubernialnym plany miast Miechowa (sporządzony w 1865/6 r.) i Olkusza (sporządzony w 1859 r.) należy przekazać Naczelnikom Powiatów i poprosić ich o zlecenie Powiatowym Inżynierom-Architektom, aby wraz członkami Magistratów wskazali na tych planach wszystkie zmiany, jakie od czasu ich sporządzenia zaszły we wspomnianych miastach i ich granicach, co powinno być oznaczone na obu egzemplarzach planów znajdujących się w Magistratach, a po wypełnieniu powyższego należy zwrócić te plany do Rządu Gubernialnego wraz z protokołem z posiedzenia, objaśniającym naniesione uzupełnienia i zmiany.

Wice-Gubernator [podpis], Radny [podpis]

k. 33-34.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Gubernator Kielecki od Rządu Gubernialnego

Nr 3099, 30 czerwca 187[?] r., Kielce

Do Departamentu Gospodarczego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

W wyniku pisma Departamentu z 3 czerwca br. nr 6212 niniejszym mam zaszczyt przekazać w załączniu znajdujące się w Archiwum Rządu Gubernialnego plany miast Guberni Kieleckiej, a dokładniej:

- 1) Plan miasta Kielce sporządzony w 1823 r. i zatwierdzony przez byłą Komisję Rządzącą Spraw Wewnętrznych i Policji 9/21 lutego 1824 r.;
- 2) Plan miasta Chęciny, sporządzony w 1820 r. i zatwierdzony przez byłą Komisję Rządzącą Spraw Wewnętrznych i Policji;
- 3) Plan miasta Miechowa, sporządzony w 1867 r., składający się z 7 arkuszy, niezatwierdzony;
- 4) Kopię planu miasta Olkusza, sporzązonego w 1787 r. i poświadczonego 13 kwietnia 1843 r. przez Wydział Górski przy byłej Komisji Rządowej Finansów;
- 5) Plan miasta Pińczowa, sporządzony w 1825 r., niezatwierdzony;
- 6) Plan miasta Działoszyc, sporządzony w 1838 r. i zatwierdzony przez byłą Komisję Rządzącą Spraw Wewnętrznych i Duchownych 6/18 kwietnia 1840 r.;
- 7) Plan miasta Chmielnika, sporządzony w 1849 r., niezatwierdzony.

Nowy plan Gubernialnego Miasta Kielce, sporządzony w 1871 r. w sakli 10 sążni na 1 cal, zgodnie z ostatecznym rozpatrzeniem przez Wydział Budowlany [koniec tekstu].

k. 374-375.

Ministerstwo Majątków Państwowych, Departament Górnictwa, Wydział Polskich [Królestwa Polskiego] Przedsiębiorstw Górniczych, Referat I

18 października 1874 r., nr 977

Do Pana Naczelnika Guberni Kieleckiej.

W odpowiedzi na pismo Jaśnie Wielmożnego Pana z 28 września br. nr 5203 Departament Górski ma zaszczyt zawiadomić, iż w celu rozpatrzenia sprawy dotyczącej praw skarbu do bogactw znajdujących się we wnętrzu ziemi olkuskiej Senatorowi Markusowi, wraz ze szczególnym opisem, przekazane zostały różne dokumenty, zebrane przez Radcę Stanu

Radwana, i Senator Markus 7/19 marca br. w piśmie nr 842 przedstawił swoją opinię w tej sprawie oraz zwrócił do Departamentu Górskiego oryginał wspomnianego szczególnego opisu z taką adnotacją: „oprócz tego przekazuje się otrzymany przez Senatora Markusa od Naczelnika Guberni Kieleckiej ogólny plan miasta Olkusza na 24 arkuszach i dwa rejestry pomiarowe Olkusza oraz ziem należących do Augustynów”. W związku z rozstrzygnięciem przez Pana Ministra Majątków Państwowych kwestii praw Departamentu Górnego do otrzymania terenów działkowych na ziemiach olkuskich, dokumenty zebrane przez Radcę Stanu Radwana zostały mu przekazane w celu zwrotienia ich zgodnie z ustanowionym porządkiem, zaś plan miasta Olkusza i dwa egzemplarze rejestrów pomiarowych zostały zwrócone Jaśnie Wielmożnemu Panu.

Przy tym Departament Górnego uważa za niezbędne dodać, iż wśród dokumentów zwróconych Radcy Stanu Radwanowi znajdował się:

- 1) Plan części wsi Pomorzany, sporządzony przez Grabowskiego w 1855 r. i ogólny plan majątków skarbca ekonomii Rabsztyna z 1855 r., które zostały zwrotione przez Radcę Stanu Radwana Kieleckiemu Skarbcowi (nr 192);
- 2) Plan miasta Olkusza, sporządzony przez Langera w 1869 r. i plan majątków należących do miasta Olkusza, sporządzony przez Szabelskiego w 1852 r., zwrotione przez Pana Radwana Magistratowi Olkusza (nr 189);
- 3) Plan kopalni „Jerzy” oraz wsi [Starczynów?] z 1859 r., zwrotione Rządowi Gubernialnemu Kieleckiemu (nr 191).

Dyrektor [podpis], Zarządzający Wydziałem [podpis]

k. 574-576.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Rząd Gubernialny Kielecki, Wydział Budowlany

Nr 16, 12 stycznia 1876 r., Kielce

Do Wydziału Administracyjnego.

W odpowiedzi na pismo Wydziału Administracyjnego z 28 października ubiegłego roku nr 6630, przekazując z powrotem w załączniu plany Działoszyc i Chmielnika (każdy w dwóch egzemplarzach), Wydział Budowlany ma zaszczyt oznajmić, iż plan miasta Działoszyce jako sporządzony dokładnie i prawidłowo może być przyjęty i służyć jako podstawa do sporządzenia regulacyjnego planu tego miasta, który powinien zostać sporządzony przez miejscowego Inżyniera-Architekta z dokładnym zastosowaniem się do Instrukcji, zatwierzonej przez Pana Ministra Spraw Wewnętrznych 25 lutego 1870 r.; oprócz tego proponowana regulacja miasta powinna być zatwierdzona przez protokół z posiedzenia, sporządzony przez Naczelnika Powiatu wraz z Powiatowym Inżynierem-Architektem przy udziale miejscowych obywateli.

Na koniec, zgodnie z par. 10 tejże Instrukcji należy załączyć do planu regulacyjnego sporządzone we wskazanej skali podłużne i poprzeczne profile miejsc, na których należy pokazać wysokość i nachylenie wzniesień, głębokość i nachylenie wąwozów i dolin, tak na obszarze istniejącego miasta, jak i na obszarze, przeznaczonym pod rozprzestrzenienie jego części, jak również głębokość rzek, kanałów i strumieni z zaznaczeniem poziomu stanu wysokich i niskich wód.

Co zaś tyczy się planu miasta Chmielnika i ziem należących do tego miasta, sporzązonego przez geometrę Kaniewskiego, to ponieważ podczas sprawdzenia go z rejestrem pomiarowym wykazano nieprawidłowości, nie może być on przyjęty i konieczne jest sporządzenie nowego planu tak, aby nie tylko ogólna powierzchnia miasta i ziem należących do niego, lecz również i każda oddziela posiadłość była zgodna z rejestrem pomiarowym, i aby tak plan, jak i rejestr pomiarowy były sporządzone na czysto, bez jakichkolwiek poprawek. Przy czym plan samego miasta Chmielnika, jako sporządzony dla ogólnej swojej powierzchni dokładnie, może służyć za podstawę do sporządzenia regulacyjnego planu tego miasta, który powinien być nakreślony przez miejscowego Inżyniera-Architekta zgodnie z przywołanymi wyżej wskazówkami.

Rejestry pomiarowe wspomnianych wyżej miast, każdy w jednym egzemplarzu, niniejszym załącza się, a także wszystkie dokumenty przekazane wraz z pismem Wydziału Administracyjnego nr 6630. Przy tym Wydział Budowlany ma zaszczyt dodać, iż plany ziem należących do Działoszyc i Chmielnika, każdy w dwóch egzemplarzach, i rejesty pomiarowe zostaną przekazane w dniu dzisiejszym Rządowi Gubernialnemu Kieleckiemu do Spraw Włościańskich.

Gubernialny Inżynier [podpis]

k. 737-738.

Do Rządu Gubernialnego Kieleckiego.

Nr 2551, 11 maja 1877 r., Kielce

Raport Magistratu Gubernialnego Miasta Kielce.

W związku ze sprawą pozyskania od Bojnowskiego i Jakubowskiego 200 rubli z tytułu poręczenia.

Nawiązując do rozporządzenia Rządu Gubernialnego z 5 kwietnia br. nr 1739 od Wydziału Administracyjnego Magistrat ma zaszczyt przedstawić protokoły zablokowania przez pełniącego obowiązki Miejskiego Sekwestratora dochodów z tytułu umów wynajmu mieszkań w domach, należących do Błażeja Bojnowskiego i wdowy po Ludwiku Jakubowskim na rzecz uzupełnienia kwoty 200 rubli, wypłaconych bylemu geometrze Kaniewskiemu w charakterze zaliczki z Chmielnickiej Kasy Miejskiej na wydatki związane z

pomiarem miasta Chmielnika, wraz z prośbą zwrotu niniejszych po upływie konieczności; nadmieniając, iż Bojnowski i Jakubowska, poręczyciele Kaniewskiego, odmawiają dobrowolnej spłaty wspomnianej kwoty i dlatego ich dochody zostały obciążone z tytułu konieczności pozyskania tej kwoty w depozyt Kasy Miejskiej, [nieczytelne] nastąpiło ich zablokowanie.

Prezydent [podpis], Sekretarz [podpis]

k. 749-751.

30 lipca 1877 r.

Rezolucja P. Gubernatora.

Raport. W wyniku nałożenia przez Kielecki Magistrat blokady na należne właścicielom domów położonych w mieście Kielce – Bojnowskiemu i Jakubowskiej – od mieszkających w ich domach pieniądze za czynsz za wynajem w celu uzupełnienia kwoty 200 rubli, wydanych z Kieleckiej Kasy Miejskiej za ich poręczeniem geometrze Kaniewskiemu na rachunek wynagrodzenia za sporządzenie planów miasta Chmielnika, których następnie nie był on w stanie sporządzić, wspomniani właściciele złożyli u Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora prośbę, w której oznajmiają, iż potwierdzili oni to poręcznie w wyniku podstępu, ponieważ z powodu nieznajomości języka rosyjskiego podpisali je sądząc, iż podpisują zaświadczenie o tym, że są biedni, i proszą o wstrzymanie pozyskania od nich tych pieniędzy do momentu rozstrzygnięcia tej sprawy przez Sąd, do którego się już [z nią] zwrócili.

W związku z tą prośbą Radca Prawny oznajmił, iż na podstawie artykułów 1197, 1216, 2036 i 2040 Kodeksu Cywilnego Władze Administracyjne, na mocy art. 2021 tegoż Kodeksu mają prawo wyegzekwować od Bojnowskiego i Jakubowskiej wspomniane 200 rubli na drodze administracyjnej, a im zaś jako wierzycielom Kaniewskiego przysługuje prawo zażądania od niego przekazania tejże sumy 200 rubli na drodze sądowej; co zaś tyczy się ich oświadczenia, że podpisali oni poręczenie na tę kwotę w wyniku oszustwa i niezrozumienia tego, co podpisywali, to takie oświadczenie podlega rozpatrzeniu przez Sąd na takiej drodze, jak wyżej wspomniano – sprawa ta już znajduje się [w Sądzie].

Następnie Kielecki Magistrat 20 lipca br. donosi, że Bojnowski wpłacił już należną od niego połowę tej kwoty, tj. 100 rub., pozostałe zaś 100 rub., należne od Jakubowskiej będzie uzupełnione poprzez pozyskanie ich od mieszkańców domu Jakubowskiej tytułem należnego od nich czynszu.

Sprawozdanie. Zgodnie z rezolucją Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni za opóźnienia w pozyskaniu wskazanej sumy 200 rubli 25 czerwca br. zwrócono uwagę Prezydentowi Augustynowiczowi oraz udzielono surowej nagany Sekretarzowi Wojciechowskiemu, wraz z poleceniem jak najszybszego uzyskania od wspomnianych osób pieniędzy.

Podstawa prawna. Przywołane wyżej artykuły Kodeksu Cywilnego.

Za Prowadzącego Sprawę [podpis]

Rezolucja. W związku z powyższym prośbę właścicieli domów położonych w mieście Kielce – Bojnowskiego i Jakubowskiej – dotyczącą wstrzymania się uzyskania od nich 200 rubli, wydanych za ich poręczeniem geometrze Kaniewskiemu, postanawia się pozostawić bez następstw i zawiadomić o tym Magistrat Kielecki, aby oznał mił to proszącym i bezzwłocznie pozyskał od Jakubowskiej brakujące 100 rubli.

P.O. Gubernatora Radca [podpis], Za Radcę [podpis]

[dopisek pod dokumentem:] Do Magistratu Kieleckiego. Zgodnie z Ukazem prośba właścicieli domów, znajdujących się w mieście Kielce – Bojnowskiego i Jakubowskiej – dotycząca wstrzymania uzyskania od nich 200 rub., wypłaconych za ich poręczeniem geometrze [dalsza część nieczytelna].

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Kielcach, 31 Rząd Gubernialny Kielecki, sygn. 6691

Akta Rządu Gubernialnego Kieleckiego

Wydział Administracyjny, Referat III

O sporządzeniu regulacyjnych planów miast przez geometrę Zdzienieckiego.

Rozpoczęto 2 grudnia 1876 roku, ukończono 14 października 1910 roku.

k. 126-128 rv.

Raport Gubernialnego Inżyniera-Architekta.

Zgodnie z poleciением Jaśnie Wielmożnego Pana, wyłożonym w rezolucji z 22 września br. na temat przedstawienia raportu o przyczynach opóźnień w sporządzeniu regulacyjnych planów miast Guberni Kieleckiej oraz o możliwościach szybkiego zlikwidowania przyczyn tych opóźnień, mam zaszczyt donieść Jaśnie Wielmożnemu Panu, iż sprawa ponownego sporządzenia regulacyjnych planów miast Guberni Kieleckiej znajduje się na następującym etapie.

Temat przedstawienia regulacyjnych planów miast Guberni Kieleckiej został podjęty już w 1872 roku i do chwili obecnej spośród siedmiu miast Guberni Kieleckiej zostały przedstawione Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do Najwyższego zatwierdzenia oraz zatwierdzone jedynie plany Kielc i Chmielnika.

Plan miasta Pińczowa został przedstawiony Ministerstwu w celu wyproszenia Najwyższego zatwierdzenia, lecz został on zwrócony wraz z pismem Departamentu Gospodarczego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 27 grudnia 1897 r. w celu uzupełnienia, tj. oznaczenia na planie nowych cmentarzy, ubojni miejskiej, wskazania wzdłuż granic miasta przejazdu, na rzece Nidzie – [przeprawy?], a także włączenia nowo wybudowanych koszar dla pułku Dragonów w granice miasta. W wyniku takiego rozporządzenia Ministerstwa Naczelnikowi powiatu pińczowskiego zostało wysłane polecenie, aby zatroszczył się o wyszukanie odpowiednich miejsc dla cmentarza chrześcijańskiego i cmentarza żydowskiego poza granicami miasta, oraz o naniesienie takowych wraz z miejską ubojnią na brudnopis regulacyjnego planu miasta.

Naczelnik powiatu pińczowskiego przy raporcie z 17 września 1898 roku zwrócił wskazany szkic planu wraz z jego uzupełnieniem zgodnie z wcześniejszymi zaleceniami, tak więc w chwili obecnej pozostaje już tylko sprawdzić zgodność planu z zebranymi wiadomościami i pod kątem wymagań Ministerstwa, co powinno być wypełnione przez sporządzającego plan geometrę Kierzkowskiego.

Regulacyjny plan miasta Olkusza został już poprawiony przez geometrę Kierzkowskiego, opis topograficzny miasta i obowiązkowy protokół Wydziału Budowlanego zostały sporządzone, lecz w świetle wymagań Ministerstwa, wyłożonych przy zwrocie planu miasta Pińczowa w celu uzupełnienia, został przekazany Inżynierowi powiatu olkuskiego w piśmie z 20 września br. nr 1177 w celu naniesienia na nim chrześcijańskiego i żydowskiego cmentarza oraz nowo budowanej ubojni.

Wreszcie, brudnopisy planów pozostałych trzech miast, a dokładniej Chęcin, Działoszyc i Miechowa zostały już poprawione przez Wydział Budowlany z naniesieniem na nich regulacji ulic i podlegają jedynie uzupełnieniu w poniższych aspektach:

- 1) Na planie Chęcin należy oznaczyć nowy cmentarz poza granicami miasta oraz wybrać miejsce pod nową ubojnię z zaznaczeniem go na planie, ponieważ stara ubotnia jest położona na samym środku projektowanej ulicy;
- 2) Na planach Działoszyc i Miechowa należy oznaczyć nowe uboajnie, a także zebrać informacje na temat starych i nowych cmentarzy, które na planach tych są zaznaczone w sposób niejednoznaczny.

Plany te będą na dniach przekazane Naczelnikom powiatów kieleckiego, miechowskiego i pińczowskiego w celu uzupełnienia ich zgodnie ze wskazanymi wyżej wymaganiami z zastrzeżeniem, aby przed nadaniem zimy zostały zwrócone i przekazane geometrze Kierzkowskiemu w celu poprawienia ich zgodnie z zawartym z nim przez Rząd Gubernialny 11 października 1894 r. kontraktem.

Objaśniając przyczyny opóźnień w poprawieniu regulacyjnych planów miast Guberni Kieleckiej mam niejakie trudności, ponieważ nawet biorąc pod uwagę, iż urzędnicy Wydziału Budowlanego, którzy są pozbawieni wszelkiej pomocy w prowadzeniu tej sprawy i są znacznie obarczeni pracą, oraz że oprócz bezpośrednich obowiązków służbowych związanych ze sporządzeniem kosztorysów, szkiców i opisów wypełnionych prac, po sprawdzeniu wszystkich wpływających projektów, kosztorysów i opisów wypełnionych w Guberni prac, po wypełnieniu zadań polegających na śledzeniu i nadzorowaniu służbowych zadań są oni zmuszeni, z powodu ograniczonego wynagrodzenia, zajmować się również prywatną praktyką, oraz że znaczna część prac związanych ze sporządzeniem regulacyjnych planów miast wymaga dłuższego czasu, to nawet w takich warunkach kwestia ta, jako podniesiona już w 1872 r., mogła by być rozstrzygnięta szybciej.

W danym wypadku wszelki sukces niniejszej sprawy będzie zależał od szybkiego przedstawienia Naczelnikom powiatów wymaganych informacji i od szczerych chęci

geometry Kierzkowskiego do poprawienia wspomnianych planów w trakcie najbliższej zimy – i w tym celu z mojej strony będą podjęte wszystkie możliwe starania.

Gubernialny Inżynier-Architekt [podpis]

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora Kieleckiego. Kielce, 30 września 1898 r.

k. 133-134 rv.

Rezolucja Gubernatora.

Raport.

Mianujący siebie właścicielem domu położonego w mieście Kielce Dawid Gejman w prośbie podanej 26 października br. na imię Gubernatora Kieleckiego oznajmił, iż z posiadanej przez niego nieruchomości wpłaca do kasy miejskiej wszystkie należne pobory, a przy tym nieruchomość ta na posiadającym Najwyższe zatwierdzenie planie miasta Kielce nie jest oznaczona jako znajdująca się w granicach miasta i dlatego też prosi on o włączenie tej nieruchomości w granice miasta.

Po sprawdzeniu okazało się, że zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie z 11 sierpnia 1894 r. regulacyjnym planem granice miasta od strony zachodniej, tj. w tej części, gdzie jest położona nieruchomość proszącego, graniczą z linią Iwanogrodzko-Dąbrowskiej Drogi Żelaznej. W ostatnim czasie za tą linią, oprócz istniejącego tam parowego młyna wzniesiono fabrykę szkła wspomnianego Gejmana, a także cementownię i tartak, jak również rządowy magazyn wina. Oprócz tego ta część miasta, będąc częściowo zabudowaną nadal zabudowuje się również i domami prywatnych właścicieli.

Na podstawie zasad wydanych przez byłą Komisję Rządzącą Spraw Wewnętrznych i Duchownych 4/16 stycznia 1854 r. (Zbiór Postanowień Administracyjnych dotyczących gospodarki miast t. II str. 400) w celu omówienia kwestii wynikających podczas proponowanych zmian zewnętrznych granic miasta powinien zostać powołany Komitet w składzie Gubernialnego Architekta i Inżyniera, architektów podlegających tej Gubernii powiatów, lekarza, Prezydenta i członków Magistratu, jak również niektórych znamienitych obywateli miasta.

Prowadzący Sprawę [podpis]

Rezolucja.

Uznając wskazaną prośbę za zasługującą na uwagę i biorąc pod uwagę, że okolice miasta, jak to wskazano w raporcie, zmieniają się, jako że w różnych częściach coraz bardziej się zabudowują, więc granice miasta wymagają poszerzenia, w celu uporządkowania miasta w aspekcie budowlanym i sanitarnym należy powołać Komisję pod przewodnictwem Gubernialnego Inżyniera-Architekta w składzie Gubernialnego Inżyniera, powiatowego

Inżyniera-Architekta, miejskiego Architekta, miejskiego lekarza, Prezydenta miasta, dwóch radnych i dwóch znamienitych mieszkańców miasta, wybranych przez Prezydenta, i polecić temu Komitetowi niezwłoczne zajęcie się omówieniem kwestii określenia [nowych] zewnętrznych granic miasta zgodnie z miejscowymi uwarunkowaniami [nietypowe] i instrukcją z 1870 r., oraz sporządzić protokół z posiedzenia, w którym należy wyłożyć szczegółowo wszystkie działania tego Komitetu i przedstawić go mnie.

Radca [podpis], Wice-Gubernator [podpis]

25 listopada 1898 r. Gubernator [podpis]

k 152 rv.

Protokół z posiedzenia.

21 grudnia 1898 r. Magistrat miasta Działoszyce, wypełniając polecenie Pana Naczelnika powiatu pińczowskiego z 15 grudnia 1898 r. nr 17313, oparte na poleceniu Rządu Gubernialnego Kieleckiego z 11 grudnia tegoż roku nr 7236 odnośnie poszerzenia ulicy Garbarskiej i dobrowolnego odstąpienia przez mieszkańców miasta Działoszyce części ich placów pod rozszerzenie tej ulicy, bieżącego dnia zaprosił do Kancelarii Magistratu wszystkich zamieszkujących w mieście Działoszyce właścicieli placów, znajdujących się w miejscu zniszczonym przez pożar i oni, naradziwszy się między sobą jednogłośnie oznajmili, iż położona między ich placami tzw. ulica Garbarska służy jedynie ich wygodzie; nie jest prowadzony przy niej żaden handel i nie ma tam punktów targowych, trakt nie przechodzi przez tę ulicę i służy ona tylko jako dojazd i dojście do mieszkań osób tam żyjących, i nawet nie można przewidzieć, sądząc po obecnych okolicznościach, czy ta część miasta byłaby kiedykolwiek handlową czy przemysłową; szczerze mówiąc tę ulicę według jej przeznaczenia należałoby nazwać nie ulicą, a zaułkiem, tym bardziej, iż ulica ta nie ma dalszego biegu, a kończy się wysokim wzniesieniem. Dlatego też obecni w niniejszym protokole wyrażają gotowość dobrowolnego i nieodpłatnego odstąpienia części swoich placów pod budowę ulicy, lecz tylko w przypadku, jeśli ta ulica licząc wraz z chodnikami nie będzie szersza niż 4 sążnie, ponieważ taka szerokość ulicy jest oznaczona na planie Działoszyc, zatwierdzonym przez Rząd Gubernialny 27 stycznia 1877 r., przeznaczonym na wzór dla sporządzenia regulacji miasta.

O czym sporządzono niniejszy protokół i podpisano.

Burmistrz [podpis], P.O Sekretarza [podpis], Mieszkańcy [podpisy]

k. 161. Sytuacyjny plan miasta Działoszyce Guberni Kieleckiej powiatu pińczowskiego, a dokładnie spalonych miejsc ABVGDEF [sporządzony] w celu zaprojektowania regulacji w 1898 r.

Sytuacyjny plan spalonego w 1898 r. kwartału miasta Działoszyce.

Działoszyce, 7 października 1898 r.

Gubernialny Inżynier-Architekt [podpis], Powiatowy Inżynier-Architekt [podpis]

Adnotacja: Ściany, które ostały się po spalonych budynkach oznaczono bladym tuszem.

k. 162 rv.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberii Kieleckiej.

Raport Gubernialnego Inżyniera-Architekta.

Zgodnie z poleciением Jaśnie Wielmożnego Pana z 11 września br. nr 5456 15 września została przeze mnie wraz z Naczelnikiem powiatu pińczowskiego przeprowadzona regulacja na miejscu spustoszonej przez pożar części miasta Działoszyce, przy czym przy określaniu szerokości dwóch ulic w spalonej części miasta kierowałem się obowiązującym do chwili obecnej postanowieniem byłej komisji Rządzącej Spraw Wewnętrznych z 24 czerwca/6 lipca 1858 r. nr 2480/12090, zgodnie z którym szerokość ulic w miastach powinna być nie mniejsza niż 8 sążni, a jedynie w przypadkach wyjątkowej konieczności dopuszcza się szerokość 6 sążni.

Biorąc pod uwagę niewielkie wymiary działek właścicieli spalonych budynków i niemożność [nietypowe] takowych na wywłaszczanych pod rozszerzenie działkach, szerokość tych ulic określono mniej-więcej zgodnie ze sporządzonym już na brudnopisie regulacyjnym planem miasta Działoszyce na 6 sążni – ulicę Skalbmierską poszerzono z 4,56 sążnia, a ulicę Garbarską z 3,42 sążnia. Regulacyjne linie ulic zostały oznaczone przeze mnie w obecności Naczelnika powiatu pińczowskiego i Burmistrza miasta Działoszyce na miejscu kołkami i wykopanymi wzduż nowych ulic kanałkami, przy czym zgodnie z poleciением Jaśnie Wielmożnego Pana objaśniono właścicielom spalonych budynków, iż poszerzenie ulic należy przeprowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w celu uporządkowania miasta w aspekcie bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz że odbudowanie budynków może być zrealizowana jedynie zgodnie z oznaczoną na miejscu regulacją ulic; zatem należy podjąć wszelkie wysiłki w celu przekonania mieszkańców miasta do dobrowolnego odstąpienia części placów, niezbędnych dla poszerzenia ulic, o czym szczegółowo zostanie doniesione Naczelnikowi powiatu pińczowskiego wraz z wyliczeniem, którzy mieszkańcy zgadzają się na dobrowolne odstąpienie części swoich placów.

Plan regulacji mam zaszczyt niniejszym załączyć.

Gubernialny Inżynier-Architekt [podpis]

Kielce, 24 października 18[98?] r.

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 I X 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Kielcach,

31 Rząd Gubernialny Kielecki, sygn. 17209

[Podanie ws. Placu Bazarowego w Kielcach]

k. 1-10.

14/26 września 1874 r., Kielce

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora Kieleckiego.

Prośba obywateli miasta Kielce.

W wyniku rozporządzenia odnośnie połączenia ulicy [Tadeja?] z ulicą przylegającą do Bazaru od strony Świątyni Ewangelickiej, w tej sprawie postanowione zostało, aby pozyskać odpowiednią część ziemi, tj. część placu należącą do Kucharskiego, który w zamian miał otrzymać plac, stanowiący w chwili obecnej część ulicy Leonarda w miejscu, w którym graniczna ona z placami Jeziorkowskiego i Kossowskiej. W punkcie połączenia placów Jeziorkowskiego i Kossowskiej zatknieto słup, oznaczający graniczny kąt między dwiema wskazanym wyżej działkami, a także granicę nowo przydzielonego Kucharskiemu placu i wydano pozwolenie ogrodzenia go łącznie z oddanym mu kawałkiem, który pozostał z przedłużenia ulicy [Tadeja?].

Jako że ogrodzenie wzdłuż całej frontowej granicy placu należącego do Kossowskiej przeszkadzało i zagradało przejście oraz przejazd od frontowej strony placu Kossowskiej, to w wyniku oświadczenia Kossowskiej wyżej wspomniany projekt został zmieniony w następujący sposób: Kucharski miał postawić ogrodzenie nie w prostej linii od placu Kossowskiej do punktu, w którym ten pozostały kawałek placu Kucharskiego łączy się z mającym na nowo powstać przedłużeniem ulicy [Tadeja?]. Ośmielamy się oznać Jaśnie Wielmożnemu Panu, że i ten drugi projekt w rzeczywistości również nie zabezpiecza prawa do przejścia i przejazdu do placu Kossowskiej, a przede wszystkim nie poprawia nieforennej figury, która powstałaby w wyniku mającego być w ten sposób postawionego ogrodzenia, nie przeprowadzonego w prostej linii wzdłuż ulicy [Tadeja?], a powodującego powstanie klina przy tejże ulicy przy placu Kossowskiej, ponieważ w tym wypadku ulica Leonarda, patrząc od strony bazaru miejskiego była by krzywa i niewidoczna od strony skrzyżowania, a tym samym pozbawiona odpowiedniej perspektywy.

Aby uchronić przed taką szpetotą tą część miasta, która z powodu powstania bazaru zaczyna się zaludniać mieszkańcami, zabudowywać powstającymi nowymi pięknymi murowanymi domami, należałoby plac, który ostał się Kucharskiemu w wyniku przecięcia jego własności [obszarem] mającym się stać ulicą [Tadeja?] i jej przedłużeniem, nabyc od Kucharskiego na rzecz Kieleckiej Kasy Miejskiej i następnie połączyć go z placem miejskim, na którym w chwili obecnej znajduje się [skreślone: plac targowy, dopisane:] skwer naprzeciwko Szpitala Wojennego, a na połączonych w ten sposób placach zorganizować plac targowy jako przylegający do bazaru.

Dlatego też najpokorniej prosimy Jaśnie Wielmożnego Pana, aby miłościcie przyjął naszą prośbę i zaspokoił nasze życzenia.

[podpisy mieszkańców]

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Rząd Gubernialny Kielecki, Wydział Administracyjny

Nr 641, 30 stycznia 1875 r., Kielce

Do Wydziału Budowlanego.

Przekazując w załączniu prośbę mieszkańca miasta Kielce Kazimierza Kucharskiego, złożoną przez niego 27 stycznia br. Panu Naczelnikowi Guberni, w którym on, oznajmiając o otrzymanym od Gubernialnego Architekta zakazie stawiania ogrodzenia wokół należącego do niego sadu z powodu, iż jakoby przeznaczono go do nabycia pod przeprowadzenie nowej ulicy, prosi o pozwolenie ukończenia rozpoczętego przez niego ogrodzenia wokół sadu, Wydział Administracyjny prosi Wydział Budowlany, aby po rozpatrzeniu niniejszego oznajmił Panu Naczelnikowi Guberni o tym, co postanowi.

Radca [podpis], Prowadzący Sprawę [podpis]

M. S. W., Rządu Gubernialny Kielecki, Wydział Administracyjny

Nr 3645, 23 lipca 1876 r., Kielce

Do Wydziału Budowlanego.

Odwołując się do swoich pism z 30 stycznia, 18 kwietnia i 19 września 1875 r. o numerach 641, 2507 i 5888, oraz do pism z 13 stycznia i 21 lutego 1876 r. nr 254 i 1062, Rząd Gubernialny poleca Wydziałowi Budowlanemu pospieszyć się z doniesieniem o tym, jakie postanowienie wydał Jaśnie Wielmożny Pan Naczelnik Guberni w sprawie prośby mieszkańca miasta Kielce Kazimierza Kucharskiego, dotyczącej ogrodzenia jego sadu, przeznaczonego pod przeprowadzenie nowej ulicy.

Radca [podpis], Prowadzący Sprawę [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-1 X 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Kielcach,

31 Rząd Gubernialny Kielecki, sygn. 17735

PLAN OSADY SECEMIN

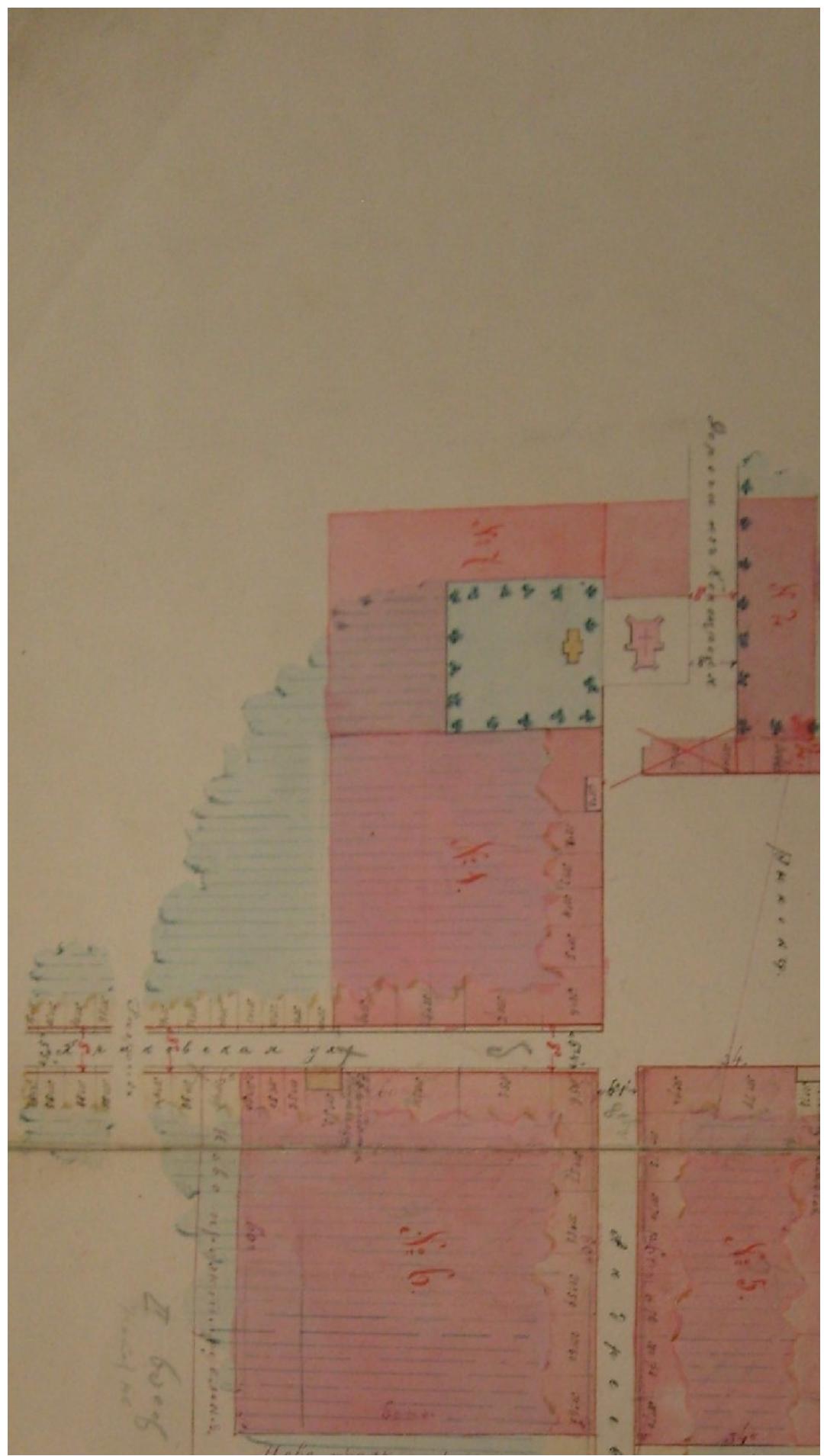
Sytuacyjny plan osady Secemin w powiecie włoszczowskim Guberni Kieleckiej ze wskazaniem linii regulacyjnych ulic projektowanych do poszerzenia.

Na oryginale napisano:

Rząd Gubernialny Kielecki zatwierdza niniejszy plan na podstawie swojego postanowienia z dziennika z 18 listopada 1898 r. z tym, aby za główne ulice zostały uznane: Rynek, ulica Chęcińska i ulica Krakowska, oraz część ulicy Jędrzejowskiej od Rynku do nowo projektowanej ulicy z poszerzeniem ich do 8 sążni; pozostałe zaś ulice tj. Kurzelewską i Jędrzejowską od Rynku do nowo projektowanej ulicy należy poszerzyć do 6 sążni. Nowo projektowane ulice, a dokładniej: pierwszą, równoległą do ulicy Chęcińskiej na długości 100 sążni; drugą, równoległą do ulicy Jędrzechowskiej rozpoczynając od Krakowskiej na długości 60 sążni; trzecią, równoległą do Kurzelewskiej i Chęcińskiej na długości 134 sążni; należy uznać za drugorzędne o szerokości 6 sążni każda. W kwartałach oznaczonych numerami 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7 wszystkie budynki powinny być pokryte niepalnymi materiałami, w pozostałych zaś kwartałach murowane budynki mogą być pokryte [nieczytelne], a drewniane powinny znajdować się w odległości 3 sążni od innych budynków; jeśli odległość ta jest mniejsza niż 3 sążnie między budynkami, to drewniane budynki powinny zostać pokryte niepalnymi materiałami i oddzielone od innych budynków murowanymi, niepalnymi ścianami. Nieruchomości oznaczone numerami 144 i 45 należy włączyć w obszar ogólnego placu w celu powiększenia placu przed kościołem i umożliwienia swobodnego wyjazdu z Rynku na ulicę Koniecpolską.

Oryginał podpisali Gubernator Sirovskij, Wice-Gubernator Michałowicz, Gubernialny Inżynier-Architekt Chludziński

Za zgodność z oryginałem Gubernialny Inżynier-Architekt [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Kielcach, 32 Zarząd Powiatowy Kielecki, sygn. 1926

Akta Zarządu Powiatowego Kieleckiego

O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Chęciny.

Rozpoczęto 1 marca 1906 roku, ukończono 9 stycznia 1907 roku.

k.2-4 rv.

M. S. W., Gubernator Kielecki od Rządu Gubernialnego, Wydział Administracyjny

5 lutego 1906 r., nr 1008, Kielce

Do Naczelnika powiatu kieleckiego.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału Budowlanego, w celu szybszego sporządzenia regulacyjnych planów miast Guberni Kieleckiej, nie posiadających aż do chwili obecnej Najwyższego zatwierdzenia, okazuje się niezbędnym przeprowadzić niektóre prace pomiarowe i kreślarskie, jak również i uzupełnić projektowaną regulację zgodnie z poniższym, a dokładniej: dla miasta Chęciny należy uzupełnić o pomiary [przeprowadzone] na miejscu zgodnie ze stanem rzeczywistym posiadany plan, sporządzony przez geometrę A. Drzewieckiego w 1876 r., jak również i wykreślić takiż plan ze wskazaniem nowej regulacji.

Geometra zaproponował, iż wypełni wskazane prace za kwotę 250 rub. w ciągu 4,5 miesiąca [na cyfrze 4,5 dopisane 800].

Zawiadamiając o tym wraz z przekazaniem projektu warunków przeprowadzenia prac pomiarowych związanych z regulacją miasta Chęciny polecam magistratowi określić potrzebne na ten cel środki i następnie zaprosić jednego z geometrów, którzy mają prawo do samodzielnego prowadzenia prac, i, po ustaleniu z nim terminu wykonania prac, wysokości wynagrodzenia oraz terminu otrzymania pieniędzy, przedstawić protokół z posiedzenia członków magistratu w tej sprawie.

Gubernator [podpis], Wice-Gubernator [podpis], Radca [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

Magistrat Miasta Chęciny

Nr 4433, 3 grudnia 1906 r., Chęciny

Do Zarządu Powiatowego Kieleckiego. Raport.

Niniejszym przedstawia się Zarządowi Powiatowemu dla dalszych rozporządzeń protokół w sprawie uzupełniających prac związanych z pomiarem miasta Chęciny i sporządzenia planu.

Burmistrz [podpis], Sekretarz [podpis]

k. 12 r.

M. S. W., Rząd Gubernialny Kielecki, Wydział Administracyjny, Referat III

23 lutego 1910 r., nr 1149, Kielce, na nr 16979 z 1906 r.

Do Naczelnika powiatu kieleckiego.

Rząd Gubernialny, powołując się na pismo Naczelnika Guberni z 25 lutego 1906 r. nr 1008, poleca Jaśnie Wielmożnemu Panu donieść, na jakim etapie znajduje się sprawa sporządzenia regulacyjnego planu miasta Chęciny.

Wice-Gubernator [podpis], Radca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 17 r.

M. S. W., Rząd Gubernialny Kielecki, Wydział Administracyjny

24 [27?] marca 1910 r., nr 1831, Kielce

Do Naczelnika powiatu kieleckiego.

Ponieważ na pismo Rządu Gubernialnego z 23 lutego br. nr 1140 w sprawie sporządzenia regulacyjnego planu miasta Chęciny nie otrzymano doniesienia o wykonaniu [tegoż polecenia], Wydział Administracyjny prosi, aby pospieszyć się z dostarczeniem takiegoż Rządowi Gubernialnemu.

Radca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Kielcach, 35 Zarząd Powiatowy Olkuski, sygn. 787

Akta Zarządu Powiatowego Olkuskiego

Wydział Administracyjny

O regulacji miasta Olkusza.

Rozpoczęto 14 marca 1892 roku, ukończono 11 maja 1892 roku.

k. 1-2.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Rząd Gubernialny Kielecki, Wydział Budowlany

Nr 248, 12 marca 1892 r., Kielce

Do Pana Naczelnika powiatu olkuskiego.

Zgodnie z poleciением Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zawartym w okólniku, projektowane plany regulacji miast zgodnie z wydaną instrukcją powinny być bezzwłocznie przekazane Ministerstwu w celu przedstawienia ich do Najwyższego zatwierdzenia. W wyniku tego Rząd Gubernialny, załączając niniejszym plan istniejącego położenia miasta Olkusza w związku z nadchodzącym sporządzeniem projektowanego położenia miasta, ma zaszczyt polecić Powiatowemu Inżynierowi-Architektowi:

- A. 1) Na załączonym planie naszkicować ołówkiem projekt linii regulacji, które po sprawdzeniu technicznym zostaną oznaczone czerwonym kolorem;
- 2) Oznaczyć cmentarz, który powinien być umiejscowiony w odległości 100 sążni od granic miasta;
- 3) Ponumerować (ołówkiem) na planie kwartały miasta arabskimi cyframi drukowaną czcionką;
- 4) Napisać na samym planie nazwę rzeczki i oznaczyć strzałką kierunek jej biegu, jak również i nazwy ulic;
- 5) Oznaczyć na planie granice miasta i pastwiska.

- B. Sporządzić szkic protokołu z posiedzenia dotyczącego nowej regulacji miasta Olkusza, w którym powinny zostać zamieszczone wiadomości o liczbie działek podwórzowych, znajdujących się w nich domach, o liczbie mieszkańców obojga płci w mieście, o tym ilu spośród nich jest narodowości żydowskiej, czym w ogóle zajmują się mieszkańcy, a oprócz tego należy mieć na uwadze zgodnie z par. 281 Ustawy Budowlanej to, że ulice powinny mieć szerokość 10 sążni, a zatem jeśli by zastosowanie tej zasady okazało się niemożliwym z powodu miejscowych uwarunkowań, to zgodnie z uwagami do wspomnianego artykułu, według których dopuszcza się szerokość ulic również i mniejszą niż 10 sążni, należy wyjaśnić przyczyny, które powodują wspomnianą niemożność. Akt po sprawdzeniu od strony technicznej zostanie podpisany przez Naczelnika powiatu, Powiatowego Inżyniera-Architekta, Magistrat miasta oraz honorowych Ławników i trzech mieszkańców wybranych przez miasto.
- V. Należy sporządzić brudnopis szczegółowego opisu topograficznego miasta i okrążających go siedlisk na obszarze od 250 sążni do 1 wiorsty.

Przy tym dodaje się, iż ze względu na to, że sporządzenie planu regulacyjnego miasta jest niezwykle konieczne, to wymagane wiadomości powinny być przedstawione Rządowi Gubernialnemu nie później niż w ciągu miesiąca w celu dalszego przedstawienia ich Panu Naczelnikowi Guberni.

Gubernialny Inżynier-Architekt [podpis], Gubernialny Inżynier [podpis]

k. 6

Zarząd Powiatowy Olkuski

11 maja 1892 r., nr 5029

Wraz z planem miasta Olkusza i dwoma załącznikami, w celu regulacji miasta.

Do Wydziału Budowlanego.

Do Rządu Gubernialnego Kieleckiego. Raport.

W odpowiedzi na pismo z 12 marca br. nr 248 mam zaszczyt niniejszym przedstawić Rządowi plan miasta Olkusza wraz ze wskazaniem na nim ołówkiem projektu nowej regulacji ulic, protokół z posiedzenia, zawierający wymagane informacje dotyczące nowej regulacji miasta Olkusza i szczegółowy opis topograficzny tegoż miasta i okrążających go [niewidoczne].

Naczelnik powiatu [podpis]

GUBERNIA LUBELSKA

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W LUBLINIE

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w LUBLINIE, Akta Miasta Lublina, sygn. 6157

Akta Magistratu Miasta Lublina, Referat III

O sporządzeniu planu miasta Lublina i regulacji ulic.

Rozpoczęto 23 marca / 4 kwietnia 1874 roku, ukończono [brak daty].

k. n-n. [bez paginacji]

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Rząd Gubernialny Lubelski, Wydział Budowlany, Referat 2

9/17 grudnia 1872 r., nr 623, Lublin

Do Pana Prezydenta miasta Lublina.

W związku z rozporządzeniem z okólnika byłej Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych z 4/16 stycznia 1854 roku nr 16812/36171 (Zbiór Postanowień Administracyjnych dla Spraw Wewnętrznych i Duchownych cz. I t. III), Rząd Gubernialny, w piśmie z 8/20 sierpnia 1860 roku nr 60886/16009 polecił byłemu Prezydentowi miasta Lublina założyć Komitet pod swoim przewodnictwem i zaprosić w jego skład Gubernialnego Inżyniera-Architekta, Miejskiego Architekta, członków magistratu i niektórych miejscowych szanowanych obywateli, i zatroszczyć się o oznaczenie regulacyjnych linii ulic, rynków, placów oraz linii okolic miasta Lublina.

W związku z powyższym, Naczelnik 10 powiatów Guberni Lubelskiej przesyłał Magistratowi miasta Lublina wraz z okólnikiem z 8/20 lipca 1870 roku nr 247 zatwierdzoną przez Pana Ministra Spraw Wewnętrznych 25 lutego 1870 roku instrukcję techniczną dla kierowania się nią przy nakreślaniu nowych regulacyjnych planów miast. [Sporządzenie] takiego planu okazuje się szczególnie potrzebne w przypadku Lublina, który, od czasu [wydania] pozwolenia Żydom na osiedlanie się w chrześcijańskiej jego części, niewątpliwie będzie się zabudowywał intensywniej w tej części niż to się działo wcześniej, a nowym ku temu impulsem mogą służyć czekające na zatwierdzenie linie kolejowe, mające połączyć to miasto z Imperium, Warszawą i Galicją Austriacką. Było by pożądany, aby te nowe budynki były już wznoszone zgodnie z nowym regulacyjnym planem. Oprócz tego istnieją jeszcze inne okoliczności przemawiające za tym, że sporządzenie nowego planu

regulacyjnego okazałoby się niezwykle korzystnym dla rozwoju miasta. Zgodnie z obowiązującymi ogólnymi przepisami prawnymi na całym terenie miasta Lublina nie wolno wznosić nowych drewnianych zabudowań. W związku z tym w bardziej oddalonych częściach miasta i na przedmieściach: w Piaskach, Kalinowszczyźnie i Czwartku istnieją obszerne niezabudowane place, właściciele których nie byli w stanie ponieść wydatków na murowane budynki. Uwzględniając te dane, Jaśnie Wielmożny Pan Naczelnik Guberni w rezolucji z 28 listopada/10 grudnia bieżącego roku nakazał Jaśnie Wielmożnemu Panu przyspieszyć wypełnienie powyższego polecenia Rządu Gubernialnego nr 60886/16009 odnośnie sporządzenia nowego planu regulacyjnego miasta Lublina we współpracy z wymienionym w tym poleceniu Komitetem, a następnie przy okazji przedstawienia takiego plan do NAJWYŻSZEGO zatwierdzenia, wystąpić z prośbą o pozwolenie na budowę drewnianych domów przykrytych gontem na przedmieściach, a przykrytych dachówkami lub blachą budynków mieszkalnych i gospodarczych również i przy mniej znaczących bocznych ulicach, znajdujących się w pewnej odległości od głównych ulic, tym bardziej, że jak wynika to z art. 302 Ustawy Budowlanej, liczne gubernialne miasta Imperium, takie jak Archangielsk, Witebsk, Wołogda, Kaługa, Kowno, Kostroma, Mohylew, Ołonieck, Orzeł, Połtawa, Saratów, Smoleńsk, Tuła, Jarosław, a nawet Moskwa i Petersburg korzystają z ulg podobnego rodzaju.

Wydział Budowlany ma zaszczyt zawiadomić o tym Jaśnie Wielmożnego Pana w celu dokładnego wypełnienia [powyższych zaleceń] w najbliższym czasie.

Gubernialny Inżynier-Architekt Szamota, Prowadzący sprawę Inżynier Pancer [podpisy]

30 października/11 listopada 1874 roku Magistrat miasta Lublina wraz z Komitetem powołanym w celu omówienia tego, które dokładnie kwartały miasta zasługują na bycie objętymi prośbą o pozwolenie na budowę drewnianych budynków przykrytych dachówkami lub ogniodpornym dachem, po wszechstronnym rozpatrzeniu planu miasta ustalili, że przedmieścia: Kalinowszczyznę, Czwartek, Piaski, oraz ulicę Czechówkę [dolną? dalszą?] można zaliczyć do rzędu drewnianych pokrytych [nieczytelne], a z pozostałych części miasta: [nieczytelne] (Bonifraterska) Św. Jana – ([nieczytelne]) Okopowa można zaliczyć do drewnianych pod ogniodpornym dachem; w innych [częściach?] miasta [nieczytelne] murowane pod dachami z [nieczytelne].

Prezydent Miasta [podpis], Członkowie Komisji [podpisy]

Topograficzny opis terenu zajmowanego przez miasto Lublin wraz z objaśnieniem projektowanej regulacji niektórych ulic i wytyczenia nowych.

W celu wypełnienia Instrukcji, przy sporządzeniu nowych planów regulacyjnych miasta Lublina, sporządzonych przez geometrę Deuara, Prezydent Miasta wraz z powołanym w tej sprawie Komitetem złożonym z Obywateli Miasta, Radnych Magistratu, Zastępcy

Gubernialnego Inżyniera-Architekta i Miejskiego Technika, sporządził następujące dodatkowe wyjaśnienia:

Miasto Lublin, którego zewnętrzne granice na projektowanej na nowo regulacji nie zmieniają się, lecz są pozostawione jak wcześniej, jest położone na dwóch wysokich wzgórzach, między którymi z jednej strony przepływa rzeka Czechówka, z drugiej zaś rzeka Bystrzyca; spory obszar miasta zajmuje również i teren nizinny u podnóża tych dwóch wzgórz. Gleba znajdująca się pod miastem jest wyłącznie gliniasta, na nizinie rzeczki Czechówki zaś torfowa, ze spodnią warstwą ilową i wierzchnim nasypem ziemi, który powstawał stopniowo na przestrzeni kilku stuleci.

W pobliżu miasta, na jego przedmieściach pod powierzchnią ziemi znajdują się obfite pokłady kamienia wapiennego, z którego wypala się dobrej jakości wapno, sam zaś wapień wykorzystuje się również do budowy zabudowań gospodarczych i pod fundamenty domów.

Ponieważ istniejące części miasta składają się z kwartałów dosyć ciasno zabudowanych, a przylegające z różnych stron niezabudowane place i ogrody pozwalają na bardzo korzystne rozprzestrzenienie [się miasta], to z sanitarnego punktu widzenia, jak i w celu otwarcia wygodnej komunikacji projektowana jest kontynuacja istniejących już ulic, jak: 84. Św. Mikołaja, 74. Ewangelickiej, 92. Czechowskiej, a także na niezabudowanych przestrzeniach zostały zaprojektowane z myślą o rozprzestrzenianiu się miasta nowe ulice, jak 96. Skośna, 93. Sławinkowska, 99. Żelazna, 95. Niecała, 94. Rycerska [dopisek na marginesie: 96. Kazimierzowska, 99. Wileńska, 95. Grodzieńska, 94. Kowieńska, 106. Pińska]; na Kalinowszczyźnie 114. Tatarska i 115. Łęczyńska, i wreszcie, w związku z przyszłą regulacją rzeki Czechówki i w celu uniknięcia zabudowywania jej brzegów ze względów sanitarnych, zaprojektowano po obu stronach 106. Bulwary, a w celu stopniowego wyprostowania istniejących ulic zaprojektowano regulację następujących ulic: 50. Wieniawskiej, 90. Dzielnej, 73. Powiatowej, 68. Radziwiłłowskiej, 67. Poczetkowskiej, 51. Wizytek, 52. Kapucyńskiej, 54. Widok, 55. Dolnej Panny Maryi, 56. Bernardyńskiej, 57. Żmigród, 58. Zamojskiej, 59. Podwale, 85. Zwrotnej, 86. Św. Jana, 62. Jatecznej, 66. Cyruliczej, 98. Granicznej, 111. Bazarowej; także na Kalinowszczyźnie: 112. Głuchej, [?] Skrajnej; na Piaskach: 116. Wrotkowskiej, 117. Bychawskiej [dopisek na marginesie: 72. Łukowska, 73. Soborna, 67. Br[nieczytelne], 51. Gimnazjalna, 52. Krzemieniecka, 54. Kozicka, 55. Mariańska, 56. Wołyńska, 59. Podolska, 57. Lwowska, 85. Północna, 62. Berdyczowska, 66. Palestyna, 98. Puławska, Firlejska (Bazarowa), Smoleńska (Stodolna).

Lublin, 15/27 listopada 1874 roku

Prezydent Miasta, Zastępca Gubernialnego Inżyniera-Architekta, Członkowie Komitetu [podpisy], Radni Magistratu, Miejski Technik

Nazwy ulic

Stara nazwa: Powiatowa, Poczętkowska, Wizytek, Kapucyńska, Dolna Panny Maryi, Bernardyńska, Żmigród, Podwale, Jateczna, Cyrulicza

Nazwa: Skośna, Żelazna, Niecała, Rycerska, Bulwarki, Dzielna, Widok, Zwrotna, Graniczna, Bazarowa, Skrajna

Nowa nazwa: Soborna, [skreślone:] Brzeska, Gimnazjalna, [skreślone:] Krzemieniecka [dopisane:] Warszawska, Mariańska, Wołyńska, [skreślone:] Lwowska [dopisane:] Kijowska, Podolska, Berdyczowska, [skreślone:] Palestyna, [skreślone:] Kazimierska, Wileńska, Grodzieńska, Kowieńska, [skreślone:] Pińska, [skreślone:] Łukowska, [skreślone:] Kozicka, [skreślone:] Północna, [skreślone:] Puławska, Firlejska, Smoleńska

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Rząd Gubernialny Lubelski, Wydział Budowlany, Referat II

22 kwietnia/2 maja 1876 r., nr 218, Lublin

Z przekazaniem regulacyjnych planów Lublina i w celu ponownego wykreślenia.

Do Prezydenta miasta Lublina.

Departament Gospodarczy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w piśmie z 10 lutego br. nr 1212 zawiadomił Pana Naczelnika Guberni, iż podczas rozpatrzenia przez Ministerstwo przedstawionych planów projektowanej regulacji Lublina, tj. projektowanej regulacji i rozszerzenia obecnego położenia miasta, wykazano poniższe błędy:

- 1) Kwartały na obu planach są nieponumerowane, podczas gdy zgodnie z paragrafami 12 i 14 zatwierdzonej w 1870 r. przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych instrukcji, [sporządzonej] w celu kierowania się nią przy wykreślaniu planów nowego urzęduzenia miast i przy zmianach istniejącej regulacji miast kwartały na wspomnianych planach powinny być ponumerowane arabskimi cyframi czcionką drukowaną;
- 2) Nazwy ulic i placów w odstępstwie od ogólnie przyjętego porządku są zapisane na marginesach planów, a zaułkom nie przypisano nazw w ogóle, a ponadto plac targowy jest oddzielony od ulic zamiast [nieczytelne] [kolorem] to czarnym, a przy tym nie ze wszystkich stron; zaś plac, na którym znajduje się Trybunał Obywatelski, jest zupełnie nie oddzielony od ulic, podczas gdy te ostatnie mają inne znacznie niż on;
- 3) Na obu planach nie oznaczono miejsk[?] [nieczytelne] i miejskich granic z 70-[nieczytelne] wschodniej i zachodniej strony miasta, jak jest to wymagane na mocy paragrafów 9 i 14 zasad wspomnianej instrukcji;
- 4) Ukażane na planie budynki, chociaż i są ponumerowane, to nie taką czcionką, jaka jest wymagana na mocy 12 paragrafu wspomnianej instrukcji;

- 5) Znaczna część istniejących ulic, jako naniesionych na projektowany plan bez zmian, jak również przeznaczonych według tego szkicu do uregulowania, nie osiąga szerokości 10 sążni, podczas gdy według art. 281 t. XII Ustawy Budowlanej, przy urządzeniu ulic należy przestrzegać tego, aby miały one szerokość co najmniej od 10 do 15 sążni, a w uwagach do wspomnianego artykułu dopuszcza się istnienie ulic węższych niż o wskazanej szerokości jedynie w przypadkach, gdyby dla osiągnięcia szerokości 10 sążni trzeba by wywłaszczyć majątki o znacznej wartości, do których zaliczyć można wznowione wzduż ulic murowane budowle, warunkujące – oczywiście bardziej szkodliwe ze względów sanitarnych – węższe wymiary ulic. Jednakże ponieważ większa szerokość ulic jawni się jako bardziej pożądana dla celów ogólnego uporządkowania miasta, to, biorąc pod uwagę, że plany miast powinny być realizowane stopniowo, w miarę możliwości należy przy najbliższej weryfikacji miejscowościowych danych zwiększyć projektowaną szerokość jeśli nie wszystkich, to chociaż niektórych ze wskazanych na planie istniejących ulic, jak również proponowanego ich przedłużenia, a tym bardziej ulic nowo rozplanowanych zgodnie z projektowanym planem, które również nie odpowiadają przewidzianej przez art. 281 t. XII Ustawy Budowlanej szerokości, a które żadnych szczególnych przeszkód [ku temu nie mają?], ponieważ ich przebieg jest zaprojektowany przez [nieczytelne] i ogrody;
- 6) Istniejące [nieczytelne] cmentarze zaproponowano pozostawić na zajmowanych przez nie obecnie miejscowościach, a między innymi w odległości od 9 do 85 sążni od nich zaprojektowano nowe kwartały, co [nieczytelne] może być uznane za odpowiednie na mocy art. 909 t. XII Ustawy o Policji Medycznej, według której na cmentarze powinny być przeznaczone miejsca pod miastem na [nieczytelne] ziemi, w miejscowościach wygodnych, w odległości od ostatnich miejscowości zabudowań nie mniejszej niż 100 sążni. Dlatego też jawni się jako konieczne, aby przy najbliższej weryfikacji miejscowościowych danych wybrać dla tych cmentarzy inne, bardziej oddalone od wspomnianych kwartałów miejscowości, lub też zamiast tego zmniejszyć wymiary wspomnianych kwartałów, jeśli nie wymagałoby to zupełnego zlikwidowania projektu tych ostatnich;
- 7) Od wschodniej strony miasta zaplanowano powstanie nowego kwartału, którego granice znajdowałyby się w odległości jedynie około 8-12 sążni od projektowanej ubojni, co jest niedopuszczalne z punktu widzenia art. 852 t. XIII Ustawy o Policji Medycznej;
- 8) Uznano za konieczne, aby plany miasta Lublina zostały sporządzone w skali 50 sążni na cal angielski, jak jest to wymagane zgodnie z zasadami zatwierdzonej przez Ministerstwo w 1870 r. instrukcji.

W związku z powyższym Rząd Gubernialny poleca Jaśnie Wielmożnemu Panu zarządzić wykreślenie na nowo regulacyjnych planów miasta Lublina we wskazanej przez Ministerstwo skali, a po uprzednim omówieniu na miejscu z Komitetem kwestii poszerzenia ulic, zmniejszenia kwartałów w sąsiedztwie cmentarzy i zmian projektowanej regulacji kwartałów przy ubojni na Kalinowszczyźnie przykazać odpowiednim osobom poprawienie regulacji według wszystkich punktów wskazanych przez Ministerstwo, a poprawione plany przedstawić wraz z protokołem z posiedzenia Komitetu i wszystkimi załącznikami Rządowi

Gubernialnemu w możliwie krótkim terminie w celu przedstawienia ich dalej w ustanowionym porządku.

Wice-Gubernator [podpis], za Gubernialnego Architekta jego Zastępca [podpis], za Prowadzącego sprawę [podpis]

[skreślone: Opis topograficzny miasta Lublina wraz z objaśnieniem projektowanej regulacji niektórych i wytyczenia nowych ulic]

1 lutego 1878 roku w urzędzie Magistratu miasta Lublina, wraz z Komitetem złożonym z obywateli miasta, po uprzednich oględzinach wszystkich miejsc na terenie miasta i uwzględnieniu wskazań Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 10 lutego 1876 roku nr 1212 wyłożonych w piśmie Rządu Gubernialnego Lubelskiego z 22 kwietnia tegoż roku nr 218, sporządzono następujące objaśnienia do nowego planu regulacyjnego miasta, sporzązonego na podstawie istniejącej na tą okoliczność Instrukcji.

Lublin jest położony na dwóch wzgórzach, nad rzekami Bystrzycą i Czechówką, lecz znaczna i o wiele gęściej zaludniona część miasta znajduje się nizinach, położonych wokół tych wzgórz. Większość budynków i domów jest murowana, i jest to stare budownictwo, w licznych przypadkach o starodawnym charakterze, których powstanie sięga nawet XIV wieku, co jednocześnie wieszczę im długie istnienie w przeszłości. Gleba pod położonymi wyżej częściami miasta jest wyłącznie gliniasta, gęsta, nie przepuszczająca opadów atmosferycznych, i dlatego też studnie o głębokości 90 stóp dostarczają wody o doskonałej jakości. Na nizinach gleba jest torfowa, o spodniej ilowej warstwie i wierzchnim nasypem ziemi, kształtującej się stopniowo na przestrzeni kilku wieków; [na tych terenach] studnie mają głębokość nie mniejszą niż 35 stóp i dają bardzo dobrą wodę.

Przedmieście Piaski, [zlokalizowane] na południu za rzeką Bystrzycą, położone jest na piaszczystej glebie, pod którą na głębokości 20 stóp znajduje się gliniasta ziemia.

Ogółem miasto rozciąga się ze wschodu na zachód na długości $4\frac{1}{2}$ wiorsty. Południowe okolice obfitują w wapień, z którego wybudowanych zostało wiele budynków i fundamenty pod wszystkimi budowlami, a także wypala się z niego wapno o dobrej jakości.

Na krańcach miasta znajdują się liczne sady i ogrody, lecz zabudowane kwartały zapełnione są gęsto domami, ściśle ze sobą połączonymi, a ponieważ domy są w większości trzy- i czteropiętrowe, to nie ma żadnych widoków ani na rozszerzenie, ani na wyprostowanie starych ulic. Z tej to też przyczyny koniecznym było pozostawienie na planie regulacyjnym, poza jedynie rzadkimi możliwymi przypadkami, istniejących ulic bez zmian w ich szerokości i przebiegu. W rzadko zabudowanych kwartałach oraz na obszarach niezabudowanych w związku z przewidywanym rozprzestrzenianiem się budownictwa zaprojektowane zostały ulice z uwzględnieniem nierówności, lecz o dostatecznej szerokości. Tym sposobem, wśród przedstawionych na planie ulic i placów, bez zmian pozostają [w kolejności] od zachodu: 1. Cmentarna, 2. Okopowa, 3. Zielona, 4. Krakowskie Przedmieście, 5. Radziwiłłowska, 6.

Świętoduska, 7. Nowa (do samych rogatek), 8. Ruska, 9. Namiestnikowska, 10. Gimnazjalna (Kapucyńska), 11. Pijarska, 12. Targowa, 13. Dominikańska, 14. Jezuicka, 15. Ochronki (Archidiakońska), 16. Złota, 17. Grodzka, 18. Bramowa, 19. Szambelańska, 20. Olejna, 21. Rybna, 22. Kowalska, 23. Szeroka, 24. Podgrodzie [dopisek: ?Cyrulicza], 25. Nadstawnia, 26. Zamkowa, 27. Pia[se?]cka, 28. Bychawska, 29. Królewska, 30. Przechodnia, 31. Rynek, 32. Stary plac targowy, 33. Nowy plac targowy;

[ulice] przeznaczone do poszerzenia i wydłużenia: 1. Ewangelicka, 2. Wieniawska, 3. Zaułek Poprzeczny, 4. Ogrodowa, 5. Graniczna, 6. Czechowska, 7. Soborna, 8. Grodzieńska, 9. Brzeska [dosł. Brześcia Litewskiego] (Poczętkowska), 10. Pochyła (Szewska), 11. Zarzecze [dopisek nieczytelny], 12. Św. Jana (Bonifraterska), 13. Szpitalna, 14. Ruska, 15. Giełdowa [?] [dopisek: ?Czwartek], 16. Wołyńska (Bernardyńska), 17. Mariańska (Dolina Marii), 18. Żmigrodzka, 19. Zamojska, 20. Podolska (Podwale), 21. Dworcowa, 22. Podzamcze, 23. Berdyczowska (Jateczna), 24. Tatarska, 25. Włodawska (Kalinowszczyzna), 26. Siedlecka, 27. Słomiany Rynek, 28. Sierakowszczyzna, 29. Białostocka, 30. Łukowska, 31. Poprzeczna, 32. Browarna, 33. Zaułek Wodopoju [?], 34. Krótka; projektowane nowe ulice: 1. Radomska (w lewo od Cmentarnej do Ewangelickiej), 2. Puławska, 3. Lubartowska, 4. Wileńska, 5. Św. Mikołaja, 6. Bystrzycka, 7. Prospekt, 8. Zaułek Łucki, 9. Głucha, 10. Łęczyńska, 11. Bronowicka, 12. Janowska, 13. Kazimierzowska, 14. Łąkowa, 15. Zakościelna, 16. Kredytowa, 17. Nagórna na Kalinowszczyźnie.

Jednocześnie, w związku z oddaleniem niektórych miejsc funkcjonujących w charakterze przedmieść zaproponowano wymagające pozwolenia drewniane budowle kryte gontem, a dokładniej:

1. na ulicy Czechowskiej z kwartałem,
2. na przedmieściu Czwartek z kwartałami,
3. na przedmieściu Kalinowszczyzna z kwartałami.

Odnośnie cmentarzy, trzy cmentarze chrześcijańskie, położone po zachodniej stronie miasta są oddalone od kwartałów mieszkalnych na odległość większą niż wymagane 100 sążni; jednakże ulica Cmentarna i Okopowa nie powinny być w ogóle zabudowywane. Stary cmentarz żydowski, choć znajduje się w centrum miasta, jest zamknięty od ponad 50 lat; nowy zaś znajduje się poza terytorium miasta w odległości wiorsty od miasta, na północ od starego cmentarza. Cmentarz chrześcijański na Kalinowszczyźnie, chociaż jest położony w odległości mniejszej niż sto sążni od budynków mieszkalnych, to ponieważ jest tu proponowana zabudowa drewniana, oddalona od cmentarza na minimum 60 sążni, jako że przedmieście ciągle nie ma miejskiego charakteru, to Urząd nie widzi konieczności przeniesienia stąd cmentarza, a jedynie proponuje w kwartale nr [skreślone: 100] nie dopuszczać budowli innego typu, oprócz zabudowań wzdłuż linii ulicy Włodawskiej. Na wszelki wypadek na planie wskazano [jednak] miejsce na nowy cmentarz.

Wreszcie jeśli chodzi o ubojnię, która powinna znajdować się w odległości 60 sążni od pomieszczeń mieszkalnych i nie w sąsiedztwie rzeki, to w związku z proponowanym przeniesieniem żydowskiego szpitala z położonego niżej terenu przy starym cmentarzu żydowskim pod Rogatkę Lubartowską, miejsce na ubojnię wyznaczono na łące za rzeką Czechówką z zastrzeżeniem, aby nie były wydawane zezwolenia na nowe budowle przy ulicy prowadzącej do ubojni, tym bardziej, że i obecnie są to tereny niezabudowane.

Prezydent Miasta [podpis], Zastępca Gubernialnego Inżyniera-Architekta [podpis], (na oryginale podpisał się sam Pancer), Architekt Miejski (na oryginale podpisał się Nowacki), Radni Magistratu (na oryginale podpisali się Witoszyński, Gilewicz, Walotyński), Członkowie komitetu (na oryginale podpisali się: Czerwiński, Szyszkiewicz [lub: Tyszkiewicz], Majkowski, Waryński [lub: Warecki], Stepczyk [lub raczej: Stefczyk], Daszyński, Dobrowolski, Cukier, Fogin [?] i Cygielman.

Projektowane nowe ulice:

1. Radomska (w lewo od Cmentarnej i Ewangelickiej), 2. Puławska, 3. Lubartowska [dopisane: pod Wielką Św. Jana], 4. Wileńska [dopisane: od Tretiakowskiego [?] do Szpitala], 5. Św. Mikołaja (Czwartek) do miasta, 6. Bystrzycka [dopisane: za Judką Szwalmem ku rzece], 7. Prospekt, 8. Zaułek Łucki [dopisane: za [nietypowe, przypuszczalnie imię i nazwisko właściciela domu]], 9. Głucha [dopisane: pod [starym? dalej nietypowe]], 10. Łęczyńska [dopisane: równolegle do Włodawskiej za słomianym rynkiem], 11. Bronowicka [dopisane: na Piaskach w kierunku [dalej nietypowe]], 12. Janowska, 13. Kazimierska, 14. Łąkowa [dopisane: za [?]chalskim, równolegle do [nietypowe]], 15. Zakościelna [dopisane: za Kalinow[skim?] Kościołem?] ku cmentarzowi], [skreślone: 16. Mydlarniana], 17. Kredytowa, [dopisane: 16. Nagórna na Kalinowszczyźnie]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w LUBLINIE, 35-22 Akta Miasta Lublina, sygn. 6158

Akta Magistratu Miasta Lublina, Referat III

O planie nowej regulacji miasta Lublina.

Rozpoczęto 21 marca 1878 roku, ukończono 10 kwietnia 1879 roku.

k. 13-16.

20 czerwca/3 lipca 1878 r.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Prezydenta Miasta Lublina.

Prośba właściciela nieruchomości pod nr 384½ Turkeltauba.

Od niepamiętnych czasów istniała droga, będąca przedłużeniem ulicy Świętoduskiej w Lublinie między nieruchomościami Kopczyńskiego i Rozenblata. Magistrat miasta Lublina, w celu odprowadzenia nieczystości z ulicy Nowej, Krakowskie Przedmieście, Zielonej, Świętoduskiej i Pocztowskiej, przeprowadził przez ulicę Świętoduską rynsztok z kostki brukowej pomiędzy nieruchomościami Kopczyńskiego i Rozenblata w kierunku rzeczki Czechówki.

Jaśnie Wielmożny Pan Naczelnik Guberni Lubelskiej w odpowiedzi na prośbę nr 285, złożoną 22 maja/3 czerwca br. dał znać, iż na nowym planie regulacyjnym miasta Lublina ulica Świętoduska na przedłużeniu w stronę rzeki Czechówki między nieruchomościami Kopczyńskiego i Rozenblata zostanie poszerzona do 10 sążni zgodnie ze sporządzonym na nowo regulacyjnym planem miasta Lublina, [który] wraz z protokołem z posiedzenia Komitetu ds. regulacji wspomnianego miasta, w którym umieszczono szczegółowy opis topograficzny terenu zajmowanego przez owe miasto, jak również i informacje o liczbie działek, znajdujących się na nich domów, i o liczbie mieszkańców miasta obojga płci został przekazany przez Pana Naczelnika Guberni pod rozstrzygnięcie Wydziału Ekonomicznego Ministerstwa [Spraw] Wewnętrznych.

W wymienionym protokole zawarto prośbę moją i innych właścicieli nieruchomości, aby wiodący od ulicy Świętoduskiej do rzeki Czechówki zaułek pozostawić bez zmian, jako niezbędny dla miasta i użyteczny na wypadek pożaru, z zaznaczeniem takowego na

regulacyjnym planie, o czym Rząd Gubernialny zawiadomił Magistrat, w celu dalszego zawiadomienia proszących.

My, niżej podpisani właściciele domów położonych przy zaułku ulicy Świętoduskiej, nie wiemy na jakiej podstawie Rozenblatwiększą część zaułka zagrodził drewnianym ogrodzeniem, rozebrał zbudowany przez Magistrat rynsztok wraz z wybrukowaną granitowym kamieniem nawierzchnią całego zaułka, [działając] samowolnie, bez przestrzegania zasad policyjnych i propozycji Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni, dotyczących projektowanej regulacji miasta Lublina; tym bardziej, że ten zaułek istnieje od ponad 40 lat i nigdy nie był użytkowany [jedynie] przez prywatnych właścicieli, obecnie zaś Rozenblat zwędził zaułek ogrodzeniami, [zajmując] bardzo dużo powierzchni, nie tylko przez swój prywatny ogród, lecz również teraz zajął większą część przedłużenia ulicy Świętoduskiej.

W związku z wyłożonymi powyżej wyjaśnieniami oraz z rezolucją Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni mamy zaszczyt prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o ukrócenie budowy drewnianych ogrodzeń, na którą nie ma zatwierdzonych przez Rząd Gubernialny Lubelski planów.

Co zaś tyczy się niewłaściwego i samowolnego zajęcia powierzchni przez Rozenblata, to można je potwierdzić z sytuacyjnym planem miasta Lublina.

Przy tym mamy zaszczyt zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana, że złożyliśmy skargę Jaśnie Wielmożnemu Panu Naczelnikowi Guberni na bezprawne zajęcie przez Rozenblata wspólnego placu i przebudowę rynsztoku bez zezwolenia Rządu Gubernialnego.

[podpisy]

[dopisek:] W związku z [nieczytelne] i z pismem z 25 sierpnia br. nr 82, będącym odpowiedzią na propozycję Magistratu z 8 lutego nr 846, w związku ze sprawą wyznaczenia na miejscu granic placu nr 372 przy zaułku ulicy Świętoduskiej, na podstawie [nieczytelne] miasta i planu sporzązonego przez Inżyniera Byczyńskiego [?] 20 stycznia/1 lutego 1840 r., z [nieczytelne] nowego, sporzązonego przez Pana planu, Magistrat, dnia 9 czerwca (nr 4036), wydał właścicielowi wspomnianego placu pozwolenie na budowę [nieczytelne] od Nizinnej [?] pustej działki nr 372/373 drewnianego ogrodzenia, z tym, aby było ono zbudowane z [nieczytelne] słupy bez [nieczytelne], co oznaczono na planie literami A, B, C, D naprzemiennie, oraz z tym, aby zaułek od ulicy Świętoduskiej, istniejący od dawnego, [prowadzący] do rzeki Czechówki, na którym [nieczytelne] rynsztok odprowadzający wodę, niezbędny dla miasta i przydatny w razie pożaru, na [nieczytelne] jego przestrzeni pozostał nienaruszony; zaułek ten, zgodnie z pismem Rządu Gubernialnego z 22 maja/3 czerwca br. nr 285 został wniesiony na sporządzony na nowo plan nowej regulacji zgodnie z projektem [nieczytelne] 1878 roku.

Obecnie, właściciele [nieczytelne] nieruchomości, 23 czerwca/5 lipca donieśli, że właściciel wspomnianej wyżej działki nr 372 A[nieczytelne] Rozenblat ogrodził większą

część zaułka, istniejący, zbudowany z [nieczytelne] za pieniądze miasta rynsztok, wraz z całym wybrukowaniem z granitowej kostki zaułka rozebrał, niezgodnie z planem miasta i projektowaną regulacją. Magistrat zaproponował P. [nieczytelne] Architektowi niniejsze okoliczności [sprawdzić?] na miejscu, [nieczytelne], z 25 marca br. nr 82, przedstawić szczegółowe wyjaśnienia, które w związku z wystosowaną do P. Naczelnika Guberni prośbą zostaną przedstawione w oryginale. Jeśli zaś Rozenblat wybudował ogrodzenie niezgodnie z oznaczonymi przez Pana liniami i pomiarami, to jest Pan zobowiązany sporządzić protokół o winie i niezwłocznie przedstawić go Magistratowi w celu [nieczytelne].

[podpis]

k. 20.

Kopia.

Sprawozdanie: Z akt dotyczących regulacji Lublina wynika, że w związku z prośbą Turkeltauba i innych, a także w związku z postanowieniem Walnego Zgromadzenia Rządu Gubernialnego, zapisanym w dzienniku z 22 maja/3 czerwca br. nr 285, polecono Magistratowi miasta Lublina, aby istniejący zaułek [biegnący] od ulicy Świętoduskiej do rzeki Czechówki, jako niezbędny dla miasta i przydatny w razie pożaru pozostawić bez zmian, z oznaczeniem go na regulacyjnych planach.

Postanowiono: Jak wynika to z niniejszego oświadczenia Turkeltauba i innych, właściciel domu Rozenblat jakoby zagrodził drewnianym ogrodzeniem wspomniany zaułek i rozebrał rynsztok, co było by dowodem nieprzestrzegania przez Magistrat polecenia Rządu Gubernialnego nr 285, dlatego też [postanowiono] niniejszą prośbę przekazać Magistratowi miasta Lublina i polecić mu bezzwłocznie przedstawić wyjaśnienie, z czyjego zezwolenia Rozenblat zniszczył regulację Świętoduskiego zaułka, oraz zadośćuczynić proszącym według ich prośby zgodne z prawem, jeśli nie ma ku temu przeszkód.

Lublin, 10 lipca 1878 r. Oryginał podpisali: Gubernialny Inżynier-Architekt (Szamota), za Wice-Gubernatora Radca Okołowicz.

[podpis], 12 lipca 1878 r. Nr 417

Do Magistratu miasta Lublina.

Niniejsza prośba zgodnie z rezolucją P. [zastępcy?] Wice-Gubernatora zostaje przekazana przez Wydział Budowlany do Magistratu w celu podjęcia dalszych należnych kroków. Lublin, 11/23 lipca 1878 r.

Gubernialny Inżynier-Architekt [podpis], za Prowadzącego sprawę [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w LUBLINIE, 35-116 Rząd Gubernialny Lubelski, sygn. 7614

Rep. 6 Adm. 2, 1893 r. Nr 54

Akta Rządu Gubernialnego Lubelskiego

Wydział Administracyjny, Referat II

O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Lublina.

Rozpoczęto 18 kwietnia 1893 r., ukończono [brak daty]

M. S. W.

Rząd Gubernialny Lubelski, Wydział Budowlany, Referat II

17 sierpnia 1901 r., Nr 389, Lublin

Do Wydziału Administracyjnego

Zgodnie z rozporządzeniem Naczelnika Guberni, Wydział Budowlany niniejszym ma zaszczyt przekazać dla dalszego prowadzenia sprawę sporządzenia regulacyjnego planu miasta Lublina wraz z projektem warunków zdjęcia [planu] z natury, niwelacji i uregulowania planu miasta.

P.O. Gubernialnego Inżyniera, Inżynier Cywilny [podpis], Kierownik Referatu [podpis]

Akta Rządu Gubernialnego Lubelskiego

Wydział Budowlany, Referat II

O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Lublina.

Nr 17. Rozpoczęto 13 kwietnia 1900 r., ukończono [brak daty]

Gubernator Lubelski

19 kwietnia 1900 r., nr 224, Lublin

Do Jaśnie Wielmożnego Pana E. I. Żibera [Żibera], Przewodniczącego Komitetu Techniczno-Budowlanego M.S.W.

Łaskawy Panie Erneście Iwanowiczu,

Projekt planu regulacyjnego dla miasta Lublina był trzykrotnie przedstawiany Ministerstwu, lecz za każdym razem był zwracany w celu przerobienia go, ostatnio 11 września 1878 r., [pismo] nr 7471.

Od tego czasu władze miasta, w związku z brakiem środków, nie ponawiały swoich prośb.

Obecnie konieczność posiadania regulacyjnego planu okazała się na tyle odczuwalna, że sami mieszkańcy miasta usilnie żądają zaspokojenia tej potrzeby.

W ciągu 22 lat miasto, wraz z powstaniem odgałęzienia Kolei Nadwiślańskiej na trasie Lublin-Łuków i oczekiwana w niedalekim czasie budową linii tomaszowskiej, wraz z budową dwóch wielkich zakładów – cukrowni i fabryki cementu oraz wielu mniejszych, zaczęło rozrastać się na drugim brzegu rzeki, skłaniając się ku dworcowi kolejowemu i fabrykom.

Przeprowadzona weryfikacja starego projektowanego planu ujawniła znaczne rozbieżności ze stanem faktycznym; koniecznym jest również dokonanie pomiarów części, które nie były uwzględnione na poprzednim planie.

Sporządzony obecnie projekt warunków przeprowadzenia pomiarów miasta i [skreślone: sporządzony] projekt regulacji nie mogą zostać sprawdzone na miejscu, zarówno od strony technicznej, jak i finansowej z powodu braku doświadczonego specjalisty, pozostającego do dyspozycji Naczelnika Guberni.

Przekazując w załączniu te projekty, mam zaszczyt najusilniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o polecenie rozpatrzenia tegoż projektu i o bycie łaskawym powrócić do mnie z praktycznymi wskazówkami.

Korzystając z okazji pragnę zapewnić Jaśnie Wielmożnego Pana o moim wielkim szacunku i szczerym przywiązaniu.

Przewodniczący Komitetu Techniczno-Budowlanego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

20 czerwca 1900 r., nr 749, Sankt Petersburg

Do Jaśnie Wielmożnego Pana W. F. Tchórzewskiego

Łaskawy Panie Włodzimierzu Filipowiczu,

W ślad za pismem z 19 kwietnia bieżącego roku nr 224, wnioski Komitetu Techniczno-Budowlanego z rozpatrzenia dokumentów związanych z projektem sporządzenia planu Lublina zostały przekazane 16 czerwca br. przez Komitet pod łaskawy wzgląd i rozporządzenie Wydziału Ekonomicznego wraz z przesyłanymi w piśmie nr 224 załącznikami.

Zawiadamiając o tym Jaśnie Wielmożnego Pana, mam zaszczyt najpokorniej prosić przyjąć moje zapewnienia o całkowitym szacunku i oddaniu.

[podpis]

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Wydział Ekonomiczny, Referat 7, Stół I

23 września 1900 r., nr 11612

Do Gubernatora Lubelskiego.

Po rozpatrzeniu przez Komitet Techniczno-Budowlany przedstawionych przez Jaśnie Wielmożnego Pana pod rozpatrzenie tegoż Komitetu (w piśmie nr 224) projektu warunków pomiaru miasta Lublina, jak również projektu uregulowania planu tego miasta okazało się, iż wspomniane warunki na zdjecie niwelacji z natury i uregulowanie planu miejskiego zostały sporządzone odpowiednio, i że kwota wynagrodzenia za wskazane prace w wysokości 35 tys. rb. nie jest zawyżona. Co zaś tyczy się rozszerzenia granic miasta, to przy sporządzeniu planu należy wziąć pod uwagę artykuły 281, 424-426 Ustawy Budowlanej, a także artykuły 629, 693, 694, 695, 696 i 697 Ustawy o Policji Medycznej (wyd. z 1892 r.).

O czym, wraz ze zwrotem dołączonych do wspomnianego pisma nr 224 dokumentów i szkicu, z załączeniem prośby przysięgłego geometry Pokrzywnickiego o powierzenie mu prac nad sporządzeniem planu wiadomego miasta, która wpłynęła bezpośrednio do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Wydział Ekonomiczny za swą powinność uważa zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana w celu podjęcia przez Łaskawego Pana odpowiednich następujących zgodnie z przyjętym porządkiem rozporządzeń.

W imieniu Dyrektora [podpis], Naczelnik Wydziału [podpis]

k. 13rv. Kopia. Magistrat miasta Lublina, 18 lutego 1902 r.

Protokół z posiedzenia.

Rząd Gubernialny Lubelski w piśmie z 13 grudnia 1901 r. nr 9569 przesłał do Magistratu projekt warunków sporządzenia nowego planu regulacyjnego Lublina wraz ze starym planem i podaniem Przysięgłego Geometry II klasy Pokrzywnickiego z poleceniem omówienia w porządku kolejnym zagadnienia pozyskania środków na wspomnianą okoliczność i przedstawienia stosownego protokołu.

Jak wynika z przedstawionej przez Rząd Gubernialny kopii odpowiedzi Wydziału Ekonomicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 23 września 1900 r. nr 11612, warunki zdjęcia z natury, niwelacji i przeprowadzenia uregulowania planu miasta Lublina zostały sporządzone prawidłowo, a kwota wynagrodzenia za wskazane prace w wysokości 35.000 rb. nie jest zawyżona.

Po rozpatrzeniu wszystkiego przedstawionego powyżej, Posiedzenie Magistratu, biorąc pod uwagę nieuniknioną konieczność sporządzenia regulacyjnego planu miasta nie tylko dla celów dalszego uporządkowania i poszerzenia miasta, lecz i w celu odgrodzenia miejskich terenów od [ich] przejmowania przez prywatne place, jak również w celu ujawnienia przejętych już działek, zwrot których – w naturze lub w równowartości pieniężnej – możliwy [nieczytelne] postanowienia sądu, opartego o dokładny plan miasta, pokryje choć część wydatków na sporządzenie nowego planu miasta, Posiedzenie Magistratu postanawia wystosować prośbę do Rządu Gubernialnego i prosić o poparcie dla pokrycia wydatków na sporządzenie planu regulacyjnego w wysokości 35.000 rb. ze środków zapasowego kapitału kasy miejskiej, przechowywanego w Lubelskim Oddziale Banku Państwowego, z rozdzieleniem go na części w związku z tym, że przekazywanie środków będzie odbywać się w miarę postępu prac pomiarowych przez okres trzech lat, przy czym na pierwszy rok prac prosi o przeznaczenie 15.000 rb. z wniesieniem ich do rejestru miejskiego na rok 1903.

Na tym protokół zakończono i podpisano.

Prezydent miasta Stepanow [Stepanov"], Radni Honorowi Domański, Dutkiewicz i Fetter i Radny Magistratu Szewczykowski. Za zgodność z oryginałem Radny Magistratu [podpis]

k. 18.

M.S.W.

Prezydent Miasta Warszawy

27 kwietnia 1902 r., nr 11759 2741, Warszawa

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Włodzimierza Filipowicza Tchórzewskiego, Gubernatora lubelskiego

Łaskawy Panie Włodzimierzu Filipowiczu,

W ślad za pismem z 1 kwietnia nr 2614 mam zaszczyt zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana, iż kontrakt na przygotowanie planów południowych peryferii Warszawy był podpisany przez podlegający mi Magistrat z przysięgłym geometrą Januarem Władysławem (dwojga imion) Iwanowiczem Starzyńskim, osoba zaś Onufrego Władysławowicza Starzyńskiego jest mi zupełnie nieznana.

Wspomniany January Władysław Iwanowicz Starzyński wykonał zdjęcie około 730 dziesięciń peryferii miasta w związkę z triangulacyjnym i poligonizacyjnym planem miasta Warszawy w skali 1:250, lecz sporządzone zdjęcia nie zostały jeszcze sprawdzone przez miejską służbę mierniczą i dlatego też nie jestem w stanie jeszcze wypowiedzieć opinii o dokładności i precyzji złożonych przez p. Starzyńskiego prac.

Najpokorniej прошу прияти запевненію о моим szczerym szacunku i przywiązaniu.

[podpis]

k.19 rv.

M.S.W.

Gubernator piotrkowski

Nr 294, 30 kwietnia 1902 r., Piotrków

Do Jaśnie Wielmożnego Pana W. F. Tchórzewskiego, Gubernatora lubelskiego

Łaskawy Panie Włodzimierzu Filipowiczu,

Przysięgły geometra II klasy January Władysław Starzyński prowadził prace pomiarowe związane ze zdjęciem planu miasta Łodzi w powierzonej mi guberni, takowe zakończył, a oddelegowany przeze mnie [do tego zadania] Rewizor Mierniczy Urzędu Gubernialnego Piotrkowskiego ds. Włościańskich, Inżynier Mierniczy Awerianow [Aver'ânov"], po sprawdzeniu ich na miejscu orzekł, iż zostały wykonane prawidłowo. Obecnie Starzyńskiemu podlega [zadanie] ukończenia regulacyjnego planu wspomnianego miasta, opóźnione jedynie z powodu niezależnych od Starzyńskiego przyczyn. Starzyński cieszy się reputacją geometry dobrze znającego swój fach i człowieka dobrego, o nieposzlakowanej moralności, i dlatego, w ślad za pismem Jaśnie Wielmożnego Pana z 1 kwietnia br. nr 2415, mam zaszczyt zawiadomić, iż uważam Starzyńskiego za godnego powierzenia mu prac pomiarowych związanych z regulacją miasta Lublina.

Najpokorniej прошу прияти запевненію о моим szczerym szacunku i przywiązaniu.

[podpis]

k. 28.

Warszawski General-Gubernator

od 2-go Referatu Kancelarii

18 lutego 1903 r., nr 2776, Warszawa

Do Gubernatora Lubelskiego.

[skreślone: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie nr 874 z 30 stycznia oznało, iż z jego] Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ze swojej strony nie widzi przeciwwskazań, aby z kapitału stałego miasta Lublina kwota w wysokości trzydziestu pięciu tysięcy rubli została przeznaczona na pokrycie kosztów związanych ze sporządzeniem nowego planu regulacyjnego tego miasta z tym, aby pożyczona suma była spłacana poprzez coroczne wpłaty na przestrzeni nie więcej niż 40 lat, z naliczeniem procentu, jaki daje wspomniany kapitał w chwili obecnej.

O tym mam zaszczyt zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana w ślad za pismem nr 8579 w celu [wydania] odpowiednich rozporządzeń.

W załączniu zwrócono: 1) kopia protokołu z posiedzenia Magistratu miasta Lublina z 24 października 1902 r., 2) projekt warunków sporządzenia nowego planu Lublina i 3) plan sytuacyjny.

P.O. Generała-Gubernatora, jego Zastępcy [podpis], za Kierownika Kancelarii [podpis]

k. 32.

M.S.W.

Magistrat miasta Lublina, Wydział Administracyjny, Referat 3

Nr 16734, 29 sierpnia 1903 r., Lublin

Od Wydziału Administracyjnego, Referat 2

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Raport.

W związku z zaleceniem Rządu Gubernialnego, przedstawionym w piśmie z 19 sierpnia br. nr 6167, miejski Magistrat ma zaszczyt niniejszym przedstawić pod należne rozpatrzenie kopię z posiedzenia Magistratu w sprawie sporządzenia nowego planu regulacyjnego miasta Lublina.

Prezydent Miasta [podpis nieczytelny], Radny Magistratu [podpis]

k. 33rv.

Kopia. Magistrat miasta Lublina, 24 sierpnia 1903 r.

Protokół z posiedzenia.

Rząd Gubernialny w piśmie z 19 sierpnia br. nr 6167 przekazał do Magistratu pod rozpatrzenie memorandum Radnego Honorowego tegoż Magistratu, T. F. Piotrowskiego odnośnie wykonania prac związanych ze sporządzeniem regulacyjnego planu miasta Lublina i zaproszenia do ich realizacji, jak i do ich kontroli i odbioru, wymienionych w notatce osób.

Po wszechstronnym rozpatrzeniu niniejszej sprawy, biorąc pod uwagę, że dla ostatecznego określenia stanu i warunków sporządzenia nowego planu, kontrolowania i sprawdzania prowadzonych prac, jak również ich odbioru po ich zakończeniu konieczne jest powołanie Komisji złożonej ze specjalistów, która funkcjonowałaby wspólnie z Członkami Magistratu, Zgromadzenie niniejszego Magistratu, zgadzając się z opinią Honorowego Radnego T. F. Piotrowskiego postanawia zaprosić w charakterze Członków Komisji ds. sporządzenia nowego miejskiego planu z miasta Warszawy:

- 1) Inżyniera Wojskowego Podpułkownika Czerniawskiego,
- 2) Głównego Inżyniera m. Warszawy p. Kajetana Mościckiego lub Miejskiego Inżyniera p. Józefa Słowikowskiego,
- 3) Naczelnika Wydziału Pomiarów przy Zarządzie Kanalizacją m. Warszawy Inżyniera Marcelego Jeżowskiego,

oraz z miasta Lublina:

- 4) Gubernialnego Inżyniera,
- 5) Miejskiego Inżyniera,
- 6) Naczelnika Odcinka Kolei Nadwiślańskiej Inżyniera Gustawa Grodzińskiego
i właścicieli domów:
- 7) Geometrę Władysława Kwapiszewskiego,
- 8) Radcę Prawnego p. Sekutowicza.

Wynagrodzenie dla przyjezdnych Członków Komisji, które następnie zostanie określone, [Zgromadzenie Magistratu postanowiło] pokryć z sumy 35.000 rubli pożyczonych na sporządzenie planu.

Przed przyjęciem do realizacji wyłożonego wyżej postanowienia [postanowiono] wystąpić z prośbą o należne rozporządzenie do Rządu Gubernialnego.

Na czym protokół zakończono i podpisano przez obecnych.

Oryginał podpisali:

Prezydent Miasta A. Bedriaga [Bedrâga]

Radni Honorowi Dutkiewicz, Piotrowski

Radni Magistratu Pieńkowski, Szewczykowski

Za zgodność z oryginałem: Radny Magistratu [podpis]

k. 34rv.

Kopia. Magistrat miasta Lublina, 4 listopada 1903 r.

Protokół z posiedzenia.

Zgodnie z ukazem Rządu Gubernialnego z 25 listopada 1902 r. oraz za pozwoleniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, obwieszczonym w piśmie tegoż Rządu w piśmie z 3 maja 1903 r. nr 3079, ostatecznie postanowiono przystąpić do sporządzenia regulacyjnego planu miasta Lublina, na co Magistratowi została pożyczona suma w wysokości 35.000 rb. z kapitału rezerwowego.

Zgodnie z rozpatrzonymi przez Ministerstwo warunkami proponowano przyjąć dla oryginalnie zdjętego planu skalę 1:1000 oraz wyznaczyć, w celu sprawdzenia i odbioru prac, mierniczego rewizora za wynagrodzeniem 2400 rb. rocznie, a ponieważ sporządzenie planu będzie trwało 3 lata, to utrzymanie rewizora wyniosłoby 7200 rb. Jak wynika to z warunków, powyższa suma nie została uwzględniona w przewidzianej na sporządzenie planu kwocie 35.000 rb.

Zamiast [zatrudnienia] mierniczego rewizora w jednej osobie, Naczelnik Guberni uznał za bardziej korzystne wyznaczenie komisji ds. weryfikacji i odbioru prac, składającej się z kilku techników i komisja owa według wiedzy Magistratu została zatwierdzona przez Jaśnie Wielmożnego Pana w składzie 5 osób, a mianowicie: Inżyniera Wojskowego Podpułkownika Czerniawskiego, Naczelnika Wydziału Pomiarów miasta Warszawy Inżyniera Jeżowskiego, mierniczego rewizora Bezsarenko, geometry Kwapiszewskiego i Miejskiego Architekta Paprockiego.

[Obradując] w wymienionym składzie komisja, w trakcie posiedzeń z 4, 11 i 17 października szczegółowo rozpatrzyła sprawę sporządzenia nowego planu miasta Lublina i doszła do jednogłośnego wniosku, że dla kompletności planu ze zdjęcia niezbędnym jest sporządzenie takowego w skali 1:250, co oznacza, że plan ów będzie 16 razy większy w stosunku do proponowanego uprzednio. Tym sposobem wspomniany plan będzie się składać z 235 plansz o wielkości 7500 sążni kwadratowych každa i może wynieść, wraz z innymi planami w mniejszej skali oraz wszystkimi pracami do 55200 rubli. Jednakże, ponieważ szczegółowa wycena plansz i prac pomiarowych została przygotowana w oparciu o

warszawskie ceny (jako że w Warszawie powstało całe biuro pomiarowe w celu sporządzenia planu) bez uprzedniego ustalenia ekonomicznych granic dla wydatków, komisja uznała, że dokładna suma, za którą zostanie powierzone wykonawcy sporządzenie planu miasta Lublina, może zostać ustalona jedynie na drodze przetargu lub konkursu zamkniętego, przy czym być może wysokość początkowej kwoty 35.000 rb. zupełnie się nie zwiększy. Dlatego też komisja uznaje za obecnie możliwe przeprowadzenie przetargu lub konkursu i, jeśli by się to okazało koniecznym, wystąpienie z prośbą o wyznaczenie dodatkowej sumy.

Zgadzając się w pełni z takim stanowiskiem komisji, Zgromadzenie Magistratu postanawia: kopię niniejszego protokołu z posiedzenia wraz z kopiami z posiedzeń komisji i uzupełnionymi po raz kolejny technicznymi warunkami sporządzenia planu, jak również wraz z projektem kontraktu, przedłożyć do zatwierdzenia Rządowi Gubernialnemu i prosić o wydanie zgody na umieszczenie ogłoszeń o konkursie w gazecie „Kurier Warszawski” i w „Nowym Czasie” oprócz ogłoszeń w miejscowościach „Wiadomościach Gubernialnych” i w „Dzienniku Warszawskim”. [Postanawia się również] wskazanym przez Komisję firmom i osobom wysłać warunki techniczne, które [należy] przygotować w wystarczającej ilości. Oprócz tego [postanowiono] prosić o pozwolenie na wezwanie do konkursu na sporządzenie planu nie tylko wyliczonych przez Komisję geometrów, ale też i kapitalistów, tym bardziej, że od przedsiębiorców wymaga się wpłaceniu kaucji w wysokości 3500 rubli.

Na tym protokół zakończono, a oryginał został podpisany przez obecnych: Prezydent miasta A. Bedriaga [Bedrâga], Radni Honorowi Dutkiewicz, Fetter, Radni Magistratu Pieńkowski, Szewczykowski

Za zgodność z oryginałem: [podpis]

k. 39r.

Protokół. 4 października 1903 r.

Na posiedzeniu Komisji ds. sporządzenia nowego planu miasta Lublina pod przewodnictwem Wojskowego Inżyniera G. T. Czerniawskiego w składzie Inżyniera M. W. Jeżowskiego, Przysięgłego Geometry W. A. Kwapiszewskiego, Mierniczego Rewizora Geometry W. W. Bezsarenko i Architekta G. K. Paprockiego rozpatrywano kwestie: 1) określenia kosztów [wykonania] planu, 2) rozmiaru wynagrodzenia dla Członków Komisji.

W celu rozstrzygnięcia pierwszej kwestii zostało uprzednio uzgodnione, aby wymierzyć z natury Krakowskie Przedmieście oraz część Zamojską, a następnie pod względem otrzymanych danych sprawdzić plan miasta będący w posiadaniu komisji, aby upewnić się na ile jest on wierny, znając zaś dokładną powierzchnię miasta Lublina podlegającą zdjęciu, określić liczbę plansz, a następnie, po ustaleniu ceny jednej planszy, oszacować koszt całego planu.

Drugą kwestię tj. wysokość wynagrodzenia dla Członków Komisji postanowiono uzależnić od wielkości prac przyjętych na siebie przez każdego z członków.

Prace zostały rozdzielone w następujący sposób: Inżynier G. T. Czerniawski wziął na siebie sprawdzenie sieci poligonowej, Inżynier Jeżowski – sprawdzenie triangulacji i niwelacji, geometrzy W. W. Bezsarenko i Kwapiszewski – sprawdzenie szczegółów, a Architekt Paprocki – nadzór nad wykonaniem rysunków oraz prowadzenie [akt] sprawy w trakcie posiedzeń Komisji.

W związku z tym, że określenie wysokości wynagrodzenia Członków Komisji podczas jej posiedzenia stanowiło dla nich trudność, Członkowie postanowili w najbliższym czasie przekazać swoje propozycje na piśmie przez Przewodniczącego Komisji do Magistratu miasta.

Oryginał podpisali: Przewodniczący Komisji Inżynier G. Czerniawski

Członkowie: Inżynier M. Jeżowski, Mierniczy Rewizor Bezsarenko, Geometra Kwapiszewski, Miejski Architekt Paprocki

Za zgodność z oryginałem: Miejski Architekt [podpis]

k. 40.

Protokół. 11 października 1903 r.

Na posiedzeniu Komisji ds. sporządzenia nowego planu pod przewodnictwem Wojskowego Inżyniera G. T. Czerniawskiego w składzie Geometry Besarenko i Architekta G. K. Paprockiego rozpatrywano kwestię określenia powierzchni miasta Lublina. Wymierzono dwie ulice: Krakowskie Przedmieście od Wieniawskiej do Targowej – [pomiar] w naturze dał 405 bieżących sążni, a na planie 362 sążnie; Zamojska od Soboru Katedralnego do Mostu Piaseckiego – w naturze 395 sążni, na planie 385 sążni.

Przyjawszy średnią niedokładność linii planu na podstawie tych dwóch pomiarów, tj. zwiększenie o 7,25 %, otrzymamy około 1760000 sążni kwadratowych lub, przy skali 1:250, 235 plansz po 7500 kwadratowych sążni zdejmowanej przestrzeni i 60 wiorst niwelacyjnej linii ulic; przy czym zabudowana część miasta mieści się na 160 planszach, a niezabudowana zajmuje 75 plansz.

Oryginał podpisali: Przewodniczący Komisji G. Czerniawski, Członkowie: Mierniczy Rewizor Bezsarenko, Geometra Kwapiszewski, Miejski Architekt Paprocki

Za zgodność z oryginałem: Miejski Architekt [podpis]

k. 41-44rv.

Kopia. Dziennik z III posiedzenia Komisji ds. nadzoru nad sporządzeniem planu miasta Lublina.

17 października 1903 r. Obecni:

Przewodniczący: Inżynier Czerniawski

Członkowie: Inżynier Jeżowski, Mierniczy Rewizor Bezsarenko, Przysięgły Geometra Kwapiszewski, Architekt Paprocki

Po otwarciu zebrania przez Przewodniczącego Architekta Paprockiego zostały odczytane protokoły z poprzednich posiedzeń z 4 i 11 października 1903 r.; protokoły te zostały przyjęte przez Komisję bez zastrzeżeń.

Następnie Przewodniczący zaproponował omówienie kwestii przyblizonego oszacowania kwoty, która może być potrzebna na sporządzenie planu miasta Lublina, przy czym Przewodniczący przedłożył komisji sporządzony przez niego poniższy przybliżony szacunek wartości prac związanych ze sporządzeniem planu.

Na podstawie generalnego planu Lublina [ze] zdjęć z 1827r., granic, wskazanych na nim warunków sporządzenia nowego planu, ten ostatni plan będzie składał się z około 235 plansz o wielkości 7500 sążni kwadratowych każda w skali 1:250, z czego zabudowana część miasta zajmie około 160 takich plansz, a na pozostałych 75 planszach będą przedstawione puste miejsca, łąki, grunty orne i inne niezabudowane przestrzenie. Złożona długość kierunków niwelacji wzdłuż miejskich ulic, podmiejskich dróg i innych kierunków, niezbędna dla topograficznego określenia obejmowanej przestrzeni wynosi około 60 wiorst. Biorąc pod uwagę cenę jednej planszy o wielkości 7500 sążni kwadratowych jaka została ustalona podczas sporządzania planu dla miasta Warszawy w wysokości około 245 rubli i dodając do niej w związku z wydatkami na triangulację planu 15 rubli na każdą planszę, w celu wyliczenia przybliżonej kwoty potrzebnej na sporządzenie planu można przyjąć średnio 260 rb. za jedną planszę planu zabudowanej części miasta.

Dla niezabudowanych i zabudowanych w niewielkim stopniu placów cenę jednej planszy można obniżyć do 100 rubli.

Dla [celów wyliczenia] wartości prac niwelacyjnych można przyjąć w przybliżeniu średnią cenę wiorsty kierunku niwelacyjnego w wysokości 20 rubli.

Oprócz tego do wydatków na sporządzenie planów należy dodać wydatki na przygotowanie i ustawienie znaków poligonowych i niwelacyjnych reperów; przy sporządzeniu planu Lublina może być potrzebnych około 400 znaków poligonowych i około 300 reperów niwelacyjnych – przy ich wycenie można przyjąć 6 rubli za sztukę tych pierwszych i 1 rubel za sztukę tych drugich.

Na podstawie przedstawionych rozważań przybliżony koszt planu miasta Lublina może być określony według poniższej kalkulacji:

1) Triangulacja, poligonizacja i zdjēcie detali planu, naniesienie i nakreślenie szkiców ze zdjęć, plansz głównego planu i pomniejszonych jego kopii, oraz inne prace kreślarskie:

za 160 plansz po 260 rb. za planszę – 41600 rb.

za 75 plansz po 100 rb. za planszę – 7500 rb.

2) Sporządzenie zmniejszonego planu w skali 1:1000 za pomocą pantografu – 2000 rb.

3) Niwelacja, sporządzenie profili niwelacyjnych, naniesienie na plan reperów i linii horyzontalnych:

za 60 wiorst złożonej długości kierunków niwelacji po 20 rb. za 1 wiorstę – 1200 rb.

4) Sporządzenie profili – 200 rb.

5) Przygotowanie i ustawienie na miejscu 400 sztuk znaków poligonalnych po 6 rubli za sztukę – 2400 rb.

6) Przygotowanie i osadzenie na miejscu 300 sztuk reperów niwelacyjnych po 1 rublu za sztukę – 300 rb.

Łącznie 55200 rb.

Zdaniem Przewodniczącego na określona tym sposobem sumę należy patrzeć jak na kwotę orientacyjną, a ponieważ została ona określona przez porównanie z cenami jednostkowymi związanymi ze sporządzeniem planu miasta Warszawy, nad którym pracowało całe biuro pomiarowe bez uprzedniego ustanowienia ekonomicznych granic wydatków na sporządzenie planu, to można oczekiwąć znaczącego obniżenia tej sumy przy rozpisaniu konkursu dla przedsiębiorców na sporządzenie planu miasta Lublina.

Ponieważ kwota za którą zostanie zlecone przedsiębiorcy sporządzenie planu miasta Lublina może zostać ustalona jedynie poprzez przetarg lub konkurs zamknięty, przy czym suma ta może być na tyle niższa od wyliczonej przybliżonej ceny sporządzenia planu w wysokości 55200 rb., że jawi się jako możliwe zlecenie tych prac za kwotę nieprzekraczającą 35000 rb., która to kwota została już zatwierdzona jako przeznaczony na to wydatek, lub przekraczającą 35000 rb. na znacznie mniejszą sumę, niż różnica pomiędzy otrzymaną sumą 55200 rb. a zatwierdzonym wydatkiem 3500 rb., tj. $55200-35000=20200$ rb., to zdaniem Przewodniczącego w chwili obecnej nie ma podstaw dla podnoszenia kwestii niewystarczalności zatwierdzonej na wydatki sumy 35000 rb. Dlatego też należy uznać za możliwe ogłoszenie konkursu dla przedsiębiorców [już] teraz i dopiero wtedy wystosować prośbę o zatwierdzenie wydania dodatkowej kwoty, kiedy po otrzymaniu rezultatów konkursu okaże się niemożliwym zlecenie prac związanych ze sporządzeniem planu miasta Lublina w granicach zatwierdzonej na ten cel sumy 35000 rubli.

Podczas omówienia tej kwestii komisja w pełni zgodziła się z wyrażonym przez Przewodniczącego stanowiskiem i uznała za możliwe już teraz wezwać przedsiębiorców do [złożenia ofert na] sporządzenie planu.

Następnie Przewodniczący zwrócił uwagę komisji, iż przed rozpisaniem konkursu należy określić sieć kierunków niwelacji i nanieść ją na istniejący generalny plan miasta Lublina. Po omówieniu tej kwestii i wyborze kierunków niwelacji komisja poleciła swojemu członkowi p. Jeżowskiemu zatroszczyć się o naniesienie na kopię generalnego planu miasta Lublina wybranej sieci kierunków niwelacji do 25 października br. W następnej kolejności przez Przewodniczącego został podjęty temat przygotowania projektu kontraktu zlecenia prac związanych ze sporządzeniem planu miasta Lublina dla wyłonionego w konkursie przedsiębiorcy, przy czym komisja uznała za pożądane wcześniejsze sporządzenie projektu tegoż kontraktu i poprosiła Przewodniczącego o podjęcie się [zadania] jego przygotowania.

W dalszej kolejności zostało postawione pytanie o osoby i przedsiębiorców, którzy zdaniem komisji mogli by zostać zaproszeni do konkursu na sporządzenie planu miasta Lublina. Po omówieniu tej kwestii komisja uznała za możliwe zaproszenie następujących osób i firm:

- 1) Le Blan" (Le Blanc)
- 2) P. Starzyński (Warszawa, ul Wspólna 53)
- 3) P. Gembarzewski (Łódź)
- 4) P. Łobodziński (Warszawa, ul. Krucza 15)
- 5) P. Gopenblum (Warszawa, ul Zgoda 5)
- 6) P. Sąchocki (Warszawa, ul. Bracka 5)
- 7) P. Chudziński (Warszawa)
- 8) P. Stelmasiewicz (Lublin)
- 9) P. Gromczewski (Lublin)
- 10) P. Majewski (Lublin)

Następnie omówiono kwestię wynagrodzenia pieniężnego dla osób uczestniczących w [pracach] niniejszej komisji biorąc pod uwagę okoliczność sporządzenia planu przez przedsiębiorcę, przy czym ustalono, że działania komisji w zakresie nadzoru nad należytym wykonaniem prac związanych ze sporządzeniem planu miasta Lublina, sprawdzenia zdjęć i matematycznych wyników tych prac oraz prac kreślarskich związanych ze sporządzeniem planu wymagają wynagrodzenia pieniężnego wypłacanego comiesięcznie w wysokości rocznej:

- triangulacja i niwelacja – 1000 rb.

- poligonizacja – 1500 rb.
- zdjęcia szczegółów – 1200 rb.
- prace kreślarskie i pełnienie obowiązków sekretarza komisji – 336 rb.

Łącznie 4036 rb. rocznie.

[dopisane:] Oprócz niniejszych wydatków potrzebne będą [środki na] wynagrodzenie techników Wydziału Budowlanego, na sprawdzenie wyliczeń i arkuszy, i planów, 2% od kwoty kontraktu.

W zatwierdzonych warunkach sporządzenia planu miasta Lublina przewidziano wydatek na techniczną kontrolę prac związanych ze sporządzeniem planu miasta Lublina w wysokości 2400 rb. rocznie, lecz według wspomnianych warunków owo wynagrodzenie było przeznaczone dla jednej osoby, obecnie natomiast w celu kontroli i właściwego ukierunkowania prac nad sporządzeniem planu miasta Lublina powołana została niniejsza komisja, składająca się z pięciu osób i dlatego też wydatki na wynagrodzenie za kontrolę powinny być zwiększone. W dalszej kolejności przez Przewodniczącego została podniesiona kwestia tego czyimi narzędziami i przez których pracowników będzie przeprowadzone sprawdzenie wyników zdjęć, przy czym w trakcie omawiania tego pytania komisja ustaliła, iż dla celów tych prac kontrolnych przedsiębiorca będzie zobowiązany dostarczyć pod rozporządzenie osób sprawdzających narzędzia i udostępnić niezbędnych pracowników.

W ślad za tą kwestią dyskutowano nad zagadnieniem czy należy wymagać od przedsiębiorcy zgłoszającego swój udział w konkursie wpłacenia kaucji pieniężnej a jeśli tak, to w jakiej wysokości. Komisja, uznając za niezbędne zagwarantowanie solidności propozycji przedsiębiorców i terminowości podjęcia prac, doszła do wniosku, iż pożądany było by zobowiązać przedsiębiorców do dostarczenia przy składaniu ofert Magistratowi miasta Lublina kaucji w wysokości 3500 rb. (trzech tysięcy pięciuset rubli).

Oryginał podpisali:

Przewodniczący Inżynier G. Czerniawski

Członkowie: Inżynier M. Jeżowski, Geometra W. Kwapiszewski, Architekt Paprocki, Mierniczy Rewizor Bezsarenko

Za zgodność z oryginałem: Radny Magistratu [podpis]

M.S.W.

Prezydent miasta Lublina, Wydział Administracyjny, Referat 3

26 października 1910 r., nr 28287, Lublin

Do Rządu Gubernialnego, Wydział Administracyjny, Referat 2.

Do Gubernatora lubelskiego.

Raport.

W odpowiedzi na pismo z 11 października br. nr 12428 donoszę Jaśnie Wielmożnemu Panu, że w celu dokładniejszego rozpracowania kwestii sporządzenia regulacyjnego planu miasta 23 listopada 1909 r. przez zgromadzenie miejscowych obywateli została wybrana Komisja, w skład której weszli inżynierowie Grodziński, Drozdowski i Ejsmont, mieszkańców: Domański, Zajdenman i Kochanowski, geometra Kwapiszewski i miejski architekt Paprocki.

Na posiedzenie, wyznaczone przeze mnie w związku z tą kwestią na 15 października br. przybyli jedynie panowie Kwapiszewski, Kochanowski, Domański i Paprocki, zatem posiedzenie to z powodu nieobecności specjalistów zostało odwołane, nowy zaś termin posiedzenia został przeze mnie wyznaczony na 11 listopada br.

Prezydent miasta [podpis: Szrejer (Šreier)], Radny Magistratu [podpis]

M.S.W.

Magistrat miasta Lublina, Wydział Administracyjny, Referat 3

10 listopada 1905 r., nr 18772, Lublin

Do Wydziału Administracyjnego, Referat 2.

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Raport.

W odpowiedzi na pismo z 3 listopada br. nr 8406 Magistrat donosi, iż sprawa sporządzenia regulacyjnego planu miasta Lublina została zawieszona z polecenia Gubernatora z 4 lutego 1904 r. nr 330 do czasu podwyższenia kursu renty rządowej, obejmującej kapitał przeznaczony na sporządzenie planu. Obecnie sprawa ta będzie przedstawiona pod rozpatrzenie zgodnie z rozporządzeniem z 18 marca 1904 r. nr 1719 w sprawie warunków sporządzenia tego planu.

Prezydent miasta [podpis: Zaremba], Radny Magistratu [podpis]

M.S.W.

Magistrat miasta Lublina, Wydział Administracyjny, Referat 3

8 lipca 1913 r., nr 21725, Lublin

Do Wydziału Administracyjnego, Referat 2.

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Raport.

W odpowiedzi na pismo z 1 lipca br. nr 12926 Magistrat donosi, że kwestia sporządzenia szczegółowego regulacyjnego planu miasta Lublina została zawieszona przed włączeniem w granice miasta przylegających do miasta miejscowości, których plan, na podstawie Ukazu Rządu Gubernialnego z 27 sierpnia 1911 r. nr 11021, jest już sporządzany przez przysięgłego geometrę Tomorowicza.

Prezydent miasta [podpis – niestety nieczytelny ale inny niż dotychczasowe], Radny Magistratu [podpis]

M.S.W.

Magistrat Miasta Lublina, Wydział Administracyjny, Referat 3

14 stycznia 1914 r., nr 1125, Lublin.

Do Wydziału Administracyjnego, Referat 2.

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Raport.

W odpowiedzi na pismo z 8 stycznia br. nr 145 Magistrat donosi Rządowi Gubernialnemu, że zgodnie ze sprawozdaniem Przysięgłego Geometry Tomorowicza regulacyjny plan miasta Lublina zostanie przez niego ukończony pod koniec stycznia jeśli otrzyma on od Komisarza ds. Włościańskich powiatu lubelskiego plany ziem dla wsi Rury, Tatary, Czechówka, Wasylianówka i Lemszczyna w celu naniesienia na plan miasta granic oddzielnych chłopskich siedzib.

Jednocześnie Magistrat raportuje, że w sprawie wydania Tomorowiczowi koniecznych planów Magistrat wysłosował pismo do Komisarza ds. Włościańskich powiatu lubelskiego z datą 10 stycznia br. nr 643.

P.O. Prezydenta miasta [podpis], Radny Magistratu [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Gózdyński, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w LUBLINIE, 35-116 Rząd Gubernialny Lubelski, sygn. 7585

Rep.10 Admin.

Akta Rządu Gubernialnego Lubelskiego

Wydział Administracyjny, Referat II

O wynagrodzeniu dla mieszkańców za zajęcie ich placów w związku z regulacją miasta Szczebrzeszyna.

Rozpoczęto 15 października 1892 r., ukończono [brak daty].

k. 1rv.

Zamojski Urząd Powiatowy

Nr 13082, 14 października 1892 r., Zamość

Wydział Administracyjny, Referat Miejski

Z przekazaniem dokumentów dotyczących wywłaszczenia placu pod nr 53 w Szczebrzeszynie.

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Raport.

W odpowiedzi na pismo z 7 września 1881 r. nr 6403, załączając sporządzony 16 września 1891 r. w Magistracie miasta Szczebrzeszyna protokół z posiedzenia dotyczącego konieczności przymusowego wywłaszczenia placu pod nr 53 w mieście Szczebrzeszynie z powodu niewyrażenia zgody przez [jego] właścicieli na dobrowolne odstąpienie go na pożytek miasta, wraz z wyceną wspomnianego placu sporzązoną przez powiatowego Inżyniera-Architekta 8 lutego br. i sytuacyjnym planem części Szczebrzeszyna z zaznaczoną linią regulacji i wskazaniem wywłaszczań w celu poszerzenia ulic nieruchomości, na którym jest wskazana między innymi wspomniana wyżej nieruchomość pod nr 53, której właścicielami są Lejba Szper, Icak Cukier i Judka Taubenblat, wraz z zaświadczenie

Sekretarza Wydziału Hipotecznego powiatu zamojskiego nr 337 o prawie własności do tej nieruchomości, oraz wreszcie z oświadczeniem podpisanyem przez tychże właścicieli, złożonym 8 października br. w Magistracie miasta Szczebrzeszyna o ich odmowie dobrowolnego przekazania wspomnianego placu i braku zgody na wyburzenie domu w celu [umożliwienia] poszerzenia ulicy Zamojskiej w Szczebrzeszynie, Urząd Powiatowy, mając na uwadze, że w obecnym czasie w związku z remontem nawierzchni ulicy Zamojskiej w Szczebrzeszynie wykazano skrajną konieczność wywłaszczenia niniejszego placu zarówno w celu regulacji tej ulicy, jak i w celu odkrycia widoku na cerkiew prawosławną, przedstawiając te dokumenty Rządowi Gubernialnemu na ich podstawie ma zaszczyst prosić o wydanie odpowiedniego rozporządzenia odnośnie przymusowego wywłaszczenia wskazanej wyżej nieruchomości na korzyść miasta i zaszczycić Urząd Powiatowy poinformowaniem go o tym.

Zastępca Naczelnika Powiatu [podpis]

k. 4.

8 października 1892 r., nr 164, Szczebrzeszyn

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni Lubelskiej.

Od Przełożonego szczebrzeszyńskiej parafii prawosławnej, księdza Timofieja Tracza [Timofeâ Trača], memorandum.

Niniejszym, załączając kopię mojego pisma do Naczelnika powiatu zamojskiego z 7 października br. nr 163, mam zaszczyst najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o przychylne rozporządzenie, aby Zamojski Urząd Powiatowy, pozostawiwszy kancelaryjną korespondencję swojemu biegowi, przystąpił do rozszerzenia jedynej bitej drogi w mieście Szczebrzeszyn usuwając rozwadający się żydowski dom przy tej ulicy. O tym było moje pismo, jeszcze bardziej [nieczytelne]. Za [poparcie] słusznej sprawy imię Jaśnie Wielmożnego Pana będzie błogosławione przez wiele tysięcy ludzi oraz przez najpokorniejszego [jego] sługę, ks. T. Tracza [Trača].

k. 5rv - k. 6r.

W.P.I. [skrót transliterowany, oznaczający „ведомство православного исповедания” czyli urzędowe określenie na instytucję cerkwi prawosławnej]

Przełożony parafii prawosławnej w Szczebrzeszynie

7 października 1892 r., nr 163, Szczebrzeszyn

Kopia.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika powiatu zamojskiego.

W obecnym czasie trwa budowa bitej drogi przez miasto Szczebrzeszyn; wzdłuż drogi planowany jest „trotuar” lub choćby wąski pasażek swobodnej przestrzeni dla pieszych, co jest konieczne przy dużym ruchu na jedynej ulicy w Szczebrzeszynie. Lecz okazuje się, że obok na wpół rozwalonego domku Żyda Judki Tabenblata nie tylko nie ma piedzi ziemi dla pieszych, to jeszcze wzdłuż niego ulica jest bardzo wąska – [ma szerokość] jedynie 3 i 1/3 saźnia.

Na przestrzeni 14 lat [piesi] chodzą po tej ulicy, najpierw do szpitala, a od 1886 r. do nowej cerkwi, średnio 1-2 razy dziennie. Wiele razy przychodziło [mi] widzieć na tej ulicy ciężkie sceny: tłum niewyobrażany, spotyka się wozy wypełnione drwami i materiałami budowlanymi, czasem i do tego również kozacką artylerię; wychodzi z tego zgiełk, połajanki, przeklinania i „kaleczenie” bydła roboczego. Na tak zwanych [podcienniach? nieczytelne] handlarek – Żydówka i chrześcijanek; w ten sposób na [nieczytelne] tłumaczą, że na wąskiej ulicy mogą zrujnować. Była nadzieję, że wraz z powstaniem bitej drogi ulica zostanie rozszerzona dzięki zburzeniu wspomnianego domku, teraz ulica pozostaje w swoim poprzednim stanie.

Przy tym konieczne jest rozszerzenie ulicy choćby o 3 saźnie poprzez zburzenie domku Judki Tabenblata, ponieważ:

- 1) na posiadającym Najwyższe zatwierdzenie planie regulacyjnym z 1873 roku dom ten przeznaczono do rozbiórki, w czerwcu 1878 r. spłonął, pozostały jedynie ściany, które obecnie się rozsypują;
- 2) mnóstwo ludzi i bydła roboczego, szczególnie zimą, cierpi z powodu ciasnej ulicy, szczególnie wzdłuż tego domku;
- 3) tysiące pieszych, a wśród nich lekarz, kapłan prawosławny, ksiądz – często ze Świętym Sakramentem, felczer, idący obowiązkowo codziennie do szpitala zbitym tłumem tą ulicą;
- 4) domek ten oszpeca tę ulicę [po drodze] do cerkwi prawosławnej, jak gdyby było to przyjęte, aby na ulicy wiodącej do cerkwi były jeno tylko bezpieczeństwa: po jednej stronie trzy lata temu powstał szynk, po drugiej stronie tej ulicy sterczy domek i gruzy, w których miejscowi i przybysze zaspokajają swoje naturalne potrzeby; i wreszcie
- 5) należy choćby częściowo wypełnić Najwyższą wolę, zgodnie z którą ulica powinna zostać poszerzona poprzez [wyburzenie] całkowicie rozpadającego się żydowskiego domku.

Prawdą jest, że można obecnie znaleźć przeszkodę – „brak pieniędzy” na nabycie 9 saźni kwadratowych gruntu pod ulicę. Jednakże: a) jeśli zwracano by uwagę na potworne żądania Żydów, to nie starczyłoby na nie i całego Skarbu Państwa i b) przewidziane przez prawo odszkodowanie Żyda może otrzymać po fakcie, ulicę zaś koniecznie trzeba rozszerzyć bezzwłocznie, mając na celu dobro wspólne i bezpieczeństwo, przez wzgląd na świętą pamięć Cara Wyzwoliciela i Męczennika. Przecież to Jego [nieczytelne] Wam dach: ozdobę Szczebrzeszyna, a zwykłym ludziom – możliwość poruszania się po jedynej ulicy w tymże Szczebrzeszynie. Od czasu [nieczytelne], ułatwiającego możliwość rozszerzenia ulicy, minęło

już 14 lat i do tej pory nie ma ani ulicy dla publiczności, ani porządku dla miasta, ani prawnego odparcia dla [żądań] zachłannego Żyda.

Na podstawie wyżej przedstawionego mam zaszczyt prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o podjęcie należnych działań w celu rozszerzenia ulicy poprzez wyburzenie choćby jednego wyżej wspomnianego domeczku.

Ks. T. Tracz [Trač]

k. 7rv.

M.S.W.

Zamojski Urząd Powiatowy

Nr 13393, 20 października 1892 r., Zamość

Wydział Administracyjny, Referat Miejski

W sprawie wywłaszczenia placu pod nr 53 w mieście Szczebrzeszyn, stanowiącego własność Judki Totenblata i innych.

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Raport.

Niniejszym, załączając oryginał korespondencji, prowadzonej w sprawie rozszerzenia ulicy Zamojskiej w mieście Szczebrzeszyn, Urząd Powiatowy, z powodów przedstawionych w załączonej korespondencji, a w szczególności w raporcie Powiatowego Inżyniera-Architekta nr 133, który rzeczywiście zasługuje na szczególną uwagę Rządu, mam zaszczyt prosić Rząd Gubernialny o przyspieszenie zatwierdzenia raportu Urzędu Powiatowego z 14 października br. nr 13082 w sprawie wydania odpowiedniego rozporządzenia odnośnie przymusowego wywłaszczenia nieruchomości pod nr 53 w Szczebrzeszynie, stanowiącej własność Judki Tabenblata i innych współwłaścicieli, ponieważ, jak to Rząd Gubernialny raczy zobaczyć na podstawie dokumentów załączonych do wspomnianego wyżej raportu, nie wyrażają oni zgody na dobrowolne jej odstąpienie na rzecz miasta.

Zastępca Naczelnika Powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 9rv.

M.S.W.

Naczelnik Powiatu Zamojskiego Guberni Lubelskiej

17 sierpnia 1895 r., nr 9169, Zamość

Wydział Administracyjny, Referat Miejski

W odpowiedzi na [pismo] nr 6157 Wydziału Administracyjnego, Referatu 6.

W sprawie odszkodowania dla Jankiela Cytryna i Perli Grinfeld za murowane ściany.

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Raport.

Niniejszym, załączając przekazane mi wraz z pismem z 10 sierpnia br. nr 6157 od Rządu Gubernialnego dwie prośby mieszkańców miasta Zamościa – Jankiela Cytryna i Perli Grinfeld – o wypłacenie im odszkodowania za ich plac pod nr 47 w Szczebrzeszynie, zajęty w celu rozszerzenia placu targowego, i za zburzenie murowanych ścian, które pozostały na tym placu po pożarze, mam zaszczyt donieść, iż tak jak zostało to postanowione na posiedzeniu Rządu Gubernialnego z dnia 25 sierpnia 1881 r. nr 1863, [należy] wyrazić zgodę na wypłacenie odszkodowania właścicielom nieruchomości w Szczebrzeszynie, odebranym pod regulację ulic i placów, po przeprowadzeniu wyceny, w szczególności za same place, więc na tej podstawie wartość murowanych ścian, które pozostały na placu pod nr 47, która została oszacowana przez byłego Powiatowego Inżyniera-Architekta p. Sienickiego, członków szczebrzeszyńskiego Magistratu i ekspertów na 500 rb. nie została uwzględniona w wycenie wspomnianego placu, przedstawionej Rządowi Gubernialnemu wraz z raportem podlegającego mi Urzędu Gubernialnego z 7 czerwca 1894 r. nr 6295.

W związku z powyższym, a także i w związku z tym, że wspomniani wyżej Jankiel Cytryn i Perla Grinfeld otrzymali należną im część odszkodowania z ubezpieczenia za spalony dom z łącznej sumy 800 rb., proponowałbym, aby ich prośbę odnośnie wypłacenia odszkodowania jeszcze i za murowane ściany pozostawić bez reakcji.

Naczelnik powiatu: [podpis], Prowadzący sprawę: [podpis]

k. 85rv-k. 86

Odpis aktu notarialnego, zawartego u Zamojskiego Notariusza Franca Andrzejewicza Strzyżowskiego w 1896 r. nr 621.

Dnia dwudziestego pierwszego czerwca tysiąc osiemset dziewięćdziesiątego szóstego roku stawili się u mnie, Franca Andrzejewicza Strzyżowskiego, Zamojskiego Notariusza, w

mojej kancelarii, znajdującej się w Zamościu, powiatowym mieście Guberni Lubelskiej, w domu pod numerem 20, w celu zawarcia aktu osobiście mi znany, posiadający zdolność prawną Naczelnik powiatu zamojskiego Fiodor Siergiejewicz Czernicki [Fedor Sergeevič Černickij], działający w interesie miasta Szczebrzeszyna na podstawie załączonej kopii Ukazu Rządu Gubernialnego Lubelskiego z szóstego lipca tysiąc osiemset dziewięćdziesiątego piątego roku nr cztery tysiące osiemset sześćdziesiąt, a także nieznany mi, przedstawiający się jako Abram Szmulew-Cypowicz Liam, mieszkańców, działający w imieniu i w interesie właścicieli domów Jankiela-Icka dwojga imion Moszkowicza Cytryna, Perli Moszkowny Cytryn, Mali Moszkowny Cytryn z domu Cwipel i Rywki Abramowny Szackamer, na podstawie upoważnienia, podписанego w mojej kancelarii piątego czerwca tysiąc osiemset dziewięćdziesiątego drugiego roku numer pięćset osiemdziesiąt, którego odpis znajduje się w aktach szczebrzeszyńskiego Magistratu. Obie osoby, zamieszkałe w Zamościu, mieście powiatowym Guberni Lubelskiej, w obecności osobiście mi znanych, nie podlegających prawnemu wykluczeniu i potwierdzających tożsamość Abrama Liama oraz jego zdolność prawną do sporządzania aktów świadków: Prokofija Siemionowa Rykowa [Prokofiâ Semenova Rykova], emerytowanego felcadera i Stanisława Mateuszowicza Mazura, szeregowego rezerwy, zamieszkujących w mieście powiatowym Zamościu Guberni Lubelskiej, zawarły akt o następującej treści: Abram Liam oznajmił, że udzielający mu pełnomocnictwa Jankiel Icek dwojga imion Cytryn, Perla Cytryn, Mala Cytryn i Rubin Szackamer są właścicielami nieruchomości hipotecznej, położonej w mieście Szczebrzeszyn w Guberni Lubelskiej pod policyjnym numerem czterdziestym siódmym, a hipotecznym – sześćdziesiątym ósmym, składającej się obecnie z placu o wielkości osiemdziesięciu dziewięciu i pół saźni kwadratowych, który to plac, działając w imieniu wspomnianych wyżej osób, na mocy niniejszego aktu, w celu poszerzenia placu targowego i odkrycia widoku na cerkiew prawosławną we wspomnianym mieście Szczebrzeszynie sprzedaje temu miastu za określoną kwotę w wysokości czterystu dwóch rubli i siedemdziesięciu pięciu kopiejek, licząc po cztery ruble pięćdziesiąt kopiejek za jeden saźń kwadratowy, którą to sumę, jak sam Abram Liam przyznaje, otrzymał w pełnej wysokości ze szczebrzeszyńskiej kasy miejskiej jeszcze przed podpisaniem niniejszego aktu, a w związku z tym przekazuje w pełni wspomniany wyżej plac wraz ze wszystkimi obciążeniami hipotecznymi pod władzę i na własność miasta Szczebrzeszyna [licząc] od dnia [podpisania] tegoż aktu i od tego momentu obowiązek zapłaty podatków z [tytułu posiadania] tego placu będzie spoczywać na mieście.

Na koniec Abram Liam zgadza się i zezwala na [nieczytelne] w hipotece prawa własności rzeczonego placu na imię miasta Szczebrzeszyna na mocy niniejszego aktu poprzez jednostronne oświadczenie Naczelnika Powiatu Fiodora Czernickiego [Fedora Černickiego]. Przy czym ten ostatni oznajmił, że przyjmuje niniejszą sprzedaż. Projekt tego aktu został odczytany stronom w obecności wymienionych wyżej świadków, a po zatwierdzeniu go i udowodnieniu, że zgodnie z tym projektem [strony] chcą zawrzeć oficjalną transakcję dobrowolnie i rozumieją jej sens i znaczenie, wyrażone niniejszym aktem, akt został podpisany przez obecnych. Odpis niniejszego aktu na papierze aktowym w cenie trzech rubli dziesięciu kopiejek zostanie wydany Naczelnikowi Powiatu Fiodorowi Czernickiemu [Fedorovi Černickiemu]. Podatek dochodowy w wysokości osiemdziesięciu dwóch i pół

kopiejek został pobrany od miasta. Jednocześnie pobrano podatek pańszczyźniany w wysokości sześćdziesięciu rubli jedenastu kopiejek od sumy transakcji jako najwyższej, a także opłatę za akt w wysokości trzech rubli. Oryginał podpisali: Abram Liam, Fiodor Siergiejewicz Czernicki [Fedor Sergeevič Černickij], świadek Prokofij Siemionow Rykow [Prokofij Semenov" Rykov"], świadek Stanisław Mateuszowicz Mazur, notariusz Franc Andrzejewicz Strzyżowski.

Odpis ten jest słowo w słowo zgodny z oryginalnym aktem, wpisany do rejestru na 1896 r. pod nr 621 i został wydany Naczelnikowi powiatu Fiodorowi Czernickiemu [Fedorovi Černickiemu] 21 czerwca 1896 roku.

(podpisał) Notariusz Stanisławski.

Za zgodność z oryginałem: Referent Zamojskiego Urzędu Powiatowego [podpis].

k. 91

Plan sytuacyjny części miasta Szczebrzeszyna z zaznaczeniem linii regulacyjnych i wskazaniem wywieszczanych w celu poszerzenia ulic nieruchomości, a mianowicie:

a) w celu odkrycia widoku na cerkiew prawosławną:

Nr 44 – Gerszona Blejwas $14 \times 6\frac{1}{2} = 91$ sążni kwadratowych,

Nr 45 – Szmul Krant, Alter Kanarek i Dawid Glas $14 \times 7 = 98$ sążni kwadratowych,

Nr 46 – Dawid Frenkel $14\frac{1}{2} \times 5 = 72\frac{1}{2}$ sążni kwadratowych,

Nr 47 – Moszko Cytryn $14\frac{1}{2} \times 7 - 6 \times 4\frac{4}{2} = 89\frac{1}{2}$ sążni kwadratowych,

Nr 48 – Moszko Wulf Szyc $14\frac{1}{2} \times 4\frac{5}{7} - (14\frac{1}{2} + 5\frac{1}{2})/2 \times 4\frac{5}{2} = 21\frac{3}{4}$ sążni kwadratowych,

Nr 55 – Gerszko Mildener $5\frac{1}{2} \times 2\frac{3}{4} = 15\frac{1}{8}$ sążni kwadratowych;

b) w celu rozszerzenia ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej, po których przebiega droga gubernialna I rzędu na trasie Uściług-Zawichost:

Nr 3 - Moszko Szyc $24 \times 4\frac{1}{2} = 108$ sążni kwadratowych,

Nr 4 – Majer Falkengaim, Gerszko Cukier i Dawid Bruk $24 \times 1\frac{3}{4} = 42$ sążni kwadratowych,

Nr 53 – Lejba Szper, Icek Cukier i Judka Taubenblat $23 \times 9 = 207$ sążni kwadratowych.

Legenda:

2. Cerkiew Prawosławna

3. Kościół Rzymskokatolicki

4. Szpital Św. Katarzyny

5. Synagoga żydowska

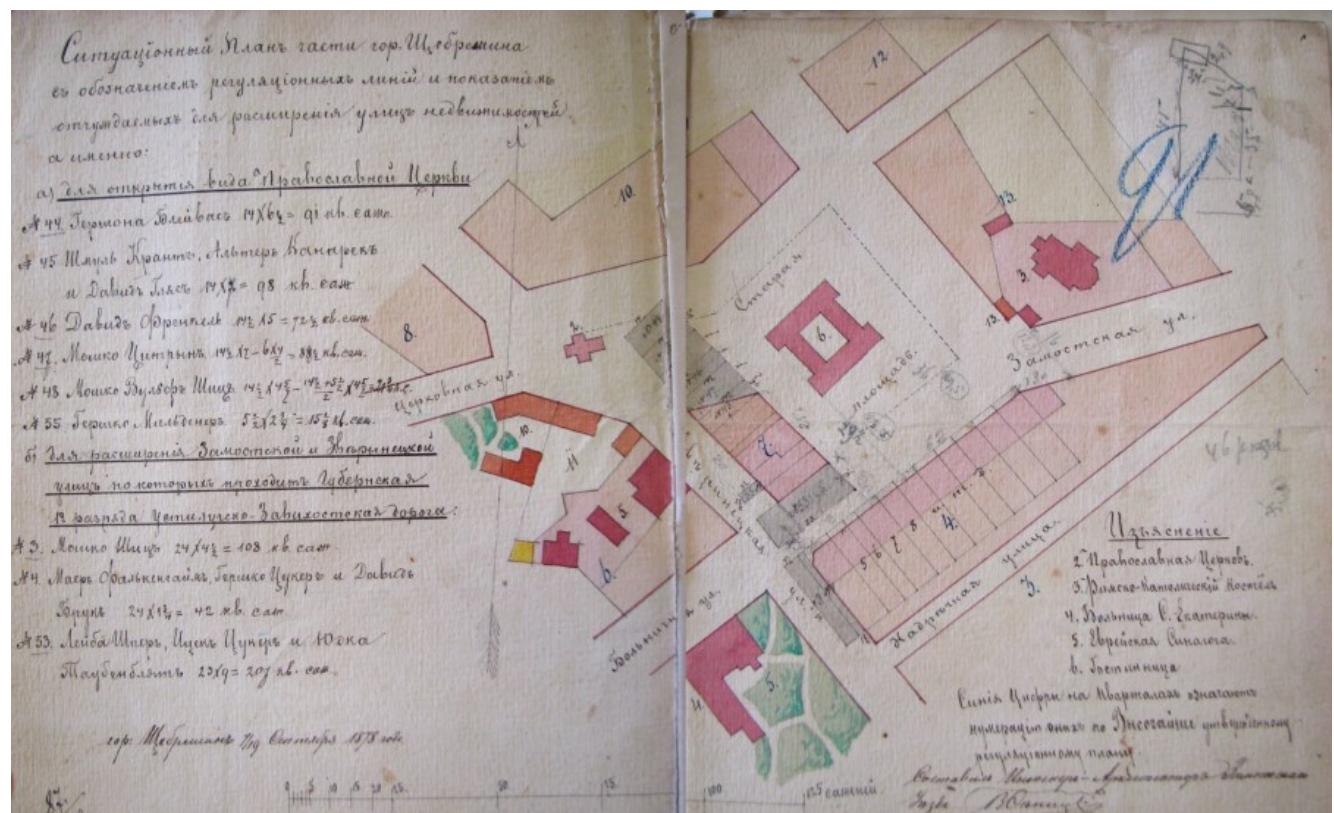
6. Hotel

Niebieskie cyfry na kwartałach oznaczają ich numerację zgodnie z planem regulacyjnym posiadającym Najwyższe zatwierdzenie.

[na planie podpisano również ulice: Cerkiewna, Szpitalna, Zwierzyniecka, Nadrzeczna, Zamojska oraz Stary Plac]

Sporządził Inżynier-Architekt Powiatu Zamojskiego [podpis]

Miasto: Szczebrzeszyn, 7/19 września 1878 rok.

k. 89rv-90r.

Nr 1371

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni Lubelskiej.

Przełożonego szczebrzeszyńskiej parafii prawosławnej memorandum.

W prowincjalnym mieście Szczebrzeszynie ulica, leżąca na głównym trakcie wiodącym do Zwierzyńca i Biłgoraju, na wyjeździe z miasta jest bardzo ciasna, a ruch na niej jest nieustannie duży. Przyczyną tej ciasnoty jest jednopiętrowy, rozsypujący się dom przykryty ciosanymi deskami, nie naprawiany ani nie przykryty dachem jak należy – i nie wolno tego zrobić, gdyż jest przeznaczony do rozbiórki w celu poszerzenia wspomnianej ulicy, zgodnie z planem regulacyjnym posiadającym Najwyższe zatwierdzenie.

Właścicielami placu pod tym domem i pod gruzami, które pozostały po pożarze z 1878 r. jest troje Żydów ze Szczebrzeszyna: Lejb Szper, Mala Tobenblat i Icek Cukier. Wycena i ponowne wyceny tego placu były przeprowadzane już kilka razy, ostatnia miała miejsce wiosną 1895 r. i została przesłana przez Zamojski Urząd Powiatowy Rządowi Gubernialnemu Lubelskiemu do zatwierdzenia, skąd nie ma odpowiedzi do dnia dzisiejszego. Z tego powodu cierpią: 1) właściciele placu, którzy nie mogą się budować i nie otrzymują zgodnego z prawem odszkodowania za [przejęcie] placu pod [rozszerzenie] ulicy; 2) cierpi – w wymiarze moralnym – rzeczonej urzędu, na który narzekają bezpodstawnie osoby, które do tej pory nie otrzymały odszkodowania za plac; 3) cierpi oblicze miasta, ponieważ na głównej ulicy sterczą gruzy i nieremontowany domeczek bez solidnego dachu. Oczywiście wspomniane wyżej niedogodności są sprawą zainteresowanych osób i odpowiedniego urzędu.

Lecz ulica ta prowadzi również do Prawosławnej Świątyni Św. Wielkiej Męczennicy Katarzyny, przy czym jest ona wiecznie zaśmiecona: pod murowaną ścianą, która pozostała po pożarze domu w 1878 r. Żydzi, niezależnie od wieku, załatwiają swoje naturalne potrzeby na oczach idących do cerkwi lub z powrotem, co jest wysoce obraźliwe i dla osób, i dla świątyni należących do panującego Wyznania.

W świetle powyższego i w imię honoru rodzimego Wyznania mam zaszczyt najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o przynaglenie Urzędu Powiatowego do zakończenia sprawy dotyczącej rozszerzenia wspomnianej ulicy, gdyż ciągnie się ona już 19 lat – od czasu pożaru, który wydarzył się w Szczebrzeszynie w lipcu 1878 roku.

Prototyp Timofej Tracz [Timofej Trać].

22 lipca 1897 r.

k. 115rv.

Do Gubernatora Lubelskiego.

W celu poszerzenia ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej w mieście Szczebrzeszyn w Guberni Lubelskiej okazało się koniecznym zajęcie położonej wzdłuż tych ulic działki nr 53 o obszarze stu osiemdziesięciu ośmiu i sześciu dziesiątych sążnia kwadratowego, wraz ze znajdującymi się na niej budynkami. W związku z powyższym Polecamy: wydać należne rozporządzenie odnośnie wywłaszczenia we wskazanym celu na korzyść wymienionego miasta wspomnianej działki, a w sprawie wypłacenia właścicielom odszkodowania ze środków miasta postąpić zgodnie z obowiązującymi w guberniach Królestwa Polskiego przepisami obejmującymi kwestie wywłaszczenia majątków według rozporządzenia Rządu.

[podpis: Nikołajew (Nikolaev)]

k. 116r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Wydział Ekonomiczny, Referat 7, Stół 2

8 lutego 1901 r., nr 1415

Do Lubelskiego Gubernatora.

W charakterze uzupełnienia pisma Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 29 stycznia nr 856 w sprawie wywłaszczenia działki pod poszerzenie ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej w mieście Szczebrzeszyn Wydział Ekonomiczny ma zaszczyt niniejszym przesłać Jaśnie Wielmożnemu Panu, zgodnie z potrzebą, kopię planu wspomnianego miasta przedstawioną Ministerstwu Spraw Wewnętrznych przez Naczelnika Guberni Lubelskiej w piśmie z 5 marca 1898 r. nr 1887.

Za Wicedyrektora [podpis], za Naczelnika Referatu [podpis]

k. 122rv.

Otrzymano 12 kwietnia 1901 r.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Burmistrza Szczebrzeszyna.

Oświadczenie właścicieli [nieczytelne] nieruchomości [położonej] w mieście Szczebrzeszynie pod policyjnym numerem 53, [którymi są]: 1) Moszko i Naftalia Szper, 2) wdowa Mala Tobenblat i 3) spadkobierca Cukiera – Jankiel Kenig.

Zgodnie z pismem Jaśnie Wielmożnego Pana dotyczącym przekazania przez nas podania odnośnie wysokości odszkodowania, które chcieliśmy otrzymać ze skarbcia za zburzenie naszego murowanego domu [znajdującego się na działce] pod nr 53, wywłaszczonego na korzyść miasta na mocy Najwyższego polecenia, mamy zaszczyst oznajmić, że ponieważ w domu tym znajdują się cztery sklepy, za które handlarze płacą czynsz w wysokości 100 rb. rocznie każdy, czyli 4x100 rb. łącznie 400 rb., 6 pomieszczeń mieszkalnych [wynajmowanych] po 50 rb. rocznie – łącznie 300 rb., 2 piwnice, w których trzymane są zimą świeże owoce po 25 rb. rocznie – łącznie 50 rb., 3 stodoły po 25 rb. = 75 rb., więc ogółem z wynajmu tego domu otrzymujemy rocznie 825 rubli tytułem czynszu; oprócz tego plac pod tym domem jak i wokół niego, należący do tej nieruchomości, jest wyceniany na 2000 rubli.

W świetle powyższych informacji możemy z czystym sumieniem określić wartość domu wraz z działką do sprzedaży na 10,250 rubli, którą to sumę pragniemy otrzymać za [zgodę na] rozbiórkę tego domu i [zrzeknięcie się] przylegającego do niego placu.

Właściciele [podpisy]: Moszko Szper, Naftalia Szper, Mala Tobinlat, Jankiel Kenig

11 kwietnia 1901 r.

k. 152rv.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni Lubelskiej.

Prośba mieszkańców miasta Szczebrzeszyna w powiecie zamojskim: Lejba, Moszki i Naftalii Szper, Icka Cukiera, Jankiela Keniga i Mali Taubenblat, wdowy.

W dniu wczorajszym tj. 24 września P. Burmistrz Szczebrzeszyna oznajmił nam, abyśmy nie później niż do 10 października opróżnili nasz dom pod nr 53 w Szczebrzeszynie w celu [umożliwienia] przeprowadzenia planowanej rozbiórki w związku z regulacją ulicy.

Ponieważ wyznaczony termin jest niezwykle krótki, to my ani do 10 października ani w ogóle w chwili obecnej w związku ze zbliżającą się zimą nie możemy [zgodzić się na] wysiedlenie z naszego domu, po pierwsze dlatego, że obecnie nie ma dla nas mieszkań do wynajęcia w Szczebrzeszynie, a po drugie w naszym domu znajdują się działające sklepy, dla których wykupiliśmy patenty, dla których niezbędne są miejsca na stoiska i których to miejsc tym bardziej brak – będzie można je zorganizować dopiero z nastąpieniem wiosny. Jednym słowem wyrzucenie nas, liczących około 50 dusz, tak z zaskoczeniem z naszego domu i sklepów zrujnowałoby nas kompletnie i doprowadziło do bankructwa.

Mając na uwadze, że z powodu nastąpienia zimy prace związane z planowanym poszerzeniem ulicy również nie będą mogły być prowadzone, wysiedlenie i unieszczenie nas tak nagle zdaje się być niepotrzebne; ośmielamy się [więc]

najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o wydanie rozporządzenia o przedłużeniu nam terminu opróżnienia naszej nieruchomości pod nr 53 do nadejścia wiosny.

Ponieważ jest to sprawa niecierpiąca zwłoki, jako że miejscowe władze żądają od nas opuszczenia domu do 10 października, najpokorniej prosimy Jaśnie Wielmożnego Pana o bezwłoczne polecenie komu należy wstrzymania naszego wysiedlenia.

Za niepiśmiennych Lejba i Naftalię Szper, Icka Cukiera, Małego Taubenblat, jak również za siebie podpisali: Moszko Szper, Jankiel Kenig.

25 września 1902 r.

k. 172-177 rv.

Nr 208/1892 r. Kopia.

Zarządczy. Zatwierdzono. Podpisał Gubernator Tchórzewski.

Dziennik z posiedzenia Rządu Gubernialnego Lubelskiego pod przewodnictwem p. [nietekstowe], 26 listopada 1902 r. Wydział Administracyjny, referat 2.

Nr porządkowy artykułu: 4466.

WYSŁUCHANO: raportu Wydziału Administracyjnego odnośnie przyznania odszkodowania za wywłaszczoną na podstawie Najwyższego polecenia nieruchomość w mieście Szczebrzeszynie pod nr 53 pod poszerzenie ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej.

W celu poszerzenia, zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie z 1877 r. regulacyjnym planem miasta Szczebrzeszyna w Guberni Lubelskiej, ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej w tym mieście, okazało się niezbędnym zajęcie położonej pod nr 53 wzduż tych ulic prywatnej nieruchomości, składającej się z placu wraz ze znajdującymi się na nim budynkami.

Kwestia wywłaszczenia tej nieruchomości i przekazania jej na własność miastu w wyżej wskazanym celu była podniesiona przez władze miasta już w 1878 r., tj. w ślad za zatwierdzeniem regulacyjnego planu Szczebrzeszyna, a następnie, zgodnie z zapisem w dzienniku Rządu Gubernialnego z 7 września 1881 r. nr 6403, sprawa owa została pozytywnie rozstrzygnięta, przy czym w charakterze odszkodowania dla właścicieli za wywłaszczony majątek, w przypadku wyrażenia przez nich zgody na dobrowolne odstąpienie na rzecz miasta ich wspomnianej nieruchomości, zaproponowana została suma ze środków kasy miejskiej w wysokości 1656 rb. jedynie za sam plac o wielkości 207 sażni kwadratowych wraz z dodatkowymi wydatkami na rozbiórkę znajdujących się na placu murowanych ścian, które pozostały po pożarze domu, według wyceny tej nieruchomości przeprowadzonej w 1878 r. Naczelnikowi powiatu zamojskiego polecono uzyskać od

właścicieli wywłaszczonej nieruchomości podpisanie zgody na dobrowolne odstąpienie tego majątku za wskazaną wyżej kwotę.

Następnie, z powodu odmowy dobrowolnego odstąpienia wspomnianej nieruchomości za określoną sumę 1656 rb., wyrażonej przez właścicieli w piśmie z 25 sierpnia 1881 r., w 1882 r. zgodnie z rozporządzeniem Naczelnika powiatu zamojskiego według aktu z 8 lutego została przeprowadzona przez komisję w składzie powiatowego inżyniera-architekta, burmistrza Szczebrzeszyna, honorowych radnych magistratu i świadków sądu polubownego nowa wycena określonej nieruchomości, podczas której komisja zauważyła, że budowla, która ostała się po pożarze z 1878 r., została wznowiona przeważająco z kamienia, jej ściany w wyniku pożaru są w połowie spalone, a materiał budowlany, odzyskany podczas rozbiórki tych ścian, nie przedstawał sobą żadnej wartości. Przeprowadzone później naprawy, a dokładniej: przykrycie dachu ciosanymi deskami, postawienie drewnianej przybudówki i wybudowanie drewnianej szopy również nie przedstawiają sobą szczególnej wartości, jako że [efekty] przeprowadzonych prac mają charakter jedynie tymczasowy i w ich trakcie wykorzystano materiał leśny średniej jakości; wartość całego mającego podlegać wywłaszczeniu majątku została oszacowana przez komisję na 2350 rb. według poniższych wyliczeń: 1) za plac o wielkości 134 sążni kwadratowych, licząc po 5 rubli za sążen – 670 rb.; 2) opłata za wynajem urządzonej w ostałych się na tym placu ścianach spalonego domu jednego sklepu i dwóch szynków (zajazdów) wraz ze zlokalizowanymi przy nich pomieszczeniami mieszkalnymi po 100 rb. rocznie oraz jednego sklepu bez pomieszczenia mieszkalnego w wysokości 30 rb., a zatem cały dochód za rok – 330 rb.; przyjmując zaś ten dochód za jedną piątą wydatkowanego kapitału i doliczając do niego procent na pokrycie wydatkowanego kapitału oraz na remont, wartość całego domu oszacowano na 1650 rb.; 3) za rozbiórkę murowanych ścian i wywózkę gruzu – 100 rb.; łącznie 2420 rb., od których odliczono wartość materiałów [odzyskanych] z rozebranych drewnianych części budynków w wysokości 70 rb., a następnie ogólna kwota odszkodowania za wymienioną nieruchomość została przez wspomnianą komisję określona, jak powiedziano wyżej, na 2350 rb. Następnie, zgodnie ze świadectwem tegoż Naczelnika powiatu, zawartym w piśmie nr 13082 z 14 października 1892 r., zgodnie z prośbą szczebrzeszyńskiego miejskiego magistratu, w związku z uznaną koniecznością wywłaszczenia wskazanej nieruchomości na rzecz miasta i z powodu odmowy jej właścicieli dobrowolnego odstąpienia jej miastu za odszkodowanie [proponowane] na podstawie wyceny z 1892 r., 3 marca 1898 r. w piśmie nr 834 zostało przedstawione nowe postanowienie Rządu Gubernialnego dotyczące wystąpienia z prośbą w ustanowionym porządku o Najwyższe pozwolenie na przymusowe wywłaszczenie wspomnianej nieruchomości w celu [zaspokojenia] wyjaśnionej powyżej społecznej potrzeby, za odszkodowaniem dla właścicieli ze środków miasta według wyceny. Pismo nr 1887 w związku z tą sprawą zostało skierowane 5 marca tegoż [1898] roku do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przez Naczelnika Guberni i 4 stycznia 1901 wydano Najwyższe polecenie [przeprowadzenia] przymusowego wywłaszczenia w celu poszerzenia ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej w Szczebrzeszynie działki położonej przy tych ulicach pod nr 53 o powierzchni stu osiemdziesięciu ośmiu i sześciu dziesiątych sążni kwadratowych wraz ze znajdującymi się na niej budynkami, za odszkodowaniem dla właścicieli wywłaszczonego

majątku zgodnie z obowiązującym w guberniach Królestwa Polskiego prawem dotyczącym majątków wywłaszczańskich zgodnie z rozporządzeniem Rządu, o czym [traktował] NAJWYŻSZY UKAZ JEGO IMPERATORSKIEJ MOŚCI skierowany do Gubernatora Lubelskiego, przekazany w załączniu pisma Ministerstwa nr 856 z 29 stycznia 1901 r.

W celu wypełnienia takiego Najwyższego rozkazu Naczelnik guberni polecił Naczelnikowi powiatu zamojskiego natychmiastowe przystąpienie do wywłaszczenia zgodnie z ustanowionym porządkiem wyznaczonej nieruchomości pod nr 53 i podjęcie kroków w celu poszerzenia ulic Zamojskiej i Zwierzynieckiej w Szczebrzeszynie, za [wypłatą] odszkodowania właścicielom wywłaszczonego majątku ze środków kasy miejskiej. Następnie wspomniany Naczelnik powiatu w raporcie z 24 kwietnia 1901 roku nr 5391 doniósł Rządowi Gubernialnemu, że właściciele wywłaszczonego majątku nie zgodzili się tak jak i wcześniej na odszkodowanie za wywłaszczański majątek według ostatniej wyceny z 1892 r., a na złożoną im propozycję określenia ostatecznej ceny za ten majątek, w oświadczeniu złożonym w miejscowym magistracie zażądali odszkodowania za wywłaszczański majątek [w wysokości] 10250 rubli.

Uznając takie żądanie wspomnianych właścicieli za nieproporcjonalnie przesadzone i mając na uwadze, iż wywłaszczańska nieruchomość zgodnie z protokołem z 8 lutego 1892 r. została wyceniona jedynie na 2350 rb., wspomniany Naczelnik powiatu złożył podanie o wyznaczenie nowej komisji ds. wyceny lub o przyznanie za ten majątek odszkodowania ze środków kasy miejskiej według wyceny z 1892 r. W celu rozwiązania tej kwestii Naczelnik guberni w piśmie nr 4685 z 5 czerwca tegoż 1901 r. polecił Naczelnikowi powiatu zamojskiego zarządzić bezzwłoczne sporządzenie dokładnego opisu wywłaszczonego majątku, a następnie przeprowadzenie jego nowej wyceny.

Jak wynika z przedstawionego przez wskazanego Naczelnika powiatu w charakterze wypełnienia powyższego [polecenia] przy raporcie nr 14083 z 25 września 1901 r. protokołu wyceny wspomnianej nieruchomości z 5 września tegoż roku, komisja ds. wyceny w składzie zastępcy Naczelnika powiatu ds. administracyjno-ekonomicznych, sędziego pokoju miasta Zamościa, inspektora podatkowego powiatu zamojskiego, powiatowego inżyniera-architekta i burmistrza miasta Szczebrzeszyna, przystąpiwszy do opisania i wyceny nieruchomości pod nr 53 określiła, że na wywłaszczańskim placu o wielkości $188 \frac{6}{10}$ sążni kwadratowych w pozostałych po pożarze domu z 1878 r. murowanych ścianach tymczasowo przykrytych deskami urządzone cztery sklepy, z których każdy zajmuje jedno pomieszczenie wraz z jednym pomieszczeniem mieszkalnym [zlokalizowanym] przy nim, przy czym dwa pomieszczenia urządzone są w tychże murowanych ścianach, a trzy drewniane wraz z trzema drewnianymi przybudówkami [są zlokalizowane] na podwórzu pod jednym dachem. Pod sklepami wybudowano dwie piwnice z murowanymi sklepieniami. Cały ten majątek według wyceny z 1892 r. oszacowano na 2350 rb. i dokładnie taka suma została [również] obecnie przez niniejszą komisję uznana za w pełni wystarczającą, jako że od czasu ostatniej wyceny nie zaszły żadne okoliczności, które zwiększyłyby wartość tego majątku. Tym niemniej, mając na uwadze, iż obecnie współwłaściciele wymienionej nieruchomości, urządziwszy,

choć bez niezbędnego zezwolenia, wśród ścian pozostałych ze spalonego domu sklepy i pomieszczenia mieszkalne przy nich, poprosili o określenie odszkodowania za wywłaszczany majątek zgodnie z uzyskiwanym przez nich z tego dochodem, który po skapitalizowaniu daje sumę około 6000 rb., wzmiankowana komisja zatrzymała się na konieczności poproszenia o wyjaśnienia od Rządu Gubernialnego co dokładnie w chwili obecnej podlega wycenie przy wywłaszczaniu nieruchomości, tj. czy pozostałe po pożarze murowane ściany w charakterze materiału budowlanego wraz znajdująącym się pod nimi placem, czy też istniejące tam sklepy i pomieszczenia mieszkalne według przynoszonego przez nie dochodu, tak jak domagają się tego właściciele tej nieruchomości.

W celu rozwiązania tej kwestii Naczelnikowi powiatu zamojskiego zostało polecone przez Rząd Gubernialny w piśmie z 11 marca br. nr 1931 przeprowadzenie wyceny wywłaszczanego majątku zgodnie z jego obecną rzeczywistą wartością, a następnie zostało mu ponownie nakazane przystąpić bezzwłocznie do wywłaszczenia tegoż majątku zgodnie z NAJWYŻSZYM rozkazem.

Z dostarczonego wraz z raportem wspomnianego Naczelnika powiatu w piśmie z 8 lipca br. nr 7713 protokołu komisji ds. wyceny z 22 kwietnia tegoż roku wynika, że komisja w poprzednim składzie przy udziale zaproszonych przez nią miejscowych właścicieli domów, ponownie przeprowadziła na miejscu wycenę wywłaszczonej w celu poszerzenia ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej nieruchomości pod nr 53, w trakcie której komisja ustaliła:

Zgodnie z oświadczeniem właścicieli wywłaszczanego majątku dochód z nieruchomości nr 53 wynosi: narożny sklep od strony ulicy, wynajmowany przez Szlema Jurfesta, przynosi dochód w wysokości 70 rb. rocznie; drugi sklep nie jest przez nikogo zajęty, lecz jest wynajęty za 70 rb. rocznie; trzeci sklep jest użytkowany przez jednego ze współwłaścicieli Szlema Keniga i wskazał on, że za wynajem płaci 150 rb. rocznie; czwarty sklep jest użytkowany przez współwłaściciela Moszkę Szpera, który określił opłatę za wynajem na 150 rb. Przy sklepie Szpera w drewnianej przybudówce znajduje się pomieszczenie mieszkalne, składające się z dwóch niewielkich pokoi, z czego jeden z nich jest bez okien. Wysokość opłaty za wynajem tego pomieszczenia została przez niego określona na 100 rb. rocznie. Takie samo pomieszczenie znajduje się w murowanych ścianach na tyłach sklepu Jurfesta. Składa się z jednego pokoju z przepierzeniem i jest użytkowane przez współwłaściciela Jankiela Taubenblata, jest wyceniane przez niego na 100 rb. rocznie. Pomieszczenie mieszkalne przy sklepie Keniga zostało wycenione przez niego na 150 rubli.

Według poświadczania większości wyceniających, dochód z tej nieruchomości powinien wynosić: średnia opłata za wynajem pierwszego sklepu nie może przewyższać 50 rb. rocznie, chociaż najemca Jurfest oznajmił, że płaci za wynajem 70 rubli; opłatę za wynajem drugiego sklepu określono na 30 rb. rocznie; opłatę za wynajem trzeciego i czwartego sklepu oceniono na 60 rb. rocznie. Pomieszczenie mieszkalne przy sklepie Szpera wyceniono na 40 rb., także pomieszczenie przy sklepie Keniga wyceniono na 40 rb., a pomieszczenie zajmowane przez Jankiela Taubenblata wyceniono na 30 rb. Wywłaszczany plac ogółem za całą przestrzeń wyceniono na 1000 rb.

Po porównaniu tych cen z obowiązującymi obecnie w mieście Szczebrzeszynie cenami wynajmu pomieszczeń handlowych i mieszkalnych, a także biorąc pod uwagę obecny stan nieruchomości pod nr 53, komisja uznała za sprawiedliwe ustanowienie dochodowości rocznej tej nieruchomości w poniższym wymiarze:

- 1) za wynajem sklepu, użytkowanego przez Szlema Jurfesta – 50 rb. rocznie,
- 2) za wynajem drugiego sklepu – 30 rb. rocznie,
- 3) za wynajem trzeciego sklepu – 60 rb. rocznie,
- 4) za wynajem czwartego sklepu – 60 rb. rocznie,
- 5) za wynajem pomieszczenia przy sklepie Szpera – 40 rb. rocznie,
- 6) za pomieszczenie Taubenblata – 30 rb. rocznie,
- 7) za pomieszczenie przy sklepie Keniga - 40 rb. rocznie,

Łącznie: 310 rb. rocznie.

Od tego należy odliczyć 20 rb. corocznie płaconych podatków, opłat i powinności od tej nieruchomości. W ten sposób czysty dochód można określić na 290 rb. rocznie.

Kapitalizując ten dochód, z 5% rocznie otrzyma się sumę 5800 rubli, a dodając do niej wartość placu wycenionego na 1000 rb. – 6800 rb.

Komisja sugeruje przyznać odszkodowanie za wywłaszczaną nieruchomość łącznie w wysokości sześciu tysięcy osiemset rubli.

Drewniana budowla na podwórzu nie podlegała wycenie, jako że takie budynki nie przynoszą szczególnego dochodu i są wznoszone z obowiązkiem bezpłatnej ich rozbiórki na pierwsze żądanie władz, a ponadto stanowią konieczną przynależność do [znajdujących się] przy nich mieszkalnych [i] handlowych pomieszczeń.

Nieruchomość pod nr 53 ma założoną hipotekę, lecz nie jest obciążona długami ani innymi zobowiązaniemi; jej właścicielami według wskazań drugiego wydziału hipotecznego są: 1) Mala Taubenblat, z domu Kondel – 1/3 niepodzielnej części, 2) Chaja Szper, z domu Kandel – 1/3 część, 3) Icko Cukier – 1/6 część i 4) Szlema Jankiel Kenig – 1/6 część.

Do wspomnianego protokołu z wyceny dołączona została notatka burmistrza miasta Szczebrzeszyna Szewczuka, w której wyłożył swoją osobistą opinię w sprawie wyceny wskazanej nieruchomości: według jego oceny wycena została przeprowadzona prawidłowo, lecz oddzielną wartość placu wyceniona na 1000 rb. nie powinna być włączona w wartość ogólną, otrzymaną po kapitalizacji dochodu, ponieważ w ten sposób otrzymuje się podwójny sposób wyceny – z dochodu i z wartości nabywanej nieruchomości, co jest niekorzystne dla interesów miasta. I dlatego też wspomniany burmistrz prosi o przekazanie tej sprawy pod ponowne rozpatrzenie przez członków magistratu.

ROZPOZNANIE: Według rejestru miasta Szczebrzeszyna z 1902 r. zwykłe dochody wynoszą 3728 rb. 81 kop., bieżące wydatki 3445 rb. 16 kop., pozostaje 283 rb. 65 kop.; w projekcie rejestru na 1903 r. zwykłe dochody oszacowano na 3761 rb. 46 kop., wydatki bieżące 3517 rb. 90 kop., pozostają przewidywane 243 rb. 56 kop. Kapitał zapasowy, przechowywany w Lubelskim Oddziale Banku Państwowego szczebrzeszyńska kasa miejska posiada w wysokości 12359 rb. 13 kop.

PODSTAWA PRAWNA: Art. 35 Aktu Utworzenia Organów Administracyjnych Guberni Królestwa Polskiego (zbiór praw t. 2 wyd. 1892 r.), NAJWYŻSZE polecenie z 4 stycznia 1901 r. odnośnie wywłaszczenia nieruchomości o której jest mowa, postanowienie byłej Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z 8/18 listopada 1852 roku dotyczące wywłaszczenia prywatnych majątków na potrzeby społeczne (Dziennik praw, t. 45, str. 302) i posiadająca NAJWYŻSZE zatwierdzenie z 9 maja 1887 r. opinia Rady Państwowej na temat projektu zasad odszkodowań społecznych (artykuły 575, 576, 577 i 580).

POSTANOWIONO: Po rozpatrzeniu niniejszej sprawy Rząd Gubernialny postanowił, co następuje:

Podanie o przymusowe wywłaszczenie nieruchomości [położonej] pod nr 53 w mieście Szczebrzeszynie w celu poszerzenia ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej złożone zostało po uprzednim ustaleniu dokładnej wartości wywłaszczonego majątku. I tak, po ostatniej wycenie tegoż, przeprowadzonej w 1892 r. według aktu z 8 lutego, w wyniku [wyrażenia przez] właścicieli tej nieruchomości odmowy dobrowolnego odstąpienia jej miastu w celu [realizacji] wyżej wyjaśnionej społecznej konieczności, wartość niniejszego majątku określona została na 2350 rb.; taka też suma była brana pod uwagę jako odszkodowanie dla właścicieli tej nieruchomości przy jej wywłaszczeniu. Następnie, według protokołu z drugiej wyceny tejże nieruchomości z 5 września 1901 r., przeprowadzonej już po [otrzymaniu] NAJWYŻSZEGO polecenia przymusowego wywłaszczenia wspomnianej nieruchomości, jej wartość [oszacowana] według wyceny z 1892 r. na 2350 rb. uznana została za w pełni wystarczającą, ponieważ od tego czasu nie wydarzyło się nic, co zwiększyłoby wartość tego majątku.

Dalej, z aktu wyceny z 8 lutego 1892 r. wynika, że w owym czasie przeznaczono do wywłaszczenia jedynie 134 sążnie kwadratowe powierzchni placu, przy czym wartość jednego sążnia kwadratowego oszacowana była na 5 rb., a wartość całej działki – na 670 rb. W międzyczasie, zgodnie z NAJWYŻSZYM poleceniem z 4 stycznia 1901 r., z nieruchomości pod nr 53 wywłaszczeno plac o powierzchni $188 \frac{6}{10}$ sążni kwadratowych, wraz ze znajdującymi się na nim budynkami i dlatego też, chociaż według protokołu wyceny z 5 września 1901 r. wartość całego majątku została oceniona zgodnie z uprzednim oszacowaniem z 1892 r., to aby uczynić zadość sprawiedliwości, według opinii Rządu Gubernialnego, odszkodowanie za wywłaszczany majątek, porównując do wyceny z 1892 r., należało oszacować w następującej wysokości: 1) za plac o powierzchni $188 \frac{6}{10}$ sążni kwadratowych, licząc o 5 rb. za sażeń kwadratowy = 943 rb., 2) za znajdujące się na nim

budynki, zgodnie z wyceną z 1892 r. po odliczeniu przeznaczonych na wydatki na rozbiórkę budynków 100 rb. i wartości materiału drewnianego, na którym skorzystają właściciele wywłaszczonej nieruchomości [czyli] 70 rb., łącznie 1580 rb., a wszystkiego 2523 rb. Przechodząc następnie do [kwestii] dopominania się przez właścicieli wywłaszczonej nieruchomości wypłaty odszkodowania za tą nieruchomość według jej dochodowości w ostatnim czasie, Rząd Gubernialny uznaje takowe za wysoce wygórowane i niezgodne z rzeczywistością, a zatem i niezasługujące na względ, ponieważ dochodowość owa została wyliczona na podstawie gołosłownych oświadczeń samych właścicieli niniejszej nieruchomości oraz ponieważ kwestia wywłaszczenia tej ostatniej została podniesiona już w 1878 r. i w ten sposób ciągnie się już przez 24 lata, a jej właściciele od samego początku wiedzieli o tej sprawie i dlatego też nie powinni byli zabudowywać placu, przeznaczonego do wywłaszczenia na mocy planu regulacyjnego posiadającego NAJWYŻSZE zatwierdzenie; budynki na wskazanym placu zostały wniesione na przekór rozporządzeniom miejscowych władz i z naruszeniem zasad budowlanych, i wreszcie [dlatego, że] przez cały ten czas wskazani właściciele korzystali z tego majątku i uzyskiwali z niego dochody według własnego uznania, a w związku z tym mając na uwadze jeszcze i to, że Naczelnik powiatu zamojskiego w raporcie z 15 listopada br. nr 16942 prosi o wydanie burmistrzowi Szczebrzeszyna przeznaczonych na rozbiórkę budowli znajdujących się na wywłaszczonej nieruchomości 100 rb., ponieważ właściciele tej nieruchomości odmawiają dobrowolnej rozbiórki tych budynków. Rząd Gubernialny, kierując się przywołanymi w odniesieniu przepisami prawnymi, postanawia: 1) jako odszkodowanie dla właścicieli za wywłaszczoną zgodnie z NAJWYŻSYM rozkazem nieruchomości, [położoną] w mieście Szczebrzeszynie pod numerem policyjnym 53 i hipotecznym 19 w celu poszerzenia ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej w tym mieście, przyznać sumę w wysokości dwóch tysięcy pięciuset dwudziestu trzech rubli (2523), zakładając: za plac o powierzchni $188 \frac{6}{10}$ kwadratowych sążni po 5 rb. za sążen kwadratowy, według wyceny z 8 lutego 1892 r. = 943 rb., i za znajdujące się na tym placu zabudowania, również zgodnie z tą wyceną, 1580 rb., z dokonanym już odliczeniem od kwoty wyceny sumy 100 rb. przeznaczonych na wydatki związane z wyburzeniem ścian, oraz wartości materiałów [uzyskanych] po rozbiórce budynków [w wysokości] 70 rb.; łącznie, jak wskazano powyżej, 2523 rb.; 2) wydatek ten pokryć ze środków szczebrzeszyńskiej kasy miejskiej, z jej kapitału zapasowego, przechowywanego w Lubelskim Oddziale Banku Państwowego, i z kredytu na tą potrzebę, jak również i 100 rb. na wydatki związane z rozbiórką budynków, czyli też łącznie 2623 rb. wnieść do rejestru miasta Szczebrzeszyna na 1903 r. w charakterze jednorazowych wydatków i z sumy tej, po zaświadczenie zgodnie z ustanowionym porządkiem faktu przeprowadzenia wywłaszczenia na rzecz miasta wspomnianej nieruchomości, bezzwłocznie, po uzyskaniu na to pozwolenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wypłacić z zapasowych środków kasy miejskiej faktycznym właścicielom wywłaszczonej nieruchomości przyznane im odszkodowanie w wysokości 2523 rb. za ich należycie poświadczonymi podpisami, a wydatek ten uzasadnić w porządku ustanowionym dla kasy; 3) 100 rb. niezbędne w celu wyburzenia znajdujących się na wywłaszczonej nieruchomości budynków, przeznaczone [na ten cel] zgodnie z wyceną z 1892 r., z powodu odmowy dobrowolnej rozbiórki wzmiarkowanych budynków ze strony

właścicieli wypłacić obecnie z góry z zapasowych środków miasta [i przekazać] pod rozporządzenie burmistrza Szczebrzeszyna na niezbędne wydatki związane z tą kwestią i po zatwierdzeniu miejskiego rejestru i otrzymaniu na to rozwiązanie pozwolenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, uzasadnić tą wypłatę awansem zgodnie z należnym porządkiem; 4) wywłaszoną w tym konkretnym celu na korzyść miasta nieruchomości wpisać do rejestru inwentarza miejskiego majątku.

Uprzednio zaś [postanawia się] wyprosić na przywołane propozycje wypłaty odszkodowania w wysokości 2523 rb. i zatwierdzenia polecenia wypłacenia burmistrzowi awansem kwoty 100 rb. na wydatki związane z rozbiórką budynków zezwolenie Pana Ministra Spraw Wewnętrznych, o czym należy wystosować do Jaśnie Wielmożnego Pana pismo, załączając do niego wszystkie związane z tą sprawą dokumenty.

O powyższym [należy] wysłać rozkazy: Naczelnikowi powiatu zamojskiego, magistratowi i kasie miasta Szczebrzeszyna, przy czym należy polecić wskazanemu Naczelnikowi powiatu zarządzić bezzwłoczne obwieszczenie niniejszego postanowienia właścicielom wywłaszonej nieruchomości za należnym pokwitowaniem, które [należy następnie] przedstawić Rządowi Gubernialnemu.

Oryginał z należnymi podpisami.

Za zgodność z oryginałem: Radca.

Sprawdzał: Starszy Referent [podpis]

k. 187r.

[pieczętka: Rząd Gubernialny Lubelski, 11 kwietnia 1905 r.]

[dopisek: Nr 3271, od Wydziału I]

Ukaz JEGO IMPERATORSKIEJ MOŚCI, Cesarza Wszech-Rosji, od Senatu Rządzącego do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Z rozkazu JEGO IMPERATORSKIEJ MOŚCI, Senat Rządzący wysłuchał skarg mieszkańców miasta Szczebrzeszyna, spadkobierców Chany Szper, Moszki i Naftuli Szper, Jankiela Keniga, Mali Taubenblat i Icka Cukiera na postanowienie Rządu Gubernialnego Lubelskiego z 26 listopada 1902 r. w sprawie wyznaczenia odszkodowania w kwocie 2523 rb. za wywłaszoną na korzyść wskazanego miasta nieruchomość pod nr 53. NAKAZUJE SIĘ: Rozpatrzywszy okoliczności niniejszej sprawy i biorąc pod uwagę, iż 1) 4 stycznia 1901 r. wydano NAJWYŻSZE polecenie przymusowego wywłaszczenia w celu poszerzenia ulicy Zamojskiej i Zwierzynieckiej w mieście Szczebrzeszynie działki położonej wzduż tych ulic pod nr 53, za odszkodowaniem dla właścicieli wywłaszczonego majątku zgodnie z obowiązującymi w guberniach Królestwa Polskiego przepisami prawa, dotyczącymi majątków wywłaszczanych według rozporządzeń rządu; 2) na podstawie artykułów 4 i 5

postanowienia Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z 6-18 lipca 1852 r., odstąpienie własności na państwowie czy społeczne cele może nastąpić jedynie za odpowiednim odszkodowaniem, którego wysokość powinna zostać określona przede wszystkim na drodze dobrowolnego porozumienia z właścicielem, jeśli zaś takiej ugody nie uda się zawrzeć, to wysokość odszkodowania powinna zostać określona przez sąd [tekst urwany]

k. 201rv-202r.

M.S.W.

Rząd Gubernialny Lubelski, Wydział Administracyjny, Referat 2.

11 września 1906 r., nr 8920, Lublin.

Do Naczelnika powiatu hrubieszowskiego.

Mieszkaniec miasta Hrubieszowa, Icko Joslew Cukier, w podaniu złożonym 28 lipca br. do Rządu Gubernialnego, przedstawił odpis aktu notarialnego, zawartego u lubelskiego Notariusza Pleszyńskiego 17 kwietnia br. nr 86 odnośnie nabycia przez niego praw spadkowych do nieruchomości, położonej w mieście Szczebrzeszynie pod numerem policyjnym 53, przeznaczonej do wywłaszczenia na rzecz miasta Szczebrzeszyna, prosząc o wypłacenie mu, C u k i e r o w i, za nią 6800 rb. ze środków szczebrzeszyńskiej kasy miejskiej, w razie zaś odmowy ze strony kasy na wypłacenie żądanej sumy [prosi o] przekazanie tej sprawy pod rozporządzenie Lubelskiego Sądu Okręgowego.

Wnioskując z akt Rządu Gubernialnego, że zgodnie z Ukazem Senatu Rządzącego z 8 kwietnia 1905 r. nr 3271 sprawa dotycząca przyznania spadkobiercom Chany Szper, Motka i Naftuli Szperom, Jankielowi Kenigowi, Mali Taubenblat i Ickowi Cukierowi odszkodowania w wysokości 2523 rb. za wywłaszczoną na mocy NAJWYŻSZEGO polecenia na rzecz szczebrzeszyńskiej kasy miejskiej należącą do nich nieruchomość w mieście Szczebrzeszynie pod nr 53, wraz z odpowiedzią Rządu z 13 sierpnia 1905 r. nr 6624, została odesłana do Prokuratury Guberni Królestwa Polskiego w celu określenia [wysokości] odszkodowania za wskazany majątek na drodze sądowej, podanie Cukiera w tej sprawie pozostawiono bez następstw.

Rząd Gubernialny zwraca się z prośbą do Jaśnie Wielmożnego Pana o oznajmienie Cukierowi wyżej wyłożonego za pokwitowaniem, które wraz z pobranymi od niego dwoma znaczkami herbowymi po 75 kop. każdy w celu umieszczenia ich na złożonym przez niego podaniu dotyczącym wskazanej sprawy [należy] przedstawić Rządowi.

Załącznik: odpis notarialny nr 86.

P.O. Wicegubernatora, Radca [podpis], Radca [podpis], Referent [podpis]

k. 281rv.

Ministerstwo Sprawiedliwości

Prokuratura Królestwa Polskiego

Warszawa, 12 października 1913 r., nr 20465

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

W sprawie wyceny wywłaszczonej nieruchomości w mieście Szczebrzeszynie, powołując się na pismo z 18 sierpnia br. nr 15071, Prokuratura ma zaszczyt oznajmić, że w związku ze śmiercią pozwanego Icka Cukiera niniejszą sprawę kieruje się do wysłuchania w Lubelskim Sądzie Okręgowym na dzień 15 października br. w celu rozpatrzenia kwestii wstrzymania postępowania.

W celu wznowienia postępowania w tej sprawie Prokuratura ma zaszczyt prosić o przedstawienie jej spisu wszystkich spadkobierców Icka Cukiera, dodając, że jeśli wśród nich znajdują się niepełnoletnie dzieci lub zamężne córki, to należy wskazać imiona i nazwisko opiekuna tych pierwszych lub męża tych drugich.

Oprócz powyższego, Prokuratura prosi o podanie adresów wszystkich tych osób.

Przewodniczący [podpis], Zarządcy Kancelarii [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 X 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w LUBLINIE, 35-116 Rząd Gubernialny Lubelski, sygn. 7794

Rep. 6 Adm. 6 1896 r. Nr 188

Akta Rządu Gubernialnego Lubelskiego, Wydział Administracyjny, Referat VI

O sporządzeniu planu regulacyjnego Chełma.

Rozpoczęto 17 listopada 1896 roku, ukończono 14 lutego 1907 roku.

k. 18-19 rv.

Magistrat Chełma, 30 października 1901 r.

Protokół z posiedzenia. Nr art. 65. Przedstawienie sprawy:

Zgodnie z protokołem z posiedzenia z dnia 5 września 1896 roku, członkowie Magistratu miasta Chełma i znamienici mieszkańców Chełma uznali, iż sporządzenie regulacyjnego planu Chełma jest sprawą niezwykle konieczną i niemożliwą do odłożenia w czasie, ponieważ znajdujący się w [posiadaniu] Magistratu plan miasta, sporządzony w 1823 r., utracił obecnie swoją moc i nie dostarcza potrzebnych danych dla [celów] różnych spraw oraz [niezbędnych] przy wydawaniu prywatnym właścicielom zaświadczeń przy [okazji] sprzedaży ich włości, które od 1823 r. rozpadały się na mniejsze części. Jednocześnie postanowiono, aby kwotę [należną] za wykonanie prac związanych ze sporządzeniem tego planu w wysokości 6593 rubli 8 kopiejek, wyliczoną przez powiatowego Inżyniera-Architekta na podstawie sprawozdania geometry Rupperta, pokryli właściciele prywatnych, skarbowych i publicznych majątków, przy czym [uzgodniono], aby wprzód do ustalenia właściwych danych dotyczących wielkości nieruchomości każdego z włościan, niezbędna na ten cel suma, w miarę konieczności i postępu prac, była wydatkowana w charakterze pożyczki ze środków chełmskiej Kasy Miejskiej, a po zakończeniu prac nad sporządzeniem planu została rozłożona proporcjonalnie do wielkości posiadanej przez każdego właściciela nieruchomości na właścicieli prywatnych, skarbowych i publicznych majątków w celu pokrycia pożyczonej z Kasy Miejskiej sumy.

Projekt ten został przedstawiony pod rozpatrzenie Rządu Gubernialnego Lubelskiego, który uznał [co następuje]: a) regulacyjny plan miasta powinien zostać sporządzony zgodnie z Instrukcją, wypracowaną przez Komitet Techniczno-Budowlany Ministerstwa Spraw Wewnętrznych 25 lutego 1870 roku; b) cena prac związanych ze

sporządzeniem takiego planu nie powinna zostać ustalona na podstawie kosztorysu, sporzązonego przez technika budowlanego, lecz na podstawie ofert zaproszonych geometrów – i dopiero takie kosztorysy mogą stanowić podstawę dla miasta przy wycenie podobnego rodzaju prac; v) miasto, [dopiero] będąc w posiadaniu kilku takich kosztorysów, powinno wybrać ten, które okaże się dla niego najbardziej dogodny i sporządzić Protokół z posiedzenia Magistratu ze wskazaniem źródła, będącego podstawą dla takiego wydatku – i dopiero w takiej formie przedstawić protokół pod rozpatrzenie Rządu Gubernialnego; g) obowiązek technika, pozostającego na państwowej służbie, zawiera się w weryfikowaniu działań geometry i zatwierdzaniu sporzązonego przez niego planu; d) Wydział Budowlany rozpatruje przedstawiony plan jedynie od strony technicznej i prawnej; e) w związku z tym wyżej wymieniony Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego w chwili obecnej nie może wydać żadnej decyzji w wiadomej sprawie.

W związku z wyłożonymi [wyżej] wskazaniami Rządu Gubernialnego, przedstawionymi Magistratowi w piśmie Naczelnika powiatu chełmskiego z 2 marca 1900 roku nr 4397, Magistrat Chełma, za pośrednictwem [ogłoszeń] wydrukowanych w Lubelskich Wiadomościach (numery 38, 39 i 40 z 1900 roku) zaprosił geometrów do składania aplikacji na wykonanie prac związanych ze sporządzeniem planu regulacyjnego miasta Chełma, ze szczególnym uwzględnieniem w nich sumy, za jaką mogą podjąć się tych prac oraz terminu ich wykonania.

W odpowiedzi na to ogłoszenie do Magistratu wpłynęły dwa zgłoszenia: 1) 16 maja 1900 roku od Przysięgłego Geometry II klasy Wincentego Kozińskiego, w którym zobowiązuje się on sporządzić regulacyjny plan Chełma zgodnie z Instrukcją za 6102 ruble 30 kopiejek; 2) 20 kwietnia 1900 roku od geometry Henryka Ziółkowskiego, który zobowiązuje się wypełnić te prace za 6500 rubli.

Ponieważ do chwili obecnej więcej aplikacji od geometrów nie wpłynęło, przed członkami Magistratu stoi zadanie rozstrzygnięcia następujących kwestii: któremu z geometrów, którzy złożyli swoje kandydatury powierzyć sporządzenie regulacyjnego planu Chełma i z jakich źródeł sfinansować wykonanie tego planu.

W związku z powyższym członkowie Magistratu postanowili, co następuje: 1) biorąc pod uwagę, że z trzech ofert dotyczących tej sprawy, [które wpłynęły] od Rupperta, Ziółkowskiego i Kozińskiego, najbardziej korzystną dla miasta jest oferta geometry Kozińskiego, zobowiązującego się sporządzić plan regulacyjny miasta za najniższą kwotę 6102 rubli 30 kopiejek, członkowie Magistratu proponują powierzyć mu prace związane ze sporządzeniem planu; 2) ponieważ w prawie dotyczącym sporządzania planów regulacyjnych miast nie ma wskazań, aby wydatki na sporządzenie takowych były pokrywane przez mieszkańców miasta, jak również skarbowych i publicznych majątków, a mówi się [w nich] jedynie, że wszystkie wydatki związane z tymi pracami powinny być poniesione przez miasto, to spowodowane pracami nad sporządzeniem planu regulacyjnego Chełma wydatki w wysokości 6102 rubli 30 kopiejek zostaną pokryte z wolnych środków chełmskiej Kasy Miejskiej, przechowywanych w Lubelskim Oddziale Banku Państwowego.

Kopię niniejszego protokołu wraz ze zgłoszeniami geometrów i projektem warunków sporządzenia planu regulacyjnego postanawia się przedstawić Naczelnikowi powiatu chełmskiego pod dalsze rozpatrzenie.

Oryginał z należnymi podpisami.

Za zgodność z oryginałem: Burmistrz miasta Chełma [podpis]

k. 22 rv.

Protokół z posiedzenia

5 września 1896 roku odbyło się posiedzenie Członków chełmskiego miejskiego Magistratu i znamienitych mieszkańców miasta Chełma pod przewodnictwem Burmistrza Chełma, Kolejального Registradora Liaszenko [Lâsenko], przedmiotem którego było, co następuje:

Chełmski powiatowy Inżynier-Architekt, na podstawie rozporządzenia Naczelnika powiatu chełmskiego, w piśmie z 9 sierpnia br. nr 104 przekazał do Magistratu techniczny kosztorys prac związanych ze sporządzeniem regulacyjnego planu Chełma na kwotę 6593 rubli 8 kopiejek. Po rozpatrzeniu wspomnianego kosztorysu, biorąc pod uwagę, że sporządzenie planu regulacyjnego miasta Chełma jest sprawą skrajnie niezbędną i naglącą, gdyż będący obecnie w posiadaniu Magistratu plan miasta, sporządzony w 1823 roku, obecnie utracił swoją moc i nie dostarcza potrzebnych danych dla [celów] różnych spraw oraz [niezbędnych] przy wydawaniu prywatnym właścicielom zaświadczeń przy [okazji] sprzedaży ich włości, które od 1823 r. rozpadały się na mniejsze części, Członkowie chełmskiego miejskiego Magistratu postanowili: niniejszy protokół z posiedzenia wraz z technicznym kosztorysem przedstawić Naczelnikowi powiatu chełmskiego i prosić o wstawiennictwo Jaśnie Wielmożnego Pana przed Rządem Gubernialnym Lubelskim w sprawie [uzyskania] pozwolenia na wykonanie wskazanych w technicznym kosztorysie prac związanych ze sporządzeniem regulacyjnego planu Chełma z tym, aby wprzód do ustalenia właściwych danych dotyczących wielkości nieruchomości każdego z włościan, niezbędna na ten cel suma, w miarę konieczności i postępu prac była wydatkowana w charakterze pożyczki ze środków chełmskiej Kasy Miejskiej, a po zakończeniu prac nad sporządzeniem planu została rozłożona proporcjonalnie do wielkości posiadanej przez każdego właściciela nieruchomości, tak na właścicieli prywatnych, jak i skarbowych i publicznych majątków w celu pokrycia pożyczonej z Kasy Miejskiej sumy.

Na tym niniejszy protokół z posiedzenia zakończono i podpisano.

Burmistrz miasta Chełma [podpis], Kasjer [podpis], Sekretarz [podpis], Ławnicy [podpisy], Honorowi Radni [podpisy]

k. 20 rv.

Powiat chełmski Guberni Lubelskiej

Kosztorys prac związanych ze sporządzeniem regulacyjnego planu miasta Chełma Guberni Lubelskiej.

Opis prac i materiałów: W związku ze skrajną koniecznością [posiadania] regulacyjnego planu miasta, tak w celu poznania dokładnych granic miejskich włości, jak i dla [umożliwienia przeprowadzenia] jakichkolwiek nowych prac, aby wraz z naniesieniem na ów projekt linii ulic i placów poszerzyć i wyprostować [je] przy okazji wznoszenia stałych obiektów budowlanych, w niniejszym kosztorysie uwzględniono poniższe wydatki:

1. Za zmierzenie i powiązanie z siecią triangulacyjną, wraz z naniesieniem na główny egzemplarz planu miasta w granicach rogatek, z uwzględnieniem wszystkich – zarówno skarbowych, jak i prywatnych – budowli i granic poszczególnych włości, łącznie za prywatne domostwa: [ilość pracowników i materiałów] 355 x [cena] 15 rubli = [suma] 5325 rubli.

Do przeniesienia [na kolejną stronę]: 5235 rubli.

Oznaczenia i podstawa prawa: Załącza się sprawozdanie przysięglego geometry Rupperta i rachunek z fabryki maszyn Dratta w Chełmie.

k. 58rv.

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych [M. R. i D. P.]

Zarząd Dóbr Państwowych Radomskiej, Kieleckiej, Lubelskiej i Siedleckiej Guberni

Wydział Leśny, Referat Administracyjny

23 listopada 1901 r., Nr 12987, Radom

Do Burmistrza Miasta Chełma

W odpowiedzi na pismo z 13 listopada bieżącego roku nr 10656 Zarząd Dóbr Państwowych ma zaszczyt zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana, iż pomocnikowi geometry Budke nie można powierzyć pomiarów i sporządzenia regulacyjnego planu miasta Chełma, w świetle tego, iż zadanie to wymaga dosyć długiego czasu.

W imieniu Zarządcy [podpis]

Kierownik referatu [podpis]

k. 64rv.

Naczelnik powiatu chełmskiego Guberni Lubelskiej

Wydział Administracyjny, Referat Miejski

26 stycznia 1907 r., nr 1213, Chełm

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego

Raport

Wśród niezakończonych spraw Zarządu powiatu chełmskiego znajdują się akta o sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Chełma. W kwestii sporządzenia tego planu i zleceń związanych z nim prac mój poprzednik wystosował pismo z 16 stycznia 1902 r. nr 1041, lecz do chwili obecnej żadne postanowienie w związku z tą kwestią nie wpłynęło. Mając na względzie, iż przy braku regulacyjnego planu miasta Chełma zarząd powiatu napotyka spore trudności przy rozstrzyganiu podań dotyczących budowy domów murowanych i drewnianych, najpokorniej proszę o zawiadomienie mnie o rozporządzeniu, które nastąpiło w ślad za podaniem mojego poprzednika nr 1041.

Naczelnik powiatu [podpis], Zastępca [podpis], Referent [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w LUBLINIE, 35-116 Rząd Gubernialny Lubelski, sygn. 7940

Rep. 10 Adm. 140 1893 r. Nr 1272

Akta Rządu Gubernialnego Chełmskiego, Wydział Administracyjny

O rozszerzeniu granic miasta i sporządzeniu regulacyjnego planu Zamościa.

Rozpoczęto 17 lutego 1914 roku, ukończono [brak daty].

k. 66-67 i n.

Po rozpatrzeniu przekazanych przez Wydział Administracyjny Rządu Gubernialnego planów powiatowego miasta Zamościa wraz z projektem jego regulacji, Wydział Budowlany znajduje, co następuje:

1) Uwagę zamojskiego Magistratu odnośnie jakoby nadmiernego rozdrobnienia kwartałów przyszłego miasta, skutkiem czego jawi się labirynt miejskich ulic, mogących spowodować wydatki, będące dla miasta nie na jego siły, Wydział Budowlany uważa za niedostatecznie ważką, ponieważ ogólnie podczas projektowania regulacji miasta wymiary kwartałów nie mogą być idealnie równe i w nieunikniony sposób zawsze się takie otrzymuje z powodu miejscowości warunków i przeróżnych wielkości; należy jedynie starać się kwartały te, na ile jest to możliwe, projektować jako takie same w przybliżeniu. Kwartał miejski o wielkości 50 sążni wzdułż linii jego zabudowy (2500 sążni kwadratowych) należy uznać za wystarczający, ponieważ na tej długości swobodnie mogą zmieścić się 4 nieruchomości o szerokości 12,5 sążnia frontu (co jest zwykłą wielkością budowanych obecnie domów); przy takim podziale można otrzymać 12 numerów nieruchomości o średniej wielkości 208,33 sążni kwadratowych (2858,29 łokci kwadratowych), która w pełni odpowiada powszechnie przyjętym wielkościom działek budowlanych.

W przedstawionym projekcie ponad $\frac{1}{4}$ działek budowlanych jest planowana jako kwartały o znacznie większej powierzchni, a zatem taki podział działek budowlanych należy uznać za odpowiadający swojemu celowi. Uwaga Magistratu odnośnie przeprowadzenia ulicy w $\frac{1}{2}$ przez ziemię miasta, a w $\frac{1}{2}$ przez prywatną nieruchomość Pawła Kiełbińskiego (nr 26 na planie) jest zasadna i ulica powinna zostać wyznaczona na całej szerokości jedynie na ziemi należącej do miasta.

2) Powierzchnia istniejącego starego miasta Zamościa wynosi około 59900 sążni kwadratowych, a powierzchnia proponowanego do przyłączenia nowego miasta według planu wynosi około 179500 sążni kwadratowych, tj. jest trzy razy większa niż powierzchnia obecnego miasta, przy czym rozszerzenie owo przylega do granic miasta z północno-wschodniej i południowo-zachodniej strony, w kierunku Nowej Osady, na długości około 1 wiorsty; tym sposobem otrzymuje się mniej-więcej regularny kształt miasta, nie rozciągnięty jedynie wzduż jednej ulicy, tak jak miałyby to miejsce w przypadku znacznego poszerzenia miasta w stronę Nowej Osady; przy tym miejscowości przeznaczona pod rozszerzenie zgodnie z planem, obejmując w głównej mierze terytorium ziem miejskich, daje możliwość przyszłej sprzedaży placów budowlanych z korzyścią dla kasy miejskiej.

3) Chociaż w projekcie nowego miasta zostało wyznaczone miejsce pod miejski ogród, to powierzchnia jego jest nieznaczna, dlatego też utworzenie parku na miejscu obecnego cmentarza żydowskiego należy uznać za racjonalne i pożądane; pod park ów [należy] przeznaczyć obszar o wielkości 2 kwartałów, nadając mu w ten sposób bardziej regularny kształt.

4) Konieczne jest zaznaczenie na planie regulacyjnym murowanych i drewnianych kwartałów, przy czym za murowane należy uznać kwartały położone przy głównych ulicach i placach, i podział taki powinien zostać naniesiony na plan przyjętymi kolorami.

5) Wszystkie wskazane zmiany zostały naniesione na przedstawionych planach, które w swoim obecnym stanie zostają uznane przez Wydział Budowlany za sporządzone prawidłowo i zgodnie z warunkami wymaganymi przez Instrukcję, a zatem Wydział Budowlany ze swojej strony nie widzi żadnych przeszkód, aby je zatwierdzić.

Lublin, 17 marca 1905 r.

Gubernialny Inżynier-Architekt, Inżynier Cywilny [podpis]

Zastępca jego, Inżynier Cywilny [podpis]

Kierownik Wydziału [podpis]

k. 73-75 rv.

Dziennik z posiedzenia Rządu Gubernialnego Lubelskiego [b. d.]

WYSŁUCHANO: Raport Wydziału Administracyjnego. Według postanowienia z dziennika Rządu Gubernialnego z 28 kwietnia 1899 r. nr 1408 zatwierdzono [decyzję o] sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Zamościa wraz z wydatkiem na ten cel [w wysokości] 2000 rubli, tak jak było to zawarte w prośbie, i 29 maja 1899 r. w piśmie nr 5584 otrzymano zgodę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wykonania tych prac podjął się przysięgły geometra Kazimierz Tomarowicz, z którym w związku z tym został zawarty należny kontrakt.

Zgodnie z par. 3 tego kontaktu, pierwsza z trzech części wynagrodzenia podlega wypłacie kontrahentowi po wykonaniu przez niego ołówkiem zdjęcia z natury szczegółowego planu topograficznego starej części miasta Zamościa i działek, przeznaczonych pod zabudowę, a także sporządzeniu profilu, niwelacji miejscowości zarówno pod starym miastem Zamościem, jak i pod częściami, przeznaczonymi na jego poszerzenie. Druga część wynagrodzenia w tej samej wysokości podlega wypłaceniu po zatwierdzeniu przez Rząd Gubernialny ostatecznej wersji opisanych wyżej prac i sporządzeniu planu projektowanego położenia miasta wraz z opisem topograficznym miejscowości, przeznaczonej pod projektowane miasto i okrążających go gruntów (punkty a, b, v i g kontraktu). Pierwsza z trzech części wynagrodzenia, zgodnie z postanowieniem z dziennika Rządu Gubernialnego z 22 marca 1901 r. nr 1654 została wydana zgodnie z przynależnością geometrze Tomarowiczowi. Jednakże musiał on odmówić kontynuowania dalszych prac związanych ze sporządzeniem planu w związku z wysiedleniem do Witebska, które nastąpiło zgodnie z rozporządzeniem odpowiednich władz wydanym ze względu na jego wywrotowe poglądy polityczne, i przekazał swoje zobowiązania w związku z wiadomą sprawą prywatnemu geometrze Aleksandrowi Czarnockiemu. Przekazanie to zostało zatwierdzone postanowieniem Rządu Gubernialnego (dziennik z 10 lipca 1902 r. nr 2745) z zachowaniem warunków kontraktu, zawartego z Tomarowiczem. Czarnocki, wziawszy na siebie obowiązki Tomarowicza, zrealizował prace, wyliczone w punktach a, b, v i g kontraktu, i zgodnie z kontraktem prosi o wypłacenie drugiej części wynagrodzenia w wysokości 666 rb. 66 kop. Protokół z posiedzenia magistratu miasta Zamościa z 3 sierpnia 1904 r., po rozpatrzeniu i sprawdzeniu na miejscu przeprowadzonych przez geometrę Czarnockiego prac związanych ze sporządzeniem planu miasta Zamościa, zainicjował raport naczelnika powiatu z 18 sierpnia 1904 r. nr 10635, przy którym kopia wspomnianego protokołu została przedstawiona Rządowi Gubernialnemu; [obecnie] zostaje podtrzymana prośba o sporządzenie od nowa sporzązonego przez geometrę Czarnockiego planu, ponieważ członkowie magistratu uznali, iż 1) wspomniany plan ma wygląd jakby planszy do szachownicy, składa się z kwadratów, [nieczytelne: z których każdy?] przedstawia sobą oddzielny kwartał o wielkości 50 sążni kwadratowych, a niektóre i mniej.

Takie rozdrobnienie terenu miasta pod zabudowę, nie spowodowane koniecznością, stwarza cały labirynt miejskich ulic i zaulek, istnienie których jest w rzeczywistości próżnym; zmniejszając terytorium zajmowane przez budynki spowodowałoby znaczne utrudnienia w przeszłości podczas zakładania kanalizacji w mieście; prace te, wraz z pracami związanymi z brukowaniem ulic miasta przy takiej nadmiernej ilości tych ostatnich, spowodowałyby konieczność poniesienia przez miasto ogromnych wydatków, podczas gdy przy zmniejszeniu liczby ulic ten niekorzystny aspekt w znaczącym stopniu zostaje wyeliminowany; na przykład na pasie ziemi miejskiej pod nr 26, przeznaczonym przez miasto na sprzedaż, wyznaczono 5 poprzecznych ulic, a przedtem wzduż nr 26 była przeprowadzona ulica, leżąca w $\frac{1}{2}$ na ziemi należącej do miasta, a w $\frac{1}{2}$ na ziemi właściciela Pawła Kiełbińskiego, która podlegałaby wywłaszczeniu [za odszkodowaniem] ze środków miasta. 2)

Rozmieszczenie miasta na planie jest zaprojektowane tylko do drogi prowadzącej na cmentarz prawosławny, podczas gdy miejscowości dalej zgodnie z kierunkiem szosy w stronę przedmieścia – Nowej Osady (za cmentarzem) szybko się zabudowuje i w przyszłości, w związku z wyjątkowymi warunkami mieszkaniowymi w Zamościu, [właśnie] ten obszar jest obiecujący jeśli chodzi o zasilenie zabudowy mieszkaniowej, zatem koniecznym jest, aby rozmieszczenie miasta było zaprojektowane na linii sięgającej o wiele dalej w kierunku Nowej Osady, jako najbardziej dogodnemu terenowi pod budowę domów. 3) Na miejscu istniejącego obecnie żydowskiego cmentarza rzeczywiście nienależycie zostały pokazane na planie ulice, ponieważ nawet pod warunkiem zamknięcia cmentarza obszar ten na mocy obowiązującego prawa nie mógłby podlegać zabudowie przez 40 lat, a przez tak długi okres miejskie warunki mogą zmienić się na tyle, że będzie potrzebne [rozplanowanie] zupełnie innych kierunków [położenia] ulic w tym rejonie, dlatego też wspomniane miejsce (cmentarz) należy oznaczyć na planie jako „Park” ze zmianą sąsiadujących z nim ulic. 4) We wszystkich kwartałach na planie projektowanego położenia miasta nie zostały użyte odpowiednie oznaczenia oddzielnie dla drewnianej i murowanej zabudowy.

W związku z powyższym, sporządzone przez geometrę Czarnockiego dwa plany miasta Zamościa wraz z wszystkimi załącznikami i korespondencją odnoszącą się do sprawy zostały przekazane pod decyzję Wydziału Budowlanego Rządu Gubernialnego. Ten ostatni, rozpatrywszy plany i projekt regulacji miasta Zamościa, w odezwie z 26 lipca br. nr 344 oznajmił, iż 1) uwagę zamojskiego Magistratu odnośnie jakoby nadmiernego rozdrobnienia kwartałów przyszłego miasta, skutkiem którego jawi się labirynt miejskich ulic, mogących stanowić wyzwanie ponad siły miasta ze względu na wydatki przy ich urządzeniu, Wydział ocenia jako niedostatecznie waską, ponieważ ogólnie podczas projektowania regulacji miasta wymiary kwartałów nie mogą być idealni równe i w nieunikniony sposób takie właśnie kwartały o różnych rozmiarach otrzymuje się w związku z miejscowymi uwarunkowaniami; należy jedynie starać się, na ile jest to możliwe, projektować kwartały owe jako jednakowe jedynie w przybliżeniu. Wymiar kwartału miejskiego o wielkości 50 sążni bieżących wzdłuż linii jego zabudowy (2500 sążni kwadratowych) należy uznać za wystarczający, ponieważ na takiej długości swobodnie można zmieścić 4 nieruchomości o długości 12,5 sążnia bieżącego wzdłuż frontu (zwykły rozmiar budowanych domów); przy takim podziale można otrzymać 12 oddzielnych numerów nieruchomości o średniej powierzchni 208,33 sążni kwadratowych (2858,29 łokci kwadratowych), co swoją wielkością w pełni odpowiada powszechnie przyjętym wymiarom działek budowlanych.

W przedstawionym projekcie ponad $\frac{1}{4}$ działek budowlanych (kwartałów) ma znacznie większy rozmiar, dlatego też taki podział działek budowlanych należy uznać za odpowiadający swojemu celowi. Uwaga magistratu odnośnie przeprowadzenia ulicy w $\frac{1}{2}$ przez teren należący do miasta i w $\frac{1}{2}$ przez prywatną nieruchomość, należącą do Pawła Kiełbińskiego (nr 26 według planu) jest słuszna i ulica na całej swojej szerokości powinna być nakreślona jedynie na placu należącym do miasta. 2) [Wydział Budowlany oznajmił również], że powierzchnia istniejącego starego miasta Zamościa stanowi około 59900 sążni kwadratowych; powierzchnia proponowanego do przyłączenia nowego miasta wynosi według planu około 179500 sążni kwadratowych, tj. jest 3 razy więcej niż powierzchnia obecnego

miasta, przy czym rozszerzenie to przylega do granic miasta z północno-wschodniej i południowo-zachodniej strony, i z kierunku Nowej Osady, na [łącznej] długości prawie 1 wiorsty; w ten sposób otrzymuje się mniej-więcej regularny kształt miasta, nie rozciągniętego jedynie wzduż jednej ulicy, tak jak miałyby to miejsce w przypadku znacznego rozszerzenia go [jedynie] od strony Nowej Osady; przy tym obszar przeznaczony pod rozszerzenie według planu, obejmując w głównej mierze terytorium ziem miejskich, daje możliwość przyszłej sprzedaży miejskich działek budowlanych z korzyścią dla kasy miejskiej. 3) [Ponadto Wydział zauważał], że chociaż na projekcie nowego miasta przeznaczono miejsce nad miejski ogród, to jego powierzchnia jest nieznaczna, dlatego też urządzenie parku na miejscu obecnego żydowskiego cmentarza należy uznać za racjonalne i pożąданie; park ten [należy] urządzić na [powierzchni o wielkości] 2 kwartałów, nadając mu tym sposobem bardziej regularny kształt. 4) Oznaczenie na planie regulacyjnym kwartałów murowanych i drewnianych jest konieczne, przy czym za murowane należy uznać kwartały położone przy głównych ulicach i placach, i takie oznaczenie powinno być naniesione na plan przyjętymi kolorami. 5) Wszystkie wskazane zmiany zostały naniesione na przedstawione plany, które w swoim obecnym kształcie zostają uznane przez Wydział Budowlany za sporządzone prawidłowo i zgodnie z wymaganymi przez instrukcję warunkami, a zatem Wydział Budowlany ze swojej strony nie widzi przeszkód przeciwko ich zatwierdzeniu.

SPRAWOZDANIE: w rejestrze miasta Chełma z br. w art. 42 w liczbie niezrealizowanych wydatków widnieje 1333 rb. 34 kop. przeznaczone dla prywatnego geometry Czarnockiego, który wziął na siebie obowiązki [wynikające z] podписанego z Tomarowiczem kontraktu na sporządzenie regulacyjnego planu miasta Zamościa (2/3 z ogólnej sumy 2000 rubli).

PODSTAWA PRAWNA: Art. 35 Aktu Utworzenia Organów Administracyjnych Guberni Królestwa Polskiego (zbiór praw, t. II, wyd. 1897 r.) i rozporządzenie byłej Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych z 4/16 stycznia 1854 roku.

POSTANOWIONO: po wysłuchaniu powyższego, Rząd Gubernialny, przyjawszy do wiadomości, że sporządzone przez prywatnego geometrę Czarnockiego plany miasta Zamościa zostały zatwierdzone przez Wydział Budowlany, postanowił wystąpić w ustanowionym porządku do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o zatwierdzenie tych planów, a geometrze Czarnockiemu wypłacić za ich sporządzenie, zgodnie z kontraktem, 666 rb. 66 kop. z wykazanego w rejestrze miasta Zamościa kredytu, a w celu wypełnienia powyższego dać znać poprzez ukaz Naczelnikowi powiatu zamojskiego.

k. 94 r.

M.S.W.

Rząd Gubernialny Lubelski, Wydział Administracyjny, Referat 2.

25 czerwca 1908 r., nr 4921, Lublin

[W odpowiedzi] na nr 5972 z 1908 r.

Do Naczelnika powiatu zamojskiego.

Rząd Gubernialny, zgodnie z polecением Naczelnika Guberni, prosi Jaśnie Wielmożnego Pana o przedstawienie Rządowi na piśmie faktycznych danych, udowadniających winę opieszałości prywatnego geometry Czarnockiego w sporządzeniu planu regulacyjnego miasta Zamościa.

Radca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 94 v (2)

Donoszę Rządowi Gubernialnemu, iż bezsporne faktyczne dane potwierdzające opieszałość prywatnego geometry Czarnockiego w związku ze sporządzeniem regulacyjnego planu Zamościa zostały przedstawione przeze mnie w raportach z 8 stycznia i 28 kwietnia br. nr 474 i 5972; wspomniany plan został dostarczony przez Czarnockiego do Urzędu powiatowego dopiero 20 maja br., a wykonane przez Czarnockiego prace związane z uzupełnieniem wspomnianego planu podlegają drobiazgowemu sprawdzeniu, które zostanie wykonane przez oddzielną, powołaną przeze mnie Komisję w składzie burmistrza miasta Zamościa, ławników i niektórych honorowych obywateli, pod przewodnictwem mojego zastępcy ds. administracyjnych.

Zamość, 12 lipca 1908 r.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 105 r.

M.S.W.

Naczelnik powiatu zamojskiego Guberni Lubelskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski.

17 sierpnia 1910 r., nr 15215, Zamość

Od wydziału administracyjnego, referatu 2.

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego.

Raport.

Zgodnie z poręczeniem Rządu Gubernialnego z 9 sierpnia br. nr 9805, przez Burmistrza miasta Zamościa 5 lipca br. nr 5208 zostało przekazane za pośrednictwem wójta gminy Kossów powiatu sokołowskiego Guberni Siedleckiej prywatnemu geometrze Czarnockiemu wezwanie do ponownego sporządzenia przez niego projektu regulacyjnego planu miasta Zamościa w ciągu miesiąca z zastrzeżeniem, że w przypadku niewypełnienia przez niego wspomnianego żądania, plan zostanie sporządzony na jego (tj. Czarnockiego) koszt. Z powodu wyjazdu Czarnockiego do Lublina korespondencja została skierowana przez wójta gminy Kossów do lubelskiego magistratu, który zawiadomił w piśmie z 23 lipca br. nr 19175, że Czarnocki wyjechał do Siedlec. Dlatego też zamojski Magistrat przesłał w piśmie z 26 lipca br. nr 5889 do Magistratu siedleckiego wezwanie w celu wręczenia go pozwanemu Czarnockiemu, ale do tej pory wykonanie [polecenia] zawartego w korespondencji nie nastąpiło ze strony magistratu miasta Siedlce; dlatego też Burmistrz miasta Zamościa w piśmie z 14 sierpnia br. nr 6553 wysłał do siedleckiego Magistratu ponowną prośbę o przyspieszenie wręczenia geometrze Czarnockiemu wezwania.

Naczelnik Guberni [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 113 rv.

M.S.W

Rząd Gubernialny Lubelski, Wydział Administracyjny, Referat 2

25 września 1910 r., nr 11894, Lublin

Do Naczelnika Policji miasta Siedlce.

Rząd Gubernialny prosi Jaśnie Wielmożnego Pana aby doniósł zamieszkującemu w Siedlcach prywatnemu geometrze Ludwikowi Czarnockiemu, iż niniejszym Rząd wyznacza mu siedmiodniowy termin z momentu oznajmienia mu niniejszego rozporządzenia, w którym powinien on przystąpić do wypełnienia prac związanych z poprawieniem sporządzonych przez siebie regulacyjnych planów miasta Zamościa, zgodnie z wezwaniem Burmistrza Zamościa z 5 lipca 1910 r., wręczonym mu 29 sierpnia br., przy czym Rząd uprzedza Czarnockiego, że w przypadku gdy nie przystąpi on w wyznaczonym terminie do wypełnienia wspomnianych wyżej prac, to zostaną one wypełnione na jego koszt i ryzyko; jednocześnie Rząd Gubernialny prosi Jaśnie Wielmożnego Pana o przekazanie Czarnockiemu, iż regulacyjne plany miasta Zamościa, podlegające poprawkom, znajdują się w Magistracie miasta Zamościa.

Podpisane przez Czarnockiego potwierdzenie otrzymania powyższego należy wysłać do Rządu [Gubernialnego].

Wice-gubernator [podpis], Radca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

Kopia. Protokół z posiedzenia Magistratu miasta Zamościa z 17 listopada 1910 r. nr 83.

Zgodnie z kontraktem, zawartym z przysięgłyim geometrą Kazimierzem Tomorowiczem 30 czerwca 1899 r., odstępionym przez Tomorowicza Prywatnemu Geometrze Ludwikowi Czarnockiemu za pozwoleniem Rządu Gubernialnego Lubelskiego, zawartym w ukazie z 12 lipca 1902 r. nr 4858, Prywatny Geometra Czarnocki sporządził projekt regulacyjnego planu miasta Zamościa, za co wypłacono mu na polecenie Rządu Gubernialnego 666 rb. 66 kop. z przeznaczonego na ten cel w rejestrze miasta Zamościa kredytu 2000 rb. Oprócz tej wypłaty, z tegoż kredytu wypłacono przysięgłemu geometrzu Tomorowiczowi za początkowe prace związane ze sporządzeniem danego planu 666 rb. 66 kop. Obecnie na sporządzenie planu regulacyjnego pozostało z kredytu 666 rb. 68 kop. wolnych środków.

W protokole z posiedzenia z 3 sierpnia 1904 r. Magistrat uznał sporządzony przez geometrę Czarnockiego projekt regulacyjnego planu miasta Zamościa za niezadowalający i wnioskował o jego ponowne sporządzenie. Niezadowalający efekt tego projektu był również potwierdzony przez specjalną komisję wyznaczoną do rozpatrzenia planu w akcie z 17 stycznia 1909 r.

Rząd Gubernialny Lubelski w piśmie z 13 listopada 1909 r. oznajmił, iż po rozpatrzeniu wspomnianego projektowanego planu regulacji miasta Zamościa przez Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego, w związku z aktem komisji i obowiązującą Instrukcją Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 25 lutego 1890 r., a także w związku z opinią Komitetu Techniczno-Budowlanego, wyłożoną w jego odezwie do Głównego Urzędu ds. Gospodarki Lokalnej [?] z 2 listopada 1905 r. nr 980, w kontekście odezwy Komitetu Techniczno-Budowlanego uznano, że:

- 1) Na ponownie sporządzonym projektowanym planie położenie cmentarza nie spełnia wymagania zachowania odległości 1000 kroków od budynków mieszkalnych, jak jest to wymagane na mocy postanowienia administracyjnego Królestwa Polskiego (cz. 1. gospodarki miejskiej, t. 3 wyd. 1866r.) , ponieważ zabudowywane kwartały podchodzą do cmentarza na mniejszą odległość.
- 2) Na projektowanym planie nie zaznaczono linii miejskich granic.

W kontekście aktu miejscowości komisji:

Odnośnie par. 1 wymaganie jest bezpodstawne; odnośnie par. 2 i 3 – projektowane położenie kwartałów powinno być zrealizowane w porozumieniu z miastem, a zatem wskazanie tych paragrafów w akcie ma uzasadnione podstawy; odnośnie par. 4 podział zamkniętego w 1908 r. żydowskiego cmentarza na kwartały jest nieprawidłowy, ponieważ zgodnie z par. 135 zasad postanowienia Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z 31 maja/12 czerwca 1846 r., cmentarze nie mogą być zabudowywane wcześniej niż po upływie 40 lat od ich zamknięcia; odnośnie par. 5 połączenie kwartałów w jeden na projektowanym planie jest pożądane,

ponieważ przy istniejących niewielkich kwartałach należałoby postanowić o zupełnym braku podwórzy, których istnienie jest wymagane przez zasady policji budowlanej i w przyszłości takie połączenie kwartałów bezwarunkowo da możliwość poprawienia w tym kontekście techniczno-sanitarnego stanu miasta.

W związku z powyższym sporządzony przez geometrę Czarnockiego projektowany plan regulacji Zamościa został uznany przez Rząd Gubernialny za niezadowalający i skierowany do ponownego sporządzenia z uwzględnieniem wyżej wyłożonych wskazań.

W ślad za tym, Magistrat w piśmie z 12 stycznia 1910 r. nr 180, skierowanym na ręce Naczelnika Policji Lublina, przekazanym geometrze Czarnockiemu za pokwitowaniem 25 maja 1910 r., zaproponował p. Czarnockiemu, aby z nastąpieniem wiosny tegoż 1910 r. zjawił się w Zamościu w celu ponownego wyrysowania wspomnianego planu, lecz Czarnocki nie wypełnił tego żądania. Następnie, zgodnie z rozporządzeniem Rządu Gubernialnego z 28 czerwca nr 1893, Magistrat, w protokole z 5 lipca 1910 r. nr 5208, wręczonym Czarnockiemu 29 sierpnia 1910 r., zażądał aby Czarnocki poprawił plan w ciągu miesiąca z zastrzeżeniem, że w razie niedopełnienia tego, plan zostanie sporządzony od nowa na jego rachunek. Na to Czarnocki w piśmie z 4 września 1910 r. odpowiedział, iż zgodnie z kontraktem zawartym 30 czerwca 1899 r. żądanie Magistratu nie jest dla niego zobowiązujące. Wreszcie, jak wynika to z pisma Rządu Gubernialnego Lubelskiego z 18 października 1910 r. nr 12741, również i sam Rząd Gubernialny wyznaczył geometrze Czarnockiemu ostateczny tygodniowy termin, rozpoczynający się 11 października 1910 r., w którym Czarnocki powinien przystąpić do prac związanych z ponownym wyrysowaniem planu. Jednakże do tej pory Czarnocki w Magistracie się nie stawił i do prac związanych z ponownym wyrysowaniem planu nie przystąpił. Dlatego też Rząd Gubernialny w piśmie nr 12471 polecił Magistratowi omówienie kwestii poprawienia projektu regulacyjnego planu miasta Zamościa przez inną osobę na rachunek geometry Czarnockiego.

Po omówieniu przedstawionej powyżej sprawy, Członkowie Magistratu uznali, że ponieważ sporządzony przez prywatnego geometrę Ludwika Czarnockiego projektowany plan regulacji Zamościa podczas jego rozpatrzenia przez wyższe techniczne instytucje został uznany za niezadowalający i skierowany do ponownego sporządzenia, a poprawienie go, zgodnie z kontraktem zawartym z przysięgłym geometrem Tomorowiczem 30 czerwca 1899 r., odstępionym przez Tomorowicza Czarnockiemu, leży w obowiązkach Czarnockiego, od których Czarnocki się uchyla, wbrew wydanym przez Rząd Gubernialny nakazom, dlatego też Członkowie Magistratu p o s t a n o w i l i : w celu ponownego rozrysowania niniejszego planu i wypełnienia ogólnego zadań zgodnie z kontraktem z 30 czerwca 1899 r. na rachunek niewypełniającego zobowiązań geometry Ludwika Czarnockiego, zaprosić inną osobę, o czym ogłosić poprzez publikację w Wiadomościach Gubernialnych. Po oszacowaniu wszystkich wydatków, zarówno związanych ze sporządzeniem planu, jak i publikacji, przyjąć je na konto przysługujących jeszcze Czarnockiemu z ostatniej części wynagrodzenia 666 rb. 68 kop., a w przypadku ich niewystarczalności, nadwyżkę pokryć ze środków zamojskiej kasy miejskiej z zastrzeżeniem obowiązku odzyskania ich od Czarnockiego na rzecz tejże kasy na

drodze sądowej, jeśli odmówi on dobrowolnej zapłaty. Na realizację tych propozycji uzyskać pozwolenie w ustanowionym porządku.

Oryginał z należnymi podpisami. Za zgodność z oryginałem [podpis], Burmistrz [podpis]

k. 131 rv.

Kopia. Protokół z posiedzenia Magistratu miasta Zamościa z 5 maja 1912 r. nr 43.

Przyjmując do wiadomości, że sporządzony przez prywatnego geometrę Ludwika Czarnockiego projekt planu regulacji miasta Zamościa podczas rozpatrzenia go przez wyższe techniczne instytucje został uznany za niezadowalający i skierowany do ponownego sporządzenia, które to zgodnie z kontraktem zawartym z przysięgłym geometrem Tomorowiczem 30 czerwca 1899 r., odstępionym przez niego Czarnockiemu, leży w obowiązku tego ostatniego; oraz że wspomniany Czarnocki uchyla się od ponownego rozrysowania planu, Rząd Gubernialny Lubelski, zgodnie z prośbą zamojskiego Magistratu, wyłożoną w protokole z posiedzenia z 17 listopada 1910 r. nr 83, według dziennika z 29 marca 1911 r. nr 1255 POSTANOWIŁ: w celu ponownego sporządzenia regulacyjnego planu i wypełnienia wszystkich prac zgodnie z kontraktem z 30 czerwca 1899 r. na rachunek niewypełniającego swoich zobowiązań geometry Czarnockiego zaprosić inną osobę, o czym ogłosić poprzez publikację w Wiadomościach Gubernialnych.

Na ogłoszenia, dane trzykrotnie przez Magistrat w Lubelskich Wiadomościach Gubernialnych w numerach 84, 85 i 88 z 1911 r. żaden geometra nie odpowiedział, zgłaszaając chęć podjęcia się prac związanych z ponownym wykrešleniem wspomnianego projektu regulacyjnego planu miasta Zamościa. Obecnie, na osobiste zaproszenie Burmistrza miasta Zamościa zamojski powiatowy Inżynier-Architekt Władysław Władysławowicz Lucht, w piśmie z 3 maja br. wyraził chęć podjęcia się poprawienia tego planu na poniższych warunkach:

- 1) Projekt istniejącego położenia miasta zostanie przez niego jedynie przerysowany z projektu geometry Czarnockiego, bez przeprowadzania ponownych pomiarów miasta, lecz z naniesieniem na nowo czerwonym kolorem obrysów projektowanych kwartałów, tak jak jest to wymagane prawem.
- 2) Regulacyjny plan zostanie przez niego sporządzony od nowa zgodnie z wymaganiami Komitetu Techniczno-Budowlanego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Rządu Gubernialnego Lubelskiego.
- 3) Za wymienione wyżej prace Magistrat zapłaci mu 1500 rubli w trzech terminach: 500 rb. po wręczeniu Magistratowi planu i zatwierdzeniu go przez Magistrat i Naczelnika powiatu; drugie 500 rubli po zatwierdzeniu planu przez Rząd Gubernialny Lubelski i ostatnie 500 rb. po zatwierdzeniu planu przez Ministerstwo.

4) Plan zostanie sporządzony w ciągu 6 miesięcy od dnia zawarcia kontraktu.

Po omówieniu warunków postawionych przez Inżyniera Luchta, Członkowie Magistratu, w obliczu braku Konkurencji uznali, że nie jest możliwym zatroszczyć się o obniżenie kosztów prac związanych z ponownym sporządzeniem planu regulacyjnego na rachunek niewywiązującego się z obowiązków geometry Czarnockiego, oraz że chcąc nie chcąc należy zgodzić się na warunki Luchta, jako że po pierwsze jest on jedynym konkurentem w sprawie, a ponadto sporządzenie regulacyjnego planu dla miasta Zamościa jest kwestią rzeczywistej konieczności, której rozstrzygnięcie, z winy Czarnockiego, rozciągnęło się na kilka lat. Dlatego Członkowie Magistratu POSTANOWILI: ponowne sporządzenie projektu regulacji miasta Zamościa na konto geometry Czarnockiego powierzyć Inżynierowi Luchtowi na przedstawionych warunkach. Spowodowane przez te prace wydatki w wysokości 1500 rb. pokryć częściowo z wolnych środków pozostającego w rejestrze miasta Zamościa na bieżący rok 1912 kredytu na sporządzenie regulacyjnego planu miasta w wysokości 666 rb. 68 kop., a w pozostałej części 833 rb. 32 kop. – z nadwyżki dochodów miasta za przeszły 1913 roku, z wniesieniem tego nowego kosztu w charakterze jednorazowego wydatku do rejestru miasta Zamościa na tenże 1913 rok. Koszty zawarcia z Luchtem kontraktu na ponowne sporządzenie wskazanego planu odnieść na rachunek Luchta. Spowodowane przez geometrę Czarnockiego, w wyniku jego odmowy ponownego sporządzenia planu, straty kasy miejskiej pozyskać od niego na drodze sądowej, jeśli odmówi on dobrowolnego ich pokrycia. Na realizację tych propozycji uzyskać pozwolenie w ustanowionym porządku.

Oryginał z należnymi podpisami. Zgodne z oryginałem.

Zamość, 17 maja 1912 r., Burmistrz miasta Zamościa [podpis]

k. 146.

M.S.W. Naczelnik powiatu zamojskiego Guberni Lubelskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

11 lipca 1913 r., nr 12071, Zamość

Wydział Administracyjny, Referat 2

Do Rządu Gubernialnego Lubelskiego. Raport.

Proszę Rząd Gubernialny, aby nie odmówił zawiadomieniu mnie, na jakim etapie znajduje się sprawą zatwierdzenia przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych poprawionego przez zamojskiego powiatowego inżyniera-architekta regulacyjnego planu miasta Zamościa.

Raport z 17 września 1912 r. nr 15298.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 139-140 rv.

Kopia. Dziennik z posiedzenia Zamojskiego Urzędu Powiatowego. Wydział Administracyjny, Referat Miejski.

9 maja 1912 r.

Numer porządkowy artykułu: 192

WYSŁUCHANO: RAPORT: Burmistrz miasta Zamościa w raporcie z 1 maja br. nr 3707 przedstawił pod rozporządzenie kopię z protokołu z posiedzenia zamojskiego miejskiego Magistratu z 5 maja br. nr 43 oraz oświadczenie zamieszkującego w Zamościu Inżyniera Władysława Władysławowicza Luchta z 3 maja br. odnośnie propozycji dotyczącej ponownego sporządzenia projektu regulacyjnego planu miasta Zamościa na rachunek niewywiązującego się ze swoich obowiązków geometry Czarnockiego. Z kopii protokołu z posiedzenia Magistratu miasta Zamościa i oświadczenia Inżyniera-Architekta Luchta wynika, że sporządzony przez prywatnego geometrę Ludwika Czarnockiego projekt planu regulacji miasta Zamościa podczas rozpatrywania go przez wyższe techniczne instytucje został uznany za niezadowalający i podlegający obowiązkowi ponownego sporządzenia; ponowne jego sporządzenie, zgodnie z kontraktem zawartym z przysięgłym geometrem Tomorowiczem 30 czerwca 1899 r., odstępionym przez niego Czarnockiemu, leży w obowiązku tego ostatniego, lecz tenże Czarnocki od poprawienia planu się uchyla. Rząd Gubernialny Lubelski na prośbę zamojskiego Magistratu, wyłożoną w protokole z posiedzenia z 17 listopada 1910 r. nr 83, zapisem w dzienniku z 29 marca 1911 r. nr 1255 zezwolił Magistratowi na zaproszenie innej osoby, która sporządziła ponownie plan regulacyjny i podjęła się wypełnienia prac zgodnie z kontraktem z 30 czerwca 1899 r. na rachunek niewywiązującego się z obowiązków geometry Czarnockiego oraz na obwieszczenie o tym przez publikację zaproszenia w Wiadomościach Gubernialnych.

W odpowiedzi na trzykrotnie opublikowane przez Magistrat w Wiadomościach Gubernialnych (w numerach 84, 85 i 88) ogłoszenie żaden geometra do tej pory nie zgłosił chęci podjęcia się wypełnienia prac związanych przerysowaniem wspomnianego projektu regulacyjnego planu miasta Zamościa. Obecnie, na osobiste zaproszenie Burmistrza miasta Zamościa zamojski powiatowy Inżynier-Architekt Władysław Władysławowicz Lucht w pisemnym oświadczeniu z 5 maja br. wyraził chęć podjęcia się ponownego sporządzenia tego planu na warunkach, wskazanych w pisemnym oświadczeniu i kopii rozpatrzonego protokołu z posiedzenia Członków miejscowego miejskiego Magistratu, za wynagrodzeniem w wysokości 1500 rb. w trzech ratach po 500 rb. na każdy wspomniany w oświadczeniu termin.

Po omówieniu warunków Inżyniera Luchta Członkowie Zarządu miasta uznali, że wobec braku konkurencji nie jest możliwym zatroszczyć się o obniżenie kosztów prac, związanych z przerysowaniem projektu regulacyjnego planu na rachunek niewywiązującego się z obowiązków geometry Czarnockiego i że nie ma innego wyjścia, niż zgodzić się na

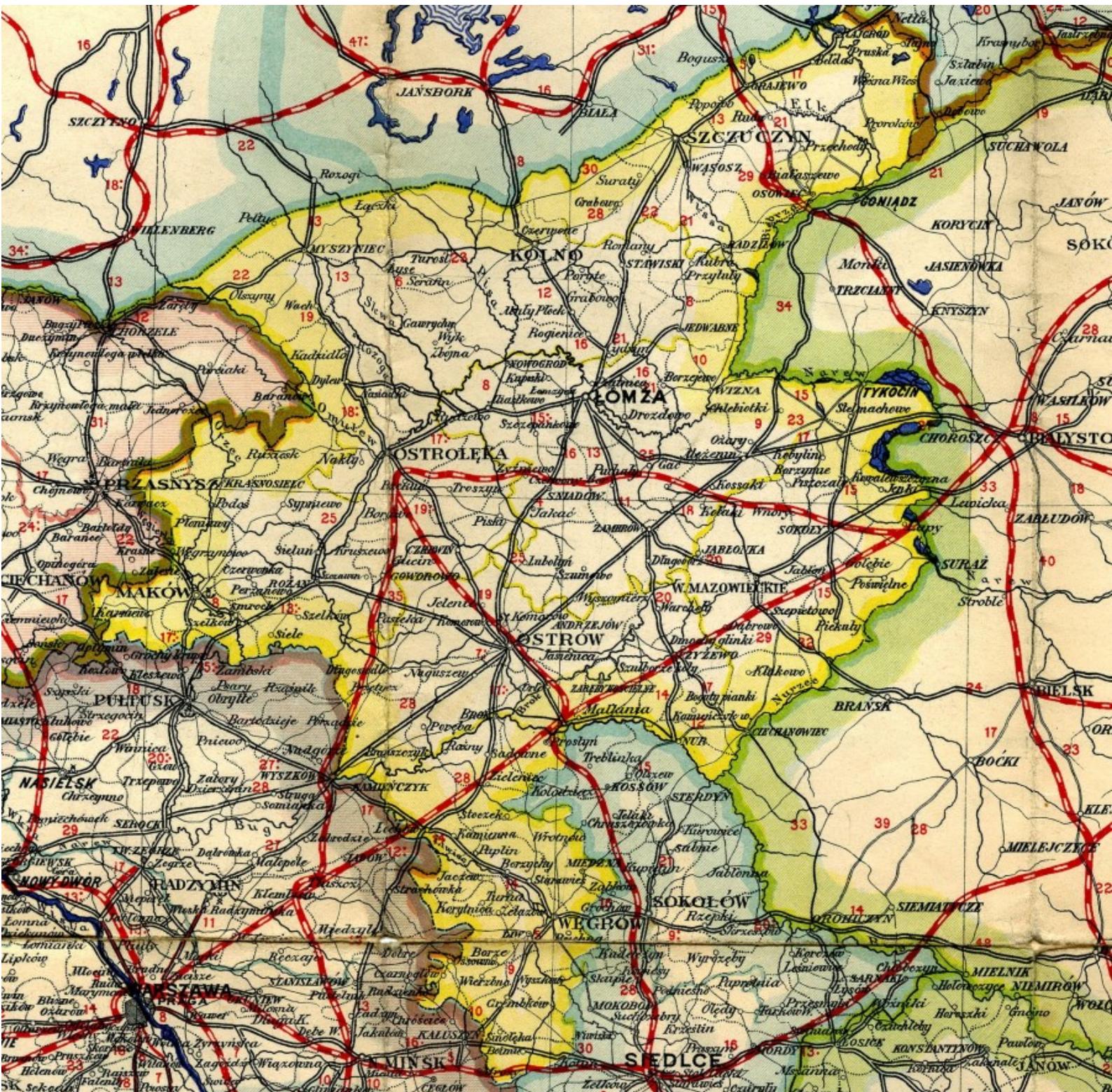
warunki Luchta, jako że jest jedynym konkurentem ubiegającym się o te prace oraz w związku z tym, że sporządzenie regulacyjnego planu dla miasta Zamościa jest kwestią rzeczywistej konieczności, której rozstrzygnięcie z winy Czarnockiego rozciągnęło się na kilka lat. Dlatego też Członkowie zamojskiego miejskiego Magistratu postanowili: powierzyć ponowne sporządzenie wspomnianego projektu regulacji miasta Zamościa na rachunek geometry Czarnockiego inżynierowi Luchtowi na zaproponowanych przez niego warunkach. Spowodowane przez te prace wydatki w wysokości 1500 rb. pokryć częściowo z wolnych środków pozostającego w rejestrze miasta Zamościa na bieżący rok 1912 kredytu na sporządzenie regulacyjnego planu miasta w wysokości 666 rb. 68 kop., a w pozostałej części 833 rb. 32 kop. – z nadwyżki dochodów miasta za przeszły 1913 roku, z wniesieniem tego nowego kosztu w charakterze jednorazowego wydatku do rejestru miasta Zamościa na tenże 1913 rok. Wydatki związane z zawartym z Luchtem kontraktem na sporządzenie wspomnianego planu odnieść na rachunek Luchta. Spowodowane przez geometrę Czarnockiego, w wyniku jego odmowy ponownego sporządzenia planu, straty kasy miejskiej pozyskać od niego na drodze sądowej, jeśli odmówi on dobrowolnego ich pokrycia.

PODSTAWA PRAWNA: Art. 103 Aktu Utworzenia Organów Administracyjnych Guberni Królestwa Polskiego (Zbiór Praw t. 2 wyd. 1892 r. i [nieczytelne] 1906 r.).

POSTANOWIONO: Na podstawie wyżej wyłożonego, Urząd Powiatowy, podzielając w pełni propozycję zamojskiego miejskiego Magistratu dotyczącą [powierzenia] sporządzenia regulacyjnego planu miasta Zamościa Inżynierowi-Architektowi Luchtowi na przedstawionych przez niego we wskazanym oświadczeniu [warunkach], na rachunek niewywiązującego się z obowiązków geometry Ludwika Czarnockiego z odniesieniem wydatków na te prace w wysokości 1500 rb. do wymienionych w niniejszym raporcie źródeł miejskiej kasy miejskiej, **POSTANAWIA:** oświadczenie Inżyniera-Architekta Luchta, kopię protokołu z posiedzenia Magistratu miasta Zamościa z 5 maja br. nr 43 w oznaczonej sprawie wraz z kopią niniejszego postanowienia przedstawić Rządowi Gubernialnemu Lubelskiemu pod łaskawe rozpatrzenie i wydanie decyzji w ustanowionym porządku.

Oryginał z należnymi podpisami. Zgodne z oryginałem.

Prowadzący sprawę [podpis]

GUBERNIA ŁOMŻYŃSKA

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W BIAŁYMSTOKU

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Białymstoku, 8 Rząd Gubernialny Łomżyński, sygn. 11

Akta Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego

Wydział Administracyjny, Stół I

O regulacji miasta Nasielska.

Rozpoczęto 21 sierpnia 1891 roku, ukończono [brak daty].

k. 5-6 rv.

M. S. W., Naczelnik powiatu puławskiego, Referat Miejski

30 lipca 1891 r., nr 15546, Pułtusk

Od Wydziału Administracyjnego, Stołu I

Do Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego.

Raport.

Sporządzony przez powiatowego Architekta wraz z nasielskim Burmistrzem protokół w sprawie regulacji miasta Nasielska zgodnie z planem, posiadającym Najwyższe zatwierdzenie mam zaszczyt przedstawić pod rozpatrzenie i decyzję Rządu Gubernialnego.

P.O. Naczelnika powiatu [podpis], Zastępcy [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

Akt z 19 lipca 1891 roku.

W wyniku wyniszczenia znacznej części miasta Nasielska przez pożar, który miał miejsce w nocy z 11 na 12 czerwca br. i w związku z powstałą możliwością urzeczywistnienia w tej części miasta jego regulacji posiadającej Najwyższe zatwierdzenie, puławski powiatowy Inżynier-Architekt, po wytyczeniu na gruncie ulic zgodnie z tą regulacją, rozpatrywał na miejscu wraz z Burmistrzem miasta Nasielska powstające w wyniku tego liczne wątpliwości, a mianowicie:

1. Problemy związane z planowanym zajęciem licznych prywatnych placów pod zupełnie nowe ulice lub też w związku ze zmianą przebiegu istniejących ulic lub ich znacznym poszerzeniem.

2. Kwestie związane z zamknięciem istniejących wcześniej ulic, w wyniku czego obywatele miasta tracą dostęp do swoich działek i będą zmuszeni do nabycia od kasy miejskiej odcinków wydzielonych z tych ulic, każdy z nich przed swoim placem, ze zobowiązaniem utrzymania go na swój koszt.

3. Kwestie związane z całkowitym zamknięciem niektórych ulic, które powinno być realizowane etapami w miarę otwierania nowych ulic wraz ze sprzedażą obywatelom przez kasę miejską działek wytyczonych z zamykanych ulic, przy czym niektóre [większe działki z dostępem od innych ulic] mogły by być sprzedawane na zasadzie przetargu, inne zaś – i takich jest najwięcej – które z powodu ich zbyt małej powierzchni nie nadają się pod oddzielną zabudowę, lub jako że są położone w zamknięciu [tj. wzduż zamykanych ulic i nie będzie do nich więcej dostępu], mogłyby być sprzedawane przez kasę miejską tylko właścicielom sąsiadujących z nimi placów, lub też wreszcie niektóre działki od ulicy, które okazują się być okrągonymi ze wszystkich stron placami należącymi do różnych osób, mogłyby być sprzedawane na drodze przetargu wyłącznie właścicielom sąsiadujących z nim placów. Ponieważ wycena działek prywatnych przekazywanych pod ulice w celu zakupienia ich przez kasę miejską, jak również wycena placów, które powstaną w wyniku zamknięcia istniejących wcześniej ulic z przeznaczeniem ich na sprzedaż właścicielom sąsiadujących placów, a tym niemniej również i placów podlegających sprzedaży na drodze przetargu, powinna być przeprowadzona przez osobę doświadczoną i uczciwą, to w związku z tym również podział działek na kategorie sprzedawanych z przetargów i sprzedawanych właścicielom sąsiadujących placów stanowi ważną kwestię. W związku z tym niżej podpisani postanowili przedstawić tę kwestię wyższym Władzom i prosić o wyznaczenie do tego celu odpowiedniej Komisji, jak to miało miejsce przy wprowadzeniu regulacji po pożarze miasta Pułtuska, a ponieważ w tym ostatnim mieście wyznaczono w skład Komisji również miejscowościowych obywateli, to w celu realizacji powyższej potrzeby z miasta Nasielska przez Burmistrza zostali wskazani następujący uczciwi i doświadczeni nasielscy obywatele miejscy, w celu wyboru z nich przez Władze odpowiedniej liczby osób, a dokładniej: Jan Grabowski, Antoni Chęciński, Michał Jagoda, Lejba Engel, oraz spośród pogorzelców Rafał Rajngewerc i Isser Borensztejn.

O czym i sporządzono niniejszy akt.

P.O. pułtuskiego powiatowego Inżyniera-Architekta [podpis], Burmistrz miasta Nasielska [podpis]

k. 13r.

M. S. W., Naczelnik powiatu pułtuskiego, Referat Miejski

1 lipca 1891 r., nr 13268, Pułtusk

Wydział Administracyjny, Stół I

Do Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego.

Raport.

Zwracając otrzymaną wraz z pismem z 25 czerwca br. nr 3112 prośbę Wajnsztochów wraz z planem, mam zaszczyt donieść Rządowi Gubernialnemu, iż w raporcie z 25 czerwca br. nr 13022 została wyłożona szczegółowo moja opinia odnośnie niemożliwości zezwolenia na budowę w Nasielsku tymczasowych pomieszczeń.

Naczelnik powiatu [podpis], Zastępca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 14r.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika powiatu pułtuskiego.

Prośba mieszkańców miasta Nasielska Jankiela i Abrama Wajnsztochów.

Nocą 11 czerwca w mieście Nasielsku w liczbie domów, które spłonęły znalazły się również nasze dwa domy, położone w tym mieście na działkach nr 139 i 141, i my [w związku z tym] nie mamy gdzie mieszkać. W wyniku tego mamy zaszczyt prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o pozwolenie nam na wybudowanie na naszych działkach dwóch tymczasowych drewnianych baraków z jednocalowych desek o wymiarach 6,5 arszyna długości, 4,5 arszyna szerokości i wysokości 3,5 arszyna w celu prowadzenia w nich handlu, przy czym mamy zaszczyt dodać, iż wykupimy zaświadczenie II gildii również na drobny handel, ale pożar pozbawił nas możliwości pozyskiwania środków na życie poprzez handel. Szkic tych proponowanych baraków załączamy.

Za niepiśmiennego Abrama Wajnsztocha oraz za siebie podpisał się J. Wajnsztoch.

[zał. plan szopy, k. 15]

k. 18-19 rv.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora Łomżyńskiego.

Prośba handlarzy – mieszkańców miasta Nasielska podpisanych niżej.

Zgodnie z postanowieniem Jaśnie Wielmożnego Pana wyłożonym w Ukazie Rządu Gubernialnego my, pogorzelcy, zbudowaliśmy sobie w Nasielsku na miejskich placach tymczasowe budki bez okien, palenisk i kominów w celu tymczasowego przechowywania i sprzedaży resztek naszych towarów ocalałych z pożaru, a także w celu tymczasowego umieszczenia w nich naszych rodzin, które pozostały bez schronienia. Takie budki jesteśmy zobowiązani zlikwidować w ciągu dwóch lat. Po wybudowaniu tych tymczasowych budek na placach miejskich zaczeliśmy prosić władze powiatowe o jak najszybsze sporządzenie projektów odbudowy naszych spalonych domów na naszych własnych placach. Jako że władze powiatowe nie mogły do tej pory pomóc nam w naszej prośbie z powodu tego, że nowe ulice jeszcze nie powstały, a do tego nie wypłacono nam jeszcze odszkodowań z ubezpieczenia na odbudowę spalonych domów, a przy tym przybliża się pora jesienna, to my, rodziny które pozostały bez ciepłych ubrań, nie mające gdzie mieszkać, byliśmy zmuszeni urządzić sobie we wspomnianych tymczasowych budkach małe pokoiki w celu tymczasowego umieszczenia w nich naszych małoletnich dzieci. Przy tym miejscowe władze zakazują nam urządzenia takich pokoików argumentując, iż Jaśnie Wielmożny Pan zezwolił jedynie na budowę tymczasowych budek bez okien, palenisk i kominów.

Przy tym władze miejskie przekazały nam, iż jeśli nie zaczniemy przestrzegać postanowienia Jaśnie Wielmożnego Pana odnośnie tworzenia wspomnianych pokoi mieszkalnych we wspomnianych tymczasowych naszych budkach do 4 września, to zostaną one natychmiast zburzone.

Będąc w sytuacji bez wyjścia jedyną naszą nadzieję jest odwołać się do miłosierdzia Jaśnie Wielmożnego Pana z naszą unisoną prośbą, przekazując poniższe:

a) Chociaż mieliśmy zaszczyt prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o wydanie nam pozwolenia na wzniesienie tymczasowych budek bez okien, palenisk i kominów, a nie na urządzenie w nich pomieszczeń mieszkalnych, to liczyliśmy wtedy, iż plany odbudowy naszych domów zostaną szybko sporządzone, a odszkodowanie z ubezpieczenia zostanie nam wypłacone; obecnie zaś okazuje się, że domy nasze póki co jeszcze nie mogą być odbudowane, dlatego, że plany nie zostały jeszcze sporządzone oraz nie wypłacono nam ciągle odszkodowań z ubezpieczenia.

b) W wyniku wyniszczającego pożaru znaczna liczba mieszkańców Nasielska została pozbawiona majątku ruchomego, pozostała bez sprzętów, ciepłej odzieży i bez jakichkolwiek pomieszczeń, a do tego w wyniku niewystarczającej liczby mieszkań wielu z nich było zmuszonych do porozjeżdżania się po innych miejscowościach, a duża liczba osiadła w Nasielsku w nieogrzewanych, nieprzeznaczonych do celów mieszkalnych budynkach, w których, w obecnej zimnej porze, nie mogą dłużej żyć, szczególnie małe dzieci.

v) W przypadku pozbawienia nas możliwości organizowania tymczasowych mieszkań w naszych budkach nie tylko nasze małe dzieci, lecz i my sami doświadczalibyśmy szkód na zdrowiu, jeśli by przyszło nam przebywać w nieogrzewanych pomieszczeniach w ciągu przybliżającej się pory jesienno-zimowej.

g) Tymczasowe nasze budki są zbudowane z bardzo cienkiego drewnianego materiału, są jak szalały, a przy tym stoją na działkach miejskich, a my obowiązaliśmy się zburzyć je w ciągu dwóch lat.

W związku ze wszystkimi tymi okolicznościami ośmielamy się uciekać się pod opiekę Jaśnie Wielmożnego Pana jako głównego Opiekuna, dbającego o dobro wszystkich mieszkańców powierzonej Panu Guberni, w szczególności odpowiedzialnego za poprawę losów nieszczęśliwych pogorzelców z najpokorniejszą prośbą, aby użalił się Pan nad nami i naszymi nieszczęsnymi dziećmi, znajdującymi się w zimnych stodołach, nieprzeznaczonych dla celów mieszkalnych bez ciepłej odzieży, i nie odmówił w miłośnym swym postanowieniu przykazać komu należy, aby pozostawił wykonane przez nas budki i znajdujące się w nich pokoje mieszkalne, abyśmy mogli schronić w nich nasze rodziny i nie niszczył ich, a także zezwolił nam na wybudowanie tymczasowych pomieszczeń mieszkalnych w tych budkach do czasu odbudowy naszych spalonych domów na naszych własnych placach.

Oczekując miłośiwego postanowienia mamy zaszczyt być Jaśnie Wielmożnego Pana uniżonymi sługami.

Łomża, 2 września 1891 r. [podpisy 20 osób]

k. 20 r.

Oficer Rezerwy Straży Miejskiej Guberni Łomżyńskiej

Nr 14, 4 września 1891 r., Nasielsk

Do Pana Gubernatora Łomżyńskiego.

Raport.

Jako wypełnienie polecenia Jaśnie Wielmożnego Pana z 2 września br. nr 9053 mam zaszczyt donieść: w mieście Nasielsku pożar zniszczył 70 budynków mieszkalnych, w których zamieszkiwało około 500 rodzin. Po pożarze część pogorzelców wyjechała z miasta. Spośród pozostałych część znalazła nowe miejsca zamieszkania, a dokładnie 24 rodziny w 11 tymczasowych szalaśach i stodołach, wybudowanych na działkach miejskich bez pieców i okien. Około 400 rodzin zamieszkało w ocalałych od pożaru budynkach niemieskalnych, takich jak na przykład chlewy, stodoły, a także na poddaszach budynków mieszkalnych i w piwnicznych jamach, przykrywając je deskami. Bardzo niewielka część rodzin znalazła miejsce w budynkach mieszkalnych w [nieczytelne] i mieszkaniach, których w obecnym

czasie więcej wolnych nie ma, a przy tym opłaty za wynajem mieszkań wzrosły dwukrotnie, tak więc możliwość wynajmu mieszkania w budynku mieszkalnym była dostępna dla tylko najbardziej [nieczytelne] rodzin, których wśród pogorzelców jest bardzo mało. Wilgoć i chłód w zajmowanych obecnie przez pogorzelców pomieszczeniach [tekst urwany]

k. 25-26 rv.

Akt z 8 i 9 października 1891 roku.

Makowski powiatowy Inżynier-Architekt zgodnie z poleceniem Pana Naczelnika powiatu makowskiego z 5 października 1891 r. nr 11752, w wyniku polecenia Pana Naczelnika Guberni z 30 września br. przybył do miasta Nasielska w powiecie puławskim w celu szybszego wykonania wewnętrznej regulacji miasta po pożarze, który zdarzył się w tym roku, i sporządzenia dla pogorzelców projektów w celu odbudowy ich domów i budynków, i po oględzinach pogorzeliska wraz z miejscowym powiatowym Inżynierem-Architektem w obecności Burmistrza miasta Nasielska doszli do następujących wniosków: linia ulic według nowego planu regulacyjnego, posiadającego Najwyższe zatwierdzenie jest już oznaczona na miejscu słupami i wiechami, pozostała jedynie [do oznaczenia] część położona na skraju miasta, która obecnie nie jest proponowana pod zabudowę, ale na której także w przeciągu tego tygodnia zostaną wyznaczone ulice. Tak więc w obecnym czasie pogorzelcy i inni mieszkańcy tego miasta mają już [wszystko] wyznaczone w terenie zgodnie z regulacją posiadającą Najwyższe zatwierdzenie, a dokładnie który plac może być zabudowany, które małometrażowe działki i jaka część ich placów będzie przeznaczona pod ulice oraz, oprócz tego, które ulice w wyniku ich zamknięcia mogą zostać przez nich wykupione w celu powiększenia ich podwórzy, przy czym na podstawie oświadczeń pogorzelców nie są oni w stanie przystąpić do odbudowy dlatego, że nie otrzymali oni odszkodowań zabezpieczenia za ich spalone budynki bez względu na to, iż chcieliby wznieść budynki w możliwie jak najkrótszym czasie, ponieważ mieszkają obecnie w stodołach, chlewach, tymczasowych budkach bez kominów i w związku z nadchodzącą zimą podobne warunki mieszkalne będą nie do zniesienia dla pogorzelców.

W celu szybszego urzeczywistnienia regulacji i bardziej efektywnego sporządzenia projektów dla pogorzelców obszar miasta został podzielony między technikami na dwie części: obszar na wschód od ulicy Przejście wziął na siebie makowski powiatowy Inżynier-Architekt, a obszar na zachód od ulicy Przejście – miejscowy powiatowy Inżynier-Architekt; a jako że mieszkańcy nie otrzymali odszkodowań zabezpieczenia i nie są w stanie zatrudnić się o sporządzenie koniecznych i potrzebnych projektów, oraz o nabycie materiałów i – w przypadku konieczności – placów, jak to wkrótce okaże się dla nich niezbędnym, to powinni oni zwrócić się ze swoimi potrzebami do Magistratu w celu powiadomienia o tym odpowiedniego technika, przy czym dodaje się, iż spośród pogorzelców jedynie ośmioro właścicieli przedłożyło dotychczas prośby odnośnie sporządzenia planów do miejscowego powiatowego Inżyniera-Architekta, który sporządził już te plany i mogą zostać one przedstawione pod rozpatrzenie Rządu Gubernialnego, przy czym tylko pięciu

pogorzelców otrzymało swoje plany w celu ich przedstawienia i zatwierdzenia, a pozostały zaś nie zechcieli otrzymać sporządzonych planów; reszta zaś pogorzelców nie troszczy się w ogóle o sporządzanie planów.

Na czym niniejszy akt zakończono i podpisano.

P.O. puławskiego powiatowego Inżyniera-Architekta [podpis], makowski powiatowy Inżynier-Architekt [podpis], Burmistrz miasta Nasielska [podpis]

k. 67 rv.

M. S. W., Naczelnik powiatu puławskiego Guberni Łomżyńskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

22 kwietnia 1892 r., nr 8598, Pułtusk

Od Wydziału Administracyjnego, Stołu I

Do Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego.

Raport.

Sporządzone przez Komitet ds. regulacji miasta Nasielska dwa protokoły, a dokładniej jeden dotyczący zamiany placów 115 i 116, należących do Altera Moszynę na plac pozostały po zamknięciu ulicy Warszawskiej, stanowiący własność kasy miejskiej z wyliczeniem wynagrodzenia za znajdujące się na wspomnianych placach murowane ściany, a drugi – z wyliczeniem wynagrodzenia należnego Chaimowi Perelbergowi za części jego placów pod numerami 114 i 115, które muszą być przekazane pod nową ulicę Warszawską, mam zaszczyt przedstawić w załączniu pod należne rozporządzenie Rządu Gubernialnego wraz z prośbą Moszyna i Perelberga, dwoma planami i wyliczeniem wartości fundamentów pozostałych ze spalonego domu należącego do Moszyna pod nr 116 w Nasielsku.

Naczelnik powiatu [podpis], Zastępca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 85 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Departament Gospodarczy, Wydział V, Stół III

31 października 1893 r., nr 9686, Na podstawie Najwyższego polecenia

Do Pana Gubernatora Łomżyńskiego.

Pan Nasz Imperator na podstawie raportu Komitetu Ministrów 22 października 1893 roku wyraził Najwyższe zezwolenie na pozwolenie Rządowi Gubernialnemu Łomżyńskiemu na sprzedaż miejscowości ziem właścicielom prywatnych nieruchomości o numerach 96, 97,

98, 99, 100, 142, 146 i 183 bez mórg dziesięciu znajdujących się w ich posiadaniu działek ziemi miejskiej o łącznym obszarze trzystu osiemdziesięciu trzech i osiemdziesięciu siedmiu setnych kwadratowych sążni za jednorazowe wynagrodzenie dla kasy miejskiej w wysokości trzystu dwudziestu czterech rubli osiemdziesięciu i pół kopiejkę, z tym, aby otrzymana ze sprzedaży kwota została włączona do stałego kapitału miasta Nasielska. O takim Najwyższym postanowieniu, przekazanym mi wraz z dziennikiem Komitetu Ministrów z 12 i 26 października 1893 roku uważam za swoją powinność zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana w związku z pismami nr 4271, 4272 i 5008 dla należnych do Pana rozporządzeń wewnętrznych.

Sekretarz Stanu [podpis], Dyrektor [podpis]

k. 96-97 rv.

M. S. W., Łomżyński Gubernialny Inżynier i Architekt

Nr 234, Łomża, 7 lipca 1892 r.

Od Wydziału Administracyjnego, Referatu I

Do Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego.

Raport.

Zgodnie z rozporządzeniem Rządu Gubernialnego z 19 czerwca br. nr 3152, zwracając sporządzony protokół z projektem podziału działki miejskiej w mieście Nasielsku, a także i działek prywatnych właścicieli, które muszą oni odstąpić pod regulację ulic, mam zaszczyt przedstawić następujące wnioski.

Po możliwie jak najbardziej szczegółowym rozpatrzeniu tej sprawy na miejscu wraz z miejscowym Inżynierem i Burmistrzem w obecności mieszkańców miasta Nasielska i zainteresowanych osób okazało się, iż:

1. Ponieważ obecnie nie ma podstawy pozbawienia właścicieli działek nr 95, 96, 97, 98, 99, 100 i 140 prawa do światła, to i niezbędnym jest, aby odciąć od placu miejskiego oznaczonego literami V, B, A zaułek o szerokości 12 sążni na całej długości tych działek.

Właściciele tych działek do tej pory korzystali bez opłat z miejskich placów oznaczonych literami V, B, A nie tylko w celu dostępu do światła, lecz również w celu wjazdu na swoje podwórza i do swoich pomieszczeń, i przywykli uważać teren ten za swoją własność; przy tym nieruchomości czyli ich działki są niepełnowymiarowe, a w glebi przylegają do nich sąsiednie nieruchomości innych właścicieli, i dlatego zaułek powinno pozostawić się dla światła i umożliwienia swobodnego przejazdu w ogóle, a w szczególności w czasie pożaru. Ludzie ci są biedni i jeśli by nawet nabyli te place, to nie tylko nie mieliby jak ich zabudować, ale nawet ogrodzić ich nie byli by w stanie, a place te służyłyby jak i

wcześniej jako składowiska dla wszelkich nieczystości; przy tym place te według nowej regulacji znajdą się w widocznym i tępniącym życiem w związku z handlem miejscu.

Place Perelmutera nr 146 [145?] i Finkelsztejna nr 118, które będą przeznaczone na ulice znajdują się w pobliżu placu targowego w miejscu dogodnym dla handlu, a ponieważ ludzie ci są bardziej zamożni, to było by pożądany, aby place te zostały przez nich nabyte.

Prośba właściciela nieruchomości nr 123 Josela Cukermana nie zasługuje na uwagę, ponieważ jeśli chodzi o jego sytuację majątkową, to zgodnie z oświadczeniem obecnych mieszkańców miasta znajduje się on w nie lepszym położeniu, niż właściciele wspomnianych wyżej nieruchomości; przy tym jego plac w chwili obecnej mógłby pozostać do ostatecznego uregulowania ulicy Warszawskiej i zostać wyceniony później, a znajdujący się na tej działce dom rozpada się i reprezentuje sobą małą wartość, więc płacić za niego w chwili obecnej było by niekorzystnym dla kasy miejskiej. W wyniku tego kasa miejska nabyłaby jedynie sam plac.

W związku z tym, że place oznaczone literami A i B znajdują się w korzystnym miejscu, to należałoby się spodziewać, iż w trakcie przetargu otrzyma się za nie równie korzystną cenę, a dlatego też należałoby na ich sprzedaż zgodnie z rezolucją wyłożoną przez Pana Naczelnika Guberni w odpowiedzi na prośbę Cukermana [tekst urwany].

k. 113 r.

Protokół z 24 czerwca 1893 roku.

W związku z postanowieniem Pana Naczelnika powiatu puławskiego z 22 czerwca br. nr 13126 Burmistrz miasta Nasielska, wezwawszy na dzień dzisiejszy do Magistratu mieszkańców tego miasta – pogorzelców, którzy po uprzednim zapoznaniu się z zawartością tego postanowienia oznajmili, iż wyrażają oni chęć wybudowania tymczasowych baraków na wskazanych placach, i że zobowiązują się je rozebrać po upływie dwóch lat na pierwsze żądanie władz administracyjnych, oraz zgadzają się nie zwracać w tej sprawie do sądu, a na dowód tego własnoręcznie się podpisują.

[podpisy 19 osób], Wojciech Rybakowski z powodu swojej niepiśmienności prosi, aby podpisać się za niego.

k. 116 rv.

Protokół z posiedzenia 4 czerwca 1893 roku.

W wyniku polecenia Naczelnika powiatu puławskiego z 22 maja br. nr 10736 puławski powiatowy Inżynier-Architekt, wraz z Burmistrzem i ławnikami miasta Nasielska, dokonawszy oględzin miasta, utwierdził się, iż pogorzelcy po ostatnim pożarze, który zdarzył

się 8 maja br., przy zapełnieniu istniejących pomieszczeń przez pogorzelców, którzy ucierpieli w wyniku pożaru z 1891 r. i wybudowaniu od tego czasu jedynie 9 nowych domów mieszkają albo w nadzwyczajnej ciasnoci wraz z innymi, częściowo w miejskiej szopie strażackiej, częściowo zaś na podwórzach, i dlatego też oczywista jest skrajna potrzeba wybudowania dla nich tymczasowych pomieszczeń typu baraków.

Dla postawienia tych baraków obecnie nie znaleziono innego miejsca w mieście niż w Rynku wzdłuż spalonej strony jego zabudowy, a jeśli by okazało się niemożliwym pomieszczenie wszystkich potrzebujących we wskazanym rzędzie tych baraków, to należałoby przeznaczyć dla tego celu również pas przy zachodniej stronie Rynku, również częściowo spalonej w ostatnim pożarze. Rzędy tych baraków mogą być postawione w odległości 2 sążni od linii spalonych domów przy Rynku, lub tych które pozostały, i miałyby głębokość 3 sążni, lecz jeśli chodzi o ich długość, to należałoby ją uzależnić od liczności rodzin pogorzelców i ich potrzeb gospodarczych.

Aby zaś dać czas pogorzelcom na odbudowę, należałoby dać im możliwość korzystania z baraków w ciągu dwóch lat z zachowaniem obowiązku wyburzenia ich po upływie tego terminu.

O czym sporządzono niniejszy protokół.

P.O. puławskiego powiatowego Inżyniera-Architekta [podpis], Burmistrz miasta Nasielska [podpis], Ławnicy [3 podpisy]

k. 117

Plan położenia baraków dla pogorzelców na Rynku w Nasielsku [w załączeniu].

Sprawdzono 5 czerwca 1893 r., P.O. puławskiego powiatowego Inżyniera-Architekta [podpis]

k. 119 r.

Protokół z działań nasielskiego Komitetu Sanitarnego.

16 lipca 1893 r.

Sanitarny Komitet, kontynuując swoje działania związane z poprawą stanu sanitarnego miasta uznał, iż w wyniku mającego miejsce w mieście Nasielsku 8 maja br. pożaru, który zniszczył 35 domów mieszkalnych, wiele rodzin, w większości znajdujących się w skrajnej biedzie, zamieszkuje wraz z innymi rodzinami i w związku z tym powietrze w tych mieszkaniach jest zepsute i nie da się przestrzegać należytej czystości.

W związku z powyższym, mając na uwadze, iż podobna sytuacja wraz z nadaniem jesieni przy zamkniętych oknach i drzwiach mieszkań może źle odbić się na mieszkańców poprzez pojawić się chorób zakaźnych, a dokładniej tyfusu, Komitet Sanitarny w celu uniknięcia tego uznał za konieczne zwrócić się z prośbą o szybsze wydanie pozwoleń dla

biednych pogorzelców na budowę tymczasowych drewnianych budek, o czym i sporządzono niniejszy protokół.

Burmistrz miasta Nasielska [podpis], Członkowie [6 podpisów]

k. 162 rv.

Protokół Wydziału Budowlanego Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego.

4 października 1893 r., nr 9.

W wyniku pisma Wydziału Administracyjnego z 26 sierpnia br. nr 5728 Wydział Budowlany, rozpatrzywszy protokół Komisji z 8 lipca 1892 roku, dotyczący wyceny placów przekazywanych pod ulice w związku z regulacją miasta Nasielska uznał tenże protokół za prawidłowy; wycena przekazywanych pod ulice działek prywatnych właścicieli, jak również i miejskiego placu, przeznaczonego na zamianę na wyłożonych w protokole warunkach, po zapoznaniu się z aktualnymi cenami za działki w mieście Nasielsku została uznana za niewygórowaną, korzystną dla kasy miejskiej, przy czym zaś i zainteresowane osoby wyraziły na taką wycenę zgodę, za wyjątkiem jednego Abrama Kruznera, który nie ma żadnej podstawy na wyrażenie niezgody dla wyceny jego placu, jak również jej nie wyraził.

W związku z powyższym Wydział Budowlany uważa, iż z protokołem Komisji należało się zgodzić. O tym i sporządzono niniejszy protokół w celu przedstawienia go wraz załącznikami Rządowi Gubernialnemu.

Gubernialny Inżynier i Architekt [podpis], Zastępca Gubernialnego Inżyniera i Architekta [podpis]

AP w Białymstoku, 8 Rząd Gubernialny Łomżyński, sygn. 291

Akta Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego

Wydział Administracyjny, Referat III

O regulacji Ostrołęki

k. n-n

Gubernator Łomżyński, Od Rządu Gubernialnego, Wydział Administracyjny, Referat I

14 stycznia 1900 r., nr 278, Łomża

O sporządzeniu nowych regulacyjnych planów miast.

Do Panów Naczelników powiatów i Prezydenta miasta Łomży.

Z posiadanych przez Rząd Gubernialny danych wynika, iż mieszkańcy miast powierzonej mi Guberni bardzo często zwracają się z prośbami o wydanie pozwoleń na budowę domów mieszkalnych i budynków gospodarczych z zachowaniem regulacyjnej linii ulic w związku z tą okolicznością, iż większa część [ich?] nieruchomości jest przeznaczona na poszerzenie ulic według planów regulacyjnych, tak więc po wywłaszczeniu i przekazaniu na własność miastu niezbędnej dla wskazanego celu części ziemi pozostały pod zabudowę plac okazuje się być w rzeczywistości niepełnowymiarowym i nie zachowującym ustalonej przez zasady budowlane powierzchni podwórza. W związku z tym Rząd Gubernialny, aby nie ograniczać właścicieli w ich prawach posługiwania się swoją własnością jest zmuszony [nieczytelne] od tych właścicieli [notarialnego?] zobowiązania się do tego, aby w przypadku [nieczytelne] regulacji ulic wyburzyli oni bezzwłocznie na swój rachunek dane budynki.

Przy takim warunkowym wydawaniu pozwoleń na budowę prawidłowa regulacja miast nie może oczywiście w niedalekim czasie zostać zrealizowana, tym bardziej, że jak wynika to z projektów wpływających pod zatwierdzenie Rządu Gubernialnego, obecne plany regulacyjne miast w związku ze zmieniającymi się wraz z upływem czasu miejscowymi uwarunkowaniami powodują inne trudności w zastosowaniu ich w praktyce przy wypełnieniu oznaczonej regulacji nie tylko jeśli chodzi o uporządkowanie ulic, ale i w aspekcie wywłaszczenia pod ich poszerzenie niezbędnych działek ziemi z prywatnych własności, ponieważ w licznych wypadkach należałoby nabyć ze środków miasta całe nieruchomości ze

znajdującymi się na nich cennymi zabudowaniami, a przy tym kasy miejskie nie mają wystarczających środków na pokrycie tak znacznych wydatków, nie będących na ich siły.

W celu zniesienia przywołanych wyżej trudności, przeszkadzających w realizacji regulacji miast w najbliższym czasie koniecznym jawi się zmiana istniejących planów z zachowaniem poniższych warunków:

1. Należy sporządzić dokładny plan obecnego położenia miasta z natury, a dopiero później, po jego sporządzeniu, przeprowadzić regulację ulic z ustaleniem szerokości głównych i drugorzędnych ulic która, w związku z miejscowymi warunkami, okaże się możliwą do wykonania i zapewni przeprowadzenie regulacji danego miasta z sukcesem za możliwie jak najmniejszym obciążeniem kas miejskich i z zachowaniem warunków bezpieczeństwa przeciwpożarowego i sanitarnego, orientując się przy tym na posiadający już Najwyższe zatwierdzenie zmian plan miasta Makowa.

2. W celu wykonania prac związanych ze sporządzeniem wskazanych planów należy zaprosić inąć [za wynagrodzeniem] ze środków kas miejskich przysięgłych geometrów, którzy by z zachowaniem całkowitej dokładności zdjęli z natury plan obecnego położenia danego miasta.

W związku z powyższym polecam Jaśnie Wielmożnemu Panu bezzwłocznie polecić miejscowemu Magistratowi miejskiemu omówić kwestię [zmiany?] istniejącego planu regulacyjnego miasta Ostrołęki ze środków miejscowej kasy miejskiej wraz ze szczegółowym wyłożeniem w protokole ze zgromadzenia wszystkich tych przyczyn i podstaw, z powodu których, w związku z miejscowymi warunkami, istniejący obecnie plan stanowi utrudnienie dla realizacji wyznaczonej zgodnie z nim regulacji ulic i jak dokładnie należałoby ów plan zmienić.

Wszystkie te dane wraz z oświadczeniami zaproszonych przez Magistraty geometrów o wysokości żądanego za wypełnienie wskazanych prac wynagrodzenia należy poddać rozpatrzeniu przez Urząd powiatowy, a następnie całą sprawę z kopią decyzji przedstawić w możliwie krótkim czasie.

Oryginał podpisał P.O. Gubernatora Szambelan Dworu Jego Imperatorskiej Mości Baron Korf", Wice-Gubernator Łabudziński, Radny A. Skroboński

Spisał prowadzący sprawę Ejbich

Za zgodność z oryginałem: Prowadzący sprawę [podpis]

Protokół z 12 czerwca 1905 roku.

Komitet w składzie Naczelnika powiatu ostrołęckiego, jego Zastępcy ds. administracyjno-gospodarczych, powiatowego Inżyniera-Architekta, Burmistrza miasta Ostrołęki, miejskich Ławników i [nieczytelne] obywateli rozpatrzył sporządzony przez Geometrę Starzyńskiego zgodnie z kontraktem zawartym przez niego z Rządem Gubernialnym Łomżyńskim 29 marca 1900 r. plan obecnego położenia miasta Ostrołęki i zaprojektował nową regulację miasta w następujący sposób:

A. Granice miasta

Odnosząc się do Ukazu Rządu Gubernialnego z 22 marca 1903 r. nr 1452 i biorąc pod uwagę miejscowe uwarunkowania, jako początkowy punkt ziem znajdujących się w granicach miasta Ostrołeka wyznaczono punkt na północno-zachodnim rogu ziem proponowanych dołączenia w granice miasta na przecięciu ziem należących do ostrołęckiej kasy miejskiej z ziemiami majątku Łęczyska i z rzeką Narwią. Z tego punktu granica miasta w północno-wschodnim kierunku zostaje wyznaczona wzduż brzegu rzeki Narwi do ziem folwarku Czeczotka. Później nachyla się wzduż ziem tego folwarku i idzie w kierunku wschodnim przez ziemie ostrołęckiej kasy miejskiej, obejmując część ziem przedmieścia Konstantynówka. Dochodząc do punktu, w którym ziemie folwarku Czeczotka skręcają prawie pod kątem prostym na północ, proponowana granica miasta biegnie w kierunku południowym przez ziemie mieszkańców Rolników miasta Ostrołeki i chłopów z przedmieścia Konstantynówka do punktu, znajdującego się na środku szosy Łomżyńskiej. Z tego punktu na środku mostu granica miasta jest wyznaczona w prawie idealnie południowym kierunku przez ziemie mieszkańców Rolników miasta Ostrołeki do punktu, wybranego na szosie Ostrowskiej i znajdującego się w odległości około 240 sążni od ostatniej działki ziem ostrołęckiej kasy miejskiej (o które toczy się spór z F. Olszewskim). Ze wspomnianego punktu granica miasta kieruje się na południowy zachód w linii prostej przez ziemie mieszkańców Rolników miasta Ostrołeki i las kasy miejskiej do jego trzeciego końca przy granicy majątku Pomiany. Z tego punktu granicę miasta wyznaczono w południowo-zachodnim kierunku przy granicy wsi Pomiany, dalej skręca ona na północny zachód przy granicy wsi Łęczyska i dochodzi [początkowego?] punktu, znajdującego się na skrzyżowaniu ziem wsi Łęczyska, ziem ostrołęckiej kasy miejskiej i rzeki Narwi.

B. Regulacja istniejących ulic i położenie nowo projektowanych ulic

1. Na brzegu rzeki Narwi na całej jego długości w granicach miasta należy wyznaczyć nadbrzeżną ulicę o szerokości 12 sążni i nazwać ją „Bulwary”.
2. Ulicę Rybacką zamknąć.
3. Ulicę Farną poszerzyć do 8 sążni od strony północnej.
4. Ulicę Łomżyńską poszerzyć do 8 sążni od strony północnej do mostu, a dalej – do 10 sążni.

5. Ulicę Ostrowską do Studziennej od Rynku poszerzyć do 6 sążni na wschodniej stronie przy zachowaniu istniejącego zakrętu w związku z niemożliwością wyprostowania ulicy w związku z małometrażowymi placami po obu jej stronach; od ulicy Studziennej do załamania jezdnia na 8 sążni, od załamania do granic miasta – 10 sążni.
6. Ulicę Różańską od Rynku do Studziennej należy poszerzyć do 6 sążni, zaczynając poszerzenie na zachodniej stronie, a przedłużenie ulicy Różańskiej (ulicę Goworowską) należy poszerzyć do granic miasta na 8 sążni.
7. Ulicę Cygańską poszerzyć do 6 sążni ze strony zachodniej.
8. Ulicę Żupniczą zamknąć.
9. Zaułek po wschodniej stronie byłego Magazynu Solnego zamknąć.
10. Po południowej stronie Magazynu Solnego do granicy wsi Łęczyska wytyczyć nową ulicę o szerokości 8 sążni i przedłużyć ją do ulicy Cygańskiej pod nazwą ulicy Solnej.
11. Po zachodniej stronie dawnego Magazynu Solnego w stronę rzeki Narwi wytyczyć ulicę o szerokości 10 sążni i nazwać ją „Biała”.
12. Taką samą ulicę wytyczyć od Solnej za ziemiami należącymi do Departamentu Wojskowego do Narwi o szerokości 10 sążni i nazwać ją ulicą Średnią.
13. Przeprowadzić nową ulicę prawie równolegle do granic wsi Łęczyska od Narwi przez ziemie kasy miejskiej, mieszkańców-rolników i przez las należący do kasy miejskiej do granicy wsi Pomiany, o szerokości 10 sążni pod nazwą „Zachodnia”.
14. Przedłużyć ulicę Studzienną na zachód do połączenia z ulicą Solną nadając jej szerokość 8 sążni.
15. Klin powstały przy połączeniu ulic Solnej i Studziennej pozostawić jako miejski skwer.
16. Przeprowadzić nową ulicę od Studziennej na południe przy cmentarzu żydowskim do granic miasta o szerokości 10 sążni i nazwać ją „Młoda”.
17. Między wyżej wspomnianą ulicą i ulicą Goworowską od ulicy Studziennej na południe do granic miasta poprowadzić nową ulicę o szerokości 10 sążni i nazwać ją „Stara”.
18. Zaułek na południe od Magazynu Solnego do ulicy Studziennej poszerzyć do 8 sążni ze strony wschodniej i nazwać go ulicą Krótką.
19. Zaułek między wspomnianą ulicą a ulicą Cygańską zamknąć.
20. Na zachód od ulicy Goworowskiej do Starej przy nieruchomości Joska Rotbanda wyznaczyć plac o szerokości ok. 30 sążni.
21. Od wspomnianego placu do granic wsi Łęczyska na skraju lasu wyznaczyć ulicę o szerokości 10 sążni i nazwać ją ulicą Polną.

22. Od granicy wsi Łęczyska przez las miejski przy koszarach do ulicy Ostrowskiej przeprowadzić nową ulicę; od granic Łęczysk do Goworowskiej o szerokości 10 sążni, a od Goworowskiej do Ostrowskiej – 11 sążni i od Ostrowskiej do Prostej o szerokości 10 sążni, i nazwać ją ulicą Warszawską.
23. Wyznaczyć nową ulicę od granic majątku Łęczyska przy północnej stronie cmentarza żydowskiego do ulicy Młodej o szerokości 10 sążni i nazwać ją „Boleść”.
24. Wyznaczyć nową ulicę od granic wsi Łęczyska przy południowej stronie cmentarza żydowskiego do ulicy Ostrowskiej o szerokości 10 sążni i nazwać ją „Południowa”.
25. Zamknąć zaułki między ulicami Różańską i Ostrowską, oraz Rynkiem i Studzienną.
26. Ulicę Gołębią poszerzyć do 6 sążni od południowo-wschodniej strony.
27. Zamknąć ulicę Stodolną i zaułki na południe od tej ulicy.
28. Wyznaczyć plac targowy frontem do ulicy Ostrowskiej o szerokości 52 sążni i długości 94 sążni, i połączyć go z ulicą Goworowską za pośrednictwem ulicy o szerokości 10 sążni, którą należy nazwać ulicą Małą, i z ulicą Warszawską za pośrednictwem ulicy o szerokości 10 sążni, którą należy nazwać ulicą Krzywą.
29. Przeprowadzić nową ulicę od Goworowskiej do Krzywej równolegle do Warszawskiej o szerokości 6 sążni i nazwać ją Wąską.
30. Poprowadzić ulicę od Krzywej po północnej stronie placu Cerkiewnego w czterech zakrętach do ulicy Łomżyńskiej przy żeńskim gimnazjum o szerokości 10 sążni i nazwać ją Szkolną.
31. Przeprowadzić ulicę od Krzywej do Prostej z czterema załamaniami o szerokości 10 sążni i nazwać ją Spokojną.
32. Między ulicami Goworowską i Ostrowską oraz między Warszawską i granicą miasta wytyczyć trzy ulice łączące ulicę Warszawską z granicą miasta o szerokości 8 sążni każda i nazwać pierwszą ulicę od Różańskiej – Żołnierską, drugą, która będzie stanowić przedłużenie Krzywej – Krzywą, a trzecią – Mieszczańską.
33. Następnie poprowadzić nową ulicę od Południowej do granic miasta i nazwać ją Samotną.
34. Zamknąć zaułki między ulicami Ostrowską, Łomżyńską, Św. Krzyża i Studzienną.
35. Ulicę Św. Krzyża poszerzyć do 8 sążni od południowo-zachodniej strony ulicy, a po północnej stronie działki – od wschodniej.
36. Przy kościele od strony zachodniej wytyczyć plac, granice którego stanowiłyby linie, będące przedłużeniem zachodniej strony ulicy Św. Krzyża i północnej ściany murowanego ogrodzenia kościoła.

37. Po wschodniej stronie kościoła od ulicy Smutnej do rzeki Narwi wytyczyć nową ulicę o szerokości 6 sążni i nazwać ją Kościelną.
38. Po północnej stronie kościoła od ulicy Kościelnej do ulicy Św. Krzyża wytyczyć ulicę o szerokości 12 sążni i nazwać ją Zakościelną.
39. Ulicę od kościoła do cmentarza poszerzyć do 10 sążni i nazwać Wspólną.
40. Ulicę od Studziennej do kościoła poszerzyć do 6 sążni i nazwać „Przejazd”.
41. Nową ulicę między Ostrowską i Wspólną, zaczynającą się w pobliżu nowego rynku w czterech zakrętach poprowadzić do Wspólnej szerokością 8 sążni i nazwać Nową.
42. Nową ulicę poprowadzić od Łomżyńskiej (przy schronisku) do rzeki Narew o szerokości 8 sążni i nazwać ją Aleksandrowską.
43. Nową ulicę między Nową a Szkolną i jej przedłużenie za szkołę nazwać Parkową, i nadać jej szerokość 8 sążni.
44. Ulicę po zachodniej stronie cmentarza od Długiej do rzeki nazwać Cmentarną; szerokość 12 sążni.
45. Ulicę po wschodniej stronie cmentarza o szerokości 10 sążni nazwać Św. Jakuba.
46. Ulicę po północnej stronie cmentarza o szerokości 10 sążni nazwać Św. Anny.
47. Ulicę od Aleksandrowskiej, przechodzącą na południe od cmentarza i po północnej stronie ziem Departamentu Wojskowego do Alei Miejskiej o szerokości 10 sążni nazwać Długą.
48. Działkę między Długą a cmentarzem dołączyć do cmentarzy.
49. Ulicę od Łomżyńskiej do cmentarza o szerokości 8 sążni nazwać Dobrą.
50. Ulicę od Łomżyńskiej w pobliżu ziem Departamentu Wojskowego do Długiej o szerokości 8 sążni nazwać Magazynową.
51. Działkę między ulicami Parkową, Spokojną i poprzeczną [linią?] pozostawić z przeznaczeniem na Skwer, a działkę między Parkową, Spokojną i Skwerową do poprzecznej [linii?] dołączyć do Parku.
52. Ulicę między Parkową a poprzeczną [linią?] od Skweru do ulicy Prostej o szerokości 10 sążni nazwać Skwerową.
53. Ulicę po północnej stronie Ostrowskiej od ulicy Spokojnej do granic miasta o szerokości 10 sążni nazwać Złotą.
54. Ulicę od Złotej przy Parku miejskim do ulicy Łomżyńskiej o szerokości 10 sążni, i od Łomżyńskiej do granic folwarku Czeczonka o szerokości 8 sążni nazwać Zieloną.

55. Ulicę naprzeciwko Południowej od Ostrowskiej do granic folwarku Czeczotka o szerokości 10 sążni nazwać Wschodnią.

56. Ulicę od Prostej do granicy folwarku Czeczotka o szerokości 10 sążni nazwać Orlą.

57. Ulicę od Łomżyńskiej do granic Czeczotki o szerokości 10 sążni nazwać Zamiejską.

58. Ulicę na północ od Złotej na odcinku od Zielonej do granic miasta o szerokości 8 sążni nazwać Niecałą.

59. Ulicę od Studziennej na południe od zabudowań byłego klasztoru o szerokości 10 sążni nazwać Klasztorną.

60. Ulicę od Studziennej na północ od zabudowań byłego klasztoru o szerokości 10 sążni nazwać Prostą.

61. Ulicę naprzeciwko Parku od Zielonej do granicy miasta o szerokości 10 sążni nazwać „Nawrót”.

62. Ulicę po północnej stronie ulicy Św. Jakuba do Orlej o szerokości 10 sążni nazwać „Widok”.

Spośród kwartałów powstały pomiędzy opisanymi ulicami należy oznaczyć jako murowane kwartały ograniczone następującymi ulicami: Bulwarami, Białą, Krótką, Starą, Skwerem, Małą, placem targowym i ulicą Nową do Bulwarów.

Sporządzony zgodnie z powyższymi wskazaniami plan projektowanego położenia miasta Geometra Starzyński jest zobowiązany przedstawić pod rozpatrzenie Wydziału Budowlanego Rządu Gubernialnego w jednym egzemplarzu wraz z wyjaśnieniem przyczyn opóźnienia w sporządzeniu planów.

Naczelnik powiatu [podpis], Zastępca Naczelnika powiatu [podpis], powiatowy Inżynier-Architekt [podpis], za Burmistrza miasta Ostrołęki [podpis], Ławnicy [podpisy], Sekretarz [podpis]

k. 14 r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Łomżyńska Gubernialna Komisja ds. Chłopskich

1 lipca 1911 r., nr 2417, Łomża

Do Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego.

W wyniku pisma z 25 lipca 1909 r. nr 2905 Gubernialna Komisja ma zaszczyt przekazać niniejszym kopię swojego postanowienia z 28 maja 1911 r. nr 192 w sprawie włączenia w nowy plan regulacyjny miasta Ostrołęki spisu ziem chłopskich przedmieścia Konstantynówka.

Stały Członek Komisji [podpis], Za Sekretarza Komisji [podpis]

k. 15-17 rv.

Kopia. Postanowienie Łomżyńskiej Gubernialnego Komisji ds. Chłopskich

Nr 192, 28 maja 1911 r.

Przewodniczył Wice-Gubernator A.V. Anovskij, uczestniczyli: Stały Członek Komisji S.I. Zybin”, komisarze: A.N. Lûbimov”, E. O. Konahevič”, Baron V.G. von der Osten-Sacken, K.N. Infelicyn” i N.E. Kir’ânov”.

Wysłuchano raportu w sprawie włączenia w nowy regulacyjny plan miasta Ostrołęki części przedmieścia Konstantynówka.

Okoliczności sprawy: Rząd Gubernialny Łomżyński w piśmie z 25 lipca 1909 r. nr 2905 powiadomił, iż proponuje się włączyć do nowego regulacyjnego planu miasta Ostrołęki podlegającego Najwyższemu zatwierdzeniu część ziem chłopskich przedmieścia tego miasta Konstantynówka z podporządkowaniem właścicieli tych ziem Ustawie Budowlanej i innym aktom prawnym, obowiązującym w miastach miejscowego kraju.

W związku z tym, przekazując w załączniu: 1) projekt nowego regulacyjnego planu miasta Ostrołęki; 2) plan ziem chłopskich przedmieścia Konstantynówka; 3) opinię Komisarza ds. chłopskich powiatu ostrołęckiego z 6 września 1902 r. nr 1096, Rząd Gubernialny poprosił Gubernialną Komisję ds. Chłopskich o rozpatrzenie niniejszej sprawy i powiadomienie go o swojej opinii poprzez przekazanie jej kopii.

W piśmie Komisarza powiatu ostrołęckiego, skierowanym do Naczelnika powiatu z 6 września 1902 r. nr 1096 napisano: W wyniku pisma Jaśnie Wielmożnego Pana z 5 sierpnia br. nr 9776 wraz ze zwrotem kopii postanowienia Urzędu Powiatowego z 11 lipca br. i polecenia Rządu Gubernialnego nr 2847 mam zaszczyt powiadomić, iż nie znajduję przeszkód przeciwko rozszerzeniu granic miasta Ostrołęki do zakresu, opisanego we wspomnianym postanowieniu Urzędu Powiatowego, jednakże pod tym niezmiennym warunkiem, aby ziemie chłopskie wsie Konstantynówka poprzeplatane z ziemią mieszkańców miasta Ostrołęki i przylegające prawie do samego miasta były wyjęte spod ograniczeń, przewidzianych w art. 524 postanowienia Komitetu Zarządzającego i spod posiadających Najwyższe zatwierdzenie z 11 czerwca 1891 r. zasad prawnych o porządku wywłaszczenia, przekazania w najem lub w zastaw chłopskich siedzib i ziem w guberniach Królestwa Polskiego, i poddane zostały działaniu zasad przewidzianych w postanowieniu z 6 kwietnia 1873 r., odnośnie zwolnienia mieszkańców miast i przedmieść w guberniach Królestwa Polskiego od czasowych ograniczeń w prawie rozporządzania nieruchomości, nabytą na podstawie ukazów z 19 lutego 1864 r. i 28 października 1866 r., jako że w przeciwnym wypadku ziemie te, pozostając podległe ograniczeniom prawnym z 11 czerwca 1891 r. mogły by być czynnikiem stale spowalniającym sprawę prawidłowego poszerzenia miasta i plan regulacyjny nie spełniłyby zaplanowanego celu.

W dzienniku powiatowym ostrołęckiego Urzędu z 11 lipca 1902 r. nr 141 wyłożono: Zgromadzenie Rządu Powiatowego przy udziale Burmistrza miasta Ostrołęki i ławników

Magistratu wysłuchało polecenia Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego z 14 czerwca 1902 r. nr 2847 odnośnie wypracowania projektu poszerzenia granic miasta Ostrołęki przy sporządzeniu nowego regulacyjnego planu tego miasta. Wziawszy pod uwagę, iż miasto Ostrołęka ciągle rozrasta się poprzez wznoszenie nowych zabudowań o charakterze czysto miejskim, w głównej mierze w kierunku: 1. stacji kolejowej Ostrołęka na linii szosy Ostrołęka-Ostrów; 2. w kierunku koszar wojskowych, położonych w Sztabie Nowogrodzkim wzdłuż linii szosy Warszawa-Kowno; 3. w majątku Łęczyska w gminie Rzecuń wzdłuż linii będącej przedłużeniem ulicy Studziennej; a również i częściowo: 4. wzdłuż drogi wiodącej do wsi Goworki w gminie Rzecuń, położonej wewnątrz kąta, tworzonego przez szosę Ostrowską i Kowieńską; Członkowie Zgromadzenia Urzędu Powiatowego oraz Członkowie Magistratu uznali, iż z powodu tego, iż Magistrat nie posiada przywilejów, które określałyby przestrzeń miasta Ostrołęka w rejonie, który będzie obejmował przyszłe granice miasta, to [w granice miasta] powinny wejść nie tylko wszystkie zabudowania miejskie powstałe poza granicami miasta ustanowionymi przez plan regulacyjny posiadający Najwyższe zatwierdzenie z 10 sierpnia 1886 r., lecz też i leżące poza tymi zabudowaniami, oraz podlegające w aspekcie administracyjnym miejskiemu Magistratowi grunty, które, jak należy się spodziewać, zostaną zabudowane w nieodległej przyszłości.

Cel ten byłby osiągnięty poprzez ustanowienie nowej granicy miasta na obszarze wskazanym w protokole z posiedzenia Magistratu miasta Ostrołęki z 26 marca tegoż roku, jako że w projektowaną przez ten protokół granicę weszłyby wszystkie wyżej opisane miejsca, a oprócz tego wszystkie wsie, które chociaż nie przylegają do miasta, to mają czysto miejski charakter i stanowią część miasta nie tylko w aspekcie administracyjnym, lecz również według wysokości wpłacanych przez nie rządowych podatków i miejskich poborów.

Jednakże, jako że w opinii Łomżyńskiego Gubernialnego Inżyniera takie granice miasta jawią się jako zbyt obszerne i pociągnęłyby za sobą przyłączenie do miasta terytorium o charakterze wiejskim, to Zgromadzenie Urzędu Powiatowego i Członkowie Magistratu doszli do wniosku, iż wyłączyszy ze wspomnianego projektu oddzielne wsie, nowe granice regulacyjne należałyby przeprowadzić w takim kierunku: z północy od rzeki Narew przy ujściu strumyka osady młynskiej Czeczotki do szosy Kowieńskiej przy moście nr 11 na drugiej wiorście (licząc od mostu na Narwi); ze wschodu przez ziemie mieszkańców rolników miasta Ostrołęki pod nazwą Tomaszewizna i Rybaczka do nieruchomości kowala Siemińskiego przy szosie Ostrowskiej; z południa przez ziemie mieszkańców rolników pod nazwą Podśadcze i Olszak do kopca, stanowiącego granicę między ziemiami wsi Pomiany i Łęczyska przy wirze wodnym; z zachodu wzdłuż kopców granicznych majątku Łęczyska (Kraszewskiego i Jaworowskiego) w gminie Rzecuń do rzeki Narew i wzdłuż Narwi do ujścia strumyka Czeczotka.

Granica ta jest określona jedynie w przybliżeniu, ponieważ w aktach Urzędu Powiatowego i Magistratu nie ma aktualnego planu, obejmującego wszystkie opisane miejsca, a w końcu zaś przeprowadzenie nowej regulacyjnej linii powinno być wykonane przez Geometrę Starzyńskiego przy udziale Komitetu wskazanego w par. 2 podписанego z nim

kontraktu. Przez Geometrę powinien również zostać sporządzony szczegółowy opis topograficzny miejsc włączanych do miasta i okrążających go gruntów.

Następnie kwestia ta, po poleceniu Komisji Gubernialnej została przekazana pod rozpatrzenie przez zebranie mieszkańców wsi Konstantynówka, które w wyroku z 23 listopada 1910 r. postanowiło: „nie wyrazić zgody na włączenie części ziem chłopskich wsi Konstantynówka do nowego regulacyjnego planu miasta Ostrołęki i pozostawić je bez zmian”.

Biorąc pod uwagę, iż powyższego wyroku nie wynika, jakimi przesłankami kierowało się zebranie podejmując taką decyzję, można przypuszczać, że kwestia ta nie została omówiona przez zebranie z należytą wnikliwością, a szczególnie, że zebranie nie wzięło pod uwagę artykułu 21 prawa z 11 czerwca 1891 r. według którego chłopskie siedziby i ziemie, przylegające do miast na tyle, iż okazuje się koniecznym ich [nieczytelne], mogą zostać włączone w terytorium miasta i oswobodzone od ograniczeń, ustanowionych przywołanym prawem. W związku z tym Komisja Gubernialna prosiła Komisarza, aby po uprzednim wyjaśnieniu chłopom tego prawa zażądał od ich zebrania podania szczegółowych motywów tego postanowienia, wyłożonych w formie wyroku uzupełniającego.

W przedstawionym przez Komisarza uzupełniającym wyroku z 16 stycznia 1911 r. wyłożono, iż wiejskie zebranie, mając na uwadze iż ziemie należące do chłopów – mieszkańców wsi Konstantynówka, położone między ziemiami mieszkańców miasta Ostrołęki może i znajdują się pośrodku miejskich ziem, ale są od nich oddzielone kopcami z czterech stron, są wolne od wszelkich [prób?] zaorania ich ze strony ziem obywateli miejskich i w przypadku przyłączenia naszych ziem do działek miejskich my podlegalibyśmy [próbom?] bronowania i orania ziem, i w ten sposób zostalibyśmy wciągnięci w procesy sądowe z koniecznością poniesienia wydatków sądowych w związku z tymi sprawami, a zatem w celu uniknięcia wszelkich nieporozumień zebranie postanowiło: na włączenie części chłopskich ziem wsi Konstantynówka do nowego regulacyjnego planu miasta Ostrołęki nie wyrazić zgody i pozostawić je bez zmian.

Po wysłuchaniu powyższego oraz biorąc pod uwagę, że regulacyjny plan nie został jeszcze przedstawiony, nie można sądzić o celowości wywłaszczenia chłopskich włości w całości bądź w częściach w celu poszerzenia miejskiego terytorium bez planu; ponieważ art. 21 zasad z 11 czerwca 1891 r. może być zastosowany tylko wtedy, gdy w szczegółach zostanie wskazane, które włości, wsie i ich części wchodzą w granice ziem miejskich ze wskazaniem granic wiejskich posiadłości i dokładnego rozmiaru ziem chłopskich oddziennie dla każdego właściciela, to Komisja Gubernialna postanowiła przekazać niniejsze postanowienie pod rozporządzenie Rządu Gubernialnego w celu wyjaśnienia wskazanych kwestii.

Oryginał podpisali: Przewodniczący i Członkowie Komisji

Za zgodność z oryginałem: Stały Członek Komisji [podpis] / Za Sekretarza Komisji [podpis]

k. 19 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Łomżyńska Gubernialna Komisja ds. Chłopskich

20 lipca 1911 r., nr 2771, Łomża

W odpowiedzi na nr 3437 z 16 lipca 1911 r.

Do Rządu Gubernialnego Łomżyńskiego.

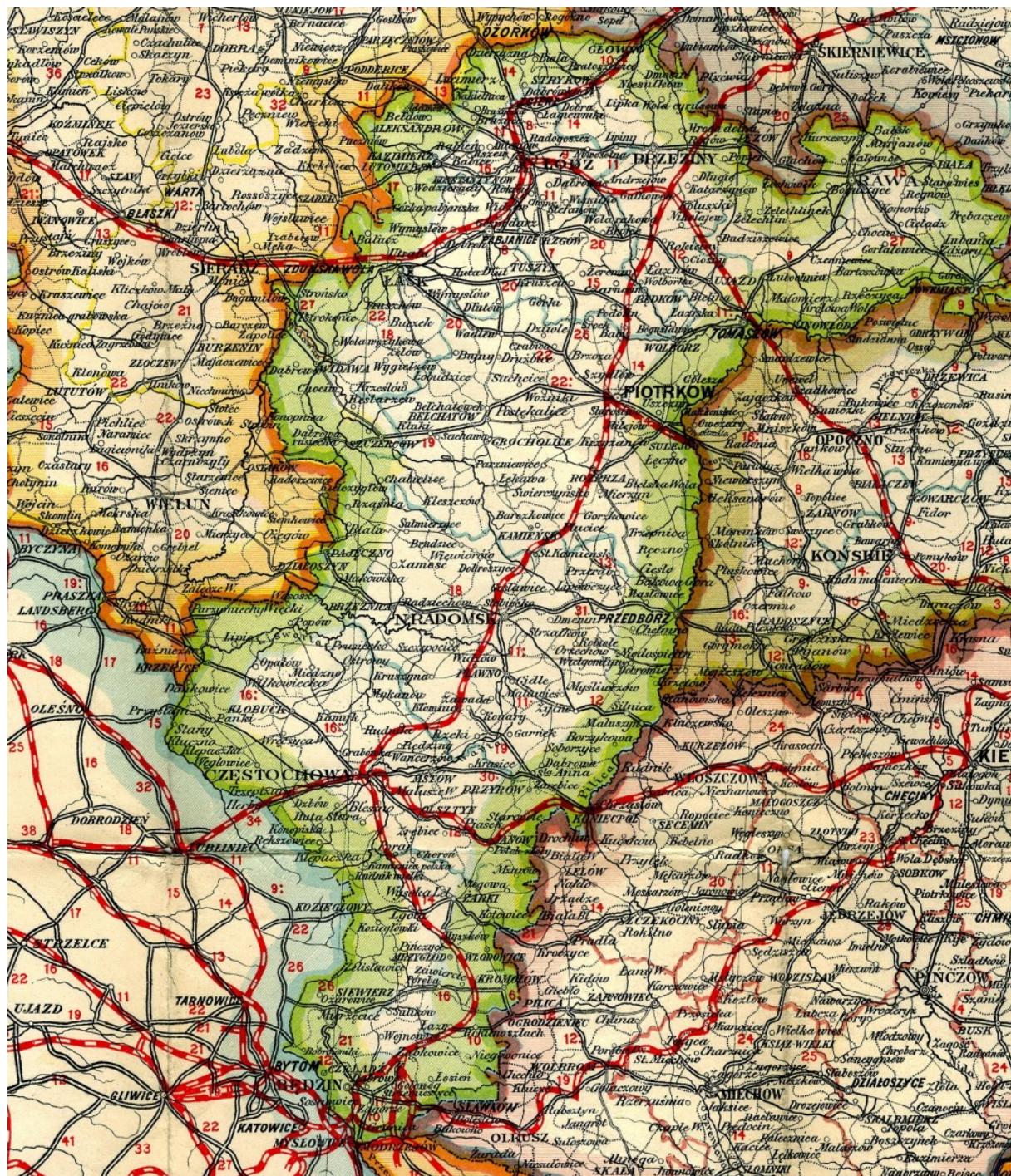
W piśmie z 25 lipca 1909 r. nr 2905 Rząd Gubernialny Łomżyński przekazał Komisji Gubernialnej: 1. projekt nowego regulacyjnego planu miasta Ostrołęki, zawarty w dzienniku ostrołęckiego Urzędu Powiatowego z 11 lipca 1902 r. nr 141; 2. plan (zdjęcie z 1891 r.) ziem chłopskich wsi Konstantynówka, proponowanych dołączenia do terytorium miasta; i: 3. opinię Komisarza powiatu ostrołęckiego z 6 września 1902 r. nr 1096.

Biorąc pod uwagę, iż ani samego regulacyjnego planu, ani chociażby projektowanego szkicu z przedstawieniem obecnych i proponowanych granic miasta Ostrołęki Rząd Gubernialny nie przekazał Komisji, oraz że wspomniany opisowy projekt regulacji granic (wspomniany wyżej załącznik nr 1) jest daleko niewystarczający dla osądzenia celowości wywłaszczenia chłopskich ziem pod rozszerzenie terytorium miejskiego, Komisja Gubernialna nie uznała za możliwe wyrażenie swojej opinii w tej sprawie, co zostało przekazane w piśmie Komisji z 28 maja br.

Obecnie Rząd Gubernialny w piśmie z 16 lipca br. nr 3437, powołując się na załączony do swojego pierwszego pisma nr 2905 i znajdujący się w Komisji projekt nowego regulacyjnego planu просi o bliższe wyjaśnienie, jakiż to jeszcze plan jest potrzebny Komisji. Zapytanie to zostało spowodowane najwyraźniej przez nieporozumienie, ponieważ, jak to wynika z przywołanego na początku wyliczenia załączników, Rząd Gubernialny nie przekazał Komisji regulacyjnego planu, a przysłany „projekt planu” to nie więcej niż spisane w dzienniku Urzędu Powiatowego rozważania; Komisja zaś, jak to wskazano w jej piśmie nie potrzebuje słownego opisu, a jest jej potrzebny regulacyjny plan z nakreśleniem granic miasta Ostrołęki w ich obecnym i planowanym zgodnie z regulacją kształcie.

Zatem, zwracając zgodnie z pismem nr 3437 wspomniany wyżej projekt nowego regulacyjnego planu miasta Ostrołęki, zawarty w dzienniku ostrołęckiego Urzędu Powiatowego, oraz opinię Komisarza nr 1096 Komisja dodaje, iż plan chłopskich ziem wsi Konstantynówka póki co nie może być wysłany, jako że jest potrzebny w celu zrealizowania postanowienia Komisarza odnośnie granicznego sporu chłopów ze wspomnianej wsi.

Stały Członek Komisji [podpis], P.O. Sekretarza Komisji [podpis]

GUBERNIA PIOTRKOWSKA

ARCHIWA PAŃSTWOWE W ŁODZI, PIOTRKOWIE TRYBUNALSKIM
(W TYM ODDZIAŁ W TOMASZOWIE MAZOWIECKIM)

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, 39-2 Kancelaria Gubernatora Piotrkowskiego, sygn. 1368

Tajne Akta Kancelarii Gubernatora Piotrkowskiego

**Część korespondencji dotyczącej utworzenia miasta
Sosnowiec [dosł. Sosnowice] i zmianie stanowisk
w Magistracie tego miasta.**

Rozpoczęto 26 czerwca 1902 roku, ukończono [brak daty].

k. 1-6.

Rada Państwowa zjednoczonych Departamentów Praw i Ekonomii Państwowej.

4 maja 1902 r., nr 91.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

O utworzeniu miasta z miejscowości Sosnowiec [dosł. Sosnowice] w powiecie będzińskim Guberni Piotrkowskiej i z przylegających do niej osiedli.

Zjednoczone Departamenty Praw i Ekonomii Państwowej, rozpatrzywszy niniejsze w obecności Towarzyszy Ministrów: Spraw Wewnętrznych – Tajnego Radcy Zinov'eva, Finansów – Tajnego Radcy Dmitrieva i Dróg Łączności, Towarzysza Państwowego Kontrolera oraz dowódcy oddzielnego korpusu straży granicznej, który przybył w celu złożenia wyjaśnień, a także przy udziale Towarzysza Sekretarza Państwa, nie napotkały w zasadzie na przeskody aby uczynić zadość prośbie Ministra Spraw Wewnętrznych o utworzeniu z miejscowości Sosnowiec [dosł. Sosnowice] wraz z przylegającymi do niej miejscowościami miasta na projektowanych podstawach.

Przechodząc następnie do uwag poczynionych przez przedstawicieli urzędów związanych z tą sprawą, Departamenty uznały za możliwe, zgodnie z oświadczeniem Ministerstwa Finansów, omówienie w ramach ustanawianego umocowania prawnego, aby w granicach miasta w odległości 50 sażni od granic zakazać wznoszenia budowli z zastrzeżeniem, aby zasada ta odnosiła się jedynie do nowych budynków z pominięciem tych mogących już istnieć we wspomnianym pasie.

Co zaś tyczy się uwag Ministerstwa Dróg Łączności, dotyczących tego: 1. aby pas odosobniający linię kolej leżący w granicach przyszłego miasta nie był do niego włączony; 2. aby drogi i ulice użyteczności publicznej znajdujące się we wspomnianym pasie zostały włączone w granice miasta na jego rachunek; 3. aby w związku z planowanym zakazem możliwości wznoszenia budynków na ziemiach sąsiadujących bezpośrednio z pasem odosobnienia zobowiązać miasto do przeprowadzenia ulicy o szerokości 10 sążni wzduż całego wspomnianego pasa w granicach miasta – to te uwagi zdaniem Departamentów zostają oddalone poprzez końcowe wyjaśnienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. I rzeczywiście, wykluczenie pasa należącego do kolei żelaznych z terenu powstającego miasta było by spręgnięte ze znacznymi niedogodnościami, ponieważ, jak to wynika z przedstawionego planu miejscowości, wspomniany pas dzieli przyszłe miasto praktycznie na pół i należałyby je wtedy stworzyć z dwóch praktycznie nie stykających się części. Przy tym znalezienie się pasa odosobnienia w granicach miasta nie może przynieść żadnej szkody interesom kolei. Ministerstwo Komunikacji troszczy się przede wszystkim o pozostawienie tego pasa pod zarządem żandarmerii, jak również o to, aby nieruchomości należące do kolei nie zostały obciążone podatkami na rzecz miasta. Jednakże rozumie się to samo przez siebie, że prawa i obowiązki żandarmerii, ustanowione na podstawie ogólnie obowiązujących praw, nie ulegną zmianie w wyniku podjęcia proponowanych kroków. Jednocześnie, w wyniku wydanego już przez Radę Państwową rozporządzenia (NAJWYŻSY rozkaz z 15 maja 1901 r.) ziemie, zajęte przez linie kolejowe, jak również wszelkie budynki wzniesione na tych ziemiach i niezbędne do funkcjonowania kolei, nie będą objęte opłatami od ich wartości. Na koniec co zaś tyczy się bezpieczeństwa przeciwpożarowego budynków należących do kolei, to jest ono w wystarczającym stopniu zagwarantowane poprzez załącznik do art. 153 ogólnej ustawy o rosyjskiej kolei, dotyczący zabudowań w pobliżu linii kolejowej, zatem włożenie na karb tworzącego się miasta nowych zobowiązań i ograniczeń w tym samym celu było by tym bardziej zbędne, że wraz z utworzeniem zarządu miasta porządek w miejscowości, również i w odniesieniu do obszaru bezpieczeństwa przeciwpożarowego, na pewno wzrośnie, a zatem zabudowania należące do kolei, jak można mieć nadzieję, będą odgraniczone od zagrożenia pożarem w każdym razie nie w mniejszym stopniu niż obecnie. W związku z powyższym, oraz biorąc pod uwagę oświadczenie Towarzysza Ministra Komunikacji dotyczące tego, iż nie nalega on na uzupełnienie wydawanego prawa o wskazania dotyczące wspomnianych wyżej zagadnień, Departamenty ze swojej strony uznają za zbędne ustanowienie jakichkolwiek oddzielnych zasad dla miasta Sosnowiec [dosł. Sosnowice] odnośnie tych kwestii.

Przechodząc dalej do rozpatrzenia wniosków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Zjednoczone Departamenty zatrzymały się na następującym:

1. W dziale I przedstawiono ogólny spis miejscowości, które powinny wejść w obszar nowopowstającego miasta wraz z odniesieniem do załączonego planu oraz z komentarzem, iż Ministrowi Spraw Wewnętrznych przekazuje się, aby następnie, wraz z odpowiednimi urzędami, podniósł w ustanowionym porządku kwestię dokładniejszego określenia wszystkich tych ziem, które powinny zostać włączone w granice zakładanego miasta, jak również zatroszczył się o podjęcie kroków w celu sporządzenia dla nich planu zabudowy.

Uważając za niefortunne odniesienie się w prawie do niezatwierdzonego planu i sugerując jego pominięcie, Departamenty uważają jednocześnie za konieczne wskazać, iż Minister Spraw Wewnętrznych jest zobowiązany zatroszczyć się o jak najszybsze sporządzenie planu i przedstawienie go do zatwierdzenia w obowiązującym porządku, ponieważ od dokładnego określenia granic miasta zależy również kwestia nałożenia obowiązku podatkowego na nieruchomości na korzyść miasta.

2. W dziale II wskazano, że w mieście Sosnowcu [dosł. Sosnowicach] zostanie utworzony magistrat z prezydentem na czele, składający się z osób na odpowiednich stanowiskach w składzie ustanowionym przez Ministra Spraw Wewnętrznych w uzgodnieniu z Warszawskim General-Gubernatorem.

Odnośnie tego postanowienia Zjednoczone Departamenty zauważły, że chociaż jest ono zgodne z ustanowionym w nadwiślańskich guberniach porządkiem, na mocy którego skład zarządów miejskich, jak również wysokość wydatków na ich utrzymanie są określone przez władze administracyjne, to sam ten porządek, nie mający żadnej podstawy prawnej i objaśniany przez przyczyny natury historycznej, jawi się w licznych aspektach jako niewygodny i niepożądany. A ponieważ w obecnych warunkach nie ma już konieczności zachowania go, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych powinno wypracować odpowiednie zasady zarządzania miastem i przedstawić je do zatwierdzenia w ustanowionym porządku.

Podzielając powyższy pogląd, Departamenty jednakowoż biorą pod uwagę, że, zgodnie z potwierdzeniem Tajnego Radcy Zinov'eva, w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych sporządzane są już propozycje odnośnie niniejszej kwestii, które zostaną przedstawione po zakończeniu prac nad nimi Radzie Państwowej pod rozpatrzenie. W związku z tym nie ma konieczności wydawać Ministrowi Spraw Wewnętrznych dyspozycji w tym zakresie.

Nie napotykając zatem przeszkód przeciwko zatwierdzeniu postanowienia wyłożonego w dziale II, Zjednoczone Zgromadzenie zauważło jedynie, iż magistraty w miastach podlegających Warszawskiemu Generalowi-Gubernatorowi podlegają albo urzędowi powiatowemu, albo bezpośrednio rządom gubernialnym. Do tej drugiej kategorii należą magistraty nie tylko miast gubernialnych, ale też dwóch miast powiatowych: Łodzi i Włocławka. Dlatego też dla uniknięcia wątpliwości warto wspomnieć, że magistrat miasta Sosnowiec [dosł. Sosnowice] podlega urzędowi powiatowemu.

Kierując się przywołanymi osądami Zjednoczone Departamenty Praw i Ekonomii Państwowej postanawiają:

I. Miejscowość Sosnowiec [dosł. Sosnowice] w powiecie będzińskim Guberni Piotrkowskiej wraz z przylegającymi do niego osadami, powstały na ziemiach majątków szlacheckich Gzichów i Sielce, oraz wsi chłopskich: Stary Sosnowiec, Pogoń, Ostrogóra, Sielce, osady Radocha i siedziby Blumentala z Niwki, wraz z podlegającymi [kolejom] częściami ziem Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej połączyć w miasto pod nazwą Sosnowiec [dosł. Sosnowice].

II. Utworzyć w mieście Sosnowiec [dosł. Sosnowice] magistrat z prezydentem na czele na ogólnych zasadach przyjętych w guberniach Królestwa Polskiego, z podporządkowaniem tego magistratu urzędowi powiatowemu.

III. Objąć miasto Sosnowiec [dosł. Sosnowice] zasadami, zawartymi w załączniku do artykułu 830 (uwaga 2.) prawa krajowego / stanowego [?] (zbiór praw t. IX wyd. 1899 r.).

IV. W granicach miasta Sosnowiec [dosł. Sosnowice] zakazać wznoszenia nowych budowli w odległości mniejszej niż 50 sążni od granicy państwa.

V. Ustanowić na korzyść miasta Sosnowiec [dosł. Sosnowice] pobór podatków od nieruchomości na podstawach ustanowionych dla miasta Warszawy w posiadającej NAJWYŻSZE zatwierdzenie z 2 lipca 1871 r. decyzji Komitetu ds. Królestwa Polskiego (zbiór aktów prawnych, art. 641) oraz posiadającej NAJWYŻSZE zatwierdzenie z 30 maja 1888 r. opinii Rady Państwowej (zbiór aktów prawnych, art. 618), z zachowaniem przy tym następujących zasad: 1. spod opodatkowania w mieście Sosnowiec [dosł. Sosnowice] wyjęte zostają, niezależnie od nieruchomości wymienionych w artykule 2 decyzji Komitetu ds. Królestwa Polskiego posiadającej NAJWYŻSZE zatwierdzenie z 2 lipca 1871 r. budynki rządowe w tych ich częściach, które są zajęte przez instytucje państwowie, a także budynki rządowe i części budynków, które zajęte są przez oficerów, urzędników i urzędników niższego szczebla, wchodzących w skład jednostek wojskowych; oraz: 2. podatek w mieście Sosnowiec [dosł. Sosnowice] będzie pobierany w wysokości trzech procent od dochodu brutto z nieruchomości i w wysokości jednej czwartej procenta od szacowanej wartości przestrzeni niezabudowanych, nie przynoszących dochodu.

VI. Zalecić Ministrowi Spraw Wewnętrznych, aby: 1. zatroszczył się o dokładne określenie, wraz z podlegającymi mu jednostkami, granic miasta Sosnowiec [dosł. Sosnowice], a także o jak najszybsze sporządzenie dla niego planu i przekazanie go w dalszej kolejności do zatwierdzenia w ustanowionym porządku; oraz: 2. określił, za zgodą Warszawskiego Generała-Gubernatora, skład magistratu wspomnianego miasta.

Oryginał podpisali: Eduard Friš”, A. Polovcev”, P. Semenov”, I. Šamšin”, A. Saburon”, Baron A. Ikkokul’[?], S. Markov”, T.[?] Terner”, A. Ivašenkov”, P. Saburov”, N. Šidlovskij, V. Čerevanskij, V. Verhovskij, V. Mâcoedov”-Ivanov”, N. Zinov’ev”, M. Dmitriev”, D. Filosofov”.

Zatwierdził: Sekretarz Stanu G. Šamšin”

k. 47-48.

Kopia. Poufne.

M.S.W., Gubernator Piotrkowski, nr 19250, 5 grudnia 1902 r., Piotrków

Do J.W.P. M.A. Danil’čuka, Naczelnika powiatu będzińskiego.

Miłościwy Panie Mikołaju Arseniewiczu,

Rozkazem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 10 listopada br. nr 58 na stanowisko Architekta Miejskiego nowopowstałego miasta Sosnowiec [dosł. Sosnowice] została wyznaczona zgodnie z moją propozycją osoba pochodzenia rosyjskiego, polecona mi przez Pana Przewodniczącego Komitetu Techniczno-Budowlanego, a mianowicie Akademik Architektury Cywilny Inżynier, emerytowany Sekretarz Kolegialny Stepan" Byševskij.

Przewidując, iż ze zrozumiałych dla Pana względów p. Byševskij, będąc niezaznajomionym z miejscowymi warunkami może, przynajmniej w pierwszym okresie swojej działalności, łatwo napotkać na pewne uprzedzenia, a może i nawet spotkać się z nieprzyjaznym stosunkiem ze strony otaczających go osób prywatnych, jak i specjalistów-techników (spośród których niektórzy, jak wiadomo, mieli nadzieję na otrzymanie zajętego przez niego stanowiska), polecam Jaśnie Wielmożnemu Panu, aby na mocy swoich wpływów odgrodził p. Byševskiego od wpływów nieprzyjaznych mu elementów i pomógł mu zająć to normalne i eksponowane stanowisko, do którego technik ten, osobiście rekomendowany przez Tajnego Radcę Kitnera, sądząc po przedstawionych przez niego świadectwach ukończenia dwóch wyższych techniczno-budowlanych uczelni (Akademii Sztuk Pięknych i Instytutu Inżynierów Cywilnych), ma pełne prawo.

Proszę przyjąć zapewnienie o moim rzeczywistym szacunku i oddaniu.

[dalsze materiały w języku polskim]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, RGP-3WA Rząd Gubernialny Piotrkowski, sygn. 3094

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

Wydział Administracyjny, Referat Pierwszy

O pomiarze terenów miasta Sosnowiec* i sporządzeniu planu regulacyjnego.

Rozpoczęto 27 sierpnia 1902 roku, ukończono [brak daty].

*W oryginalnym tekście rosyjskim używana jest stara nazwa „Sosnowice”, miejscami w niepoprawnej formie „Sosnowica”. Słownik geograficzny z lat 1880-1906 [SGKP] podaje już nazwę współczesną w brzmieniu „Sosnowiec” – taką też przyjęto w niniejszym tłumaczeniu.

k. 27.

Warszawski Generał-Gubernator, od Kancelarii Referatu 2.

19 kwietnia 1903 roku, nr 6379, Warszawa

Do Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

W związku z pismem Pana Ministra Spraw Wewnętrznych z 27 lutego bieżącego roku nr 2119 oraz na podstawie art. 6. opinii Rady Państwowej, posiadającej NAJWYŻSZE zatwierdzenie z 27 stycznia 1903 r., dotyczącej zmiany porządku zatwierdzania spraw gospodarczych w miastach Kraju Nadwiślańskiego, mam zaszczyt zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana, że ze swojej strony nie widzę przeszkód aby przekazać ze środków miasta Sosnowiec czternaście tysięcy trzysta jedenaście rub. 50 kop. na prace związane z pomiarami miasta i sporządzenie regulacyjnego planu, na podstawach zawartych w postanowieniu podlegającego Panu Rządu Gubernialnego w dzienniku z 25 lutego.

W załączniu zwracam warunki pomiarów, kosztorys i sytuacyjny plan Sosnowca.

PO Generała-Gubernatora, jego Zastępcą Senator [podpis], Zarządzający Kancelarią [podpis]

k. 32.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

Prośba Januarego Władysława dwojga imion, syna Jana Starzyńskiego, przysięgłego geometry 2. kl., zamieszkującego w Warszawie przy ul. Wspólnej 53.

Ukończywszy pomiary miasta Rawy i południowych obrzeży miasta Warszawy oraz dowiedziawszy się o oczekujących pracach pomiarowych związanych ze zdjęciem i sporządzeniem planu miasta Sosnowiec, mam zaszczyt najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana, aby przydzielił mi te prace, które dzięki swojemu doświadczeniu, nabytemu podczas zdjęć miast, za pomocą nabytego specjalnie do tego typu prac dokładnego [nieczytelne] instrumentu oraz znaczającej liczby pomocników – dobrze przygotowanych geometrów, posiadających doświadczenie przy pomiarze terenów miejskich – jestem w stanie wykonać w bardzo krótkim terminie.

Jeśli Jaśnie Wielmożny Pan raczy wybrać mnie do wykonania niniejszym wskazanych prac pomiarowych miasta Sosnowiec, to mogę takowe rozpocząć w ciągu dwóch tygodni i ukończyć je przed terminem, wskazanym we wstępnych warunkach.

Zaświadczenie o zdjęciu i sporządzeniu przeze mnie planów części miasta Warszawy oraz o przyjęciu tego zdjęcia przez Magistrat, wydane mi przez Pana Prezydenta miasta Warszawy, może być przeze mnie przedstawione w każdym momencie.

January Władysław Starzyński.

Warszawa, ul. Wspólna 53, 10 maja 1903 r.

k. 77-78.

Do protokołu z posiedzenia Sosnowieckiego Miejskiego Magistratu z 14 marca 1903 r. w sprawie określenia granic Sosnowca.

Oddzielna opinia w sprawie włączenia w granice miasta Sosnowiec fabryki „Deichsel i spółka”.

Na posiedzeniu Komisji do ustalenia granic miasta Sosnowiec 14 marca 1903 r. większość Członków Komisji, jeśli chodzi o kwestię włączenia fabryki Deichsela w granice miasta, opowiedziała się za wyłączeniem jej z granic miasta. Jednakże niżej podpisani pozostali przy innym zdaniu, [a mianowicie,] że fabrykę Deichsela należy włączyć w granice miasta na poniższych podstawkach:

1. Fabryka Deichsela jest położona na ziemiach częściowo dworskich, a częściowo chłopskich [zwanych] Sielcami, który to majątek na mocy NAJWYŻSZEGO ukazu wchodzi

w granice miasta, dlatego też wykluczenie fabryki Deichsela jawi się jako samowolne naruszenie NAJWYŻSZEGO ukazu.

2. Podczas zaznajomienia się na miejscu z położeniem fabryki Deichsela i Spółki dokładnie widać, jak zabudowania podchodzą pod samą fabrykę i jak miasto najwyraźniej stara się rozbudowywać w jej kierunku; przyczyna jest zrozumiała – tutaj znajdują się doskonałe grunty budowlane, wysokie suche miejsce, szosa prowadząca do samego zakładu; tutaj też w bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się Kolej Iwanogrodzko-Dąbrowska – wszystko to obiecuje rozwój miasta w tym miejscu.

3. Fabryka Deichsela w celu przewożenia ciężkich ładunków nieustannie będzie korzystać z miejskich ulic, dróg, szos, których utrzymanie spoczywa jako ciężkie brzemię na miejskim skarbcu, a przy tym po wykluczeniu fabryki Deichsela z granic miasta nie będzie ona brać najmniejszego nawet udziału w [pokryciu] wielkich wydatków na utrzymanie miejskich dróg łączności.

Na koniec, liczne zabudowania wokół fabryki wyślizgną się spod należnego nadzoru i w ten sposób w bezpośrednim sąsiedztwie miasta powstaje osiedle – gniazdo wszystkich możliwych chorób zakaźnych, przy czym zaludnione przez podejrzany element społeczeństwa.

Na podstawie wyłożonych powyżej argumentów niżej podpisani uważają za konieczne włączenie fabryki Deichsela w granice miasta Sosnowiec.

[podpisy]

k. 86.

Plan miasta Sosnowiec. Skala 1:10000

Projektowane nazwy ulic miasta Sosnowiec.

1. Aleksandrowska, 2. Aleja, 3. Będzińska, 4. Bracka, 5. Browarna, 6. Bukowa, 7. Warszawska, 8. Wiejska, 9. Wielka, 10. Wesoła, 11. Wodna, 12. Wilcza, 13. Wronia, 14. Wspólna, 15. Wysoka, 16. Gampera, 17. Główna, 18. Gliniana, 19. Górska, 20. Grochowa, 21. Grzybowa, 22. Graniczna, 23. Daleka, 24. Dworska, 25. Dziką, 26. Dietla, 27. Dobra, 28. Długa, 29. Dolna, 30. Dębowa, 31. Dziewicza, 32. Katarzyny, 33. Żabia, 34. Żelazna, 35. Żytnia, 36. Zagórska, 37. Zamkowa, 38. Zielona, 39. Zimna, 40. Złota, 41. Iwanogrodzka, 42. Kaliska, 43. Kałuszyńska [?], 44. Kamienna, 45. Karpacka, 46. Kowalska, 47. Kolejowa, 48. Konstantynowska, 49. Kordonowa, 50. Krótka, 51. Kościelna, 52. Krakowska, 53. Krzywa, 54. Kręta, 55. Kuźnica, 56. Lipowa, 57. Ludwika, 58. Leśna, 59. Mała, 60. Modrzejowska, 61. Mostowa, 62. Naftowa, 63. Niemiecka, 64. Niecała, 65. Niwecka, 66. Nikołajewska, 67. Niska, 68. Nowa, 69. Nowopogońska, 70. Objazd, 71. Orla, 72. Ostrogórska, 73. Pańska, 74. Parkowa, 75. Piekarska, 76. Piaskowa, 77. Piotrkowska, 78. Płocka, 79. Plebańska, 80.

Placowa, 81. Policyjna, 82. Polna, 83. Poprzeczna, 84. Prosta, 85. Przechodnia, 86. Przejazd, 87. Pruska, 88. Pusta, 89. Robotnicza, 90. Radocha, 91. Realna, 92. Renarda, 93. Rzymska, 94. Rudna, 95. Rybna, 96. Rysia, 97. Rzeczna, 98. Sadowa, 99. Swobodna, 100. Sielecka, 101. Składowa, 102. Sławkowska, 103. Sąsiedzka, 104. Średnia, 105. Stacyjna, 106. Stara, 107. Starososnowicka, 108. Staropogońska, 109. Teatralna, 110. Ciepła, 111. Cicha, 112. Towarowa, 113. Topolowa, 114. Targowa, 115. Tyska, 116. Wąska, 117. Fabryczna, 118. Floriańska, 119. Chemiczna, 120. Chłodna, 121. Cerkiewna, 122. Czeladzka, 123. Czarna, 124. Czysta, 125. Schoena, 126. Szkolna, 127. Szeroka, 128. Szczodra, 129. Jasna, 130. Jastrzębia.

Prezydent miasta Sosnowiec [podpis], Honorowi Radni [podpisy], Członkowie Komisji [podpisy]

k. 93-94.

Sporządzono w Sosnowieckim Magistracie Miejskim, 12 czerwca 1904 roku.

Protokół z posiedzenia.

W piśmie Pana Naczelnika powiatu będzińskiego z 27 października ubiegłego roku nr 3593 został przekazany Magistratowi kontrakt, zawarty 6 października ubiegłego roku pomiędzy Rządem Gubernialnym Piotrkowskim a przysięgłym geometrą 2. klasy Władysławem Januarem Starzyńskim na wykonanie prac pomiarowych ziem i sporządzenie planu regulacyjnego miasta Sosnowiec.

Obecnie zamiar ten jest w trakcie realizacji. W związku z tym Członkowie Magistratu, podczas posiedzenia w dniu dzisiejszym omawiali kwestię konieczności utworzenia oddzielnej komisji do spraw regulacji w wyniku następujących rozważań: Sosnowiec do momentu swojego przeobrażenia był zabudowywany w wyjątkowych okolicznościach. Przy prawie, zabraniającym wznoszenia zabudowy w miejscu, w którym obecnie rozciąga się miasto, budynki wznoszone były ukradkiem, a zatem bez żadnego planu i jakiekolwiek regulacji, w związku z czym powstało wiele wąskich i krzywych ulic oraz zaulek. Z tego powodu, jak również z powodu istnienia w Sosnowcu licznych pustych placów, należących do prywatnych spółek i osób, podczas regulacji mogą wynikać różne protesty ze strony zainteresowanych odnośnie sytuacji, dla wyjaśnienia których było by korzystnym utworzenie oddzielnej komisji.

Uznawszy powołanie takiej komisji nie tylko za nadzwyczaj korzystne, ale i konieczne, Członkowie Miejskiego Magistratu postanowili sporządzić imienną listę członków oddzielnej komisji do spraw regulacji miasta i przedstawić takową przy niniejszym protokole pod zatwierdzenie Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni.

Na tym niniejszy protokół zakończono i podpisano.

Prezydent [podpis], Honorowi Radni [podpisy], Radny-Sekretarz [podpis]

k. 95-96.

Spis Członków Komisji do spraw Regulacji miasta Sosnowiec w powiecie będzińskim.

[nazwy kolumn:] Liczba porządkowa, Imię i nazwisko, Funkcja/Ranga

1. Aleksander Aleksandrowicz Sofronow”, Prezydent miasta Sosnowiec
2. Stefan Antonowicz Byszewski, Architekt Miejski
3. Władysław January Starzyński, Przysięgły Geometra 2. klasy

Honorowi Radni:

4. Henryk Henrykowicz Dietel, Fabrykant
5. Ludwik Ludwikowicz Mauve, Pełnomocnik [spółki] „Hrabia Renard”
6. Franz Bogdanowicz Schoen, Fabrykant
7. Stanisław [skreślone: Ignatiewicz, dopisane:] Henrykowicz Reicher, Kupiec 1. Gildii
8. Jan Wilhelmowicz Meyerhold, Właściciel nieruchomości-Fabrykant
9. Stefan Izydorowicz Mrokowski, Właściciel nieruchomości
10. Jakub Stefanowicz Kloss, Inżynier
11. Oskar Florianowicz Preis, Inżynier
12. Alfons Karolowicz Jung, Inżynier
13. Jakub Niłowicz Neufeld, Doktor-Właściciel nieruchomości

Prezydent [podpis]

Osoby wymienione w powyższej liście zatwierdzić jako członków komisji do spraw regulacji Sosnowca. 3 lipca 1904 r.

Radca [podpis], Wice-Gubernator, Zastępca [podpis], Wykonał: Gubernator [podpis]

k. 97 [?]

Dyrektor Kancelarii Warszawskiego Generała-Gubernatora, Od Referatu 2.

15 [?] lipca 1904 roku, nr 15665, Warszawa

Do Jaśnie Wielmożnego Pana K. K. Millera.

Jaśnie Wielmożny Panie Konstanty Konstantynowicz,

W piśmie z 9 czerwca br. nr 4154 Jaśnie Wielmożny Pan raczył przekazać spis nazw ulic w mieście Sosnowiec, przy czym trzy ulice proponuje się nazwać od nazwisk sosnowieckich przemysłowców (Dietla, Gampera i Renarda).

W związku z tym, że zgodnie z przyjętym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych porządkiem składania podań o ustanowienie nazw ulic od nazwisk działaczy miejskich są one przedstawiane do NAJWYŻSZEGO zatwierdzenia tylko w przypadku, jeśli znana osoba opuściła podobne [? zmarła ?] oficjalne stanowisko w mieście, mam zaszczyt prosić Jaśnie Wielmożnego Pana aby nie odmówił Pan prośbie oznajmić, czy nalega Pan na to, aby niektóre ulice w Sosnowcu nazwać od nazwisk miejscowych przemysłowców.

Proszę przyjąć, miłościwy Panie, zapewnienie o moim szacunku i oddaniu. [podpis]

k. 100-101.

M.S.W., Magistrat miasta Sosnowiec, powiat będziński Guberni Piotrkowskiej

26 lipca 1904 roku, nr 16493, Sosnowiec, Wydział Administracyjny

Do Referatu Miejskiego z oświadczeniem geometry Starzyńskiego.

Do Naczelnika powiatu będzińskiego.

W związku z rozpoczęciem przez geometrę Starzyńskiego prac związanych z pomiarem ziem miasta Sosnowiec i sporządzeniem regulacyjnego planu, w pismach z 5 kwietnia br. zwróciłem się do Zarządu Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej (nr 6978) i Zarządu Drogi Żelaznej Nadwiślańskiej (nr 6979) z prośbą o wydanie odpowiedniego rozporządzenia, aby w przypadku konieczności upoważnione przez te Zarządy osoby wskazywały przeprowadzającemu pomiary geometrze granice nieruchomości należących do kolei, udzielały niezbędnych objaśnień i podejmowały rozmowy z Magistratem odnośnie kwestii wytyczenia nowych ulic. Na wspomniane wyżej pisma od Zarządów Dróg Żelaznych do tej pory nie otrzymał żadnej odpowiedzi, a geometra Starzyński w piśmie z 23 lipca br. zawiadomił mnie, że Zarządy tych dróg wydały rozporządzenie podlegającym im osobom, aby nie zezwalały na jakiekolwiek zdjęcia na ziemiach, należących do kolei i zabraniały nawet połączenia jednej części miasta z drugą z pomocą pomiarów istniejących w mieście przejazdów [kolejowych].

Biorąc pod uwagę, iż z powodu podobnych ograniczeń ze strony Zarządu Dróg Żelaznych może nastąpić zatrzymanie miejscowych prac, niniejszym załączając oświadczenie geometry Starzyńskiego mam zaszczyt najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o

wstawiennictwo u Wyższych Władz w celu nakłonienia kolei, aby nie stawała przeszkód przy pomiarach miasta.

Prezydent [podpis], Radny-Sekretarz [podpis]

k. 128.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

Prośba przeprowadzającego pomiary Sosnowca przysięgłego geometry 2. klasy Januarego Władysława Starzyńskiego.

Załączając zaświadczenie odkomenderowanego przez Jaśnie Wielmożnego Pana sosnowieckiego Architekta o przeprowadzeniu rewizji sporządzonych przeze mnie planów Sosnowca mam zaszczyt prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o asygnowanie mi kolejnej, drugiej części wynagrodzenia zgodnie z par. 10 Kontraktu.

January Władysław Starzyński, Piotrków, 3 października 1905 r.

k. 141.

M.S.W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Budowlany, Referat Inżynieryjny

Nr 33, 29 stycznia 1907 r., Piotrków

Do Wydziału Administracyjnego.

Wydział Budowlany niniejszym przekazuje pod dalsze rozpatrzenie przedstawione przez geometrę Starzyńskiego oryginalne plany szczegółowego zdjęcia miasta Sosnowca (na 21 planszach), dwie kopie szczegółowego zdjęcia miasta (na 22 planszach każda), dwie siatki trygonometryczne (każda na pięciu planszach), jeden ogólny plan sieci trygonometrycznej w skali 400 sążni na jeden cal angielski, wyliczenia trygonometryczne (w dwóch zeszytach) i trzy szczegółowe rejestyry pomiarowe.

Gubernialny Inżynier [podpis]

k. 151.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

Prośba Zarządu Stowarzyszenia kopalni węgla kamiennego, kopalni i fabryk Sosnowca z siedzibą w Warszawie przy ul. Włodzimierzowskiej nr 6.

W związku z tym, że Magistrat miasta Sosnowiec zwrócił się do sosnowieckiego Stowarzyszenia z prośbą o nieodpłatne odstępstwo na korzyść miasta kilku działek pod urządzenie projektowanych ulic i kanałów, oraz biorąc pod uwagę, iż istniejący plan miasta nie posiada jeszcze NAJWYŻSZEGO zatwierdzenia, Zarząd ma zaszczyt najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana, aby nie odmówił wyjaśnień, czy można z całą pewnością przyjąć, że zatwierdzone przez Rząd Gubernialny Piotrkowski kierunki ulic i kanałów nie będą podlegać już żadnym zmianom, które mogłyby nieść za sobą konieczność wyburzenia budynków, wzniesionych wzdłuż wspomnianych ulic na podstawie rozporządzenia Rządu Gubernialnego.

Zarząd Stowarzyszenia kopalni węgla kamiennego, kopalni i fabryk miasta Sosnowca.
[podpis]

Warszawa, 3/16 czerwca 1908 r., dołączono: 2 znaczki skarbowe o wartości 75 kopiejek.

k. 154.

Naczelnik powiatu będzińskiego Guberni Piotrkowskiej, Wydział Miejski

Nr 25503, 7 lipca 1908 r., Będzin

Do Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

Raport.

W odpowiedzi na pismo z 15 czerwca br. nr 3926 mam zaszczyt donieść Jaśnie Wielmożnemu Panu, że zgodnie z otrzymanym od Przysięgłego Geometry Starzyńskiego zawiadomieniem wszystkie prace związane z pomiarami miasta Sosnowca zostały przez niego ukończone, a plany szczegółowych pomiarów, rejestry pomiarowe, a także plan istniejącego położenia miasta wraz z naniesieniem projektowanej regulacji ulic zostały przez niego przedstawione bezpośrednio Rządowi Gubernialnemu Piotrkowskiemu.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 156.

Kancelaria Warszawskiego Generała-Gubernatora, Od Referatu 2.

15 czerwca 1909 r., nr 12595, Warszawa

Do Gubernatora Piotrkowskiego.

Kancelaria, na polecenie Generalnego Gubernatora, przekazując w załączniku otrzymaną przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prośbę właścicieli nieruchomości [zlokalizowanych] w Sosnowcu dotyczącą szybszego zatwierdzenia planu wspomnianego

miasta prosi Jaśnie Wielmożnego Pana o zawiadomienie na jakim etapie znajduje się ta sprawa, za zwoitem załącznika.

Dyrektor [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, RGP-3WA Rząd Gubernialny Piotrkowski, sygn. 915

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

O sporządzeniu regulacyjnych planów miast Guberni Piotrkowskiej.

Część I

Rozpoczęto 17 sierpnia 1872 roku, ukończono 7 lutego 1897 roku.

k. 10-11 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Rząd Gubernialny Piotrkowski

Wydział Budowlany, Referat –

22 lutego 1874 roku, nr 82, Piotrków

Do Wydziału Administracyjnego Rządu Gubernialnego Piotrowskiego

Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, w związku z poleciением Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni z 18 lutego bieżącego roku nr 894 odnośnie sporządzenia planów miejskich [miast] Guberni Piotrkowskiej, na swoim Zgromadzeniu Ogólnym rozpatrzył plany miast Guberni Piotrkowskiej i wykazał, co następuje:

- 1) Spośród planów miast, znajdujących się urzędzie Guberni, obecnie [plany] Tomaszowa i Zgierza nie wymagają w chwili obecnej szczególnych zdjęć ziem, jako że zostały sporządzone niedawno, zgodnie z obowiązującym w Królestwie Polskim rozporządzeniem. Tym niemniej plany te, w celu naniesienia regulacji wskazanych miast i przedstawienia ich Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, powinny zostać [prześledzone?] pod kątem zgodności z Instrukcją i wzorcowym szkicem, przedstawionym przez Ministerstwo oraz uzupełnione wskazanymi niwelacjami. 2) Plany Będzina i Łodzi, których zdjęcia zostały wykonane w ciągu ostatnich kilku lat, są obecnie sporządzane dla miejscowych Urzędów zgodnie z kontraktami, zawartymi z prywatnymi Geometrami, na podstawie postanowień Królestwa, z naniesieniem na nie wszystkich należących do miast ziem znajdujących się poza granicami miejskich zabudowań. W celu przedstawienia go Ministerstwu po naniesieniu regulacji, plan

miasta Będzina powinien posiadać, zgodnie z kontraktem, egzemplarze zgodne ze wspomnianą Instrukcją Ministerstwa i wzorcowymi szkicami; co zaś tyczy się Łodzi, kontrakt na zdjście planu został zawarty przed ogłoszeniem wspomnianej Instrukcji, a zatem warunek jej zastosowania wobec planu nie był uwzględniony w kontrakcie – dlatego też koniecznym jest zobowiązanie Geometry sporządzającego plan miasta Łodzi, aby zamiast trzeciego egzemplarza sporządził dwa plany wskazanego miasta zgodnie ze wspomnianą Instrukcją i wzorcowymi szkicami, co swoją drogą zostało już przekazane ustnie temuż Geometrze w biurze Wydziału Budowlanego i wydano mu już w tym celu stosowne wytyczne. 3) Istniejące plany Piotrkowa, Noworadomska, Częstochowy, Rawy, Brzezin i Łasku, sporządzone 50 lat temu, zupełnie nie odpowiadają tak obecnemu obrazowi tych miast, jak i nie zawierają danych, przedstawionych w przywołanych powyżej postanowieniach Królestwa i Instrukcji Ministerstwa, i dlatego też w celu sporządzenia planów wymienionych miast koniecznym jest przeprowadzenie ich zdjęć na podstawie obowiązujących wskazań. O czym Wydział Budowlany ma zaszczyt zawiadomić Wydział Administracyjny w celu wydania stosownych rozporządzeń.

Gubernialny Architekt [podpis], Inżynier [podpis], Inżynier [podpis], Architekt [podpis]

k. 15-16 rv.

M.S.W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Administracyjny, Referat I

13 lutego 1875 r., Piotrków

Dziennik Administracyjny.

Wysłuchano: Departament Gospodarczy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w piśmie z 2 czerwca 1872 r. nr 6165 poprosił P. Naczelnika Guberni o udostępnienie na pewien czas planów miast Guberni Piotrkowskiej w związku z tym, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami w celu urządzania miast wydawane są oddzielne plany, posiadające Najwyższe zatwierdzenie, które powinny być przechowywane w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. W związku z tym, wraz z pismem z 19 grudnia 1872 r. nr 7958 Departamentowi Gospodarczemu zostały przekazane plany 9 miast z adnotacją, że 1) wszystkie te plany były zatwierdzone przez byłą Komisję Rządową Spraw Wewnętrznych; 2) na niektórych z tych planów zostały zmienione linie regulacyjne w stosunku do tych pierwotnie zatwierdzonych; 3) dla Łodzi i Będzina sporządzane są obecnie nowe plany wraz z projektem regulacji, które zostaną przedstawione Ministerstwu Spraw Wewnętrznych po ich zakończeniu do zatwierdzenia. W odpowiedzi na to pismo, [nieczytelne] marca 1873 r. Departament Gospodarczy w piśmie nr 2547 zawiadomił, iż plany te okazały się być sporządzone niezgodnie z obowiązującymi w tym obszarze przepisami i dlatego nie mogą służyć za wytyczne przy urządzaniu miast, jednocześnie prosząc o zawiadomienie, czy P. Naczelnik Guberni nie uznaje za możliwe i konieczne wydać rozporządzenia o sporządzeniu nowych planów w celu uregulowania miast Guberni Piotrkowskiej, zgodnie z wydaną w 1870 r. instrukcją i wzorcowymi szkicami. W

odpowiedzi na powyższe Departament Gospodarczy [nieczytelne] lipca 1873 r. w piśmie nr 3666 został powiadomiony, że nowe plany dla Łodzi i Będzina są już na ukończeniu i są sporządzane zgodnie z obowiązującą instrukcją, i zostaną przedstawione Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do zatwierdzenia. Co zaś tyczy się planów pozostałych miast, to w związku z tym, iż [tekst urwany].

Sprawozdanie: Zgodnie z kontraktem, zatwierdzonym postanowieniem Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego na posiedzeniu z 23 września 1871 roku, Geometra drugiej klasy Krajkowski zobowiązał się sporządzić plan Będzina ze szczegółowym pomiarem zabudowań i ziem należących do miasta za wynagrodzeniem w wysokości 3578 rub., co stanowi w przybliżeniu kwotę 60 rub. za jedną dziesięcinę zdjętego dla celów planu terenu zabudowanego, oraz ukończyć go nie później niż do 15 września 1873 r. 2) Zgodnie z kontraktem, zatwierdzonym postanowieniem Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego na posiedzeniu z 20 listopada 1869 r., Geometra drugiej klasy Rudolf Miciński zobowiązał się sporządzić plan miasta Łodzi ze szczegółowym pomiarem zabudowań i ziem należących do miasta (za wyjątkiem lasów miejskich) według poniższego planu: a) wymierzenie działek w skali 1:[nieczytelne] w cenie 2 rub. 25 kop. za każdą morgę, b) wymierzenie ogrodów, ziem uprawnych, łąk, terenów niezabudowanych, błot i dróg w skali 1:2500 w cenie 65 kop. w srebrze za każdą morgę; oraz zakończyć prace w terminie do 20 listopada 1871 r. Warunki sporządzenia nowych planów miast Guberni Piotrkowskiej zostały ustalone przez Wydział Budowlany 30 grudnia 1874 roku i obecnie sprawdzenie ich jest zawarte w artykule 14.

Podstawa prawa: 1) Tom XII wyd. 1857 r. część I Ustawy Budowlanej art. 298; 2) Uzupełnienie I części tomu XII z 1863 r. Ustawy Budowlanej, uwagi do art. 298; 3) Uzupełnienie I części tomu XII z 186[?] r. Ustawy Budowlanej, art. I punkt I do uwagi 1.; 4) Zbiór Okólników i Instrukcja Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 1867 r. art. 126 str. 145; 5) Instrukcja Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 1872 r. i wzorce szkiców dla kierowania się nimi przy sporządzeniu planów nowej zabudowy miast i zmian istniejącej regulacji miast, posiadającej Najwyższe zatwierdzenie; 6) Punkt 12 III Wydz. zasad uzupełniających do posiadającego Najwyższe zatwierdzenie z 19/31 grudnia 1866 r. postanowienia dotyczącego urzędów gubernialnych i powiatowych.

Postanowiono: Uznając, na podstawie powyższego, konieczność sporządzenia planów dla miast: Piotków, Noworadomsk, Częstochowa, Rawa, Łask i Pabianice, Rząd Gubernialny postanawia zatwierdzić warunki sporządzenia tychże planów, przedstawione przez Wydział Budowlany oraz, wyznaczywszy na 1 maja 1875 roku przetarg dla osób pragnących wziąć na siebie przygotowanie tych planów, opublikować stosowne trzykrotne zawiadomienie w gubernialnych wiadomościach i gazetach.

Radny [inicjały]

k. 73 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Wydział Gospodarczy, 2 [nieczytelne] Referat

16 stycznia 1876 r., nr 243

Do Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

W odpowiedzi na pismo Jaśnie Wielmożnego Pana nr 4948 w związku z prośbą o pokrycie ze środków Piotrkowa, Częstochowy, Noworadomska, Łasku, Rawy i Pabianic wydatków w zaproponowanych przez Władze Guberni wysokościach, związanych ze sporządzeniem dla wspomnianych miast planów istniejącego i proponowanego ich położenia wraz z naniesieniem na te pierwsze, zgodnie z postanowieniem Władz Guberni, wszystkich szczegółów dotyczących nieruchomości w tych miastach oraz z załączeniem rejestru pomiarów, mam zaszczyt zawiadomić, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, uwzględniając Państwkie zapewnienie o adekwatnej wysokości tych wydatków, nie widzi przeszkód, aby polecić Jaśnie Wielmożnemu Panu wydanie stosownych w tej sprawie rozporządzeń według Państwkiej propozycji. Przy czym, biorąc pod uwagę, że w rzeczywistości dla celów zatwierdzenia w ustanowionym porządku planów miast przeznaczonych do regulacji nie ma konieczności oznaczania na załączanych do nich planach istniejącego położenia miasta szczegółów, dotyczących prywatnych nieruchomości, jak również nie wymaga się załączania rejestrów pomiarowych, uważam za swój obowiązek zapytać Jaśnie Wielmożnego Pana, czy sporządzenie planów nie mogłoby zostać przyspieszone w celu przedstawienia ich do NAJWYŻSZEGO zatwierdzenia przed ukończeniem w pełni wszystkich wspomnianych dodatkowych prac.

Niniejszym zwracam załączone do pisma nr 4948 dokumenty.

W imieniu Ministra Spraw Wewnętrznych, Zastępcy Ministra, General-Lejtenant [podpis]

Wicedyrektor [podpis]

k. 74-75 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Rząd Gubernialny Kielecki, Wydział Administracyjny

Nr 2121, 19 kwietnia 1876 r., Kielce

Do Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego.

Rejestrator Kolejalny, geometra Pliski, zgodnie z kontraktem zawartym ze społecznościami Buska i Szydłowa, położonymi w powiecie stopnickim, zobowiązał się do przeprowadzenia prac pomiarowych we wspomnianych miejscowościach i na rachunek wynagrodzenia otrzymał: od Szydłowa 1,583 rub. i od Buska 300 rub. Przy czym, w ślad za prośbą Pliskiego o wydanie mu pozostałego wynagrodzenia za pracę, 30 października 1875 r. Gubernialny Kielecki Urząd ds. Włościańskich wydał postanowienie, zgodnie z którym geometra Pliski nie miał prawa przeprowadzać pomiarów miejscowości Szydłów i Busko bez

wiedzy i zgody urzędu ds. włościańskich, jak jest to wymagane na mocy art. 150 postanowień Komitetu Urzędzającego i zasad zatwierdzonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, przy czym sporządzony przez Pliskiego plan Szydłowa, podczas sprawdzania go przez pomiarowego Rewizora Urzędu, okazał się być niezadowalającym, a zatem podanie Pliskiego o wydanie mu pozostały sumy za pomiar ziem wspomnianych miejscowości, zgodnie z rezolucją P. Naczelnika Guberni Kieleckiej z 24 lutego 1876 r., zostało pozostawione bez następstw do momentu zatwierdzenia przez Urząd ds. Włościańskich sporządzonych przez petenta Pliskiego planów wspomnianych miejscowości. Obecnie Naczelnik powiatu stopnickiego, w celu zabezpieczenia pieniędzy wspólnoty wypłaconych Pliskiemu za prace pomiarowe, które finalnie mogą okazać się niezadowalającymi, prosi o nałożenie blokady [dosłownie: aresztu] na pieniądze należne Pliskiemu za prowadzone przez niego obecnie prace w związku z konkurem w miastach i miejscowościach Guberni Piotrkowskiej, gdzie, jak jest to wiadome Naczelnikowi z prywatnych źródeł, Pliskiemu należy się kilka tysięcy rubli.

W związku z powyższym oraz zgodnie z rezolucją P. Wice-Gubernatora z 30 [nieczytelne] br., Rząd Gubernialny ma zaszczyt prosić Rząd Gubernialny Piotrkowski o nałożenie blokady na pieniądze należące się geometrze Pliskiemu za prowadzone przez niego prace pomiarowe zgodnie z konkurem w miastach i miejscowościach Guberni Piotrkowskiej do wysokości 1,833 rub., które zostały od niego otrzymane za pomiary ziem miejscowości Busko i Szydłów w powiecie stopnickim, i zakazanie jej zdejmowania do momentu zatwierdzenia przez Kielecki Gubernialny Urząd ds. Włościańskich planów wskazanych miejscowości, oraz o napisanie o tym zawiadomienia.

Radny [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 93 rv.

M.S.W., Architekt Gubernialny Piotrkowski

15 lutego 1878 roku, nr 109, Piotrków

Do Wydziału Administracyjnego.

Mam zaszczyt przekazać niniejszym do Wydziału Administracyjnego na przechowanie poniższe sporządzone na nowo plany i rejesty pomiarowe miast Guberni Piotrkowskiej, a mianowicie:

1. Plan istniejącego położenia miasta Piotrkowa na dwóch planszach.
2. Plan istniejącego położenia miasta Pabianice na jednej planszy.
3. Plan istniejącego położenia miasta Rawy na jednej planszy.

4. Plan istniejącego położenia miasta Noworadomska w trzech egzemplarzach na czterech planszach każdy, oraz jeden egzemplarz naklejony na płótnie.
5. Plany niwelacyjne (profile) Noworadomska w trzech egzemplarzach klejone na płótnie.
6. Plan istniejącego położenia miasta Łasku w trzech egzemplarzach, w tym jeden jest klejony na płótnie, a dwa są na jednej planszy każdy.
7. Plany niwelacyjne (profile) Łasku w trzech egzemplarzach klejone na płótnie.
8. Plan istniejącego położenia miasta Będzina w dwóch egzemplarzach, każdy na dwóch planszach.
9. Ogólny plan miasta Będzina w trzech egzemplarzach, każdy na jednej planszy.
10. Plan majątków należących do miasta Będzina w trzech egzemplarzach, każdy na dziewięciu planszach.
11. Niwelacyjne plany miasta Będzina w dwóch egzemplarzach klejonych na płótnie.
12. Rejestr pomiarowy ziem miasta Będzina w trzech egzemplarzach.
13. Rejestr pomiarowy majątków Będzina w trzech egzemplarzach.
14. Zdjęcie trygonometryczne Będzina w jednym egzemplarzu.
15. Rejestr pomiarowy majątków Noworadomska w trzech egzemplarzach.
16. Rejestr pomiarowy majątków Łasku w trzech egzemplarzach.

Gubernialny Architekt [podpis]

k. 161 r.

Protokół Wydziału Budowlanego z 10 marca 1878 roku.

Wydział Budowlany, po rozparzeniu prośby Geometry Pliskiego z 27 lutego oraz biorąc pod uwagę, że wspomniany Geometra sporządził w ostatnim czasie plan miasta Częstochowy, sugeruje jako możliwe wypłacenie geometrze Pliskiemu zastawu w wysokości czterystu pięćdziesięciu rubli w srebrze pod warunkiem, aby zastaw ten został uzupełniony przy wypłacie jego wynagrodzenia za plan miasta Częstochowy.

Inżynier Architekt [podpis], [podpisy]

k. 167 rv.

Do Wydziału Administracyjnego.

W charakterze wypełnienia polecenia Rządu Gubernialnego z 15 lutego nr 1310 Wydział Budowlany ma zaszczyt oznać, co następuje:

Do chwili obecnej nie było dokładnych planów miast Guberni Piotrkowskiej, ponieważ, chociaż istniały stare plany, to były one sporządzone całkiem dawno, niektóre z nich nawet 60 lat temu; oprócz tego na tych planach granice miast nie były wcale oznaczone, jak to jest wymagane na mocy instrukcji Ministerstwa z 1870 r. Z wymienionych wyżej powodów do momentu sporządzenia nowych planów nie było żadnej możliwości dokładnego określenia jaką powierzchnię zajmuje w danej chwili miasto oraz jaką ilość dziesięcin należy uważać za objęte jego władzą. Tymczasem, zgodnie z kontraktem zawartym z Geometrami Pliskim i Żarskim, wynagrodzenie za sporządzenie planów jest szacowane na podstawie ilości dziesięcin, które będą wchodziły w granice [każdego] miasta, zatwierdzone przez Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni podczas jego nowej regulacji, jak również według ceny za jedną dziesięcinę określoną w kontrakcie. W ten sposób, wraz z obecnym przedstawieniem sporządzonych na nowo planów z zaznaczeniem na nich nowej regulacji i granic miasta zgodnie z miejscowymi wymaganiami, oraz z ukazaniem rzeczywistej zabudowy miasta, ujawniła się różnica pomiędzy pierwotnie szacowaną powierzchnią ziemi, które miały zostać uwzględnione w nowej regulacji granic miasta, a zatem i zaistniała różnica w wydatkach na sporządzenie tych planów.

Piotrków, 17 marca 1878 r.

Gubernialny Architekt [podpis]

k. 170 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Gubernator Kielecki, od Rządu Gubernialnego, Wydział Administracyjny

nr 918, 23 lutego 1879 roku, Kielce

Do Gubernatora Piotrkowskiego.

W odpowiedzi na pismo Zarządu Guberni Piotrkowskiej z 22 stycznia br. nr 391 mam zaszczyt zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana, iż cywilny geometra Pliski na podstawie zawartych ze społecznościami miejscowości Szydłów i Busko powiatu stopnickiego kontraktów zobowiązał się przeprowadzić prace pomiarowe we wspomnianych miejscowościach, za które otrzymał wynagrodzenie w wysokości 1583 rub. od Szydłowa i 300 rub. od Buska. Sporządzony przez wspomnianego geometrę plan miejscowości Szydłów został przedstawiony przez Komisarza Budowlanego powiatu Kieleckiemu Gubernialnemu Urzędowi ds. Włościńskich, lecz ponieważ plan ten podczas sprawdzania go przez rewizora pomiarowego okazał się być niezadowalającym, Rząd Gubernialny w swoim postanowieniu wpisany do dziennika z 27 listopada 1875 r. zdecydował o zwrocie tegoż wspomnianemu komisarzowi z nakazem poprawienia i uzupełnienia go zgodnie z uwagami rewizora

pomiarowego. Następnie, Rząd Gubernialny w celu zabezpieczenia społecznych pieniędzy wypłaconych Pliskiemu w wysokości 1883 rub. poinformował w piśmie z 19 kwietnia 1876 r. nr 2121 Rząd Gubernialny Piotrkowski o nałożeniu blokady na wynagrodzenie należne Pliskiemu za prowadzone przez niego prace pomiarowe w miastach i miejscowościach Guberni Piotrkowskiej do wysokości wskazanej wyżej sumy 1883 rub., a wraz z tym prosił o niezdejmowanie tej blokady do momentu zatwierdzenia przez Kielecki Gubernialny Urząd ds. Włościańskich planów wymienionych miejscowości.

Biorąc pod uwagę, że wymierzony plan miejscowości Szydłów aż do chwili obecnej nie trafił w poprawionej wersji do Rządu Gubernialnego, oraz że plan miejscowości Busko w ogóle nie został przedstawiony temuż Rządowi, więc nie jest obecnie możliwym rozstrzygnięcie o prawidłowości lub nieprawidłowości sporządzenia tych planów, uprzednio do wydania ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy zatrzymanej na rachunku geometry Pliskiego kwoty 1883 rub. zażądałem od Naczelnika powiatu stopnickiego dostarczenia mi potwierdzenia, że plan miejscowości Szydłów został poprawiony przez Pliskiego zgodnie z uwagami rewizora pomiarowego, a plan pomiarowy miejscowości Busko został sporządzony, oraz wyjaśnienia, dlaczego dokumenty te do chwili obecnej nie zostały przedstawione pod rozporządzenie Kieleckiego Gubernialnego Urzędu ds. Włościańskich.

Gubernator [podpis], PO Wice-Gubernatora Radny [podpis], Radny [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 202 r.

Kancelaria Warszawskiego Generała-Gubernatora

Warszawa, 10 października 1879 r., nr 16688

Do Pana Naczelnika Guberni Piotrkowskiej.

Zamieszkały w Kielcach geometra, Gubernialny Sekretarz Iwan [Jan] Pliski zwrócił się do Pana Głównego Naczelnika kraju ze skargą na Rząd Gubernialny Piotrkowski w związku z niewypłacaniem przysługujących mu zgodnie z zawartym kontraktem pieniędzy za sporządzenie planów urządzenia miast: Piotrkowa, Częstochowy, Rawy i Pabianic.

Kancelaria Warszawskiego Generała-Gubernatora, zgodnie z przykazaniem Pana Generała-Adiutanta Hrabiego Kotzebue, przekazując w założeniu wspomnianą skargę Jaśnie Wielmożnemu Panu, ma zaszczyt najpokorniej prosić o podanie bliższych informacji odnośnie jej zawartości oraz Państkiej opinii wraz ze zwrotem załączonych dokumentów Jego Łaskawości.

Zarządzający Kancelarią [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

k. 241-242 rv.

Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, 9/21 lipca 1880 roku

Wydział Budowlany w pełnym składzie obecnych Techników rozpatrywał w dniu dzisiejszym prośbę Geometry Pliskiego z 5 lipca odnośnie wydania mu planów i innych dokumentów dla miasta Rawy i Pabianic, niezbędnych w celu uzupełnienia tych prac.

W postanowieniu Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, zapisanym w dzienniku z 19 czerwca br. określono między innymi, że na przedstawienie wymaganych przez kontrakt załączników do planów miast Piotrkowa, Rawy i Pabianic wyznaczono geometrze Pliskiemu ośmiomiesięczny termin licząc od dnia poinformowania go o tym z zastrzeżeniem, że w przypadku niewypełnienia przez niego wynikających z kontraktu zobowiązań przed upływem tego terminu, na rachunek Pliskiego zostanie rozpisany nowy przetarg na realizację niewykonanych przez niego prac.

Z protokołu posiedzenia Wydziału Budowlanego z dnia 9/21 czerwca br. wynika, iż spośród wymaganych przez kontrakt planów i dokumentów Geometra Pliskiego nie przedstawił:

Dla Piotrkowa:

1. Jednego egzemplarza planu istniejącego położenia miasta .
2. Jednego egzemplarza planowanego położenia miasta.
3. Trzech egzemplarzy profili niwelacyjnych.
4. Trzech egzemplarzy rejestrów pomiarowych.
5. Opisu topograficznego miasta.

Dla Rawy:

1. Planu projektowanego położenia miasta wraz z kopią.
2. Trzech egzemplarzy rejestrów pomiarowych (jeden został przedstawiony lecz nie został zatwierdzony przez Pana Naczelnika Guberni w granicach miasta).
3. Opisu topograficznego miasta.

Dla Pabianic:

1. Planu projektowanego położenia miasta wraz z kopią (spośród przedstawionych dwóch egzemplarzy jeden nie był ukończony, a drugi został sporządzony na podstawie projektu niezatwierdzonego przez Pana Naczelnika Guberni).
2. Trzech egzemplarzy rejestrów pomiarowych (jeden został przedstawiony lecz nie został zatwierdzony przez Pana Naczelnika Guberni w granicach miasta).

3. Opisu topograficznego miasta.

Po rozpatrzeniu prośby geometry Pliskiego oraz mając na uwadze przedstawione powyżej postanowienie z dziennika Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, Wydział Budowlany proponuje, aby w celu umożliwienia Pliskiemu przedstawienia wymaganych przez kontrakt a brakujących [obecnie] załączników do planów miast Piotrkowa, Rawy i Pabianic wydać mu pierwsze egzemplarze planów istniejącego położenia oraz plany projektowanego położenia tych miast, zatwierdzone przez Pana Naczelnika Guberni. Biorąc jednakże pod uwagę, że Geometra Pliski otrzymał już połowę wynagrodzenia za prace pomiarowe wyżej wymienionych miast, która to połowa zgodnie z par. 8 kontraktu należała się po przedstawieniu Rządowi Gubernialnemu po jednym egzemplarzu planów istniejącego położenia miast, to przy wydaniu planów o których mowa należałoby mieć gwarancję, że zostaną one zwrócone; dlatego też plany te mogą zostać wydane jedynie za rozporządzeniem Rządu Gubernialnego dla każdego miasta oddziennie, według kolejności wskazanej w tym rozporządzeniu.

Inżynier [podpis], Architekt [podpis], Architekt [podpis]

k. 311 r.

Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, 6/18 marca 1884 roku

Wydział Budowlany w pełnym swoim składzie rozpatrywał raport Geometry Zdzisława Kułakowskiego z 3/15 marca br., przy którym zostały przedstawione wszystkie plany i dokumenty wymagane kontraktem zawartym 25 stycznia 1882 roku dla miast Rawy i Pabianic, za wyjątkiem opisu topograficznego i informacji o zabudowanych działkach w Pabianicach, które zostały przedstawione wcześniej. Wydział Budowlany przed zakończeniem rozpatrywania uznaje za konieczne sprawdzenie na miejscu planów, rejestrów pomiarowych i innych dokumentów, i w tym celu proponuje wyznaczyć w celu tegoż sprawdzenia: dla miasta Rawy – inżyniera Tarkowskiego, a dla Pabianic – Architekta Markiewicza, zaś wszystkie przedstawione wcześniej i obecnie plany i dokumenty zwrócić Geometrze Kułakowskiemu w celu przekazania ich na miejscu Technikom odkomenderowanym do ich sprawdzenia.

Na tym niniejszy protokół zakończono i podpisano.

Gubernialny Inżynier [podpis], Zastępca Gubernialnego Inżyniera Akademik Architektury [podpis], Inżynier [podpis], Architekt [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, RGP-3WA Rząd Gubernialny Piotrkowski, sygn. 917

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

Wydział Administracyjny, Referat I

O przyłączeniu do miasta Łasku probostwa osady Łask.

Rozpoczęto 24 września 1873 roku, ukończono 7 maja 1883 roku.

k. 8-9 rv.

M. S. W., Urząd Powiatowy w Łasku, Wydział Administracyjny

Nr 4969, 27 kwietnia 1882 r., Łask

O budynkach we wsi Probostwo Łaskie.

Do Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego. Raport.

W związku z trudnościami napotykanymi w zarządzaniu dwiema wsiami, położonymi na terenie miasta Łasku – Probostwem Łaskim i Osadą o tej samej nazwie, należących do gminy Łask zarówno od strony administracyjnej, jak i policyjnej, już 12 września 1873 r. (nr 12661) poprzednik mój złożył Rządowi Gubernialnemu propozycję przyłączenia wspomnianych wsi do miasta Łasku.

Niezależnie od wspomnianych trudności jeszcze ważniejszą jawi się potrzeba ogrodzenia w aspekcie przeciwpożarowym nie tylko wspomnianych wsi, zabudowanych skupiskami drewnianych domów krytych gontem z niewielkimi podwórzami, na których budynki są skrajnie ścieśnione, stoją postawione jedne obok drugich bez zachowania jakichkolwiek zasad przeciwpożarowych, ale ponadto też i samego miasta w związku z tym, że zabudowania wiejskie są przemieszane z miejskimi.

Głównym powodem takiego ścieśnienia budynków jest z jednej strony dążenie mieszkańców wsi do naszykowania największej jak to możliwe liczby pomieszczeń mieszkalnych wynajmowanych przez mieszkańców miasta, w większości przez osoby z warstwy kupieckiej i rzemieślniczej, chętnie przenoszące się na kwatery we wspomnianych wsiach, [mieszkając] w których korzystają z wszelkich wygod na równi z mieszkańcami miasta nie będąc obciążonymi podatkami i innymi powinnościami na rzecz miasta, a z drugiej

strony powodem jest to, że właściciele siedzib położonych w tych wsiach nie są podporządkowani zasadom Ustawy Budowlanej obowiązującej w miastach, [a zatem] przy wznoszeniu budynków nie są ograniczeni warunkami stawianymi przez tę ustawę.

W związku z tym oraz biorąc pod uwagę, iż w odpowiedzi na przywołane powyżej pismo nr 12661 nie wydano jeszcze postanowienia, jak również powołując się na rozporządzenie z okólnika Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni z 5 listopada 1871 r. nr 7221, na podstawie którego moc obowiązujących zasad prawnych dotyczących wznoszenia budynków w miastach rozprzestrzenia się również na budynki osób z warstwy chłopskiej, którym przyznano ziemie wraz z budynkami w miastach, mam zaszczyt prosić Rząd Gubernialny o rozstrzygnięcie kwestii, czy nie należałoby w związku z odgrodzeniem miasta od zagrażającego mu ognia zastosować wobec wsi Probostwo Łaskie i Osada Łaska zasad Ustawy Budowlanej dotyczących budownictwa miejskiego, tym bardziej, że zabudowania w tych wsiach, będąc przemieszanymi z zabudowaniami miejskimi i znajdująąc się na ziemiach byłego majątku poduchownego, w istocie nie różnią się niczym od wymienionych we wspomnianym rozporządzeniu nr 7221 budynków należących do osób z warstwy chłopskiej w miastach, oraz wreszcie że zgodnie z rozporządzeniem Rządu Gubernialnego z 12 września 1878 r. nr 5200, wieś Probostwo Łaskie zgodnie z nową regulacją miasta przeznaczono pod zabudowę murowaną, której wznoszenie nie będzie tym sposobem, zgodnie z planem regulacyjnym, możliwe bez planów sporządzonych zgodnie z Ustawą Budowlaną.

Przy czym uważam za niezbędnego dodać, iż sytuacyjny plan miasta, jak również wsi Probostwo Łaskie i Osada Łaska został przedstawiony Rządowi Gubernialnemu wraz ze wspomnianym na początku raportem nr 12661.

Naczelnik Powiatu [podpis], Zastępca [podpis], Prowadzący Sprawę [podpis]

k. 42-46 rv.

Sporządzono w mieście powiatowym Łasku dnia 20 maja 1876 roku.

Protokół proponowanej regulacji powiatowego miasta Łasku.

Powołany w powiatowym mieście Łasku Komitet pod przewodnictwem Naczelnika Powiatu, wypełniając polecenie Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego z 10 stycznia 1876 roku nr 154 w sprawie urzędu i regulacji tak ulic, jak również i samego miasta Łasku, w dniu dzisiejszym, po dokładnej rewizji i rozpatrzeniu miejscowych uwarunkowań przede wszystkim przystąpił do wskazania granic miasta, które oznaczył czterema równoległymi czerwonymi liniami na planie sytuacyjnym, sporządzonym w 1875 roku przez geometrę II klasy Edmunda Żarskiego.

Miasto powiatowe Łask położone jest na skrzyżowaniu szos prowadzących z gubernialnego miasta Piotrkowa i z miasta Łodzi do Kalisza; zasiedlone jest przez ludność

zajmującą się rzemiosłem, przemysłem i uprawą roli, będąc niezwykle gęsto zaludnionym w samym centrum, a zatem zabudowanym niezgodnie z zasadami prawa, zgodnie z którymi każde podwórze powinno zajmować powierzchnię nie mniejszą niż 30 sążni kwadratowych nie wliczając budynków. Z tego względu powołany Komitet, opierając się na powyższym, mającym jak najgorszy wpływ na zdrowie ludności, postuluje zwiększenie obszaru miasta Łasku zgodnie z poniższym.

We wschodniej części Łasku u zbiegu dwóch szos prowadzących z Piotrkowa i Łodzi do Łasku proponuje się: istniejące położone obok siebie cmentarze – prawosławny, katolicki i ewangelicki – powiększyć, przenosząc w to miejsce również cmentarz żydowski, znajdujący się dotychczas w centrum miasta Łasku; założyć publiczny park miejski, który obecnie nie istnieje, wraz z oznaczeniem kwartałów przeznaczonych pod przyszłą budowę miejskich i rządowych budynków, zarówno dla Magistratu miejskiego, kasy, jak i prawosławnej cerkwi oraz koszar wojskowych.

W zachodniej stronie miasta, w przypadku zrealizowania projektu budowy stacji Kolei Łódzko-Wieruszowskiej można spodziewać się, że ta część miasta, jako przylegająca do rynku, będzie najkorzystniejszym miejscem dla rozwoju przemysłu i będzie zabudowywana szybciej od innych; w związku z tym Komitet uważa za konieczne wyznaczenie we wskazanej części miasta największego obszaru dla rozrastania się miasta.

W południowej części miasta zamieszkują prawie wyłącznie osoby zajmujące się uprawą roli, które do tej pory żyją w nieodpowiednich pomieszczeniach; w związku z tym Komitet regulacyjny uważa za niezbędnego zaprojektowanie [w tej części miasta] kwartałów przeznaczonych pod drewnianą zabudowę, przeznaczoną głównie dla rolników.

Nadziały ziem poduchownych, położone pośród zabudowań miejskich, w swym obecnym stanie stanowią przeszkodę dla uregulowania miasta; w związku z tym Komitet, biorąc pod uwagę, iż zgodnie z Ustawą Budowlaną wznoszenie drewnianych domów w centrum miasta jest całkowicie zabronione, a przy tym osoby, które otrzymały nadziały ziem poduchownych korzystają z prawa wznoszenia budynków drewnianych bez planów i bez przestrzegania zasad policji budowlanej, Komitet w związku z tym postuluje włączenie tych działek do rejonu miasta – tym bardziej, że te okoliczności były przedstawione Rządowi Gubernialnemu w raportach Urzędu Powiatowego z 13/25 października 1867 r. nr 6894 i z 12 września 1873 roku nr 12661.

Obszar ziem folwarcznych, jak również zabudowania folwarczne oddzielają na północy prawie całe miasto od rzeki Pisy, a w ostatnim czasie występujące i rozprzestrzeniające się w Łasku pożary można przede wszystkim przypisać bardzo wąskim ulicom, z powodu których pożary mogą się szybko rozprzestrzeniać, a także brakowi dostępu do rzeki, jako że dotychczas jeden tylko zaułek łączył miejski rynek z rzeką, który to zaułek podczas ostatniego pożaru znalazł się w płomieniach, blokując dostęp do rzeki, tak więc zaopatrzenie przeciwpożarowych instrumentów w wodę było niemożliwe; w związku z powyższym Komitet zawnioskował o włączenie terenów folwarcznych o których mowa w

granice miasta, a następnie o odkrycie swobodnych połączeń miasta z rzeką nowoprojektowanymi ulicami nr 20, 21 i 22.

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej okoliczności, Komitet regulacyjny zaprojektował następujący przebieg granic miasta.

Zaczynając z punktu A położonego po północnej stronie szosy prowadzącej z Łasku do Łodzi – w odległości 40 sążni od niej granica miasta zostaje poprowadzona prostopadle do szosy do punktu B, znajdującego się na działce Błażeja Gębarowskiego w odległości 47 sążni od szosy piotrkowskiej. Z punktu B granica miasta wiedzie na południe prostopadle do szosy prowadzącej z Kalisza do Piotrkowa do punktu V, znajdującego się na miedzy pomiędzy [działką] Kazimierza Fidlera i [nieczytelne] w odległości 48 sążni licząc w kierunku miedzy od polnej drogi. Z punktu V granica miasta zostaje przeprowadzona w kierunku północno-wschodnim równolegle do szosy piotrkowskiej i zostaje przedłużona aż do zetknięcia z nowoprojektowaną ulicą nr 5 do punktu G, znajdującego się przy polnej drodze w odległości 56 sążni od środka domu Lejzora Karpienia w kierunku południowym patrząc wzduż drogi. Z punktu G granica miasta, nachylając się ku wschodowi, prowadzi do punktu D, znajdującego się na miedzy pomiędzy nadziałami Ignacego Gębarowskiego i Andrzeja Wróblewskiego w odległości 40 sążni licząc od polnej drogi w kierunku miedzy. Z punktu D granica miasta zostaje przeprowadzona prosto do rogu mostu na rzece Pisie, postawionego na szosie prowadzącej do Kalisza, do punktu E. Z punktu E granicę miasta stanowi rzeka Pisa do punktu Ź, położonego na ogólnodostępnym pastwisku w odległości 21,5 sążnia licząc od rogu folwarcznego ogrodu. Z opisanego powyżej punktu Ź granica miasta nachyla się ku południowemu zachodowi i w tym kierunku zostaje poprowadzona na długości 36,5 sążnia do punktu Z. Z punktu Z granica miasta zostaje poprowadzona równolegle do nowoprojektowanej ulicy nr 23 do punktu I, znajdującego się na przedłużeniu poszerzonej ulicy nr 24, prowadzącej do cmentarza. Z punktu I granica miasta prowadzi wzduż kierunku wspomnianej wyżej ulicy nr 24 do punktu K na odcinku 82,5 sążnia. Z punktu K granica miasta ukierunkowuje się prostopadle do poprzedniego odcinka I-K i przechodzi przez róg cmentarza do punktu L, znajdującego się w odległości 25 sążni na wschód od wspomnianego wyżej rogu cmentarza. Na koniec z punktu L granica miasta prowadzi do wskazanego na początku punktu A, finalnie zamykając obrys granic miasta i pozostawiając poza granicami miasta zarówno stare, jak i nowoprojektowane cmentarze.

W celu uregulowania kwartałów i ulic w Łasku Komitet uznał za konieczne wymienione poniżej.

We wschodniej części miasta Łasku, projektowanej jako rozszerzenie miasta należy założyć 8 kwartałów i rozdzielić je nowoprojektowanymi ulicami nr 5, 2, 1 i 4, zachowując odległość 10 sążni bieżących pomiędzy budynkami dla każdej z nich, jednocześnie prostując i poszerzając linię zabudowy przy szosie piotrkowskiej i łódzkiej, polną drogę zaś, oznaczoną na planie sytuacyjnym numerem 26, zamknąć jako przeszkadzającą w regulacji.

W południowej części miasta należy założyć 8 kwartałów oraz rozdzielić je nowoprojektowanymi ulicami nr 3, 11 i 5, zachowując szerokość 7 sążni bieżących między

budynkami dla każdej z nich, przy czym ulice Gorczyńską nr 9 i Tylną nr 7 należy w miarę możliwości wyprostować i doprowadzić do takiej szerokości, aby zachowana była odległość 7 sążni bieżących między budynkami, a zabudowania przeszkadzające przyszłej regulacji likwidować.

W zachodniej części miasta przy szosie prowadzącej do Kalisza należy założyć 8 kwartałów i rozdzielić je nowoprojektowanymi ulicami nr 15, [nieczytelne], 14, 13, zachowując dla każdej z nich szerokość między zabudowaniami 10 sążni bieżących; należy założyć również dwa place przy rzece między ulicami 15, 16, 17 w pobliżu ubojni – jeden dla handlujących bydłem rogałym, a drugi dla handlujących bydłem nierogałym.

W północnej części miasta należy utworzyć 8 kwartałów i rozdzielić je ulicami 17, 18, 19, 20, 21, 22 i 23, spośród których należy założyć od nowa ulice nr 18, 21, 22 i 23, projektując je z zachowaniem szerokości 10 sążni między budynkami każda, pozostałe zaś ulice nr 17, 19 i 20 wyprostować i poszerzyć wzdłuż linii istniejących zabudowań do szerokości 8 sążni bieżących; niezależnie od tego należy utworzyć jeden plac u zbiegu ulic nr 20 i 23, i założyć na nim skwer.

W ścisłym centrum miasta zaprojektowano następujące zmiany:

Północną stronę rynku w kierunku ulicy Warszawskiej i Sieradzkiej należy w miarę możliwości wyprostować, a w kwartale przylegającym do ulicy Sieradzkiej tak w samym rynku, jak i wzdłuż ulicy Sieradzkiej po obu jej stronach rozszerzyć ją do 7 sążni bieżących.

Ulicę nr 10 od strony zachodniej należy poszerzyć do 7 sążni bieżących i przedłużyć ją do zetknięcia z nowo uregulowaną ulicą nr 8.

Ulicę Senatorską, oznaczoną na planie numerem 25, która ma swój początek w Rynku, należy wyprostować i poszerzyć do 7 sążni bieżących, a na wlocie tej ulicy do Rynku z kwartału przylegającego do rynku, ulicę tę należy poszerzyć nawet do 7 sążni bieżących.

W kwartałach utworzonych przez ulice nr 10, 11, 25, 27 wszystkie istniejące dotychczas zaułki przeszkadzające regulacji należy zamknąć; w kwartałach zaś znajdujących się między ulicami nr 8, 10, 11, 25, jak również w kwartałach między rynkiem a ulicami nr 8, 9, 10, należy zamknąć wszystkie znajdujące się wewnątrz nich nie tylko zaułki, ale też ulice.

W kwartałach między ulicami nr 7, 11, 12 uważa się za konieczne zamknąć ulicę Szewską, przeszkadzającą w regulacji miasta.

Ulicę oznaczoną na planie numerem 8 należy wyprostować i poszerzyć do 7 sążni bieżących, a także przedłużyć ją przez istniejące zabudowania tak, aby połączyła ona ulicę Piotrkowską z Widawską.

Ulicę nr 7 należy rozszerzyć do 7 sążni i wyprostować ją, przedłużając ją do zetknięcia się z szosą prowadzącą do Widawy.

Ulicę nr 6, mającą swój początek z południowej strony kościoła, należy wyprostować, rozszerzyć do 7 sążni i przedłużyć do ulicy nr 3.

Ulicę Kościelną, oznaczoną na planie numerem [nieczytelne] należy rozszerzyć po jej północnej stronie do 7 sążni.

Ulicę Warszawską nr 29 po jej południowej stronie należy wyprostować i poszerzyć do 7 sążni bieżących.

Plac Kościelny należy doprowadzić do kształtu regularnego wieloboku, ustawiając jego boki równolegle do przylegających do niego uregulowanych ulic miasta, zaś zamiast istniejącego kwartału po wschodniej stronie wspomnianego placu Kościelnego, po wyburzeniu tutejszych zabudowań, które w miarę upływu czasu popadły w zły stan, proponuje się, w celu ulepszenia miasta, utworzenie skweru.

Podczas projektowania wymienionych powyżej zmian w przebiegu granic miasta Łasku oraz jego regulacji, mającej dopełnić się w przyszłości, Komitet w głównej mierze bazował na tym, że mieszkańcy Łasku, zabudowanego w chwili obecnej nadzwyczaj gęsto nie mają wymaganych dla zdrowia wygod i pomieszczeń.

Na czym niniejszy protokół zakończono i podpisano.

Przewodniczący Komitetu Regulacyjnego, Naczelnik powiatu łaskiego [podpis]

Członkowie: PO Inżyniera powiatu łódzkiego i łaskiego [podpis], Architekt [podpis]

Burmistrz Miasta Łasku [podpis], Radni [podpisy]

Sporządzający plan miasta Łasku Edmund Żarki, geometra II klasy

k. 54-56 rv.

Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, 14 stycznia 1878 roku.

Protokół.

Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, podczas sprawdzenia planów i protokołu proponowanej regulacji powiatowego miasta Łasku, sporzązonego przez Komitet regulacyjny 20 maja 1876 roku, uznał za konieczne wprowadzenie poniższych zmian na projekcie:

Odrośnie granic miasta: zamiast linii, poprowadzonych z punktu Ź do Z, z Z do I, z I do K, z K do L i z L do A należy połączyć punkt Ź z punktem A i tak poprowadzoną linię prostą uznać za zewnętrzną stronę granicy miasta; pozostałe zaś linie granic miasta postanawia się przyjąć zgodnie z propozycją Komitetu.

Odrośnie regulacji ulic i placów: Kwartał oznaczony na planie istniejącego położenia numerem 28 jako nieposiadający wymaganej prawem głębokości należy przeznaczyć do rozbiorki.

Nowoprojektowane ulice – Kowieńska, Chłopska, Brzezińska i Pabianicka – należy pozostawić zgodnie z projektem Komitetu.

Ulicę Kościelną należy poszerzyć do szerokości 10 sążni bazując na wschodniej stronie projektu i przedłużyć ją aż do samej granicy miasta.

Ulicę Łódzką od kwartału nr 4 do kwartału nr 34 należy poszerzyć do 10 sążni przyjmując jako podstawę północną stronę projektu, a na dalszym jej odcinku biegącym wzdłuż szosy prowadzącej do Łodzi poszerzyć ją również do 10 sążni, opierając się na północnej stronie projektu.

Ulicę Piotrkowską, zaczynając od strony wschodniej od granic miasta do zetknięcia z ulicą Łódzką należy poszerzyć do 10 sążni przyjmując za podstawę północną stronę szosy piotrzkowskiej według projektu; od kwartału nr 34 do spotkania z ulicą Konstantynowską ulicę Piotrkowską należy poszerzyć do 10 sążni biorąc za podstawę północną stronę projektu w kwartałach 8, 9 i 30. Róg kwartału nr 7, odcięty poprzez przedłużenie południowej strony ulicy poza ulicę Konstantynowską należy przeznaczyć do rozebrania. Pozostałą część ulicy Piotrkowskiej od Konstantynowskiej do granic miasta, między kwartałami 2, 3 i 7 należy pozostawić zgodnie z projektem Komitetu.

Ulicę Gorczyńską należy poszerzyć do 10 sążni, od rogu Placu Aleksandrowskiego do zetknięcia się z ulicą Łódzką, opierając się na wschodniej stronie tejże ulicy Gorczyńskiej, a dalej, zaczynając od rogu ulicy Łódzkiej, wyznaczyć ją prostopadle do tejże ulicy Łódzkiej, przedłużyć w tym kierunku do granic miasta, biorąc za podstawę wschodnią stronę ulicy.

Ulicę Aleksandrowską, zaczynając od Placu Aleksandrowskiego w kierunku na południe do granicy miasta należy poszerzyć do 10 sążni i uporządkować w następujący sposób: zaczynając od placu Aleksandrowskiego i opierając się na wschodniej linii kwartałów 20 i 21 przedłużyć ją w tym kierunku do ulicy Piotrowskiej, a dalej od rogu ulicy Piotrkowskiej z punktu opisanego powyżej przeprowadzić ją prostopadle nie do ulicy Łódzkiej, ale tym samym do ulicy Chłopskiej.

Ulicę Konstantynowską, zaczynając od ulicy Kaliskiej w kierunku południowym do granicy miasta poszerzyć należy do 10 sążni przyjmując za punkt odniesienia wschodnią stronę projektu, po jej uprzednim wyprostowaniu. W dalszym przebiegu ulicy Konstantynowskiej licząc od ulicy Kaliskiej na północ do rynku należy ulicę Konstantynowską poszerzyć do 10 sążni orientując się na zachodnią stronę projektu Komitetu.

Ulicę Poprzeczną, Łakową, Wodną, Skrajną i Polową, posiadające szerokość 10 sążni według oznaczenia Komitetu, należy pozostawić zgodnie z projektem.

Ulicę Sadową należy pozostawić zgodnie z projektem o szerokości 10 sążni i przedłużyć ją w kierunku wschodnim do granicy miasta, przy czym rogi w kwartałach nr 35 i 27 przy ulicy Zielonej i Łódzkiej należy ściąć.

Ulicę Dworską należy poszerzyć do 10 sążni przyjmując za punkt odniesienia wschodnią stronę projektu.

Ulicę Rynkową jako zaprojektowaną przez Komitet o szerokości 10 sążni należy pozostawić zgodnie z projektem.

Ulicę Maryjską należy poszerzyć do 10 sążni, bazując na wschodniej stronie projektu.

Ulicę Zieloną należy poszerzyć do 10 sążni opierając się na wschodniej stronie projektu i przedłużyć ją do granic miasta.

Ulicę Małą od ulicy Konstantynowskiej do placu Aleksandrowskiego należy poszerzyć do 10 sążni przyjmując za podstawę północną stronę projektu. Tęże ulicę Maryjską między kwartałami nr 29 i 30 należy rozszerzyć do 10 sążni przyjmując za podstawę południową stronę projektu lub północną stronę kwartału nr 30.

Drogę oznaczoną na planie istniejącego położenia numerem 26 jako zbędna zamknąć zgodnie z projektem.

Ulicę Kaliską zaczynając od mostu przy granicy miasta po stronie zachodniej do zetknięcia z ulicą Konstantynowską pozostawić należy zgodnie z planem istniejącego położenia; od ulicy Konstantynowskiej do placu Aleksandrowskiego należy poszerzyć ją do 10 sążni przyjmując za podstawę południową stronę projektu. Od placu Aleksandrowskiego do ulicy Zielonej należy ją uregulować w następujący sposób, wyznaczając jej szerokość na 10 sążni: od wskazanego placu, tj. od południowo-zachodniego rogu domu nr 17 w 27 kwartale należy przeprowadzić linię prostą do południowo-wschodniego rogu placu nr 20 w 27 kwartale, a dalej od tylko co wspomnianego rogu placu nr 20 należy przeprowadzić linię prostą do południowo-zachodniego rogu domu nr 33 w 27 kwartale; na pozostałym odcinku ulicę Kaliską należy pozostawić zgodnie z projektem.

Północną stronę placu Aleksandrowskiego należy uregulować według linii północnej strony ulicy Kaliskiej w kwartale 23.

Ulicę Widawską należy w miarę możliwości wyprostować i poszerzyć do 10 sążni.

Ulicę Nową należy poprowadzić od ulicy Sadowej prostopadle do tejże ulicy Sadowej do granic miasta tak, aby wypadała ona prawie w połowie odległości między ulicą Maryjską i Zieloną, oraz wyznaczyć jej szerokość na 10 sążni. Przeprowadzona w ten sposób ulica Nowa rozdzieli kwartały, zawarte między ulicami Maryjską, Sadową i Zieloną na dwa nowe kwartały.

Część starej ulicy Piotrkowskiej między kwartałami 8, 9 i 10 z jednej, a kwartałami 11, 12, 13 z drugiej strony proponuje się zamknąć.

Zaułki między kwartałami nr 19, 20, 21, 22, jak również i wszystkie inne, znajdujące się wśród nowoprojektowanych kwartałów należy zamknąć.

Plac Kościelny należy doprowadzić do kształtu wieloboku foremnego, kształtując jego strony równolegle do nowo uregulowanych, przylegających do niego ulic.

Komitet Regulacyjny w swoim protokole z 20 maja 1876 r. zaproponował utworzenie cmentarza dla osób wszystkich wyznań poza granicami miasta w miejscu, gdzie w chwili obecnej istnieją już katolicki i inne cmentarze, obok kwartałów nr 27 i 35. Wydział Budowlany, w świetle Art. 909 t. XIII Ustawy o Policji Medycznej, na mocy którego pod cmentarze należy wyznaczać miejsca za miastem, na ziemiach przeznaczonych na pastwiska, w miejscowościach wygodnych, oddalonych od ostatnich miejskich zabudowań mieszkaliennych nie mniej niż sto sążni, poleca miejscowemu Komitetowi Regulacyjnemu wybrać odpowiednie dla cmentarza miejsce z zachowaniem przytoczonego powyżej przepisu prawnego.

Oprócz tego, podczas przygotowania planów projektowanego położenia miasta Łasku należy przykazać poniższe sporządzającemu je geometrze:

Na jednym planie istniejącego położenia miasta, który ma zostać przedstawiony Ministerstwu, należy nanieść wszystkie zmiany w projekcie dotyczące uregulowania ulic i placów, a nawet kwartałów – a ponieważ na przedstawionych planach linie regulacji są naniesione ciągłymi czerwonymi liniami (karminem), to w celu uniknięcia nieporozumień wymierzone na nowo linie regulacji należy nanieść przerywanymi czerwonymi liniami (karminem), lecz tylko na jednym, wskazanym wyżej planie. Na pozostałe zaś egzemplarze linie te będą naniesione po otrzymaniu Najwyższego zatwierdzenia planu.

Przy numeracji kwartałów na projektowanym planie należy przestrzegać, aby pierwszymi liczbami były oznaczone kwartały murowane, następnie w kolejności – murowane z częściowo drewnianą zabudową, a na koniec – drewniane, tj. spośród 50 kwartałów stanowiących miasto Łask, ukazanych na projektowanym planie, należy oznaczyć:

Jako murowane – kwartały oznaczone na planie projektowanego położenia numerami 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 i 20.

Kwartał nr 21 od strony ulicy Sadowej licząc od rogu ulicy Zielonej na odcinku około 40 sążni oraz równolegle do tejże ulicy Zielonej oznaczyć jako część zabudowaną drewnianymi budynkami, pozostałą zaś część tego kwartału – jako część zabudowaną murowanymi budynkami.

Kwartały nr 22, 23, 24, 25 i 26 od strony ulicy Łódzkiej oznaczyć jako murowane, zaś od strony ulicy Chłopskiej – jako drewniane.

Wszystkie pozostałe kwartały, oznaczone na planie numerami 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49 i 50 [tekst urwany].

k. 90-93 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Departament Gospodarczy, Wydział Drugi Miejski,
Referat 2

[?] września 1880 r., nr 5966

[dopisane:] Przekazano do Wydziału Budowlanego w celu sprawdzenia planów. 7
października 1880 r. Radny [podpis]

Do Gubernatora Piotrkowskiego.

Jaśnie Wielmożny Pan przedstawił (w piśmie nr 3094) Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, w celu wyniesienia do Najwyższego zatwierdzenia projektowany plan uregulowania i poszerzenia powiatowego miasta Łasku wraz z planem istniejącego położenia miasta i innymi załącznikami, wyjaśniając przy tym, między innymi, iż większe niż to zawarto w projektowanymi planie wygładzenie ulic jawi się jako kłopotliwe, jako że przy zwiększeniu ich szerokości [nieczytelne] domy pozostałyby bez podwórzy, i oprócz tego należałyby w tym celu wywalać sześć prywatnych [nieczytelne] znaczny kapitał, którego w mieście Łasku [nieczytelne, prawdopodobnie: nie ma].

Zatem i pod uwagę biorąc, że wskazane ulice w swoim projektowanym stanie dosiągają wskazanych w art. 281 Ustawy Budowlanej wymiarów (10 sążni szerokości dla nowych ulic), Ministerstwo nie upatrywałoby wystarczających podstaw do nalegania na zwiększenie szerokości ulic.

Jednakże, po rozpatrzeniu wskazanych dalej szkiców, nie można nie zatrzymać by się nad poniższymi uwagami:

1. Na miejscu istniejącego wewnątrz miasta cmentarza zaprojektowano kwartały, najwyraźniej bez przyjęcia do wiadomości ustanowionej w art. 916 t. XII Ustawy o Policji Medycznej zasady, i dlatego też propozycja ta nie może być dopuszczona jako nie mająca bliższych, uzasadniających ją podstaw.
2. W miejsce likwidowanych cmentarzy, jak wynika to z wspomnianego pisma nr 3094, zaproponowano utworzenie innych w odległości 100 sążni od granic miasta, lecz na planach, w odstępstwie od przyjętego porządku, nie oznaczono wybranych w tym celu miejsc.
3. Istniejącą w mieście ubojnię proponuje się pozostawić na jej poprzednim miejscu, w jednym z projektowanych miejskich kwartałów na brzegu rzeki Plisy, podczas gdy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, zgodnie z opinią Rady Medycznej, nieustannie odrzucało propozycje umiejscowienia ubojni z dostępem do rzek lub na ich brzegu, aby uniknąć spuszczania nieczystości do rzeki. W związku z tym oraz w świetle art. 414 t. XII Ustawy Budowlanej, zgodnie z którym ubojnie należy budować poza miastem, jawi się jako konieczne w niniejszym przypadku wybranie innego miejsca dla ubojni, położonego poza miejskimi zabudowaniami, a przy tym w miarę możliwości oddalonego od brzegu rzeki.

4. Na brzegach rzek Plisy i Grabie nie wyznaczono ulic, przeprowadzenie których, między innymi, mogło by okazać się pożądany w aspekcie wielkiej wygody dla mieszkańców – możliwości korzystania z wody, a przy tym przedstawałoby się możliwym do wykonania bez większych trudności, jako że do brzegów wspomnianych rzek, sądząc na podstawie planu istniejącego położenia miasta, przylegają niezabudowane obszary ziem ornych i uprawnych.

5. Na planie istniejącego i projektowanego położenia miasta, w odstępstwie od zatwierzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w 1870 r. instrukcji sporządzania planów miast, nie oznaczono granic miejskiego pastwiska oraz obszarów zalewowych rzek Plisy i Grabie, stanowiących północną granicę miasta Łasku.

6. Umowne znaki na obu planach i kolory, uzyte w celu oznaczenia budynków i kwartałów, nie do końca odpowiadają ustanowionym wzorcowym szkicom, załączonym do wspomnianej instrukcji Ministerstwa. Na planie obecnego położenia miasta istniejące kwartały w ogóle nie są zaznaczone kolorami, a części ich i budynki podlegające wyburzeniu nie są pokryte jak by należało jasnym tuszem, przy czym na plan są naniesione należące do osób prywatnych i położone wewnątrz kwartałów działki i zabudowania z nadaniem im oddzielnej numeracji, podczas gdy zgodnie z par. 9 wspomnianej instrukcji należałoby oznaczyć na planie jedynie działki i zabudowania znajdujące się poza kwartałami, zarówno w granicach, jak i poza granicami miasta.

7. Na planie istniejącego położenia miasta w odstępstwie od wymagań zawartych we wspomnianej instrukcji z 1870 r. nie zawarto adnotacji o tym, że nie ma planu miasta Łasku posiadającego Najwyższe zatwierdzenie, a na planie projektowanego położenia brakuje podpisów osób projektujących położenie miasta; jedynie zaznaczono, że plan ten został zaprojektowany przez powiatowego technika wraz z urzędem miejskim.

8. Uznaje się za nieodzowne, aby wspomniane plany zostały przerysowane w skali 50 sążni na cal na podobieństwo tego, jak zostało to przyjęte dla wszystkich planów miast, które są przedstawiane pod Najwyższe zatwierdzenie.

W związku z powyższym uważam za swój obowiązek zwrócić Jaśnie Wielmożnemu Panu plany miasta Łasku (wraz z załącznikami według spisu), przekazane Ministerstwu w piśmie nr 3094 z prośbą o przekazanie ich podległym Panu stronom w ustanowionym porządku oraz zarządzenie poprawienia ich zgodnie z przywołanymi wyżej uwagami.

Za Ministra Spraw Wewnętrznych, Jego Zastępcą, Sekretarz Stanu [podpis]

Dyrektor [podpis]

k. 94-95 rv.

Protokół.

Rząd Gubernialny Piotrkowski przedstawił Ministerstwu Spraw Wewnętrznych dla uzyskania Najwyższego zatwierdzenia projekt planu położenia miasta Łasku (zaprojektowany na nowo plan sytuacyjny).

Departament Gospodarczy M. S. W. w piśmie z 24 września 1880 roku nr 5966 zwrócił ów projekt wraz ze wszystkimi załącznikami oraz korespondencją w celu naniesienia wskazanych przez Ministerstwo uzupełnień i poprawek.

W ramach wykonania powyższego Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego ma zaszczyt przedłożyć poniższe odnośnie poczynionych uwag:

Ad 1: Na miejscu Istniejącego Cmentarza zaprojektowano kwartały pod zabudowę, jednakże zgody na wznoszenie budowli w tych kwartałach nie będą udzielane, zgodnie z miejscowymi przepisami, przed upływem [skreślone: czterdziestu] letniego terminu.

Ad 2: Odnośnie wskazania miejsca pod nowy cmentarz, to w tym celu należy zasięgnąć informacji w Urzędzie Powiatowym odnośnie nabycia miejsca poza granicami miasta i po otrzymaniu tych informacji żądanie Ministerstwa może zostać wypełnione.

Ad 3: Po popadnięciu istniejącej ubojni w ruinę zostanie ona przeniesiona zgodnie ze wskazaniami art. 414 Ustawy Budowlanej lecz wybór miejsca, położonego nie na brzegu rzeki zależy od konfrontacji z miejscowymi warunkami i dlatego też również i ten punkt należałoby przekazać Urzędowi Powiatowemu w celu wyboru miejsca.

Ad 4: Dostęp do rzeki i do wody istnieje obecnie ulicami, lecz nie zaprojektowano ulic nadbrzeżnych biegących wzdłuż rzeki, ponieważ miasto Łask nie włada koniecznymi do tego środkami, przy czym jeśli Ministerstwo uważa to za niezbędne, to może zostać to wykonane, jednakże spowoduje to [nieczytelne] wydatków na przerobienie planu.

Ad 5: Odnośnie miejskiego pastwiska to kwestię tę również należałoby skierować do Urzędu Powiatowego i dopiero później oznaczyć je na planie, tak samo jak obszar wylewania rzek Plisy i Grabi.

Ad 6: Kolory zostały dobrane do wzorców, będących w posiadaniu Rządu Gubernialnego oraz do załączników do instrukcji [nieczytelne] miast z 1870 roku; pasują one również do zatwierdzonego już planu miasta Noworadomska.

Na planie istniejącego położenia miasta kwartały oznaczono kolorami, ponieważ nie ma ogólnie murowanych lub drewnianych kwartałów a istnieją w nich, jak to widać na planie, i murowane, i drewniane budowle wymieszane ze sobą, a przy tym nie było to wymagane podczas rozpatrzenia posiadających już w chwili obecnej Najwyższe zatwierdzenie planów miast Będzina i Noworadomska; w ten sam sposób można wyjaśnić niepokrycie jasnym tuszem części kwartałów i budynków, podlegających wyburzeniu; wreszcie na projektowany plan została naniesiona jedynie numeracja kwartałów, jednak na planie istniejącego położenia jest ona bardziej szczegółowa na potrzeby rejestru pomiarowego, w którym jest szczegółowo ukazana powierzchnia placów należących do poszczególnych właścicieli, i który służy

również właścicielom, stanowiącym wspólnotę miejską dla której został sporządzony ten plan, na wypadek sporów.

Ad 7: Na planie istniejącego położenia miasta należałoby umieścić napis, iż plan posiadający Najwyższe zatwierdzenie nie istnieje, a na projektowanym planie umieścić zapisy zgodnie z instrukcją z 1870 roku.

Ad 8: Projektowany plan miasta Łasku należałoby przerysować w skali 50 sążni na cał zgodnie z wymaganiami Ministerstwa.

Piotrków, 7 maja 1883 roku

Gubernialny Inżynier [podpis], Zastępca Gubernialnego Inżyniera, Akademik Architektury [podpis], Inżynier [podpis], Architekt [podpis], Architekt [podpis]

k. 125-126 rv.

Kopia.

M. S. W., Architekt powiatu łódzkiego i łaskiego, 1 lipca 1884 roku, nr 2084, Łódź, do Pana Naczelnika powiatu łaskiego, Raport. W związku z pismem Jaśnie Wielmożnego Pana z 25 maja br. nr 5855 mam zaszczyt donieść, iż kopia [planu] miasta Łasku została ukończona i jestem w stanie przystąpić do projektu nowej regulacji wraz z członkami miejskiego Komitetu. Jak wiadomo Jaśnie Wielmożnemu Panu, ziemie należące do gminy Probostwo Łaskie znajdują się prawie w centrum miasta, a chłopi jako właściciele tych ziem nie mogą być pozbawieni swoich praw i ich ziemie nie podlegają zasadom ustawy budowlanej, a zatem w mojej opinii wspomniane wyżej ziemie nie mogą zostać włączone do granic miasta, a tym samym zostać uregulowane. Jeśli moja opinia jest uzasadniona, to ulic przy których są wybudowane domy chłopów nie wolno regulować, chociaż początek i koniec ulicy należą do miasta, a tylko środek do gminy.

Pojawia się i druga kwestia, czy wyznaczenie granic miasta jest [w ogóle] potrzebne? Podczas ich wyznaczania nie ma możliwości wykluczenia z nich chłopskich i folwarcznych ziem, wchodzących prawie do samego centrum miasta w 8 miejscach, a ponieważ granica miasta jest taką linią, która obejmuje sobą tylko te miejsca, które podlegają zasadom ustawy budowlanej, to moim zdaniem w tej sytuacji, w której znajduje się miasto Łask, wyznaczenie granic miasta jest niewykonalne.

Przyjawszy następnie do wiadomości, iż kasa miejska jest zupełnie pozbawiona środków na wypłatę wynagrodzenia właścicielom od miasta za [nieczytelne] od nich ziemi w wyniku regulacji oraz na zakup nowych ziem pod cmentarz, ubońię, publiczny park itp., to nie mogę wyobrazić sobie regulacji miasta Łasku inaczej, niż jedynie jako wyprostowanie ulic i to [wyłącznie] w tych miejscach, w których może to zostać przeprowadzone z zaangażowaniem możliwie niewielkich środków. Patrząc w ten sposób na regulację miasta

Łasku, można by przynajmniej coś zdziałać w tym celu, jednak stosując zasady regulacji miast można zrobić jedynie to, co już zostało zrobione na samym początku, a co na dalszym etapie okazało się niewykonalnym.

Biorąc wszystko powyższe pod uwagę, pokornie proszę Jaśnie Wielmożnego Pana o rozstrzygnięcie kwestii, czy mogę nakreślić taką regulację miasta, jaka jedynie jest tylko możliwa moim zdaniem dla miasta Łasku, tj. [zaproponować wyłącznie] wyprostowanie ulic i która przynajmniej doprowadzi miasto do większego porządku, czy też powiniennem obmyślać regulację, która, dopóki zasady prawne dotyczące chłopskich i folwarcznych ziem nie ulegną zmianie, jest po prostu niewykonalna. Podpisał I. Markiewicz

Zgodne z oryginałem. Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

k. 173-174 rv.

Sporządzono w Kancelarii Magistratu miasta Łasku 6 września 1902 roku.

Protokół z posiedzenia.

Pan Naczelnik powiatu łaskiego w swoim piśmie z 29 maja br. nr 6699 zawiadamia Magistrat, że Pan Naczelnik guberni, uznawszy za niemożliwe odłożenie na czas nieokreślony z powodu niewystarczających środków w łaskiej kasie miejskiej sporządzenia na nowo planu miasta Łasku, polecił podjąć należne kroki ku przerysowaniu przygotowanego już przez geometrę Żarskiego planu projektowanego położenia miasta Łasku zgodnie z uwagami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych; przy czym Jaśnie Wielmożny Pan uznał za niezbędne, aby w celu przyspieszenia rozstrzygnięcia danej kwestii Magistrat zaprosił doświadczonego geometrę, z którym należy zawrzeć porozumienie, zarówno odnośnie ilości prac pomiarowych podlegających wykonaniu, jak i odnośnie wynagrodzenia za te prace, rekomendując geometrę Karla Brandtnera, który w ostatnim czasie wykonał pomiary miasta Częstochowy, i zalecając obciążenie związanymi z tym kosztami mieszkańców miasta według proporcji.

Zaproszonym w dniu dzisiejszym do kancelarii Magistratu miejskim ławnikom, przy udziale łaskiego powiatowego Inżyniera-Architekta, została przez przewodniczącego niniejszemu posiedzeniu Burmistrza miasta wyłożona przedstawiona wyżej propozycja Pana Naczelnika Guberni w celu jej wszechstronnego omówienia i ostatecznego rozstrzygnięcia kwestii sporządzenia regulacyjnego planu miasta Łasku; zostało im również przedstawione zaaprobowane wcześniej przez Magistrat miasta Łasku oświadczenie geometry K. Brandtnera, autora planu miasta Częstochowy, w którym wskazuje on, iż szczegółowe zdjęcie miasta Łasku wraz z niwelacją w nowych granicach miasta, ze sporządzeniem 3 szczegółowych planów w skali 25 sążni na cal oraz 4 planów w celu przedstawienia do Najwyższego zatwierdzenia wraz z detalami i dodatkami zgodnie z instrukcją M. S. W. z 1870 roku i sporządzeniem rejestru pomiarowego z alfabetycznym spisem oraz wyliczeniem ziemi dla każdego właściciela, wyniesie około 3000 rubli.

Obecne na posiedzeniu osoby, rozpatrzywszy wyżej wyłożone okoliczności oraz biorąc pod uwagę, iż nikłymi środkami łaskiej kasy miejskiej, wynoszącymi 1280 rub. 86 kop. kapitału zapasowego i 5062 rub. 60 kop. kapitału stałego, nie można się posiłkować, to proponowane przez Naczelnika odniesienie wspomnianego znacznego wydatku w wysokości 3000 rubli na środki mieszkańców miasta według proporcji, zarówno w tej chwili jak i w najbliższej przyszłości, jest ponad siły mieszkańców, obarczonych stałymi rocznymi proporcjonalnymi wydatkami na niezbędne uporządkowanie miasta, realizowane w obecnym czasie, tj. na zakup przeciwpożarowych instrumentów, na doroczną pieniężną pomoc dla towarzystwa przeciwpożarowego na dostarczenie instrumentów przeciwpożarowych na miejsce pożaru oraz na utrzymanie ich w czystości i porządku, na kapitalny remont pięciu studni miejskich, na wzniesienie budynku dla tymczasowego umieszczenia w nim miejskiej ubojni, lekarza weterynarii i stróża ubojni; niezależnie zaś od powyższego oczekiwany jest kapitalny remont miejskich jatek, wzniesienie [stałego] budynku ubojni, przepisanie ksiąg ludności miejskiej, wybrukowanie niektórych ulic w mieście, i wszystkie te oczekiwane prace powinny zostać opłacone ze środków mieszkańców według proporcji; przy czym wraz z budową Kolei Warszawsko-Kaliskiej od czasu odkrycia w 1903 ruchu pasażerskiego miasto Łask w targowym, przemysłowym czy rolniczym aspekcie nic nie skorzysta a przeciwnie, poniesie straty, co w ogóle zmniejszy dochody mieszkańców miasta. Jeśli zaś w przyszłości okaże się możliwym wypełnienie przedstawionego zadania, to nie może to nastąpić wcześniej niż zostaną zrealizowane dużo ważniejsze dla miasta propozycje, [jak] włączenie w granice miasta przedmieść Probostwo Łaskie i Osada Łaska, które wchodzą swoimi zabudowaniami, w których znajdują się bez mała wszystkie rządowe i samorządowe instytucje, do samego miasta, i które korzystają ze wszystkich usług miasta zdecydowanie we wszystkich aspektach, a nie przynoszą nawet najmniejszego dochodu ani miastu, ani skarbcowi mimo [faktycznego] zlokalizowania w mieście. Uczestniczące w posiedzeniu osoby, biorąc pod uwagę wyłożone wyżej okoliczności, w szczególności zaś ostatnią uwagę, zaproponowały zwrócić się do Pana Naczelnika powiatu łaskiego z prośbą o wstawiennictwo u Wyższych Władz, aby uzyskać odroczenie proponowanego sporządzenia regulacyjnego planu miasta Łasku do momentu rozstrzygnięcia kwestii włączenia Probostwa Łaskiego i Osady Łaskiej do miasta Łasku.

Burmistrz [podpis], Powiatowy Inżynier-Architekt [podpis], Ławnicy [podpis], Sekretarz [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, RGP-3WA Rząd Gubernialny Piotrkowski, sygn. 919

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

Wydział Administracyjny, Referat I

O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Piotrkowa.

Część V

Rozpoczęto 17 sierpnia 1872 roku, ukończono 13 kwietnia 1885 roku.

k. 12-13 rv.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

Raport geometry, Registratora Kolegialnego Ivana Pliskiego.

W wyniku ogłoszonego przez Rząd Gubernialny konkursu na sporządzenie planów miast guberni piotrkowskiej zobowiązałem się do przeprowadzenia zdjęć 4 miast: Piotrkowa, Częstochowy, Rawy i Pabianic, przyjawszy wszystkie prace na swoje konto. Chociaż ogólna suma wydatków związanych z tymi pracami we wszystkich miastach znacznie przewyższa moje materialne zasoby, to biorąc pod uwagę, że na podstawie warunków należne wynagrodzenie zostanie wypłacone w dwóch terminach, a dokładniej: pierwsza połowa po przedstawieniu jednego egzemplarza planu istniejącego położenia miasta, a druga – po całkowitym zakończeniu prac i ich zatwierdzeniu, uznałem za możliwe podjęcie się tych prac w takim wymiarze, w jakim mogą one być wypełnione zgodnie z terminem, ustalonym przez Rząd Gubernialny, pod warunkiem nieustanego przeprowadzania zdjęć jednego miasta za drugim, jako że otrzymanie w charakterze pożyczki połowy wynagrodzenia za jedno miasto dałoby mi środki na kontynuację prac w drugim.

Po porównaniu wielkości wynagrodzenia o które prosiłem z cenami przedstawionymi przez konkurentów prace we wszystkich czterech miastach zostały powierzone mnie, w wyniku czego zostały zawarte kontrakty, w których zostały uwzględnione wszystkie istotne warunki. W ślad za tym przystąpiłem do prac, zaczynając od miasta Piotrkowa.

Równolegle do przeprowadzania zdjęć sporządzałem pierwszy egzemplarz planu, dlatego też miałem możliwość po zakończeniu prac w terenie bezzwłocznie przekazać Rządowi Gubernialnemu plan obecnego położenia miasta, wymagany na mocy par. 8

kontraktu, co zostało przeze mnie dokonane 26 października. Wypełniwszy w ten sposób kontrakt, tym samym nabyłem prawa na otrzymanie połowy wynagrodzenia; ponieważ zdjęcie Piotrkowa było moją pierwszą pracą wykonaną w guberni, a przy tym plan został tego samego dnia przekazany do sprawdzenia, nie prosiłem o wypłacenie pożyczki, czekając aż prawidłowość wykonania prac zostanie potwierdzona przez sprawdzającego, i dopiero po dwóch tygodniach, to jest 10 listopada, wyjeżdżając do Pabianic w celu rozpoczęcia nowego zdjęcia, złożyłem prośbę o wypłatę części wynagrodzenia. Moja prośba aż do chwili obecnej pozostaje nierożpatrzona, a w międzyczasie brak środków materialnych spowodował, że musiałem wstrzymać się z pracami w Pabianicach na samym ich początku.

Po powrocie do Piotrkowa zostałem zawiadomiony, iż Wydział Budowlany polecił wstrzymać wypłatę pożyczki o którą prosiłem do momentu zakończenia sprawdzania planu, które zgodnie z kontraktem powinno być przeprowadzone w ciągu dwóch miesięcy, wyłączając okres zimowy.

Chociaż zgodnie z kontraktem wypłata pierwszej części należnego mnie wynagrodzenia powinna mieć miejsce po przedstawieniu przeze mnie planu niezależnie od czasu trwania jego sprawdzenia, to tym niemniej uznałbym za konieczne poddanie się przedstawionym mnie wymaganiom, jeśli sprawdzenie nie zostałoby zawieszone na okres zimowy. W okresie zimowym trudno jest prowadzić prace pomiarowe jedynie w odkrytym terenie, gdzie z powodu zalegającego śniegu nie zawsze możliwym jest określenie granic włości, lecz w terenie zabudowanym, gdzie granice wyznaczają ogrodzenia i zabudowania, zima nie stanowi przeszkody dla prac pomiarowych i podczas wszystkich zim, które spędziłem w kraju nadwiślańskim, wykonywałem zdjęcia miast prawie z takim samym powodzeniem, jak w okresach letnich. W kontrakte jest rzeczywiście wskazane, że okres zimowy nie jest wliczany do dwumiesięcznego terminu, lecz takie zastrzeżenie mogłoby być zrobione na wypadek surowej zimy, zaś pogoda, która się obecnie ustabilizowała, jest całkiem korzystna dla [tego typu] prac.

Jeśli Jaśnie Wielmożny Pan pobłażając mojej pokornej prośbie nakazałby możliwe szybkie wypełnienie prac, to zrezygnowałbym z prawa do otrzymania wynagrodzenia do czasu, aż zostanie przedstawiony rezultat sprawdzenia; abym zaś miał środki na kontynuację rozpoczętych przeze mnie prac w Pabianicach, najpokorniej proszę o Jaśnie Wielmożnego Pana o zgodę na wypłacenie mi pożyczki jedynie w wysokości wpłaconego przeze mnie zastawu w wysokości 425 rub. z tym, aby suma ta była odliczona od późniejszego wynagrodzenia.

Piotrków, 8 grudnia 1875 roku, Geometra [podpis]

k. 31-45 rv.

Akt sprawdzenia planu Gubernialnego Miasta Piotrkowa, sporzązonego w 1875 roku przez Geometrę Pliskiego.

[Sprawdzenie] przeprowadzono w mieście Piotrkowie 1 i 3 listopada 1875 r., 29, 30, 31 marca, 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14 i 15 kwietnia 1876 roku.

Wypełniając polecenie Jaśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Guberni, przekazane mi w piśmie z 25 października 1875 roku nr 801 przez Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego przystąpiłem do sprawdzenia planu miasta Piotrkowa, sporządzonego w 1875 roku przez geometrę Pliskiego na podstawie kontraktu, zawartego z nim 1875 roku.

W celu sprawdzenia wspomnianego planu zastosowałem pięć sposobów:

- 1) Sprawdzono kilka punktów [nieczytelne] osnowy wybranych za miastem, jak wierze kościołów i kominy fabryk poprzez wyliczenia triangulacyjne.
- 2) Z dwóch punktów wybranych poza miastem, położonych jeden na północy, a drugi na południe od miasta, sprawdzono sposobem orientacyjnym kilka punktów w mieście jak wierze, rogi domów itd.
- 3) Przeprowadzono siedem linii rewizyjnych, okrążających prawie całe miasto, i wymierzono je szczegółowo z oznaczeniem wszystkich ważniejszych granic, dróg, wzniezionych w pobliżu ich budynków itd.
- 4) Sprawdzono fronty domów i placów wzdłuż trzech najważniejszych w mieście ulic.
- 5) Wymierzono dziesięć kwartałów i placów wybranych w różnych częściach miasta.
- 6) W końcu niniejszego aktu zawarto niezgodności [planu] z terenem, zauważone poza przeprowadzonymi powyżej sprawdzeniami.

Ponieważ sprawdzenie przeprowadzano bez drugiego 10-sążniowego łańcucha podzielonego na stopy, to przy przeliczeniu na dziesiętne części sążnia zgodnie ze skalą planu wychodzą [nieczytelne] części sążnia.

A. Weryfikacja triangulacyjna

Osnową dla sprawdzenia triangulacyjnego został wybrany równy teren na południu miasta, [linia] prawie prostopadła do Alei Aleksandrowskiej, która po wielokrotnym wymierzeniu okazała się mieć długość 126,83 sążnia. Z końców tej linii zostały wzięte kąty [oraz?], po przeprowadzonych wyliczeniach, następujące odległości niektórych punktów w mieście. Komin fabryki Szoltena i komin młyna parowego oddalone o 442,32 sążnia; komin młyna parowego i krzyż na wieży Cerkwi Prawosławnej – 188,15 sążnia; krzyż na wieży Cerkwi Prawosławnej i krzyż na wieży Kościoła Farnego – 266,88 sążnia; krzyż na wieży Cerkwi Prawosławnej i krzyż na wieży Kościoła Bernardynów – 112,9 sążnia; krzyż na wieży Kościoła Bernardynów i krzyż Kościoła Farnego – 154,03 sążnia; wszystkie te odległości, biorąc pod uwagę małą skalę planu okazały się prawie idealnie dokładnymi.

B. Sprawdzenie orientacyjne

Dla celów tej weryfikacji wybrano punkt na południu miasta, położony na przedłużeniu północnego ogrodzenia Cmentarza Ewangelickiego w odległości 11,45 sążnia na zachód od jego rogu. Dla orientacji menuły przyjęto krzyż Cerkwi Prawosławnej oraz południowo-zachodni róg domu [Ry?]kalskiego przy placu Aleksandrowskim, po czym wzięto następujące punkty: północno-wschodni róg domu księdza prawosławnego okazał się dokładnym; południowo-wschodni róg domu Karlińskiego przy ulicy Petersburskiej [różnica] na 0,6 sążnia na bok; południowo-wschodnie róg sklepu Sztajnberga na 0,2 sążnia na bok; figura na placu Aleksandrowskim okazała się dokładną; południowo-wschodni róg domu Skibińskiego okazał się dokładny; północno-wschodni róg domu Banaszkiewicza okazał się dokładny; północno-zachodni róg drewnianego niemieszkalnego budynku Ratulada przy Alei Aleksandrowskiej okazał się dokładny; południowo-zachodni róg Karlinkowskiego na bok o 0,2 sążnia; południowo-wschodni róg nowego drewnianego domu mieszkalnego przy cegielni Olszewskiego na bok o 0,5 sążnia; na koniec – południowo-zachodni róg drewnianego domu mieszkalnego położony przy północno-zachodnim rogu Cmentarza Ewangelickiego okazał się dokładny.

Drugi punkt został wybrany na północ od miasta na linii rewizyjnej A-B (o której niżej) w odległości 19,95 sążnia od jej początku; przyjawszy dla orientacji menuły krzyż Cerkwi Prawosławnej i północno-zachodni róg domu Pasikowskiego przy ulicy Moskiewskiej wzięto następujące punkty: północno-zachodni róg sklepu przy szosie Wolborskiej 0,4 sążnia na bok; środek frontu Synagogi Żydowskiej 0,6 sążnia na bok; północno-zachodni róg domu nr 3 przy ulicy Tobolskiej i Moskiewskiej 0,4 sążnia na bok; południowo-zachodni róg byłego zamku okazał się dokładny; południowo-zachodni róg domu Garczykowskiego przy ulicy Moskiewskiej okazał się dokładny; północno-wschodni róg domu Zarembiny przy placu Mikołajewskim okazał się dokładny; północno-wschodni róg domu Jakubowskiego przy ulicy Moskiewskiej 0,4 sążnia na bok; północno-wschodni róg domu Cieszkowskiego przy ulicy poczowej okazał się dokładny; północno-wschodni róg domu Wojciechowskiego przy ulicy Petersburskiej okazał się dokładny; północno-zachodni róg domu [Gieszcza?] przy ulicy Moskiewskiej okazał się dokładny.

V. Linia rewizyjna.

Przed opisaniem linii rewizyjnej uważam za konieczne wyjaśnić, iż niezgodności przy skrzyżowaniach polnych, niedokładnie odgraniczonych rowami dróg, a także rzeczek w wyniku różnego poziomu wody podczas zdjęcia i podczas sprawdzenia nie mogą być uważane za poważne błędy. Na wszystkich końcach linii rewizyjnych w terenie postawiono wiechy.

Linia rewizyjna A-B łączy punkt A, położony na przedłużeniu zewnętrznej strony zachodniej ściany Cmentarza Katolickiego w odległości 0,34 sążnia od rogu z północnym rogiem koszar, położonych przy szosie Piotrkowsko-Wolborskiej; linia ta jest przedłużona poza ten ostatni róg o 6,04 sążnia, ma długość 469,11 sążnia; na planie [ta sama linia] ma długość 469,80 sążnia.

Linia ta napotyka przedłużenie zewnętrznej strony wschodniej ściany Cmentarza na odległości 105,57 sążnia (na planie 105,80 sążnia) i jest oddalona na przedłużeniu zewnętrznej strony ogrodzenia od jego rogu o 14,16 sążnia (na planie o 14,60 sążnia), napotyka granicę działek 2a i 2b na długości 170,57 sążnia (na planie 170,60 sążnia), granicę działek 2b i 2v na długości 186,02 sążnia (na planie 186,30 sążnia), granicę między działką nr 17 a drogą prowadzącą do Cmentarza Żydowskiego na długości 248,29 sążnia (na planie 248,70 sążnia), granicę działki nr 17 i sąsiadującej z nią działki bez numeru, oznaczonej żółtym kolorem na długości 274,86 sążnia, co jest zgodne z planem; granicę tej ostatniej działki z sąsiednią na długości 319,57 sążnia, co jest zgodne z planem; drogę z Wielkiej Wsi na długości 330,28 sążnia, co jest zgodne z planem; granicę dwóch działek na długości 359 sążni (według planu 358,40 sążnia); granicę dwóch działek na długości 435,86 sążnia (według planu 434,80 sążnia); granicę ziem należących do Koszar na długości 455,14 sążnia (według planu 455,40 sążnia); róg koszar na długości 463,07 sążnia (na planie 463,5 sążnia); na koniec, jak [wskazano] wyżej, [linia napotyka] punkt B położony na przecięciu opisanej powyżej linii rewizyjnej i frontowej ściany koszar na długości 469,11 sążnia (według planu 469,8 sążnia). Odległość od frontowej ściany koszar w kierunku wiechy wyniosła 3,64 sążnia i jest zgodna z planem.

Rewizyjna linia B-C została poprowadzona od wyżej opisanej (linii) z punktu B do punktu C, położonego z prawej strony szosy prowadzącej do Kielc; punkt C został wybrany w następujący sposób: odległość dwóch istniejących przy tej drodze krzyży określono na planie na 58,29 sążnia; po sprawdzeniu [odległość ta] okazała się zgodna; wykreślono linię prostopadłą do tej linii w odległości 32,71 sążnia; w odległości 0,78 sążnia od krzyża bardziej oddalonego od miasta wyznaczono punkt C.

Linia rewizyjna B-C ma długość 447,29 sążnia (według planu 447,30 sążnia). Linia ta, zaczynając od zera z punktu B, przecina na początku szosę Piotrkowsko-Wolborską na długości 121,7 sążnia zgodnie z planem, południową stronę drogi do Koła na długości 138 sążni zgodnie z planem, napotyka granicę działki nr 1 na długości 156 sążni zgodnie z planem – ten punkt przecięcia jest oddalony licząc [wzdłuż?] granicy o 15 sążni od frontowej ściany od strony ulicy istniejącej na tej działce stodoły, co jest zgodne z planem, zaś o 11,5 sążnia od jej ściany wewnętrznej, co jest zgodne z planem; granicę między dwiema działkami nr 1 i nr 2 linia rewizyjna napotyka na długości 168,07 sążnia zgodnie z planem, granicę działek nr 2 i nr 3 – na długości 179,14 sążnia zgodnie z planem, granicę działek nr 3 i nr 4 – na długości 201,5 sążnia zgodnie z planem, granicę [działek] nr 4 i nr 5 – na długości 212,93 sążnia zgodnie z planem; granicę między [działkami] nr 5 i 6 oraz między [działkami] na 6 i 7 nie dało się rozróżnić na miejscu, więc nie zostały zdjęte podczas sprawdzenia; granicę między [działkami] nr 7 i nr 8 [linia rewizyjna napotyka] na długości 229,57 sążnia zgodnie z planem, granicę między [działkami] nr 8 i 9 – na długości 235,43 sążnia zgodnie z planem, granicę [między działkami] nr 9 i 10 – na długości 246,64 sążnia zgodnie z planem, granicę [między działkami] nr 10 i 11 – na długości 257,86 sążnia (na planie 258,20 sążnia), granicę działki nr 11 ze starostwem Piotrkowa – na długości 269 sążni (według planu 269,70 sążnia), pełną drogę prowadzącą do starostwa – na długości 331,71 sążnia oraz 334 sążni (według planu [odpowiednio] 332,4 sążnia i 334,4 sążnia), granicę równoległą do drogi na długości 354,43

sążnia (na planie 354,7 sążnia), granicę oddzielającą ziemię orną od łąki – na długości 402,5 sążnia zgodnie z planem, a na koniec dochodzi do opisanego powyżej punktu C na długości 447,29 sążnia.

Linia rewizyjna C-D została przeprowadzona od opisanego wyżej punktu C do punktu D, położonego na podwórzu działki nr 3 przy ul. Dońskiej; [punkt ten] jest oddalony od południowo-zachodniego rogu drewnianego domu mieszkalnego (plac nr 3) o 8,1 sążnia, od południowo-wschodniego rogu drewnianej stodoły (plac nr 2) o 7,7 sążnia. Rewizyjna linia C-D ma długość całkowitą 315,7 sążnia zgodnie z planem.

Linia ta, zaczynając od zera w punkcie C przecina szosę Piotrkowsko-Kielecką na długości 0,6 i 8 sążni (według planu 1 i 8,1 sążnia), przedłużenie południowej ściany murowanej stodoły z placu nr 44 – na długości 86,14 sążnia (zgodnie z planem), napotykając granicę pola uprawnego i łąki na długości 93,3 sążnia (według planu 93,2), rzekę Strawę – na długości 135 i 139 sążni (na planie 133 i 137 sążni), granicę sadu przy placu nr 21 przy ulicy Dońskiej – na długości 279,14 i 302,86 sążni (na planie: 279 i 302,5 sążnia), wzduż ogrodzenia sadu przy placu nr 21 przechodzi w odległości 7,95 sążnia od granicy działki nr 45 zgodnie z planem i dochodzi do punktu D na długości 315,7 sążnia zgodnie z planem.

Rewizyjna linia D-E została przeprowadzona od opisanego powyżej punktu D do punktu E, położonego przy przedłużeniu Alei Aleksandrowskiej w kierunku linii kolejowej, [skreślone: w odległości 6,5 sążnia od przecięcia linii D-E z osią przedłużenia Alei Aleksandrowskiej; dopisane:] przecina ona oś tej drogi w odległości 8,21 sążnia od środka mostu i wykracza na odległość 6,5 sążnia poza ten punkt, w odległości 12,9 sążnia od środka mostu. Rewizyjna linia D-E ma długość całkowitą 375,57 sążnia, a według planu – 373 sążnie.

Linia ta, zaczynając od zera w punkcie D przecina granicę działek nr 3 i 2 przy ulicy Dońskiej na długości 6,39 sążnia zgodnie z planem, drogę do wsi Zalesice – na długości 26,86 sążnia i 31,7[?] sążnia (według planu 26,86 i 31,5 sążnia), granicę dwóch działek polnych – na długości 34,71 sążnia zgodnie z planem, granicę dwóch działek polnych – na długości 73 sążni (według planu 73,3 sążnia), granicę ogrodów i pól żniwnych – na długości 106 sążni (według planu 105,5 sążnia), granicę działek nr 5 i 6 – na długości 108,93 sążnia (według planu 108 sążni), granicę działek nr 6 i 7 – na długości 119,14 sążnia (według planu 118 sążni), granicę działek nr 7 i 8 – na długości 137,14 sążnia (na planie 136,5 sążnia), drogę Milewską [Milejowską?] – na długości 149,07 sążnia i 156,07 sążnia (według planu 148,5 i 155,2 sążnia), granicę działki nr 18 i drogi do gospodarstwa – na długości 164,28 sążnia (według planu 163,7 sążnia), przedłużenie wschodniej ściany stodoły nr 19 – na długości 164,67 sążnia zgodnie z planem, przedłużenie wschodniej ściany stodoły nr 20 – na długości 191,21 sążnia (według planu 190 sążni), przedłużenie wschodniej ściany stodoły nr 7 – na długości 224 sążni (na planie 223,5 sążnia), [przedłużenie?] zachodniej strony tejże stodoły – na długości 241,21 sążnia (na planie 238,8 sążnia), zachodnią stronę polnej drogi – na długości 244,43 sążnia (według planu 242,6 sążnia), granicę między polem ornym a miejskim pastwiskiem – na długości 265 sążni (według planu 262,8 sążnia), przedłużenie osi Alei Aleksandrowskiej – na długości 348,5 sążnia (według planu 346,5 sążnia), rów – na długości

356,43 i 358,71 sążnia (według planu 355,3 i 357 sążni), drogę Działoszycką – na długości 363,86 i 373,43 (na planie 362,3 oraz 370 sążni); na koniec dochodzi do punktu E na długości 375,57 (według planu 373 sążni).

Rewizyjna linia E-F została poprowadzona od opisanego powyżej punktu E przy drodze Piotrkowsko-Działoszyckiej do punktu F, położonego na terenie cegielni Olszewskiego w odległości 21,29 sążnia od południowo-zachodniego rogu drewnianego budynku mieszkalnego oraz w odległości 6,71 sążnia od środka wschodniej ściany drewnianego niemieskalnego domu. Rewizyjna linia E-F ma długość całkowitą 157,71 sążnia (według planu 156,8 sążnia).

Linia ta, zaczynając od zera w punkcie E napotyka pierwszą granicę dwóch działek polnych na długości 61 sążni (na planie 61,4 sążnia), drugą – na długości 86,57 sążnia (na planie 86,80 sążnia); trzecią granicę nie została przeze mnie zauważona na miejscu i została opuszczona; czwartą [granicę linia napotyka] – na długości 131,71 sążnia (według planu 130,2), zachodnią stronę polnej drogi – na długości 134 sążni (według planu 132,3 sążnia) i dochodzi do punktu F na długości 157,71 sążnia.

Rewizyjna linia F-G została poprowadzona z opisanego powyżej punktu F wzdłuż przedłużenia ulicy Pocztowej na południe, wzdłuż samej ulicy Pocztowej oraz wzdłuż jej przedłużenia na północ do punktu G, położonego w odległości 72,07 sążnia od opisanego na początku punktu A oraz w odległości 89,54 sążnia od południowo-zachodniego rogu cmentarza katolickiego. Linia rewizyjna F-G ma według planu 6,4 sążnia; szerokość drewnianego niemieskalnego budynku w podwórzu ulicy równoległej do Pocztowej wynosi 2 sążnie; długość granicy od strony zachodniej [wynosi] 25,2 sążnia, a według planu – 24,2 sążnia. Plac nr 7 na rogu ulicy Odeskiej i drogi prowadzącej do cegielni Olszewskiego ma front wzdłuż ulicy Odeskiej o długości 8,29 sążnia (zgodnie z planem), a od drogi 19,29 sążnia (zgodnie z planem); tylna granica od strony placu nr 8 – 8,57 sążnia (zgodnie z planem), granica od strony placu nr 6 – 6,19 sążnia (zgodnie z planem); wymiary budynków okazały się prawidłowo wymierzonymi, jak i przeprowadzone przez plac przekątne. W południowo-wschodnim rogu placu nie ukazano drewnianych wychodków.

Plac Szokalskiego przy ulicy Pocztowej: front od ulicy Pocztowej – 27,14 zgodnie z planem, granica od strony placu Szulca – 17,68 sążni zgodna z planem, tylna granica – 27,43 zgodna z planem, granica od strony domu Cieszkowskiego – 22,25 sążnia zgodna z planem; wymiary budynków okazały się zgodne poza szerokością 2,75 i 2 sążni murowanego budynku gospodarczego w podwórzu, która na planie została pokazana jako 2 sążnie i 1,3 sążnia; oprócz tego na planie nie został pokazany drewniany budynek gospodarczy w podwórzu oraz drewniana stodoła na palach.

Plac Skibińskiego przy placu Aleksandrowskim: długość frontu od placu Aleksandrowskiego 11,19 sążnia okazała się zgodna z planem, długość frontu od ulicy Annińskiej – 27,14 (na planie 26,7 sążnia), tylna granica – 5,29 sążnia (na planie 5 sążni), granica od strony placu nr 2 do rogu sąsiedniego frontowego domu – 27,25 sążnia zgodna z planem, szerokość frontowego domu – 5,5 sążnia (na planie 5 sążni).

Plac na rogu ulic Moskiewskiej i Zagrodzkiej: długość frontu placu Szpana od ulicy Moskiewskiej 3,2 sążnia okazała się zgodna z planem, [długość] frontu od ulicy Zagrodzkiej do mostu – 99,82 sążnia (według planu 100,6 sążnia), długość placu wzdłuż rzeki Strawy do jej pierwszego załomu, tj. łącznie z placem Szpana 38,04 sążnia okazała się być zgodna z planem, a także wschodnia granica o długości 92,2 sążnia okazała się zgodną; wymiary zabudowań na placu Szpana okazały się dokładne poza drewnianym domem mieszkalnym przy ulicy Zagrodzkiej, oddalonym wzdłuż tej ulicy od ulicy Moskiewskiej na 4,86 sążnia (według planu 3,86 sążnia), którego wymiary to 10,14 sążnia długości i 5,18 sążnia szerokości, a według planu – 11,1 sążnia i 4,4 sążnia.

Plac Szafnickiego przy ulicy Zagrodzkiej: po sprawdzeniu frontów i wymiarów budynków wszystko okazało się być zgodnym, a chociaż tylna granica placu od strony poduchownego [nieczytelne], a także równoległa do niej strona placu Szpana zgodnie z oświadczeniem tego ostatniego na miejscu w zasadzie nie jest [przez niego?] zajęta, to jednakowoż geometra zdejmujący plan, nie mając ani prawa ani możliwości rozstrzygania podobnych sporów, wniósł na plan granice zgodnie z tym, co zastał na miejscu w danym momencie.

Plac nr 6 na tyłach młyna parowego przy Roksyckim Przedmieściu: długość od frontowego rogu murowanego domu nr 4 do Roksyckiego Przedmieścia 48,18 sążnia, a także jego szerokość 5,43 sążnia okazały się być zgodne z planem; wymiary budynków okazały się zgodne.

Dla placów nr 21, 22 i 24 przy Roksyckim Przedmieściu sprawdzono wszystkie granice, a także istniejące na nich budynki, i wszystkie okazały się być zgodne z planem.

E. Znaczące niezgodności i braki w szczegółach

Oprócz wszystkiego przekazanego powyżej zauważono również następujące niezgodności przedstawionego planu ze stanem rzeczywistym: 1) na placu nr 1 na rogu ulicy Odeskiej i Alei Aleksandrowskiej w sadzie nie pokazano istniejącego komina, został on zaś wskazany na placu nr 2, gdzie w rzeczywistości nie istnieje; 2) naprzeciwko koszar i szpitala przy ulicy Moskiewskiej, a także przy Synagodze przy ulicy Gieorgiewskiej nie pokazano studni publicznych, nie pokazano także studni w podwórzu szpitala Św. Trójcy przy ulicy Moskiewskiej, na skrzyżowaniu ulicy Moskiewskiej z Pocztową, przy karczmie Ostatni Grosz przy ulicy Słowiańskiej, na skrzyżowaniu ulic Słowiańskiej i Kazańskiej, na rogu ulicy Tobolskiej i placu Włodzimierskiego, w podwórzu placu nr 10 przy ulicy Moskiewskiej, w sadzie [przy?] domu Szpana na Moskiew...[...].

k. 61 r.

Kopia. Protokół Wydziału Budowlanego, Piotrków, 18 sierpnia 1878 roku.

Po rozpatrzeniu prośby Geometry Pliskiego z 16 dnia bieżącego miesiąca, oraz biorąc pod uwagę, iż zgodnie z regulacją miasta Piotrkowa zatwierdzoną przez Pana Naczelnika Guberni

w granice miasta wejdzie 159 dziesięciin i 1643 sążni kwadratowych, jak wynika to z załączonego wyliczenia Architekta miasta Piotrkowa, Wydział Budowlany uznaje za możliwe wypłacenie Geometrze Pliskiemu dodatkowego wynagrodzenia do wydanej już mu sumy za sporządzenie planu Piotrkowa w wysokości $9,68 \times 23/2 = 111$ rub. 32 kop. (słownie: sto jedenaście rubli trzydzieści dwie kopiejkę) z zatrzymaniem z tej kwoty 4% lub też 4 rub. 45 kop. dla Inżyniera Rusockiego za sprawdzenie wspomnianego planu.

Oryginał podpisali: Inżynier-Architekt Plonowski, Inżynier N. Okuń, Architekt Szadkowski

Za zgodność z oryginałem: Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

k. 80-81.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komitet Techniczno-Budowlany, Wydział II

27 stycznia 1883 r., Sankt-Petersburg, nr 69

Do Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

Podczas rozpatrzenia dostarczonego przez Jaśnie Wielmożnego Pana Ministerstwu Spraw Wewnętrznych w piśmie nr 5280 w celu wyproszenia Najwyższego zatwierdzenia planu projektowanego położenia miasta Piotrowa Komitet Techniczno-Budowlany zauważył:

1. Na wspomnianym planie oznaczono jako przeznaczony do pozostawienia w obecnym stanie cmentarz za granicami miasta (nr 29) w odległości 8-23 sążni od projektowanego kwartału mieszkalnego, podczas gdy na podstawie art. 909 tom XIII Ustawy o Policji Medycznej cmentarze miejskie powinny być położone w odległości nie mniejszej niż sto sążni od ostatnich mieszkalnych zabudowań miejskich;
2. W projektowanych częściach kwartałów nr 14 i 38 koniecznym jest, w celu utrzymania higieny i dla wygody na wypadek pożaru, pozostawić nadbrzeżne kanały jako niezagospodarowane, jak to zrobiono na pozostałym miejskim odcinku tego kanału;
3. Sądząc po znacznych wymiarach kwartału nr 6 (długość do 300 sążni, szerokość do 100 sążni) pozytycznym było by podzielić go na dwie części dodatkową ulicą, co, wnioskując na podstawie planu obecnego położenia miasta, nie powinno napotykać na żadne przeszkody;
4. Na nowo zaprojektowane kwartały oznaczono jedynie numerami wraz z istniejącymi za dodaniem do nich liter, podczas gdy należałyby oznaczyć [kwartały] numerami w ustanowionym porządku każdy kwartał osobno, rozpoczęć tę numerację od kwartału położonego w północno-zachodniej części miasta.

W związku z powyższym, Komitet Techniczno-Budowlany ma zaszczyt niniejszym przekazać Jaśnie Wielmożnemu Panu plany projektowanego i istniejącego położenia miasta Piotrkowa, pokornie prosząc nie pozostawić sprawy bez wydania rozporządzenia o poprawie planu projektowanego położenia zgodnie z przedstawionymi powyżej uwagami oraz prosząc o ponowne dostarczenie wspomnianych planów Komitetowi w możliwie krótkim czasie.

Przewodniczący [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

[dopisane na marginesach:] Nr 21: Przekazano Wydziałowi Budowlanemu w celu należnego sprawdzenia planów.

Wydział Budowlany, [nieczytelne] na pismo Wydziału Administracyjnego z 30 kwietnia br. nr 2426 ma zaszczyt niniejszym przekazać dla należnych rozporządzeń przedstawiony przy raporcie nr 30 Geometry Kułakowskiego z 28 maja br. sporządzony przez niego zgodnie z wyłożonymi [nieczytelne] uwagami nowy plan projektowanego położenia miasta Piotrkowa oraz poprawiony zgodnie z tymi uwagami plan istniejącego położenia tegoż miasta wraz ze szczegółowym opisem [nieczytelne]; przy tym [nieczytelne] Geometrze Kułakowskiemu całego należnego wynagrodzenia w wysokości 75 rubli wraz z wydaniem protokołu. Wydział Budowlany, Piotrków, 30 sierpnia 1883 r., Gubernialny Inżynier [Okuń?]

k. 91 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komitet Techniczno-Budowlany, Wydział II

20 lipca 1883 r., Sankt Petersburg, nr 791

Do Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

W trakcie rozpatrywania dostarczonego przez Jaśnie Wielmożnego Pana do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w celu wyproszenia Najwyższego zatwierdzenia projektowanego planu uregulowania miasta Piotrkowa wraz z planem obecnego położenia miasta zauważono, że na planach tych naniesiono nazwy placów: Dnieprowski, Siergiejewski, Maryjski, Aleksandrowski i in., oraz nazwy ulic: Sankt-Petersburska, Moskiewska, Kijowska, Nowogrodzka, Odeska i inne.

Dlatego też mam zaszczyt najpokorniej prosić Miłościwego Pana, aby nie pozostawił mnie bez wieści, czy istnieją – a jeśli tak, to od jakiego czasu oraz z czyjego pozwolenia – naniesione na wspomnianych planach nazwy placów i ulic, czy też nazwy te są [dopiero] proponowane do nadania im zgodnie z przedstawionym do zatwierdzenia projektowanym planem miasta. Jeśli nazwy tych placów i ulic naniesionych na plan obecnie nie istnieją, lub też istnieją, ale bez należnego pozwolenia, to w takim wypadku na plan obecnego położenia miasta powinny zostać naniesione te nazwy placów i ulic, które noszą one w rzeczywistości.

Plan obecnego położenia miasta niniejszym załączam.

Minister Spraw Wewnętrznych [podpis], Przewodniczący [podpis]

k. 93 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komitet Techniczno-Budowlany, Wydział II

18 sierpnia 1883 r., Sankt Petersburg, nr 929

Do Pana Pełniącego Obowiązki Gubernatora Piotrkowskiego.

Minister Spraw Wewnętrznych w piśmie z 20 lipca br. nr 791, przesyłając plan istniejącego położenia miasta Piotrkowa wydał rozporządzenie o naniesieniu na nim obecnych nazw placów i ulic, jeśli wskazane przez władze guberni nazwy istnieją bez niezbędnego pozwolenia.

Z Pana pisma z 30 lipca br. nr 4330 wynika, iż istniejące nazwy ulic zostały zmienione nie na podstawie Najwyższego zezwolenia, jak by to należało, ale na podstawie ustnej zgody byłego Namiestnika Królestwa Polskiego Grafa Berga, udzielonej Gubernatorowi Piotrkowskiemu. W międzyczasie został przez Pana obecnie dostarczony plan istniejącego położenia bez zaznaczenia na nim, zgodnie z polecienniem Ministra, funkcjonujących do 1870 roku nazw ulic i placów miejskich.

Zwracając ponownie Jaśnie Wielmożnemu Panu plan obecnego położenia miasta Piotrkowa mam zaszczyt najpokorniej prosić, aby wydał Pan rozporządzenie o dokładnym wykonaniu przykazania Grafa Dmitrija Andreeviča i w możliwie krótkim czasie zwrócił Ministerstwu przekazywany plan wraz z nazwami ulic i placów, obowiązujących do 1870 roku.

Zarządzający Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Senator [podpis]

Za Przewodniczącego [podpis]

[załączona w aktach notatka prasowa, zap. Piotrkowskich Wiadomości Gubernialnych]

Komisja techniczna, zaznajomiwszy się z rezultatami dodatkowego sprawdzenia miejskiego planu K. K. Brandtnera przez geometrę Mamontova we wskazanych przez urząd miejscowościach, uznała prace związane ze sporządzeniem planu za zadowalające, we wszystkich aspektach zgodne z technicznymi wskazaniami kontraktu. Niezależnie od tego, komisja zaznajomiła się z przedstawionymi przez Brandtnera rysunkami i księgami, i stwierdziła, iż wszystkie warunki, przyjęte przez niego na mocy pierwszej umowy i aneksu do niej zostały wypełnione całkowicie sumiennie i ze strony komisji technicznej nie ma żadnych przeszkód przeciwko wydaniu mu pozostałą sumy pieniędzy. Wraz ze swoją końcową opinią komisja przedstawiła urzędowi oświadczenie, w którym stwierdza, iż sporządzone przez Brandtnera plany powinny być, w miarę pojawiających się potrzeb, uzupełniane poprzez nanoszenie na nie mogących zajść zmian w postaci rozbicia nowych kwartałów, przejęcia ziem należących do miasta przez osoby prywatne, regulacji ulic itp. W związku z powyższym, zdaniem komisji jest wysoce konieczne dla celów aktualizacji planu miasta, aby specjalnie wyznaczona osoba, która nie będzie odciągana przez inne polecenia urzędu od tego ważnego zadania, będącego w ścisłym związku ze sporządzeniem inwentaryzacji miasta i ochroną miejskiego [tekst urwany].

Zawiadamialiśmy już, że miejski geometra P. P. Mamontov, przeprowadziwszy kilka prywatnych sprawdzeń ogólnego planu miasta sporzązonego przez K. K. Brandtnera, wydał niezwykle pochlebną opinię o tej pracy, oceniając ją jako cenny nabytek dla miasta. W chwili obecnej urząd miejski zlecił p. Mamontowowi realizację jeszcze jednego zadania o podobnym charakterze, a mianowicie sprawdzenie planszy, na której jest naniesiony Zaułek Pocztowy w rejonie od Wielkiej Sadowej do ulicy Puszkina.

k. 102 r.

Raport Wacława Gaszyńskiego, Inżyniera Prowadzącego, spisany w Wydziale Budowlanym Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego. Piotrków, 2 października 1884 r., nr 1

Wypełniając polecenie Wydziału Budowlanego z 19 czerwca 1884 roku, przedstawiając niniejszym sporzązoną [przeze mnie] kopię posiadającego Najwyższe zatwierdzenie z 26 kwietnia 1884 roku planu projektowanego położenia gubernialnego miasta Piotrkowa, mam zaszczyt najpokorniej prosić Wydział Budowlany o niewystępowanie z prośbą o wypłacenie należnego mi wynagrodzenia za sporządzenie wspomnianej wyżej kopii w wysokości pięćdziesięciu rubli (50 rub.), ponieważ otrzymałem już wynagrodzenie za podobne kopie.

Plan posiadający Najwyższe zatwierdzenie mam zaszczyt załączyć.

Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego. Wacław Gaszyński.

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, 39-2 Kancelaria Gubernatora Piotrkowskiego, sygn. 945

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

O zamianie placów nr 284 i 296 na miejskie place nr 13, 14 i 15 w celu regulacji miasta Piotrkowa.

Rozpoczęto 8 lutego 1873 roku, ukończono [brak daty].

k. 2rv.

Prezydent Gubernialnego Miasta Piotrkowa

9 lutego 1873 roku, nr 1072, Piotrków

Do Wydziału Administracyjnego: dotyczy depozytu w wysokości 300 rub. Aby Jonasza Gerca.

Przekazano zgodnie z przynależnością I referatowi 13 lutego 1873 r. Księgowy [podpis]

Do Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego. Raport.

Zgodnie z rozporządzeniem Magistratu z 28 września/10 października 1869 r. nr 6156 na rzecz Piotrkowskiej Kasy Miejskiej zapisano w ramach depozytu kwotę 300 rub. w srebrze, zatrzymaną od Aby Jonasza Gerca i Moszki Zalbersztejna do momentu ostatecznego rozrachunku z nimi w związku z wymianą placów nr 284 i 296 na place nr 13, 14 i 15.

A ponieważ zgodnie z protokołem rozrachunków związanych ze wspomnianą zamianą placów, przedstawionym Rządowi Gubernialnemu do zatwierdzenia wraz z moim raportem z 6 lutego br. nr 983, Gercowi i Zalbersztejnowi należy się jeszcze dopłata z Kasy Miejskiej w wysokości 95 rub. 86 i $\frac{3}{4}$ kop., to przechowywana w ramach depozytu w Kasie Miejskiej kwota 300 rub. w srebrze podlega zwrotowi Gercowi i Zalbersztejnowi. Dlatego też mam zaszczyt prosić Rząd Gubernialny, aby wydał polecenie Kasie Miejskiej odnośnie wykreślenia z ksiąg rachunkowych wspomnianego depozytu w wysokości 300 rub. w srebrze i wydania go Gercowi i Zalbersztejnowi.

[podpis], Za Sekretarza [podpis]

k. 21 rv.

M. S. W., Magistrat Gubernialnego Miasta Piotrkowa

31 grudnia 1882 roku, nr 12357, Piotrków

Wydział Administracyjny, Referat I

Wraz z przekazaniem kontraktów [zawartych] z Wilhelmem Bergemanem na zamianę placów nr 13, 14 i 15.

[dalsze dopiski nieczytelne]

Do Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego. Raport.

W odpowiedzi na pismo Rządu Gubernialnego z 10 lipca br. nr 3681 mam zaszczyt przedstawić w załączniu trzy poświadczane notarialnie kontrakty, zawarte z Wilhelmem Bergemanem na zamianę placów nr 284 i 296 na [place] nr 13, 14 i 15, a także związane z tą zamianą dokumenty, a przy tym prosić o pozwolenie na wypłacenie Bergemanowi z Kasy Miejskiej 95 rub. 86 i $\frac{3}{4}$ kop. należnych w związku z tąże zamianą.

Prezydent [podpis], Radny-Sekretarz [podpis]

[dopisane:] Nr 10, Ref. I, 10 lutego: Do Wydziału Administracyjnego. W związku z zatwierdzeniem przedłożonego kontraktu, który, w obliczu wydanego przez Rząd Gubernialny 8 lipca 1882 r. postanowienia upoważniającego Prezydenta [nieczytelne] do zawarcia z Bergemanem takiego kontraktu, został zawarty prawidłowo, ze swojej strony przeszkód nie znajduję. Piotrków, 10 lutego 1883 r., Radca [podpis]

k. 22-29 rv.

Wypis z ksiąg notarialnych Piotrkowskiego Notariusza Hipolita Augustynowa Giegużyńskiego z 1882 roku, nr w rejestrze 410. Jedenastego/dwudziestego trzeciego października tysiąc osiemset osiemdziesiątego drugiego roku u mnie, Hipolita Augustynowa Giegużyńskiego, Notariusza przy Kancelarii Hipotecznej Piotrkowskiego Sędziego Pokoju, w mojej kancelarii, znajdującej się w Piotrkowie przy placu Mikołajewskim w domu numer piętnaście, w obecności niżej wymienionych świadków, zjawili się znani mi osobiście i posiadający zdolność prawną do zawierania aktów: 1) Prezydent gubernialnego miasta Piotrkowa Vasilij Kercelli syn Grigorija, działający w imieniu i na rzecz gubernialnego miasta Piotrkowa na podstawie pisma Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego z 10 lipca tegoż 1882 roku nr 3681, zamieszkały w gubernialnym mieście Piotrkowie i wybierający sobie prawne miejsce zamieszkania na potrzeby tego aktu w Piotrkowskim Magistracie Miejskim, oraz 2) Obywatel Wilhelm Bergeman syn Ivana, zamieszkały również w gubernialnym mieście Piotrkowie i w nim wybierający sobie na potrzeby tego aktu prawne miejsce zamieszkania, i zawarli akt o następującej treści: Par. 1 (Paragraf pierwszy) Stawający Vasilij Kercelli i

Wilhelm Bergeman przede wszystkim oznajmili, iż w celu umożliwienia przeprowadzenia nowej regulacji ulic w spalonej w tysiąc osiemset sześćdziesiątym piątym roku części miasta Piotrkowa, w odniesieniu do planu regulacyjnego, zatwierzonego przez byłą Komisję Rządzącą Spraw Wewnętrznych 24 sierpnia/5 września 1865 roku nr 28697/13317, okazało się koniecznym zajęcie między innymi pod wspomnianą regulację dwóch działek, a dokładnie [działki] o numerze dwieście osiemdziesiąt cztery, należącej do Aby Jonasza Gerca i Moszki Zilbersztejna, oraz [działki] o numerze dwieście dziewięćdziesiąt sześć, stanowiącej współwłasność Szmula Manela Gorowicza, Aby Jonasza Gerca i Moszki Lejzora Majmona. Pierwszą z tych działek właściciele, na mocy zawartej z nimi 22 marca/3 kwietnia 1867 roku umowy zobowiązali się odstąpić na rzecz miasta za wyliczonym przez Komitet Regulacyjny wynagrodzeniem w wymiarze po pięćdziesiąt kopiejek za jeden łokieć kwadratowy lub też łącznie za trzysta pięćdziesiąt dwa ruble za siedemset cztery łokcie, i oprócz tego zgodzili się wyburzyć ściany domu, znajdującego się w tym miejscu za osiemdziesiąt rubli, lub też łącznie za sumę tysiąca stu pięćdziesięciu dwóch rubli. Drugą zaś działkę, liczącą dwieście pięćdziesiąt cztery i jedną czwartą łokcia kwadratowego właściciele odstąpili na rzecz miasta zgodnie z umową z 27 marca/8 kwietnia 1867 roku za oszacowaną kwotę w wysokości pięćdziesięciu kopiejek za jeden łokieć, czyli łącznie za sto dwadzieścia siedem rubli sześć i jedną czwartą kopiejki. Następnie Aba Jonasz Gerc nabył od Gorowicza i Majmona ich prawa do otrzymania należnego im wynagrodzenia za tą ostatnią działkę i dlatego też prawowitymi właścicielami zajętych na rzecz miasta działek nr 284 i 296 stali się Aba Jonasz Gerc i Moszek Zilbersztejn. W zamian za wspomniane działki i wartość ścian Gerc i Zilbersztejn otrzymali od miasta utworzone po regulacji nowe lokalizacje, oznaczone numerami 13, 14 i 15 o łącznej powierzchni dwóch tysięcy trzystu sześćdziesięciu sześciu i trzydziestu ośmiu setnych łokcia kwadratowego, wycenione po pięćdziesiąt kopiejek za łokieć lub łącznie na jeden tysiąc sto osiemdziesiąt trzy ruble dziewiętnaście i pół kopiejki. A ponieważ właścicielom tym za odstąpienie przez nich dla celów regulacji działek i ścian należy się łącznie tysiąc dwieście siedemdziesiąt dziewięć rubli sześć i jedna czwarta kopiejki, to w związku z tym należała się im dopłata z kasy miejskiej w wysokości dziewięćdziesięciu pięciu rubli sześciu i jednej czwartej kopiejki. Gerc i Zilbersztejn wyrazili zgodę na zamianę na tych warunkach w sporządzonym w Magistracie miasta Piotrkowa dnia 31 maja 1872 roku akcie protokolarnym. W związku z tym Rząd Gubernialny Piotrkowski w swoim postanowieniu wpisany do dziennika posiedzeń 15 marca 1873 r. oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych swoim rozporządzeniem z 29 kwietnia tegoż roku nr 4544 upoważniło Prezydenta Gubernialnego Miasta Piotrkowa Vasilija Kercellego do podpisania notarialnego kontraktu z Abą Jonaszem Gercem i Moszkiem Zilbersztejnem na zamianę należących do nich działek o numerach 284 i 296, zajętych pod regulację ulic na czasowo przydzielone im działki miejskie o numerach 13, 14 i 15 zgodnie z zawartą 31 maja 1872 roku w Magistracie miasta Piotrkowa umową. Przy tym, przed podpisaniem kontraktu na wspomnianych miejskich działkach Gerc i Zilbersztejn wznieśli budynki, które na mocy postanowień sądu arbitrażowego z 3/15 i 5/17 sierpnia 1872 roku przeszły na wyjątkową własność Aby Jonasza Gerca. Wspomniany Gerc na mocy dwóch notarialnych aktów, zawartych w kancelariach piotrkowskich Notariuszy, a mianowicie: 1) u Sikorskiego 6/18 kwietnia 1872 roku i 2) u Walentego Faustyna Kowalskiego 21 grudnia 1872 roku/2 stycznia 1873 roku, sprzedał

wspomniane miejskie działki nr 13, 14 i 15 mieszkańcowi Piotrkowa, Wilhelmowi Bergemanowi. W aktach tych nie zawarto informacji, że wspomniane działki są własnością miasta i że zostały jedynie czasowo przekazane właścicielom w ramach wymiany za zajęte w celu regulacji miasta Piotrkowa działki nr 284 i 296. Następnie Rząd Gubernialny Piotrkowski na swoim posiedzeniu, które odbyło się 8 lipca 1882 roku, biorąc pod uwagę, że Wilhelm Bergeman włada obecnie faktycznie należącymi do miasta miejskimi placami w Piotrkowie, oznaczonymi numerami 13, 14 i 15, przekazanymi czasowo Gercowi i Zilbersztejnowi w zamian za prywatne działki nr 284 i 296 zajęte pod regulację, oraz że zamiana tych placów i ich formalne wzajemne przekazanie należy zatwierdzić przez akt notarialny, Rząd Gubernialny postanowił zwrócić przedstawione dokumenty i udzielić pełnomocnictwa Prezydentowi miasta Piotrkowa Vasilijowi Kercellemu na zawarcie należnego notarialnego kontraktu potwierdzającego tę wymianę z Wilhelmem Bergemanem. Następnie, w celu wypełnienia wspomnianego postanowienia Rządu Gubernialnego, Prezydent miasta Piotrkowa działając w imieniu tegoż miasta zawiera z Bergemanem kontrakt na poniższych warunkach: Par. 2 (Paragraf drugi) Wilhelm Bergeman wskazane powyżej dwie działki, [położone] w mieście Piotrkowie pod numerami dwieście osiemdziesiąt cztery (o powierzchni siedmiuset czterech łokci kwadratowych) i dwieście dziewięćdziesiąt sześć (o powierzchni dwustu pięćdziesięciu czterech i jednej ósmej łokcia kwadratowego), wraz ze wszystkimi przysługującymi do tych działek prawami sprzedaje miastu Piotrkowowi za określona przez Komitet regulacyjny tego miasta sumę w cenie pięćdziesięciu kopiejek za łokieć, lub też łącznie za kwotę jednego tysiąca dwustu siedemdziesięciu dziewięciu rubli sześciu i jednej czwartej kopiejki. Vasilij Kercelli, działający w imieniu miasta Piotrkowa wskazane powyżej miejskie place, położone pod numerami trzynaście, czternaście i piętnaście o łącznej powierzchni dwóch tysięcy trzystu sześćdziesięciu sześciu i jednej trzeciej łokcia kwadratowego, wraz ze wszystkimi przysługującymi miastu Piotrkowowi do tych działek prawami sprzedaje Wilhelmowi Bergemanowi za określona przez Komitet regulacyjny tego miasta sumę w cenie pięćdziesięciu kopiejek za jeden łokieć kwadratowy, lub też łącznie za kwotę jednego tysiąca stu osiemdziesięciu trzech rubli dziewiętnastu i pół kopiejek. Par. 3 (Paragraf trzeci) W związku z powyższym, Bergemanowi należy się od miasta Piotrkowa jeden tysiąc dwieście siedemdziesiąt dziewięć rubli i sześć i pół kopiejki, zaś miastu Piotrkowowi należy się od Bergemana kwota jednego tysiąca stu osiemdziesięciu trzech rubli i dziewiętnastu i pół kopiejki; po dokonaniu kompensaty zatem okazuje się, że Bergemanowi należy się kwota dziewięćdziesięciu pięciu rubli i osiemdziesięciu sześciu i jednej czwartej kopiejki, którą to kwotę Vasilij Kercelli zobowiązuje się wypłacić Bergemanowi z kapitału miasta Piotrkowa niezwłocznie na każde jego żądanie, jednakże nie wcześniej niż po zatwierdzeniu niniejszego kontraktu przez Rząd Gubernialny Piotrkowski. Par. 4 (Paragraf czwarty) Wilhelm Bergeman oznajmił, że na mocy rozporządzeń Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego z 22 października/3 listopada 1869 roku nr 6896 i z 18 maja 1879 roku nr 2664 i 2663 wydano zezwolenie na wypłacenie pożyczek: na podstawie pierwszego z nich – Moszkowi Zilbersztejnowi w wysokości dwóch tysięcy pięciuset rubli, a na podstawie drugiego z nich – Abie Jonaszowi Gercowi i Moszkowi Zilbersztejnowi w wysokości jednego tysiąca pięciuset rubli, na wykończenie budowy domów nr 13 i 14 w mieście Piotrkowie, z częstochowskiego kapitału budowlanego i ogólnego kapitału pożyczkowego dla miejskich

urzędników, dlatego też Wilhelm Bergeman, jako właściciel wspomnianych wyżej nieruchomości nr 13 i 14 w mieście Piotrkowie oraz nabywca praw wspomnianych powyżej Gerca i Zilbersztejna na mocy niniejszego aktu wydaje urzędowi zarządzającemu częstochowskim kapitałem budowlanym pokwitowanie na otrzymanie wspomnianych kwot w wysokości dwóch tysięcy pięciuset rubli oraz tysiąca pięciuset rubli, lub też łącznie kwoty czterech tysięcy rubli i, uznając tę kwotę za swój osobisty dług, zobowiązuję się ją zwrócić na poniższych warunkach. W szczególności zaś Bergeman przyjmuje na siebie poniższe utrudnienia i ograniczenia: 1) przy wznoszeniu domu będzie działał w zgodności z zatwierdzonym przez Rząd Gubernialny Piotrkowski planem i kosztorysem, a wszystkie prace będzie poddawał nadzorowi techników, których oddelegowanie na miejsce [prac] Władze uznają za konieczne; 2) w przeciągu roku licząc od dnia dzisiejszego budynek zostanie przykryty dachem, a w ciągu kolejnego roku zostanie w całości ukończony, na potwierdzenie czego stawający Bergeman zobowiązuje się przedstawić akt lub protokół, sporządzony przez powiatowego architekta w obecności miejskiego Magistratu, wraz z zaświadczeniem, że budynek został rzeczywiście ukończony oraz że wszystkie prace zostały wykonane odpowiednio pod względem ilościowym, jakościowym i [nieczytelne] oraz zgodnie z zatwierdzonym przez Rząd Gubernialny Piotrkowski kosztorysem i planem; 3) pobraną pożyczkę w wysokości czterech tysięcy rubli stawający Bergeman zabezpiecza tym samym domem, wybudowanym na działkach nr 13 i 14 znajdujących się w mieście Piotrkowie i całym placem, na którym został postawiony wspomniany dom; 4) stawający Bergeman zobowiązuje się zwrócić wziętą pożyczkę w sposób wskazany w postanowieniu byłej Rady Rządzącej Królestwa Polskiego z dziewiętnastego/trzydziestego pierwszego stycznia tysiąc osiemset czterdziestego trzeciego roku, a także w postanowieniu tejże Rady z dwudziestego czwartego października/piętnastego listopada tysiąc osiemset czterdziestego czwartego roku, jak również zawarty w instrukcji byłej Komisji Rządzącej Spraw Wewnętrznych z 8/20 sierpnia 1845 roku nr 2631/4762. W szczególności zaś w przeciągu dwóch lat licząc od daty wydania przez odpowiedni urząd asygnaty stawający Bergeman będzie zwolniony ze spłaty kapitału oraz odsetek od całej otrzymanej kwoty, zaś w przeciągu kolejnych dwudziestu lat stawający Bergeman będzie spłacać co pół roku cztery ze stu procent otrzymanej pożyczki, w wyniku czego na koniec dwudziestego drugiego roku zajęty kapitał zostanie w pełni spłacony, jak również i należne od niego odsetki. Te dokonywane co pół roku płatności, które mają pokryć pożyczkę wraz z odsetkami, stawający Bergeman zobowiązuje się [realizować] terminowo i na swój rachunek co pół roku według planu określonego przez odpowiednie miejscowe organy władzy, wpłacać je bezpośrednio do Banku Polskiego, zaś w przypadku opóźnień – spłacać odsetki za czas opóźnienia w wysokości czterech od stu procent całej spłacanej sumy; 5) jeśli by, nie patrząc na administracyjną egzekucję, stawający spóźnił się ze spłatą wymagalnej części o ponad trzydzieści dni, nowo postawiony z pomocą pożyczki dom wraz z całą ziemią, na której położony jest ten dom, zobowiązuje się oddać na wynajem; 6) jeśli by w ciągu roku licząc od dnia dzisiejszego stawający nie ukończył budowy domu lub nie był w stanie go ukończyć, lub nie wpłacał na czas wymagalnych rat wraz z odsetkami, lub też pozwolił sobie na takie działania, które podawałyby w wątpliwość spłatę pożyczki i zagrażałyby utratą kapitału, to we wszystkich takich przypadkach Władze administracyjne uzyskują prawo odzyskać cały brakujący kapitał wraz z odsetkami, nie tylko z oddanej w

zastaw nieruchomości na drodze jej sprzedaży, ale też z całego jego majątku, zarówno ruchomego, jak i nieruchomości, i z wszelkiej jego własności, którą posiada lub będzie posiadał w przyszłości; [stawający] nie będzie podejmował żadnych kroków sądowych i w pełni podda się administracyjnym decyzjom dotyczącym odzyskania [pożyczki]; 7) [stawający] w związku ze wszystkimi tymi okolicznościami podda się bezwarunkowo postanowieniu i egzekucji Władz administracyjnych, nie przedstawiając [ich] pod rozprawę sądowo-administracyjną ani cywilną. Na koniec stawający Wilhelm Bergeman zobowiązuje się wnieść niniejszy akt do hipoteki wspomnianych nieruchomości nr 13 i 14 położonych w mieście Piotrkowie i projektować w tym celu artykuły dla hipotecznego indeksu wskazanej nieruchomości; Par. 5 (Paragraf piąty) Obie strony zgadzają się na wspomnianą zamianę, a zatem Wilhelm Bergeman zgadza się na przepisanie w księgach hipotecznych prawa własności placów o numerach 284 i 296 na miasto Piotrków na podstawie jednostronnego oświadczenia Prezydenta miasta lub upoważnionej przez niego osoby, zaś Vasilij Kercelli w imieniu miasta Piotrkowa zgadza się na przepisanie w księgach hipotecznych prawa własności wspomnianych placów o numerach 13, 14 i 15 na imię Wilhelma Bergemana na podstawie jednostronnego oświadczenia jego samego lub upoważnionej przez niego osoby; Par. 6 (Paragraf szósty) Wreszcie, obie strony oświadczyły, że wymieniane place znajdują się już w faktycznym владанию każdego [nieczytelne] z nabywców oraz że nabywcy wypełniają już wszystkie obowiązki, związane z władaniem nabytymi placami. Pierwsze odpisy należy wydać obu zainteresowanym stronom, z których miastu Piotrkowowi [należy wydać] trzy odpisy. Opłatę skarbową w wysokości trzydziestu rubli dziewiętnastu kopiejek otrzymano oraz wpłacono w gotówce na korzyść kasy miasta Piotrkowa sześć rubli dziewięćdziesiąt pięć kopiejek. Niniejszy akt został zawarty w obecności osobiście mi znanych i posiadających zdolność prawną świadków, mieszkańców Piotrkowa: Leona Michalskiego syna Ignacego oraz Feliksa Kaweckiego syna Feliksa; został odczytany stawającym w obecności tychże świadków, a po zatwierdzeniu przez stawających niniejszego aktu oraz ich zapewnieniu, że zawiązali go oni z własnej woli, rozumieją jego sens i znaczenie, [niniejszy akt] został podpisany przez stawających, świadków i Notariusza. (Oryginał podpisali) Prezydent m. Piotrkowa Vasilij Kercelli, [łacińskim alfabetem] Wilhelm Bergeman, znaczy [rosyjskim alfabetem] Wilhelm Bergeman, przetłumaczył Notariusz Hipolit Giegużyński, świadek Feliks Kawecki, świadek Leon Michalski, Piotrkowski Notariusz Hipolit Giegużyński.

Odpis ten jest słowo w słowo zgodny z oryginalnym aktem wprowadzonym do rejestru 1882 roku pod numerem 410 i został wydany miastu Piotrkowowi na ręce Prezydenta Vasilija Kercelli.

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, 39-2 Kancelaria Gubernatora Piotrkowskiego, sygn. 921

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

Wydział Administracyjny, Referat I

O sporządzeniu planu regulacyjnego miasta Rawy.

Rozpoczęto 17 sierpnia 1872 roku, ukończono 16 listopada 1901 roku.

k. 10-17 rv.

Protokół z posiedzenia Komitetu utworzonego w mieście Rawie na polecenie Rządu Gubernialnego z 10 stycznia 1876 roku nr 152 w celu sporządzenia projektu regulacji miasta zgodnie z instrukcją zatwierdzoną przez P. Ministra Spraw Wewnętrznych 25 lutego 1871 roku.

Posiedzenie z 7 lutego 1877 roku.

Przewodniczył Naczelnik powiatu rawskiego, członkowie: Burmistrz m. Rawy, Ławnicy: 1) Strzelecki, 2) Czaczkowski, 3) Pasiorowski, Powiatowy Architekt, Powiatowy Inżynier, Sporządzający plan Geometra Pliski.

Miasto Rawa jest jednym z najstarszych miast w kraju. Do roku 1827 nie posiadało ono żadnych planów projektowanego urządzenia.

W 1827 roku przez byłą Komisję Rządzącą Spraw Wewnętrznych i Policji został zatwierdzony pierwszy projekt regulacji, ale ponieważ projektowanie nowego urządzenia w tamtym czasie było już ograniczone przez istniejące w rzeczywistości budowle, to i sama regulacja dlatego też została wyrażona w nadzwyczajnie nieprawidłowym wykreśleniu ulic i kwartałów. Znaczna część kwartałów została ograniczona [liniami łączącymi się pod] ostrymi i rozwartymi kątami, i nawet nie prostymi liniami, a łamanymi; tym niemniej od czasu zatwierdzenia tego planu zabudowa miasta była prowadzona już zgodnie ze wskazaniami projektu.

Projekt ten obejmował jedynie wewnętrzne kwartały miasta, nie określając miejsca dla jego rozszerzenia w wyniku czego wraz z zabudowaniem wewnętrznych kwartałów powstało bardzo wiele zabudowań poza miastem, mniej lub bardziej od niego oddalonych.

Zabudowania te, rozciągając się głównie wzdłuż szos i dróg, nadały i samemu miastu tak nieokreślone zewnętrzne granice, że w obecnych czasach nie ma żadnej możliwości określenia choćby w przybliżeniu granic miejskich zabudowań mieszkalnych. Główną przyczyną takiego rozrzutu zabudowań miejskich było to, że stara część miasta praktycznie ze wszystkich stron otoczona jest ziemią, stanowiącymi własność kasy miejskiej; ziemie te od dawnych czasów były wynajmowane prywatnym mieszkańcom, ale ich podział na działki i sprzedaż pod zabudowę nie były dozwolone. Dlatego też, kiedy rozdrobnienie placów wewnętrznych kwartałach doprowadzone było do skrajności, właściciele, nie znajdując miejsca dla budowy domów wewnątrz miasta, zmuszeni byli osiedlać się poza miastem, gdzie wznosili swoje siedziby przeważnie na swoich polach. Tym sposobem, oprócz wielu położonych poza miastem pojedynczych zabudowań, powstały jeszcze cztery relatywnie znaczne osiedla pod nazwami Dalsza Osada, Chrusty, Pod Głuchówkiem i Pod Wałowicami. Niektóre z nich są oddalone od centralnej części miasta o kilka wiorst. Taki rozrzut zabudowań miejskich na całym terytorium miejskich ziem posiada bardzo wiele niedogodnych aspektów: utrudniając administrowanie, jednocześnie nadaje miastu nieokreślone przez nie granice i całkowicie nieuporządkowane oblicze, przy czym taki sposób rozprzestrzeniania się miasta jest praktykowany po dziś dzień i liczba zabudowań wzroszonych poza miastem zwiększa się z roku na rok.

Drugim, nie mniej szkodliwym skutkiem takiego zamknięcia miasta było rozdrabnianie działek wewnętrznych kwartałach miasta, które są zabudowane w większości drewnianymi domami, stawianymi gęsto jedne obok drugich prawie bez żadnych odstępów. Takie nagromadzenie drewnianych zabudowań w razie pożaru może mieć śmiertelne skutki i jest zabronione przez prawo jako niepożądane. Na podstawie artykułu 16. tymczasowych zasad dotyczących uporządkowania miast, obowiązujących na mocy posiadającej Najwyższe zatwierdzenie z 26 kwietnia 1871 roku Opinii Rady Państwowej w miastach, w których nie wprowadzono miejskiego regulaminu, mieszkańcom posiadającym małometrażowe działki, posiadające długość wzdłuż ulicy mniejszą niż 10 sążni, zezwala się jedynie na remont domów znajdujących się w złym stanie, zaś stawianie nowych dopuszcza się jedynie w przypadkach naprawdę ważnych i koniecznych z zastrzeżeniem, że muszą to być budynki z niepalnych materiałów, wznoszone z zachowaniem zasad ustanowionych prawem. Z postanowienia tego wynika, że za małometrażowe działki uważa się te poniżej 10 sążni [długości], przy czym, jak to widać na planie, w m. Rawie znajduje się ponad 100 działek o szerokości od 3 do 4 sążni, na których nawet małe drewniane domy nie mogły się zmieścić na długość i zostały wybudowane bokiem do ulicy, co powoduje brak światła i świeżego powietrza.

Przy takim ścieśnieniu działek nie tylko budowa nowych, ale i nawet remont starych [domów] nie byłby pożądany, tym bardziej, że trudno jest określić które poprawki zaliczyć można do remontu, a które do przebudowy domu; dlatego też pod pozorem remontu starych zabudowań stopniowo mogły by być one zastępowane przez nowe w mieście i przez to nigdy nie osiągnięto by bardziej regularnej i poprawnej zabudowy.

Jednakże z drugiej strony, zatrzymując się na przyczynach, które spowodowały nadmierne rozdrobnienie działek, nie można nie zauważyc, że przez jedynie samo zakazanie remontowania domów bez zlikwidowania innych przyczyn również nie osiągnie się żadnych pozytywnych rezultatów. Zakaz prowadzenia remontów doprowadzi budynki do całkowitego upadku i zmusi właścicieli do pozostawiania swoich małometrażowych działek w mieście oraz do wysiedlania się na tereny pól i lasów, gdzie wznoszenie budowli nie podlega działaniu prawnych ograniczeń wynikających z ustawy budowlanej, co – poza nielicznymi wyjątkami – nie przyniesie żadnej korzyści dla uporządkowania miasta.

Podział niezabudowanych ziem w granicach miasta na działki i ich sprzedaż pod zabudowę osobom prywatnym jawi się jako jedyny środek do osiągnięcia bardziej regularnej zabudowy miasta w przyszłości. Te puste przestrzenie, które mogłyby być przeznaczone pod rozrastanie się miasta, położone są w dużej części na opłotkach miasta, i dlatego też było by korzystnym podzielenie ich na działki o takiej wielkości, aby mogły być na nich wznoszone drewniane domy z zachowaniem wskazanych odstępów.

Następnie [należałyby] wszystkie wewnętrzne kwartały miasta, w których występują małometrażowe działki, oznaczyć na projekcie jako murowane z zastrzeżeniem, aby gospodarzom, których nie stać na postawienie murowanych domów w zamian za odstępowane przez nich małometrażowe działki przydzielać działki o większej powierzchni w drewnianej części miasta. W ten sposób rozrastanie się miasta będzie działać się równolegle wraz z uporządkowaniem jego wewnętrznych kwartałów, dając możliwość połączenia sąsiadujących ze sobą małometrażowych działek w większe, nadające się do zabudowy [nieczytelne]; bez tego zamiana drewnianych kwartałów w murowane jest wysoce niewygodna, jako że działki o szerokości do 3 sążni nie nadają się zarówno dla murowanej, jak i drewnianej zabudowy.

Zamiana działek może powodować jednakże dwie niedogodności: 1) większą odległość wymienianych działek od centralnej części miasta, 2) pozbawienie kasy miejskiej stałych dochodów z umów najmu.

Jednakże ponieważ niezabudowane ziemie, przeznaczone pod rozprzestrzenianie się [miasta], znajdują się w różnych miejscowościach, to pierwsza niedogodność może być zniesiona przez wydzielanie nowych działek w niedalekiej odległości od poprzednich, a przy tym miasto, porozrzucane obecnie w najbardziej nieregularnych granicach, zgodnie z projektem regulacji otrzyma bardziej regularną formę i zostanie uporządkowane, przez co komunikacja będzie w znacznym stopniu ułatwiona.

Co zaś tyczy się utraty stałego dochodu, to według zebranych w tej sprawie świadectw okazuje się, że wysokość kwoty oczekiwanej ze sprzedaży znaczco przewyższa kapitał, uzyskiwany przez kapitalizację stałych dochodów. Zgodnie z zaświadczeniami przedstawionymi przez Magistrat, dochody kasy miejskiej z wynajmu tych ziem, na przykładzie ubiegłego i bieżącego roku, wyniosły 85 rub. 36 kop. rocznie, przy czym powierzchnia tych ziem, położonych w różnych częściach miasta, szacowana jest na około 18 dziesięciń, a zatem na jedną dziesięcinę przypadają 4 rub. 76 kop. Wymiary działek,

nadających się do zabudowy należałyby określić na 10-15 sążni szerokości wzdłuż ulicy i na 25-30 sążni długości, co daje średnio 8 placów na dziesięcinaę. W ten sposób po kapitalizacji dochodu z 4% kasa miejska może bez szkody sprzedawać place po 14 rub. 80 kop., lecz rzeczywista wartość placów pod zabudowę, w zależności od wygodnego położenia, określana jest czasem na wiele setek lub nawet tysiący rubli; dlatego też istnieje podstawa, aby mieć nadzieję, że korzyści ze sprzedaży wolnych ziem w granicach miasta pod zabudowę pozwolą uzyskać środki na wypełnienie projektu regulacji ulic, wymagającego znacznych nakładów, których kasa miejska w świetle swoich obecnych zasobów nie byłaby w stanie pokryć.

Utworzenie drewnianych kwartałów wpłynie również bardzo korzystnie na ekonomiczne warunki całej populacji miasta poprzez obniżenie cen budynków mieszkalnych i mieszkań, które obecnie, w wyniku braku zezwoleń na wznoszenie drewnianych domów w centrum miasta i nieustannego kwaterowania wojsk, są niewspółmiernie drogie jak na powiatowe miasto.

Z drugiej strony budowanie oraz ciągłe remonty drewnianych domów zwiększą dochody miasta z lasów miejskich, stworzą korzystniejsze warunki dla zbytu leśnego materiału z corocznie wyrabywanych przesiek.

I Po rozpatrzeniu miejscowych warunków uregulowania wewnętrznych części miasta w opinii Komitetu można projektować następujące zmiany:

1) Utworzyć plac obok cerkwi, prowadząc prostą linię od placu nr 116 do murowanego domu [?]ruńskiego na placu nr 113. Dom ten, niedawno przebudowany zgodnie ze wskazaniami miejscowego Architekta, umyślnie został postawiony w ten sposób, aby pozostał jako narożny w projektowanym kwartale.

2) Ulicę Krakowską, prowadzącą do Pasiecznej, wyrównać zgodnie z jej szerokością przy rynku, a przylegające do niej dwa kwartały połączyć w jeden. Połączenie kwartałów konieczne jest po pierwsze dlatego, że wraz z projektowaniem powyższej zmiany uliczka rozdzielażąca te dwa kwartały będzie mieć długość jedynie 25 sążni, jest niewybrukowana i w aspekcie komunikacyjnym jest zupełnie bezużyteczna; po drugie zaś dlatego, że zabudowane obecnie drewnianymi domami place nr 119, 120 i 122 znajdują się w centralnej części miasta podlegają zabudowie murowanej, lecz przy tym przez swój mały metraż są do tego mało zdatne.

Wraz z regulacją ulicy Krakowskiej część placu nr 119 zostanie zajęta pod rozszerzenie tej ulicy, a jego pozostała część może zostać dołączona do działki nr 123; działka nr 122 zostanie natomiast powiększona kosztem przylegającej do niej ulicy.

3) Ulice Augustiańska i Krzywe Koło od Łowickiej do placu przy kościele – wyrównać i poszerzyć: pierwszą do 4,8 sążnia, a drugą – do 5,3 sążnia.

4) Ulicę Zamkową, zgodnie z jej obecną szerokością przy ulicy Krzywe Koło – wyrównać do linii prostej i utworzyć zamiast istniejącego trójkątnego placu plac czworokątny aby wyrównać do nowej fasady kościoła.

5) Od placu przy sąsiednich ulicach Warszawskiej i Augustiańskiej odkryć ku rynkowi ulicę Noworylską w kierunku zabudowań na placu Lewandowskim nr 78; szerokość ulicy zostanie określona poprzez regulację. Granice przylegającej działki Czaczkowskiego [zmienić?] w ten sposób, aby trójkątne [nieczytelne] i odchodzące od niej działki były równymi. Kanał rzeczki Rylskiej wyprostować w linii prostej do mostu przy ulicy Zamkowej, a od tego miejsca do miejsca, w którym wpada do rzeki Rawki [zaprojektować?] z jednym załomem o 15 sążni bliżej mostku (który jest przy murowanym domu Sztraucha nr 39). Nad rzeczką poprowadzić nadbrzeżną ulicę z alejkami dla spacerów o łącznej szerokości do 9 sążni, proponując po 2 sążnie na bulwary i 5 sążni dla przejazdu na środku. Takież alejki mogą być utworzone również wzdułz zaprojektowanej poprzecznej ulicy. Domek znajdujący się obecnie na terenie, który jest przeznaczony pod tę ulicę podlega wyburzeniu jako postawiony tymczasowo jedynie na czas [obowiązywania] umowy najmu.

Długość nadbrzeżnej ulicy: od ulicy Zamkowej w prawo do ulicy Bocznej – za rzeczką w żydowskiej części miasta. Przedłużeniu projektowanej ulicy Nadbrzeżnej na lewo od ulicy Zamkowej przeszkadza wysoki brzeg sąsiedniej rzeczki.

6) Ulicę Konstancji zaczynając od [budynku] Rządu Powiatowego wyrównać z jednym załamaniem przy domu Sztejna (daw. Sitkacza) nr 185, według jej szerokości pomiędzy domami nr 197 i 237. Zgodnie z linią regulacyjną są już wybudowane trzy domy, czwarty zaś, chociaż i zachodzi na ulicę, to stanowi stary budynek o wartości jedynie kilkudziesięciu rubli.

7) Poprzecną ulicę, prowadzącą od ulicy Konstancji przez rzeczkę do Faworów poszerzyć do 6 sążni i wyrównać w jedną linię prostą.

8) Ulicę Fawory wyrównać trzema załomami i poszerzyć do 8 sążni.

9) Na działce należącej do kasy miejskiej przy granicy siedziby nr 206 otworzyć ulicę o szerokości 8 sążni na długości 88 sążni, a drugą z tego miejsca – w kierunku północno-wschodnim do drogi i na południowy zachód do granic miasta.

10) Drogę łączącą ulicę Fawory z szosą Brzezińską do jej skrzyżowania z polną drogą położoną w wąwozie wyrównać i poszerzyć do 8 sążni.

11) Ulicę Łowicką względem jej szerokości za mostem między placami nr [brak numeru] i 247 wyrównać na całej jej długości do linii prostej aż do zetknięcia z szosą. Według tej regulacji są już wybudowane dwa domy.

12) Ulicę Pasieczną przedłużyć do drogi.

13) Przez tereny należące do szpitala utworzyć ulicę w kierunku obsadzonej drzewami drogi do Starego Głuchówka.

14) Ulicę Stodolną od placu nr 297 poszerzyć do 12 sążni i z zachowaniem tej szerokości przedłużyć do opisanej powyżej drogi do wsi Głuchówek z aleją pośrodku tej drogi,

zaczynając od ulicy Nowej do projektowanej – poszerzyć na 6 sążni, przenieść ku granicy działki nr 105 a dalej zamknąć.

15) Równolegle do opisanej ulicy otworzyć nową, zaczynając od połączenia polnej drogi z drogą prowadzącą do wsi Głuchówek, do pustej działki kasy miejskiej przy Alejach Aleksandryjskich, a od tego miejsca do granicy działki nr 238 i dalej wzdłuż granicy do połączenia z Aleją Aleksandryjską.

16) W odległości 120 sążni od placu utworzyć ulicę poprzeczną od Aleksandrii do rzeczki.

II Opisanie granic miasta:

a) Od wschodu: od rzeczki Rylskiej do ogrodu posiadłości szpitala równolegle do drogi opisanej w punkcie 13. – linia prosta o długości 280,0 sążni;

b) Od południa: od końca wspomnianej linii prostej, równolegle do ulicy opisanej w punkcie 15 na długości 333,0 sążni. Z tego miejsca zakręt w lewo na południowy-zachód 87,0 sążni, następnie pod kątem prostym w prawo na 112,0 sążni; z tego punktu równolegle do ulicy Aleksandryjskiej;

v) Od zachodu: na 35 sążniach równolegle do drogi przy siedzibie nr 243 do stawu, dalej staw;

g) Od północy: od stawu równolegle od północno-wschodniej ulicy opisanej w punkcie 9. z zakrętem w prawo na róg spichlerza; od spichlerza równolegle do szosy Brzezińskiej do granicy działki nr 233, a od granicy – równolegle do szosy Skierniewickiej do granicy miejskich osiedli od strony wsi Wałowice.

Zdjęcie planu wzdłuż szosy Skierniewickiej kończy się na ostatnich istniejących obecnie zabudowaniach, lecz ponieważ do tej drogi ziemie należące do miasta przylegają szerokością działek, są one [nieczytelne] wygodne dla dalszej zabudowy i było by niepożądany, żeby takie budowle uważane były za położone poza miastem, nie objęte działaniem ustawy budowlanej, to zdaniem komitetu koniecznym jest zakończyć plan w tym kierunku wraz z granicą ziem należących do miasta, tym bardziej, że granica odbiega od pokazanego na planie ostatniego budynku nie dalej niż na pół wiorsty.

Zdjęcie należy także przedłużyć z [nieczytelne]-zachodniej strony od stawu, ponieważ i w tym kierunku granica miasta nie mieści się na planie.

III Podział kwartałów na murowane i drewniane.

Przy podziale kwartałów na murowane i drewniane zdaniem komitetu należy wziąć pod uwagę dwie kwestie:

1) te kwartały, w których z powodu małego metrażu działek i drewnianej zabudowy nie mogą być pozostawione wąskie na 4 sążnie odstępy, należy oznaczyć je na planie jako murowane;

2) kwartały murowane i drewniane nie powinny mieszkać się ze sobą.

Wziąwszy powyższe pod uwagę, w mieście Rawie murowane kwartały [powinno się] ograniczyć w ten sposób: a) w katolickiej części miasta: wzdłuż biegu rzeczki Rylskiej do ulicy projektowanej przez teren siedziby szpitala, dalej wzdłuż tej ulicy, po przedłużonym i istniejącym przebiegu ulicy Pasiecznej do Nowej; następnie na południe zgodnie z przedłużeniem kierunku Nowej do projektowanej alei opisanej w 14. punkcie, która oddziela murowaną część miasta od drewnianej na całej swojej długości do ulicy Boguszyckiej, a dalej wzdłuż ulicy Boguszyckiej i rzeki Rawki. Wszystkie pozostałe [kwartały] w katolickiej [części] miasta należy oznaczyć na planie jako drewniane.

W żydowskiej części miasta – wszystkie [kwartały powinny być] murowane za wyjątkiem istniejącego placu miejskiego, który może być podzielony na duże działki pod zabudowę drewnianą.

IV Budynki użyteczności publicznej i o historycznym znaczeniu, podlegające wyburzeniu i określenie miejsc pod budowę nowych.

1) Ubojnia w mieście została wybudowana na tak zwanym placu Zamkowym (gdzie [znajdują się] ruiny zamku), w odległości 10 sążni od rzeczki Rylskiej, przy której położona jest główna, najbardziej zasiedlona część miasta; w odległości 60 sążni od kościoła, 30 sążni od najbliższego budynku mieszkalnego; jednym słowem [ubojnia] została wybudowana niezgodnie ze wskazaniami Ustawy Medycznej i Budowlanej (Ust. Bud. załącznik do art. 407), w związku z czym podlega wyburzeniu. Po rozpatrzeniu warunków topograficznych miejsc w okolicach miasta najlepszym rozwiązaniem okazało się postawienie ubojni na północno-zachodnich obrzeżach miasta, niedaleko od szosy Brzezińskiej w głębokiej kotlinie między dwoma wysokimi urwiskami. Miejsce to jest oddalone od ostatnich zabudowań miejskich w najbliższej położonym względem nich miejscowości o 130 sążni, a przy tym od strony miasta będzie osłonięte przez wysokie wzgórze wzniesienie; od szosy [znajduje się w odległości] 50 sążni, lecz [od tej strony] jest również oddzielone wysokimi wzgórzami i urwiskami; od rzeczki – daleko lecz miejscowe źródła dają możliwość wybudowania studni. Miejsce to połączone jest z miastem dwiema drogami: jedną polną, położoną w głębokim wąwozie, a drugą przechodzącą obecnie przez podwórze siedliska nr 206, którą według regulacji proponuje się przesunąć na granicę tej siedziby.

2) Z budynków użyteczności publicznej należy zdaniem Komitetu zaprojektować na nowo jedynie murowane miejskie sklepy na miejscu ruin przy ulicy Piotrkowskiej, gdzie wcześniej były jatki.

3) W celu wzniesienia stałych koszar korzystnie było by wykorzystać wschodnią część działki miejskiej, położonej przy Alejach Aleksandryjskich i placu targowym.

Naczelnik powiatu rawskiego [podpis], Burmistrz miasta Rawy [podpis], Ławnicy [podpisy], Powiatowy Inżynier [podpis], Powiatowy Architekt [podpis], Sporządzający plan [podpis]

k. 44-45 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komitet Techniczno-Budowlany, Wydział II

[?] lipca 1887 r., Sankt-Petersburg, nr 1194

Do Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

Komitet Techniczno-Budowlany według wskazania dziennika, zatwierdzonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych 2 lipca br. nr 177 rozpatrzył dostarczony przez Jaśnie Wielmożnego Pana w piśmie z 22 kwietnia br. nr 2216 plan projektowanego położenia miasta Rawy i wykazał:

- 1) Granice miasta zostały oznaczone na planie jako przylegające do kwartałów, podczas gdy powinny być one oddzielone od nich ulicami.
- 2) W celu zachowania czystości źródeł wody i swobodnego dostępu do nich należy wyznaczyć przejazdy przez rzekę Rawkę i rzekę Rylską o odpowiedniej szerokości w kwartałach nr 5, 18, 27, 26, 7, 13, 14, 15, 16 i 17.
- 3) Kwartał nr 5, rozdzielony na dwie części przez rzekę Rawkę było by korzystnie oznaczyć na planie dwoma oddzielnymi numerami.
- 4) Części ulicy Łowickiej (między kwartałami 19 i 20) w celu połączenia jej z drogą z miasta Brzezin należy nadać bardziej korzystny przebieg niż wskazano na planie.
- 5) Kwartał nr 13 w związku z jego znaczną rozciągłością, stanowiącą zagrożenie w sytuacji pożaru, należy podzielić na dwa kwartały przedłużeniem [nieczytelne] ulicy Tomaszowskiej. W podobny sposób należy podzielić na dwa [kwartały] również kwartał nr 15, a kwartał nr 14 – na trzy kwartały, ze względów bezpieczeństwa przeciwpożarowego i w celu oddzielenia istniejącej w ostatnim kwartale miejscowości synagogi.
- 6) Na planie i jego zmianach pokazano pod numerami 10 i 11 budynki fabryczne oraz młyn. Budynki te nie powinny być pokazane przy podziale kwartałów miejskich. Nie należy ich numerować na planie i pokazywać na zmianach zabudowań prywatnych właścicieli (na planie nr 13 i 14).
- 7) Z planu nie wynika co przedstawia sobą część miejscowości, ogrodzona murowaną ścianą za rzeczką Rylską na północ od kwartału 17. Dlatego też nie można rozstrzygnąć, czy ubojnia może zostać pozostawiona na miejscu oznaczonym numerem 16. Na podstawie obowiązujących przepisów prawnych (art. 852 t. XII Ustawy o Policji Medycznej i art. 414 t. XII Ustawy Budowlanej) miejsce dla ubojni powinno być wybrane za miastem (nie bliżej niż 50 sążni od granic miasta) na suchym terenie z utworzeniem oddzielnych dołów na nieczystości. Zaś utworzenie ubojni na brzegu rzeki, w szczególności z dostępem do rzeki, jest niedopuszczalne.

8) Numerację kwartałów, jak jest to ogólnie przyjęte przy sporządzaniu nowych planów, należy rozpocząć od [północnej?] części miasta.

W związku z powyższym Komitet Techniczno-Budowlany postanowił wspomniany plan projektowanego położenia miasta Rawy zwrócić [nieczytelne] Władzom w celu wydania rozporządzeń odnośnie przerobienia i poprawienia go zgodnie z przedstawionymi wyżej uwagami.

O czym Komitet ma zaszczyt zawiadomić Jaśnie Wielmożnego Pana dla dalszych rozporządzeń wraz ze zwrotem planów projektowanego i istniejącego położenia miasta Rawy.

Przewodniczący [podpis], Za Prowadzącego sprawę [podpis]

k. 51 r.

Nr 833. Do Wydziału Administracyjnego.

Podczas rozpatrzenia regulacyjnych projektów miasta Rawy wykazano, że wszystkie poprawki zgodnie z uwagami Komitetu Techniczno-Budowlanego zostały naniesione na ponownie sporządzony plan projektowanego położenia, jednakże ponieważ zewnętrzny wygląd planu nie odpowiada wymaganiom zatwierdzonej przez Ministerstwo 25 lutego 1870 r. instrukcji, a mianowicie: 1) plan ów nie jest podzielony na fragmenty o jednakowej wielkości 8 cali szerokości i 13 cali długości. W wyniku wykazanych nieprawidłowości plan ten w swojej obecnej formie nie może zostać przedstawiony do Najwyższego zatwierdzenia i powinien zostać przerobiony z zachowaniem [nieczytelne] prac kreślarskich.

W świetle powyższego Wydział Budowlany ma zaszczyt niniejszym zwrócić: 2 plany projektowanego położenia m. Rawy, 1 plan istniejącego położenia, notatkę objaśniającą oraz pismo Wydziału Administracyjnego w podpisie, a także raport Inżyniera Wiodącego Gaszyńskiego, który w wyniku nieprawidłowości jego pracy nie może być [uznany za] zadowalający.

Piotrków, 3 lipca 1892 r., Gubernialny Inżynier [podpis]

k. 70 v-71 rv.

Nr 154. Do Wydziału Administracyjnego.

Wraz ze zwrotem powyższego wraz z załącznikami Wydział Budowlany ma zaszczyt zawiadomić, iż w związku z jego pismem z 12 maja 1895 roku wymagane jest nie tylko poprawienie i [nieczytelne] planów, lecz również załączonego do nich opisu topograficznego, informacji o działkach posiadających podwórza i liczbie mieszkańców. [Nieczytelne] plany istniejącego położenia miasta Rawy sporządzono jeszcze w 1878 r. i dlatego obecnie, po upływie ponad 22 lat, należy założyć, że zaszły zmiany nie tylko w zabudowie m. Rawy,

ilości działek z podwórzami i liczbie mieszkańców lecz, co jest całkiem prawdopodobne, pojawiła się również konieczność zaprojektowania innego podziału miejskich kwartałów. Prace te, jak na przykład uzupełnienie planu istniejącego położenia miasta o nowe zabudowania i sporządzenie informacji o działkach posiadających podwórza, należy odnieść do zadań geometry.

Biorąc pod uwagę powyższe, jak również prowadzone w obecnym czasie pomiary związane ze sporządzeniem planów m. Rawy i należących do niego ziem przez geometrę Starzyńskiego, Wydział Budowlany uznał za racjonalne zwrócenie wszystkich planów m. Rawy w celu ich dokładnego omówienia przez Magistrat miasta Rawy przy udziale mieszkańców tego miasta i Inżyniera Powiatowego, i rozstrzygnięcia, czy nie należałyby uznać za pożyteczne sporządzenie planu regulacyjnego tego miasta na podstawie nowych pomiarów i, stosownie do bieżących potrzeb miasta, dołączenie tych prac do prac prowadzonych obecnie przez Geometrę Starzyńskiego ze zobowiązaniem go do wypełnienia ich zgodnie obowiązującymi dla nich regulacjami prawnymi i instrukcją Komitetu Techniczno-Budowlanego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 10 marca 1870 r. nr 66, jak również z uwzględnieniem wskazówek zawartych w piśmie wspomnianego Komitetu z 6 lipca 1887 r. nr 1194.

Takie rozwiązanie problemu nie spowoduje znaczących wydatków środków kasy miejskiej, a przy tym zdaniem Wydziału jawi się jako jedyne racjonalne wyjście ku ukończeniu sprawy sporządzenia regulacyjnego projektu miasta Rawy, rozpoczętej jeszcze w 1872 roku. Akta nr 243/72r. zwraca się w załączniu. Piotrków, 15 lutego 1901 r. Gubernialny Inżynier [podpis]

k. 75-76 rv.

M. S. W., Naczelnik powiatu rawskiego, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

13 listopada 1901 r., nr 11898, Rawa

Do Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego. Raport.

W charakterze wypełnienia polecenia z 19 lutego br. nr 1139 mam zaszczyt donieść Rządowi Gubernialnemu, iż zgodnie z otrzymanym przez Burmistrza m. Rawy obwieszczeniem przysięgłego geometry Starzyńskiego, wyraża on zgodę na wykonanie prac związanych ze sporządzeniem regulacyjnego planu m. Rawy za odpowiednim wynagrodzeniem z kasy miejskiej, lecz przy tym dodał, że sporządzenie takiego planu będzie możliwe dopiero po zakończeniu przez niego prowadzonego aktualnie końcowego zdjęcia obecnego usytuowania miasta.

Naczelnik powiatu [podpis], Zastępca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

/ Akta dotyczące niniejszej sprawy, [spisane] na siedemdziesięciu sześciu arkuszach [należy] uznać za ukończone i przekazać na przechowanie do archiwum. [podpisy]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, RGP-3WA Rząd Gubernialny Piotrkowski, sygn. 2540

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

Wydział Administracyjny, Referat Pierwszy

**O prośbie obywatela Francji Iosifa Šanov" (Chanove'a) na
zezwolenie mu na zabudowanie działki przeznaczonej
według planu regulacyjnego miasta Noworadomska pod
ulice Kątową, Polną, Ciemną i Sadową.**

Rozpoczęto 23 czerwca 1898 roku, ukończono 29 lutego 1900 roku.

k. 1-2 rv.

M.S.W., Naczelnik powiatu noworadomskiego Guberni Piotrkowskiej, Referat Miejski

18 czerwca 1898 r., nr 9662, Noworadomsk

Do Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego.

Raport.

Pełnomocnik obywatela Francji Iosifa Šanova, właściciela nieruchomości pod numerami 35, 81/95, 280/139, 281a/137, 281/110, 290/89, 302/1, 284b, 292a i 292 w mieście Noworadomsku, Inżynier Henryk Romanowicz Cichowski, zwrócił się do Magistratu miasta Noworadomska 14 kwietnia br. z prośbą o wydanie pozwolenia dla jego mocodawcy na zabudowanie projektowanych na terenie jego nieruchomości zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie z dnia 14 grudnia 1879 r. regulacyjnym planem miasta Noworadomska ulic, a mianowicie: Kątowej, Polnej, a także przedłużenia ulic Ciemnej i Sadowej, lub też [w przeciwnym razie] o nabycie od niego drogą kupna niezbędnych pod przeprowadzenie tych ulic ziem za wynagrodzeniem w wysokości 20 rub. za sążen kwadratowy.

Magistrat rozpatrzył wspomnianą prośbę na swoim posiedzeniu z 28 kwietnia br. wraz z zaproszonymi na posiedzenie znamienitymi obywatelami miasta i, wzwały pod uwagę, że pod przeprowadzenie projektowanych ulic należałyby zająć obszar 5320 sążni kwadratowych,

za który właściciel żąda w sumie kwoty 106400 rub., nie mając na to środków w miejscowej kasie miejskiej oraz ponieważ projektowane dwie nowe ulice i przedłużenie ulic Ciemnej i Sadowej nie są potrzebne miastu [teraz] i nawet nie przewiduje się, aby były potrzebne w przyszłości, Magistrat protokołem ze zgromadzenia postanowił wystąpić do Władz z prośbą o wydanie pozwolenia dla Śanova na wznoszenie budowli na tych ulicach, i w tym celu Magistrat wraz z raportem z 30 maja br. nr 2660 przedstawił tenże protokół w dwóch egzemplarzach oraz załączyl do niego poniższe dokumenty, a mianowicie: 1) kopię aktu notarialnego podpisaneego w kancelarii Noworadomskiego Notariusza Myślińskiego w kwietniu br. o pozyskaniu drogą kupna przez Śanova wspomnianych nieruchomości; 2) kopię sprawozdania Komisarza ds. włościańskich I okręgu powiatu noworadomskiego z 20 kwietnia br. nr 332 zawiadamiającego o tym, że nieruchomości te, położone na ziemiach pokościelnych, są włączone w granice miasta Noworadomska i są wyjęte spod ograniczeń art. 524 postanowień Komitetu Urządzającego; 3) kopię pełnomocnictwa udzielonego przez Iosifa Śanova Teodorowi Iwanowiczowi Perroden; 4) oryginał pełnomocnictwa Perrodona na imię [nieczytelne] w Górnjej Dąbrowie w powiecie będzińskim Inżyniera Cichowskiego; 5) jego prośbę z 30 kwietnia; 6) odpis części planu miasta Noworadomska, pokazującej projektowane ulice zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie z 14 grudnia 1879 r. regulacyjnym planem oraz ziemie należące do Śanova.

Ponieważ lokalna kasa miejska rzeczywiście nie posiada środków na otwarcie ulicy Kątowej i Polnej, a także na przedłużenie ulicy Ciemnej i Sadowej, wykup ziem pod które stanowiłyby znaczny wydatek, nie wspominając o wydatkach na ich wybrukowanie, a przy tym moim zdaniem nie przewiduje się konieczności uregulowania tej części miasta, to stosując się do ukazu Rządu Gubernialnego z 12 października 1890 r. nr 5562, który nastąpił w ślad za poleceniem M.S.W. z 22 sierpnia tegoż 1890 r. nr 5807, na mocy którego Fajermanom dano prawo zabudowania ich działek, przeznaczonych zgodnie z planem regulacyjnym na urządzenie publicznego parku i zezwolono na otwarcie dwóch nowych ulic, mam zaszczyt przedstawić wymienione wyżej dokumenty pod rozporządzenie Rządu Gubernialnego z zaznaczeniem, iż nie widzę żadnych przeszkód dla realizacji wspomnianego projektu, tym bardziej, że wraz z wybudowaniem przez Śanova na zakupionych działkach zakładów metalurgicznych i warsztatów mechanicznych uboga miejscowa ludność znajdzie źródło zarobków, co wpłynie na rozwój miasta.

Przy czym mam zaszczyt dodać, iż należne plany i wszystkie dokumenty dotyczące budowy wspomnianych wyżej zakładów zostaną przedstawione oddzielnie pod zatwierdzenie Rządu Gubernialnego.

Naczelnik powiatu [podpis], Zastępca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 6-7 rv.

Magistrat miasta Noworadomska, 28 kwietnia 1898 r.

Inżynier Henryk Romanowicz Cichowski upoważniony przez Iosifa Šanova, właściciela nieruchomości położonych w mieście Noworadomsku w piśmie z 20 kwietnia br. informując, że zgodnie z aktem podpisany w kancelarii noworadomskiego Notariusza F[nieczytelne] Myślińskiego jego mocodawca nabył poniższe [nieczytelne] nieruchomości, położone w granicach miasta pod numerami 35, 81/95, 280/139, 281a/137, 281/110, 290/89, 302/1, 284b, 292a i 292, składające się na obszar 15 dziesięciń tj. cały kwartał pomiędzy ulicami Piotrkowską, Powiatową, Sadową i Kaliską, oraz ponieważ na wymienionym wyżej obszarze właściciel Šanov” planuje wybudować zakłady metalurgiczne i warsztaty mechaniczne, a przy tym są na nim projektowane, zgodnie z posiadanym Najwyższe zatwierdzenie regulacyjnym planem Noworadomska, nowe ulice: Kątowa, Polna, oraz przedłużenie ulicy Ciemnej i Sadowej, [Cichowski,] w imieniu swojego mocodawcy poprosił Magistrat albo o nabycie przestrzeni niezbędnej dla projektowanych ulic w cenie 20 rub. za sażeń kwadratowy, albo też, w przypadku braku życzenia lub niemożliwości kupienia przez Magistrat tej przestrzeni od p. Šanova, o uznanie projektowanych ulic na tym należącym do p. Šanova obszarze za nie przedstawiające sobą w obecnej chwili żadnej konieczności dla miasta i nie stanowiące przeszkód przeciwko wzniesieniu na nich budynków.

W związku z tym Magistrat miasta Noworadomska, biorąc pod uwagę, iż na urządzenie projektowanych ulic należałyby zająć [skreślone: 5320, dopisane:] 5057,5 sążni kwadratowych, za który to obszar właściciel [jego] p. Šanov”, zgodnie z zaproponowaną przez niego ceną 20 rub. za sażeń żąda [skreślone: 106,400, dopisane:] 101.150 rub., miejska kasa w chwili obecnej nie posiada środków na zakup wspomnianego terenu, a projektowane ulice w rzeczywistości nie są potrzebne miastu i również nie przewiduje się, aby były potrzebne w przyszłości, w obliczu połączenia całej tej przestrzeni w rękach jednego właściciela i przeznaczenia jej pod [budowę] jednej [nieczytelne] fabryki, w związku z czym nawet nieznaczny wydatek na tej cel jawiłby się jako zbędny, Członkowie Magistratu miasta Noworadomska, uznając wspomniane ulice za w rzeczywistości nie potrzebne miastu oraz znajdując, że p. Šanov” może bez przeszkód i spokojnie władać nabytym przez niego obszarem, oraz że ze strony Magistratu nie ma żadnych przeszkód uniemożliwiających zabudowanie przestrzeni przeznaczonej pod urządzenie wymienionych wyżej ulic, kierując się postanowieniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 22 sierpnia 1890 r. nr 5807 w sprawie pozwolenia Mendlowi i Szmulowi Fajermanom na wzniesienie budynków na należących do nich dwóch działkach miejskich, przeznaczonych zgodnie z posiadanym Najwyższe zatwierdzenie planem miasta pod urządzenie publicznego parku i otwarcie nowych ulic: Sadowej i Wodnej, postanowili: wyrazić zgodę na zabudowanie przez właściciela p. Šanova projektowanych zgodnie z planem ulic Kątowej, Polnej oraz przedłużenia ulic Ciemnej i Sadowej, a następnie niniejszy protokół przedstawić Panu Naczelnikowi powiatu noworadomskiego dla dalszych rozporządzeń.

Burmistrz miasta Noworadomska [pospis], Ławnicy [podpisy], Znamienici obywatele [podpisy], Sekretarz [podpis]

Wypis z planu miasta Noworadomska ze wskazaniem projektowanych ulic zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie z 14 grudnia 1879 roku planem regulacyjnym.

Wyliczenie powierzchni działek, podlegających zajęciu zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie regulacyjnym planem miasta pod ulice:

Nazwa ulicy	Imiona i nazwiska właścicieli		
	I. Šanov"	F. Bulikowski	Długosz
	sążni kwadratowych		
ul. Kątowa	1251,5	—	—
ul. Polna	1680,0	160,0	—
część ul. Ciemnej	1782,5	—	—
część ul. Sadowej	342,5	174,0	129,5
Razem	5057,5	334,0	129,5

	Numer policyjny	Numer hipoteczny	Poprzedni właściciele nieruchomości
95 i 81	280	–	Antoni Święcicki
94	280	139	Eugeniusz Gliński
31	–	–	Jan i Ludwika małżonkowie Starosteccy
92	281a	137	Abram Borzykowski
60	281	110	Józef Chrzanowski
56	290	89	Fabian Chmurzyński
93 i 63	284b, 292, 292a	–	Szaja Różewicz
–	302	1	Julian Kulski

Objaśnienia. Czerwonymi kolorami oznaczono projektowane ulice zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie regulacyjnym planem miasta. Granice nieruchomości należących do Iosifa Śanova oznaczono karminem.

Noworadomsk, 14 października 1898 roku

Inżynier-Architekt powiatu noworadomskiego [podpis]

k. 17 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Wydział Gospodarczy, Referat 6, Stół 2

21 marca 1899 r., nr 2886

Do Gubernatora Piotrkowskiego.

W związku z pismem Jaśnie Wielmożnego Pana nr 8732, dotyczącym prośby obywatela Francji Śanova o pozwolenie na wybudowanie zakładów metalurgicznych i warsztatów mechanicznych na należącej do petenta działce w mieście Noworadomsku, przeznaczonej zgodnie z posiadającym NAJWYŻSZE zatwierdzenie planem miasta pod urządzenie ulic, mam zaszczyt zawiadomić za zwrotem załączników (według spisu), że jeśli Pan, Jaśnie Wielmożny Panie, raczył uznać wspomnianą prośbę na podstawie przywołanych we wspomnianym piśmie argumentów za możliwą do spełnienia, to zgodnie z tym i w obliczu tego, że zezwolenie na budowę w miastach fabryk i zakładów, na podstawie art. 12 (pkt. 1) Ustawy o przemyśle (wyd. 1887 r.) i art. 35 (rozdz. IV pkt. 4) [Aktu] Utworzenia Organów Administracyjnych Guberni Królestwa Polskiego (t. II Zbioru Praw wyd. 1892 r.), leży w

gestii Naczelnika Guberni, dalsze rozporządzenia w niniejszej sprawie w ustanowionym porządku będą zależeć od Jaśnie Wielmożnego Pana.

Za Ministra Spraw Wewnętrznych jego Zastępcą [podpis], Wicedyrektor [podpis]

k. 21 r.

M.S.W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Administracyjny, Referat 1.

nr 1388, 25 lutego 1900 r., Piotrków

Do Wydziału Budowlanego Rządu Gubernialnego.

Powołując się na zapis z 3 lipca ubiegłego roku nr 5872, Wydział Administracyjny Rządu Gubernialnego ma zaszczyt prosić Wydział Budowlany o przyspieszenie swojej decyzji w sprawie wydania pozwolenia obywatełowi Francji Iosifowi Šanovi na wybudowanie domu na działce nr 95-81/280 w Noworadomsku pod warunkiem pozostawienia ulicy Sadowej w obecnej szerokości.

PO Radcy [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

W odpowiedzi na zapytanie odnośnie budowy domu I. Šanova w Noworadomsku Wydział Budowlany ma zaszczyt zawiadomić [Wydział] Administracyjny, że plan został zatwierdzony dziennikiem z 17 sierpnia 1899 r. nr 20 pod warunkiem, aby właściciel trzymał się linii frontu zgodnie z posiadającą Najwyższe zatwierdzenie regulacją miasta. Stosowny podpis właściciela [nietekstowe] przez jego pełnomocnika jest przechowywany w aktach Wydziału Budowlanego.

Nr 233, Piotrków, 29 lutego 1900, Zastępcą Gubernialnego Architekta [podpis]

Niniejsze akta [sporzązone] na dwudziestu jeden (21) arkuszach przekazać jako ukończone do Archiwum na przechowanie. Za Radcę [podpis], za Starszego Prowadzącego sprawę [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, RGP-3WA Rząd Gubernialny Piotrkowski, sygn. 3876

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

Wydział Administracyjny, Referat Pierwszy

O poszerzeniu placu św. Magdaleny zgodnie z posiadającym Najwyższe zatwierdzenie regulacyjnym planem miasta na drodze pozyskania od Fajermana działki w Noworadomsku.

Rozpoczęto 20 stycznia 1909 roku, ukończono 23 września 1910 roku.

k. 1-2 rv.

M.S.W., Naczelnik powiatu noworadomskiego Guberni Piotrkowskiej, Referat Miejski

nr 228, 12 stycznia 1909 r., Noworadomsk

Na nr 359 z 1905 r., od Wydziału Budowlanego.

[dopisane:] do Wydziału Administracyjnego. Wydział budowlany, w pełni podzielając zdanie Naczelnika powiatu i powiatowego Inżyniera odnośnie konieczności zamiany placu Fajermana na inny, przekazuje według należności całą korespondencję Wydziałowi Administracyjnemu w celu rozpatrzenia istoty sprawy. Piotrków, 19 stycznia, Gubernialny Architekt [podpis]

Do Rządu Gubernialnego Piotrowskiego.

Raport.

Przedstawiając ponownie pod rozpatrzenie Rządu Gubernialnego projekt budowy murowanego dwupiętrowego domu i jednopiętrowych pomieszczeń służebnych wraz z ustępami na działce pod nr 185 przy ul. Krakowskiej w mieście Noworadomsku [planowanej] przez Żyda Szmula Majera Fajermana wraz ze wszystkimi odnoszącymi się do tego projektu załącznikami, uzupełnionym ponownie protokołem z posiedzenia Magistratu z 13 czerwca 1908 r., w którym Magistrat zapewnia, że w związku z tym, że stan finansowy kasy miejskiej wciąż się jeszcze nie poprawił i [nadal] brakuje w niej środków na zakup tegoż placu, plac

ten, jako w istocie niepotrzebny miastu w związku z rzeczywistymi potrzebami, a także w związku z wybraniem bardziej obszernego miejsca na drugi plac targowy na rogu ulicy Częstochowskiej i Żabiej, nie może zostać nabyty przez miasto, a zatem Magistrat ponownie wyraża zgodę na zabudowanie przez Fajermana tego placu. Podczas ponownego omówienia tej kwestii przez Magistrat w obecności powiatowego Inżyniera Architekta, ten ostatni pozostał przy swojej opinii, że po pierwsze w ogóle nie podziela poglądów Magistratu na brak konieczności rozszerzenia placu św. Magdaleny w interesie miasta, który został wyznaczony [zapewne: do poszerzenia] na mocy posiadającego Najwyższe zatwierdzenie regulacyjnego planu miasta, a po drugie, że charakter tego placu jest rozpatrywany przez Magistrat jedynie z wąskiego punktu widzenia, a jego znaczenie dla miasta uzależniono [jedynie] od wybrania [tego] miejsca na drugi plac [targowy], lecz jego rzeczywisty i najbardziej realny charakter określony jest przez fakt, że na tym placu znajduje się kościół. Co zaś tyczy się znaczenia placu św. Magdaleny dla miasta, to [nawet] jeśli jego znaczenie w aspekcie handlowym może być uznane za nieistotne, plac ten nie może być ignorowany przez Magistrat, jako po pierwsze miejsce gromadzenia się przed kościołem, po drugie jako plac przeznaczony pod rozbudowę kościoła w przyszłości, po trzecie jako odpowiednie miejsce w zasiedlonym punkcie miasta na miejski skwer i na koniec po czwarte jako [miejsce służące] zaspokojeniu wymagań estetyki i higieny, które (jak to się obserwuje w rozwijających się miastach) warunkują rozgraniczanie kwartałów wydzielonymi pustymi przestrzeniami i które mogą być konieczne do zaspokojenia nawet [choćby i] w dalszej przyszłości i w tutejszym mieście w związku z rozwijającą się działalnością fabryczną miasta, niosącą za sobą powstanie nowych budowli oraz w związku z powstaniem w pobliżu Magistratu drugiego rynku.

W związku z powyższym oraz w pełni zgadzając się z opinią powiatowego Inżyniera Architekta w tej sprawie, proponowałbym [uznanie za] konieczne i nawet niecierpiące zwłoki niedopuszczenie do zabudowania części placu św. Magdaleny przez Fajermana w chwili obecnej, poszerzenie placu zgodnie z posiadającym NAJWYŻSZE zatwierdzenie regulacyjnym planem miasta albo na drodze zakupienia od Fajermana tego placu, albo na drodze jego zamiany na inny spośród placów miejskich, których miasto ma pod swoją władzą dostateczną ilość, i, na tej podstawie, odrzucenie podania Magistratu zawartego w jego protokole z 13 czerwca 1908 r., jako szkodzącego higienicznym warunkom i prawidłowemu urządzeniu miasta.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 2 rv.

Magistrat miasta Noworadomska, 13 czerwca 1908 r.

Projekt zabudowania przez Szmula Majera Fajermana jego placu pod nr 185 przy ul. Krakowskiej w mieście Noworadomsku został zwrócony przez Rząd Gubernialny Piotrkowski w piśmie z 24 sierpnia 1905 r. nr 359 w celu omówienia przez Magistrat kwestii, czy miasto nie zechciałoby nabyć wspomnianego placu jako przeznaczonego pod urządzenie

placu św. Magdaleny zgodnie z regulacyjnym planem miasta, lub też zmienić w ustanowionym porządku regulacyjny plan miasta.

W związku z powyższym Członkowie Magistratu miasta Noworadomska, powołując się na protokół z posiedzenia Magistratu z 26 czerwca 1899 r., który niniejszym załączono w kopii, w sprawie wyrażenia pełnej zgody na zabudowanie wspomnianego placu przez jego uprzedniego właściciela Edmunda Zgórskiego, mają zaszczyt wyjaśnić następujące: stan finansowy kasy miejskiej w chwili obecnej ani trochę się nie poprawił i naprawdę nie ma w niej środków na zakup placu Fajermanna; plac ten nie jest w ogóle potrzebny miastu ponieważ w charakterze drugiego placu targowego została wybrana bardziej obszerna i odpowiednia działka miejska, położona w centrum miasta przy zbiegu ulic Częstochowskiej i Żabiej, lecz jej urządzenie i wybrukowanie zostało odłożone w czasie do momentu pozyskania na ten cel niezbędnych środków; dlatego też Członkowie Magistratu obecnie po raz drugi wyrażają swoją zgodę na zabudowanie przez Fajermanna należącego do niego placu. Co zaś tyczy się zmienienia w ustanowionym porządku regulacyjnego planu miasta, Członkowie Magistratu proponują projekt ten, chociaż i niezbędny, z powodu braku wystarczających środków pieniężnych w kasie miejskiej odłożyć czasowo do momentu zgromadzenia w kasie miejskiej takowych.

Burmistrz [podpis], Inżynier Architekt powiatu noworadomskiego [podpis], Honorowi Ławnicy [podpisy]

k. 8 r.

Magistrat miasta Noworadomska, 30 czerwca 1910 roku

Członkowie noworadomskiego miejskiego Magistratu wysłuchali propozycji Naczelnika powiatu noworadomskiego z 23 kwietnia 1909 r. nr 4840, wraz z którą zwrocony został projekt zabudowy przez Szmula Majera Fajermanna należącego do niego placu nr 185 przy ul. Krakowskiej w Noworadomsku, przeznaczonego zgodnie z posiadającym NAJWYŻSZE zatwierdzenie regulacyjnym planem miasta pod rozszerzenie placu św. Magdaleny, w celu powtórnego wszechstronnego omówienia przez Magistrat zagadnienia zakupienia wspomnianego placu na potrzeby miasta.

Członkowie noworadomskiego Magistratu po rozpatrzeniu wspomnianej sprawy, mając na uwadze, że plac św. Magdaleny, pod rozszerzenie którego przeznaczono wspomniany plac Fajermanna, jest położony przed katolickim kościołem Św. Dziewicy Marii-Magdaleny, dlatego też poszerzenie tego placu jest wysoce pożądane, ponieważ służy on jako miejsce przed kościołem dla modlących się, a w przyszłości może służyć jako miejsce na rozbudowę kościoła lub powstanie innych budynków kościelnych, obecnie zaś teren ten może być wykorzystany jako miejski skwer, postanowili: nabyć na drodze kupna od Szmula Majera Fajermanna rzeczony plac, mający według planu sporządzonego przez noworadomskiego powiatowego Inżyniera Architekta 12 czerwca br. powierzchnię 164 sążni kwadratowych lub

2250 łokci kwadratowych, za uzgodnioną z właścicielem sumę 700 rubli (siedmiuset rubli) i projekt ten przedstawić do zatwierdzenia Władzom.

Burmistrz [podpis], Honorowi Ławnicy [podpisy]

[dopisane:] Przyjąłem do wiadomości. Piotrków, 27 lipca 1910 r., Gubernialny Inżynier [podpis]

k. 9 r.

Dobrowolna umowa.

30 czerwca 1910 roku między Magistratem miasta Noworadomska, działającym w imieniu noworadomskiej kasy miejskiej a mieszkańcem Noworadomska Szmulem Majerem Fajermanem została zawarta niniejsza dobrowolna umowa o następującej treści.

Szmul Majer Fajerman sprzedaje na całkowitą własność noworadomskiej kasie miejskiej należący do niego plac, położony przy ulicy Krakowskiej koło kościoła Dziewicy Marii-Magdaleny oznaczony nr 185 o powierzchni 164 sążni kwadratowych lub 2250 łokci kwadratowych według miejscowej miary zgodnie z załączonym planem, sporządzonym przez noworadomskiego powiatowego Inżyniera Architekta 12 czerwca bieżącego roku za dobrowolnie ustaloną sumę siedmiuset rubli (700 rub.), z zastrzeżeniem, że wydatki związane z podpisaniem aktu notarialnego i przepisaniem prawa własności do sprzedawanego placu kupujący, tj. kasa miejska, bierze na siebie.

Kupujący – Członkowie Magistratu miasta Noworadomska: Burmistrz [podpis], Honorowi Ławnicy [podpisy]

Sprzedający [podpis]

[dopisane:] Przyjąłem do wiadomości. Piotrków, 27 lipca 1910 r., Gubernialny Inżynier [podpis]

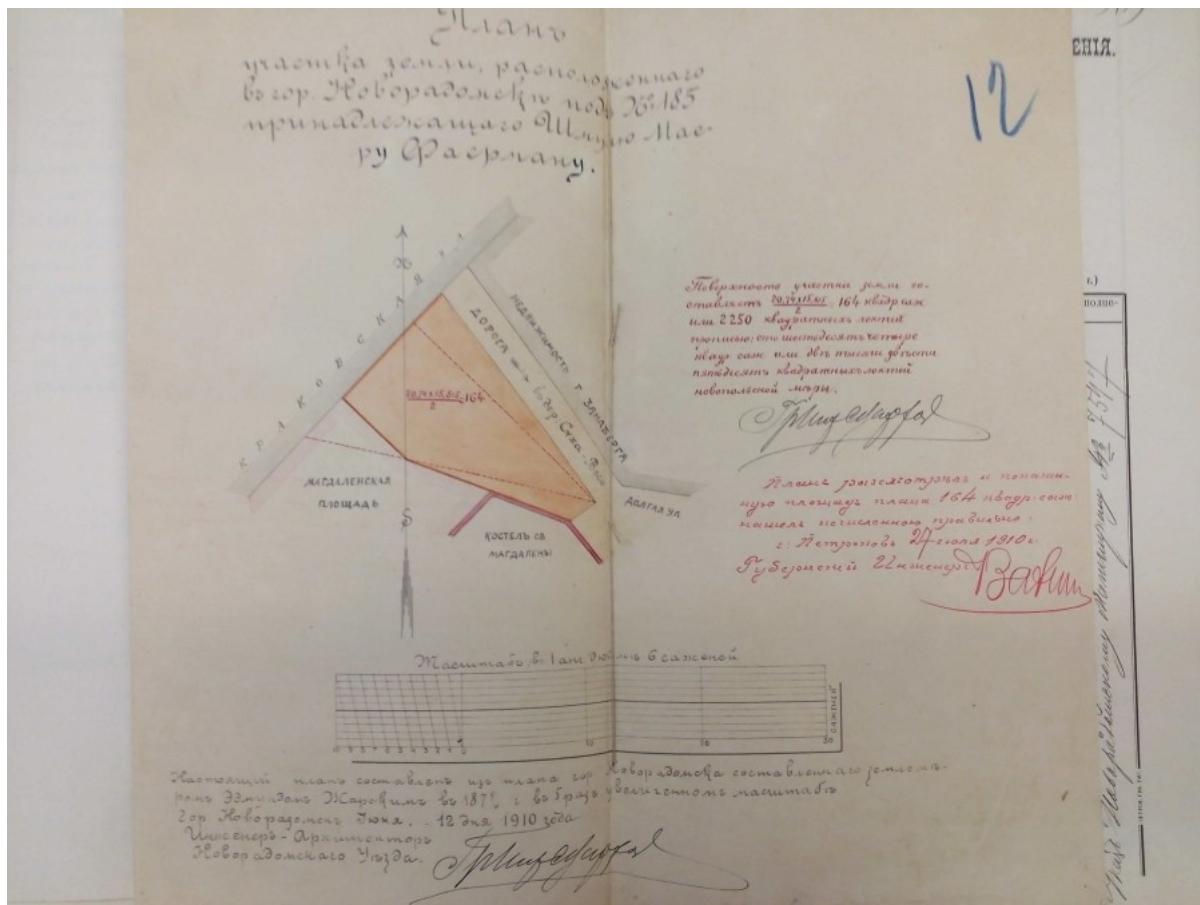
k. 12.

Plan działki położonej w mieście Noworadomsku pod nr 185, należącej do Szmula Majera Fajermana.

Powierzchnia działki stanowi $(20,74 \times 15,815)/2 = 164$ sążni kwadratowych lub 2250 kwadratowych łokci, słownie: sto sześćdziesiąt cztery sążnie kwadratowe lub dwa tysiące dwieście pięćdziesiąt łokci kwadratowych według nowej polskiej miary. [podpis]

Plan sprawdzono i sugerowaną powierzchnię placu [w wymiarze] 164 sążni kwadratowych uznano za wyliczoną prawidłowo. Piotrków, 27 lipca 1910 r., Gubernialny Inżynier [podpis]

Niniejszy plan sporządzono na podstawie planu miasta Noworadomska sporządzonego przez geometrę Edmunda Żarskiego w 1875/6 roku w pięciokrotnie powiększonej skali. Noworadomsk, 12 czerwca 1910 roku. Inżynier Architekt powiatu noworadomskiego.

Niniejsze akta na czternastu [nieczytelne] (14) [nieczytelne] i zostały przekazane do archiwum dla przechowania.

Radny, Starszy Prowadzący sprawę

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, 39-2 Kancelaria Gubernatora Piotrkowskiego, sygn. 2518

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

Wydział Administracyjny, Referat Pierwszy

O nowej regulacji miasta Będzina.

Rozpoczęto 28 lutego 1898 roku, ukończono 24 stycznia 1908 roku.

k. n-n.

Protokół z posiedzenia odnośnie regulacji granic miasta i sporządzenia nowych planów miasta Będzina. Magistrat miasta Będzina, 7 lutego 1896 roku.

Od 1870 roku, w którym zostały sporządzone wszystkie plany miasta Będzina, które w wyniku miejscowej [nieczytelne] handlowo-przemysłowej działalności rozwinęło się na tyle, że w chwili obecnej przez zabudowania jest zajęta nie tylko część ziemi należących do miasta włączona w granice mieszkalnej [nieczytelne], lecz również i miejskie pola, i we wszystkich kierunkach rozwija się [nieczytelne] działalność budowlana. Handlowo-przemysłowe znaczenie miasta Będzina spowodowało bardzo szybką sprzedaż [nieczytelne] działek w całości lub w częściach, budowę znacznej ilości domów, zmiany w szerokości dróg, jak również w związku z bogatymi złożami [powstały] wyłomy na znacznej powierzchni [nieczytelne] wapieni, [wydobycia] gliny czy wreszcie węgla kamiennego, tak więc biorąc pod uwagę przedstawione powyżej [nieczytelne], istniejące rejesty pomiarowe oraz plany miasta Będzina w większości nie zgadzają się ze stanem faktycznym i przedstawiają sobą martwy materiał. Do tego należy dodać, że wraz z proponowaną budową stacji w Będzinie jeszcze i w innym miejscu ogólna [nieczytelne] działek zmieni się na tyle, że na podstawie posiadanych obecnie planów [nieczytelne] nie będzie już można robić [nieczytelne]. W celu uporządkowania [nieczytelne] działalności budowlanej przez [nieczytelne] linii zabudowy, to jest ulic, przez Członków Magistratu miejskiego w 1889 roku został sporządzony protokół z posiedzenia w sprawie poszerzenia miasta i wraz z planem został on przedłożony do zatwierdzenia. Z przekazanych w celu [nieczytelne] Rządowi Gubernialnemu planów wynika, że działalność budowlana [nieczytelne] rozwija się w innych kierunkach, tak więc [nieczytelne] proponowane [nieczytelne] granic miasta, objąwszy w jego rejonie [nieczytelne] punkty zabudowań wzdłuż Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej.

Podsumowując przywołane dane Członkowie Miejskiego Magistratu wraz z Powiatowym Inżynierem-Architektem, uznając za niezwykle [nietypowe] kwestię poszerzenia granic miasta poprzez sporządzenie planu regulacyjnego [i przedstawienie go] do Najwyższego zatwierdzenia, dodając, że istniejące wymierzone plany, w związku z wykazaną budową domów mieszkalnych, wydobywaniem kopalin, inną konfiguracją [nietypowe] działek i dróg, nie mogą już służyć za dokładny materiał do celów sporządzenia planu regulacyjnego, ponieważ obecnie nanoszenie na plan rozmieszczenia ulic zmusiłoby w przyszłości kasę miejską do wykupywania pod szlaki komunikacyjne zabudowań i pól w dużej ilości, co w znacznym stopniu zwiększa wydatki na uporządkowanie miasta, a wszystkiego tego można uniknąć z korzyścią dla ogółu sporządziszy uprzednio wymierzony przez geometrę plan, na którym będą oddane miejscowe uwarunkowania, na który zostaną naniesione kwartały, unikając wydatków na wykup budynków, ziem i wyłączne odprowadzenie wód.

Następnie Członkowie Miejskiego Magistratu uważają za [swój] obowiązek dodać, że w celu zmniejszenia wydatków uznają za racjonalne sporządzić obecnie plan z pomiarów geometry oraz rejestr pomiarowy [tylko] dla tych działek miasta Będzina, ziem poduchownych oraz ziem byłego starostwa bęędzińskiego, które proponuje się włączyć w granice miasta, a dokładnie, jak pokazano na załączonym ogólnym planie terenów miejskich, pas między rzeką a Drogą Żelazną Warszawsko-Wiedeńską, jak również pas zaczynając od ziem majątku Zagórze wzdłuż linii [nietypowe] kolej żelaznej i szosy prowadzącej z miasta Będzina do Dąbrowy, lecz wykluczając sporny kawałek ziemi należący do [Guldszyńskich?] w związku z proponowanym wybudowaniem na nim stacji towarowej, który to kawałek, zdaniem Powiatowego Inżyniera-Architekta, do momentu rozstrzygnięcia kwestii jego własności nie powinien być włączony w proponowane granice miasta.

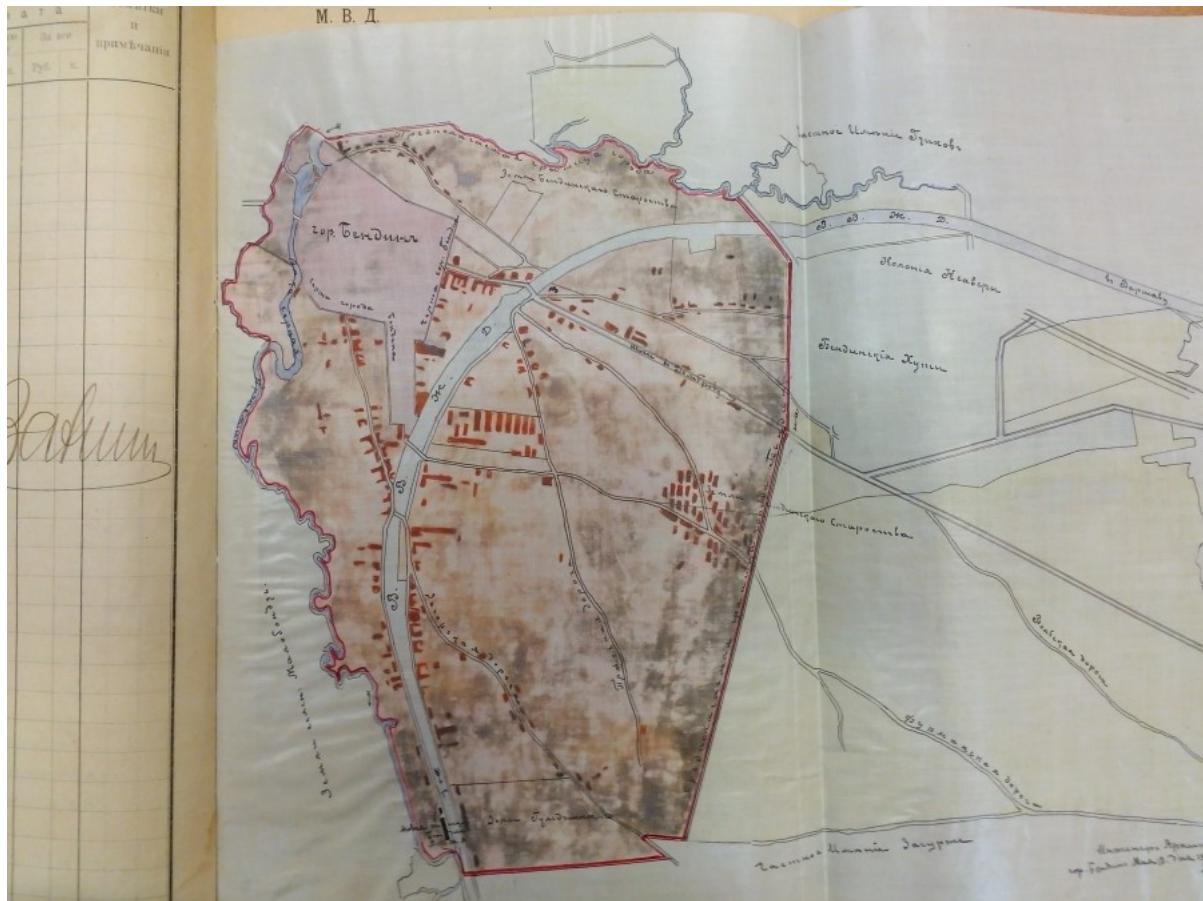
Ten plan ziem powinien zostać sporządzony w trzech egzemplarzach w skali 1:1000 wraz z [wymierzeniem?] ziem włączonych w obecne granice miasta i naniesieniem na nim proponowanej regulacji miasta, oraz wskazaniem [nietypowe] wzdłuż tych ulic w mniej więcej pięćdziesięciu-sążniowych odległościach. Oprócz tego w charakterze [nietypowe] kwartałów należy sporządzić w trzech egzemplarzach oddzielny plan w skali 1:5000 dla przedstawienia go do Najwyższego zatwierdzenia.

Sporządziszy niniejszy protokół członkowie Miejskiego Magistratu wraz z Powiatowym Inżynierem-Architektem postanowili przedstawić go pod rozparzenie Naczelnego Władza, dodając, iż wydatki na sporządzenie planów i rejestrów pomiarów w przybliżonej [nietypowe] kwocie 2500 rubli będą odniesione na rachunek zapasowego kapitału, przechowywanego w wysokości 45230 rub. w Piotrkowskim Oddziale Banku Państwowego.

Na tym protokół zakończono i podpisano.

Burmistrz miasta Będzina [podpis], Inżynier-Architekt powiatu bęędzińskiego [podpis], Ławnicy [podpisy], Sekretarz [podpis]

[podpis na mapie:] Inżynier-Architekt powiatu będzińskiego, Będzin, 10 maja 1902 r.,
Cywilny Inżynier [podpis]

Kancelaria Warszawskiego Generala-Gubernatora, od Referatu II

29 marca 1905 r., nr 6427, Warszawa

Do Gubernatora Piotrkowskiego.

Na skutek pisma z 18 marca br. nr 1817 Kancelaria, na rozkaz Generała-Gubernatora, zwraca Jaśnie Wielmożnemu Panu dokumenty według spisu, odnoszące się do wstrzymanej obecnie sprawy wymierzenia miasta Będzina i sporządzenia nowego planu regulacyjnego.

Za Dyrektora [podpis], Za Prowadzącego sprawę [podpis]

Spis załączników do pisma nr [brak numeru].

1. Protokół z posiedzenia Będzińskiego Magistratu Miejskiego z 28 czerwca 1902 r.

2. Jak wyżej z 10 lutego 1905 r.

3. Warunki.

4. Kosztorys.

5. Plan.

Za Prowadzącego sprawę [podpis]

Nr 6686. Niniejszy raport wraz z załącznikami przekazuje się Wydziałowi Budowlanemu jako uzupełnienie pisma z 26 lipca br. nr 5843.

26 sierpnia 1909 r., Radny [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

Nr 38. Zwracając niniejszą korespondencję wraz z rozpatrzonymi od strony technicznej dokumentami Wydziałowi Administracyjnemu, Wydział Budowlany oznajmia, że w związku z niepowstaniem do chwili obecnej projektu nowej regulacji miasta (dokumenty odnoszące się do tej sprawy zostały zwrócone Naczelnikowi powiatu będkowskiego 4 kwietnia 1905 r. w piśmie nr 2115, na co to do dnia dzisiejszego nie otrzymano żadnej odpowiedzi), proponowane przez Magistrat rozszerzenie zasad policji budowlanej na położone na peryferiach miasta ulice wraz z przylegającymi do nich placami, szczegółowo ukazane na załączonych planach i nie uwzględnione w pierwotnej regulacji miasta, zdaniem Wydziału jawi się jako niezbędne dla uporządkowania miasta i prawidłowego wznowienia nowych budynków.

Do sprawy nr 32/98 r. Piotrków, 1 grudnia 1907 r., Gubernialny Inżynier [podpis]

Kancelaria Warszawskiego Generała-Gubernatora, Od Referatu III

18 stycznia 1908 r., nr 1133, Warszawa

Do Gubernatora Piotrkowskiego.

W odpowiedzi na pismo z 2 stycznia br. nr 2, dotyczące kwestii wydania zasad budowlanych dla tych osiedli wiejskich w Kraju Nadwiślańskim, których nie obejmują posiadające Najwyższe zatwierdzenie z 17 grudnia 1891 r. zasady wznowienia budynków i tworzenia ulic, Kancelaria zawiadamia Jaśnie Wielmożnego Pana, iż rozstrzygnięcie wspomnianej kwestii zostało odłożone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych do wprowadzenia w kraju urzędów wiejskich, w krąg владания których będzie wchodzić również troska o wypracowanie zasad budowlanych dla miejscowości wiejskich.

Za Dyrektora [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Łodzi, RGP-3WA Rząd Gubernialny Piotrkowski, sygn. 2166

Akta Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego

**O sporządzeniu nowego planu regulacyjnego miasta
Tomaszowa.**

Rozpoczęto 31 marca 1894 roku, ukończono [brak daty].

k. 63 r.

M.S.W. , Naczelnik powiatu brzezińskiego Guberni Piotrkowskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

Nr 8024, 30 lipca 1910 r., Brzeziny

Wydział Administracyjny, Referat I

Do Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego.

Raport.

Powołując się na propozycję Rządu Gubernialnego z 27 czerwca br. nr 4841 mam zaszczyt przedstawić w załączniu pod rozpatrzenie Rządu Gubernialnego protokół z posiedzenia Magistratu miasta Tomaszowa z 20 lipca, który wpłynął do mnie, dotyczący kwestii oddania pierwszeństwa geometrze Starzyńskiemu jeśli chodzi o zlecenie podwykonawcy prac związanych ze sporządzeniem nowego planu regulacyjnego.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

Protokół z posiedzenia Magistratu miasta Tomaszowa

20 lipca 1910 r. W związku z otrzymanym od Kierownictwa pozwoleniem na przeprowadzenie prac pomiarowych ziem i sporządzenie nowego planu regulacyjnego Tomaszowa, na które to, jak wynika z pisma P. Naczelnika powiatu brzezińskiego z 1 lipca br. nr 6878 został już rozpisany przetarg, który ma się odbyć 3 sierpnia br. w Urzędzie Rządu Gubernialnego, Członkowie Magistratu, biorąc pod uwagę wagę i znaczenie planu miasta

jako jedynego dokumentu będącego podstawą dla określenia granic miasta i obszaru każdej ziemskiej nieruchomości w mieście, jako że plan taki jest sporządzany przez specjalistę -geometrę z całą dokładnością, oraz pozostając w pełnym przekonaniu, że pośród znanych Magistratowi przysięgłych geometrów do sprawy sporządzenia planu miasta Tomaszowa nikt nie podchodzi tak sumiennie, jak zamieszkały w Warszawie przysięgły geometra p. Starzyński, znany członkom Magistratu jako człowiek o wielkiej uczciwości i dużej praktyce specjalistycznej, który z nadzwyczajnymi sukcesami wypełniał już prace pomiarowe w miastach takich jak Łódź, Rawa i inne, Członkowie Magistratu uważają za swój obowiązek wystąpić z prośbą do Kierownictwa Guberni, aby przy zlecaniu podwykonawcy prac pomiarowych miasta Tomaszowa dać pierwszeństwo geometrze Starzyńskiemu, nie patrząc na to, czy da on wyższy czy niższy od innych uczestników przetargu rabat, a nawet i bez rabatu od kwoty przetargu, tym bardziej, że zawarta w kosztorysie wycena tych prac wcale nie jest zawyżona.

Burmistrz [podpis – Jakovlev”], Radni [podpisy]

Kopia. Kontrakt.

Na podstawie postanowienia z dziennika z 10 sierpnia 1910 r. Rząd Gubernialny Piotrkowski zwał niniejszy kontrakt z przysięgłym geometrem Władysławem-Januarym Starzyńskim, zamieszkającym w mieście Warszawie (ul. Wspólna 53), na wykonanie przez niego nowych pomiarów miasta Tomaszowa wraz z należącymi do niego ziemią i dworami, oraz na sporządzenie nowych planów regulacyjnych wraz z rejestrami pomiarowymi i planem nowej regulacji miasta za wynagrodzeniem w wysokości 14 rb. 25 kop. za dziesięcinę terenu zabudowanego i 3 rb. 50 kop. terenu niezabudowanego, zaś na sporządzenie triangulacji i inne prace – po cenie zawartej w zatwierdzonym kosztorysie, na poniższych warunkach:

1. Na przeprowadzenie prac pomiarowych dla wszystkich dworów/siedzib i ziem miasta Tomaszowa, których obszar wynosi w przybliżeniu 195 dziesięcią części obszaru zabudowanego i 250 dziesięcią części niezabudowanego, wraz ze sporządzeniem regulacyjnych planów, na co w kosztorysie technicznym została przewidziana suma 7046 rb. zostanie przeprowadzony konkurs między geometrami [niewczytelne] Rządowi Gubernialnemu [tekst urwany]

Protokół z posiedzenia Magistratu miasta Tomaszowa.

19 marca 1910 r. W piśmie z 31 sierpnia 1909 r. nr 8569 P. Naczelnik powiatu brzezińskiego oznajmił Magistratowi, iż Warszawski General-Gubernator, w związku z mającym nastąpić w najbliższej przyszłości wprowadzeniem w guberniach Kraju Nadwiślańskiego samorządów miejskich, uznał za właściwe odłożenie przeprowadzenia projektu pomiarów ziem i sporządzenia planu regulacyjnego miasta Tomaszowa do wprowadzenia w kraju wspomnianej reformy.

Nie minął jeszcze rok od tej pory, a okoliczności powodujące konieczność sporządzenia nowego regulacyjnego planu miasta na tyle się zaostrzyły i skomplikowały, że dalsze odkładanie tej sprawy, jak szybko by nie były wprowadzone miejskie samorządy, jest niemożliwe, jako że nieposiadanie dokładnego planu regulacyjnego zaczyna szkodliwie odbijać się nie tylko na interesach mieszkańców i kasy miejskiej, ale też na porządku w mieście z poniższych przyczyn:

1. Jedyny egzemplarz planu Tomaszowa, sporządzony w 1856 roku w miniaturowej skali 1:5000 jest porwany do tego stopnia, że nie tylko papier z centralną częścią miasta, ale też płótno w tym miejscu jest zupełnie przerwane; jeszcze trochę czytelne są peryferyjne części miasta i ziemie do niego należące, lecz obrysy granic działek są pościerane, a papier tak zabrudzony, że i doświadczony inżynier nie mógłby się zorientować [co gdzie jest]. Z drugiej strony, w ciągu ostatnich 50 lat zaszły znaczące zmiany zarówno w podziale placów, jak i w kierunkach ulic, i dlatego też wspomniany plan w wielu miejscowościach już nie odpowiada rzeczywistości.
2. Przy określeniu i wyliczeniu obszaru dokonanych przez prywatne osoby przejęć miejskich placów, których – jak wszystko na to wskazuje – w mieście dokonano niemal, inżynier nie ma się czym kierować, nie mając w rękach planu z dokładnym i jasnym określeniem aktualnych rzeczywistych granic danych działek, i dlatego takie przejęcia są w licznych przypadkach określone jedynie na podstawie domysłów lub świadectw sąsiadów, od dawna mieszkających w tych miejscowościach, wyjaśnienia których nierzadko wyróżniają się dosyć żarliwymi przedstawieniami. Takie nieporozumienia i trudności przy przywracaniu naruszonych granic mają miejsce i między prywatnymi właścicielami działek, a szczególnie w tych przypadkach, kiedy granice zostały naruszone nie tylko z jednej, ale z dwóch czy trzech stron – wtedy nawet najbardziej biegły geometra nie jest w stanie niczego wyjaśnić.
3. Z powodu znaczącego wzrostu zaludnienia w ostatnim czasie i spowodowanego przez niego braku wystarczającej liczby mieszkań, w ciągu ostatnich dwóch lat zostało wybudowanych, w głównej mierze przez robotników fabrycznych, ponad 40 domów za granicami miasta, na tak zwanych działkach warzywnych czy morgach, gdzie ani na istniejącym planie, ani w naturze nie ma nawet wytyczonych jakichkolwiek ulic, placów, a wszystko budowane jest jak się komu podoba: jedni wznoszą murowane domy, drudzy – drewniane; jedni zostawiają od frontu część swoich działek pod urządzenie nowej ulicy, inni zaś nie chcą nawet piedzi ziemi odstąpić na budowę ulicy, a i samo ukierunkowanie nowych projektowanych ulic jest nieprawidłowe; jednym słowem – pełna różnorodność i nieporządek, zarówno w konstrukcji budynków, jak i w wyborze miejsca budowy, co niekorzystnie odbije się na całym urządzeniu miasta w niedalekiej przyszłości i spowoduje niemal nieporozumień i wydatków pieniężnych na przeprowadzenie i regulację nowych ulic.
4. Z powodu nieposiadania przez Magistrat dokładnego planu, na którym zaznaczone byłyby oddzielnie kwartały murowane i drewniane, drewniane domy wznoszone są nie tylko poza granicami miasta, lecz również w jego środku, ponieważ sądy z powodu braku takiego planu

nie znajdują podstaw do zasądzenia wyburzeń drewnianych zabudowań, o ile nie zagrażają one bezpieczeństwu w aspekcie przeciwpożarowym i sanitarnym.

W związku z powyższym Członkowie Magistratu, po omówieniu tej kwestii i potwierdzeniu skrajnej konieczności natychmiastowego sporządzenia nowego planu miasta, postanowili niniejszy protokół wraz z protokołem z posiedzenia Magistratu z 4 października 1908 roku, technicznym kosztorysem i projektem warunków przedstawić ponownie pod rozpatrzenie P. Naczelnika powiatu i najusilniej prosić o wyproszenie pozwolenia u wyższych władz na szybszą realizację projektu pomiarów ziem i sporządzenia nowego regulacyjnego planu miasta zgodnie z wypracowanym projektem warunków, z odniesieniem wyliczonego w technicznym kosztorysie wydatku w wysokości 7046 rb. do zapasowego kapitału kasy miejskiej.

Burmistrz [podpis – Jakovlev”], Radni [podpisy]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Piotrkowie, Oddział w Tomaszowie, sygn. 1552

Akta Miasta Tomaszowa

O regulacji miasta [Tomaszowa] i sporządzeniu nowego miejskiego planu regulacyjnego.

Rozpoczęto 3 maja 1878 roku, ukończono [brak daty].

k. 1 rv / 14.

M. S. W., Naczelnik powiatu brzezińskiego, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

16 maja 1878 r., nr 5923, Brzeziny

O sprawdzeniu i uzupełnieniu planów miasta Tomaszowa.

Do Burmistrza Miasta Tomaszowa.

Przekazując niniejszym dla należnego wykonania kopię decyzji Rządu Gubernialnego z 3 maja br. nr 2134 daję Panu znać, iż jednocześnie polecono panu Inżynierowi powiatowemu i panu Architektowi powiatowemu wraz z członkami Magistratu przeprowadzić sprawdzenie planu miasta Tomaszowa, jak również sporządzić projekty: określenia granic miasta i warunków sporządzenia nowego planu miasta (jeśli była by taka konieczność), i, następnie, polecam Panu dostarczyć panom technikom sporządzone plany i inne dokumenty, jak również wszystkie niezbędne do sporządzenia wymaganego projektu informacje, a także, aby wraz z członkami Magistratu okazywał Pan wszelką pomoc niezbędną w celu dokładnego i możliwie jak najszybszego sporządzenia projektu nowej regulacji granic miasta (w aspekcie budowlanym).

Naczelnik powiatu [podpis], Zastępca [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 10-12

Rozważania o granicach miasta Tomaszowa w powiecie brzezińskim Guberni Piotrkowskiej, sporządzone na podstawie planu i rejestru pomiarowego, sporządzonych w 1856 roku przez Geometrę Ksawerego Mittelszteta.

W wyniku polecenia Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego z 5 maja bieżącego 1878 roku nr 2134 Inżynier i Architekt brzezińskiego powiatu, wraz z członkami miejscowego Magistratu, sprawdzili plan i rejestr pomiarowy na miejscu w związku z określonymi potrzebami, i w czasie tego sprawdzenia ujawniono następujące okoliczności:

1. Oznaczona na wskazanym planie zielonym kolorem granica miasta Tomaszowa obejmuje obszar 467 mórg kwadratowych 109 pretów licząc po obrysie zewnętrznym, przeznaczony pod zabudowę i dlatego nie ma konieczności w zwiększeniu lub też zmniejszeniu określonych na planie granic miasta.
2. Place i ulice wskazane na tym planie mają foremne kształty i prosty przebieg, w większości są zabudowane murowanymi budynkami i instytucjami, a zatem projektowanie jakichkolwiek regulacji jest niemożliwe.
3. Od czasu sporządzenia wyżej przywołanego planu miejskiego zabudowa miasta zmieniła się w niewielkim stopniu i dlatego nie przewiduje się konieczności sporządzenia nowego regulacyjnego planu, ponieważ chociaż i zbudowano wiele nowych domów, to budynki te powstały na [nieczytelne] placach bez widocznego naruszenia sąsiadujących włości.

W związku z tym, iż znajdujące się w miejscowym Magistracie plan i rejestr pomiarowy są w znacznym stopniu uszkodzone, to postrzegamy jako pożyteczne czy nawet konieczne, aby z planu i rejestru pomiarowego, które znajdują się Rządzie Gubernialnym Piotrkowskim sporządzić trzy ich kopie wraz z naniesieniem na plan nowych budynków i dodaniem do rejestru pomiarowego wykresu w celu umieszczenia na nim długości wszystkich frontowych placów i wskazania aktualnych właścicieli, a jako że sporządzenie takowych kopii w związku z projektowanymi wyżej uzupełnieniami może być przeprowadzone z należytym sukcesem jedynie przez specjalistę – geometrę, to w związku z tym projektuje się przeznaczyć na ten wydatek kwotę nie mniejszą niż 1000 rubli.

Tomaszów, 30 czerwca 1878 roku

Inżynier-Architekt powiatu brzezińskiego i rawskiego, Burmistrz miasta Tomaszowa,
Ławnicy

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Piotrkowie, Oddział w Tomaszowie, sygn. 3121

Akta Miasta Tomaszowa

Powiatu Brzeziński

O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Tomaszowa.

Rozpoczęto 16 kwietnia 1894 roku, ukończono [brak daty].

k. 31

M. S. W., Prezydent Gubernialnego Miasta Piotrkowa

7 października 1894 r., nr 16452, Piotrków

Do Burmistrza miasta Tomaszowa.

W odpowiedzi na pismo Jaśnie Wielmożnego Pana z 28 września br. nr 8614 mam zaszczyt zawiadomić, iż w 1891 roku przeprowadzone było przez przysięgłą geometrę Piaszczyńskiego jedynie wymierzenie ziem i placów należących do Piotrkowskiej Kasy Miejskiej za wynagrodzeniem zgodnym z kontraktem, którego kopię niniejszym załączam; co zaś tyczy się cen zdjęcia dziesięciny obszaru zabudowanego i dziesięciny obszaru niezabudowanego do regulacyjnego planu miasta, to Magistrat nie posiada takich informacji.

Prezydent [podpis], Radny-Sekretarz [podpis]

k. 79-81.

M. S. W., Naczelnik powiatu brzezińskiego Guberni Piotrkowskiej, Wydział Administracyjny
14 marca 1898 r., nr 3808, Brzeziny

Do Burmistrza Miasta Tomaszowa.

Rząd Gubernialny Piotrkowski w swoim piśmie z 3 marca br. nr 1599 zawiadomił mnie, iż nie napotyka przeszkód przeciw przeprowadzeniu nowych pomiarów miasta Tomaszowa wraz z należącymi do niego ziemiami i sporządzeniu na podstawie tych

pomiarów nowych planów z tym, aby wspomniane prace pomiarowe były oddane do wykonania na podstawie przetargu publicznego na warunkach uprzednio sporządzonych i zatwierdzonych przez Rząd Gubernialny.

Te warunki powinny być sporzązone w zależności od miejsca i okoliczności przez powiatowego Inżyniera przy udziale członków Magistratu, i powinny być w nich zawarte szczegółowe warunki dotyczące sposobu pomiarów, terminu ukończenia prac i wypłacie wynagrodzenia, oraz o odbiorze prac; przy czym powinny być szczegółowo wymienione wszystkie dokumenty, które należy przygotować na podstawie Instrukcji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 25 lutego 1870 r. Skala planów istniejącego położenia powinna wynosić 30 sążni na cal, a dla planów projektowanego położenia – 50 sążni na cal.

Ponieważ przy sporządzeniu planów obowiązują rosyjskie miary powierzchni, to dla uproszczenia rozliczeń z geometrami i w celu uniknięcia wszelkich nieporozumień najbardziej racjonalnym wydaje się wyznaczenie kwoty przetargu nie tak, jak pokazano w protokole Magistratu, tj. za morgę ziemi i od każdego placu, a za dziesięcinę terenu zabudowanego miasta i oddzielnie za dziesięcinę niezabudowanej części oraz miejskich pól i gruntów, przy czym dla uprzedniego oszacowania wartości wszystkich pomiarów powinny zostać zebrane informacje o rozległości całego terytorium miasta ze wskazaniem oddzielnie zabudowanych jego części i części niezabudowanych.

W zależności od miejscowych warunków i pracy geometry kwota może zostać obniżona dla celów przetargu, lecz tak jak pokazuje przykład miasta Łodzi cena za wymierzenie jednej dziesięciny zabudowanej części miasta wynosi 17 rubli, wymierzenie zaś jednej dziesięciny niezabudowanej części wynosi 4 ruble, wliczając w to wartość wynagrodzenia za sporządzenie wszystkich dokumentów pomiarowych.

Zaproponowawszy jednocześnie niniejszym powiatowemu Inżynierowi-Architektowi sporządzenie i przedstawienie mi warunków przetargowych, o których mowa polecam Panu wziąć wraz z ławnikami Magistratu udział w ich sporządzeniu i poprosić ławników o stawienie się w Magistracie na zebraniu 24 marca br. o godzinie 12, na który to terminu zostało polecone Architektowi Sroce przybyć do podlegającego Panu Magistratu.

Naczelnik Powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

k. 62.

Egzemplarz nr 1

Notatka objaśniająca do kosztorysu na wykonanie prac pomiarowych i sporządzenie regulacyjnego planu miasta Tomaszowa.

Miasto Tomaszów jest zabudowane na powierzchni 195 dziesięciń, a powierzchnia niezabudowana wynosi 250 dziesięciń i są to puste place, łąki i [nieczytelne], co stanowi

łącznie obszar 445 dziesięcin. Kosztorys został sporządzony na przeprowadzenie zdjęć terenu i sporządzenie regulacyjnego planu przy wyliczeniu za dziesięciny zabudowanej części 15 rubli, a niezabudowanej – 4 rubli, tj. z zastosowaniem takich cen, jakie były wyznaczone za sporządzenie takich planów w Piotrkowie, Rawie i innych.

W kosztorysie pokazano wyliczenia oddziennie dlatego, że prace pomiarowe trwają około 2 do 3 lat, i może zdarzyć się, że geometra, podjęwszy się ich wykonania, nie będzie w stanie wypełnić tych prac lub zostanie od nich odsunięty z powodu odkrycia niezadowalającego ich wykonania. W celu uniknięcia zbędnych sporów w razie podobnego wypadku, ceny zostały określone oddziennie za każdy rodzaj prac, aby móc rozliczać się za tę ilość prac, która została wykonana.

Brzeziny, 6 września 1907 r.

Inżynier-Architekt powiatu brzezińskiego [podpis]

k. 198-199

M. S. W., Naczelnik powiatu brzezińskiego Guberni Piotrkowskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

Nr 6878, 1 lipca 1910 r., Brzeziny

Do Burmistrza Miasta Tomaszowa.

Po ponownym rozpatrzeniu przedstawionego projektu pomiarów ziem i sporządzenia nowego regulacyjnego planu miasta Tomaszowa Główny Naczelnik Kraju nie dostrzegł przeszkód dla realizacji tego projektu na wyłożonych w warunkach przetargu zasadach z odniesieniem wydatków do kapitału zapasowego kasy miejskiej, lecz z tym jedynie, iż projekt umowy do zawarcia z geometrą na wypełnienie prac pomiarowych ziem i sporządzenie planów powinien być obowiązujący dla Tomaszowskiego Urzędu Miejskiego; w przypadku zaś nieukończenia tych prac do momentu wprowadzenia oczekiwanej w kraju reformy miejskiej dalsze ich wypełnienie będzie zależało od postanowień nowego Magistratu miejskiego.

O czym, w ślad za pismem Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego z 27 czerwca br. nr 4841 dając znać do Pana informacji dodaję, iż konkurs dla geometrów na wykonanie tych prac został wyznaczony przez Rząd Gubernialny na 3/16 sierpnia br.

P.O. Naczelnika powiatu [podpis], Za Prowadzącego sprawę [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Piotrkowie, Oddział w Tomaszowie, sygn. 4574

Akta Miasta Tomaszowa

Wydział Administracyjny, Referat I

O sporządzeniu planu regulacyjnego miasta [Tomaszowa].

Rozpoczęto 18 grudnia 1910 roku, ukończono [brak daty].

k. n-n., w kolejności oryginalnej, wg wyboru

M. S. W., Naczelnik powiatu brzezińskiego Guberni Piotrkowskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

Nr 3983, 30 marca 1913 r., Brzeziny

Do Burmistrza Miasta Tomaszowa.

Rząd Gubernialny Piotrkowski 23 marca br. w piśmie nr 332 zawiadomił mnie, iż w wyniku złożonej przez przeprowadzającego pomiary miasta Tomaszowa przysięgłego geometra J. W. Starzyńskiego prośby, w celu sprawdzenia sporządzonych przez niego dokumentów pomiarowych rezolucją Pana Naczelnika Guberni z 19 marca br. został wybrany Inżynier Cywilny Nielubowicz.

O tym daję znać Jaśnie Wielmożnemu Panu jako uzupełnienie mojego pisma z 10 stycznia br. nr 252 i dodaję, iż o oddelegowaniu w skład Komisji Gubernialnego Inżyniera w celu sprawdzenia tego planu jednocześnie z tym została sporządzona przeze mnie notatka dla Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

M. S. W., Burmistrz Miasta Tomaszowa Guberni Piotrkowskiej

Nr 4899, 26 kwietnia 1913 r., Tomaszów

Do Przysięgłego Geometry Władysława Starzyńskiego w Warszawie, ul Wspólna 53.

Pan Naczelnik powiatu brzezińskiego w piśmie z 24 kwietnia br. nr 5114 polecił, aby donieść mu po porozumieniu z Panem, kiedy dokładnie będzie możliwe przystąpienie do prac specjalnego Komitetu do sporządzenia regulacyjnego planu miasta Tomaszowa. W związku z powyższym proszę Jaśnie Wielmożnego Pana o poinformowanie mnie, na jakie dni zgodnie z Pańską propozycją będzie można wyznaczyć posiedzenie Komitetu.

Burmistrz [podpis], Sekretarz [podpis]

M. S. W., Naczelnik powiatu brzezińskiego Guberni Piotrkowskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

Nr 5114, 24 kwietnia 1913 r., Brzeziny

Do Burmistrza Miasta Tomaszowa.

Po zawiadomieniu Wydziału Administracyjnego Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego z 10 kwietnia br. nr 3935 w skład Komisji do sprawdzenia sporzązonego przez Geometrę Starzyńskiego regulacyjnego planu miasta Tomaszowa przez Pana Naczelnika Guberni został oddelegowany również Zastępca Gubernialnego Inżyniera Architekt Miller z tym, aby wydatki związane z jego podróżą do Tomaszowa były zwrócone mu ze środków kasy miejskiej.

Dając o tym znać polecam Jaśnie Wielmożnemu Panu donieść mnie po ustaleniu z Architektem Miejskim i Geometrą Starzyńskim kiedy dokładnie specjalny Komitet będzie mógł przystąpić do sprawdzenia sporzązonego przez Geometrę Starzyńskiego regulacyjnego planu miasta Tomaszowa.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

M. S. W., Naczelnik powiatu brzezińskiego Guberni Piotrkowskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

Nr 7368, 17 czerwca 1913 r., Brzeziny.

PILNE. Do Burmistrza miasta Tomaszowa.

W wyniku raportu z 13 czerwca br. nr 6631, uzgodniwszy jednocześnie z Zastępcą Gubernialnego Inżyniera Piotrkowskiego jego przybycie 27 czerwca br. o godz. 11 rano do Tomaszowa w celu wzięcia udziału w posiedzeniu komisji pod moim przewodnictwem w celu sprawdzenia projektu regulacyjnego planu miasta Tomaszowa, polecam Jaśnie Wielmożnemu Panu zaprosić na ten czas do Magistratu wyznaczonych w skład tej komisji miejskich obywateli, Miejskiego Architekta i Geometrę Starzyńskiego.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

M. S. W., Burmistrz Miasta Tomaszowa Guberni Piotrkowskiej

24 czerwca 1913 r., Tomaszów

Zaproszenie.

Proszę Panów Ławników Magistratu i Członków Komitetu ds. sporządzenia regulacyjnego planu miasta Tomaszowa, aby raczyli przybyć w czwartek, 27 czerwca br. o godz. 11 przed południem do kancelarii Magistratu w celu wzięcia udziału w pierwszym posiedzeniu Komitetu pod przewodnictwem Pana Naczelnika powiatu.

Burmistrz [podpis], Sekretarz [podpis]

P. Aleksander Knote [brak podpisu], P. Samuel Sztejnman [podpis], P. Edmund Błaszkowski [podpis], P. Władysław Wągrowski [podpis], P. Łukasz Grześkiewicz [podpis], P. Feliks Osiński [podpis], P. Karl Firstenwald [podpis], P. Maks Firderer [podpis]

Protokół.

27 czerwca 1913 roku Komitet ds. sporządzenia regulacyjnego planu miasta Tomaszowa Guberni Piotrkowskiej pod przewodnictwem Naczelnika powiatu będącego w składzie: Miejskiego Architekta P. Nielubowicza, Przysięgłego Geometry P. Starzyńskiego, Burmistrza Miasta Tomaszowa Jakovleva, ławnika p. Błaszkowskiego i członków Komitetu, obywateli: P. Władysława Wągrowskiego, P. Feliksa Osińskiego, P. Karla Firstenwalda i p. Maksa Firderera, przystąpił do omówienia sposobu ułożenia regulacyjnego planu miasta Tomaszowa Guberni Piotrkowskiej i postanowił utworzyć ze swojego składu podkomisję w składzie P. Błaszkowskiego, P. Knote, P. Feliksa Osińskiego, P. Firstenwalda i P. Wągrowskiego przy udziale Architekta Miejskiego, której to Komisji polecił sporządzić projekt sprawdzenia przeprowadzenia nowych głównych i bocznych ulic w kierunku dworca, i koniecznego wyrównania istniejących ulic, a po wykonaniu tego polecenia – przedstawić wypracowane rozwiązania pod rozpatrzenie Komitetu.

Na tym niniejszy protokół zakończono i podpisano.

Naczelnik powiatu brzezińskiego [podpis], Architekt Miejski [podpis], Przysięgły Geometra [podpis], Członkowie [podpisy]

Prośba mieszkańców miasta Tomaszowa, właścicieli domów znajdujących się przy ulicach Władysławskiej, Projektowej, Kolejnej i Cmentarnej do Jaśnie Wielmożnego Pana Burmistrza Miasta Tomaszowa.

Pomiędzy nieruchomościami nr 388 i 389 przy ulicy Władysławskiej istnieje wąska ulica bez nazwy, która zaczyna się od ulicy Władysławskiej i przecina ulicę Projektową, Kolejną, następnie ulicę Cmentarną i prowadzi do wsi fabrycznej Starzyce.

Ulica ta znajduje się w bardzo złym stanie sanitarnym i nie jest wybrukowana, oraz nie ma żadnego należytego wyglądu. Stały i zwiększający się bez mała z dnia na dzień ruch wozów i pieszych na tej ulicy, jako wiodącej do wsi fabrycznej Starzyce i stamtąd z powrotem sprawia, że ulica powinna zostać poszerzona i wybrukowana tym bardziej, że w ten sposób nastąpiłaby poprawa warunków sanitarnych. Obecnie zaś z powodu niekorzystnych warunków przejazdu i przejścia po tej ulicy zbudowane wzduż niej domy sporo tracą na swojej wartości.

W wyniku powyższego my, niżej podpisani właściciele mamy zaszczyt najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana, aby wydał odpowiednie rozporządzenie odnośnie poszerzenia tej ulicy, jej wybrukowania i nadania jej nazwy, aby dzięki temu polepszył się stan sanitarny w tej części miasta, aby przejście i przejazd w kierunku kolei żelaznej, do wsi fabrycznej Starzyce i do samego centrum miasta stały się bardziej dogodne, a ich czas uległ skróceniu – a to dzięki połączeniu tej ulicy z niektórymi [innymi] ulicami.

Tomaszów, 22 czerwca 1913 r.

[podpisy 25 osób]

Nr 10164

Przekazując Burmistrzowi Miasta Tomaszowa w celu wykonania i oznajmienia zawartości polecenia Rządu Gubernialnego nr 1398 Tomaszowskiemu Miejskiemu Inżynierowi-Architektowi w odpowiedzi na złożoną przez niego do mnie prośbę dotyczącą wydania z Rządu Gubernialnego dokumentów pomiarowych do planu regulacyjnego miasta Tomaszowa.

Będziny, 19 sierpnia 1913 r.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

M. S. W. Naczelnik powiatu brzezińskiego Guberni Piotrkowskiej, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

Nr 3243, 11 marca 1914 r., Brzeziny

Do Burmistrza Miasta Tomaszowa.

W celu wypłacenia przysięgłemu geometrze Starzyńskiemu należnego mu wynagrodzenia za wykonane przez niego prace związane ze sporządzeniem regulacyjnego

planu miasta Tomaszowa polecam Jaśnie Wielmożnemu Panu wnieść w ustanowionym porządku propozycję z załączeniem protokołu z posiedzenia Magistratu odnośnie asygnowania tomaszowskiej kasie miejskiej potrzebnej sumy z wyznaczonych do wydania w rozdziale II [lub: 11] dochodów nadzwyczajnych bieżącego budżetu miasta Tomaszowa za bieżący 1914 rok miejskiego kapitału zapasowego.

Naczelnik powiatu [podpis], Prowadzący sprawę [podpis]

Kopia.

Ukaz Jego Imperatorskiej Mości Samowładcy Wszechrusi od Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, Wydziału Administracyjnego, Referatu I do Magistratu Tomaszowskiego.

Zgodnie z Ukazem Jego Imperatorskiej Mości Rząd Gubernialny Piotrkowski wysłuchał prośby Przysięgłego Geometry Władysława Starzyńskiego o wydanie mu należnego zgodnie z kontraktem wynagrodzenia w wysokości dwóch pierwszych trzecich części płatności za wykonane przez niego prace pomiarowe, związane z wymierzeniem miasta Tomaszowa.

Sprawozdanie: Według kontraktu zawartego przez Rząd Gubernialny Piotrkowski 7 grudnia 1910 roku z Przysięgłym Geometrą II klasy Starzyńskim ten ostatni podjął się wykonania prac związanych z przeprowadzeniem nowych pomiarów miasta Tomaszowa wraz z należącymi do niego ziemiami i siedzibami, i ze sporządzeniem nowych planów wraz z rejestrami pomiarowymi i planem nowej regulacji miasta za wynagrodzeniem po 14 rub. 25 kop. za dziesięcinę terenu zabudowanego i po 3 rub. 50 kop. za dziesięcinę terenu niezabudowanego, za pozostałe zaś prace – po cenie oznaczonej w zatwierdzonym przez Rząd Gubernialny 15 lipca 1909 r. kosztorysie, a dokładnie: 1) za sporządzenie sieci triangulacyjnej – 1400 rub., 2) za dwie kopie planu i rejestru pomiarowego – 300 rub., 3) za sporządzenie niwelacji miasta z ustanowieniem reperów i planami profili – 250 rub., 4) za sporządzenie planów istniejącego i projektowanego położenia miasta – 350 rub.; łącznie – 2300 rubli.

Zgodnie z par. 10 kontraktu należne Geometrze Starzyńskiemu wynagrodzenie powinno być mu wypłacone w czterech terminach w miarę postępu wypełnienia prac, a dokładnie: pierwszą część w wysokości 1/3 wynagrodzenia po przedstawieniu wyliczeń triangulacyjnych dla całej powierzchni, a także po przedstawieniu planu i jego kopii dla obszaru, zajmującego nie mniej niż 1/3 część ogólnej, podlegającej wymierzeniu powierzchni, i po sprawdzeniu tych prac na miejscu przez technika wyznaczonego przez Rząd Gubernialny; z tej sumy należy zatrzymać 1/3 część w celu zabezpieczenia wypełnienia warunków kontraktu; drugą część w wysokości 1/3 całego wynagrodzenia wykonawca powinien otrzymać po przedstawieniu i sprawdzeniu oryginału planu i jednej kopii, obejmujących nie mniej niż 2/3 części obszaru – z tej kwoty należy znów zatrzymać 1/3 część; trzecią część wynagrodzenia [należy wypłacić] po przedstawieniu planu i kopii, oraz po sprawdzeniu ich dla całej wymierzonej powierzchni, i z tej sumy należy wyliczyć kwotę

do wysokości 1/5 części przyznanego wynagrodzenia. Natomiast czwartą część wynagrodzenia stanowią wszystkie zatrzymane kwoty i wypłata jej nastąpi po przedstawieniu i sprawdzeniu wspomnianych wyżej wymierzonych i regulacyjnych planów, i ich załączników, oraz po przyjęciu ich i zatwierdzeniu przez Rząd Gubernialny. Za sprawdzenie planów przez specjalnie oddelegowanego do tego zadania technika należy wypłacić mu ze środków kasy miejskiej 4% od wartości prac pomiarowych (par. 11) [według] kontraktu.

Plan całego podlegającego zdjęciu obszaru wraz z kopią i triangulacją Geometra Starzyński zobowiązał się przedstawić w ciągu 1,5 roku od dnia podpisania kontraktu, wszystkie zaś prace zakończyć w ciągu nie później niż 2 lat (par. 13).

Z przedstawionego obecnie przez Geometrę Starzyńskiego protokołu sprawdzenia sporządzonych przez niego planów przez wyznaczonego do tego zadania tomaszowskiego Architekta Miejskiego Inżyniera Cywilnego Nielubowicza wynika, że prace związane z wymierzeniem miasta Tomaszowa i sporządzeniem planów zostały wykonane przez Starzyńskiego prawidłowo; zaś zgodnie z oświadczeniem Wydziału Budowlanego Rządu Gubernialnego Geometra Starzyński wymierzył obszar o powierzchni 445 dziesięciąć 1595 saźni kwadratowych, z których niezabudowane ziemie, tj. pola uprawne, łąki, pastwiska, staw miejski, jamy, piaski i błota zajmują 99 dziesięciąć 507 saźni kwadratowych, a zabudowany obszar – 346 dziesięciąć 1083 saźnie kwadratowe. W ten sposób wymierzenie miasta Tomaszowa zostało ukończone, plany zaś wraz z kopiami, siecią triangulacyjną i rejestrum pomiarowym zostały przekazane na przechowanie do Wydziału Budowlanego Rządu Gubernialnego. Zgodnie z art. 13 rozdz. II [lub: 11] budżetu miasta Tomaszowa na 1914 rok został przeznaczony na ten cel kredyt o wysokości 7046 rubli.

Postanowienie: Opierając się na zaświadczenie Architekta Miejskiego Inżyniera Cywilnego Nielubowicza, który przeprowadzał sprawdzenie wykonanych przez Geometrę Starzyńskiego prac związanych z pomiarem miasta Tomaszowa i należących do niego ziem oraz siedzib wraz ze sporządzeniem planów i rejestru pomiarowego tego miasta o tym, że prace te zostały wykonane przez tego ostatniego zadowalająco, Rząd Gubernialny nie widzi ze swojej strony przeszkód przeciwko wypłaceniu mu wynagrodzenia należnego zgodnie z warunkami zawartymi w par. 10 kontraktu w wysokości pierwszych trzech płatności zgodnie z poniższym wyliczeniem: za wymierzenie powierzchni zabudowanej o wielkości 346 dziesięciąć 1083 saźni kwadratowych licząc po 14 rub. 25 kop. za dziesięcię – 4936 rub., za wymierzenie niezabudowanego obszaru o wielkości 99 dziesięciąć 507 saźni kwadratowych po 3 rub. 50 kop. – 347 rub. 33 kop.; łącznie 5283 rub. 29 kop. Dodając do tego oddzielne wynagrodzenie w wysokości 2300 rub., należne mu za pozostałe prace określone w zatwierdzonym kosztorysie, wartość wykonanych przez Geometrę Starzyńskiego prac wynosi 7583 rub. 29 kop. Po odliczeniu kwot, które powinny zostać zatrzymane zgodnie z par. 10 kontraktu należy mu wypłacić 2694 rub. 69 kop.

W związku z powyższym Rząd Gubernialny postanawia zezwolić Magistratowi Tomaszowa wypłacić wspomnianą sumę w wysokości 2694 rub. 69 kop. (dwóch tysięcy sześciuset dziewięćdziesięciu czterech rubli sześćdziesięciu dziewięciu kopiejek) zgodnie z

art. 13 rozdz. II [lub: 11] budżetu miast Tomaszowa na 1914 rok, a niezależnie od tego wydać z tegoż źródła tomaszowskemu Architektowi Miejskiemu Inżynierowi Cywilnemu Nielubowiczowi 107 rub. 78 kop. (sto siedem rubli siedemdziesiąt osiem kopiejek) w charakterze 4% wynagrodzenia za sprawdzenie sporządzonych przez Geometrę Starzyńskiego planów i rejestrów pomiarowych, wszystkie zaś wydatki w ogólnej kwocie 2802 rub. 47 kop. zatwierdzić w rozliczeniu rocznym zgodnie z ustanowionym porządkiem. O tym dla należnego wypełnienia tomaszowskemu Magistratowi należy dać znać ukazem za pośrednictwem Naczelnika powiatu brzezińskiego.

Piotrków, 11 stycznia 1914 roku.

Oryginał podpisali: Radca Nikolaev" i Starszy Prowadzący sprawę Łozowski.

Za zgodność z oryginałem: Burmistrz miasta Tomaszowa [podpis]

Sprawdzał: Sekretarz [podpis]

Protokół z posiedzenia tomaszowskiego Magistratu miejskiego, 19 marca 1910 roku.

W piśmie z 31 sierpnia 1909 r. nr 8569 Pan Naczelnik powiatu brzezińskiego oznajmił Magistratowi, iż Pan General-Gubernator Warszawski, w związku ze spodziewanym w najbliższej przyszłości wprowadzeniem w guberniach Kraju Nadwiślańskiego samorządu miejskiego, uznał za odpowiednie odłożenie wykonania projektu pomiaru ziem i sporządzenia regulacyjnego planu miasta Tomaszowa do wprowadzenia w kraju wspomnianej reformy.

Nie minął nawet jeszcze rok od tej pory, a okoliczności powodujące konieczność sporządzenia nowego regulacyjnego planu miasta na tyle zaostrzyły się i skomplikowały, że dalsze odkładanie tej sprawy, jak by szybko nie zostały wprowadzone samorządy miejskie, jawi się jako niemożliwe, ponieważ nieposiadanie dokładnego regulacyjnego planu zaczyna mieć szkodliwy wpływ tak na interesy mieszkańców i kasy miejskiej, jak i na uporządkowanie miasta z następujących przyczyn:

1. Jedyny egzemplarz planu miasta Tomaszowa, sporzązonego w 1856 roku w miniaturowej skali 1:5000 jest porwany do tego stopnia, że nie tylko papier z centralną częścią miasta, ale i północno w tym miejscu są całkiem przerwane; odrobinę jeszcze są widoczne części peryferyjne miasta i ziemie miejskie, lecz obrys granic działek są zatarte, a papier jest tak zabrudzony, że nawet doświadczony inżynier nie może się zorientować [co dokładnie jest tam przedstawione]. Z drugiej strony, w ciągu ostatnich pięćdziesięciu lat zaszły znaczne zmiany tak w podziale placów, jak i w przebiegu ulic, dlatego też wspomniany plan miasta w wielu aspektach jest już niezgodny z rzeczywistością.

2. Przy określeniu i wyliczeniu obszaru przeprowadzanych przez osoby prywatne grabieży miejskich działek, a takich najwyraźniej zaszło w mieście niemało, inżynier nie ma czym się kierować nie mając w rękach planu z dokładnym i jednoznacznym określeniem obecnych

rzeczywistych granic danej działki, i dlatego też takie przejęcia są określane w wielu przypadkach jedynie na domysłach lub też na wskazaniach sąsiadów mieszkających w danym miejscu od dłuższego czasu, których wyjaśnienia nierzadko odznaczają się niezwykle żywą wyobraźnią. Takie zaś nieporozumienia i trudności przy ustanowieniu zewnętrznych granic zachodzą i między prywatnymi właścicielami działek, a szczególnie w tych przypadkach, kiedy granice zostały naruszone nie z jednej tylko, lecz z dwóch lub trzech stron, gdzie już nawet i najbardziej biegły w swej sztuce geometra nie jest w stanie niczego wyjaśnić.

3. Z powodu znacznego wzrostu liczności populacji, który zaszedł w ostatnim czasie i związanej z tym niewystarczającej liczby mieszkań, szczególnie dla biedniejszych klas społeczeństwa, w ciągu ostatnich dwóch lat zostało wybudowane, głównie przez pracowników fabryk, już około 40 domów poza granicami miasta na tak zwanych ogrodach lub morgach, gdzie ani na istniejącym planie, ani w naturze nie ma nawet wyznaczonych jakichkolwiek ulic, placów i wszystko budowane jest jak komu się podoba: jedni wznoszą domy murowane, inni – drewniane; jedni zostawiają od frontu część swoich placów pod utworzenie nowej ulicy, inni nie chcą ustąpić ani piedzi ziemi pod ulice, a i sam przebieg projektowanych nowych ulic jest również nieprawidłowy; jednym słowem – pełna różnorodność i nieporządek, tak w konstrukcji projektów, jak i w wyborze miejsca pod budowę, co negatywnie wpłynie w niedalekiej przyszłości na uporządkowanie miasta i spowoduje niemało nieporozumień i wydatków pieniężnych na przeprowadzenie regulacji nowych ulic.

4. Brakiem posiadania przez Magistrat dokładnego planu, na którym były by oznaczone oddzielnie murowane i drewniane kwartały, wyjaśnia się nie tylko wznoszenie drewnianych domów poza granicami miasta, lecz i w jego centrum, ponieważ sądy z powodu braku takiego planu miejskiego nie znajdują podstaw do tego, aby nakazywać wyburzenie drewnianych budowli, które de facto zagrażają bezpieczeństwu w aspekcie przeciwpożarowym i sanitarnym.

W związku z powyższym członkowie Magistratu po omówieniu tej kwestii i wyjaśnieniu skrajnej konieczności nie cierpiącego zwłoki sporządzenia nowego planu miasta postanowili niniejszy protokół wraz z protokołem z posiedzenia Magistratu z 4 października 1908 r., technicznym kosztorysem i projektem warunków ponownie przedstawić pod rozpatrzenie Pana Naczelnika powiatu i najusilniej prosić o wyproszenie pozwolenia u wyższych władz na jak najszybsze zrealizowanie projektu pomiaru ziem i sporządzenia nowego planu regulacyjnego miasta zgodnie z wypracowanym projektem warunków, z odniesieniem wyliczonych zgodnie z technicznym kosztorysem wydatków w wysokości 7046 rub. do zapasowego kapitału kasy miejskiej.

Burmistrz [podpis], Ławnicy [podpisy]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Piotrkowie, 9 Akta Miasta Piotrkowa, sygn. 1682

Akta Miasta Piotrkowa

Wydział Administracyjny

Akta dotyczące pomiarów miast.

Rozpoczęto 12 czerwca 1875 roku, ukończono [brak daty].

k. n-n.

Geometra Pliski, czerwiec 1875 roku, nr 9

Piotrków, ul. Moskiewska, dom Wiechowskiego

Do Pana Prezydenta Gubernialnego Miasta Piotrkowa.

Rząd Gubernialny Piotrkowski 11 czerwca w piśmie nr 3514, przekazując kontrakty zawarte przeze mnie na pomiary miast w Guberni Piotrkowskiej wraz z tym zawiadomił mnie, iż wszystkie potrzebne informacje dotyczące własności ziemskich będą oznajmione mi przez miejscowe Magistraty.

W chwili obecnej przystąpiłem już do szczegółowych zdjęć działek podwórzowych, lecz podczas przeprowadzania prac napotykam na znaczne utrudnienia w określaniu granic, ponieważ wielu z właścicieli nie mieszka w swoich domach, inni zaś w ogóle odmawiają udzielenia jakichkolwiek informacji o swoich własnościach. W wyniku tego mam zaszczyst najpokorniej prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o wydanie rozporządzenia, które wyjaśniałoby wszystkim właścicielom domów cel i znaczenie wykonania pomiarów. Przypuszczam, iż takie obwieszczenie przynagli właścicieli domów do [umożliwienia mi] wypełnienia przynależnych mi prawnie obowiązków, jako że w bardziej dokładnym i prawidłowym określeniu granic oni sami powinni być zainteresowani, ponieważ plan, sporządzony przeze mnie z naniemieniem wszystkich szczegółów nieruchomości [nieczytelne] służyć nie tylko dla celów administracji rządowej, ale i jako akt [będący podstawą] do rozstrzygania w przyszłości wszelkich sporów o granice między prywatnymi właścicielami.

Oprócz powierzchni zajmowanej przez posiadłości na podstawie Instrukcji zatwierdzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zdjęciom w granicach [nieczytelne] planu podlegają wszystkie siedziby przylegające do siedzib [nieczytelne]. Ziemie te także powinny być zdjęte z naniesieniem wszystkich szczegółów odnośnie własności i dla tego celu konieczną jest obecność gospodarzy; lecz ponieważ gospodarze mieszkają w różnych częściach miasta, to bez uprzedniego powiadomienia [ich] nie mają skąd się dowiedzieć o czasie pomiaru ich pól. Ja zaś, nie wiedząc czyje pola przylegają do miasta, nie mam możliwości zaraz po powiadomieniu ich właścicieli, dlatego, kierując się artykułami 343 i 345 zbioru praw [nieczytelne] najpokorniej proszę o wyznaczenie kilku przedstawicieli spośród mieszkańców i rolników, którzy by znajdowali się stale przy mnie w czasie pomiarów ziem na obrzeżach miasta w celu przekazania na miejscu informacji o tym, do kogo należą pola, abym miał możliwość wezwania właścicieli w przypadku takiej konieczności.

W chwili obecnej prowadzone są przez mnie pomiary północnej części miasta wzduż ulicy Moskiewskiej i ulicy znajdującej się za miastem (alei), dlatego proszę o wyznaczenie przedstawicieli spośród rolników, mających pola z tej strony [miasta], a po przejściu w inne okolice będę miał zaszczyt o tym zawiadomić.

Proszę o zawiadomienie mnie o tym, kto będzie wyznaczony oraz gdzie mieszka, a także proszę o udostępnienie mi spisu właścicieli tych domów, jeśli taki znajduje się w Magistracie.

Geometra Pliski [podpis]

Adnotacja: Spis [nieczytelne] wszystkich mieszkańców miasta [nieczytelne]. Oprócz tego polecono radnemu [?]skiemu towarzyszyć geometrze i w razie konieczności [nieczytelne], o czym oznajmiono geometrza. Wypełniono dnia 19 czerwca 1875 roku, nr 2598.

M. S. W., Gubernator Piotrkowski, Od Rządu Gubernialnego

Wydział Administracyjny, Referat I

Nr 1135, 4 marca 1878 roku, Piotrków

[dopisane:] O sporządzeniu protokołu proponowanej regulacji miasta. Wykonano 14 marca 1878 roku nr 2018.

Do Pana Prezydenta Miasta Piotrkowa.

W odpowiedzi na pismo z 10 stycznia z 1876 roku nr 159 w mieście Piotrkowie został utworzony Komitet Regulacyjny, składający się z Jaśnie Wielmożnego Pana, radnych Magistratu, Powiatowego Inżyniera, Powiatowego Architekta i Geometry Pliskiego, w celu sporządzenia propozycji uregulowania miasta i, następnie, naniesienia przez Geometrę na

sporządzony przez niego szkic planu istniejącego położenia miasta, projektowanych regulacyjnych linii i granic miasta. A jako że aż do chwili obecnej nie został do Rządu Gubernialnego przedstawiony przez Komitet Regulacyjny [należny] protokół proponowanej regulacji, to proszę Jaśnie Wielmożnego Pana o objaśnienie powodu opóźnienia w tej sprawie, a jeśli wspomniany protokół do tego czasu nie został sporządzony, jest Pan zobowiązany wystąpić do wspomnianych wyżej członków Komitetu Regulacyjnego o sporządzenie tegoż protokołu odnośnie propozycji regulacyjnych i takowy protokół przedstawić bezzwłocznie Rządowi Gubernialnemu. W związku z tym, że obecnie w mieście znajduje się Architekt Gubernialny, to powinien on wejść w skład Komitetu Regulacyjnego zamiast Powiatowego Architekta.

Gubernator [podpis], Wice-Gubernator [podpis], Radny [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

Odbyło się w Gubernialnym Mieście Piotrkowie 15, 16, 17 i 18/ 27, 28, 29 i 30 marca 1878 roku.

Komitet Regulacyjny Miasta Piotrkowa, w skład którego weszli: Prezydent Miasta Piotrkowa wraz z Radnymi, Inżynier piotrkowskiego i noworadomskiego powiatu, miejski Architekt i Geometra Pliski, który sporządza nowy plan miasta Piotrkowa, przystąpił niniejszego dnia do projektu uregulowania miasta, a przede wszystkim do oznaczenia jego granic.

Granice te, zaczynając z północy od przecięcia Drogi Żelaznej z korytem rzeki Strawy stanowi na wschód samo koryto rzeki do przecięcia jego ze wschodnią granicą placu Szpana, gdzie ona, stanowiąc koryto, biegnie do punktu P położonego w głębi placu, tj. w odległości 25 sążni na północ od przedłużenia ulicy Rzemieślniczej. Dalej [granica] postępuje do punktu R równolegle do ulicy Rzemieślniczej od skrzyżowania [jej] z placem Sklepów Prowiantowych, który okrąża, przecinając prostopadle Szosę Wolborską, i dochodzi do punktu Y, położonego w odległości 25 sążni za Szosą Wolborską, a kierując się stamtąd w stronę południowo-zachodnią równolegle do tejże szosy dochodzi do punktu U, położonego w odległości 25 sążni na wschód od placu Siergiejewskiego i, kierując się na południe równolegle do placu Siergiejewskiego i ulicy Oddzielnej, przechodzi przez punkty W, X, Y, tworząc linię równoległą do przedłużonej ulicy Noworudzkiej i wyprostowanej ulicy Siergiejewskiej. Dalej, [biegnąc] z punktu Y przecina Szosę Kielecką i dochodzi prosto do punktu Z, leżącego w odległości 25 sążni na południe od wyprostowanej ulicy Dońskiej. Punkt Z jest połączony z punktem E na przedłużeniu ulicy Słowiańskiej na południe w odległości 25 sążni od wyprostowanej ulicy Dnieprowskiej. Dalej [granica miasta] przebiega równolegle do tej ulicy do punktu [F?], a następnie [biegnie] na południe równolegle do granicy placu miejskiego, przeznaczonego pod projektowany park miejski i do przylegającej do niego ulicy do punktu G, który powstał z przecięcia linii [F?]-G z przedłużeniem drogi

wybudowanej na terenie stacji towarowej, a stanowiącej połoczenie Szosy Działoszyńskiej ze stacją towarową. Dalej [granica biegnie] w kierunku zachodnim od punktu G wzdłuż tej linii do przecięcia z osią Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, gdzie granica miasta zakręca na północ i pokrywa się z osią kolei żelaznej do punktu H leżącego w odległości 25 sążni na południe od Szosy Wieluńskiej. Dalej granica miasta przechodzi po linii H-K-L-M (do kamiennego mostu), tworząc po obu stronach Szosy Wieluńskiej place pod zabudowę. Ta część jest włączona w granice miasta aby nie dopuszczać do budowy ohydnych drewnianych zabudowań przy samym wjeździe do miasta i do jego najlepszej części. Na koniec, z punktu M położonego w odległości 25 sążni od Szosy Wieluńskiej i od nowo projektowanej na tyłach stacji pasażerskiej ulicy, granica miasta kieruje się na północ równolegle do tej ulicy do mostu na Szosie Łódzkiej, skąd, podążając za korytem rzeki Strawy, dochodzi do kamiennego mostu Kolei Żelaznej, skąd rozpoczęto opisanie projektowanej granicy miasta.

Nowe ulice i place.

W celu połączenia ze sobą różnych kwartałów miasta i zabezpieczenia łączności proponuje się przeprowadzić następujące ulice o szerokości 10 sążni każda, jeśli nie wskazano inaczej.

Z linią kolej żelaznej i prawie równolegle do niej należy przeprowadzić ulicę, będącą przedłużeniem zachodniej granicy placu Młyna Parowego, w celu połączenia szosy piotrkowsko-wieluńskiej z szosą piotrkowsko-łódzką.

Istniejącą przy domu Tchórzewskiego w pobliżu dworca kolej żelaznej ulicę należy przedłużyć do zetknięcia z ulicą Pocztową, orientując się na północną jej stronę.

Ulicę Zamiejską należy przedłużyć do zetknięcia z ulicą Petersburską, zachowując bieżącą szerokość, tj. 8 i 4/7 sążnia.

Ulicę Orłowską należy zamknąć.

Ulicę Kijowską należy przedłużyć w celu połączenia jej z placem Mikołajewskim, przyjmując za podstawę granice placu nr 4, położonego między ulicami Iwanowską i Grecką, i wyznaczyć jej szerokość na 6,75 sążnia zgodnie z oddzielnie przedstawionym projektem.

Miedzy ulicami Litewską i Targową należy przeprowadzić ulicę Nadbrzeżną na lewym brzegu rzeki Strawy, a dalej na północ przeprowadzić ją prostopadle do tych ulic aż do granicy miasta.

Ulicę Rzemieślniczą należy przedłużyć zachowując bieżącą szerokość na zachód do zetknięcia z tylko co wymienioną ulicą, a na wschód – do zetknięcia z ulicą Krótką.

Ulicę Targową należy przedłużyć na zachód od ulicy oznaczonej numerem [?], a na wschód – do ulicy Krótkiej, zachowując [jej] bieżącą szerokość.

Ulicę Tobolską należy przedłużyć do granicy miasta i wyprostować, jak to pokazano na jej planie, zachowując jej obecną szerokość.

Zaułek przy placu nr 10 i 11, tworzący obecnie połączenie między ulicą Rzemieślniczą i magazynem chlebowym należy zamknąć, a także należy zamknąć nieprawidłowe przedłużenie tego zaułka w dwóch sąsiednich kwartałach położonych na południu.

Ulicę Krótką należy przedłużyć do zetknięcia z ulicą Rzemieślniczą zachowując obecną szerokość.

Ulicę [Prowiantową] należy przedłużyć do ulicy Krótkiej zachowując bieżącą szerokość.

Ulicę Oddzielną należy przedłużyć na południe zachowując obecną szerokość do zetknięcia z przedłużoną ulicą Nowogrodzką.

Ulicę stanowiącą obecnie połączenie między ulicami Sulejowską i Oddzielną należy zamknąć. Ulicę Nowogrodzką należy przedłużyć do zetknięcia z Oddzielną, przyjmując za podstawę jej północną stronę przy kwartale przeznaczonym na koszary.

Od ulicy Dońskiej należy wytyczyć nową ulicę, równolegle do wyprostowanej granicy placów nr 20 i 21, jak to pokazano na planie; od ulicy Śląskiej przeprowadzić należy przez działki Wiśniewskiego, Stopnickiego i Hirszafelda nową ulicę do alei Aleksandrowskiej tak, jak jest ona pokazana na planie zgodnie z wcześniej przedstawionym projektem, przyjmując za jej północną stronę linię łączącą punkt położony w odległości 35 sążni na północ wzduż alei, Cmentarz Ewangelicki i front domu Wiśniewskiego, a stronę południową należy usunąć i zamiast wcześniej projektowanych 6,75 sążnia dać 10 sążni. Ulicę tę należy przedłużyć na zachód do zetknięcia się z ulicą Pocztową. Część przedłużenia Szosy Działoszyńskiej (inaczej zwaną Wrocławskim Przedmieściem) między tylko co opisaną nową ulicą [tekst urwany].

Ulicę Dnieprowską należy zamknąć.

Przy granicy miasta, na odcinku oznaczonym literami [F?]-G należy utworzyć nową ulicę, służącą do przepędzania bydła na pastwisko.

Ulicę Dnieprowską, przyjmując za podstawę jej północną stronę i oznaczając jej oś w obecnej jej szerokości należy przedłużyć szerokością 20 sążni na zachód do ulicy Pocztowej tak, aby oś poszerzonej ulicy była zgodna z osią starego odcinka ulicy.

Przy działce Babickiego położonej przy alei Aleksandrowskiej należy przeprowadzić nową ulicę, łączącą ulicę Śląską z aleją Aleksandrowską i ulicą Pocztową, w kierunku wskazanym na planie punktami a, b, v, g, przyjmując za podstawę południowo-wschodni róg placu Babickiego (Uwaga nr 1: Odnośnie tej ulicy zdania są podzielone; zdanie Komitetu jest wyrażone w przypisie nr 1).

Ulicę Pocztową, przyjmując za podstawę jej wschodnią stronę i oznaczając jej oś w obecnej jej szerokości należy przedłużyć szerokością 20 sążni na południe tak, aby to poszerzenie było zgodne z osią starej ulicy do stacji towarowej i przecięcia z ulicą

Dnieprowską, na której także jak i na Pocztowej proponuje się utworzyć bulwar na środku z czterech rzędów drzew, z drogami dla ruchu kołowego po obu stronach. Te dwa bulwary wraz z istniejącą aleją Aleksandrowską będą stanowić same w sobie miejsce dla spacerów, a także połączenie z miejskim parkiem i oddzielną stacją towarową.

Ulicę Tomiczynę należy przedłużyć zgodnie z liniami wskazanymi na planie do Szosy Działoszyńskiej, biorąc za podstawę punkt położony w odległości 10 sążni od rogu drewnianego domu przy ulicy Odesskiej, a także punkt położony w odległości 6 i 1/3 sążnia z przodu murowanego domu Karlińskiego, co utworzy zachodnią stronę ulicy.

Ulicę Poprzeczną przy cegielni Olszewskiego, a także przy działce Babickiego i przy działce Hirsfelda należy zamknąć.

Ulicę Obrycką należy wyznaczyć tak, aby środek przedłużonej do rowu ulicy Luterańskiej połączyć ze środkiem ulicy przy parku miejskim, służącym za pastwisko dla bydła.

Ulicę Wrocławskie Przedmieście należy zamknąć.

Ulicę Twerską należy przeprowadzić od ulicy Słowiańskiej do placu Targowego szerokością 6,75 sążnia zgodnie z przedstawionym oddzielnie projektem i tak, jak to oznaczono na planie.

Wzdłuż granic kolej żelaznej i równolegle do niej należy przeprowadzić zaułek do ulicy Odesskiej o szerokości 4,5 sążnia w celu utworzenia połączenia dla mieszkańców zagrodzonej ulicy z tytułu działek Banaszkiewicza, Michiewicza i innych.

Plac Targowy przy alei Aleksandrowskiej należy ograniczyć liniami, a także część ulicy Jekateryńskiej między placem a ulicą Woroneską, a ulicę łączającą przedłużoną ulicę Luterańską z placem Targowym należy wyznaczyć zgodnie z przedstawionym oddzielnie projektem i tak, jak to pokazano na planie.

Z działek miejskich przy ulicy Dnieprowskiej należy wydzielić pod publiczny park miejski obszar o powierzchni ponad 6 dziesięciu, ograniczony na planie granicą miasta i wspomnianą ulicą.

Stare ulice.

Wschodnią część ulicy Petersburskiej należy wyprostować, przyjmując za podstawę od strony północnej linię łączącą granicę działek nr 4 i 5 z południowo-wschodnim rogiem działki nr 1, i przyjmując jej istniejącą naprzeciwko placów 4 i 5 szerokość, tj. 4,5 sążnia.

Ulicę Piotrowską należy poszerzyć do szerokości 6,75 sążnia, przyjmując za podstawę linię łączącą rogi kwartałów, położonych przy placu Mariańskim i Aleksandrowskim po tejże stronie ulicy. W ten sposób otrzymaną północną stronę ulicy należy przedłużyć do placu Mikołajewskiego (Uwaga nr 2: Odnośnie tej ulicy istnieją rozbieżne opinie mniejszości członków Komitetu, wrażone w przypisie nr 2).

Linię ulicy Słowiańskiej na południe od dopływu rzeki Strawy należy przedłużyć na jej północ, biorąc za podstawę jej wschodnią stronę i szerokość 6,75 sążni, do ulicy Połtawskiej.

Ulicę Połtawską należy poszerzyć do szerokości 6,75 sążnia, przyjmując za podstawę linię łączącą rogi kwartałów położonych po południowej stronie ulicy, przedłużając tę linię do ulicy Iwanowskiej.

Ulicę Grecką należy poszerzyć do 4,5 sążnia, przyjmując za podstawę wschodnią stronę ulicy (Uwaga nr 3: Szczegóły różnicy zdań mniejszości Komitetu w przypisie nr 3).

Ulicę Cerkiewną należy poszerzyć do 4,5 sążnia, przyjmując za podstawę wschodnią stronę ulicy pomiędzy ulicą Moskiewską i Piotrowską, a od placu Mariańskiego poszerzyć do 6,75 sążnia do ulicy Twerskiej tak, jak to pokazano na planie.

Ulicę Woroneską należy poszerzyć do 4,5 sążnia, biorąc za podstawę linię łączącą rogi kwartałów przy placach Mariańskim i Aleksandrowskim od strony południowej.

Ulicę Jekateryńską należy poszerzyć do 6,75 sążnia, przyjmując za podstawę wschodnią stronę kwartału więzennego; linię tę należy przedłużyć do ulicy Woroneskiej.

Ulicę Gimnazjalną należy poszerzyć do 4,5 sążnia, przyjmując za podstawę południową stronę ulicy.

Nadbrzeżną ulicę na lewym brzegu rzeki Strawy należy poszerzyć między ulicą Nowogrodzką i jatkami do szerokości 3,85 sążnia, tj. do szerokości, którą ma ona na pozostałym przebiegu zgodnie z oddziennie przedstawionym projektem i planem.

Ulice Litewska, Targową, Tobolską i Rzemieślniczą należy wyprostować jak to pokazano na planie.

Ślepy zaułek na wschód od ulicy Słowiańskiej należy wyprostować z zachowaniem wyłącznie jednego załamania jak to pokazano na planie i poszerzyć do 10 sążni w celu połączenia z nową ulicą przy placu nr 20 i ulicą Dońską.

Cmentarz proponuje się przenieść dalej za granice miasta wzdłuż ulicy Zamiejskiej i nie bliżej niż na odległość 250 sążni od mostu, po którym przebiega ta ulica nad rzeką Stawą.

Podział kwartałów na murowane, częściowo murowane i drewniane.

Wszystkie kwartały na zachód od drogi żelaznej należy oznaczyć jako drewniane.

Wszystkie kwartały na północ od ulicy Targowej do granicy miasta, z wyłączeniem ulicy Targowej należy oznaczyć jako drewniane. Pomiędzy ulicą Targową a Litewską – oznaczyć jako częściowo murowane tak, jak to pokazano na planie.

Plac Prowiantowy i kwartał naprzeciwko niego przy szosie wolborskiej należy oznaczyć jako drewniany.

Pierwsze cztery działki nr 1, 2, 3, 4 przy ulicy Oddzielnej należy oznaczyć jako murowane. Pozostałe, po obu stronach ulicy Oddzielnej, oznaczyć jako drewniane.

Kwartał pomiędzy [oddzielnym?] przedłużeniem ulicy Nowogrodzkiej, Sulejowskiej i placem Siergiejewskim oznaczyć jako częściowo murowany tak, jak to pokazano na planie.

Kwartał pomiędzy ulicą Sulejowską, przedłużeniem Nowogrodzkiej, granicą miasta i szosą kielecką należy oznaczyć jako drewniany.

Kwartał pomiędzy ulicą Sulejowską i Gieorgijewską oraz przedłużeniem ulicy Nowogrodzkiej należy oznaczyć jako częściowo murowany tak, jak to pokazano na planie.

Kwartał między ulicą Gieorgijewską, Kamienną, Słowiańską, Głuchą i Dońską należy oznaczyć jako częściowo murowany, jak to pokazano na planie.

Kwartał pomiędzy ulicami Słowiańską, Głuchą i Dońską oznaczyć jako drewniany.

Kwartał między ulicami Słowiańską, Dońską i granicą miasta oznaczyć jako drewniany.

Kwartał między ulicami Słowiańską, Browarną, Obrycką i Cmentarną należy oznaczyć jako częściowo murowany jak to pokazano na planie.

Kwartał między ulicami Słowiańską, Cmentarną, Obrycką i granicą miasta oznaczyć jako drewniany.

Kwartał między ulicą Obrycką, Browarną, aleją Aleksandrowską i ulicą Dnieprowską oznaczyć jako częściowo murowany tak, jak to pokazano na planie.

Kwartał na południu ulicy Dnieprowskiej i jej przedłużenia do granicy miasta należy oznaczyć jako drewniany.

Kwartał między aleją Aleksandrowską, ulicą Cmentarną, przedłużeniem ulicy Pocztowej i Dnieprowskiej oznaczyć jako częściowo murowany jak to pokazano na planie.

Wszystkie pozostałe, tutaj nie wymienione kwartały należy oznaczyć jako murowane.

Magistrat Gubernialnego Miasta Piotrkowa

Prezydent [podpis], Inżynier powiatu piotrkowskiego i noworadomskiego [podpis], Radni [podpisy], Architekt Miejski Inżynier Cywilny [podpis], Geometra sporządzający plan miasta Piotrkowa

Niezgodne opinie:

Ad 1. Przy działce Babickiego należy przeprowadzić nową ulicę zgodnie z kierunkiem pokazanym na planie literami p, r, s, t. Ten kierunek pozwala na zachowanie wszystkich istniejących budynków, czego nie można powiedzieć o projekcie Komitetu.

Ad 2. Ulicę Piotrowską, biorąc pod uwagę znaczną ilość murowanych budowli, które przeznaczone zostały do wyburzenia, można albo pozostawić w obecnej szerokości, albo też, jeśli już trzeba ją poszerzyć, to poszerzyć ją do szerokości 10 sążni zamiast 6,75 sążnia, ponieważ w obu przypadkach obecne budynki nie mogą istnieć, a po ich wyburzeniu działki nie będą się nadawać pod zabudowę.

Ad 3. Przy takim obcięciu kwartału zawartego między ulicami Połtawską, Grecką oraz placami Mariańskim i Mikołajewskim kwartał ten, który i bez tego nie ma podwórzy, należy zlikwidować.

Architekt Piotrkowski Inżynier Cywilny [podpis], Radny [podpis]
[dopisek nieczytelny]

M. S. W., P.O. Gubernialnego Architekta Miasta Piotrkowa

11 kwietnia 1884 roku, nr 2, Piotrków

Do Magistratu miasta Piotrkowa.

W celu zapoznania się z linią regulacyjną i realizacji tym podobnych potrzeb jest dla mnie niezbędnym posiadać sytuacyjny plan miasta Piotrkowa, dlatego też mam zaszczyt najpokorniej prosić Magistrat o udostępnienie mi wspomnianego planu.

P.O. Architekta Miasta Piotrkowa [podpis]

Wykonano 17 kwietnia 1884 r., nr 2919

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Piotrkowie, 9 Akta Miasta Piotrkowa, sygn. 1844

Akta Miasta Piotrkowa

Wydział Administracyjny

O regulacji miasta [Piotrkowa].

Rozpoczęto 13 stycznia 1878 roku, ukończono [brak daty].

k. 103 rv.

M. S. W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Administracyjny, Referat I

2 lutego 1879 r., nr 626, Piotrków

Z dwoma załącznikami odnośnie zamiany działki nr 348 na plac miejski nr 7.

Do Prezydenta Miasta Piotrkowa.

Przy raporcie z 10 października ubiegłego roku nr 6842 Jaśnie Wielmoży Pan przedstawił pod rozpatrzenie Rządu Gubernialnego prośbę gospodarza Kaliskiego, dotyczącą zamiany działki nr 348 na plac miejski nr 7 z tym, aby nadwyżka należna kasie miejskiej od Kaliskiego w wysokości jakoby 385 rub. 75 kop. była rozłożona na raty na okres czterech lat.

Biorąc pod uwagę, iż odnośnie możliwości spełnienia prośby Kaliskiego nie została przedstawiona przez Pana żadna decyzja i sprawę nie została omówiona w urzędzie Magistratu, a także nie wskazano pod jakimi warunkami i na jaki procent można by przeprowadzić tenże podział kwoty na raty, i, na koniec, że zgodnie z [nieczytelne] urząd informacją, liczby uzgodnionego według umowy z 1867 roku wynagrodzenia za nieruchomość nr 347 nie zgadzają się z liczbami przedstawionymi w raporcie, Rząd Gubernialny zwraca niniejszym Jaśnie Wielmożnemu Panu wspomnianą prośbę wraz z aktem notarialnym w celu uzupełnienia akt sprawy zgodnie z powyższymi wskazaniami.

Radca [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

k. 178 rv.

Inżynier Powiatu Piotrkowskiego i Noworadomskiego

nr 125, 28 marca/6 kwietnia 1881 roku, Piotrków

Do Magistratu Miasta Piotrkowa.

Niniejszym, zwracając pismo Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego z 12 kwietnia ub. r. nr 1975, przekazane mi przez Magistrat w piśmie z 12 października ub. r. nr 8357 wraz z dwoma planami części miasta Piotrkowa, ze wskazaniem placu nr 7 przy ulicy Gieorgijewskiej na planie sporządzonym w 1875 r. przez geometrę Pliskiego i miejsca oznaczonego na planie sporządzonym w 1824 r. przez geometrę Wilhelma Bergemana, sprawdzonym przez Architekta Grofe nr 36 (623) przy ulicy Żydowskiej, mam zaszczyt przekazać [je?] w celu dalszego przekazania w należytym porządku z wyjaśnieniem, że zgodnie z przeprowadzonym sprawdzeniem okazało się, że plac położony przy ulicy Żydowskiej zgodnie z załączonym planem pod numerem 36 (623) jest tym samym placem, który we wspomnianym wyżej piśmie Rządu Gubernialnego jest oznaczony numerem 347, a placu nr 347 na planie sporządzonym przez Bergemana w tej części miasta nie ma.

[podpis]

k. n.n.

M. S. W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Administracyjny, Referat I

Nr 4557, 3 września 1888 r., Piotrków

O [nieczytelne] placu nr 354 w mieście Piotrkowie.

Do Pana P.O. Prezydenta Miasta Piotrkowa.

Podczas rozpatrzenia przedstawionych przy raporcie z 25 sierpnia br. nr 7990 dokumentów, dotyczących przekazania w wieczystą dzierżawę [nieczytelne] placu nr 354 w mieście Piotrkowie okazało się, że plac ten przy pierwotnym przekazaniu jego w dzierżawę zmarłemu Grzegorzowi Kowalskiemu stanowił 1718 łokci kwadratowych, lecz zgodnie z planem sytuacyjnym sporządzonym 7 sierpnia br. przez miejskiego architekta ma on powierzchnię 1916,77 łokci kwadratowych, oraz że plac ten znajduje się obecnie pod zarządem wdowy Kowalskiej i Tomasza Szadkowskiego, i nie ma informacji na temat przyczyny różnicy w obszarze placu, a także informacji dotyczących tego, jakie do owego placu ma prawa Tomasz Szadkowski.

W związku z powyższym, zwracając wspomniane dokumenty, Rząd Gubernialny prosi Jaśnie Wielmożnego Pana, aby przedstawił dodatkowo poniższe informacje i dane:

1. Szczegółowe i dokładne wyjaśnienie jaka jest przyczyna wspomnianej różnicy powierzchni placu miejskiego o numerze 354.

2. Nowe wyliczenie [nieczytelne] na poprzednich podstawach odnośnie niniejszego obszaru placu; jeśli zaś [nieczytelne] jego zwiększenie nastąpiło w wyniku przyłączenia do niego kawałka ziemi miejskiej, który powstał w wyniku regulacji ulicy, to należy wskazać w jakim czasie nastąpiło to zwiększenie, a następnie – od jakiego czasu należy płacić czynsz w wyższej wysokości niż wysokość pierwotnie wyliczona.

3. Zaświadczenie odnośnie tego, czy miejscowe władze miejskie posiadają informację o podpisaniu odstąpienia praw własności działki nr 354 lub jej części Szadkowskemu biorąc pod uwagę to, iż zgodnie z obecnym stanem prawnym dzierżawca nie ma prawa samowolnie odstąpić ani dzielić własności miasta.

4. Pisemne oświadczenie wdowy Kowalskiej i Szadkowskiego, jeśli ten ostatni przyznaje się do nabycia prawa do dzierżawy wspomnianej działki lub jej części, o tym, czy zgadzają się oni opłacić od razu naaliczony czynsz z 1860 r. [nieczytelne] 3%, a także wnieść [nieczytelne] opłatę.

Za Wice-Gubernatora [podpis], za Radnego [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021- 30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Piotrkowie, 9 Akta Miasta Piotrkowa, sygn. 1995

Akta Miasta Piotrkowa

**O założeniu publicznego parku przy alei Aleksandrowskiej
[w Piotrkowie].**

Rozpoczęto 28 września 1880 roku, ukończono [brak daty].

k. n-n.

M. S. W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Administracyjny, Referat I

Nr 5426-5425, 11 października 1882 r., Piotrków

Z pozwoleniem na założenie publicznego parku w mieście Piotrkowie.

Do Prezydenta Miasta Piotrkowa.

Jaśnie Wielmożny Pan w piśmie z 28 września br. nr 9291 przedstawił pod rozpatrzenie Rządowi Gubernialnemu protokół z posiedzenia Magistratu, sporządzony 25 września br., dotyczący pozwolenia na założenie parku przy alei Aleksandrowskiej.

W protokole tym wyłożono, iż po lewej stronie alei Aleksandrowskiej w mieście Piotrkowie znajduje się należąca do miasta łąka, przynosząca kasie miejskiej bardzo nieznaczne dochody. Ze względu na swoje [nieczytelne] położenie, łąka ta nie nadaje się do zabudowy i dlatego członkowie Magistratu zaproponowali utworzenie na wskazanym miejscu publicznego parku w ekonomiczny sposób, a w celu realizacji tego zadania potrzebne jest [nieczytelne] około 200 rubli. Następnie Magistrat zaproponował, aby taki wydatek został poniesiony w bieżącym oraz w 1883 roku z odniesieniem przyszłych wydatków do nadzwyczajnej sumy.

W związku z powyższym Rząd Gubernialny, 7 października 1882 roku w trakcie posiedzenia zisanego w dzienniku, postanowił: uważając, iż w celu uporządkowania miasta Piotrkowa i polepszenia jego warunków sanitarnych wysoce pożądany było by założenie proponowanego parku na miejscu [nieczytelne], położonym przy alei Aleksandrowskiej, Rząd Gubernialny postanawia zatwierdzić tę propozycję i następnie polecić wykonanie koniecznych prac związanych z założeniem wskazanego parku w sposób ekonomiczny pod

nadzorem specjalnego Komitetu powołanego dla tego celu pod przewodnictwem Prezydenta miasta w składzie radnych honorowych i miejskiego Architekta, ze zobowiązaniem tego Komitetu, aby starał się o wszelkie możliwe oszczędności w wydatkach z nadzwyczajnych środków kasy miejskiej, a w przypadku ich niewystarczającej wysokości – o oszczędności na innych miejscowościach wydatkach do kwoty stu pięćdziesięciu rubli (150 rub.), którą należy przekazać do dyspozycji Komitetu z tym, aby dokumenty dotyczące przychodów i wydatków oraz rachunki w dwóch egzemplarzach były w swoim czasie przedstawione Rządowi.

O tym postanowieniu Rząd Gubernialny oznajmia Jaśnie Wielmożnemu Panu w celu wypełnienia go z przekazaniem danego postanowienia kasie miejskiej na [nieczytelne] pieniądze.

Radny [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

M. S. W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Administracyjny, Referat I

Nr 5416, 23 września 1883 r., Piotrków

O projektowanym utworzeniu nowego parku przy alei Aleksandrowskiej.

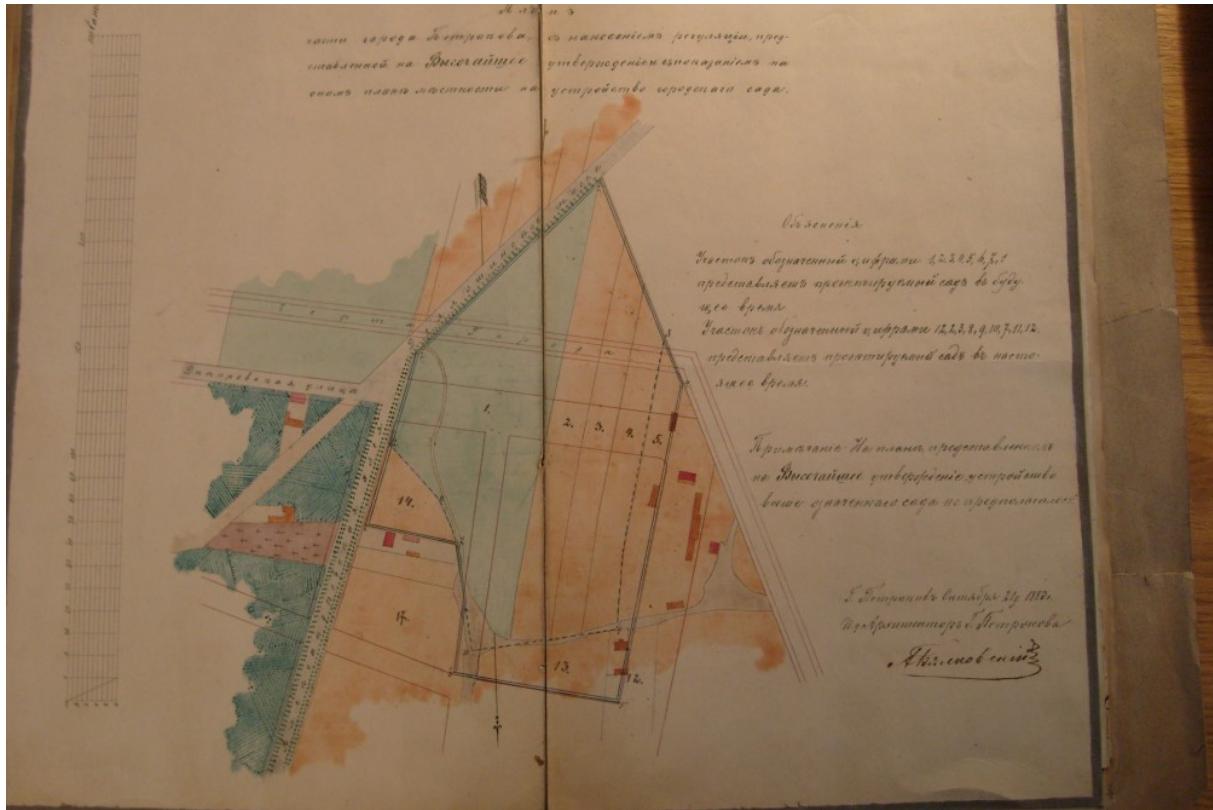
Do Pana Prezydenta Miasta Piotrkowa.

W celu należytego omówienia przedstawionej przez Pana przy raporcie z 19 września br. nr 7627 propozycji Magistratu odnośnie utworzenia nowego publicznego parku przy alei Aleksandrowskiej należy posiadać sytuacyjny plan projektowanego parku ze wskazaniem granic i powierzchni tak działki miejskiej, jak i prywatnych ziem planowanych do zajęcia pod teren parku, z naniesieniem przy tym na ten plan ulic zgodnie z przedstawionym do zatwierdzenia nowym regulacyjnym planem miasta Piotrkowa. Niezależnie od tego okazuje się potrzebną wyceną wskazanych prywatnych ziem wraz z informacjami, czy ich właściciele zgadzają się – i za jaką cenę – odstąpić swoje ziemie pod te parki.

W związku z powyższym Rząd Gubernialny zobowiązuje Jaśnie Wielmożnego Pana, aby dostarczył dodatkowe wspomniane dokumenty i informacje w możliwie krótkim czasie.

Za Radnego [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

Wykonano: 28 września 1883 r., nr 7922

Plan części miasta Piotrkowa z naniesieniem regulacji, przedstawionej do Najwyższego zatwierdzenia ze wskazaniem na tym planie miejsca pod założenie miejskiego parku.

Objaśnienia: Działka oznaczona cyframi 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 1 stanowi projektowany w przyszłości obszar parku. Działka oznaczona cyframi 12, 2, 3, 8, 9, 10, 7, 11, 12 stanowi projektowany obecnie obszar parku.

Uwaga: Na planie przedstawionym pod Najwyższe zatwierdzenie utworzenie wyżej oznaczonego parku nie było proponowane.

Piotrków, 21 października 1883 r., P.O. Architekta Piotrkowa [podpis]

Odbyło się w Magistracie miasta Piotrkowa 4 listopada 1883 roku.

Otrzymawszy od miejskiego Architekta plan miejsca, na którym proponuje się założyć park, jak również i wycenę sąsiadujących z miejskim pastwiskiem działek Magistrat zaprosił właścicieli działek oznaczonych numerami 14, 2 i 3, i poprosił ich o oświadczenie, jaką kwotę każdy z nich w przypadku sprzedaży zażyczylby sobie za swoją ziemię. Spośród zaproszonych Krzesiński, właściciel działki nr 14 o powierzchni 13502 łokci kwadratowych zażyczyl sobie 2400 rubli, Czerwiński zaś i Banaszkiewicz, właściciele działek nr 2 i 3 zażądali po 550 rubli w srebrze za morgę.

Członkowie Magistratu, uważając cenę działki [podaną przez] Krzesińskiego za niezwykle wygórowaną, uznali za możliwe rozpoczęcie wytyczenia i założenia parku na 7,22

morgach miejskiego pastwiska, dołączając do tego obszaru działki nr 2 i 3. W tym celu z właścicielami wspomnianych działek należałoby zawrzeć umowę końcową odnośnie zakupu ich ziemi. Wraz z działkami nr 2 i 3 miejsce planowane pod założenie parku miałyby powierzchnię prawie 12 mórg, co już dla parku było by wystarczającym. Działka nr 4 należy do niepełnoletnich i dopiero w przyszłym roku może zostać wystawiona na sprzedaż. Krzesiński zaś, utwierdziwszy się w tym, że zakup jego placu nie został uznany za niezbędny, być może w przyszłości będzie bardziej ugodowy, a także choćby już i do założonego parku nowe działki łatwo mogą być przyłączone. A zatem, mając na uwadze wyżej wyłożone, członkowie Magistratu zwracają się z prośbą o wydanie pozwolenia na utworzenie parku w pierwszej kolejności na działkach nr 1, 2 i 3, jak również i na działania związane z tym założeniem.

Prezydent [podpis], Radni [podpisy]

Kopia. Ukaz Jego Imperatorskiej Mości, Samowładcy Wszechchrusi od Rządu Gubernialnego Piotrkowskiego, Wydziału Administracyjnego, Referatu I do piotrkowskiej kasie miejskiej.

Zgodnie z Ukazem Jego Imperatorskiej Mości Rząd Gubernialny Piotrkowski wysuchał raportu Prezydenta Miasta Piotrkowa z 4 listopada ubiegłego roku nr 12636, przy którym przedstawiono do zatwierdzenia notarialną umowę na zamianę działki należącej do miasta na należącą do Lewiego Gorowicza działkę przy alei Aleksandrowskiej w mieście Piotrkowie.

Postanowienie: Przedstawiony kontrakt, zawarty w kancelarii piotrkowskiego notariusza Dąbrowskiego 26 października 1889 r. nr 1484, dotyczący zamiany działki należącej do miasta na działkę należącą do Lewiego Gorowicza przy alei Aleksandrowskiej w Piotrkowie, postanowiono zatwierdzić, jak również [postanowiono zatwierdzić] rachunek notariusza Dąbrowskiego na należne mu wynagrodzenie za sporządzenie kontraktu w kwocie (9 rub. 78 kop.) dziewięciu rubli siedemdziesięciu ośmiu kopiejek i, po sporządzeniu o tym notatki, jeden egzemplarz kontraktu i rachunek notariusza przekazać piotrkowskiej kasie miejskiej, której postanowiono zezwolić na wypłacenie z nadzwyczajnej sumy za bieżący 1890 rok notariuszowi Dąbrowskiemu (9 rub. 78 kop.) dziewięciu rubli siedemdziesięciu ośmiu kopiejek, a oddaną zaś Gorowiczowi działkę ziemi miejskiej o wielkości 68,03 sążnia kwadratowego wykreślić ze spisu inwentarza nieruchomości majątków miasta, zaś nabytą od Gorowicza zamiast niej działkę o powierzchni 68 sążni kwadratowych dodać do tego spisu wraz ze wskazaniem jej wartości, i działania te uzasadnić w rocznym rozliczeniu w obowiązującym kasowym porządku.

Ukaz do przekazania kasie miejskiej postanowiono przesłać Prezydentowi miasta Piotrkowa z jednym egzemplarzem kontraktu w celu przechowania go w aktach Magistratu.

Przy czym postanowiono polecić Prezydentowi, aby zabezpieczył prawa miasta do nabyciej działki i wypis tego dotyczący ze wskazaniem hipoteki przedstawił Rządowi Gubernialnemu.

Piotrków, 17 stycznia 1890 r.

Radny [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [popis]

Za zgodność z oryginałem: P.O. Prezydenta [podpis], Radny [podpis]

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Piotrkowie, 9 Akta Miasta Piotrkowa, sygn. 2542

Akta Miasta Piotrkowa

O kwestii przyłączenia do miasta zabudowanych terenów podmiejskich wraz ze zmianą planu regulacji miasta [Piotrkowa].

Rozpoczęto 26 grudnia 1898 roku, ukończono [brak daty].

k. 56-57.

Załącznik do protokołu z 27 stycznia 1904 roku.

Opis proponowanego rozszerzenia granic miasta Piotrkowa.

Z zachodniej strony wzdłuż Traktu Łaskiego od linii Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, do końca stojących pod rząd wzdłuż traktu murowanych zabudowań do rozpoczynającej się w tym miejscu znaczniejszej przerwy w linii zabudowy o długości prawie 370 sążni za wiaduktem kolej żelaznej; następnie z tego punktu na południe proponowana granica miasta powinna przejść z nieznacznym nachyleniem ku linii drogi żelaznej do miejsca na przedłużeniu stacji Sulejowskiej Kolei Dojazdowej. Następnie wzdłuż linii bliskiej do równoległej do linii Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, a następnie z południa i z południowego wschodu – równolegle do linii wspomnianej kolei dojazdowej w odległości około 100 sążni. Za linią tej kolei dalej projektowana granica przecina tę kolej i szosę do Sulejowa i do Kielc przed ubojnią i fabryką na Bugaju, i tu, za domem Westricha dalej ze wschodu przybliża się do obecnej granicy, i ze wschodu przejdzie za starym cmentarzem, kierując się do linii drogi żelaznej. Następnie wzdłuż linii do stróżówki, naprzeciwko której musi ominąć hutę szkła „Kara”, znajdującą się wzdłuż torów kolej żelaznej, [następnie ominąć] trzy fabryki i linią łamaną wrócić do punktu wyjścia opisanej granicy przy Trakcie Łaskim.

Architekt Miasta Piotrkowa [podpis: Pentkowski]

k. 64-66 rv

Kopia. Protokół.

Na podstawie propozycji Magistratu miasta Piotrkowa z 17 lutego br. nr 4000 w kwestii wymierzenia ziem przyłączonych do miasta, na uprzednio rozesłane do wszystkich zamieszujących w mieście geometrów zaproszenia, w celu omówienia danej kwestii pojawiły się: Inżynier Pomiarowy M. Aver'ânov", geometra Stanisław Górzynski, Stanisław Dobrowolski i Kazimierz Stefanowicz.

Po rozpatrzeniu projektowanego planu przyłączenia do miasta ziem oraz po wyłożeniu przez geometrę Górzynskiego żądań stawianych Magistratowi w kwestii wymierzenia tych ziem, obecne osoby doszły do następujących wniosków:

1. Pomiary przyłączonych ziem powinny zostać przeprowadzone na podstawie sporządzonych sieci trygonometrycznej i poligonowej przez pomiar astrolabium (z dokładnością do 1 minuty); zdjęcie zaś wykonane za pomocą menzuli może być dopuszczone tylko w ostateczności przy szczegółowym wymierzeniu oddzielnych włości mieszkańców miasta w warunkach skomplikowanego i złożonego z niewielkich elementów usytuowania.

Sporządzenie sieci trygonometrycznej i poligonowej jest uwarunkowane ogólnie techniką pomiarową i obowiązującymi instrukcjami dla pomiarów ziem miejskich w związku z tym, że ziemie te powinny być wymierzane z dużą dokładnością, której nie można osiągnąć poprzez pomiary bezpośrednie tego lub innego rodzaju, a w danym przypadku, w związku z kolistym kształtem przestrzeni podlegającej pomiarom, jawi się jako konieczne dla bardziej prawidłowego połączenia pomiarów tych obszarów z istniejącym już planem ziem miejskich.

2. W celu sporządzenia sieci należy ustanowić na obszarze przyłączanych do miasta ziem sygnały trygonometryczne w liczbie od 10 do 12, zaś dla sieci poligonowej należy ustanowić szpice z wbitych w ziemię słupów.

3. Sporządzane sieci należy powiązać ze stałymi sygnałami, znajdującymi się w samym mieście (jak dzwonnice cerkwi, wieże kościołów) i w ten sposób sporządzić jedną wspólną sieć, obejmującą terytorium wszystkich ziem miejskich.

4. Wymierzoną przestrzeń w celu prawidłowej wyceny prac pomiarowych należy podzielić na trzy kategorie: a) gęsto zabudowane części (przedłużenie ulic Petersburskiej, Moskiewskiej i Odesskiej), b) średnio zabudowane części i v) puste przestrzenie z rzadką zabudową.

5. Zgodnie z podziałem ziem na trzy kategorie należy podzielić również i zarobki na trzy rodzaje: za gęsto zabudowane części po 20 rubli za morgę, za średnio zabudowane części po 10 rubli za morgę i za puste przestrzenie z rzadką zabudową po 4 ruble.

6. Po zakończeniu pomiarów należy sporządzić plan: trygonometrycznej i poligonowej sieci w skali 50 sążni na cal angielski, plany szczegółowych pomiarów w skali 20 sążni na cal angielski wraz z rejestrami pomiarowymi w liczbie wskazanej przez Magistrat, oraz opis topograficzny przyłączanych ziem wzdłuż granic zewnętrznych.

7. Po obejrzeniu przyłączanych ziem i po przybliżonym wyliczeniu ich powierzchni według projektowanego planu oszacowano, że ziem pierwszej kategorii są 162 mórgi, drugiej kategorii – 103 mórgi, a trzeciej – 383 mórgi.

8. Zgodnie z proponowanymi pracami i po szczegółowym zapoznaniu się z wymierzanym miejscem oszacowano, że prace terenowe związane z pomiarami mogą być ukończone w okresie od 250 dni do jednego roku.

9. Na podstawie powyższych informacji wartość prac pomiarowych określono według poniższego wyliczenia:

za sporządzenie trygonometrycznej i poligonowej sieci wraz z planem – 600 rub.

za materiały dla sieci (bierwiona – 36 sztuk o średnicy od 10 do 12 cali, 200 sztuk o wysokości 1 arszyna i średnicy 6 cali, żelazne części spajające i znaki umowne dla sygnałów, gwoździe do szpic, ustanowienie sygnałów) – 400 rub.

za wymierzenie 162 mórg po 20 rubli – 3240 rub.

za wymierzenie 103 mórg po 10 rubli – 1030 rub.

za wymierzenie 383 mórg po 4 ruble – 1532 rub.

za pomiary łącznie – 5802 rub., wraz ze sporządzeniem oryginału planu i rejestru

najęcie pracowników w liczbie 5 osób licząc po 50 kop. za dzień dla każdego za 250 dni – 625 rub.

za sporządzenie kopii planów – po 150 rubli za każdy egzemplarz

Z przywołanej wyceny wynika, iż wartość prac pomiarowych, związanych z wymierzeniem i sporządzeniem planu dla ziem przyłączanych do terytorium miasta wynosi 7427 rubli. Kwota ta nie obejmuje kopii planów.

Piotrków, 20 kwietnia 1904 roku.

Oryginał podpisali: Inżynier pomiarowy M. Aver'ânov”, K. Stefanowicz, St. Dobrowolski, Stanisław Górzynski

Za zgodność z oryginałem: Radny-Sekretarz Piotrkowskiego Magistratu

k. 90 r.

M. S. W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Administracyjny, Referat I

Nr 2398, 2 kwietnia 1908 roku, Piotrków

Do Prezydenta Miasta Piotrkowa.

W ślad za raportem z 25 marca br. nr 5915 Wydział Administracyjny Rządu Gubernialnego przekazuje niniejszym Jaśnie Wielmożnemu Panu warunki pomiarów miasta Łodzi z tym, aby takowe po tym, jak już nie będą potrzebne, zostały zwrócone temuż Wydziałowi.

Radny [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

k. 112 r

M. S. W., Architekt Gubernialnego Miasta Piotrkowa

Nr 208, 24 listopada 1911 roku, Piotrków

Do Magistratu Miasta Piotrkowa.

Przedstawiając niniejszym pod należne rozporządzenie Magistratu plan miasta Piotrkowa w dwóch egzemplarzach, ze wskazaniem na nim schematycznego położenia kwartałów znajdujących się poza granicami miasta, na które proponowane jest rozprzestrzenienie obowiązywania zasad policji budowlanej z 26 września 1820 roku.

Inżynier [podpis]

k. 131-132

Piotrków, 10 stycznia 1913 roku, nr 1119

Do Pana Gubernatora Piotrkowskiego.

Raport.

W raporcie z 6 stycznia 1912 r. nr 312 ja, w związku z całkowicie nieprawidłową zabudową zewnętrznych kwartałów miasta, które nie weszły w granice miasta zgodnie z planem posiadającym Najwyższe zatwierdzenie, miałem cześć prosić Jaśnie Wielmożnego Pana o rozszerzenie granic miasta w aspekcie budowlanym, aby uzyskać bardziej racjonalną, bez krzywych i łamanych ulic zabudowę tych leżących na peryferiach kwartałów. Moja prośba doczekała się zatwierdzenia Jaśnie Wielmożnego Pana i postanowieniem Rządu Gubernialnego, zapisanym w dzienniku z 29 marca 1912 r. „zatwierdzona granica miasta”, jako że wyłącznie ona była przedmiotem mojej prośby, a zatem zatwierdzenia, została ona wniesiona na plan sporządzony przez byłego Architekta Miejskiego Referowskiego, na którym to planie znajduje się również podpisana przez Jaśnie Wielmożnego Pana adnotacja również jedynie o „nowej granicy miasta”. Jednakże architekt Referowski na swoim planie oprócz nowej granicy zamieścił całe dziesiątki nowych ulic w kwartałach, położonych na peryferiach, które były projektowane bez jakiegokolwiek uczestnictwa i uprzedniego postanowienia Magistratu, które w ogóle nie były przedstawione do zatwierdzenia i w ogóle

nie były zatwierdzone, i które o wiele łatwiej przeprowadzić na papierze niż w rzeczywistości, jako że w licznych miejscach istniejące zabudowania przeszkadzały w przeprowadzeniu tych ulic, w którym żadnej konieczności ze strony Magistratu nie było. Regulacyjne linie mogą być w ogóle projektowane na planie, na który są wniesione wszystkie istniejące zabudowania, aby w miarę możliwości unikać wyburzania ich i nie narażać miasta na zbędne wydatki. Na planie zaś architekta Referowskiego w zewnętrznych peryferyjnych kwartałach nie są pokazane prawie żadne zabudowania, podczas gdy w rzeczywistości są ich całe setki. Obecny Architekt Miejski Mazurowski na wypadek proponowanych we wskazanych kwartałach zabudowań ma opory przed nie wnoszeniem regulacyjnych linii ulic [na plan], ponieważ są one pokazane na planie podpisany przez Jaśnie Wielmożnego Pana i stawia różne wymagania właścicielom, jak [na przykład] odstąpienie od frontu w głąb działki, zmniejszenie szerokości i długości domu, jeśli jego część zachodzi przednią stroną lub rogiem na linie regulacyjne, i tak dalej, co powoduje sprawiedliwe skargi właścicieli domów.

W związku ze wszystkim wskazanym powyżej mam zaszczyt prosić Jaśnie Wielmożnego Pana, aby wyjaśnił mi, w celu przekazania architektowi i zainteresowanym właścicielom domów, czy mogę uważać w przyszłości nowe granice miasta za obowiązujące, a regulacyjne linie ulic za niezatwierdzone, tym bardziej, że w obowiązującym postanowieniu z 20 lutego 1912 roku dosłownie wskazano: „nie oczekując sporządzenia i zatwierdzenia regulacyjnych planów”, z czego wynika, iż zewnętrzne kwartały miasta zatwierdzonej regulacji do tej pory nie posiadają.

Prezydent [podpis], Radny-Sekretarz [podpis]

k. 133

M. S. W., Rząd Gubernialny Piotrkowski, Wydział Budowlany, Referat Architektoniczny

Nr 99, 29 stycznia 1913 r., Piotrków

Do Prezydenta Miasta Piotrkowa.

W odpowiedzi na raport Jaśnie Wielmożnego Pana z 10 stycznia br. nr 1114 Pan Naczelnik Guberni 21 stycznia br. podjął następującą uchwałę, aby wyjaśnić: 1) iż regulacja ulic nie była brana pod uwagę przy rozszerzeniu zasad budowlanych na podmiejskie kwartały i 2) iż w adnotacji z 20 marca 1912 roku na planie w ogóle nie ustanawia się nowych granic miasta, a jedynie rozszerza się na niektóre podmiejskie zabudowania zasady, z pozostawieniem jednakże tych podmiejskich okolic pod zarządem władz powiatowych, tj. Naczelnika powiatu i powiatowego Inżyniera-Architekta. O czym Rząd Gubernialny ozajmia Panu do wiadomości i dla kierowania się niniejszym.

Wice-Gubernator [podpis], Zastępca Gubernialnego Inżyniera [podpis]

GUBERNIA PŁOCKA

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W PŁOCKU

1 X 2021-30 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Płocku, Akta Miasta Płocka, sygn. 11345

Akta Magistratu Gubernialnego Miasta Płocka

Referat II

O sporządzeniu zdjęcia miasta Płocka.

Rozpoczęto [brak daty], ukończono [brak daty].

k. 18 rv

M. S. W., Architekt miasta Płocka

Nr 121, 26 października 1882 r., Płock

Do Magistratu miasta Płocka.

W odpowiedzi na pismo z 8 października br. nr 11537 mam zaszczyt powiadomić, iż zdjęcie miasta Płocka zostało przeze mnie całkowicie ukończone w terenie i plan na dniach zostanie przedstawiony Gubernialnemu Inżynierowi w celu oznaczenia na nim nowej regulacji, po czym pozostałe kopie planu i rejestry pomiarowe będzie można ukończyć w przeciągu 2 lub 3 miesięcy; tak więc liczę na to, że wszystkie prace związane ze zdjęciem miasta zostaną ukończone w styczniu przyszłego roku.

Opóźnienie w wykonaniu przeze mnie tych zadań było spowodowane granicznymi sporami i [nieczytelne] właścicielami miejskich ziem, których rozstrzygnięcie wymagało relatywnie długiego czasu.

P.O. Architekta miasta Płocka [podpis: Bałaziński]

k. 29 rv.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Rząd Gubernialny Płocki, Wydział Administracyjny,
Referat II

Nr 3684, 16 lipca 1884 r., Płock

W odpowiedzi na raport z 5 lipca 1883 r.

Do płockiego Magistratu miejskiego.

W trakcie sprawdzenia przez Wydział Budowlany Rządu Gubernialnego sporządzonych przez miejskiego Architekta Bałazińskiego planów istniejącego położenia miasta Płocka ujawniono różne błędy i opuszczenia, i w celu ich poprawienia plany te zostały wydane przez Wydział Budowlany 4 lipca tego roku, zgodnie z prośbą Architekta Bałazińskiego, najetemu przez niego prywatnemu geometrze Bajerowi, lecz do tej pory nie zostały zwrócone Wydziałowi Budowlanemu.

W związku z tym Rząd Gubernialny poleca Magistratowi, aby przynaglił Architekta Bałazińskiego do szybszego wykonania tych planów, jak również i do szybszego sporządzenia planów ziem należących do Kasy Miejskiej oraz planów niwelacji wszystkich głównych ulic i placów, ponieważ bez wszystkich tych dokumentów, a w szczególności bez niwelacyjnych planów, nie można przystąpić do projektowania regulacji miasta Płocka.

Wice-Gubernator [podpis], Za Radnego [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

k. 44 rv.

Przysięgły Geometra II klasy K. L. Staszewski, zajmujący się zdjęciem miasta Płocka

9 czerwca 1888 r., nr 1

Do Magistratu miasta Płocka.

Zgodnie z polecением Rządu Gubernialnego Płockiego z 6 czerwca br. nr 413 mam zamiar przystąpić w możliwie jak najkrótszym czasie do wypełnienia prac związanych ze zdjęciem miasta Płocka i dlatego mam zaszczyt prosić Magistrat o wydanie mi zgodnie z rezolucją zatwierdzoną przez Jaśnie Wielmożnego Pana 25 maja br.:

1. pomiarowych planów i rejestrów ziem i placów, należących do Kasy Miejskiej;
2. instrumentów niwelacyjnych, łańcucha pomiarowego;
3. pięćdziesięciu rubli (50 rub.) z kwoty za czerwiec na najem pracowników i zakup wiech oraz kołków.

Przy czym uważam za swoją powinność donieść Magistratowi, iż do momentu otrzymania wskazanych planów, instrumentów i pieniędzy nie będę w stanie przystąpić do przeprowadzenia prac związanych ze zdjęciem miasta Płocka.

Geometra [podpis: Staszewski]

k. 53-54 rv.

Nr 2838, 13 czerwca 1889 r., Płock

Wydział Budowlany w piśmie z 17 kwietnia br. nr 257 przekazał Rządowi Gubernialnemu sporządzone przez przysięgłego geometrę II klasy Staszewskiego dokumenty, związane ze zdjęciem i sporządzeniem regulacyjnego planu miasta Płocka.

Przed rozpatrzeniem i dalszym skierowaniem sprawy regulacji miasta Płocka, w celu uniknięcia w przyszłości możliwych nieporozumień, Rząd Gubernialny polecił Magistratowi rozpatrzyć plan istniejącego położenia miasta Płocka, na którym zaznaczono ołówkiem projektowane nowe kwartały, place, ulice, cmentarze, ubojnię itp. w obecności Członków Magistratu przy udziale Miejskiego Architekta i dziesięciu obywateli miasta Płocka, zaproszonych przez Prezydenta spośród kompetentnych osób nie patrząc na to, czy posiadają one nieruchomości w mieście, i omówić sprawę według punktów wyłożonych w projekcie nowej regulacji miasta Płocka, sporządzonym przez Gubernialnego Inżyniera Oraczewskiego 19 kwietnia br., a następnie decyzję Członków Magistratu, podjętą przy udziale wspomnianych osób, przedstawić Rządowi Gubernialnemu w możliwie jak najkrótszym czasie w związku z dużą wagą sprawy i tą okolicznością, iż na sporządzenie kopii istniejącego położenia i projektowanego uregulowania potrzeba jeszcze do dwóch miesięcy. Plan istniejącego położenia Płocka i projekt nowej regulacji, sporzązonej 19 kwietnia br., zostaną dostarczone Magistratowi po zaproszeniu przez niego na wyznaczony termin przez geometrę Staszewskiego, który podczas rozpatrzenia i omówienia projektu w Magistracie może przedstawić zaproszonym na zebranie członkom dodatkowe wyjaśnienia w przypadku takiej konieczności.

Geometra Staszewski przekaże także Magistratowi trzy oryginały planu ziem miejskich, położonych poza granicami miasta wraz z rejestrami pomiarowymi i notatkami objaśniającymi w celu przedstawienia ich, w przypadku takiej konieczności, Prokuraturze Królestwa Polskiego dla [ułatwienia] rozpatrywania pozów o bezprawnie zajęte ziemie miejskie przez właścicieli sąsiadujących z nimi gruntów. Plany te powinny być przechowywane w Magistracie w cynowej skrzynce pod kluczem na odpowiedzialność Prezydenta miasta. Kopie planów, rejestrów, notatek objaśniające i obliczenia sieci trygonometrycznej będą przechowywane w archiwum planów Wydziału Budowlanego Rządu Gubernialnego. Pokwitowanie od Prezydenta na otrzymanie wspomnianych planów, rejestrów i notatek objaśniających należy bezzwłocznie przekazać do Rządu Gubernialnego. Niezależnie od tego należy polecić Miejskiemu Architektowi, aby bezzwłocznie sporządził: a) informację o ilości działek podwórzowych i liczbie mieszkańców miasta obojga płci w Płocku; b) opis topograficzny z wyjaśnieniem przyczyn, skłaniających do nowej regulacji miasta Płocka; i takowe, wraz z podsumowaniem przedstawić Rządowi Gubernialnemu. W celu kierowania się przy tym [podobnym] dokumentem posiadającym już Najwyższe zatwierdzenie załączono niniejszym na wzór dla Architekta sprawę planu miasta Rypina. W celu uniknięcia zaś mogących powstać nieporozumień między mieszkańcami miasta Płocka w wyniku nieprawidłowego pojmowania sposobów realizacji projektowanego regulacyjnego

planu miasta Płocka, Rząd Gubernialny uważa, iż było by pozytecznym, aby Prezydent miasta i członkowie Magistratu w mogących się zdarzyć takich wypadkach objaśniali mieszkańcom miasta, iż nowy regulacyjny plan nie będzie wprowadzany zaraz po otrzymaniu Najwyższego zatwierdzenia, a w bliżej nieokreślonym terminie w miarę opuszczania budynków przeznaczonych pod projektowane ulice i place w wyniku ich złego stanu lub z innych przyczyn, i za przyznaniem odszkodowania właścicielom za działki, które będą zajęte przez nowe ulice i place ze środków kasy miejskiej na podstawie obowiązującego prawa.

Wice-Gubernator [podpis], Radny [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

k. 67-70 rv.

Projekt nowej regulacji Gubernialnego Miasta Płocka.

Stosując się do Instrukcji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wydanej 10 marca 1870 r. odnośnie sporządzania planów regulacji miast mających zostać przedstawionymi do Najwyższego zatwierdzenia, jak również odwołując się do zasad wytyczania ulic i placów w miastach (rozdział 5, akapit I, par. 281 Ustawy Budowlanej, wyd. [nieczytelne] z 1881 r.) i do innych zasad Policji Budowlanej, proponuje się, w celu nowej regulacji miasta utworzyć niżej wyliczone kwartały, place i ulice:

1. W celu utworzenia jednolitej czwartej ściany Konstantynowskiego Placu Targowego, jak również w celu przygotowania miejsca na nowe budynki w północno-wschodniej części miasta planuje się wzduż Alei Miejskiej na odcinku od Rogatek Bielskich do zakrętu alei utworzyć nowe kwartały, nadając szerokość ulicy (Alei Miejskiej) oddzielającej Rynek 15 sążni i granicę miasta oznaczoną literą L przeprowadzić wraz z drogą za tym kwartałem. Przy tym od nowego placu targowego przeprowadzić dwie nowe ulice oznaczone literą B do nowej granicy.
2. Projektuje się również wyznaczyć kwartał i przedłuży granicę miasta od Rogatek Bielskich do Nowego Cmentarza i połączyć wskazaną granicę z Aleją Miejską między cmentarzami, lecz nie wcześniej niż po zamknięciu istniejącego Nowego Cmentarza i przeniesieniu go w inne miejsce.
3. W południowo-wschodniej części należy przeprowadzić nową ulicę, oznaczoną literą S, zaczynając od Bulwaru Warszawskiego przy koszarach wojskowych Blumberga w prostej linii do połączenia z ulicą Płońską i dalej, od ulicy Płońskiej wzduż innej linii prostej do połączenia z Aleją Miejską w pobliżu litery a o szerokości 10 sążni.
4. Przedłużyć ulicę Więzienną w kierunku litery R do Alei Miejskiej do litery L; w przypadku pożaru części domów, które blokują to połączenie, można będzie je tanio nabyć.
5. Przedłużyć ulicę Misjonarską w linii prostej do litery P przez ulice Królewiecką do nowej granicy miasta, o szerokości 10 sążni.

6. Bulwar Warszawski, oznaczony literą T, od strony Urzędu Powiatowego wyprostować naprzeciwko koszar Blumberga i poszerzyć do 11 sążni.
7. Poszerzyć ulicę Królewiecką od Alei Miejskiej do domu [nieczytelne] do szerokości 10 sążni; dalej ulicę Królewiecką od nowego placu targowego do ulicy Bielskiej wyprostować i poszerzyć do 10 sążni, a na [jeszcze] dalszym jej przebiegu pozostawić szerokość 7,5 sążnia.
8. W celu odkrycia połączenia między Nowym Rynkiem i ulicą Więzienną należy przeprowadzić nową ulicę oznaczoną literą K o szerokości 8 sążni.
9. Ulicę Bielską od Rogatek Bielskich do ulicy Królewieckiej od strony wschodniej poszerzyć do 10 sążni; dalej ulicę Bielską od Więziennej do Starego Rynku od strony wschodniej także do 10 sążni. W wyniku tego wyprostowania Żydzi będą zmuszeni w przypadku pożaru pozostawić swoje ciasno zabudowane, nie mające praktycznie podwórzy nieruchomości.
10. W aspekcie sanitarnym i przeciwpożarowym konieczne będzie poszerzenie ulicy Jerozolimskiej, oznaczonej literą Ž i ulicy Synagogalnej, oznaczonej literą V, do 10 sążni, a wąską ulicę Niecałą należy zamknąć i odstąpić [utworzone w ten sposób działki właścicielom] sąsiednich nieruchomości w celu utworzenia podwórzy z tym, aby pośrodku każdego podwórza była brama umożliwiająca dostęp straży pożarnej na wypadek pożaru. W chwili obecnej kwartały żydowskie do tego stopnia są gęsto zabudowane, iż wiele domów, szczególnie przy ulicy Jerozolimskiej, nie ma podwórzy.
11. W celu utworzenia stałego połączenia między kwartałami żydowskimi, ulicą Szeroką a ulicą Więzienną i nowym placem targowym Magistrat powinien nabyć prawa do swobodnego przejścia i przejazdu w dzień i w nocy od spadkobierców Wysockiego przez bazar, istniejący między ulicami Szeroką i Więzienną naprzeciwko Jerozolimskiej.
12. Ulicę Miejską planuje się poszerzyć przy rogu domu Mańkowskiego.
13. W celu utworzenia połączenia między Starym Rynkiem i ulicą Piekarską należy przeprowadzić nową ulicę (litera Z) przez nieruchomości Kirschtejna i Westfala o szerokości 10 sążni i poszerzyć przy Starym Rynku do ulicy Dobrzyńskiej, i do stodół nad Wisłą poprzez nabycie nieruchomości Janickiego.
14. Poszerzyć ulicę Gimnazjalną od strony wschodniej do 8 sążni.
15. Poszerzyć ulicę Piekarską (litera I) do szerokości 8 sążni.
16. Poprowadzić drogę (litera U) od ulicy Dobrzyńskiej do koszar wojskowych o szerokości 4 sążni.
17. Poszerzyć zaułek przy nieruchomości Masalskiego pomiędzy ulicami Dobrzyńską i Zduńską do 5 sążni.
18. Wyprostować ulicę Zduńską.
19. Wyprostować ulicę Dobrzyńską i poszerzyć do 9 sążni.

20. Przeprowadzić nową ulicę po placu [nieczytelne] od Dobrzyńskiej do Nowej o szerokości 10 sążni.

21. Wyprostować ulicę Nową (litera A).

22. Przeprowadzić nową ulicę (litera M) od Nowej do Alei Miejskiej o szerokości 10 sążni.

23. Przeprowadzić nową ulicę zamiast maleńkiego zaułka przy kościele poreformacyjnym od ulicy Wiżennej do Alei Miejskiej o szerokości 10 sążni.

24. Przedłużyć ulicę Dominikańską do nowej granicy miasta i poszerzyć ją od ulicy Królewieckiej do granicy miasta do 9 sążni.

Pozostawiony przy tej ulicy prywatny plac Pana Słupieckiego oddany został na wiadomych warunkach Magistratowi w celu handlu świniami.

25. Poszerzyć do szerokości 5 sążni drogę od koszar Blumberga do ulicy Mostowej. Droga ta jest niezbędna na wypadek zablokowania połączenia ulicą Mostową.

26. Poszerzyć ulicę prowadzącą do mostu do rogu domu spadkobierców Balińskiego do 7,5 sążnia ze zlikwidowaniem ogródka od strony Skweru Michajłowskiego.

27. Przy kamiennych schodkach wiodących od wyżej wspomnianej ulicy do Wisły pozostawić nieruchomość Puternickiego, a nieruchomość leżącą za nim na stromym zboczu zlikwidować.

Odnośnie uregulowania nadwiślańskiej części proponuje się:

28. Oddalić od rzeki Wisły kwartał, w którym znajduje się dom Górzynskiego i ustanowić tenże kwartał w granicach, oznaczonych ołówkiem z przeprowadzeniem drogi o szerokości 4 sążni.

29. Pozostawić łaźnię Kirutina z jednym, znajdującym się przy niej murowanym domem; pozostałe domy, porozrzucane po stromych zboczach należy zlikwidować.

30. Istniejący kwartał nazywany „Rybakami”, wybudowany na obsuwających się zboczach przeznaczyć do zlikwidowania wraz z innymi domkami, położonymi w innych miejscach zboczy na brzegu rzeki Wisły do samej granicy miasta.

31. Z lewej strony ulicy prowadzącej do mostu dom z [nieczytelne], jak również dom należący do [nieczytelne], jako postawione na stromych, obsuwających się zboczach należy przeznaczyć do wyburzenia.

32. Przedłużyć nadbrzeżną ulicę powyżej [nieczytelne] mostu do granicy miasta w pobliżu cegielni Blumberga, a poniżej [nieczytelne] mostu – do prywatnego wodociągu Świętosławskiego, a dokładnie do miejsca zaopatrującego koszary wojskowe w prywatnym domu Wolff[..?].

Przy regulacji miast, zgodnie z obowiązującymi zasadami, cmentarze powinny być położone w odległości nie mniejszej niż 100 sążni od granic miasta od strony wschodniej, a ubońia – poza granicami miasta w odległości nie bliższej niż 50 sążni i nie w pobliżu rzeki. W związku z tymi zasadami projektuje się:

33. Planuje się w przyszłości, po zamknięciu istniejącego cmentarza ewangelickiego, miejsce [dla tego cmentarza], oznaczone literą Θ przy cmentarzu prawosławnym, a dla cmentarza katolickiego – miejsce obok cmentarza ewangelickiego oznaczone literą F.

Wszystkie te cmentarze będą położone ze wschodniej strony miasta i będą miały oddzielną, doprowadzoną do nich drogę.

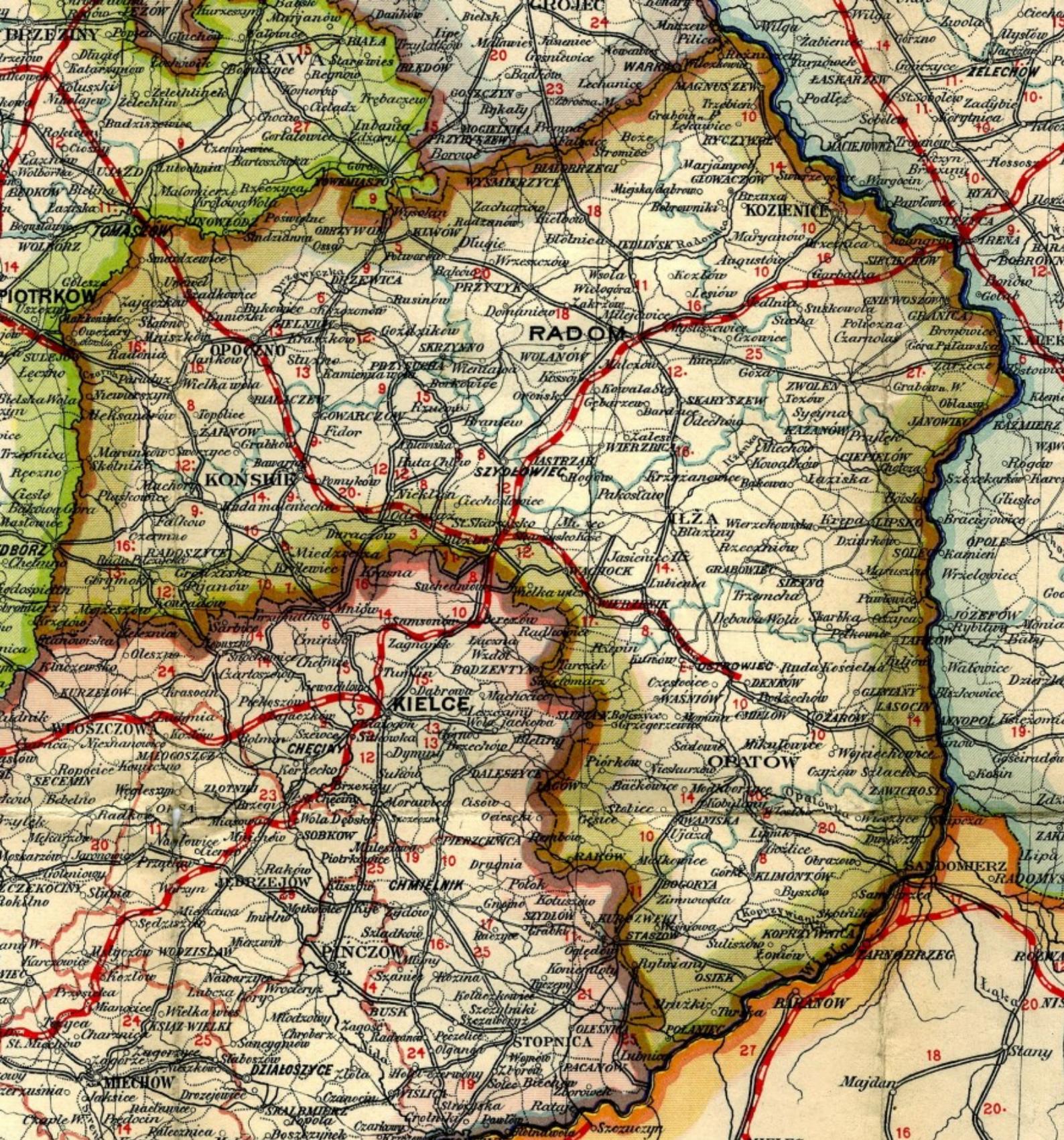
34. Cmentarz żydowski projektuje się pozostawić w tym samym miejscu, a jedynie przesunąć go na odległość 100 sążni od granicy.

35. Istniejącą ubońię, która znajduje się w granicach miasta, należy zamknąć i przenieść w miejsce oznaczone literą C w pobliżu drugorzędowej szosy prowadzącej do wsi Boryszewo.

36. Na koniec, proponuje się zamknąć szpitale Św. Trójcy i Św. Aleksego, i wybudować nowy bezpłatny szpital za granicami miasta w miejscu oznaczonym literą H.

Płock, 17 kwietnia 1889 r.

Projektował Gubernialny Inżynier Radca Kolegialny [podpis: St. Oraczewski]

GUBERNIA RADOMSKA

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W RADOMIU

AP w Radomiu, Rząd Gubernialny Radomski, sygn. 2943

Akta Magistratu Gubernialnego Miasta Radomia

Referat I

O sporządzeniu regulacyjnego planu miasta Radomia.

Rozpoczęto 10 kwietnia 1894 r., ukończono [brak daty]

k. 1-3.

M. S. W., Rząd Gubernialny Radomski, Wydział Administracyjny, Referat Miejski

Nr 1360, 8 kwietnia 1894 r., Radom

Do Prezydenta miasta Radomia.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych powinien zostać sporządzony nowy regulacyjny plan miasta Radomia. Plan ten może zostać sporządzony na dwa sposoby: z naniesieniem na niego granic wszystkich włości oddzielnie, lub też z naniesieniem samych tylko ulic, placów miejskich, publicznych parków, niezabudowanych działek i domów frontowych. W pierwszym wypadku prace związane ze sporządzeniem planu będą nieporównywalnie bardziej skomplikowane i, w wyniku tego, również i droższe; w sporządzeniu takiego planu będą zainteresowani głównie właściciele nieruchomości, którzy przy okazji sporządzenia planu miasta i zdjęcia z natury granic należących do nich działek mogliby uzyskać plan swoich posiadłości po znacznie niższej cenie w porównaniu do cen za wykonanie oddzielnego zdjęcia; oprócz tego sam plan miasta stanowiłby niepodważalne udokumentowanie granic włości. Jednakże sporządzenie takiego planu może być wykonane jedynie w wypadku, jeśli obywatele miasta (właściciele nieruchomości) wyraziliby zgodę wzięcia na siebie niezbędnych dla tego celu wydatków. W związku z tym Rząd Gubernialny poleca Jaśnie Wielmożnemu Panu, aby uzgodnił ze wszystkimi obywatelami miasta, czy zgadzają się na to, aby:

- 1) nowy regulacyjny plan miasta został sporządzony z naniesieniem na niego granic wszystkich prywatnych nieruchomości;

2) prace związane ze sporządzeniem wspomnianego planu były przeprowadzone przez miejscowego przysięgłego geometrę II klasy Borowskiego w cenie wyłożonej w załączonych do tego projektu warunkach jego wykonania;

3) wydatki w tej części, w jakiej będą one należne za wymierzenie każdej z nieruchomości, zostały poniesione przez jej właściciela.

W przypadku wyrażenia zgody przez miejscowych obywateli na sporządzenie takiego planu należy zaproponować im wybranie spośród swojego grona kilku przedstawicieli i nadanie im pełnomocnictwa na drodze formalnej, aby te osoby były upoważnione do uczestnictwa w pracach specjalnej Komisji, która zostanie powołana w celu podpisania umowy z geometrą, wskazania należnych do naniesienia na plan granic obszaru i gruntów miasta oraz do nadzorowania terminowego i prawidłowego wypełnienia warunków wspomnianej umowy po zatwierdzeniu jej przez Ministerstwo.

O powyższym poleca się Panu w możliwie krótkim czasie donieść Rządowi Gubernialnemu.

Wice-Gubernator [podpis], Radny [podpis], Starszy Prowadzący sprawę [podpis]

k. 55.

M. S. W., Prezydent Gubernialnego Miasta Piotrkowa

Nr 9807, 11 czerwca 1899 r., Piotrków

Do Magistratu miasta Radomia.

W celu omówienia kwestii wybudowania w mieście Piotrkowie wodociągów uznano za celowe uprzednie zebranie opinii dotyczących warunków, według których zostały utworzone wodociągi w innych prowincjonalnych miastach tutejszego kraju.

Ponieważ, o ile mi wiadomo, podobne instalacje znajdują się już w mieście Radomiu, mam zaszczyt najpokorniej prosić Magistrat miasta Radomia, aby nie odmówił przekazania mi w możliwie krótkim czasie kopii zawartego w tej sprawie kontraktu, a także, aby przedstawił swoją opinię odnośnie napotkanych przeszkód i wątpliwości, jeśli takowe wystąpiły podczas realizacji tego kontraktu.

Prezydent [podpis], Radny-Sekretarz [podpis]

k. 110-114.

M. S. W., Inżynier i Architekt Miasta Radomia

Radom, 24 maja 1900 r., nr 91

Do Magistratu miasta Radomia.

Zwracając w wyniku polecenia Magistratu z 28 kwietnia 1900 r. nr 5855 przekazane mi dwa egzemplarze planu miasta Radomia, sporządzone na podstawie kontraktu zawartego z Inżynierem Arnoldem Bronikowskim, mam zaszczyt oznajmić, co następuje.

Aby możliwym było przeprowadzenie sprawdzenia planu miasta w tak krótkim terminie, wybrałem [do sprawdzenia] [niewczytelne] niektóre kwartały i ulice miasta, wymierzyłem i porównałem ze sporządzonym planem, otrzymując rezultat zadowalająco zgodny z rzeczywistością. Dlatego w mojej opinii zdjęcie planu ogółem zostało wykonane przez Biuro Techniczne Inżyniera Bronikowskiego zadowalająco.

Odnośnie szczegółów, które powinny zostać wniesione na plan zgodnie z Instrukcją wydaną przez Komitet Techniczno-Budowlany Ministerstwa Spraw Wewnętrznych 10 marca 1870 r. i par. 1 kontraktu, mam zaszczyt zwrócić uwagę na poniższe braki i nieścisłości:

1. Na planie nie zostały uwzględnione place z projektowanymi na nich budynkami, należące do Soboru Prawosławnego, położone na rogu ulicy Szerokiej i placu Soborowego.
2. Główny budynek więzienia nie został naniesiony na plan, a jedynie [naniesiono] starą cerkiew, łaźnię i stodołę.
3. Nie uwzględniono na planie jednego z budynków na terenie nieruchomości szpitala Św. Kazimierza.
4. Nie są zaznaczone miejskie studnie.
5. Nie zaznaczono (za wyjątkiem budynku stacji) budynków i kierunku torów rządowej linii kolei żelaznej, jak również i południowej granicy ziem kolei; w liczbie budynków kolei żelaznej znajdują się: stacja towarowa z przylegającymi zabudowaniami, domy dla pracowników kolei, ogród, duży [warsztat?] remontowy taboru kolejowego, budynek dla parowozów, pompy, stodoła i inne.
6. Nie naniesiono na plan będącego w budowie budynku nowego kościoła katolickiego, a jedynie tylko sam plac kościelny.
7. Nie uwzględniono na planie (za wyjątkiem głównego) wszystkich budynków rządowego innego składu spirytusu.
8. Nie w pełni i niejasno są zaznaczone budynki i podwórza przy kościele bernardyńskim.

9. Nie oznaczono na planie dużego kanału, przechodzącego od mostu kolei żelaznej za stodołą przez nieruchomości [Krzyżniewicza i Salwika?] w poprzek ulicy Dworcowej i Dymityjewskiej, jak również kanału wzdłuż ulicy Podjazdowej przy stacji kolei żelaznej.

10. Kierunek i załomy strumyka, płynącego od Rogatek Kozienickich do szosy Warszawskiej są ukazane na planie niezgodnie z rzeczywistością, oraz nie wskazano rozlewiska wiosennych wód (zgodnie z wymaganiami par. 9 pkt. a Instrukcji); podobne nieścisłości zauważać można w kreśleniu na planie brzegów i załomów rzeki Mlecznej przy starym ogrodzie.

11. Nie uwzględniono na planie miejsca pod nazwą „Barka” za cmentarzem katolickim, które należy do miasta.

12. Nie oznaczono na planie granic części prywatnych nieruchomości, przylegających do ulic, placów i dróg.

13. Przy nowym ogrodzie miejskim pokazano na planie od strony ulicy Michajłowskiej kamienne ogrodzenie, którego nie ma w rzeczywistości; nie oznaczono zaś kamiennego ogrodzenia istniejącego od strony ulic Lubelskiej, Dymityjewskiej i Wysokiej.

14. Nie oznaczono na planie wszystkich istniejących ulicznych mostków, brakuje ich wielu.

15. Nie oznaczono budynku i działki podwórzowej fabryki i zakładów: „Marywil”, huty szkła, garbarni Karscha i Wickenhagena (par. 9 pkt. v Instrukcji).

16. Zgodnie z par. 9 pkt. b Instrukcji na planie powinny być wskazane istniejące murowane i drewniane kwartały, bez oznaczenia działek podwórzowych, należących do prywatnych właścicieli, za wyjątkiem działek i budynków, znajdujących się w kwartałach w granicach, jak i poza granicami miasta; działki i budynki te powinny być oznaczone na planie, a wymaganie to również nie jest wypełnione.

Przy tym uważam za swoją powinność donieść, iż skalę 50 sążni na 1 cal, w której został sporządzony plan miasta dla tak ważnego celu jak regulacja miasta, z [nietypowe] wodociągów, kanalizacji i oświetlenia elektrycznego uznaję za zdecydowanie zbyt mało dokładną, a plan w tej skali w celu prowadzenia prawidłowego zarządzania miastem jest mało przydatny. Na potwierdzenie mojego zdania mogę przywołać przykład miasta Warszawy, w którym również na początku sporządzony był plan w takiej skali o podobnej szczegółowości, w wyniku czego, aby na jego podstawie zrealizować projekt elektryfikacji i wodociągów, przyszło miastu wydać ponad 200 000 rub. na sporządzenie szczegółowego planu w mniejszej skali.

W par. 7 Instrukcji wskazano, iż nie dopuszcza się dla planów regulacyjnych miast skali większej niż 50 sążni na cal, a zmniejszenie skali jest przewidziane w zasadach Instrukcji i uzależnione je od miejscowych warunków. Plan miasta Radomia dla wyżej wspomnianych celów w mojej opinii powinien być sporządzony w skali nie większej niż 20 sążni na cal; na takim planie możliwe jest oznaczenie wszystkich szczegółów, jak również

możliwe jest określenie małych działek, które trzeba będzie wykupić pod regulację ulic i placów, lub też przekazać przez miasto w użytkowaniu prywatnym właścicielom.

Odnośnie regulacji ulic miasta mam zaszczyt donieść, iż przybliżona regulacja ulic i placów, jak również nowo projektowane ulice zostały naniesione przeze mnie na plan ołówkiem.

Regulacja miasta i wytyczenie nowych ulic w miastach wiążą się zazwyczaj z dużymi utrudnieniami i także z wydatkami kapitału kasy miejskiej, dlatego też projektowanie regulacji i wyznaczenie nowych ulic powinno być przeprowadzone bardzo uważnie i stanowi niewielkie zadanie, w celu pomyślnego zrealizowania którego moim zdaniem, zgodnie z par. 4 kontraktu, koniecznym jest powołanie miejskiej Komisji z udziałem zaproszonych techników i wybranych obywateli miasta. Komisja ta po wszechstronnym omówieniu sprawy sporządzi protokół z umotywowaniem proponowanej regulacji, [przebiegu] granic miasta i nowych ulic, i na jego podstawie będę mógł ostatecznie wnieść na plan projektowane przez Komisję propozycje.

Przy tym mam zaszczyt dodać, iż po należytym omówieniu wszystkich kwestii związanych z planem miasta Radomia i po uzupełnieniu go zgodnie z wymaganiami Instrukcji, oryginał planu zatwierdzam.

Cywilkny Inżynier [podpis]

k. 163-165.

Kopia. Protokół z 24 sierpnia 1901 r.

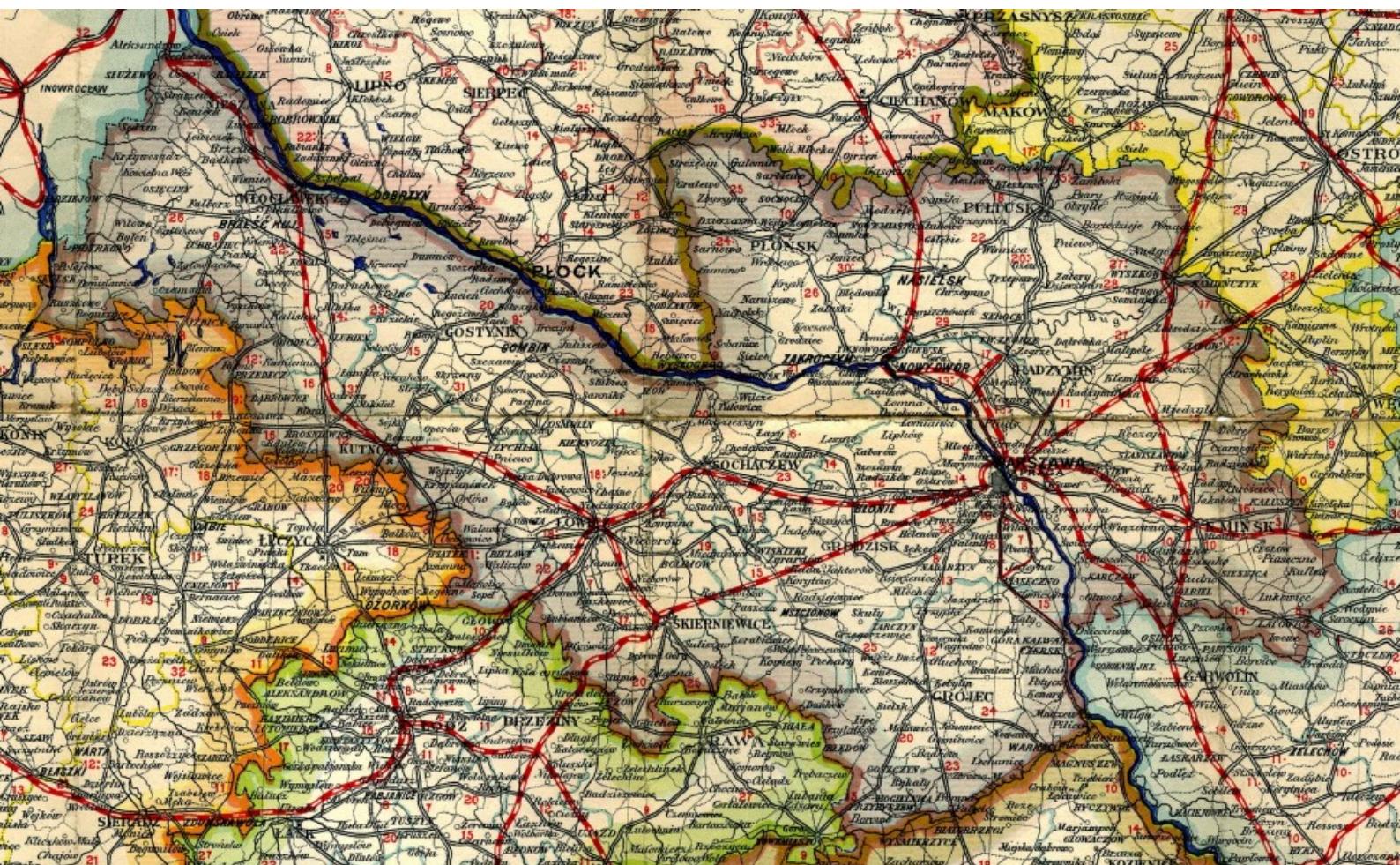
Zgodnie z par. 2 kontraktu, zawartego przez Magistrat miasta Radomia z Biurem Technicznym Bronikowskiego na sporządzenie regulacyjnego planu miasta Radomia wskazane były przez Magistrat na miejscu, przy udziale miejskiego Inżyniera-Architekta 18 lipca 1899 r. osobie upoważnionej przez Biuro, tj. geometrze Pauli, granice miejskich ziem na obszarze 1 wiorsty od miasta i wszystkie znajdujące się w tych granicach działki, place i budynki: rządowe, miejskie i publiczne, z czego sporządzony został protokół, kopia którego wraz z opisem budynków została przekazana do Biura Bronikowskiego 20 lipca 1899 r. w piśmie nr 9025.

Co zaś tyczy się wskazania granic miejskich, tj. granic obszaru miasta, które powinny być objęte działaniem zasad Policji Budowlanej, to takie do chwili obecnej nie zostały dokładnie ustalone.

Obecnie, posługując się planem sporządzonym przez Biuro Bronikowskiego z natury Prezydent miasta wraz z Radnymi magistratu przy udziale Miejskiego Architekta, po omówieniu kwestii granicy miejskiej, zadecydowali o następującym jej określeniu.

Za początek zamkniętego wieloboku, który tworzy granica miejska, przyjęto punkt na granicy wsi Zamłynie i ziem miasta Radomia w pobliżu miejskiego budynku stajni „Mleczna”, oraz ziem folwarku Kontur. Z tego punktu granica kieruje się równolegle do państwowej szosy Kieleckiej na południowy wschód, do mostu na rzece Mlecznej. Następnie granicę miejską stanowi koryto rzeki Mlecznej w kierunku północno-wschodnim do miejsca, w którym do tej rzeki wpada strumyk płynący od wsi Dzierzków. Strumyk ten stanowi granicę miasta na jej dalszym przebiegu, po przecięciu szosy Warszawskiej i szosy Kozienickiej do zetknięcia ze wschodnią granicą ulicy Wysokiej, gdzie znajduje się jej koniec. Od wspomnianego końca granica miasta kieruje się na południe po wschodniej stronie ulicy Wysokiej do przecięcia z państwową szosą – traktem Lubelskim, którego północna strona stanowi przedłużenie granicy miasta do przecięcia ziem Drogi Żelaznej Iwanogrodzko-Dąbrowskiej. W dalszym kierunku granicę miasta stanowi północna granica ziem Drogi Żelaznej Iwanogrodzko-Dąbrowskiej do granicy łąk majorackiego folwarku Mariacka, [skąd biegnie] łamaną linią wzdłuż kopców do przecięcia z zachodnią granicą ulicy Podjazdowej, następnie po zachodniej stronie tej ulicy na północ do początku ulicy Długiej, skąd granica skręca na północny-zachód do granicy ulicy Długiej, do miejsca naprzeciwko ulicy Kościelnej, stanowiącego granicę ziem majorackiego folwarku Mariacka. Od wspomnianego punktu granicę miasta stanowi wyznaczona kopcami granica ziem folwarku Mariacka na północny zachód do ulicy Górnego Mariacka, skąd [biegnie] po wspomnianej ulicy na północ ze skrętem na zachód linią łamaną wzdłuż granicy ziem wsi i folwarku Mariackich do ulicy Starokrakowskiej naprzeciwko rogu nieruchomości szpitala żydowskiego. Następnie granica skręca na południe po zachodniej stronie drogi do końca ziem należących do dozoru bożnicy. Z tego miejsca [biegnie] na południowy zachód, przecinając kolej dojazdową do zakładów Karscha, do zachodniej granicy huty szkła, z tego miejsca skręca na północ wzdłuż granicy ziem tej huty, przecinając ulicę Nowy Świat, w prostym kierunku zachodnią granicą huty szkła do skrzyżowania drogi przechodzącej koło zakładów Karscha. Od tego miejsca w linii prostej na północ do przecięcia rzeczki Mlecznej w punkcie, w którym wpada do niej kanał, stanowiący granicę ziem wsi Zamłynie i, na koniec, wzdłuż kanału do punktu, z którego rozpoczęto opis.

Prezydent [podpis], Radni [podpisy], Miejski Inżynier-Architekt [podpis]

GUBERNIA WARSZAWSKA

**ARCHIWUM PAŃSTWOWE W TORUNIU,
ODDZIAŁ WE WŁOCŁAWKU**

11 X 2021-30 X 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. ROSYJSKIEGO – Justyna Danik

AP w Toruniu, Oddział Włocławek, sygn. 1

Akta Miasta Włocławka

Wydział Administracyjny

**O przyłączeniu do miasta przedmieścia
– rządowego majątku Zazamcze.**

Rozpoczęto 1 marca 1875 r., ukończono w 1909 r.

[jednostka bez paginacji]

Dziennik z posiedzenia Rządu Gubernialnego Warszawskiego. Wydział Administracyjny, Referat 4. Nr sprawy 281/75 r. 8 października 1888 r.

W sprawie zatwierdzenia wyliczeń, sporządzonych przez Zarząd Majątków Państwowych w związku z roszczeniami skarbcia wobec miasta Włocławka za przekazaną temu miastu w wieczyste użytkowanie część majątku Zazamcze.

Przewodniczył: Gubernator; Udział wzięli: Wice-Gubernator

Wysłuchano: Zarząd Majątków Państwowych Guberni Warszawskiej, Piotrkowskiej, Kaliskiej i Płockiej w piśmie z 24 sierpnia br. nr 7757 przekazał rozliczenie związane z roszczeniami skarbcia pod adresem miasta Włocławka za przekazaną temu miastu w 1851 r. w wieczyste użytkowanie część rządowego majątku Zazamcze. Zgodnie z tym wyliczeniem, za 14 składników majątkowych, przekazanych w wieczystą dzierżawę, a także za przekazane miastu budynki należy się skarbcowi od włocławskiej kasy miejskiej tytułem zaległości spłaty kanonu za okres od 20 maja (1 czerwca) 1851 r., tj. od dnia przekazania miastu tych składników majątkowych, do końca bieżącego 1888 roku kwota 15252 rub. 20 kop. W tej kwocie zawiera się: 11042 rub. 60 kop. zaległości w spłacie dochodu kanonu za czas od 20 maja (1 czerwca) 1851 r. do 28 października (9 listopada) 1866 r., tj. do momentu wydania Najwyższego ukazu o zniesieniu w miastach stosunków dziedzicznych, którym te dwa składniki majątkowe zostały objęte i dlatego dochód z nich należy się skarbowi tylko do dnia wydania tego ukazu; 2190 rub. za przekazane miastu budynki i 2019 rub. 54 kop. za trzy składniki, które nie zostały objęte działaniem wspomnianego ukazu i znajdują się do chwili obecnej w bezpośredniej gestii miasta, i dlatego też zaległośc w spłacie kanonu z tych składników majątkowych została wyliczona do końca bieżącego 1888 r.; łącznie zaś, jak

wyżej wspomniano – 15252 rub. 20 kop. Oprócz wskazanej kwoty skarbcowi należy się również od miasta Włocławka wpłata za przekazane miastu w 1851 r. ziarna zbóż na zasiew, a dokładnie: 1 korzec pszenicy, 5 korców żyta, 1 korzec i 8 garnków jęczmienia, 1 korzec i 24 garnce owsa, i 8 garnków gryki, oraz, zgodnie z postanowieniem byłej Rządowej Komisji ds. Finansów z 27 lutego 1821 r. nr 59, wpłata wpisowa, która nie została wpłacona do skarbu przez miasto w momencie przyjęcia wieczystej dzierżawy. Wartość ziaren zbóż na zasiew zgodnie z oznajmionymi przez Magistrat miasta Włocławka cenami targowymi na 1851 r. Zarząd określił na 24 rub. 54,5 kop., zaś wysokość opłaty wpisowej, na podstawie par. 3 przywołanego postanowienia Komisji ds. Finansów, powinna równać się wartości kanonu za cztery lata, a ponieważ kanon ten został określony na 813 rub. 33 kop. rocznie, to po odliczeniu 5% tytułem spłaty podatku uzyskano 772 rub. 66,5 kop.; pomnożona czterokrotnie ta ostatnia wartość da kwotę wpłaty wpisowej w wysokości 3090 rub. 66. kop., które powinny być wpłacone przez miasto na rachunek skarbu wraz z zaległościami w spłacie kanonu. Dlatego też Zarząd Majątków Państwowych określił roszczenia skarbu skierowane do Włocławka [za okres] do 1 stycznia 1889 r. łącznie na osiemnaście tysięcy trzysta sześćdziesiąt siedem rubli czterdzieści i pół kopiejki (18367 rub. 40,5 kop.), a dokładnie: 15252 rub. 20 kop. tytułem zaległości spłaty kanonu i wartości budynków, 24 rub. 54,5 kop. – wartość ziarna na zasiew, 3090 rub. 66 kop. – wpłata wpisowa = 18367 rub. 40,5 kop. Następnie, biorąc pod uwagę, iż miasto Włocławek zwróciło się z prośbą o wykup kanonu z pozostałych do dnia dzisiejszego w gestii miasta trzech składników majątkowych, podlegających wieczystej dzierżawie, na podstawie posiadających Najwyższe zatwierdzenie z 5 lutego z 1869 r. zasad wykupu majątków będących w wieczystej dzierżawie, a dokładnie: 1) z części ziem majątku Zazamcze – kanon: 35 rub. 62 kop. rocznie; 2) podatku za zimowanie łodzi na rzece Zgłowiączce – 17 rub. 85 kop.; 3) dochodu z wyspy na rzece Wiśle – 22 kop.; a łącznie z tych trzech składników – 53 rub. 69 kop. kanonu rocznie, i, aby spełnić prośbę miasta Włocławka, należy przywołać kwotę kanonu w wysokości 53 rub. 69 kop. na podstawie wskazanych zasad pomnożyć przez 25, ponieważ skarbcowi nie przysługuje prawo do spłaty i zwiększenia kanonu, i dlatego też kwota wykupu kanonu i praw dziedzicznych skarbu stanowi jeden tysiąc trzysta czterdzieści dwa ruble dwadzieścia pięć kopiejek [1342 rub. 25 kop.], po spłacie których miasto nabędzie prawo pełnej własności wspomnianych składników majątkowych. W ten sposób dla ostatecznego rozrachunku ze skarbecem w związku z wieczną dzierżawą składników majątkowych części rządowego majątku Zazamcze Włocławek zobowiązany jest [za okres] do 1 stycznia przeszłego 1889 r. wpłacić do skarbu dziewiętnaście tysięcy siedemset dziewięć rubli sześćdziesiąt pięć i pół kopiejki (19709 rub. 65,5 kop.), tj. kwotę stanowiącą roszczenie skarbu wraz z opłatą wykupu składników majątkowych znajdujących się obecnie w wieczystej dzierżawie miasta, po czym zostanie wydane odpowiednie rozporządzenie o wysokości rachunku skarbu włocławskiego tytułem zaległości kanonu w łącznej sumie należnej za rok od miasta Włocławka. W związku z powyższym Zarząd Majątków Państwowych prosi o oznajmienie, czy Rząd Gubernialny zgadza się na sporzązone przez Zarząd wyliczenie roszczeń skarbu od miasta Włocławka na kwotę 18367 rub. 40,5 kop. na okoliczność przedstawienia tego rozliczenia Ministerstwu Majątków Państwowych do zatwierdzenia i, niezależnie od tego, na wyproszenie zgody tego Ministerstwa na wykup kanonu z wspomnianych wyżej trzech składników majątkowych w

części folwarku Zazamcze. Wspomniane wyliczenia zostały przekazane pod decyzję włocławskiego Magistratu, który, uznając je za sporządzone prawidłowo na kwotę 18367 rub. 40,5 kop. za czas od 20 maja (1 czerwca) 1851 r. do 1 stycznia 1889 r., prosi o wypłatę dla skarbcia ze środków miasta. Oprócz tego wspomniany Magistrat, uznając za korzystny dla kasy miejskiej wykup na jej rzecz znajdujących się w wieczystej dzierżawie miasta trzech składników majątkowych, a dokładniej: 1) części ziemi folwarku Zazamcze – kanon: 35 rub. 62 kop. rocznie; 2) opłaty za zimowanie łodzi na rzece Zgłowiączce – 17 rub. 85 kop.; 3) dochodu z wyspy na Wiśle – 22 kop.; za które, na podstawie posiadających Najwyższe zatwierdzenie zasad z 5 lutego 1869 r. należy się skarbcowi łączna kwota wykupu w wysokości 1342 rub. 25 kop., prosi o asygnowanie skarbcowi również tej sumy, a także o zatwierdzenie prawa pełnej własności dla miasta na znajdujące się do tej pory w wieczystej dzierżawie składniki majątkowe.

Sprawozdanie: Z akt Rządu Gubernialnego wynika: 1) część rządowego majątku Zazamcze, za zgodą byłej Komisji Rządowej ds. Wewnętrznych z jednej strony, i byłej Komisji Rządowej ds. Finansów i Skarbu z drugiej strony, na mocy postanowienia tej ostatniej, została przekazana Włocławkowi aktem sporządzonym 20 maja (1 czerwca) 1851 r. w wieczystą dzierżawę w celu poszerzenia terytorium tego miasta za wpłatą do skarbcia corocznego czynszu w wysokości 813 rub. 33 kop.; 2) czynsz ten nie był spłacany przez miasto z powodu braku sporządzenia przez Urząd Finansowy ostatecznych rozrachunków oraz w związku z tym, iż niektóre składniki majątkowe na mocy Najwyższego ukazu były zwolnione w miastach ze stosunków dziedzicznych; 3) w celu szczegółowego rozpatrzenia tej sprawy i podsumowania wszystkich składników majątkowych, znajdujących się w wieczystym użytkowaniu miasta Włocławka Rząd Gubernialny oddelegował swojego urzędnika Adamieckiego na miejsce do miasta Włocławka, po czym wszystkie sporządzone w związku z tą sprawą dokumenty objaśniające zostały przekazane przez Rząd pod rozpatrzenie Warszawskiego Skarbu, który, nie przystępując do rozpatrzenia tej sprawy, przekazał ją w związku z przynależnością do Zarządu Majątków Państwowych; 4) w sprawie wykupu przez miasto Włocławek części rządowego majątku Zazamcze Kancelaria Warszawskiego Generała-Gubernatora 23 sierpnia 1888 r. wysłosowała pismo nr 9706, żądając bliższych wyjaśnień.

Podstawa prawa: Zasady posiadające Najwyższe zatwierdzenie z 5 lutego 1869 r. o wykupie majątków podlegających wieczystej dzierżawie.

Postanowiono: W związku z wyłożonym powyżej, Rząd Gubernialny, zgodnie z decyzją włocławskiego Magistratu postanowił: 1. Sporządzone przez Zarząd Majątków Państwowych wyliczenia roszczeń skarbcia wobec miasta Włocławka za przekazaną temu miastu w wieczyste użytkowanie część rządowego majątku Zazamcze uznać za prawidłowe na kwotę osiemnastu tysięcy trzystu sześćdziesięciu siedmiu rubli czterdziestu i pół kopiejek (18367 rub. 40,5 kop.), a następnie, wraz z przekazaniem kopii niniejszego postanowienia prosić Zarząd Majątków Państwowych o przedstawienie tego rozrachunku Ministerstwu Majątków Państwowych do zatwierdzenia, a niezależnie od tego prosić o pozwolenie tego Ministerstwa na wykup kanonu z pozostałych po dzień dzisiejszy w gestii miasta trzech podlegających

wieczystej dzierżawie składników majątkowych, a dokładnie: 1) części ziem folwarku Zazamcze w kwocie 35 rub. 62 kop. rocznie; 2) podatku za zimowanie łodzi na rzece Zgłowiączce – 17 rub. 85 kop.; 3) dochód z wyspy na rzece Wiśle – 22 kop., za łączną kwotę tysiąca trzystu czterdziestu dwóch rubli dwudziestu pięciu kopiejek (1342 rub. 25 kop.) na podstawie zasad posiadających Najwyższe zatwierdzenie z 5 lutego 1869 r. o wykupie znajdujących się w wieczystej dzierżawie składników majątkowych; 2. Kopię niniejszego postanowienia przekazać Kancelarii Warszawskiego Generała-Gubernatora w odpowiedzi na pismo z 23 sierpnia br. nr 9706.

Oryginał z należnymi podpisami.

Za zgodność z oryginałem: P.O. Starszego Prowadzącego sprawę [podpis]

Ukaz Jego Imperatorskiej Mości Samowładcy Wszechrusi od Warszawskiego Rządu Gubernialnego do włocławskiego Magistratu. Nr 9042

Zgodnie z Ukazem Jego Imperatorskiej Mości Rząd Gubernialny wysłuchał: Magistrat miasta Włocławka w protokole z posiedzenia z 31 lipca br. prosi o pozwolenie na wypłacenie z miejscowej kasy miejskiej dla skarbcia zaległości czynszu związanego z wieczystą dzierżawą części rządowego majątku Zazamcze za lata 1903-1909 w kwocie 357 rub. 7 kop. oraz kary za opóźnienie w płatności w wysokości 121 rub. 52 kop. [za okres] do 1 września br., łącznie 478 rub. 59 kop., i o zatwierdzenie, od 1 stycznia 1910 r., stałych wydatków w kwocie 51 rub. 1 kop. rocznie na spłatę tego czynszu. Z protokołu z posiedzenia oraz z akt Rządu Gubernialnego wynika, iż: 1) majątek rządowy Zazamcze, znajdujący się w wieczystej dzierżawie miasta Włocławka na mocy Najwyższego ukazu z 28 października 1866 r., przeszedł na własność wspomnianego miasta, za wyjątkiem części tego majątku, składającej się z trzech składników majątkowych: a) części ziem w Zazamczu, b) podatku za zimowanie łodzi na rzece Zgłowiączce, v) wyspy na rzece Wiśle, niepodlegających działaniu Najwyższego ukazu i, jak wcześniej, pozostających w wieczystej dzierżawie miasta za spłatą czynszu w wysokości 51 rub. 1 kop. rocznie; 2) poleceniem Rządu Gubernialnego z 22 grudnia 1903 r. nr 20533 zezwolono włocławskiej kasie miejskiej, aby wpłaciła czynsz za część majątku Zazamcze, przekazaną na własność miasta po 28 października 1866 r. i za część tego majątku, pozostającą w dzierżawie miasta do 1 stycznia 1903 r., zaś o wykonaniu płatności za czynsz w wysokości 51 rub. 1 kop. za pozostałą część majątku w kolejnych latach w piśmie Rządu Gubernialnego nic nie wspomniano, i dlatego też w chwili obecnej wykazana zostaje zaległoś po stronie włocławskiej kasy miejskiej za lata 1903-1909 w kwocie 357 rub. 7 kop. wraz z karą [za okres] do 1 września 1909 r. w wysokości 121 rub. 52 kop.

Sprawozdanie: dodatkowy rejestr miasta Włocławka z 1909 r. został zamknięty z deficytem w wysokości 4083 rub. 81,5 kop. Podstawa prawna: art. 35 Komitetu Urządzającego Królestwa Polskiego (Zbiór praw t. II wyd. z 1892 r.).

Postanowiono: W związku z powyższym Rząd Gubernialny postanawia: zezwolić włocławskiej kasie miejskiej wspomnianą zaległośią czynsu za część majątku Zazamcze pozostającą w wieczystej dzierżawie miasta Włocławka za lata 1903-1909 w kwocie 357 rub. 7 kop. oraz karę za opóźnienie płatności czynsu za okres do 1 września 1909 r. w kwocie 121 rub. 52 kop., czyli łącznie czterysta siedemdziesiąt osiem rubli pięćdziesiąt dziewięć kopiejek wpłacić na rzecz skarbcia z wniesieniem tego wydatku do rejestru miasta, a także zezwolić tejże kasie na coroczne wydatkowanie 51 rub. 1 kop. na spłatę tego czynsu od 1 stycznia 1910 r., z wniesieniem go do należnego rejestru miejskiego. O czym wysłać ukaz włocławskiemu Magistratowi miejskiemu do wykonania.

Warszawa, 22 września 1909 r.

Oryginał podpisali: P.O. Radnego Žukov”, za Starszego Prowadzącego sprawę Winnicki i Zastępcą Prowadzącego Sprawę A. Petrov”.

Za zgodność z oryginałem: Prezydent miasta [podpis]

Sprawdzał: Sekretarz [podpis]

MATERIAŁY KONTEKSTOWE

PLANOWANIE MIAST NA TERENIE WIELKIEGO KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO W GRANICACH

II RZESZY NIEMIECKIEJ

WYBÓR MATERIAŁÓW Z ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W POZNANIU
I ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W KALISZU

mapa: <https://cyryl.poznan.pl/kolekcja/wielkie-ksiestwo-poznanskie-mapy-ze-zb-ptpn/>

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-20 IX 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. NIEMIECKIEGO – Izabela Karbownik

**ARCHIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU,
Akta gmin przyłączonych do miasta Poznania
sygn. 45**

**Acta des Gemeindevorstandes zu GLOWNO
betreffend**

Bebauungs und Fluchlinienplan

Rozpoczęto 1 czerwca 1901, ukończono [brak daty, ok. 1913]

k. n. n. [jednostka bez paginacji]

Królewski
Prezydent Rządowy
(Der Königliche
Regierungs-Präsident)

J. No 3735/06 I A. 2. Poznań (Posen), 0. 1, dnia 5 czerwca 1906 r.

Sprawozdanie z dnia 29 marca 1906 r. A 738, dotyczące planu zabudowy dla Główno (Główna).

Kwestionowane przez Komendanturę Królewską punkty w planie zabudowy zostaną w międzyczasie rozwijane poprzez podjęcie uchwały gminy lub poprzez ograniczenie planu do obszaru gminy położonego po tej stronie Kolei Poznańsko-Toruńskiej (Posen-Thorner Bahn). Ponadto punkty te nie mają obecnie takiego znaczenia, aby wydłużać postępowanie ustalające z powodu trwających jeszcze negocjacji nad nimi.

Dlatego uniżenie proszę Waszą Wielmożność o zlecenie pozostałych czynności zgodnie z treścią Waszego pisma.

Całkowicie nieporęczny format planów, jak już się okazuje, w dłuższej perspektywie uniemożliwi zachowanie ich w nienaruszonym stanie. Proszę o zlecenie gminie, aby zgodnie z § 12 postanowień ministerialnych w sprawie wytyczania linii zabudowy i planów zabudowy z dnia 28 maja 1876 r. (Dziennik Ministerialny str. 131) plany zostały podzielone na

fragmenty o wymiarach maksymalnie 50 cm : 66 cm, które będzie można połączyć ze sobą w sposób umożliwiający składanie.

podpisano: podpis

Do pana naczelnika powiatu Poznań (Posen) - Wschód tutaj.

J. No 1276/06 A.

Poznań (Posen). dnia 2 lipca 1906 r.

Odpis niniejszego pisma otrzymuje Zarząd Gminy do dalszych zarządzeń. Dołączam wyciąg z mojego sprawozdania z dnia 29 marca 1906 r., dotyczącego korekty planu.

Po załatwieniu sprawy należy sporządzić sprawozdanie.

N a c z e l n i k p o w i a t u
/podpis/

Do
Zarządu Gminy

w Główne (Główna)

Prezydent Rejencji
(Der Regierungs-Präsident)
J. Nr. 4109/08 I. A. 2.

Poznań (Posen), dnia 17 czerwca 1908 r.

Przesyłam ukończony odpis rozporządzenia pana Ministra Robót Publicznych (Minister der öffentlichen Arbeiten) z dnia 20 grudnia 1906 r. III B. 371 [treść niewidoczna]-3717, dotyczącego sporządzenia planów zabudowy i linii zabudowy oraz uwzględnienia policji budowlanej, a także materialnego prawa policji budowlanej, w celu zaznajomienia i uwzględnienia.

Odnośnie do planów zabudowy w nawiązaniu do mojego zarządzenia administracyjnego z dnia 29 maja 1907 r. I. A. 2 3837 wnoszę o polecenie miastom Państwowemu okręgu ogółem oraz gminom miejskim niniejszego przypadku, aby zawierały ewentualne umowy dotyczące sporządzenia planów zabudowy, jak tam podano.

W odniesieniu do prawa policji budowlanej nadmieniam, że rozporządzenia policji budowlanej dla miast i dla płaskich terenów rejencji Poznań (Posen) z dnia 28 kwietnia 1904 r. zostaną tutaj poddane modyfikacji. Projekt zostanie wkrótce przesłany Waszej Wielmożności w celu zajęcia stanowiska.

podpisano Krahmer.

Do panów naczelników powiatu w okręgu.

J. Nr. 1542/08 A.

Poznań (Posen), dnia 29 czerwca 1908 r.

Odpis tego pisma i dokumentów przesyłam Panu do wiadomości.

N a c z e l n i k p o w i a t u
podpisano S t e i m e r .

Do pana Komisarza Dystryktu w G l o w n o (Główna).

Minister
Robót Publicznych
(Der Minister
der öffentlichen Arbeiten)
III. B. I. 3717

Berlin W 66, dnia 20 grudnia 1906 r.
Wilhelmstrasse 79

Wspomniane przez szanownych adresatów zasady, jakie określa moje rozporządzenie z dnia 24 kwietnia br. w sprawie wyznaczania planów zabudowy oraz rozporządzenie w sprawie przepisów budowanych, powinny mieć zastosowanie nie tylko w odniesieniu do przedmieść większych miast, ale także do wszystkich miejscowości, w których na skutek znacznego rozwoju przemysłu należy spodziewać się intensywnej rozbudowy. Dla wszystkich intensywnie rozwijających się obszarów nie byłoby odpowiednie wyznaczenie linii zabudowy w danym przypadku, tzn. dla poszczególnych działek dopiero wówczas, gdy mają zostać zabudowane. Należy raczej rozważyć sporządzenie ogólnych planów zabudowy z szerokiej perspektywy. Nie należy przy tym wykraczać poza przewidywane zapotrzebowanie w najbliższej przyszłości zgodnie z postanowieniem § 2 ustawy z dnia 2 lipca 1875 r. Wyznaczona w tym przepisie granica jest płynna i wynika z lokalnych uwarunkowań. Standardowo należy wyznaczyć najpierw tylko główne arterie komunikacyjne, w miarę możliwości z uwzględnieniem istniejących ulic. Należy także uwzględnić możliwość odpowiedniego rozmieszczenia środków transportu i organizacji ruchu (oprócz jezdni i chodników także pozostawienie przestrzeni dla promenad, tramwajów, dróg do jazdy konnej, ścieżek rowerowych itp.). W strefach peryferyjnych rozmieszczenie siatki ulic, w szczególności wyznaczenie ulic bocznych, można odłożyć na przyszłość w zależności od występowania potrzeb. Wymagania w zakresie wykończenia ulic (szerokość, wymiary jezdni i chodnika, utwardzenie nawierzchni, nasadzenia itd.) powinny wynikać z przewidywanych potrzeb, przy uwzględnieniu aspektów finansowych gmin i mieszkańców. W zależności od zabudowy

/

ulic budynkami komercyjnymi, fabrykami, budynkami czynszowymi lub domami prywatnymi, należy dokonać gradacji wykończenia ulic już na etapie wyznaczania linii zabudowy. Dla ulic mieszkalnych dozwolone są nie tylko mniejsze szerokości, ale także prostsze utwardzenie niż w przypadku ulic handlowych. Wymiary podane w § 7 przepisów ministerialnych w sprawie wyznaczania linii zabudowy i planów zabudowy z dnia 28 maja 1876 r. (Dziennik Ministerialny str. 171) nie w każdej sytuacji należy traktować jako miarodajne. W szczególności w przypadku ulic mieszkalnych można zejść poniżej 12 metrów. Zazwyczaj ogrody przed domami należy zaplanować tylko przy ulicach mieszkalnych, chociaż ich utworzenie może także być wskazane w przypadku ulic handlowych i głównych arterii komunikacyjnych, tym bardziej, że w razie zwiększającego się później natężenia ruchu ułatwiają one poszerzenie ulic. Szerokość ogrodów przed domami nie może być zbyt duża, z drugiej strony nie mogą one być węższe niż 5 metrów. Przy aktualnych warunkach wymiar 3 m, jaki podano w ostatnim ustępie § 1 ustawy z dnia 2 lipca 1875 r., może mieć zastosowanie tylko w wyjątkowych sytuacjach. Należy zadbać o zachowanie odpowiednio dużych terenów w dostatecznej ilości jako place ozdobne, place zabaw, zespoły parkowe oraz na budynki użyteczności publicznej, które powstaną później.

Nawet jeżeli w celu wyznaczenia linii zabudowy w pierwszej kolejności decydująca musi być celowość, należy także uwzględnić aspekt estetyczny. Należy pamiętać o unikaniu zbyt dużej monotonii w projektowaniu siatki ulic oraz dążeniu do pewnej różnorodności w wyglądzie ulic. Dlatego, jeżeli nie stoi to w sprzeczności z potrzebami ruchu drogowego, przy prowadzeniu linii ulic zasadniczo nie należy dążyć do linii prostej. Zaleca się także nasadzenia, szczególnie przy zewnętrznych ulicach, rzędów drzew, o ile zacienienie nie będzie stanowiło niedogodności. Przyszła zabudowa ma znaczenie nie tylko pod kątem wymiarów ulic i ich wykończenia, ale także pod kątem zaprojektowania bloków zabudowy, w szczególności ich głębokości. Dlatego sporządzenie planu zabudowy musi współpracować z projektem według przepisów budowlanych

/

lub, o ile istnieją już przepisy policji budowlanej odpowiadające charakterowi okolicy, uwzględniać te przepisy.

Powyższych zasad należy przestrzegać przy wyznaczaniu nowych linii zabudowy. Ponadto zgodnie z nimi powinna nastąpić weryfikacja aktualnych linii zabudowy, które zostały wyznaczone wcześniej jako obecnie przeważnie niezabudowany teren. W razie potrzeby należy dokonać ich zmiany.

Przy wydawaniu nowych przepisów budowlanych dla całych miejscowości lub innych obszarów zaleca się gradację norm policji budowlanej, w szczególności w oparciu o poniższe aspekty. Przede wszystkim miarodajny musi być rozwój historyczny określonego terenu. Ponadto decydujący jest cel, jakiemu zabudowa ma służyć: inne przepisy należy wydać dla dzielnic handlowych (dzielnice o charakterze wielkomiejskim), inne dla dzielnic mieszkaniowych, a jeszcze inne dla obszarów przemysłowych. W przypadku dzielnic mieszkaniowych należy natomiast rozróżnić, czy chodzi o umożliwienie budowy domów czynszowych czy teren ma być zaplanowany dla wzniesienia budynków, które obejmują tylko kilka mieszkań, czy dla domów jednorodzinnych. W celu określenia stosunku, według którego teren zostanie przypisany do poszczególnych typów zabudowy (Bauklasse), jako

jednostka gospodarcza określonego obszaru, oprócz wskazań policji należy także uwzględnić aspekty ekonomiczne. Należy zadbać o to, żeby wszystkie uprawnione grupy interesów były zaspokojone w dostatecznym stopniu, aby np. nie wykluczyć rozwoju przemysłowego poprzez wyłączenie obiektów generujących hałas i dym ze zbyt dużych obszarów lub aby nie zaniedbać potrzeb mieszkaniowych klas o niższych zasobach finansowych poprzez przygotowanie większych części terenu pod nakaz otwartej zabudowy. Sytuacja na miejscu także uzasadnia tutaj dużą różnorodność. W związku z tym kurort należał traktować zupełnie inaczej niż gminę, w której przeważa rozwój przemysłowy.

Standardowo należy dążyć do redukcji zabudowy od centrum miejscowości na zewnętrz.

/

Ewentualny nakaz otwartej zabudowy, czyli pozostawiającej wolne przestrzenie między poszczególnymi domami, należy starannie zweryfikować w oparciu o lokalną sytuację. Zasadniczo ten sposób budowy nie budzi zastrzeżeń w przypadku pojedynczych domów mieszkalnych zamożnych klas oraz małych budynków – czyli domów na jedno lub dwa mieszkania klas nieszczególnych – w wiejskim otoczeniu, podczas gdy w praktyce wydaje się on być nieodpowiedni dla wielokondygnacyjnych domów czynszowych. Należy przy tym uwzględnić fakt, iż konieczność całkowicie otwartego sposobu budowy nie zawsze jest uzasadniona pod kątem zdrowotnym oraz iż aspekt ekonomiczny także może stać w sprzecznosci z zbyt rozproszoną zabudową. Nawet jeżeli poprzez ograniczenia zabudowy uda się uzyskać utrzymanie niskich cen gruntu, wówczas taka zaleta zostanie jednak – w przypadku niskiej zabudowy – szybko zniwelowana poprzez niekorzystny stosunek wolnej przestrzeni działki z jednej strony oraz terenu budowlanego i budynków z drugiej strony, a także poprzez stosunkowo większe koszty budowy niższych domów wolnostojących. Aby rozsądnie wspierać pożądaną budowę małych obiektów, w wielu przypadkach zostanie przewidziany tak zwany półotwarty sposób zabudowy, tzn. budowa grup dwóch do 5 domów z przestrzenią między budynkami lub zabudowa szeregową, jeżeli tylko wewnętrz bloku zabudowy zostanie pozostawiona bez zabudowy większa, spójna powierzchnia i w miarę możliwości od czoła bloków zostaną pozostawione wolne przestrzenie. Przeciwko zbyt dużemu rozciągnięciu obszaru otwartej zabudowy przemawia także fakt, iż surowe ograniczenia budowlane zniechęcają do budowy tam, gdzie dostępny jest teren, który jest objęty mniej surowymi przepisami. Zamiast planowanego utrzymania niskich cen gruntu może nastąpić wzrost cen gruntu.

Natomiast w przypadku starannie zróżnicowanych ograniczeń budowlanych należy przede wszystkim zadbać o to, aby każda działka posiadała dziedziniec o określonych rozmiarach minimalnych, aby wysokość budynku i liczba kondygnacji mieszkalnych były dopasowane do szerokości ulicy i wielkości niezabudowanej

/

powierzchni, aby zabudowa za budynkiem zapewniała zachowanie większej, spójnej przestrzeni wewnętrz bloku zabudowy, a zatem aby powyżej określonej głębokości nie zezwalać na zabudowę, aby możliwe było także zmniejszenie wysokości pomieszczeń mieszkalnych przy mniej gęstej zabudowie, w końcu także aby tam, gdzie istnieje uregulowany system odprowadzania ścieków oraz dobry dostęp do wody pitnej, dopuszczalne

były łagodniejsze przepisy niż tam, gdzie brakuje tych instalacji. W przypadku intensywniejszego zasiedlania dotychczas czysto wiejskich miejscowości przepisy dotyczące większych miast pod kątem użyteczności zabudowy oczywiście nie mogą być całkowicie miarodajne, raczej główną zasadą będzie w miarę możliwości planowanie rozległej zabudowy.

W zakresie projektowania piwnic i poddaszy przeznaczonych do długotrwałego przebywania ludzi na obszarze zabudowy zamkniętej z wielokondygnacyjnymi budynkami powinien istnieć ogólny zakaz, a zezwolenie powinno istnieć tylko w przypadku wolnostojących domów jednorodzinnych z ograniczeniem ich rozmiarów do części powierzchni podstawowej budynku. W przypadku niskiej zabudowy – a mianowicie wolnostojących domów szeregowych – należy umożliwić częściowe wykorzystanie poddasza do celów mieszkalnych. W miarę możliwości należy całkowicie unikać budowy samodzielnego mieszkani w piwnicach i na poddaszu.

Ułatwienia konstrukcyjne dla niskiej zabudowy są wskazane. Nie mogą one jednak być przyznane wyłącznie ze względów ekonomicznych, ponieważ brakowałoby wówczas podstawa prawnych dla różnego traktowania, jednak w każdym razie ułatwienia takie należy ograniczyć do takich budynków, w przypadku których powierzchnia podstawowa, długość ścian w poszczególnych pomieszczeniach, liczba i wysokość kondygnacji są niewielkie. Przy udzielaniu zezwolenia na lżejszą konstrukcję, a mianowicie od muru pruskiego do ścian zewnętrznych, należy uwzględnić warunki klimatyczne. Pod kątem ochrony przeciwpożarowej należy uwzględnić sprawność lokalnej straży pożarnej. Tam, gdzie nie ma zapewnionej szybkiej interwencji straży pożarnej w razie pożaru, należy wprowadzić takie /

rozwiązań budowlane, by umożliwić szybkie opuszczenie mieszkań i w miarę możliwości zapobiec dalszemu rozprzestrzenianiu się pożaru poza zajęty budynek. Należy tutaj szczególnie uwzględnić właściwości schodów i ścian przeciwpożarowych.

W odniesieniu do ułatwień przyznawanych niskiej zabudowie wspomniane powyżej pismo rządowego inżyniera budowlanego w stanie spoczynku Seebold podaje cenne wskazówki, w oparciu o które opłacalność, jak oblicza ją autor, jest możliwa do uzyskania jedynie wówczas, gdy ceny działek budowlanych są jeszcze bardzo niskie, a okolica ma charakter całkowicie wiejski. Bez wątpienia w przypadku obszarów, które mają zostać przeznaczone pod budowę domów mieszkalnych dla robotników w rozumieniu pisma pana Seebold, konieczne będzie dążenie do obniżenia wymogów policji budowlanej stawianych takim budynkom, a także do stworzenia korzystnych warunków komunikacyjnych (tramwaje, kolejka wąskotorowa).

Jako szczególnie warte starań wydaje się ponadto ułatwienie poprzez odpowiednie działania przejęcia takich domów przez robotników jako samodzielna własność. W związku z tym wskazuję na fakt, iż krajowe towarzystwa ubezpieczeniowe zaoferowały szereg pożyczek na korzystnych warunkach na budowę własnego domu, powstał także bank emerytalny w prezentowanym przez pana Seebold znaczeniu. Udział tych instytucji zostanie ułatwiony, jeżeli w takich przypadkach gminy i powiaty przejmą gwarancję dla udzielonych pożyczek. Także zrzeszenia budowlane, realizujące budowę tanich domów mieszkalnych dla robotników, zasługują na wsparcie związków samorządowych. W końcu pożądane jest, aby

gminy, których tereny graniczą z nowymi dużymi drogami wodnymi, pozyskały większe obszary przy nich – jak stało się już w Westfalii – aby odsunąć je od prywatnych spekulacji, oraz aby obszary te przeznaczyć częściowo na osiedla robotnicze według propozycji pana Seebold.

Ew. szanowni adresaci mogliby rozważyć, jak opisane powyżej sugestie mogą zostać wykorzystane w podlegających im obszarach.

/

Jak wspominano już w rozporządzeniu z dnia 24 kwietnia br., konieczne będzie, aby przydzieleni Państwu urzędnicy w razie wystąpienia wspomnianych sytuacji w gminach – w zależności od stanu sprawy przy udziale naczelników powiatów – prowadzili bezpośrednie negocjacje zgodnie z podanymi przez Państwa instrukcjami. Utworzone na różnych szkołach wyższych kursy oraz stosowne tutejsze wykłady Zrzeszenia ds. Dokształcania w zakresie Nauk Politycznych przyczynią się do tego, że stale rosnąca liczba referentów w urzędach prowincji będzie w stanie odpowiednio współdziałać w tym zakresie.

podpisano Breitenbach.

Panowie Prezydent Rejencji i Prezydent Policji w Berlinie.

Prezydent Rejencji
(Der Regierungs-Präsident)
I. A. 2. 7999/08

P o z n a n (Posen), dnia 13 s t y c z n i a 1909 r.

Przesłane tutaj w celu zapoznania się plany zabudowy w większości stanowiły źródło znaczących wątpliwości, zarówno pod kątem techniki pomiaru, jak i celów, jakie owe plany mają realizować. W pierwszej linii jeden z dostarczonych planów zabudowy zawierał tak znaczące błędy, że jego użyteczność jest wątpliwa, w związku z czym niemałe koszty sporządzenia planu przypuszczalnie zostały poniesione daremnie. Jeśli chodzi o opracowanie planów, wymagają one niemal bez wyjątku gruntownych modyfikacji, ponieważ nie są dostosowane do potrzeb komunikacyjnych i mieszkalnych i ogółem sprawiają wrażenie braku nawet średniego poziomu wiedzy fachowej w zakresie sporządzania planów zabudowy. W ogóle nie uwzględniono nowoczesnych zasad sporządzania planów zabudowy uznanych przez wszystkie miarodajne autorytety w zakresie budowy miast.

Dlatego w interesie gminy proszę o polecenie burmistrzom lub komisarzom okręgów, aby w przyszłości informowali mnie o planowanym sporządzeniu planu zabudowy z takim wyprzedzeniem, aby stosowne opracowanie planu mogło zostać omówione z właściwymi organami, ewentualnie przez oddelegowanych przeze mnie komisarzy.

Ponadto musi także nastąpić zarządzone przeze mnie w dniu 17 maja 1904 r. – A 2 2940 – przedłożenie planów zabudowy i linii zabudowy przed zajęciem stanowiska przez

lokalną policję, aby zagwarantować podjęcie decyzji przez tutejszy urząd pod kątem ostatecznego planu.

Przytoczone zarządzenie zostanie rozszerzone o powyższą instrukcję, aby zapobiec niezbędnym wydatkom oraz ponieważ, jak pokazuje doświadczenie, późniejsze zmiany planów zabudowy nie są wskazane, także nie zawsze możliwe bez problemu

/

do wykonania przez osoby sporządzające plan.

Ponadto na zapytanie jestem gotów podać gminom nazwę firmy inżynierijnej, która według tutejszej rejencji, jak również doświadczeń innych podmiotów okazała się być solidna w dziedzinie techniki pomiarowej, a także w pozostałych obszarach opracowała najbardziej użyteczne plany, jakie tutaj wpłynęły.

Ponadto na podstawie otrzymanego oświadczenia znanego jako autorytet w dziedzinie budowy miast starszego i tajnego radcy budowlanego dr inż. Stübben byłbym w stanie uzyskać nieodpłatną ekspertyzę projektu (o ile w grę nie wchodzi czasochłonna weryfikacja i oględziny na miejscu).

Powyższa instrukcja nie dotyczy planów linii zabudowy, które obejmują tylko pojedyncze ulice.

Załączam kopie dla Miejskich Organów Policji.

W zastępstwie
podpisano v. M i k u s c h.

Do Panów Naczelników Powiatu.

J. Nr 189/09 A.

P o z n a ñ (Posen), dnia 26 s t y c z n i a 1909 r.

Oryginał wraz z załącznikami
przesłano do wiadomości Pana Komisarza Dystryktu

w

G l o w n o (Główna), dnia

N a c z e l n i k P o w i a t u
podpisano S t e i m e r.

Królewski

Komisarz Okręgu Policji
(Der Königliche
Polizei-Distrikts-Kommissar)
J. Nr 959/09 A.

Głowno (Główna), dnia 8 lutego 1909 r.

R.

do Zarządu Gminy

S t a t u t m i e j s c o w y
d o u s t a w y o l i n i a c h z a b u d o w y.

Na podstawie § 6 ustawy o gminach miejskich z dnia 3 lipca 1891 r. oraz §§ 12 i 15 ustawy z dnia 2 lipca 1875 r. (G.S.S.561) wydaje się poniższy statut miejscowy dla obszaru gminy Główno (Główna).

A. Rozbudowa przy nieukończonych jeszcze ulicach.

§ 1.

Przy ulicach lub fragmentach ulic, które nie zostały jeszcze ukończone zgodnie z postanowieniami policji budowlanej w zakresie transportu publicznego i rozbudowy, nie wolno wznosić budynków mieszkalnych, które mają bezpośrednio lub pośrednio wyjście na te ulice. Wyjątki mogą być zatwierdzane przez Zarząd Gminy z zastrzeżeniem zgody lokalnego organu policji; w każdym jednostkowym przypadku warunki musi określić Zarząd Gminy w porozumieniu z lokalnym organem policji.

Jako fragmenty ulic w rozumieniu ustępu 1 rozumiane są tylko takie odcinki ulic, które odchodzą od standardowej ulicy i stanowią fragmenty poprzez miejscowo występujące cechy.

§ 2.

Zarząd Gminy musi wydać obwieszczenie publiczne, gdy ulice lub fragmenty ulic zostaną ukończone dla transportu publicznego i rozbudowy.

B. Tworzenie ulic przez gminę.

§ 3.

Właściciele działek, które graniczą z nowoutworzoną przez gminę po wejściu w życie statutu miejscowościego z dnia 10 grudnia 1901 r., przeznaczoną do zabudowy ulicą, są zobowiązani do zwrotu na rzecz gminy kosztów przygotowania terenu, pierwszej budowy, kanalizacji, instalacji oświetleniowej i pięcioletniego utrzymania ulicy

/

zgodnie z §§ 4 do 14 niniejszego statutu, o ile na działkach po rozpoczęciu budowy ulicy rozpoczęto wznoszenie przy niej budynków.

Szopy, baraki, stróżówki, oranżerie, werandy, altany i podobne małe obiekty o niewielkiej wartości nie są traktowane jako budynki objęte obowiązkiem opłat według ustępu 1, o ile obiekty te nie przekraczają łącznie powierzchni podstawowej 60 m², a wysokość frontu nie przekracza 3,5 m oraz o ile zostaną one wzniesione w odległości 10 m od linii zabudowy ulicy. Postanowienie to nie obejmuje obiektów, które służą celom mieszkaniowym, sprzedawczym i wystawowym.

§ 4.

Plan dla zgodnego z potrzebami sposobu poprowadzenia rozbudowy ulic zostanie w każdym jednostkowym przypadku określony przez zarząd gminy.

W planie można określić, czy rozbudowa ulicy najpierw ma nastąpić prowizorycznie, a dopiero później ostatecznie. W takim przypadku nakłady na stworzenie stanu prowizorycznego i jego przekształcenie w stan ostateczny należą do kosztów budowy ulicy ponoszonych przez mieszkańców.

§ 5.

Przygotowanie terenu obejmuje zakup gruntu i ziemi ulicy wraz z chodnikami.

Ponadto do przygotowania terenu należy w szczególności usunięcie wszystkich przeszkód budowlanych znajdujących się na obszarze ulicy.

§ 6.

Do pierwszej budowy należy w szczególności stworzenie bryły ulicy, utwardzenie ulicy wraz z chodnikami oraz połączenie z innymi ulicami, a także utworzenie niezbędnych murów oporowych, obniżenie i podwyższenie wjazdów do bram i podobnych elementów niezbędnych w związku z budową drogi

/

§ 7.

Koszty kanalizacji i instalacji oświetleniowej ulic będą pobierane według stawek jednolitych, określanych przy uwzględnieniu powiązania z całym systemem kanalizacji i oświetlenia na obszarze gminy w drodze uchwały gminy.

§ 8.

W celu określenia kosztów do zapłaty przez mieszkańców należy zsumować wydatki na budowę drogi i podzielić na właścicieli przylegających działek.

Obliczenie i podział - w zależności od postanowienia Zarządu Gminy - może nastąpić albo dla całej inwestycji na raz albo po ukończeniu pojedynczych lub wielu samodzielnych grup wykonywanych robót.

Jako takie samodzielne grupy można potraktować:

- a) zakup gruntu i pozostałe przygotowanie terenu,
- b) budowę pierwszej jezdni,
- c) budowę pierwszych chodników,
- d) wykonanie instalacji kanalizacyjnej,
- e) wykonanie instalacji oświetleniowej.

Obliczenie i podział podlegających zwrotowi kosztów utrzymania następuje po upływie każdego roku kalendarzowego. Pięcioletni okres utrzymania rozpoczyna się z chwilą ukończenia jezdni. Zarząd Gminy może określić kwotę ryczałtową, poprzez zapłatę której każdy mieszkaniec może z góry zwolnić się z obowiązku zwrotu kosztów utrzymania.

§ 9.

Odcinkiem ulicy, którego koszty należy obliczyć jednolicie i podzielić na mieszkańców, może być zarówno cały szlak drogowy, jak i każda część takiego szlaku, która stanowi odcinek poprzez występujące miejscowo cechy lub jest rozbudowywana jednocześnie.

/

Jeżeli ulice się krzyżują lub stykają pod kątem, wówczas plac znajdujący się we wspólnej linii zaliczany jest do tego odcinka ulicy, z którym jest on jednocześnie rozbudowywany. Jeżeli przynależne odcinki ulicy są rozbudowywane jednocześnie, wówczas plac jest dzielony po przekątnych.

§ 10.

Jeżeli teren przeznaczony pod ulicę został odstapiony przez mieszkańców nieodpłatnie lub za cenę, która nie odpowiada jego wartości, wówczas w celu ustalenia pełnych kosztów nabycia gruntu w kalkulacji uwzględniana jest wartość całkowita owych powierzchni, ale przy podziale zaliczana w całości lub w wysokości różnicy między całkowitą a niższą ceną wobec tych mieszkańców, którzy odstąpili teren przeznaczony pod ulice nieodpłatnie lub bez zgodnej z wartością zapłaty. Wartość terenu gminnego, który służył już jako droga publiczna, nie jest uwzględniana w rozliczeniu, uwzględniana jest natomiast wartość innych terenów gminnych wykorzystanych do przygotowania terenu.

Ustaleniem wartości wykorzystanych terenów gminnych lub nieodpłatnie lub bez zgodnej z wartością zapłaty odstapionych powierzchni gruntu zajmuje się Zarząd Gminy.

§ 11.

W przypadku ulic szerszych niż 26 m mieszkańcy mogą zostać zobowiązani do zwrotu tylko takiej części kosztów, które odpowiadają stosunkowi 26 do istniejącej szerokości ulicy.

§ 12.

Podział ustalonych kosztów na działki przylegające do obu stron odcinka ulicy następuje według stosunku długości ich granicy przylegającej do ulicy.

W przypadku ukośnych odcinków ulicy długości działek narożnych należy obliczyć w taki sposób, jak gdyby nie było skosu.

§ 13.

Obliczenie kosztów do zwrotu w oparciu o długości granic działek mieszkańców oraz udziału kosztów wraz z planem sytuacyjnym przedstawiającym określony odcinek ulicy należy udostępnić zainteresowanym mieszkańcom do wglądu na życzenie we właściwym urzędzie w godzinach urzędowania.

§ 14.

W odniesieniu do zobowiązań do składek zastosowanie mają środki prawne zgodnie z §§ 69 i 70 ustawy o opłatach gminnych z dnia 14 lipca 1893 r.

Składki podlegają ściągnięciu w ramach przymusowego postępowania administracyjnego. W przypadku kilku właścicieli ponoszą oni odpowiedzialność jako dłużnicy solidarni. Zobowiązanie do zapłaty składek spoczywa rzeczowo na działce.

C. Budowa nowych ulic przez przedsiębiorców.

§ 15.

Zezwolenie na budowę nowych ulic przez przedsiębiorców jest wydawane jedynie wówczas, gdy ich budowa nie jest sprzeczna z interesem publicznym.

Zobowiązania przedsiębiorców są określane w drodze pisemnej umowy; należy wnieść zabezpieczenie dla realizacji zobowiązań.

Z reguły przed wykonaniem pracy przedsiębiorca musi przekazać powierzchnię gruntu niezbędną do budowy ulicy na własność gminy i co najmniej przejąć zobowiązania zgodnie z §§ 3 do 8.

§ 16.

Istnieje możliwość ustalenia, że rozbudowa ulicy nastąpi przez gminę całkowicie lub

/

częściowo na koszt przedsiębiorcy. Kanalizacja i instalacja oświetleniowa zostaną wykonane także na ulicach przedsiębiorcy wyłącznie przez gminę. O ile w takich przypadkach ściągnięcie kosztów od przedsiębiorcy nie będzie możliwe, wówczas zastrzega się ich ściągnięcie od mieszkańców zgodnie z rozdziałem B.

Istnieje możliwość ustalenia, że kontynuacja lub ukończenie ulicy rozpoczętej przez gminę nastąpi przez przedsiębiorcę. Odwrotnie rozpoczęta przez przedsiębiorcę, ale nie ukończona ulica na podstawie uchwały Zarządu Gminy może w interesie publicznym być kontynuowana lub ukończona przez gminę. W takich przypadkach koszty poniesione przez gminę są ściągane od mieszkańców, których działki przylegają do ulicy, zgodnie z rozdziałem B.

D. Rozbudowa przy istniejących niezabudowanych odcinkach ulic.

§ 17.

Zobowiązaniom opisany w rozdziale B podlegają także, na takich samych warunkach, mieszkańcy przy ulicach i częściach ulic, które w chwili wejścia w życie statutu miejscowego z dnia 10 grudnia 1901 r. już istniały, jednak nie były zabudowane.

E. Postanowienia ogólne.

§ 18.

Równoznaczna z utworzeniem nowej ulicy jest rozbudowa istniejących dróg, części dróg, szos i dróg lokalnych w formie ulicy oraz przedłużenie istniejącej już ulicy.

§ 19.

Niniejszy statut nie narusza zgodnego z miejscowym prawem rodzajowym zobowiązania właścicieli działek wobec organów policji do utworzenia chodników, o ile ich utworzenie nie zostało uwzględnione w planie pierwszej budowy zgodnie z §§ 4 i 6; statut nie narusza także zgodnego z miejscowym prawem rodzajowym obowiązku utrzymania.

§ 20.

Niniejszy statut miejscowy wchodzi w życie z chwilą opublikowania w miejsce statutu miejscowego z dnia 10 grudnia 1901 r.

G l o w n o (Główna), dnia 28 kwietnia 1910 r.

Zarząd Gminy	oraz	Przedstawiciele Gminy.		
podpisano	Witkowski	podpisano Gumprecht	podpisano	Aronsohn
=	Baczkowski	= Lisiecki	=	Bakos
=	W. Laurentowski	= Mackowiak		

Poświadczają się zgodność powyższego odpisu.

G l o w n o (Główna), dnia 8 maja 1910 r.
Z a r z ą d G m i n y (pieczęć)

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-1 X 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. NIEMIECKIEGO – Izabela Karbownik

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W KALISZU,

Magistrat miasta Ostrzeszowa (Schildberg w Prowincji Poznańskiej)

sygn. 76

Sonder-Akten betreffend

Fluchtlinien und Bebauungspläne

Rozpoczęto 1910, ukończono [brak daty]

k. 4rv.

Der Königliche
Regierungspräsident
Królewski Prezydent Rejencji

Posen, dnia 20 maja 1911 r.
Taubenstrasse 1

An die städtische Polizei-Verwaltung
in Schildberg
**Do zarządu miejskiej policji
w Schildberg**

Sprawozdanie z dnia 27 kwietnia 1911 r. nr 3212 dotyczące planu linii zabudowy dla ulicy Schlachthausstraße.

W g. R. [zgodnie z wytycznymi?] [w] ponownie załączonych aktach, które dotyczą wielu wyznaczonych od końca lat 90. linii zabudowy, nie można odnaleźć materiałów dotyczących wspomnianej ulicy, ponieważ w chwili wyznaczania linii zabudowy ulica Schlachthausstraße naprawdopodobniej nie nosiła jeszcze tej nazwy, a jej wcześniejsza nazwa oraz położenie terenów przedstawionych w aktach w ramach oznaczenia ulic nie są tutaj znane.

Proszę o opatrzenie akt numeracją stron i dopisanie do niej znaku, o ile w grę wchodzi ulica Schlachthausstraße.

Najprawdopodobniej w aktach brakuje uchwały rady miasta dotyczącej wyznaczenia linii zabudowy dla Schlachthausstraße, którą to uchwałę wraz z zaproszeniem należałoby

ewentualnie dołączyć. Brakuje także **Kreisblatt** [urzędowego dziennika powiatowego] zawierającego pierwszy komunikat (por. § 7 ustawy o liniach zabudowy).

Drugi komunikat (por. § 8 wspomnianej ustawy) przypuszczalnie (patrz komunikat z dnia 3 kwietnia [4 października?] 1901] wydano tylko w formie obwieszczenia. Konieczne będzie sprawdzenie, czy wtedy ten rodzaj opublikowania był traktowany w Schildberg jako komunikat zgodny z miejscowymi zasadami w rozumieniu ustawy.

Jeżeli istnieje sprawozdanie objaśniające do planu, należy je także dołączyć.

Zasadniczo w sprawozdaniu towarzyszącym, którego spodziewam się w ciągu 3 tygodni, spróbuję na podstawie § § 4-8 ustawy o liniach zabudowy zająć stanowisko wobec kwestii, czy istnieją zastrzeżenia co do zgodności planu z prawem.

Przekazane plany są g. R.[zgodnie z wytycznymi] także ponownie dołączone.

W zastępstwie
[podpis nieczytelny]

k. 32rv.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie
Breslau V, dnia 15 lipca 1912 r.

NeueSchweidnitzerstr. 6
(Hansa-Haus)

Do

M a g i s t r a t u m i a s t a S c h i l d b e r g w [Prowincji] Posen

Otrzymaliśmy Państwa szanowne pismo z dnia 13 lipca 1912 r. i informujemy uprzejmie, że jesteśmy gotowi do niewiążących, bezpłatnych konsultacji w sprawie planów linii zabudowy Państwa miasta i chcielibyśmy przyjechać do Państwa w piątek, 19 lipca 1912 r. Jeżeli nie pasuje Państwu ten dzień, prosimy o łaskawą informację zwrotną i podanie innego dnia.

Wszystkie plany, jakie opracowaliśmy w ostatnich latach w prowincji Posen, zyskały uznanie Rządu Królewskiego i otrzymały jego zezwolenie, a zatem pozwolimy sobie przesłać Państwu w załączniku kopie kilku listów polecających od gmin miejskich i wiejskich, na zlecenie których sporządziliśmy plany zabudowy.

Dla Magistratu S a m t e r [Szamotuły], który także otrzymał nieprzydatne plany od jednej z firm z Posen, sporządziliśmy nowy projekt, który uzyskał ostateczne zatwierdzenie. Plan dla miasta S a m t e r był nie tylko niepraktyczny pod każdym względem, ale także roiło się w nim od błędów kartograficznych i niwelacyjnych, w wyniku czego poprowadzenie linii zabudowy na podstawie tego planu było całkowicie niemożliwe.

Jesteśmy pełni nadziei, że uda nam się sporządzonu już dla Państwa plany przerobić w taki sposób, aby uzyskały one zezwolenie Rządu Królewskiego. Wszystkie bliższe szczegóły można będzie omówić na miejscu z Państwa rzeczniką budowlanym.

Czekamy na krótką informację, czy pasuje Państwu nasza wizyta w piątek, 19 lipca. Gdy ją otrzymamy, poinformujemy Państwa, którym pociągiem przyjedziemy. Przypuszczalnie nastąpi to przed południem.

Z wyrazami szacunku
Meltzer i Kreuz

k. 33.

Listy polecające

Odpis

Magistrat
Miasta powiatowego S a m t e r

S a m t e r, dnia 13 czerwca 1912 r.

Potwierdzamy Państwu wpłynięcie naszego planu zabudowy oraz związanych z tym planów ulic i z przyjemnością informujemy Państwa, że swoją pracą całkowicie nas Państwo zadowolili, w szczególności miejską Komisję ds. budowli i dróg. Oprócz pedantycznie dokładnego wykonania planów głównych i jednostkowych zarówno praktyczne, jak i artystyczne przedstawienie siatki ulic po wszystkich złych doświadczeniach, jakie mieliśmy wcześniej z inną firmą, odebraliśmy z przyjemnością, dlatego uważamy, że naszym obowiązkiem jest polecać Państwa firmę w razie zapytań.

M A G I S T R A T
podpisano P f a u

Do firmy
Meltzer i Kreuz
Przysięgli geodeci i inżynierowie
BRESLAU

k. 34r.

O d p i s

M A G I S T R A T

Hundsfeld, 4 maja 1912 r.

Przekazany nam przez posłańca plan zabudowy składający się z: 3 kart z planami sytuacyjnymi i 6 kart z przynależnymi planami wysokościowymi trafił odpowiednio w nasze posiadanie i uprzejmie informujemy Państwa, że jesteśmy pod każdym względem zadowoleni z wykonanej pracy, a Rada Miasta, jak również Magistrat wyrazili się aprobowując wobec planu.

Z planu jasno wynika, że Państwa pracownicy, którzy wykonali nowe pomiary, dokładnie przestudiowali sytuację ekonomiczną naszej gminy miejskiej, ponieważ złożony projekt całkowicie odpowiada interesom ekonomicznym naszej gminy, jak również poszczególnych właścicieli nieruchomości.

Ponadto po schludnym wyglądzie planów można rozpoznać, z jaką starannością zostały sporzązone, a stworzony projekt ulic całkowicie odpowiada naszym życzeniom.

Nie będzie błędem zdecydowanie się, aby wytyczyli Państwo linię zabudowy oraz aby plan został zrealizowany zgodnie z Państwa projektem.

podpisano P r i e t z e l.

Do
Firmy Meltzer i Kreuz,
Biuro Techniczne,
Breslau.

k. 39.

O d p i s

Zarząd Gminy

Carlowitz, dnia 6 kwietnia 1909 r.

Panowie

M e l t z e r i K r e u z ,
B R E S L A U

W porozumieniu z tutejszymi przedstawicielami gminy niniejszym z przyjemnością potwierdzamy panom Meltzer i Kreuz w Breslau, że sporządzony w latach 1906 i 1907 dla gminy Carlowitz plan zabudowy spełnił oczekiwania pod każdym względem.

Szczególnie chcielibyśmy podkreślić odpowiednie wytyczenie ulic, które z jednej strony całkowicie odpowiadają interesom ekonomicznym gminy, a z drugiej strony interesy prywatne są uwzględnione w takim stopniu, że niemal w całości nie budzą zastrzeżeń. Należy także podkreślić schludne wykonanie planów.

Kilka różnic dotyczących obliczeń powierzchni (powstałych z powodu podziału gruntu tutejszego obszaru dworskiego) także zostało usuniętych w sposób zadowalający dla gminy.

Podpisano

k. 47-50rv.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 29 lipca 1912 r.
NeueSchweidnitzerstr. 6
(Hansa-Haus)

Do

M a g i s t r a t u miasta
S c h i l d b e r g

W nawiązaniu do naszego pisma z dnia 15 lipca br. i wizyty pana K r e u z w dniu 19 lipca br. oraz analizy planów tamtejszego biura Magistratu uprzejmie informujemy, jak poniżej:

Analiza planów linii zabudowy wykazała, że w obecnej formie nie nadają się one do realizacji. Bezpośrednie błędy i wady pokazano szanownemu Burmistrzowi oraz rzecznikowi, panu architektowi rządowemu S a l o m o n, na planach w tamtejszym biurze Magistratu. Zaprojektowane linie zabudowy są częściowo niekorzystne dla gminy, ponieważ poprzez linie zabudowy fragmenty ulic przypisano do przylegających nieruchomości, a ponadto są one także niekorzystne dla właścicieli nieruchomości, ponieważ linie zabudowy niekiedy zginają się na terenie nieruchomości, co nie byłoby w ogóle możliwe do wykonania.

verte!

W wielu przypadkach także niezbędne poszerzenia umieszczone w niewłaściwych miejscach, nie zabierając terenu z niezabudowanych nieruchomości, gdzie nie byłoby to problemem, podczas gdy z zabudowanych nieruchomości, które charakteryzują się niewielką głębokością zabudowy, poprzez poprowadzenie linii zabudowy odcięto pasy na przyszłe ulice.

Nie udało się określić, w jakim stopniu istniejące plany są prawidłowe pod kątem geometrycznym, ponieważ w tym celu potrzebna byłaby dokładniejsza weryfikacja na miejscu, a także dokumenty pomiarowe, na podstawie których powstały plany. Niemożliwe było także ustalenie, w jaki sposób powstały poszczególne plany, ponieważ nie były dostępne dzienniki pomiarowe zawierające lokalne pomiary. Z pewnością natomiast możliwe jest ustalenie, że istniejąca mapa poglądowa ulic nie jest nowo sporządzoną mapą, lecz jedynie kopią lub mapą stworzoną z kopii, których prawidłowość należy bez wątpienia zakwestionować. Mapa nie pokazuje siatki linii pomiarów i została szanownemu panu Burmistrzowi, a także jego rzecznikowi, panu architektowi rządowemu S a l o m o n, przedstawiona na podstawie mapy, tak jak ona powstała. Także wszystkie istniejące plany linii zabudowy nie zostały opracowane zgodnie z przepisami urzędowymi. Naszym zdaniem

całkowitym błędem było sporządzanie planów na podstawie istniejących planów linii zabudowy.

Widniejące na mapach błędy zostały przejęte. Aby móc wykorzystać te materiały oraz w celu uniknięcia niepotrzebnego poniesienia powstały już wydatków, zaleca się usunięcie ewentualnych błędów poprzez porównanie w terenie i dokonanie pomiarów wykrytych w ten sposób zmian. Istotnym utrudnieniem jest fakt, iż nie istnieją oryginalne dzienniki pomiarowe [księgi geodezyjne]. Na ich podstawie możliwe byłoby natychmiastowe ustalenie, w jaki sposób pomiar został wykonany i czy można go wykorzystać do ponownego sporządzenia map. Bardzo ważna byłaby wiedza, czy na podstawie oryginalnych dzienników pomiarowych możliwe jest sporządzenie nowych map.

Niestety dziś rano dowiedzieliśmy się od Państwa, że pan geodeta W e r n i c k, który sporządził plany w 1900 roku, nie posiada już oryginalnych dzienników pomiarowych [księg geodezyjnych], w związku z czym mapowanie na podstawie wcześniejszego pomiaru jest niemożliwe. Jeżeli mają być użyte istniejące obecnie plany, wówczas bezwzględnie należy ustalić ich prawidłowość poprzez porównanie terenu na miejscu i przeprowadzenie ponownych pomiarów.

W takiej samej sytuacji, w jakiej Państwo się teraz znajdują, znajdowało się miasto S a m t e r, dlatego w celu rozwiązania istniejącej sprawy chcielibyśmy Państwu zaproponować taki sam tryb, jaki zastosowaliśmy w przypadku miasta Samter [Szamotuły].

Nasze propozycje sprawdziły się tam jako użyteczne i sporzązone plany znalazły pełne uznanie gminy miejskiej, a także Rządu Królewskiego w Posen. Posiadamy jeszcze projekt wstępny planu generalnego dla Samter i prześlemy go oddzielnie do wglądu z prośbą o zwrot, gdy nie będzie już potrzebny.

Podobnie, jak w przypadku Samter, przedstawiamy Państwu następującą propozycję:

1./ W przypadku centrum zabudowy miasta i rozbudowanych już ulic zostaną sporzązone plany linii zabudowy, o ile jest to zgodne z aktualnym zapotrzebowaniem. Są to następujące ulice:

a) Breslauer Strasse	700 m
b) HaidebergerChaussee	460 "
c) Kalischer Strasse	550 "
d) Neue Strasse	400 "
e) Klosterstrasse	450 "
f) Posener Strasse	750 "
g) BorekerStrasse	300 "
h) Luisenthaler Chaussee	400 "
i) Bahnhofstrasse	660 "
j) Flurstrasse	100 "
k) Strasse hinter der Post	400 "

5170 m

Na tamtejszych planach długości są określone pod kątem graficznym tylko w przybliżeniu i nie mogą być traktowane jako dokładne, jednak będą one w przybliżeniu prawidłowe.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 29 lipca 1912 r.

NeueSchweidnitzerstr. 6
(Hansa-Haus)

II. arkusz Magistrat S c h i l d b e r g.

[powyżej – cd. nagłówka papieru firmowego Meltzer&Kreuz, w obrębie tego samego pisma]

Za metr bieżący na planie linii zabudowy ulic rozliczylibyśmy 45 Pfg. (czterdzieści pięć fenigów). Obejmuje to koszty weryfikacji istniejących planów linii zabudowy, pomiaru korygującego, nowych pomiarów powstałych w międzyczasie zmian i wyznaczenia osnowy punktów geodezyjnych, tak zwanej osnowy poligonalnej, z oznaczeniem punktów poligonalnych poprzez rury gazowe w centrum miasta lub w ulicach, dla których sporządzane są plany linii zabudowy.

Oczywiście w odniesieniu do omawianych ulic sporządzimy także przekroje pionowe z nowymi koronami, a koszty z tym związane są zawarte w podanej cenie. Według jednolitej stawki plany linii zabudowy opracowane wraz z przekrojami pionowymi zgodnie z przepisami urzędowymi kosztowałyby łącznie

2326,-- Mk. (dwa tysiące trzysta dwadzieścia sześć).

Możemy sporządzić tę dokumentację za stawkę ryczałtową w wysokości

2300,-- Mk. (dwa tysiące trzysta marek).

2./ Sporządzenie mapy poglądowej i sporządzenie projektu planu zabudowy dla całego omawianego obszaru, jak przedstawiono na dołączonej mapie poglądowej. Mapa dla ogólnego projektu zostanie sporządzona przez nas ze względu na nowe pomiary. Dla całego obszaru zostanie określona tak zwana osnowa poligonalna z podziemnym oznaczeniem punktów poligonalnych, a osnowa ta zostanie dołączona do pomiaru terenu. Osnowa poligonalna to stała siatka, na podstawie której dokonuje się nowych pomiarów. Na mapie widoczne będzie także centrum miasta ze wszystkimi ulicami i liniami zabudowy, a zatem zostaną przedstawione ulice, dla których nie mają jeszcze powstać plany linii zabudowy.

Zanim rozpoczniemy ostateczne sporządzanie planu, przedłożymy Państwu projekt w celu umówienia, a ostateczny projekt zostanie opracowany dopiero po Państwa zatwierdzeniu. Plan zabudowy zostanie sporządzony w taki sposób, aby na podstawie sporządzonych przez nas dokumentów w razie potrzeby w każdym momencie mogli Państwo zlecić wykonanie planu linii zabudowy dla nowej lub rozbudowywanej drogi, co będzie się wówczas wiązało z niewielkimi kosztami, ponieważ teraz wykonamy wszystkie niezbędne pomiary i niwelacje.

Jednocześnie chcemy tutaj podkreślić, że w ramach dostarczenia gotowych planów udostępnimy Państwu także oryginalne dzienniki pomiarowe [księgi geodezyjne] z lokalnymi pomiarami, jak również niwelacje i wszelkie obliczenia, dzięki czemu zawsze będą Państwo mogli sporządzić nowe mapy na podstawie posiadanych oryginalnych dokumentów. Obszar objęty projektem zostanie przez nas w całości zmierzony od nowa. Wspomniany przez nas plan, jak omówiliśmy w biurze Magistratu, obejmuje obszar ok. 180 ha.

Za prace nad bieżącym (powyższym) pkt. 2 naliczylibyśmy sumę ryczałtową w wysokości

5500,-- Mk. (pięć tysięcy pięćset marek).

Główne koszty powstaną w wyniku nowych pomiarów omawianego obszaru. Nowe pomiary są niezbędne, ponieważ w przeciwnym razie nie ma możliwości sporządzenia dokumentów, na podstawie których możliwe będzie opracowanie właściwego i prawidłowego projektu. Jeżeli nowe pomiary nie zostaną wykonane, wówczas naszym zdaniem wydatki na jakikolwiek plan zabudowy lub plan linii zabudowy zostaną poniesione nadaremnie.

Dla wielu miast, dla których sporządzaliśmy plany zabudowy, przed wykonaniem projektu zawsze dokonywano nowych pomiarów.

Według naszych szacunków koszty pomiarów, jakie powstaną po naszej stronie, za obie prace w punkcie 1 oraz 2 wyniosłyby ok. 5000,-- Mk. (pięć tysięcy marek).

[...]

k. 68-69 rv.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 11 września 1912 r.
NeueSchweidnitzerstr. 6
(Hansa-Haus)

Do

M a g i s t r a t u miasta
S c h i l d b e r g w Posen

W nawiązaniu do rozmowy w biurze Magistratu w dniu 7 września przesyłamy w załączniu sporządzoną umowę z wpiętym szkicem w dwóch egzemplarzach z prośbą o uprzejme odesłanie jednego egzemplarza umowy do naszych akt po podpisaniu.

Umowę sporządziliśmy na podstawie konsultacji z Państwem i przede wszystkim podkreślamy, że dla całego obszaru zostanie sporządzony generalny plan zabudowy, a ponadto dla centrum miasta oraz dla prowadzących na zewnątrz oznaczonych na czerwono ulic powstaną specjalne plany linii zabudowy.

Obszar oznaczony na wpiętym rysunku umownym jako III także zostanie przedstawiony na generalnym planie zabudowy, jednak nie zostaną dla niego sporządzone specjalne plany linii zabudowy.

Obszar ten zostanie tak zmierzony, jak obszar centrum miasta, tzn. zmierzone zostaną tylko istniejące ulice i budynki znajdujące się przy ulicach, a także mieszcząca się w granicach infrastruktura komunikacyjna, kanalizacja, gazociąg, o ile ma to znaczenie dla poszerzenia ulic i dla projektowanych linii zabudowy, bez pomiaru dziedzińców wewnętrznych, jak zostało to także dokładniej wyjaśnione w rozmowie między Państwa szanownym Burmistrzem a naszym panem Kreuz. O sposobie realizacji informujemy dokładniej w naszych pismach z dnia 29 lipca i 12 sierpnia br.

Pracę wykonamy dokładnie tak, jak dla innych miast w regionie Posen, w szczególności dla miasta Samter, dla którego obszarów miejskich także sporządziliśmy ogólny plan zabudowy, a specjalne plany linii zabudowy tylko dla określonych ulic.

Nie możemy dzisiaj podać jeszcze skali dla generalnego planu zabudowy, ponieważ jej określenie będzie możliwe dopiero wówczas, gdy na podstawie nowych pomiarów będziemy znać dokładny zakres sporządzanej mapy. Skalę dobierzemy tak, aby była jak najbardziej praktyczna dla gminy miejskiej.

Według uchwały Rady Miasta wymagane są jeszcze dwa specjalne plany linii zabudowy dla 2 ulic dodatkowo, a mianowicie dla Tokarzewer Weg oraz dla Godzientewer Weg, których nie uwzględniliśmy w naszej ofercie z dnia 12.08., należy także rozszerzyć generalny plan zabudowy o obszar pomiędzy Tokarzewer Weg a TaboreckerWeg.

Ta dodatkowa praca nie jest ujęta w naszym kosztorysie z dnia 12.08. br., który obejmuje sumę ryczałtową w wysokości 9500,-- Mk. (dziewięć tysięcy pięćset marek).

Dodatkowy plan linii zabudowy dla TokarzewerWeg	ma długość ok.	520 m
a plan dla GodzientewerWeg	ok.	<u>480 m</u>
	czyli razem ok.	1000 m

Według naszej jednolitej stawki te plany linii zabudowy kosztowałyby 450,-- Mk. (czterysta pięćdziesiąt marek).

Dodatkowa powierzchnia w generalnym planie zabudowy wynosi ok. 12 ha, co według jednolitej stawki stanowiłoby koszt 360,-- Mk. (trzysta sześćdziesiąt marek).

Obie prace wykonamy z uwzględnieniem udzielonego nam już zlecenia za łączną kwotę 500,-- Mk. (pięćset marek), w związku z czym zatwierdzona suma ryczałtowa w wysokości 9500,-- Mk. (dziewięć tysięcy pięćset marek) zwiększy się o 500,-- Mk. W związku z tym w przesłanym Państwu w załączniku egzemplarzu umowy jako sumę ryczałtową za całą pracę wpisaliśmy

10 000,-- Mk. (dziesięć tysięcy marek).

Jak Państwu wiadomo, prace są w toku od ponad 3 tygodni i mamy nadzieję, jeżeli pogoda na to w miarę pozwoli, że jeszcze w tym roku zakończymy miejscowe prace

pomiarowe. Obecnie tworzona jest sieć trygonometryczna i poligonometryczna dla ponownych pomiarów, a po jej zakończeniu kilka zespołów pomiarowych rozpocznie pomiary szczegółowe.

W oczekiwaniu na szybkie odesłanie 2 egzemplarza umowy pozostajemy

z wyrazami szacunku
Meltzer&Kreuz

1/ Załączamy dodatkowy plan sytuacyjny do Państwa użytku.

Załączniki: 2 umowy, każda z 1 wpięтыm rysunkiem
1 rysunek dodatkowo.

k. 70 r.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 12 września 1912 r.
NeueSchweidnitzerstr. 6
(Hansa-Haus)

Do

M a g i s t r a t u miasta
S c h i l d b e r g .

Podczas rozmowy w dniu 7 września br. w tamtejszym biurze Magistratu ustalono, że przy okazji aktualnych prac pomiarowych do planu zagospodarowania przydatne będzie także wyznaczenie osnowy wysokościowej w mieście S ch i l d b e r g oraz umieszczenie w tym celu reperów na wysokich budynkach.

W celu wyznaczenia reperów konieczne jest wykonanie niwelacji precyzyjnej po przeprowadzeniu pomiaru terenu. Później, po wykonaniu niwelacji i obliczeniu wysokości dla osadzenia reperów, oprócz reperów na małych tabliczkach zostaną podane wysokości, dzięki czemu przy wszelkich pracach technicznych, czy to układania rur dla kanalizacji, czy gazociągów, czy brukowania, będzie można od razu uzyskać informację na temat niezbędnych wysokości na podstawie takiego repera. Pozwoli to znaczco ułatwić wszystkie późniejsze prace.

[...]

k. 102 rv – 103 r.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 28 maja 1913 r.

NeueSchweidnitzerstr. 6

(Hansa-Haus)

Do

M a g i s t r a t u miasta
S c h i l d b e r g

w Posen

W następstwie posiedzenia komisji z dnia 8 maja 1913 r. nasz pan Kreuz podczas konferencji w dniu 9 maja br. przeprowadził osobistą rozmowę z panem radcą rządowym Engelhardt przy Rządzie Królewskim w Posen. Pan radca rządowy Engelhardt wyraził zgodę, aby opracowywane plany linii zabudowy nie tylko obejmowały obszar, dla którego należy wyznaczyć linie zabudowy, ale także zostały przedstawione w takie formie, w jakiej nasz pan Kreuz przedstawił to Państwu na mapach.

A zatem na przyszłym planie linii zabudowy pojawi się także teren, dla którego na razie linie zabudowy nie zostaną wyznaczone. Pan radca rządowy Engelhardt oczekuje jednak, aby cały widok tego obszaru, który na razie ma pozostać nieuzbrojony, był przedstawiony jako czarny, czyli bez użycia kolorów.

Na kolejnym posiedzeniu komisji pan Kreuz osobiście o tym poinformuje.

Pierwotnie pan radca rządowy Engelhardt nie chciał zaakceptować propozycji pana Kreuz, lecz podtrzymywał stanowisko, jakie przyjął wobec szanownego pana Burmistrza, pana dr Meyn, w związku z czym pan Kreuz zwrócił uwagę na fakt, iż takim przypadku, gdy nastąpi decyzja o przedłużeniu linii zabudowy dla dotychczas zatwierdzonych ulic, po stronie gminy powstaną koszty wynikające z niezbędnego kartograficznego przedstawienia graniczącego z nimi terenu.

Ten, a także kilka innych punktów widzenia, które zaprezentowałem panu radcy rządowemu Engelhardt w interesie miasta, sprawiły, iż zmienił on swoje stanowisko i wyraził zgodę na to, aby także teren objęty nowymi pomiarami został przedstawiony na planach, dzięki czemu gmina miejska otrzyma przynajmniej kompletne plany z nowymi pomiarami.

W odniesieniu do projektu generalnego dla całego omawianego terenu pan Kreuz nie uzyskał jeszcze pełnego porozumienia z panem referentem. Ten ostatni utrzymuje swoje stanowisko, iż w projekcie generalnym linie zabudowy są przewidziane dla zatwierdzonych ulic.

Odpowiedź naszego pana Kreuz, iż projekt powinien zostać sporządzony dla całego obszaru objętego nowymi pomiarami oraz iż jesteśmy do tego zobowiązani umownie, nie przekonała pana radcy rządowego Engelhardt do wyrażenia zgody.

W odpowiedzi na to pan Kreuz wyjaśnił, że w planie przedłożonym panu prezydentowi rejencji do zatwierdzenia zostaną naniesione jedynie brane pod uwagę linie zabudowy, a dodatkowo powstałby niejako potajemnie drugi plan dla Magistratu, który nie

zostałby przedłożony, ale który umożliwi Magistratowi w każdej chwili poprowadzenie rozwoju miasta we właściwym kierunku i uchronienie się przed dalszymi szkodami.

Konferencja trwała już kilka godzin, dlatego nie udało się tego punktu omówić do końca.

Na tym posiedzeniu pan Kreuz przedstawił także panu referentowi omawiane na posiedzeniu komisji poszerzenia ulic i pojedynczo je z nim przeanalizował. Pan referent w większości wyraził zgodę na propozycje, jednak ze względów finansowych opowiedział się przeciwko planowanemu przebiciu ulicy przez wewnętrzne nieruchomości. Wolałby on pozostawić wąską uliczkę i ewentualnie ją poszerzyć. Jego zdaniem koszt jest za wysoki, a korzyści nie rekompensują poniesionych wydatków.

Nie ma więcej tematów do przedstawienia. Prace nad projektem i opracowaniem linii zabudowy są w toku, a na kolejnym posiedzeniu przedstawimy odpowiednie sprawozdanie.

Z wyrazami szacunku

Meltzer&Kreuz

k. 106 rv.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 23 czerwca 1913 r.
NeueSchweidnitzerstr. 6
(Hansa-Haus)

Do

M a g i s t r a t u m i a s t a
S c h i l d b e r g

W załączniu przesyłamy następujące dokumenty dotyczące planu zagospodarowania dla miasta Schildberg, a mianowicie:

1. mapa poglądowa w skali 1 : 2500 z naniesionym projektem generalnym,
2. dwie mapy 1 : 500 centrum miasta z naniesionymi liniami zabudowy,
3. karta 1 : 1000 zawierająca ulice Posenerstr., LuisenthalerChaussee i Flurstrasse,
4. karta 1 : 1000 zawierająca ulice Haideberger Chaussee, Schlachthausstrasse i Gartenstrasse,
5. karta 1 : 1000 zawierająca ulice Bahnhofstrasse i Nikolaistrasse,
6. sprawozdanie objaśniające,
7. sprawozdanie, w którym wyjaśniono, które z linii zabudowy mogą zostać wyznaczone na poszczególnych kartach zgodnie z zarządzeniem rządowym.

Odnośnie do planów linii zabudowy 1 : 1000 i 1 : 500 zaznaczamy, że opracowaliśmy je już w całym zakresie, aby przedstawić Państwu celowość przedstawionych linii zabudowy.

Na oryginalnych planach zabudowy zostaną później naniesione tylko linie zabudowy zatwierdzone zgodnie z rozporządzeniem rządowym.

A zatem przesłane dzisiaj plany opracowaliśmy w całym zakresie w celu zachowania przejrzystości.

Gdy omówią Państwo temat w ramach komisji, prosimy o wyznaczenie posiedzenia i zaproszenie nas na nie, aby możliwe było omówienie odpowiednich zmian.

Prosimy o wyznaczenie posiedzenia na taką godzinę, na którą możemy najwcześniej przyjechać pociągiem z Breslau, abyśmy mieli do dyspozycji cały dzień.

Z wyrazami szacunku

Meltzer&Kreuz

k. 108-110 rv.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 23 czerwca 1913 r.
NeueSchweidnitzerstr. 6
(Hansa-Haus)

Objaśnienia do planów linii zabudowy miasta
S c h i l d b e r g.

Ulica Gartenstrasse

otrzymała szerokość 9 m od HaidebergerChaussee do Teichstrasse. Większej szerokości nie udało się tutaj uzyskać z powodu nowych budynków na wschodniej linii oraz ze względu na piękną, równą linię po zachodniej stronie ulicy. W dalszej części Teichstrasse aż do targu bydlęcego możliwe było wyznaczenie szerokości 10 m.

Ulica Teichstrasse

jako dojazd do Teichplatz otrzymała szerokość 9 m, z wyjątkiem części od drogi łączącej za Boreckerstrasse do Teichplatz, dla której przy uwzględnieniu przylegających działek wybrano szerokość 7 m. Ruch będzie mógł zostać przekierowany także przez wspomnianą ulicę łączącą, dla której zaplanowano szerokość 7 m.

Boreckerstrasse

otrzymała szerokość 9 m [dopisek odręczny: 9,5 m] aż do Sandstrasse, gdzie ruch zostaje podzielony, stamtąd aż do Grabenstrasse szerokość 7 m.

Ulica Grabenstrasse

jako ulica odciążająca dla Breslauer Strasse od Teichplatz za obwodnicą aż do Mittelstrasse ma szerokość 9 m, a od tego punktu, ponieważ ruch zostanie odciążony dzięki Mittelstrasse o szerokości 7 m, ma szerokość 8 m.

Ulica Breslauerstrasse

spełni potrzeby ruchu przy wybranych szerokościach. Od rozwidlenia Schlachthofstrasse i HaidebergerChaussee ma ona najpierw szerokość 16 m aż do Hospitalstrasse, ponieważ tutaj przy gospodzie ZurSchlossfreiheit jest taka szerokość. Stąd szerokość zmniejsza się do 11 lub 10 m. Większej szerokości nie udało się tutaj uzyskać ze względu na przylegające płaskie nieruchomości. Jednak dzięki poszerzonej do 7 m Hospitalstrasse ruch na Breslauerstrasse, w odniesieniu do ruchu za Bahnhofstrasse i przez Ringstrasse, 8 m, ulegnie znaczącemu odciążeniu.

Ulica Lindenstrasse

poprzez poprowadzenie aż do gazowni stanie się bezpośrednim połączeniem Bahnhofstrasse z nowym ratuszem.

Szerokość wynosząca 8 m od Bahnhofstrasse do Kirchenstrasse powinna w pełni wystarczyć dla wymagań ruchu drogowego.

Ulica Grünestrasse.

Linie są już wyznaczone przez nowe budynki Rogowskiego i mur ogrodu przed domami Jendryke. Szerokość wynosi 9 m. Część ozdobna na rogu ulic Grüne i Bäkerstrasse jest zgodna z przeprowadzonymi w swoim czasie rozmowami z panem Burmistrzem i szkolnym inspektorem powiatowym panem Bruns i powinna być odpowiednia, ponieważ ze względu na synagogę i zaczynającą się za nią zabudową w stylu wiejskim uniknie się w ten sposób nieatrakcyjnie wyglądającego, lysego szczytu.

Ulica Bäckerstrasse

otrzymała szerokość 8 m. Ścieżka dla pieszych o szerokości 5 m między nieruchomościami Rindfleisch a Feibelsohn służy jako zakończenie zabudowy w stylu wiejskim.

Ulica Posenerstrasse

została zachowana w swojej obecnej szerokości. Przewidziane są ogrody przed domami.

Ulica Kalischerstrasse

otrzymała szerokość 8 [cyfra 8 jest przekreślona] lub 9 m.

W prawdzie wskazane byłyby tutaj większe szerokości, jednak ze względu na przylegające nieruchomości nie było to możliwe. Mimo to ruch będzie można przekierować przez Neue i Breitestrasse do obwodnicy oraz przez Neue i Klosterstrasse do Posenerstrasse. Od Neuenstrasse wybrano szerokość 12 lub 16 m.

Ulica Neue Strasse

jest już uregulowana od Nikolaistrasse do Breitestrasse. Od tego punktu kontynuowano istniejącą szerokość 12 m aż do Kalischerstrasse i poprowadzono 8 m szerokości do Klosterstrasse, co jest wystarczające dla tego krótkiego odcinka.

Ulica Klosterstrasse

została zachowana zgodnie z jej obecną szerokością 11 lub 10 m.

Ulica Kanalstrasse.

Odnośnie do tej ulicy zachowano wcześniejszy plan linii zabudowy inspektora podatkowego Siegling, ponieważ według tego planu realizowano już budowę.

Ulica Breitestrasse

została zachowana w swojej obecnej, dostatecznej szerokości.

Ulica Bahnhofstrasse

jako ruchliwa ulica została zaprojektowana na 9 m, 10 m, 11 i 16 m.

Nawet jeżeli w części między obwodnicą a Nikolaistrasse wskazana byłaby większa szerokość, nie było to możliwe bez szkody dla przylegających działek, których zabudowa byłaby zagrożona. Stworzono niezbędne połączenie między Bahnhofstrasse a NeuerMarkt o szerokości 7 m.

Ulica Strasse hinter der Post

między Kalischerstrasse a Bahnhofstrasse otrzymała szerokość 9 m. Nie zaleca się poprowadzenia ulicy na północy wzdłuż nieruchomości Hendrykowskiego. Przede wszystkim powstałby powstalby nieestetyczny zakręt, a poza tym w ten sposób ulica Schützenstrasse tworzy bezpośrednie przedłużenie Neue Strasse. W przedstawionej tutaj wersji uzbrojenie nieruchomości kościoła ewangelickiego jest tak samo możliwe, jak w przypadku ulicy z zakrętem. Stworzono połączenie między tą ulicą a Bahnhofstrasse o szerokości 8 m.

W kwartale między Grüne Strasse, Posenerstrasse, Cmentarzem Żydowskim, LuisenthalerChaussee, Flurstrasse i targiem bydlęcym poprowadzono linie zabudowy w odpowiedni sposób. Należy zwrócić uwagę na trzy poprzeczne połączenia między Posenerstrasse a targiem bydlęcym oraz Posenerstrasse a LuisenthalerChaussee.

Wyznaczenie linii zabudowy dla ulic prowadzących na zewnątrz zostało wykonane w odpowiedni sposób przy uwzględnieniu istniejących już nowych budynków.

P l a n _ z a b u d o w y.

Projekt opracowano przy uwzględnieniu wysokości [poziomu] terenu i przedstawionych oczekiwani. Należy zwrócić uwagę na bezpośrednie poprowadzenie ulic,

umieszczenie części ozdobnych, a przede wszystkim na korzystny podział nieruchomości i związane z tym dobre uzbrojenie nowych bloków zabudowy.

Breslau, dnia 23 czerwca 1913 r.

Meltzer&Kreuz

k. 111 rv.

Plan zabudowy S c h i l d b e r g.

Karta 1. (Centrum miasta 1:500)

Procedura wyznaczania obejmuje wszystkie ulice wymienione na tym planie. Także ogrody przed domami przewidziane przy Posener-, Bäcker- i Grüne Strasse zostały zatwierdzone przez rząd.

Karta 2. (Centrum miasta 1:500)

Wyznaczenie linii zabudowy ogranicza się tutaj tylko do ulicy Klosterstrasse (z ogrodami przed domami), Schützenstrasse, Kalischerstrasse, Kanalstrasse, Breitestrasse, Neue Strasse, NeuerMarkt, Lindenstrasse, Bahnhofstrasse, Nikolaistrasse i Strasse hinter der Post, do ulicy łączącej tę ostatnią z nową ulicą oraz do ulicy łączącej Bahnhofstrasse z ulicą Strasse hinter der Post.

Pozostałe odchodzące ulice stanowią jedynie uzupełnienie tej karty zgodnie z mapą poglądową.

Karta 3. (skala 1:1000)

- 1) Na tym planie zatwierdzono utworzenie linii zabudowy dla Gartenstrasse, dla HaidebergerChaussee do punktu styczności z Gartenstrasse oraz dla Schlachthausstrasse tylko do 25 m na południe od ostatniej zabudowanej nieruchomości bez utworzenia ogrodów przed domami.
- 2) Pozostałe zaznaczone ulice odchodzące zostały przedstawione zgodnie z mapą poglądową.

Karta 4. (skala 1:1000)

Zatwierdzono tutaj linie zabudowy dla Flurstasse (tylko 100 m od targu bydlęcego), dla Posener Strasse i dla drogi do nowego Sądu Rejonowego z ogrodami przed domami - jednak przy targu bydlęcym bez ogrodów.

Karta 5. (skala 1:1000)

Wyznaczenie linii zabudowy obejmuje tutaj tylko Bahnhofstrasse do skrzyżowania z koleją oraz Nikolaistrasse do rozgałęzienia dużej Skodnitza [?] bez ogrodów przed domami.

Breslau, dnia 23 czerwca 1913 r.

Meltzer & Kreuz

k. 116-117 rv.

Meltzer & Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 5 lipca 1913 r.

Neue Schweidnitzerstr. 6

(Hansa-Haus)

Do

Magistratu miasta Schildberg,

S c h i l d b e r g .

Potwierdzamy wpływnięcie Państwa pisma z dnia 27 czerwca br. i zaznaczamy, co następuje:

Oczywiście muszą się jeszcze odbyć wspólnie posiedzenia i wizje lokalne. Siłą rzeczy posiedzenia te mogą się rozpocząć dopiero wówczas, gdy nowe mapy będą gotowe, tak, aby podczas omawiania przyszłych linii zabudowy możliwe było ustalenie, czy linie zabudowy prawidłowo przecinają granice i czy nie powstają niepożądane oddzielone nieruchomości. Na początku pierwszego, dotychczas jedynego posiedzenia szanowny pan Burmistrz wyraził wobec naszego pana Kreuz sugestię, abyśmy od razu na tym posiedzeniu pojawiły się z gotowym planem lub gotowym projektem, aby na ich podstawie omówić podział ulic i przebiecia.

Postępując zgodnie z tą sugestią od razu sporządziliśmy tymczasowy projekt, który absolutnie nie jest wiążący ani decydujący. Jednak niewątpliwie na podstawie tych propozycji dalsze konsultacje będą przebiegać znacznie szybciej.

Przebieg naszych prac nigdy nie był Państwu prezentowany inaczej przez naszego pana Kreuz, albo jego wypowiedzi nie zostały prawidłowo zrozumiane. Jednak do dziś dla żadnego miasta, dla którego opracowaliśmy plany zabudowy, prace nie postępowały tak szybko, jak dla Państwa, a zapytanie wysłane do Rządu Królewskiego w Posen potwierdzi Państwu to twierdzenie. Inna firma nie byłaby w ogóle w stanie tak szybko wykonać pomiary

i sporządzić nowe mapy, jak było to możliwe u nas przy dużej liczbie personelu, jaki mamy do dyspozycji.

Fakt, iż dotychczas mogło się odbyć tylko jedno posiedzenie, jest uzasadniony także tym, że nie była jeszcze gotowa mapa z nowymi pomiarami, bez której jednak przebieg konsultacji był z pewnością bardzo problematyczny, nawet jeżeli nie był całkiem bezcelowy. Posiedzenia, które muszą się teraz odbyć, i na których terminowo i z przyjemnością się pojawiemy, będą posuwać się naprzód dużo szybciej dzięki opracowanym dokumentom z nowymi pomiarami.

Przedstawiony Państwu projekt nie został stworzony na podstawie informacji naszych pracowników, jak Państwo zakładają, lecz opracowany przez nas samych na podstawie naszej znajomości sytuacji na miejscu (nasz pan Meltzer zna miasto Schildberg już od 15 lat), jak również na podstawie map sporządzonych przez nas na podstawie nowych pomiarów.

Jednak podczas opracowywania szczegółów naszego projektu wspierali nas swoją opinią nasi pracownicy ze względu na ich dokładną znajomość sytuacji w terenie, uzyskaną w związku z nowymi pomiarami, oceniając i ustalając przy tym na miejscu możliwość zaplanowania przez nas ulic. Celowość poprowadzenia nowych ulic, jak planowano od początku, zostanie omówiona i oceniona wyłącznie przez Państwa na wspólnym posiedzeniu z nami.

Nasza praca zostanie pod każdym względem wykonana w sposób zgodny z przepisami oraz tak, jak prawidłowo działająca firma powinna realizować zlecenie wykonania planu zabudowy. Wiedzą Państwo, iż wszystkie inne gminy miejskie, dla których sporządziliśmy plany, nie tylko były z nich zadowolone, lecz wypowiadały się również z uznaniem wobec innych gmin miejskich, a także iż Rząd Królewski wyraża zgodę na nasze prace.

Ponownie zapewniamy Państwa, że również dla Państwa gminy miejskiej pod każdym względem dołożymy wszelkich starań, aby Państwa zadowolić i opracować projekt zgodny z przeznaczeniem. Nieporozumienie po Państwa stronie powstało dlatego, iż są Państwo zdania, że przedstawiony teraz projekt w jakikolwiek sposób powinien być wiążący oraz że w związku z tym dalsze konsultacje są zbędne. Nie jest to zgodne z rzeczywistością, ponieważ projekt ten ma stanowić jedynie podstawę dla konsultacji i je ułatwić. Taki przebieg całej pracy nie jest w Państwa przypadku inny niż w przypadku pozostałych gmin miejskich, gdzie był przeprowadzany z powodzeniem.

W ramach posiedzenia, które Państwo zwołają, przedstawimy jeszcze tę kwestię ustnie wobec komisji, jeżeli sobie Państwo tego życzą.

W naszym piśmie z dnia 23 czerwca br. poprosiliśmy o omówienie planów przez komisję, co uczyniliśmy wyłącznie w celu przyspieszenia prac. Pozostawiamy w Państwa gestii, czy chcą Państwo od tego odstąpić i wyznaczyć wkrótce pierwsze posiedzenie, aby umożliwić odbycie niezbędnych konsultacji. Ponownie prosimy o wyznaczenie go jak najwcześniej, abyśmy mogli przyjechać pierwszym pociągiem z Breslau, dzięki czemu będziemy mieli do dyspozycji cały dzień, w szczególności także w celu przeprowadzenia obchodu na miejscu wraz z Państwa komisją. W razie gdybyśmy nie skończyli w tym dniu, jesteśmy także gotowi wziąć pod uwagę drugi dzień, jeżeli wyrażają Państwo na to zgodę, a członkowie Państwa komisji będą mieli niezbędną do tego czas.

W odniesieniu do zapłaty akonto chcielibyśmy zauważyc, iż naszym zdaniem jest ona wymagalna zgodnie § 11 umowy, ponieważ zarówno nowe mapy, jak i obliczenia, bez których nie bylibyśmy w ogóle w stanie przesłać Państwu aktualnych materiałów, są gotowe, a nie przesłaliśmy ich Państwu do wglądu jedynie ze względów ostrożności, aby oryginalne mapy nie ucierpiały. Posiadane przez Państwa mapy są jednak odrysami oryginałów, z których wynika, iż są one gotowe.

Z wyrazami szacunku

Meltzer&Kreuz

k. 118 r.

Meltzer&Kreuz

Przysięgli geodeci i inżynierowie

Breslau V, dnia 21 lipca 1913 r.
NeueSchweidnitzerstr. 6
(Hansa-Haus)

Do

M a g i s t r a t u miasta

S c h i l d b e r g w P o s e n

Potwierdzamy odbiór Państwa szanownego pisma z dnia 18 bm., zgodnie z którym w dniu 26 lipca ma się odbyć posiedzenie w sprawie planu zabudowy.

Przyjęliśmy do wiadomości, że posiedzenie ma trwać cały dzień i dostosujemy się do tego. Wyruszamy rano pierwszym pociągiem o godz. 6:08 i przyjedziemy do Schildberg o godz. 10:08.

Jeżeli posiedzenie zostanie wyznaczone wcześniej, wówczas musielibyśmy przyjechać dzień wcześniej, dlatego prosimy o odpowiednią informację. W posiedzeniu weźmie udział jeden z nas osobiście, ale nie możemy jeszcze ostatecznie poinformować Państwa, który, ponieważ na 26 lipca wyznaczony był już inny termin i musi on zostać przesunięty, a my podjęliśmy już niezbędne kroki z tym związane.

Z wyrazami szacunku

Meltzer&Kreuz

NCN MINIATURA 5

1 X 2021-1 X 2022, dr Makary Górzynski, Ośrodek Badań Regionalnych Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. TYTUŁ GRANTU: Planowanie przestrzenne w miastach Królestwa Polskiego przełomu XIX i XX wieku: między urbanistyką a administracją". Na mocy decyzji o przyznaniu środków DEC-2021/05/X/HS2/00340 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki na realizację kwerendy w ramach programu Miniatura 5 NCN. Nr rejestracyjny wniosku: 2021/05/X/HS2/00340.

TŁUMACZENIA ARCHIWALIÓW Z J. NIEMIECKIEGO – Izabela Karbownik, Alicja Szulc

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W KALISZU,

Naczelnik Powiatu Kaliskiego, sygn. 117

Spezial-Akten des Deutschen Kreisches in Kalisch

betreffend

Wiederaufbau der Stadt Kalisch

Rozpoczęto 1915, ukończono 1917

K. 47-48 [według aktualnej paginacji archiwalnej]

Nazwa jednostki:

Nadburmistrz w Poznaniu do Administracji cywilnej dla rosyjsko-polskiego Kalisza

Kopia.

Nadburmistrz.

Poznań, 23 sierpnia 1915 r.

Do Administracji cywilnej dla rosyjsko-polskiego Kalisza

Przepraszam, że nie udzieliłem jeszcze odpowiedzi na uprzejmie pismo z dnia 5 sierpnia. Skorzystałem z okazji, aby omówić sprawę z technikiem. Zgadza się on ze mną, że praktycznie niemożliwe jest zgłoszenie sugestii w oparciu o szkic. Administracje miejskie dbają o opracowanie planów linii zabudowy w skali 1:1000; w każdym razie jest to skala, która wymagana jest dla projektów również przez organy zatwierdzające.

Co się tyczy mojego osobistego poglądu na tę sprawę, to chciałbym na razie na podstawie mojej osobistej znajomości warunków, zwrócić uwagę na te ulice, które zostaną dotknięte procesem linii zabudowy. Wskazuję one na to, że ponad wszystko warunki przy dworcu kolejowym, wyjście z dworca do głównej ulicy wymaga ustalenia linii zabudowy. W szczególności konieczne będzie zadbanie o większy plac przed budynkiem dworca kolejowego z dobrymi warunkami wyjazdu. Również droga dojazdowa z dworca kolejowego do starego miasta wymaga wyznaczenia linii zabudowy.

W obrębie starego miasta pytanie o odcięcie domów, względnie cofnięcie frontów domów poza obecne fundamenty, będzie zależało od ruchu ulicznego, który mają poszczególne ulice. Teraz w czasach wojny, kiedy miasto ma znacznie mniejsze zaludnienie niż zwykle, nie da się tego tak łatwo ocenić. Koszty cofnięcia [domów] od linii zabudowy na ulicach starego miasta są zwykle znaczne.

Jeśli koszty nie grają roli albo odszkodowania dla właścicieli domów z tytułu cofnięcia [starej zabudowy] mogą nie być wypłacane albo tylko w niewielkim zakresie, można by było w tym względzie ingerować bardziej energicznie. Jeśli plan sytuacyjny w skali 1:1000 tam istnieje, prosilibym o jego przesłanie. W każdym razie, obojętnie czy ta prośba zostanie spełniona lub nie, uważam za przydatne, żeby z pomocą jednego lub dwóch specjalistów w zakresie linii zabudowy i zagadnień budowy miejskiej podjęta została sprawa narady z miejscowymi referentami. Byłbym gotów przybyć na miejsce wraz z tutejszym lokalnym radcą ds. planowania miejskiego i urzędowym geodetą, jeśli istnieje tego rodzaju życzenie.

Z poważaniem
podpisany: Wilms

k. 60-66 [według aktualnej paginacji archiwальной].

Nazwa jednostki:

Protokół wyjaśniający do planu zabudowy miasta Kalisza

Z powodu zawirowań wojennych większa część ogrodzonego przez ramiona rzeki Prosny miasta została zniszczona. Żeby pokierować odbudową spalonego miasta w nowoczesnym duchu według nowego urbanistycznego punktu widzenia, a zarazem w zdrowy, przekonujący sposób oraz by zagwarantować przyszłość miasta zgodną z polityką gminy i gospodarką, został zaprojektowany przez berlińskich architektów podporucznika Bopsta i Caro, ogólny projekt wstępny (pilotowy) plan zabudowy centrum miasta w skali 1:1000 i taki sam dla całej panoramy miasta w skali 1:2000.

Centrum miasta

Centrum miasta wykazuje bardzo wąskie, krzywe szlaki drogowe, których szerokość i forma mogły być wystarczające dla stawianych w minionych czasach wymagań, ale patrząc na silny rozwit, który miasto przeszło w ostatnich wiekach, nie można pozostawać w tyle. Również te wąskie ulice z ich wysokimi budynkami i ciasnymi podwórzami nie są zgodne (nie harmonizują się) z obowiązującymi nowoczesnymi wymogami sanitarnymi.

Żeby, w miarę możliwości, sprostać wszystkim nowoczesnym wyzwaniom urbanistyki, przy jednoczesnym zachowaniu osobliwego charakteru starej panoramy miasta, przedsięwzięto zmiany kierunków i budowę nowych ulic tylko w tych miejscowościach, w których istniała konieczność zmian ze względu na interesy ruchu drogowego i higieniczne, w tych w których wymagał tego układ architektoniczny ["archi" - dopisane ręcznie] panoramy miasta i tam, gdzie powinny być zostać uwypuklone zalety starych publicznych budowli w stylach gotyckim, barokowym i Empirie.

Generalną różnicę stworzono między drogami publicznymi i wewnętrznymi, a pojedyncze drogi publiczne jako tzw. "wyłotowe", zostały połączone z historycznymi ulicami prowadzącymi do dworca kolejowego i miast sąsiednich.

Główna droga publiczna (Wrocławsko-Warszawska) została poszerzona, w jej najwęższych miejscowościach do szerokości 20 m (każde 3,5 m przypada na chodnik i 13 m na jezdnię), żeby sprostać stale rosnącym wymaganiom ruchu drogowego, także w późniejszej przyszłości, i móc zmierzyć się z elektryczną dwutorową linią tramwajową. Poza tym zostaną zbudowane drogi publiczne o szerokości ok. 18,00 m., prowadzące od nowego rynku i dzielnicy żydowskiej do parku lub teatru.

Ulice o mniejszym znaczeniu pozostały w części takie same, a w części nieznacznie cofnięto ich linię zabudowy. Jednakże uważano przy tym na fakt, że szerokość mniejsza niż 12 m między **szczytami** ["Spitzen" dopisek ręczny] jest niedopuszczalna.

Na wszystkich odnogach rzecznych założono bulwary nadbrzeżne, żeby uzyskać lepsze możliwości połączenia między szlakami drogowymi prowadzącymi do tych odnóg, a także po to, by zwiększyć urok architektoniczny panoramy miasta i by nie było konieczności oglądania oficyn z mostów.

Ze względu na interes urbanistyczny oraz by zapewnić tej wspaniałej ogromnej ulicy godne zakończenie, przedłużono Josephine-Allee aż do zbiegu obu ramion Prosnego.

Układ miejsc publicznych został zachowany, żeby nie naruszać specyfiki starej panoramy miasta, okazało się jedynie niezbędnym odsłonięcie placu ratuszowego, żeby umożliwić późniejszą rozbudowę ratusza i przez to zyskać dostojny i wspaniały plac ratuszowy, który może podkreślić architekturę nowego budynku ratuszowego.

Przewidziano założenia parkowe w miejscach publicznych i obsadzenie drzewami dróg wewnętrznych. Żeby urzeczywistnić te pomysły jest oczywiście konieczne zrezygnowanie z interesu jednostki dla dobra ogólnego, kwestia kwoty odszkodowania za odstąpienie od potrzebnych do poszerzenia ulic ziemi i gruntów zostanie uregulowana ze strony miasta a w szczególnych przypadkach należałyby, w razie gdyby wskutek nowych linii zabudowy pozostały resztki gruntów nienadające się pod zabudowę, zapewnić ochronę poszczególnym właścicielom przed zaistniałymi niedogodnościami przez zastosowanie Lex Addicke ("Postępowanie Scaleniowe" z dnia 28 lipca 1911).

Obrzeże miasta

Przy projekcie dla całego planu miasta wzięte zostały pod uwagę wszystkie te punkty widzenia, które wynikały z przewidującej i szeroko zakrojonej polityki komunalnej. Główne normy nowoczesnej urbanistyki znalazły swoją realizację w planie zabudowy: oddzielenie dróg wylotowych od ulic mieszkalnych (w terenach zabudowanych), poszerzenie istniejących i utworzenie nowych obszarów zielonych i terenów niezabudowanych, ograniczone wykorzystanie działek pod względem zabudowy i ilości pięter przez ich podział na poszczególne klasy budowlane, stworzenie [dzielnicy] willi mieszkalnych i dzielnicy fabrycznej, zapewnienie terenów niezabudowanych dla cmentarzy centralnych, kościołów, szkół, szpitali, publicznych placów zabaw, centralnych zagród dla bydła z połączeniem kolejowym, centralnych hali targowych i innych instytucji dobra publicznego.

Istniejąca zabudowa miasta, która rozciąga się w kierunku państwowego dworca kolejowego, nie miała względu na powyższe normy nowoczesnej urbanistyki, brakowało jednolitego pomysłu na zabudowę, a najbardziej podstawowe normy dobra publicznego, estetyki i higieny nie zostały uwzględnione. Dlatego zachowanie wszystkich istniejących szlaków, dróg, w ich obecnej postaci było nieprzystępne i musiały zostać podjęte sporadyczne poszerzenia i zmiany kierunków.

Ulice uzyskały, między liniami granicznymi ulic, minimalną szerokość 12 m a między liniami zabudowy 22 m. Długie obecne szlaki drogowe i nowe ulice wylotowe zostały poprzerywane przez tereny zielone, ewentualnie wyróżniono ich punkty krzyżowania się.

Aby dojeżdżający z okolicznych miejscowości na nowy rynek w centrum miasta lub państwo dworzec towarowy, albo też aby rolnicy hodujący bydło nie musieli, jak to było dotąd, dłużej korzystać z prowadzącej przez środek miasta *ulicy Warszawsko-Wrocławsko-Dworcowej*, postarano się o przekierowanie transportów tegoż bydła i artykułów spożywczych dzięki dwóm obwodnicom, z których południowa prowadzi z dworca kolejowego w prostej linii do szosy do Wielunia i stąd, przekraczając Prosnę, do szosy na Łódź, a północna łączy szosę z Koniną z dworcem kolejowym przy wykorzystaniu istniejących ulic.

Obecny park miejski został znacznie powiększony przez przyłączenie graniczących z nim obszarów łąkowych, a przez to połączenie dookoła miasta rozciąga się wewnętrzny oraz zewnętrzny pas parkowy, tak, że całość terenów zielonych stanowi razem ok 12% powierzchni miasta. Wewnątrz pasma parków mają znajdować się kościoły, szkoły, place zabaw i boiska sportowe.

Poprzez podział poszczególnych obszarów miasta na 4 klasy budowlane zaplanowano hierarchizację [podział] w wykorzystaniu działek budowlanych w zależności od możliwości ich zabudowania i ilości pięter, w taki sposób, że gęstość zabudowy i liczba pięter w centrum miasta wzrośnie, przy czym przyjmuje się jako najwyższe wykorzystanie [przekreślone: "i numer piętra"] do 7/10 względnie do 4 pięter.

Na terenie położonym wysoko nad miastem, który jest przyłączony bezpośrednio do rozbudowanego parku, powinna powstać kiedyś [w odpowiednim czasie] dzielnica willowa, w której przewidziano: odległość między budynkami co 5 m, 3/10 zabudowy i dwa piętra [maksymalnej wysokości].

Wyraża się zgodę na to, by nowe budynki dla zakładów przemysłowych, znajdujące się na obszarach położonych w pobliżu dworca, czyli tzw. dzielnica fabryczna miała połączenie z koleją. W tym miejscu powinny również znaleźć się główny punkt skupu bydła i rzeźnia oraz elektrownia.

Na wzniesieniu terenu przy szosie prowadzącej do Pleszewa, z której rozciąga się piękna panorama całego położonego w niecce centrum miasta, powinien powstać nowoczesny cmentarz centralny dla wszystkich wyznań.

Prawo budowlane

Żeby w rzeczywistości zrealizować pomysły wyrażone w ogólnym planie zabudowy i niniejszym protokole wyjaśniającym, musi w interesie publicznym istnieć obowiązkowy, urzędowy wpływ na projekt budynków, ich wzajemne relacje i użytkowanie, działalność jednostki musi zostać ograniczona ze względu na korzyści ogółu, a przedsięwzięcia jednostkowe muszą zostać podporządkowane interesom ogółu.

Zadania i cele prawa budowlanego musiałyby być w swoich podstawach prawnych ustalone precyzyjnie, uwzględniają one całe miasto i wywierają istotny wpływ na budowle pod względem porządku, bezpieczeństwa i estetyki. Rozporządzenia inspektoratu budowlanego wkracząją wszechstronnie i głęboko zarówno w ekonomiczne i sanitarne, jak również etyczne i społeczne relacje wszystkich klas [grup społecznych].

Przez powiązanie prawa budowlanego z architekturą, która powołana jest nie tylko dla zaspokojenia potrzeb gospodarczych, lecz również, i nie mniej, by pielęgnować i promować idealistyczne cele dobrobytu, uroku i piękna, powinien prawu budowlanemu zostać przyznany także decydujący wpływ na estetyczne rozważania w postawionych przed nią [architekturą; przyp. tl.] zadaniach, a urbanistycznie wybitne części miasta bądź trakty [szlaki drogowe] powinny być chronione przez to prawo przed zeszpeceniem.

Tworząc prawo budowlane dla Kalisza z pewnością nie będzie można ignorować sugestii lokalnego prawa budowlanego. Po zasięgnięciu opinii i w ramach możliwie szczegółowych negocjacji z najbardziej wykwalifikowanymi [kompetentnymi] przedstawicielami organów miejskich oraz biorąc pod uwagę istniejące nowsze rozporządzenia inspektora budowlanego podobnych miast polskich zaboru pruskiego i rosyjskiego [w dosł. "w niemieckiej i rosyjskiej Polsce"], wszystkie aspekty prawa budowlanego trzeba będzie odpowiednio dopasować do potrzeb i specyfiki miasta Kalisza.

Kalisz, 11 grudnia 1915 r.

Do Pana Naczelnika Powiatu Kaliskiego
w miejscu

Wielmożny Panie,

doręczam kopię z protokołu posiedzenia Rady Miejskiej z 22.11.1915 odnośnie zgody na projekt odbudowy miasta i zawiadamiam, że następne posiedzenie Rady Miejskiej odbędzie się 14 grudnia 1915 r. o godzinie 17:00 w sali Towarzystwa Muzycznego. Tym samym Rada będzie ponownie obradować nad projektem.

Burmistrz
[podpis: von Prądzyński?]
porucznik

W kwestiach odbudowy miasta, architekt Caro, współwłaściciel firmy Bopst & Caro przedstawił kilka planów dotyczących odbudowy miasta Kalisza. Projekt ten, przygotowany na podstawie współczesnych wymagań urbanistycznych, pokazuje poszerzenie ulic o 20-16-14 m., jak też ewentualnie poprowadzenie nowych, a zlikwidowanie starych ulic, oraz zakłada otoczenie miasta dwoma koncentrycznymi pasami parkowymi. Obecny park będzie powiększony przez dołączenie łąk leżących za wodospadem. W celu przeprowadzenia pasów parkowych, twórca projektu proponuje zakup ulicy Chopina dla przekształcenia jej w obszar ogrodu, jak również ulicy Fabrycznej [oryg. Fabrikstrasse] i Poprzecznowiejskiej [oryg. Dorfrstr(asse)]. Odnośnie wjazdu na stację kolejową drogą, która obecnie jest przerwana, twórca projektu umieszcza przyszły dworzec z jego frontem równolegle do Szosy Wrocławskiej [oryg. Breslauer Chaussee]. Od dworca do miasta poprowadzą trzy ulice, jedna dla pieszych i dwie dla samochodów. Oprócz tego padła propozycja, by poprowadzić dwie obwodnice, z perspektywą połączenia dworca z szosami: Turecką, Łowicką i Stawiszyńską [oryg. Turek'er, Lodzer und Stawischiner Chaussee], aby z powodu ruchu towarowego nie został zakłócony ruch uliczny w mieście. Przewidziane są również: dzielnica fabryczna na obrzeżach miasta, dzielnica handlowa w centrum miasta i dzielnica willowa na obecnym przedmieściu Tyniec. Ponieważ cmentarze muszą być usytuowane na otwartym, piaszczystym i dość wysoko położonym terenie, takie proponuje się dla wszystkich wyznań za tzw. "Korczakiem". Grunty przylegające do ratusza nie powinny zostać ponownie zabudowane, ponieważ na ich miejsce zostanie wznieziony monumentalny ratusz, zgodnie z przeszłyimi wymaganiami miasta. W bezpośrednim sąsiedztwie dworca ma powstać rzeźnia i zagroda dla bydła oraz targ bydła. Twórca projektu zauważa, że projekt ma na uwadze również przyszłe uwarunkowania, a zmiany można wprowadzać stopniowo i powoli.

I Burmistrz von Prądzyński zwraca się do Panów Radnych, aby po zapoznaniu się z planem wypowiedzieli się, czy ten uzyskał ich akceptację, tak, aby władze mogły podjąć odpowiednie kroki w celu przygotowania gruntu pod odbudowę. Jako pierwsza zatem jest potrzebna zgoda wyższych urzędów, następnie będą miały miejsce prace związane z wymierzeniem terenu, po czym dopiero można będzie przystąpić do prac związanych z odbudową miasta. Prace takie mogą potrwać parę miesięcy, stąd zaleca się pośpiech. Urząd Miasta nie może uwzględnić licznych wniosków o odbudowę dopóki sprawa nie zostanie rozstrzygnięta co do zasady.

Pan Kożuchowski: o mieście należy myśleć jak o jednostce. Jeśli chce się innych oczarować, należy wiedzieć, ile taki „prezent” będzie kosztował. Z planów, które zostały nam przedłożone wynika, że koszty będą ogromne. Czy miasto będzie mogło sobie na nie pozwolić? Są to powody, które zmuszają nas do działania z pewną dozą rozwagi, a nie do pospieszego przeglądania przedstawionych nam planów. Miejskie Towarzystwo Kredytowe, które również jest zainteresowane odbudową miasta, powołało spośród swoich członków komitet w celu nawiązania współpracy z Warszawskim Stowarzyszeniem Architektów, które organizuje konkurs z nagrodą 2000 rubli dla najlepszego planu zabudowy Kalisza. Jury konkursowe obradować będzie w pierwszych dniach stycznia. W jego skład wchodzą również członkowie komitetu kaliskiego Towarzystwa Kredytowego. Nagrodzony projekt, jak również plany wyróżnione przez Stowarzyszenie Architektów, dadzą nam możliwość porównania tychże planów z projektem pana Caro, a wtedy, z pomocą komisji, byłaby możliwość dokonania wyboru.

I Burmistrz: Wypowiedź pana mecenasa Kożuchowskiego dotycząca kosztów jest słuszna, jednakże te po dwóch latach będą trudne do oszacowania. Bez wątpienia koszty będą wysokie, jednak należy uwzględnić fakt, iż będą one wydatkowane stopniowo, a przez to nie będą zbyt odczuwalne. Ulice nie mogą pozostać w przeszłości takie, jakie są teraz, koniecznie muszą zostać poszerzone, a chwila obecna jest do tego pod tym względem najkorzystniejsza. Pan Caro, jako architekt doświadczony we współczesnej urbanistyce, posiada bez wątpienia zalety oraz pewną przewagę wobec warszawskich architektów, którym pod tym względem brakuje doświadczenia. Odkładanie decyzji do czasu wydania werdyktu przez jury byłoby sprawą zbyt odległą. Urząd Miasta nie podjął żadnych zobowiązań odnośnie projektów i pan Caro otrzyma odpowiednią rekompensatę dopiero po akceptacji jego planów przez miasto. Pan Caro opracowuje również kodeks budowlany.

Pan Kasimir Scholz: Termin konkursu jest wyznaczony na 1 stycznia 1916 roku, jury jest wybrane, nagrody wyznaczone, nie należy się zatem obawiać, że sprawa ta będzie odraczana *ad calendas graecas*. Nieznaczna zwłoka w odbudowie miasta może się tylko przyczynić tej sprawie [skreślone: "umożliwi wybór"]. Nieuzasadnione jest założenie, że w Warszawie miałyby brakować architektów, którzy znają się na urbanistyce. Z tego powodu wnioskuję, by ostateczną decyzję odłożyć na drugą połowę stycznia.

Pan tajny radca Hahn: Odłożenie decyzji na drugą połowę stycznia jest niepożądane z tego powodu, iż urzędy będą mogły zezwolić na plany nie wcześniej, jak w marcu i dopiero wtedy będzie możliwe przystąpienie do prac związanych z pomiarami terenu. Te będą trwały przez całe lato, tak więc dopiero w 1917 roku będzie możliwe rozpoczęcie odbudowy. Plan pana Caro został oceniony jako bardzo dobry przez uznanego jako doświadczonego znawcę w dziedzinie urbanistyki, nadburmistrza miasta Poznań pana dra Wilmsa. Plan powstaje z dużym rozmachem, ze zmianami w centrum miasta, ale mając na uwadze przyszłość miasta, nie można szczerdzić wyrzeczeń [skreślone błędne "schen"].

Pan Kasimir Scholz: Trudno podjąć szybką decyzję co do przedstawionego nam planu, jednak odnośnie projektu warszawskiego wiadomo, iż z pewną dozą pietyzmu dołożono starań, by zachować charakter miasta. Nie istnieją powody, które zmuszałyby do pośpiechu, trudno się spodziewać wzmożonego ruchu budowlanego, z tego względu mówca sugeruje przyjęcie propozycji pana radnego Kożuchowskiego, aby wybrać komisję.

I Burmistrz: stwierdza, że przedłożony plan nie jest ostateczny, jest on tylko projektem do planu, który może zostać poddany różnym zmianom.

Przewodniczący mecenas von Wyganowski stawia pytanie, o relacji między twórcami obecnego planu a przyszłą zabudową miasta, oraz czy i jakie prawa będą mieli ci sami wobec właścicieli budowanych domów. Być może dla firmy Caro mógłby powstać przywilej w doborze pracowników, przy jednoczesnym unikaniu sił lokalnych. To do radnych miasta powinna należeć troska o dobrzybyt miejscowości.

I Burmistrz wyjaśnia, że firma Caro miałaby się zobowiązać, by nie wykonywać żadnych prywatnych zleceń.

Pan Naczelnik Powiatu potwierdza powyższą deklarację i zauważa, że w przypadku akceptacji planów firmy Caro, zgodnie z obowiązującymi przepisami niemieckimi, nie może ona przyjmować prywatnych zleceń.

Pan Kożuchowski wnioskuje, by wstrzymać się z decyzją do terminu obrad warszawskiego jury i zauważa, że utworzona komisja mógłby dogłębnie zapoznać się z planem pana Caro, otrzymując przez to możliwość porównania go z innymi projektami. Mówca wnioskuje, by w tym celu wykonać kilka kopii planu, aby móc przedłożyć je członkom komisji.

Pan Naczelnik Powiatu zgadza się na wybór komisji, ale z terminem nie dłuższym niż 8 dni, ponieważ sprawa nie cierpi zwłoki i nie powinna być odwlekana w czasie.

Pan Scholtz wyjaśnia, że ośmiodniowy termin jest zdecydowanie za krótki i nie wystarczy na sprowadzenie architektów z Warszawy, i w zamian proponuje termin czterotygodniowy.

Pan Naczelnik Powiatu zauważa, że, jeśli prace mają się rozpocząć wiosną, plany powinny być wysłane do Warszawy najpóźniej za 2 lub 3 tygodnie, po czym będzie można przystąpić do prac pomiarowych, na które potrzeba nie mało czasu. Prawo budowlane wymaga w końcu kilku tygodni szczególnych prac, stąd nawet w przypadku przyspieszenia niezwykle trudno będzie ukończyć te prace przed początkiem maja.

Pan Scholtz, jako szczególnie zaznajomiony z warunkami lokalnymi, a nawet z funduszami poszczególnych właścicieli, twierdzi, że jest prawie niemożliwe, aby właściciele domów budowali w śródmieściu, z tego prostego powodu, że nie mają na to żadnych środków, a do pozyskania tychże środków potrzeba czasu i korzystniejszych okoliczności niż te obecne. Mówca zauważa jednak, że z pewnością można by znaleźć pojedyncze osoby, które posiadają środki, i chęć budowy, jednak należą one do wyjątków, i to zapewne nielicznych. Nie chcemy do naszych obowiązków, które mamy wobec przyszłych pokoleń, podchodzić lekkomyślnie, by kiedyś nie zarzucono nam zbyt dużego pośpiechu w kwestii tak ważnej, jaką jest odbudowa miasta.

Pan Naczelnik Powiatu wyjaśnia Radnym, że równocześnie z prawem budowlanym powinna zostać wydana ustawa, zgodnie z którą fundusz budowlany będzie poprzedzać fundusz hipoteczny. Dając pierwszeństwo funduszowi budowlanemu, względnie pożyczce budowlanej, wierzyciele hipoteczni nie poniosą dużej szkody, ponieważ zdecydowanie łatwiej jest uzyskać sumę i ewentualnie procent z odbudowanego domu niż z rumowiska. Jednocześnie pan tajny radca zgadza się na 3-tygodniowy termin.

Pan Scholtz: Z jakich źródeł mają napływać środki na fundusz budowlany?

Pan Naczelnik Powiatu zauważa, że niezależnie od tego, z jakiego źródła pieniądze te napłyną, te, jak również inne wykorzystane do odbudowy, będą miały przywilej hipoteczny.

Przewodniczący stwierdza, że postanowiono utworzyć komisję, która zgodnie z prośbami pana Naczelnika Powiatu i pana von Prądzyńskiego ma wyrazić swoją opinię w ciągu 3 tygodni.

Pan Kożuchowski: Komisja może pracować, ostateczna decyzja będzie w końcu podjęta dopiero po terminie zebrania jury.

Pastor Wende wnioskuje, że komisja chciałaby nawiązać kontakt z Warszawskim Stowarzyszeniem Architektów i sprowadzić jednego z jej członków w celu wspólnego przejrzenia planów.

Na wniosek Przewodniczącego, czy odnośnie terminu wglądu w plany powinno odbyć się głosowanie i czy komisji przysługuje prawo kooptacji członków poza Zgromadzeniem Rady Miejskiej, zostaje jednogłośnie zadeklarowane, że projekt zostanie przeanalizowany w przeciągu 3 tygodni oraz że komisji przysługuje prawo kooptacji.

Pan Scholtz: pyta, ponieważ przy miejskim Towarzystwie Kredytowym została właśnie utworzona komisja techniczna, czy ta komisja nie mogłaby przejąć też prac tamtej?

Przewodniczący: tego typu komisja zasadniczo sprzeciwia się statutowi Zgromadzenia Rady Miejskiej, ale przysługuje jej prawo kooptacji. Komisja składa się z pastora Wende jako przewodniczącego, księdza prałata Sobczyńskiego oraz panów: Telesfora Kożuchowskiego, Kazimierza Scholtza, Teodora Deutschmanna, Kicala i dra Brockmanna.

Urząd Miejski w Kaliszu

Kalisz, 18 grudnia 1915 r.

Do Pana Naczelnika Powiatu
w Kaliszu

W kwestii odbudowy miasta na Zgromadzeniu Rady Miejskiej z 14 grudnia zostało uchwalone, co następuje:

1. Wyniki głosowania nad poszerzeniem ulic:

ul. Warszawska [oryg. Warschauerstrasse]: szerokość 18 m. z 12 głosami przeciw 9 głosom

ul. Wrocławska [oryg. Breslauerstrasse]: szerokość 18 m. z 12 głosami przeciw 9 głosom

ul. Sukiennicza [oryg. Tuchmacherstrasse] szerokość 18 m., prawie jednogłośnie

ul. Złota [oryg. Goldnestrasse]: szerokość 15 m., prawie jednogłośnie

ul. Kanonicka [oryg. Domherrnstrasse]: szerokość 15 m., prawie jednogłośnie

ul. Zdrojowa [oryg. Badestrasse]/ w całości: szerokość 15 m., prawie jednogłośnie

2. Do wniosku pana Naczelnika Powiatu: miasto musiałoby mieć wpływ zarówno na wybór jury konkursu, jak i na zakup projektów. Wybiera się komisję, składającą się z pięciu członków, której zadaniem będzie sprawdzić warunki konkursu.

Stanowią ją panowie:

1/ prałat Sobczyński, 2/ dr Brokman 3/ Kazimierz Scholtz 4/ Mecenas Kożuchowski 5/ Teodor Deutschmann i mecenas von Wyganowski jako przewodniczący. Komisja posiada prawo kooptacji.

Burmistrz
[podpis: von Prądzynski]
porucznik

k. 92-93.

Szef Administracji
przy
Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim

Warszawa, dnia 8 stycznia 1916 r.

B. Nr. K.S. Nr 563.

Dotyczy wyjaśnień w sprawie odbudowy Kalisza w raporcie administracyjnym z dnia 28 grudnia 1915 r.

Jeżeli Rada Miasta przed ostatecznym podjęciem uchwały dotyczącej planu zabudowy firmy Bobst & Caro chce poczekać na efekt przetargu cenowego Zrzeszenia Architektów Warszawskich, wówczas oznacza to przesunięcie odbudowy przypuszczalnie o pół roku.

Termin składania ofert upływa z końcem zimy. Nastąpi wówczas najpierw weryfikacja planów przez komisję. W każdym razie przepadną miesiące, które są niezbędne do prac wstępnych w celu realizacji planu zabudowy.

Prace te zajęłyby przypuszczalnie lato i jesień, dlatego rzeczywiste rozpoczęcie odbudowy nastąpiłoby dopiero wiosną 1917 roku.

Do
Pana Szefa Powiatu
w Kaliszu.

Uniżenie proszę o wywarcie wpływu w takim zakresie, aby możliwie jak najszybciej nastąpiło ostateczne podjęcie uchwały dotyczącej planu firmy Bobst i Caro.

[podpis odręczny]

k. 94-95

20 stycznia

I.a. 350/10

Dotyczy: odbudowy miasta Kalisz

do zarządzenia z dnia 8 stycznia 1916 r.
G.Nr. K.S. nr 563

Osobiście prowadziłem szczegółowe negocjacje podczas dwóch posiedzeń radców miejskich z Radą Miasta dotyczących planu zabudowy firmy Bopst & Caro, Berlin, i już wtedy wyraźnie przedstawiłem na Radzie Miasta określone przez Waszą Ekscelencję w powyższym zarządzeniu powody przyspieszenia podjęcia uchwały. Mimo to nie udało się uzyskać akceptacji omawianego planu zabudowy. Udało mi się jedynie wywalczyć podjęcie ostatecznych uchwał przez Radę Miasta w odniesieniu do przyszłej szerokości ulic w śródmieściu (w szczególności w spalonej części). Zgodnie z tymi zaakceptowanymi przeze mnie uchwałami obecnie nowy plan linii zabudowy dla śródmieścia zostanie naniesiony na mapy w biurze magistratu i przypuszczalnie przedłożony Waszej Ekscelencji w ciągu 14 dni w celu jego przyjęcia.

Do
Pana Szefa Administracji przy Generalnym
Gubernatorstwie Warszawskim, Ekscelencja,

w Warszawie

Jednocześnie pozwolę sobie przedłożyć projekt ustawy budowlanej dla tej dzielnicy oraz ustawy o scaleniu analogicznie do Lex Adickes.

[podpis odręczny]
Tajny Radca Rządowy

2. Po wysłaniu ponownie przedłożyć!

k. 96.

22 stycznia

I.a. 350/10

Do
Pana Burmistrza v. Prądzyński

w Kaliszu.

W związku z projektem ustawy budowlanej i ustawy o przekształceniu dotyczących spalonych części Kalisza, uniżenie proszę o konsultacje ze mną w środę, 26 stycznia 1916 r. o godz. 6 razem z panem adwokatem v. Bzowskim.

Proszę o poinformowanie pana adwokata v. Bzowskiego i jednocześnie zapraszam Panów do mnie na wieczorny posiłek.

[podpis odręczny]
Tajny Radca Rządowy

k. 98

20 stycznia

Do

Pana Burmistrza v. Prądzyński

w Kaliszu.

z załączonym Lex Adickes i uniżoną prośbą o konsultację z panem adwokatem v. Bzowski i ze mną w sprawie sformułowania podobnego rozporządzenia dla Kalisza.

[podpis odręczny]
Tajny Radca Rządowy

1 załącznik!

k. 99-111.

Lex Adickes dla Kalisza.

§ 1

W mieście Kalisz w interesie dobra publicznego w celu udostępnienia terenu budowlanego oraz w celu przywrócenia właściwego kształtu odbudowywanych działek budowlanych należy dokonać przekształcenia działek położonych na obszarze, który został otoczony na mapie czerwonym kolorem, którą to mapę dołączono do niniejszego rozporządzenia.

§ 2

Przeprowadzeniem procedury przekształcenia zajmie się komisja. Komisja składa się z:

1. 1 *[dopisek odręczny: jednego]* Komisarza Szefa Administracji przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim lub ewentualnym rządzie krajowym jako przewodniczącego,
2. burmistrza Kalisza jako zastępcy przewodniczącego,
3. 1 *[dopisek odręczny: jednego}* rzecznicy w dziedzinie budownictwa,
4. 1 *[dopisek odręczny: jednego]* rzecznicy w dziedzinie prawa, uprawnionego do pełnienia urzędu sędziego (albo sędzia albo adwokat),
5. 1 *[dopisek odręczny: jednego]* dyplomowanego geodety,

6. 2 /dopisek odręczny: dwóch/ rzecoznawców obeznych z wartością działek w Kaliszu w celu wyceny działek.

Oprócz burmistrza żaden z członków magistratu nie może być członkiem komisji. W razie przeszkód burmistrz będzie reprezentowany przez zastępcę burmistrza.

Członkowie komisji, oprócz burmistrza Kalisza, zostaną mianowani przez szefa administracji przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim. Przed mianowaniem członków należy wysuchać propozycji Rady Miasta Kalisza.

Członkowie komisji mają prawo do zwrotu wydatków pieniężnych. Członkowie, o ile nie są oni urzędnikami państwowymi lub miejskimi, mają ponadto prawo do zapłaty 2 marek za godzinę, jednak maksymalnie 15 marek za dzień.

Komisja jest zdolna do podejmowania uchwał, gdy wszyscy członkowie zostali zaproszeni do podjęcia uchwały oraz obecni są przewodniczący lub jego zastępca i co najmniej połowa członków. Komisja podejmuje uchwały większością głosów. W razie równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

Komisja jest reprezentowana przez przewodniczącego przed sądem i poza nim.

Dokumenty komisji są dokumentami publicznymi, ich protokoły i plan podziału mają moc dokumentów sądowych.

§ 3

W trakcie trwania procesu przekształcenia nie wolno dokonywać sprzedaży ani obciążania ze skutkiem prawnym działek położonych na obszarze wymienionym w § 1. Odpowiednią adnotację Komisja ds. Hipoteki winna wpisać w ciągu 8 dni od opublikowania niniejszego rozporządzenia do ksiąg wieczystych stosownych działek.

Komisja powinna uzyskać wiarygodną wiedzę na temat treści ksiąg wieczystych. W razie potrzeby w tym celu powinna złożyć wniosek do Urzędu Księga Wieczystych o wydanie odpisów. Nawet w przypadku wydania poświadczonych odpisów, rozliczyć należy wyłącznie wydatki pieniężne.

Urząd Księga Wieczystych jest zobowiązany do informowania komisji z urzędu o wpisach dokonanych po wpisaniu procesu przekształcenia.

Adnotacja.

Decyzja o tym, czy dokonanie wpisu z urzędu powinno nastąpić na wniosek komisji, musi jeszcze zapaść.

§ 4

Przekształcenie działek nastąpi według bloków ulic. Każdy blok ulic należy scalić, tworząc jedną masę. Ulice i place zostaną włączone do masy jedynie wówczas, gdy miasto w oparciu o plan zabudowy zrezygnuje z istniejących ulic jako takich.

Od poszczególnych bloków ulic zostanie przede wszystkim oddzielony teren niezbędny do poszerzenia ulic i placów zgodnie z planem zabudowy i przekazany gminie miejskiej Kalisz za pełnym odszkodowaniem. Pozostała masa zostanie podzielona między dotychczasowych właścicieli.

W blokach, w których gmina miejska Kalisz zaplanowała teren pod ulice, należy przy podziale terenu budowlanego proporcjonalnie uwzględnić gminę miejską.

§ 5

Podział pozostałej masy określonej w § 4 powinien nastąpić dla każdego bloku zgodnie z celowością i słusznością, a mianowicie tak, aby pozostała powierzchnia całkowita bloku została podzielona według stosunku, w jakim właściciele mieli udział we wcześniejszej powierzchni całkowitej.

W miarę możliwości należy przy tym przypisywać właścicielom działki znajdujące się pod kątem prostym do ulic i placów i w takim samym położeniu, w jakim znajdowały się one przed przekształceniem. Ponadto działki powinny być w miarę możliwości tak odgraniczone, aby przy uwzględnieniu postanowień nowej ustawy budowlanej możliwa była ich zabudowa w jak największym zakresie.

W szczególności zabudowane działki, które nie ucierpiały na skutek pożaru lub ucierpiały na tyle mało, że przy niewielkich nakładach mogą zostać odtworzone, należy, z zastrzeżeniem niezbędnego, osobnego odgraniczenia, pozostawić dotychczasowym właścicielowi.

Jeżeli poszczególne części włączonej do masy działki są obciążone w różny sposób lub jeżeli należące do tego samego właściciela działki o różnym obciążeniu są włączone do masy, wówczas za każdą z oznaczonych części lub za każdą działkę lub za każdą większość działek, które są obciążone w taki sam sposób, należy wykazać co najmniej jedną nową działkę.

Notatka.

Należy ustalić, czy wobec działek położonych w spalonych częściach istnieją prawa odkupu lub pierwokupu lub czy istnieją zwrotne świadczenia rzeczowe w pieniądzu lub w naturze. (Fideikomisy lub dobra rodzinne w miastach są zabronione. Nie ma także dzierżawy wieczystej).

§ 6

Jeżeli włączona do masy działka jest obciążona prawami, które wygasają i za które należy wpłacić odszkodowanie, wówczas komisja może nałożyć na właściciela zapłatę kwoty pieniężnej do wysokości minimalnej wartości, jaką włączona do masy działka miała dla niego na skutek obciążenia (dopłata).

Dopłatę należy zapłacić na rzecz gminy. Jednak do momentu sprzedaży lub zabudowy działki właścicielowi należy udzielić odroczenia na wniosek z oprocentowaniem w wysokości trzech i pół procent.

§ 7

Jeżeli wartość przydziałów dokonanych na podstawie §§ 5 i 6 będzie mniejsza niż wartość włączonej do masy działki, wówczas właściciele mają prawo do dodatkowego odszkodowania pieniężnego, jednak tylko wtedy, gdy dostępne są środki odstałe przez miasto za teren przeznaczony do poszerzenia ulic w ramach bloków.

Środki te należy rozdzielić według słuszności na odpowiednich właścicielach.

Podwyższenie wartości, dotyczące włączonej do masy działki przy uwzględnieniu planowanego lub wszczętego przekształcenia, nie jest tutaj rozpatrywane.

Przypisana działka podlega oszacowaniu według wartości, jaką uzyska ona po przekształceniu w momencie, w którym nastąpi przeniesienie wartości na podstawie oświadczenia o przekazaniu. Jeżeli nowa wartość całkowita przekształconych działek przy uwzględnieniu ustępu 3 osiągnie łączną wartość włączonych do masy działek bloku, wówczas gmina miejska nie jest zobowiązana do zapłaty odszkodowania za odstępiony od tego bloku teren ulic.

§ 8

Włączone do masy działki, których powierzchnia jest tak niewielka, że możliwe byłoby ich zastąpienie jedynie poprzez działki, które nie nadawałyby się do zabudowy, należy scalić, jeżeli należą do tego samego właściciela.

Jeżeli należą one do różnych właścicieli, wówczas za ich zgodą należy je połączyć, tworząc działki wspólne w taki sposób, aby w ich miejscu możliwe było przydzielenie działek nadających się do zabudowy; przydzielenie następuje z oznaczeniem proporcjonalnego udziału we wspólnej własności. Komisja powinna dążyć do osiągnięcia porozumienia. Jeżeli osiągnięcie porozumienia jest niemożliwe, wówczas ci właściciele działek, którzy są gotowi na porozumienie, są uprawnieni do nabycia działek osób, które się sprzeciwiają, według cen określonych przez komisję w oparciu o wartość działek. Decyzję w tym zakresie podejmuje szef administracji. Postanowienie to ma zastosowanie tylko w odniesieniu do działek, których budynki uległy spaleniu w takim stopniu, iż konieczne jest zastąpienie ich nowymi.

§ 9

O możliwości zabudowy (§ 8) decyduje komisja po wysłuchaniu inspektora budowlanego.

§ 10 (§ 21) *[dopisek odręczny nieczytelny]*

????? Jako podstawę zastosować wzór wywłaszczenia.

§ 11

Plan zabudowy i linii zabudowy dla przekształcanego obszaru nie może ulec zmianie w trakcie procedury przekształcania bez zgody komisji.

[wykasowana treść]

§ 12

Aby osiągnąć cel procedury przekształcenia, komisja może utrzymać w mocy lub zmienić istniejącą służebność działek lub ustanowić nową służebność działek.

O ile jest to konieczne, komisja jest także zobowiązana do osobnego podziału spoczywających na działkach lub wymagających zapłaty przy uwzględnieniu własności gruntowej obciążeń publicznych.

§ 13

Komisja jest zobowiązana do wydania postanowień w planie podziału, w szczególności w odniesieniu do sposobu podziału działek (§ 5), w miarę możliwości w porozumieniu z

zaangażowanymi osobami, a w szczególności także do dążenia do powstania porozumień, na podstawie których przyznanie odszkodowań pieniężnych zostanie w miarę możliwości ograniczone lub stanie się zbędne.

Ponadto jest ona zobowiązana do zadbania o to, aby procedura była prowadzona wobec rzeczywistych osób uprawnionych.

W przypadku zaangażowanych osób, które są nieobecne i które nie wyznaczyły uprawnionego przedstawiciela lub które nie są w stanie dokonać takiego ustanowienia, Sąd Okręgowy w Kaliszu w celu ich reprezentacji w ramach procedury przekształcenia jest zobowiązany do wyznaczenia kuratorów dla ochrony praw osoby nieobecnej. Kuratorzy ci będą uprawnieni do składania wszelkich niezbędnych w ramach procedury przekształcenia, wiążących prawnie oświadczeń w imieniu nieobecnych osób.

[treść przekreślona]

Sporządzenie i ustalenie planu podziału.

§ 14

W oparciu o przepisy §§ 5-13 komisja jest zobowiązana do sporządzenia planu podziału wraz z mapą. Dokument ten musi przedstawiać stary stan własności i nowy podział.

Należy przy tym podać poszczególne działki według ich wielkości i ich właścicieli, części działek podlegających odstąpieniu w celu poszerzenia ulic oraz wynagrodzenie, jakie należy przyznać zgodnie z § 4. Także w przypadkach § 5 ustęp 4 musi być widoczne, w jaki sposób przepisy te zostały spełnione. Plan i mapę należy sporządzić w formie blokowej.

§ 15

Komisja jest zobowiązana do negocjacji dotyczących planu podziału i mapy (§ 14) z osobami zaangażowanymi w formie blokowej.

Zaangażowane osoby należy wezwać na terminy negocjacji. Wezwanie gminy, właścicieli oraz osób, które zgłosiły się do uczestnictwa w postępowaniu, następuje w drodze doręczenia, wezwanie pozostałych zaangażowanych osób w formie zgodnych z miejscowym zwyczajem obwieszczeń z wezwaniem do zgłoszenia się i dochodzenia swoich praw. Wezwania następują z ostrzeżeniem, iż w razie nieobecności wezwanych osób uchwały dotyczące planu podziału, w szczególności przypisania działek i wyznaczenia ewentualnego odszkodowania, mogą zostać podjęte bez ich udziału.

Na terminie negocjacji może pojawić się każda zaangażowana osoba i reprezentować swój interes. W razie potrzeby termin należy wyznaczyć na miejscu.

§ 16

Komisja jest zobowiązana do podjęcia uchwały dotyczącej planu podziału wraz z mapą, w szczególności w odniesieniu do zmian lub uzupełnień wnioskowanych przez zaangażowane osoby lub w razie potrzeby do korekty i uzupełnienia planu podziału i mapy stosownie do postanowień. W planie podziału należy także uwzględnić wyniki podjętych przez zaangażowane osoby ustaleń w zakresie ustanowienia, uchylenia, utrzymania w mocy lub zmiany praw, o ile nie jest to sprzeczne z celem procedury przekształcenia.

Przy podejmowaniu uchwały oprócz przewodniczącego musi uczestniczyć co najmniej po jednym z wymienionych w § 2 nr 6 członków, będących rzecznikami.

§ 17

Po podjęciu uchwały komisja jest zobowiązana do udostępnienia planu podziału wraz z mapą, po wcześniejszym, zgodnym z miejscowym zwyczajem obwieszczeniu, do wglądu dla każdego oraz do wskazania właścicielom przypisanych im działek na miejscu w wyznaczonym w tym celu terminie. W zgodnym z miejscowym zwyczajem obwieszczeniu, które zapowiada udostępnienie planu podziału, należy uwzględnić postanowienie, iż zastrzeżenia wobec planu należy składać do przewodniczącego komisji pisemnie lub do protokołu w ramach terminu prekluzyjnego wynoszącego 2 tygodnie.

Termin wnoszenia zastrzeżeń rozpoczyna swój bieg z chwilą udostępnienia *[treść skreślona]* planu podziału.

§ 18

W razie wniesienia zastrzeżeń do planu podziału komisja jest zobowiązana do podjęcia próby ich rozwiązania w drodze negocjacji. Jeżeli próba ta się nie powiedzie, należy przedłożyć akta szefowi powiatu, który wyda ostateczną decyzję dotyczącą zastrzeżeń.

Jeżeli nie zostaną wniesione zastrzeżenia lub zostanie wobec nich podjęta decyzja, wówczas następuje ustalenie planu podziału w drodze ostatecznej decyzji szefa powiatu.

Właścicielom i kuratorom dla ochrony praw osoby nieobecnej należy doręczyć wypisy ustalonego planu podziału wraz z mapą, a pozostałym zaangażowanym osobom, w odniesieniu do których zostało w nim ujęte postanowienie lub które uczestniczyły w postępowaniu, należy doręczyć zawiadomienie o ustaleniu planu podziału.

Magistrat jest zobowiązany do obwieszczenia, iż plan został ustalony, w zgodny z miejscowym zwyczajem sposób.

Procedura zażalenia

[treść skreślona]

§ 19

W przypadku określonych w § 4 roszczeń odszkodowawczych zaangażowanym osobom przysługuje wobec planu podziału, od momentu jego ustalenia, prawo do złożenia zażalenia do szefa administracji przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim w Warszawie. Zażalenie jest dopuszczalne do momentu upływu 4 tygodni od dnia zgodnego z miejscowym zwyczajem obwieszczenia o ustaleniu planu podziału. Jeżeli zgodnie z § 13 ustęp 3 ustanowiono kuratorów dla ochrony praw osoby nieobecnej, wówczas to oni składają zażalenie wobec gminy Kalisz, a gmina Kalisz wobec określonych powyżej zaangażowanych osób.

W przypadkach określonych w § 6 powyższe przepisy mają zastosowanie ze wskazaniem, iż procedura zażalenia przysługuje tylko właścicielom objętym obciążeniem.

Realizacja planu podziału.

§ 20

Wszczęcie procedury zażalenia nie wstrzymuje realizacji planu podziału. Następuje ona poprzez ogłoszenie o przekazaniu wydawane przez szefa powiatu w formie ostatecznej uchwały. Należy w nim podać dzień, w którym mają nastąpić zmiany prawne dotyczące przekształcanych działek (dzień przekształcenia).

Dzień przekształcenia należy określić w taki sposób, aby okres pomiędzy dniem obwieszczenia deklaracji przekazania a dniem przekształcenia wynosił co najmniej 8 dni.

Oprócz magistratu, właścicieli oraz przedstawiciela i zarządcy (§ 13) oświadczenie o przekazaniu należy doręczyć pozostałym zaangażowanym osobom, w odniesieniu do których w planie podziału została podjęta decyzja, lub które uczestniczyły w postępowaniu.

Magistrat jest zobowiązany do ogłoszenia oświadczenia o przekazaniu bez zwłoki w zgodny z miejscowym zwyczajem sposób.

§ 21

Z chwilą publicznego ogłoszenia oświadczenia o przekazaniu gmina otrzymuje prawo do dokonania poszerzeń dróg publicznych zgodnie z planem podziału.

§ 22

Jeżeli oświadczenie o przekazaniu zostanie ogłoszone w zgodny z miejscowym zwyczajem sposób, wówczas z dniem przekształcenia treść planu podziału staje się obowiązująca. Dotychczasowe prawa własności wobec włączonych do masy działek wygasają. Jednocześnie włączone do masy działki zostają zwolnione ze wszystkich prywatno-prawnych obciążień i ograniczeń, w szczególności przestają one stanowić fideikomis lub dobra rodzinne, a także przestają być przedmiotem lenna lub dzierżawy.

Miasto Kalisz staje się właścicielem przypisanego mu zgodnie z § 4 terenu w celu poszerzenia dróg publicznych. Miejsce każdej włączonej do masy działki zastępuje przypisana działka przy uwzględnieniu praw własności i pozostałych zależności prywatnoprawnych opisanych w ustępie 1 zdanie 3. Z przeniesienia na przypisaną działkę są jednak wykluczone: służebność, prawa odkupu i pierwokupu oraz ciężary realne, niepolegające jedynie na świadczeniach pieniężnych, świadczeniach w naturze lub świadczeniach osobistych, o ile w planie podziału nie ustalono inaczej.

Odszkodowania ustalone na podstawie przepisów § 4 występują w miejscu włączonej do masy działki w odniesieniu do opisanych w poprzednim akapicie zależności prawnych.

§ 23

Na wniosek komisji Urząd Księg Wieczystych jest zobowiązany do wpisania do księgi wieczystej zmian prawnych, które występują zgodnie z postanowieniami planu podziału i niniejszej ustawy w odniesieniu do praw wpisanych do księgi wieczystej lub zabezpieczonych poprzez wpis, a także do usunięcia adnotacji o przekształceniu, a ponadto do wpisania do księgi wieczystej, iż zgodnie z przepisami § 6 działka jest objęta obowiązkiem dopłaty. Wraz z wnioskiem należy przedłożyć do Urzędu Księg Wieczystych wymagane wyciągi z księgi katastralnej.

Wniosek należy złożyć niezwłocznie i musi on dokładnie określać wpisy, których dotyczy.

§ 24
/§ 44 ????? (ustawa o wywłaszczeniu)

§ [treść przekreślona] 25

Jeżeli kwota sumy pieniężnej za blok przypadającej do zapłaty przez gminę za poszerzenie ulic ulegnie zmniejszeniu, wówczas komisja jest zobowiązana do proporcjonalnego odliczenia obniżonej kwoty właścielowi bloku od odszkodowań przypisanych im w planie podziału.

§ 26

Doręczenia realizowane przez komisję powinny nastąpić w formie zwykłych doręczeń.

§ 27

Płatności przypadające do zapłaty na rzecz gminy zgodnie z planem podziału w razie potrzeby zostaną przez gminę ściągnięte przymusowo. Dopłaty mają status obciążeń powszechnych.

Po wygaśnięciu obowiązku dopłaty magistrat jest zobowiązany do złożenia wniosku do Urzędu Hipotecznego o usunięcie dotyczącej jej adnotacji.

§ 28

W trakcie trwania procedury przekształcenia w ramach określonego w § 1 okręgu nie wolno wydawać pozwoleń na wznoszenie budowli na działkach.

Koszty postępowania ponosi gmina Kalisz. W odniesieniu do kosztów opłat i pieczęci dla Urzędu Księg Wieczystych obowiązuje zwolnienie z opłat.

§ 29

Zaangażowane osoby w rozumieniu §§ [puste pole] to oprócz gminy właściwie, wierzyciele hipoteczni, wierzyciele dłużni gruntu i rentowego, a także ci, którym przysługuje prawo użytkowania lub dziedziczne prawo zabudowy wobec przekształcanej działki.

Jako zaangażowane osoby w rozumieniu §§ [puste pole] traktowane są oprócz gminy, właściwi oraz przedstawicieli i zarządcy

1. osoby, dla których jest wpisane lub zabezpieczone poprzez wpis prawo w księdze wieczystej lub innej księdze sądowej,

2. osoby, którym przysługuje inne prawo do przekształcanej działki, lub do prawa obciążającego działkę, w razie przymusowej licytacji lub przymusowego zarządu przez wierzycieli ściągających należności.

Zaangażowane osoby, których prawa nie są wpisane w księdze wieczystej lub w innej księdze sądowej, na żądanie gminy, właściwego, komisji lub urzędu, w którym toczy się postępowanie, są zobowiązane do uwiarygodnienia swojego prawa; przed uwiarygodnieniem mogą one być wykluczone z udziału w procedurze.

Jeżeli w związku z prawem, które uzasadniały prawo do udziału w procedurze, toczy się spor prawny, wówczas obie strony są traktowane jako zaangażowane osoby.

§ 30

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

k. 114-117.

17 lutego6 [1916]

Dotyczy: odbudowa miasta Kalisz
ostatnie tamtejsze zarządzenie z dnia 8 stycznia 1[91]6

G.Nr. K.S. 563

Załączniki: Projekt scalenia dla Kalisza w dwóch egzemplarzach,
Odpis Lex Adickes dla Frankfurtu nad Menem

Do
Pana Szefa Administracji
przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim

w Warszawie

W nawiązaniu do mojego raportu z dnia 20 stycznia 1916 r. przekazuję załączniki z prośbą o sprawdzenie. Niestety nie mogę przedłożyć planu linii zabudowy dla śródmieścia, ponieważ nie jest on jeszcze ukończony. Także projekt ustawy budowlanej dla śródmieścia nie został jeszcze ukończony, ponieważ jedyny wykwalifikowany architekt, który jest zaznajomiony z tutejszymi realiami, inżynier Martin Heymann, ze względu na inne zamiejscowe obowiązki będzie dostępny w celu omówienia tej ustawy budowlanej dopiero od dnia 20 bieżącego miesiąca. Włączenie go do konsultacji dotyczących projektu jest jednak, moim zdaniem, niezbędne, a mianowicie także dlatego, ponieważ cieszy się on dużym uznaniem wśród tutejszych mieszkańców i radców miejskich i ma duży wpływ na obywateli.

Załączony projekt jest wynikiem długich i intensywnych konsultacji z tutejszym burmistrzem oraz biorącym udział w rozmowach jako lokalny biegły w zakresie prawa notariuszem v. Bzowskim. Podstawę konsultacji stanowi ustawa Lex Adickes dla Frankfurtu, której odpis także zostaje przekazany. Zakres obowiązywania rozporządzenia został wstępnie ograniczony do spalonej części Kalisza. Naszym zdaniem jest to zalecane dlatego, ponieważ kilka miesięcy temu nie udało się ostatecznie ukończyć projektu dużego, rozległego planu zabudowy dla Kalisza i wydaje się wątpliwe, czy dla niespalonych części Kalisza zostanie zaakceptowana konieczność scalenia działek.

Lex Adickes dla Frankfurtu ogranicza obszar scalenia dla tego miasta głównie do dotychczas niezabudowanych części i uzależnia zastosowanie od wyrażenia zgody przez co najmniej znaczącą część wchodzących w rachubę właścicieli działek. Ponieważ dla miasta Kalisz istnieje konieczność scalenia przede wszystkim dotychczas zabudowanych działek, a także ponieważ w celu należytej odbudowy miasta zalecane wydaje się być inne odgraniczenie licznych spalonych działek, dlatego w niniejszym projekcie proponowane jest przeprowadzenie scalenia w drodze przymusu, bez wcześniejszego wysłuchania właścicieli działek pod kątem konieczności.

Dlatego wszystkie postanowienia Lex Adickes dotyczące warunków przekształcenia oraz procedury przygotowawczej były zbędne i należało z nich zrezygnować. Także w pozostałym zakresie istniejące okoliczności wymagają znacznych odstępstw od frankfurckiej ustawy. Przykładowo we Frankfurcie, jak wspomniano, ustanawiała dotycza czas niezabudowanych powierzchni działek, na których mają powstać liczne nowe ulice, aby przygotować je pod zabudowę, podczas gdy prowadzące dotycza czas przez ten teren drogi publiczne w większości mają zostać zlikwidowane. Natomiast w Kaliszu na spalonym obszarze w grę wchodzi tylko poszerzenie istniejących ulic. W związku z tym nie zaleca się włączenia do masy wszystkich przekształcanych działek wraz z dotycza czasowymi drogami publicznymi, lecz dokonanie przekształcenia według bloków ulic.

We Frankfurcie gmina miejska jako wykonawca przekształcenia, jest zobowiązana do zapłaty odszkodowań w gotówce, które zostały dokładniej opisane w § 13 i 14 Lex Adickes. Nie wydawało się zasadne zastosowanie tych postanowień w nieograniczony sposób w ramach planowanego przekształcenia w Kaliszu, ponieważ skutki finansowe dla miasta są niemożliwe do oszacowania. W Kaliszu w grę wchodzi tylko odstąpienie dotycza czas zabudowanego gruntu w celu poszerzenia ulic w ramach poszczególnych bloków. W odniesieniu do niezbędnego dla tego celu terenu, który musi zostać odstępiony przez dotycza czasowych właścicieli, wskazane wydaje się być całkowite odszkodowanie na rzecz dotycza czasowych właścicieli albo w formie przyznania środków pieniężnych albo poprzez przyznanie innego terenu w ramach tego samego bloku.

Jednak w projekcie zostanie zaproponowane odszkodowanie dla bloku tylko w takiej wysokości, w jakiej powinna nastąpić zapłata ze strony miasta w przypadku tego bloku za nowo nabity teren pod ulice.

§ 17 i 18 Lex Adickes: na podstawie tych samych rozważań wydaje się nieodpowiednie, aby za działki, które nie nadają się do zabudowy, miasto przewidziało przy scalaniu odszkodowanie pieniężne. Rozsądny wydaje się wybór rozwiązania zaproponowanego w § 8 projektu.

W miejsce drogi prawnej w rozporządzeniu wszędzie zaproponowano postępowanie odwoławcze. Wydaje się to być konieczne już z tego powodu, iż ze względu na wskazane przyspieszenie odbudowy Kalisza należy unikać długotrwałych procesów.

Podejmę starania, aby jak najszybciej dosłać projekt ustawy budowlanej, do której odnosi się projekt ustawy o scaleniu.

[podpis odręczny]
Tajny Radca Rządowy

2. Po wysłaniu przedłożyć ponownie!

k. 216.

Magistrat Kalisz
Numer dziennika
7596

Kalisz, dnia 15 lipca 1916 r.

Pieczęć:
Niemiecki Szef Okręgu
Wpłynęło 17 lipca 1916
Kalisz

Do Pana

S z e f a O k r ę g u

t u t a j

Przekazuję Waszej Wielmożności projekt rozporządzenia dotyczący możliwości gospodarczych odbudowy spalonych części miasta w Kaliszu i jeżeli zdaniem Waszej Wielmożności nadaje się on do użycia, proszę o przekazanie go panu szefowi administracji. Zaznaczam jednak, iż projekt ten zawiera moje osobiste poglądy i nie został omówiony z władzami miasta.

Burmistrz
v. Prądryński
Porucznik

k. 217-219.

P R O J E K T

rozporządzenia dotyczącego gospodarczego umożliwienia odbudowy spalonych w czasie wojny
działek w Kaliszu.

1. W księgach wieczystych spalonych w czasie wojny działek w Kaliszu w ciągu 14 dni po ogłoszeniu niniejszego rozporządzenia zostanie wpisana adnotacja o zablokowaniu, dotycząca prawa korzystania z samych działek oraz z wpisanych na tych działkach hipotek, długów hipotecznych itp. Te adnotacje o zablokowaniu należy usunąć wyłącznie na wniosek jednej z dwóch wymienionych poniżej komisji specjalnych.

2. Pan szef administracji wyznaczy komisję specjalną, która będzie się składać z 5 członków. Przewodniczącym tej komisji specjalnej zostanie komisarz państwo. 4 pozostałych członków zostanie wybranych spośród mieszkających na miejscu obywateli, wśród których jeden musi być biegły w sprawach budowlanych, a inny musi być członkiem magistratu wybranym przez magistrat.

3. Zadaniem tej komisji specjalnej jest weryfikacja okoliczności obciążień spalonych działek oraz innych uwarunkowań ekonomicznych ich właścicieli, sporządzenie wykazu spalonych działek oraz podanie wartości każdej z działek przed spaleniem, jak również pośredniczenie między właścicielem, wierzycielami hipotecznymi oraz miejską instytucją ds. hipotecznych listów zastawnych, którą należy utworzyć. W tym zakresie będą istniały następujące możliwości:

a. Działka była już przed spaleniem tak nadmiernie obciążona, że w interesie ogółu nie jest pozostawienie działki w rękach obecnego właściciela. W przypadku takiej działki komisja specjalna będzie musiała złożyć wniosek do Urzędu Księg Wieczystych o wykreślenie adnotacji o zablokowaniu, dotyczącej prawa korzystania z samej działki (nie z hipoteki). Skutkiem tego będzie poddanie działki przymusowej licytacji. Poniżej zostanie omówione, jak w takim przypadku będą chronieni właściciele dobrych hipotek.

b. Działka ma standardowe obciążenie. W przypadku takiej działki komisja specjalna podejmuje rolę negocjatora.

Musi ona działać w takim kierunku, aby wierzyciele hipoteczni dobrowolnie zgodzili się na wykreślenie części tych hipotek. Jako nacisk w tym zakresie komisja z jednej strony będzie stosować groźbę, iż adnotacje o zablokowaniu zostaną wykreślone, a działka zostanie poddana przymusowej licytacji, przy czym wierzyciele hipoteczni ponoszą ryzyko utraty wszystkich swoich pieniędzy, z drugiej strony w ramach zachęty będzie zapewniać, iż hipoteka po częściowym wykreśleniu zostanie natychmiast wypłacona. Oczywiście konieczna będzie rezygnacja z zaległych odsetek hipotecznych. Sposoby realizacji wypłat zostaną omówione poniżej.

Jeżeli na skutek takiego pośrednictwa nie dojdzie do porozumienia, wówczas komisja jest uprawniona do częściowego wykreślenia hipotek w księdze wieczystej, jednak wykreślenie nie może obejmować więcej niż 20% pojedynczej hipoteki i nie więcej niż 10% wszystkich hipotek na jednej działce. Z tego uprawnienia należy korzystać tylko w bardzo wyjątkowej sytuacji.

c. Działka nie jest w ogóle obciążona. W przypadku takiej działki komisja nie podejmuje żadnych działań.

3. Aby umożliwić odbudowę pod kątem finansowym, należy utworzyć miejską instytucję ds. hipotecznych listów zastawnych, która będzie uprawniona do wydania hipotecznych listów zastawnych o wartości 5%. Gwarancję za nie przejmie miasto i państwo, do którego Kalisz będzie należeć, aby łatwiej znalazły nabywców. Ta instytucja ds. hipotecznych listów zastawnych lub miasto otrzyma od państwa, do którego Kalisz będzie należeć, nieoprocentowaną pożyczkę w wysokości ok. 30 000 000 marek, w ratach rocznych po 6 000 000 marek. Kapitał będzie podlegał spłacie w ciągu 30 lat od wypłacenia ostatniej raty. Celem jest wykorzystanie tej nieoprocentowanej pożyczki przez instytucję ds. hipotecznych listów zastawnych w celu spłaty istniejących obecnie, częściowo wykreślonych hipotek. Hipoteczne listy zastawne zostaną wydane właścicielom działek w formie funduszy budowlanych. Oprocentowanie tutejszych hipotek było następujące: oprocentowanie pierwszej hipoteki wynosiło 6%, dalszych hipotek 7-10%, a zatem można przyjąć średnie oprocentowanie na poziomie 7%.

Ponieważ właściciel nie może być w lepszej sytuacji pod kątem oprocentowania niż przed wojną, musi także wpłacić na rzecz instytucji ds. hipotecznych listów zastawnych 7% na hipotekę funduszu budowlanego, z czego 2% zostanie przeznaczone na amortyzację istniejących obecnie, spłaczanych hipotek (w skrócie nazywam je hipotekami związanymi ze spaleniem).

4. Pojawia się pytanie, czy takie postępowanie będzie dla kogoś stanowiło trudność. W razie istniejącego już teraz nadmiernego obciążenia działki nie należy właścicielowi w ogóle pomagać. Wierzyciele hipoteczni dobrych hipotek będą chronieni w ten sposób, że miasto w razie przymusowej licytacji jest zobowiązane do zaoferowania do 80% określonej przez komisję wartości sprzed spalenia. W razie standardowego obciążenia wierzyciele hipoteczni będą poszkodowani jedynie w niewielkim stopniu, ponieważ właściciel jest zobowiązany do zapłaty takich samych odsetek, jak przed wojną. Aby jednak uniemożliwić spekulacje dotyczące tych hipotek, należy je zablokować, jak przedstawiono powyżej. Jeżeli działka nie jest w ogóle obciążona, właściciel otrzyma od instytucji ds. hipotecznych listów zastawnych fundusze budowlane w wysokości 2%, które zostaną przeznaczone na amortyzację. W takim przypadku właściciel jest w nieco gorszej sytuacji niż przed wojną, gdy nie miał nic do oprocentowania. Jednak przy uwzględnieniu faktu, iż w miejsce starego domu otrzyma on nowy, wybudowany według nowoczesnych standardów dom, który przypuszczalnie przyniesie lepsze zyski z wynajmu, wówczas to obciążenie jest na tyle niewielkie, iż można je spokojnie pozostawić.

Hipoteki związane ze spaleniem zostaną zamortyzowane za około 30 lat. Jednak należy wydać przepis mówiący, że właściciel nie może dysponować miejscem w księdze wieczystej amortyzowanych hipotek, lecz że samoistnie wstępuje w to miejsce hipoteka funduszu budowlanego.

Na skutek tej procedury działka będzie najpierw obciążona w ponad połowie, ale po 30 latach obciążenie będzie standardowe, a przy tym nikt nie poniesie dużych strat. Należy zaznaczyć, iż dopóki

hipoteki związane ze spaleniem nie są amortyzowane, nie następuje amortyzacja hipoteki funduszu budowlanego.

Powyższy projekt zawiera jedynie rozważania laika w dziedzinie bankowości, dlatego musiałby zostać zweryfikowany pod kątem błędów przez biegłego w zakresie bankowości.

v. Prądzynski

k. 220.

Magistrat Kalisz
Numer dziennika
7893

Kalisz, dnia 24 lipca 1916 r.

Pieczęć:
Niemiecki Szef Okręgu
Wpłynęło 26 lipca 1916
Kalisz

Do Pana

Szefa Okręgu

t u t a j

W nawiązaniu do zarządzenia z dnia 16 czerwca oraz 19 lipca nr dziennika A 6549/16 informujemy, iż trwa sporządzanie listy zniszczonych budynków. Ponieważ jednak należy zadbać o to, aby zestawienie to było jak najbardziej dokładne, co jest możliwe jedynie przy skorzystaniu z planu sytuacyjnego i przedstawieniu stanu na nim, prace te będą trwały jeszcze przez jakiś czas.

Prosimy o termin do 15 sierpnia br.

Burmistrz
v. Prądzynski
Porucznik

k. 251.

Magistrat Kalisz
Numer dziennika
5896

Kalisz, dnia 31 maja 1916 r.

Pieczęć:
Niemiecki Szef Okręgu

Kalisz
wpłynęło 3 czerwca 1916

Do Pana

Szefa Okręgu
t u t a j

Dotyczy zarządzenia z dnia 22 maja 1916 r., nr dziennika I a. 5092/16.

W ramach realizacji powyższego zarządzenia przekazujemy Waszej Wielmożności projekt wstępny oraz raport objaśniający do planu linii zabudowy dla śródmieścia oraz oba wyróżnione plany zabudowy. Informujemy, że projekt wstępny nie został jeszcze przedłożony organom miejskim.

Burmistrz
v. Prądzynski
Porucznik

k. 253-261.

Raport objaśniający

do projektu wstępniego planu zabudowy dla śródmieścia miasta Kalisz.

Położone między odnogami rzeki Prosna śródmieście jest w większości zniszczone.

Na przedmieściach w okolicy dworca spaleniu uległo wiele budynków znajdujących się przy ulicy Wrocławskiej i bocznych ulicach – mniej więcej do cmentarza katolickiego.

Mając na celu racjonalną odbudowę miasta należy sporządzić plan zabudowy dla całego miasta. W tym celu za pośrednictwem Związku Technicznego w Warszawie rozpisano przetarg publiczny, który przyniósł kompleksowe, przydatne materiały do specjalnego opracowania planu zabudowy.

Podstawę dla przetargu mógł jednak stanowić jedynie stary, niedokładny plan miasta. Mimo to magistrat zlecił jednocześnie przeprowadzenie nowych pomiarów ciągów ulic w śródmieściu, które to pomiary niedawno zostały ukończone i wykorzystane do sporządzenia załączonego projektu wstępniego.

Już w tym miejscu należy zaznaczyć, iż w celu opracowania planu zabudowy zewnętrznych dzielnic miasta także niezbędne jest wykonanie takich nowych pomiarów, nowe pomiary również muszą objąć pomiar poszczególnych działek oraz wskazane jest sporządzenie mapy na podstawie nowych pomiarów dla śródmieścia w większej skali (1:500). Bez tych dokumentów sporządzenie użytecznego planu budowy miasta jest niemożliwe, a opracowanie techniczne i wykorzystanie pomysłów zgłoszonych w ramach przetargu stanowiłoby jedynie obrazy, a nie dokumenty możliwe do wykorzystania pod kątem technicznym.

I.

Do niniejszego projektu wstępniego w ramach objaśnienia podaje się następujące uwagi:
Uchwałą organów miejskich z dnia 14 grudnia 1915 r. określono dla śródmieścia poszerzenie wymienionych poniżej ulic:

Warszawska	do 17 - 18 m
Wrocławska	do 17 - 18 m
Sukiennicza	do 18 m
Złota	do 15 - 16 m
Kanonicka od Rynku do Grodzkiej	do 15 m
Łazienna	do 15 m

Uchwałę tę uwzględniono przy opracowaniu planu, jednak plan zawiera dodatkowe propozycje, wykraczające poza ten zakres.

II.

Jako pierwszą główną ulicę komunikacyjną w śródmieściu należy traktować ulicę Wrocławską. Zaczyna się ona na południowym zachodzie przy oddalonym od śródmieścia o ok. 2,5 km dworcu, przecina śródmieście lekkimi łukami i kończy się ok. 500 m od rynku na Przedmieściu Warszawskim, gdzie rozgałęziają się dwie ulice główne do Łodzi-Warszawy i Stawiszyna.

Jej szerokość w śródmieściu przyjęto jako 18 m, z czego 10 m przypada na jezdnię. Taka szerokość jezdni umożliwia poprowadzenie dwutorowej linii tramwajowej pośrodku jezdni. Wprawdzie w warunkach przetargu przyjęto, że na tej ulicy nie zostanie poprowadzona linia tramwajowa, jednak mogłoby być jednak wskazane, aby nie wykluczać utworzenia linii tramwajowej w przyszłości.

Wszystkie zabudowane działki, oprócz 2, położone po obu stronach ulicy, o ile przebiega ona przez śródmieście, są zniszczone.

III.

Jako druga główna ulica komunikacyjna przewidziana jest ulica Sukiennicza. Zaczyna się ona przy moście na rzece Prosną przy kościele franciszkanów, przebiega niemal równolegle do ulicy Wrocławskiej i kończy się przy kościele św. Józefa, inaczej kościele rosyjskim. Ulica jest przeznaczona do poprowadzenia linii tramwajowej, dlatego posiada niezbędną szerokość minimalną wynoszącą 10 m na jezdnię oraz 2 chodniki o szerokości 4 m, co daje łącznie 18 m szerokości.

Przy tej ulicy zniszczone są domy: w bloku 10, 15, 16, 30, dalej 22 z wyjątkiem dwóch domów, 23 z wyjątkiem dwóch domów, 29 z wyjątkiem kościoła franciszkanów z budynkami klasztoru.

IV.

Jako pomocniczą ulicę komunikacyjną proponuje się ciąg ulic składający się z ulic Targowa, Garbarska i Grodzka. Ten ciąg ulic powinien mieć szerokość 12 m, z czego 8 m przypada na jezdnię i po 2 m na chodniki. Przy takiej szerokości jezdni możliwe jest utworzenie dwutorowej linii tramwajowej po obu stronach jezdni.

Przy tym ciągu ulic zniszczone są domy w bloku: 3, 4, 8, 13, 21, z wyjątkiem trzech domów, 26, 31, 32. Blok 31 ma w przyszłości pozostać niezabudowany. Razem z dotychczasowym rynkiem ma on służyć jako upiększenie placu.

Wąska uliczka znajdująca się między blokami zabudowy 27 i 26 powinna zniknąć, ponieważ nie można zaakceptować czworobocznej zabudowy bloków (jaka istniała dotychczas). Dlatego także tutaj, jak w przypadku wielu innych bloków zabudowy, należy dokonać przekształcenia działek.

V.

Wokół śródmieścia przy ciekach wodnych wzdłuż rzeki Prosną znajdują się obsadzone drzewami ulice przybrzeżne, które są jednak zwężone przez budynki i zabudowane, a w niektórych miejscowościach, jak w części północno-zachodniej, na południu i na południowym wschodzie, całkowicie przerwane.

Rozbudowanie i poszerzenie tej obwodnicy powinno być podstawowym zadaniem nowego planu zabudowy.

Dlatego należy zlikwidować:

- a) bloki zabudowy 11 i 19 w północno-zachodniej części miasta. Budynki nie są tutaj zniszczone, ale podwórka i przybudówki skierowane w stronę wody są widoczne z ulicy Babina przebiegającej na prawym brzegu Prosną, w znacznym stopniu oszpecając obraz ulicy i miasta.
- b) bloki zabudowy 35 i 36, które przy niewielkiej głębokości od 12 do 20 m nie mogą zostać prawidłowo zabudowane. W bloku 35 zachowała się działka narożna u zbiegu dwóch odnog rzeki, w bloku 36 ostatnia działka narożna, położona przy kościele franciszkanów.

W bloku 29 należy zlikwidować wydłużony, zbudowany przy kościele franciszkanów, jednopiętrowy, zachowany budynek mieszkalny. Pozwoli to nie tylko stworzyć odpowiednią szerokość przybrzeżnej ulicy, ale także odsłonić stary, atrakcyjny architektonicznie kościół franciszkanów, z korzyścią dla obrazu miasta. Ten sam argument dotyczy także likwidacji bloku 34, w którym zachowały się 2 domy.

c) na wschodzie, południowym wschodzie i południu miasta należy, według projektu, utworzyć nową obwodnicę i połączyć z ulicą Parkową.

Począwszy od ulicy Sukienniczej ulica nabrzeżna o szerokości minimalnej 15 m prowadzi wzdłuż odnogi Prosną do przedłużonej ulicy Jasnej, a stąd przez niezabudowany teren ogrodów i parku aż do ulicy Parkowej.

Aby móc uchronić niedawno wybudowany i zachowany w dobrym stanie budynek mieszkalny na działce bloku 18, odnoga Prosną zostanie w tym miejscu uregulowana, jak pokazano na czerwono. W pozostałej części ten nowy ciąg ulic przecina tylko zniszczone działki.

Miedzy ulicami Browarna i Piekarska na styku z tą obwodnicą zostanie utworzony większy trawnik, ponieważ tutaj ze względu na brak głębokości wznowienie budynków jest niemożliwe. Dzięki temu ten kwartał o ciasnej zabudowie otrzyma więcej powietrza i światła od obwodnicy i rzeki Prosną.

Rozplanowanie obwodnicy na jej poszczególnych odcinkach będzie musiało być różne w zależności od dostępnej szerokości i zostanie przedstawione w kolejnym, specjalnym opracowaniu.

Zasadniczo jej rozplanowanie pomyślano jest w taki sposób, aby wzdłuż domów powstał chodnik o szerokości co najmniej 3 m, a zatem jezdnia będzie miała szerokość 7,5 m. Pozostała część szerokości przypadnie na promenadę z nasadzeniami drzew. Tam, gdzie szerokość na to pozwoli, z promenadą będą połączone trawniki. Zasadniczo rezygnuje się z utworzenia ogródków przed domami, ponieważ z doświadczenia wiadomo, że utrzymanie ogródków pozostawia wiele do życzenia.

Jeżeli ze względów finansowych całkowita likwidacja bloków zabudowy 11, 19, 35 i 36 spotka się z trudnościami, wówczas szerokość ulicy przybrzeżnej można także tutaj nieco ograniczyć, jednak nie poniżej 20 m.

Pozostały teren mógłby zostać przypisany do sąsiednich bloków. Ta dodatkowa propozycja została przedstawiona na planie za pomocą czerwonych, kropkowanych linii.

VI.

Z przecznic przebiegających w kierunku z południowego wschodu na północny zachód dla ruchu drogowego znaczenie mają ulice Łazienna-Kanonicka i Złota. Ulica Łazienna ma zostać poszerzona do 15 m na północno-wschodnim krańcu, ponieważ tutaj w grę wchodzi tylko działka należąca do skarbu państwa, zabudowana przy końcu budynkami przypominającymi szopy.

Ulica Łazienna łączy rynek z obwodnicą (por. V) i znajdującym się za nią parkiem. Będzie ona głównym źródłem świeżego powietrza dla śródmieścia i przejmie intensywny transport osobowy z i do parku. Z tego powodu połowa szerokości ulicy, tzn. po 3,75 m przypadnie na chodniki, a reszta o szerokości 7,5 m na jezdnię.

VII.

Ulica Kanonicka łączy pomocniczą ulicę komunikacyjną (por. IV) z rynkiem. Stanowi połączenie między nim a dzielnicą przy Nowym Rynku na prawo od Prosną. Dlatego poszerzenie jest wskazane ze względu na ruch drogowy. Z całej szerokości 15 m na jezdnię powinno przypadać 9 m, a na oba chodniki po 3 m.

Wszystkie budynki objęte tutaj linią zabudowy są zniszczone.

VIII.

Ulica Złota między rynkiem a Prosną także powinna mieć szerokość 15 m, którą należy podzielić na jezdnię i chodniki tak, jak w przypadku ulicy Kanonickiej.

Ulica ta stanowi przedłużenie prowadzącej na północny zachód w zewnętrznej części miasta ulicy Nowej, która obecnie ma długość ok. 600 m. Przy opracowywaniu projektu dla zewnętrznych części miasta należy uwzględnić także poszerzenie tej ulicy.

Wszystkie objęte linią zabudowy budynki przy ulicy Złotej są zniszczone.

IX.

Utworzony przez ulice Sukiennica-Łazienna i obwodnicę blok 6 obejmuje obecnie budynek Gubernatorstwa, kościół ewangelicki, dawne koszary rosyjskie oraz rosyjski kościół garnizonowy.

Te zachowane obecnie budynki zajmują tylko niewielką część bloku, zdecydowanie większa część powierzchni przypada na ogrody, podwórka i stare przybudówki. Cały blok zostanie przeznaczony na budowę budynków administracji publicznej.

X.

Rynek, blok 14, obejmował ratusz oraz 4 domy prywatne. Budynki są zniszczone i planuje się wykupienie prywatnych działek, aby inaczej ustawić i rozbudować nowy ratusz. Linia zabudowy dla tego wewnętrznego rdzenia bloku zostanie przedłożona, gdy będą dostępne dokładne informacje dotyczące projektu nowego ratusza.

XI.

Ścieki ze śródmieścia będą częściowo odprowadzane na powierzchni ziemi poprzez kamienne rynsztoki, częściowo przez krótkie kanały boczne do Prosną. Istniejąca kanalizacja nie jest

przedstawiona na rysunku. Równolegle z odbudową miasta należy stworzyć odpowiednią podziemną kanalizację dla zabudowanych dzielnic miasta.

Potrzebne do tego projekty zostaną przedłożone oddzielnie.

Kalisz, dnia 1 czerwca 1916 r.

Miejski radca budowlany:
podpisano: podpis nieczytelny.

k. 262.

Niemiecki Szef Powiatu
T.B.Z. A. 6886/16

Kalisz, dnia 1 lipca 1916 r.

Dotyczy: plany miasta dla Kalisza,
do dyspozycji od 26 czerwca 1916, H.B. 1292

Istnieją tylko dwa nagrodzone projekty oraz jeden projekt zlecony przez miasto Kalisz. Obecnie projekty te posiada Rada Miasta, która w piątek, 7 lipca br. podejmie ostateczne uchwały. Następnie plany zostaną natychmiast przekazane.

[podpis odręczny]
Tajny Radca Rządowy

2. Przedłożyć ponownie dnia 8 lipca 1916 r.

Do
Pana Szef Administracji
przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim,

Wydział Budownictwa Naziemnego

w Warszawie.

k. 263-264.

Magistrat Kalisz
Numer dziennika

Kalisz, dnia 8 lipca 1916 r.

Pieczęć:
Niemiecki Szef Okręgu
Wpłynęło 9 lipca 1916

Kalisz

Do Pana

niemieckiego Szefa Okręgu

w Kalisz u

W ramach realizacji zarządzenia z dnia 1 lipca 1916 r. nr dziennika A.6886/16 przekazujemy Waszej Wielmożności w załączniu:

1. projekt planu zabudowy dla śródmieścia Kalisza,
2. raport objaśniający w języku niemieckim i polskim,
3. dwa nagrodzone projekty planu zabudowy z konkursu zorganizowanego przez Warszawskie Stowarzyszenie Architektów

i w celu wyjaśnienia informujemy, jak poniżej:

Sporządzony przez tutejszy urząd plan zabudowy dla śródmieścia został przyjęty przez magistrat w drodze uchwały z dnia 5 bieżącego miesiąca oraz przez Radę Miasta w drodze uchwały z dnia 7 bieżącego miesiąca.

Projekt jest nakreślony na płótnie lnianym, a nowe ulice i linie zabudowy ulic zaznaczono czerwonymi liniami, jednak bez innych kolorów na planie, ponieważ plan ma zostać powielony w formie druku, gdy projekt uzyska akceptację organu nadzorczego. Egzemplarze drukowane zostaną następnie uzupełnione kolorami w sposób określony w ustawie z lipca 1875 r.

Nie posiadamy projektu berlińskiej firmy architektonicznej Bopst & Caro, zwracamy jednak uwagę, iż przedłożony swego czasu projekt nie uzyskał akceptacji Rady Miasta.

W załączniu odsyłamy zarządzenie z dnia 1 lipca br. wraz z załącznikami.

Burmistrz
v. Prądryński
Porucznik

k. 265.

Kalisz, dnia 10 lipca 1916 r.

Po informacji telefonicznej pana radcy budowlanego Herrmann plan zabudowy firmy Bopst & Caro z Berlina został przez niego przesłany bezpośrednio do pana szefa administracji w Warszawie.

2. Do przedłożenia panu tajnemu radcy rządowemu po zwróceniu.

Biuro V.

k. 266-267.

Niemiecki Szef Okręgu

Kalisz, dnia 17 lipca 1916 r.

T.B.Z. 7245A

Dotyczy: plan zabudowy dla środkowej części miasta Kalisz,

W sprawie: ostatniego tamtejszego zarządzenia
z dnia 16 lipca 1916 r., Nr.H.B. 1173

1. Załącznik:

1. projekt planu zabudowy dla śródmieścia Kalisza na płótnie lnianym,
2. raport objaśniający do projektu w języku polskim i niemieckim,
3. dwa nagrodzone projekty planu zabudowy dla miasta Kalisz z konkursu organizowanego przez Warszawskie Stowarzyszenie Architektów.

Do
Pana Szefa Administracji
przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim

w Warszawie

do przekazania osobiście przez urzędnika Fechner.

Przekazuję załączniki i przedstawiam następujące uwagi:

Załączony plan zabudowy dla śródmieścia Kalisza został zatwierdzony przez magistrat i Radę Miasta. Projekt jest nakreślony na płótnie lnianym, a nowe ulice i linie zabudowy ulic zaznaczono czerwonym tuszem, jednak bez innych kolorów na planie, ponieważ plan ma zostać powielony w formie druku, gdy projekt uzyska Państwową akceptację. Egzemplarze drukowane zostaną następnie uzupełnione kolorami w sposób określony w ustawie z lipca 1875 r.

Proszę o sprawdzenie planu i jego zatwierdzenie.

Projekt berlińskiej firmy architektonicznej Bopst & Caro nie znajduje się w posiadaniu miasta Kalisz. Projekt ten nie otrzymał akceptacji Rady Miasta. Współwłaściciel firmy, podporucznik B op s t, kilka dni temu był u mnie. Poleciłem mu, aby znajdujący się w jego rękach plan przekazał bezpośrednio do Pana.

Tajny Radca Rządowy

2. Właściwe plany i powyzsze pismo zostaną dzisiaj po południu dostarczone przez urzędnika F e c h n e r z biura centralnego pociągiem pospiesznym do Warszawy, a tam przekazane w Wydziale Budowlanym panu Szefowi Administracji panu radcy budowlanemu Herrmannowi lub w razie jego nieobecności jego zastępcy za pokwitowaniem.

Niemiecki Szef Okręgu

Kalisz, dnia 20 lipca 1916 r.

Zarządzenie

1. W dniu 18 bieżącego miesiąca plany zabudowy zostały przekazane osobiście przez urzędnika Fechner Tajnemu Radcy Rządowemu radcy budowlanemu Herrmann w Warszawie. Pokwitowanie w załączniu.
2. Ponowne przedłożenie w dniu 3.8.1916 r.

k. 273-274.

Szef Administracji
przy
Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim

Warszawa, dnia 29 sierpnia 1916 r.

G.-Nr. H.B. 1590.

Pieczęć:
Niemiecki Szef Okręgu
KALISZ
Wpłynęło 3 września 1916

W załączniu zwraca się przesłany w dniu 17.7. plan zabudowy śródmieścia Kalisza [*treść odreczna*] wraz z dołączonym [*treść odreczna*] planem, w którym kolorem czerwonym zaznaczono kilka zmian.

Zasadniczo sporządzony projekt spotkał się z uznaniem; wprowadzone zmiany dotyczą następujących punktów:

1. Zasadniczo należy unikać ukośnych naroży domów, ponieważ doświadczenie pokazuje, że skutkują one uciążliwymi i nieestetycznym rozwiązaniami narożnymi. Wyjątkiem jest niezbędne ukośne ścięcie w rynku na rogu ulicy Łaziennej, które należy ograniczyć do parteru.
2. Lepiej będzie, jeżeli ulica Warszawska nie będzie przebiegała do brzydkiego kościoła rosyjskiego, lecz łukiem obok niego, otwierając widok na ładniejszy plac.
3. Dla ulicy Sukienniczej można zachować szerokość 17 m kosztem trotuaru.

Do Pana Szefa Okręgu

w

K a l i s z u.

4. Dwa domy znajdujące się przed kościołem franciszkanów przy ul. Rybnej należy zachować do momentu, gdy będą nadawać się do rozbiórki, a po ich wyburzeniu należy

je zastąpić z lewej strony wydłużonym dwupiętrowym budynkiem, a z prawej strony jednopiętrowymi stoiskami sprzedawowymi z dachem krytym dachówką.

W ten sposób plac kościelny pozostanie zamkniętym placem, a widok z brzegu Prosnego na kościół będzie atrakcyjniejszy dzięki linii dachów bardziej pasującej do gotyckiego charakteru kościoła. Okazałość kościoła i jego sylwetka zostaną podkreślone dzięki zgrupowaniu niskich budynków.

5. Zakończenie ulicy Targowej przy ulicy Rybnej zostanie celowo ponownie zamknięte. Tunel do budynku prywatnego lub lepiej do budynku użyteczności publicznej będzie wystarczający jako połączenie komunikacyjne. Dzięki tym działaniom także tutaj zostanie stworzony plac o dobrej formie architektonicznej.
6. Planowane poszerzenie rynku należy uzyskać poprzez kolumnadę przy ulicy Wrocławskiej. Poprzez wspomniane zmiany zostanie stworzona powierzchnia ok. 2600 m² do zabudowy i wykorzystania.

W zastępstwie
[podpisy odręczne]

k. 302-321. Uwaga: przetłumaczono tylko proponowane zmiany do Lex Adickes dla Kalisza, porównane z wcześniejszą wersją tego dokumentu.

Projekt ustawy o scaleniu działek dla Kalisza.

§ 1.

W mieście Kalisz w interesie dobra publicznego

a) w celu udostępnienia terenu budowlanego oraz
b) w celu przywrócenia właściwego kształtu odbudowywanych działek budowlanych
przeprowadzane jest przekształcenie i scalenie tych działek, które na mapie dołączonej do niniejszego rozporządzenia są położone na otoczonym ramką obszarze.

W zakresie przekształcenia i scalenia obowiązują poniższe przepisy:

§ 2.

Przeprowadzeniem procedury zajmie się komisja.

Komisja posiada urzędową nazwę „Komisja ds. scalenia dla miasta Kalisz”.

Komisja składa się z:

1. 1 Komisarza Szefa Administracji przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim lub ewentualnym rządzie krajowym jako przewodniczącego,
2. burmistrza Kalisza jako zastępcy przewodniczącego,
3. 1 rzeczników w dziedzinie budownictwa,

4. 1 rzeczników w dziedzinie prawa uprawnionego do pełnienia urzędu sędziego
5. 1 dyplomowanego geodety,
6. 2 rzeczników obeznanych z wartością działek w Kaliszu w celu wyceny działek.

Oprócz burmistrza żaden z członków magistratu nie może być członkiem komisji. W razie przeszkód burmistrz będzie reprezentowany przez zastępcę burmistrza.

Członkowie komisji, oprócz burmistrza Kalisza, zostaną mianowani przez szefa administracji przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim. Przed mianowaniem członków należy wysłuchać propozycji Rady Miasta Kalisza.

Członkowie komisji mają prawo do zwrotu wydatków pieniężnych. Członkowie, o ile nie są oni urzędnikami państwowymi lub miejskimi, mają ponadto prawo do zapłaty 2 marek za godzinę, jednak maksymalnie 15 marek za dzień.

Komisja jest zdolna do podejmowania uchwał, gdy wszyscy członkowie zostali zaproszeni do podjęcia uchwały oraz obecni są przewodniczący lub jego zastępca i co najmniej połowa członków.

Komisja podejmuje uchwały większością głosów. W razie równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

Komisja jest reprezentowana przed sądem i poza nim przez przewodniczącego, który posiada pieczęć z opisem w otoku „Komisja ds. scalenia dla miasta Kalisz”.

Dokumenty komisji są dokumentami publicznymi, ich protokoły i plan podziału mają moc dokumentów sądowych.

§ 3.

Od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia nie wolno dokonywać sprzedaży ani obciążania działek położonych na obszarze wymienionym w § 1. W ciągu dwóch tygodni od opublikowania niniejszego rozporządzenia Wydział Hipotek z urzędu wpisze zakaz sprzedaży lub obciążenia do ksiąg wieczystych. Wpisu należy dokonać w teczce na osobnej karcie, którą należy przymocować w księdze wieczystej,

Działki, które nie są jeszcze wpisane do księgi wieczystej, należy z urzędu wpisać zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi tworzenia ksiąg hipotecznych.

Komisja ds. scalenia jest zobowiązana do zasięgnięcia wiedzy na temat treści ksiąg wieczystych. O ile jest to konieczne, jest ona uprawniona do zażądania wydania odpisów od Urzędu ds. Hipoteki. Za te odpisy nie wolno pobierać opłat administracyjnych ani stempłowych. Wydatki pieniężne należy zwrócić.

Wydział Hipotek jest zobowiązany do poinformowania z urzędu Komisji ds. scalenia o wpisach dokonanych po wpisaniu adnotacji (§ 3 ust. 1).

Szef administracji przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim jest uprawniony do unieważnienia zakazu sprzedaży i obciążenia w odniesieniu do tych bloków ulic (§ 4), dla których przeprowadzana jest procedura. Unieważnienie należy ogłosić publicznie w dzienniku rozporządzeń.

[...]

§ 10

W pozostałym zakresie, o ile w ustawie nie zapisano innych postanowień, w odniesieniu do decyzji odpowiednie zastosowanie mają przepisy rozporządzenia *[puste pole]*, ze wskazaniem, iż miasto Kalisz należy traktować jako wykonawcę.

[...]

§ 24

Gmina miasta Kalisz jest zobowiązana do złożenia kwot odszkodowania, jakie ma zapłacić za wchodzące w rachubę działki

1. jeżeli oprócz właściciela istnieją osoby uprawnione do odszkodowania, których roszczenia co do sumy odszkodowania nie są jeszcze ustalone,
2. jeżeli określona działka posiada ciężary realne, hipoteki, długi gruntowe i rentowe.

Kwoty odszkodowania należy złożyć do kasy okręgu w Kaliszu. Każda zaangażowana osoba może dochodzić na drodze prawnej swojego prawa do złożonej kwoty wobec zaangażowanej osoby, która to kwestionuje.

[...]

k. 322-325.

Magistrat Kalisz
Numer dziennika
12233.

Kalisz, dnia 12 listopada 1916 r.

Pieczęć:
Niemiecki Szef Okręgu
Wpłynęło 14 listopada 1916
Kalisz

Oryginał wraz z załącznikami
po zaznajomieniu się
do Pana Niemieckiego Szefa Okręgu

t u t a j

uprzejmie zwrócono.

Przedstawiamy następujące uwagi do raportu Administracji Archiwum:

W roku 1793 w Kaliszu uległa spaleniu zachodnia część śródmieścia, a mianowicie budynki przy ulicy Wrocławskiej, Złotej i Kanonickiej. Pozostała część miasta została zachowana. W tym samym roku w Berlinie zlecono majorowi pruskiemu Schaek przebudowę lewego skrzydła kolegium jezuitów na szkołę kadetów. Przebudowa ta została ukończona w 1797 roku. W roku 1800 Aleja Józefiny, wówczas Königin Louisestrasse, została rozbudowana, ale według istniejących planów

miasta z roku 1785 w większej części już istniała. Budynek sądu (obecnie sąd okręgowy) został wzniesiony w latach 1820-21.

Te informacje uzyskane z kroniki Chodyńskiego i Raciborskiego są sprzeczne z twierdzeniami Administracji Archiwum.

W szczególności nie zgadza się twierdzenie Administracji Archiwum (strona 5), jakoby przy odbudowie miasta pod panowaniem pruskim dokonano pomiaru ciągów ulic w odpowiedniej szerokości, ponieważ w istniejących ciągach ulic w niespalonych częściach miasta nie można było dokonać żadnych zmian, a w spalonych dzielnicach miasta - może z wyjątkiem niewielkich regulacji - nie dokonano zmiany ciągów ulic. Potwierdzają to stare plany miasta, pochodzące z roku 1785 - czyli na 8 lat przed pożarem.

Nie podzielamy opinii Administracji Archiwum, jakoby te ciągi ulic spełniały obecne wymagania. Wymagania, jakie obecnie stawiane są ulicom i placom miejskim, oraz jakie wynikają ze względów zdrowotnych i nowoczesnych wymogów ruchu drogowego, są większe i bardziej zróżnicowane niż wymagania z roku 1793. Zostało to także zgodnie stwierdzone przez ogół społeczeństwa, przez architektów uczestniczących w przetargu na nowy plan zabudowy dla Kalisza, jak również przez aktualnie kompetentne organy administracji.

Nowy, zatwierdzony dla śródmieścia plan zabudowy uwzględnia wszystkie te potrzeby i nie ma powodu, aby go zmieniać w celu zachowania kilku ruin skromnych prywatnych domów mieszkalnych z początku XVIII wieku. Podczas ostatniego pożaru miasta zniszczeniu uległy inne, ważniejsze pod kątem historycznym oraz architektonicznym budowle niż te wymienione przez Administrację Archiwum. Dodatkowo zachowanie istniejących ścian frontowych tych budynków jest niemożliwe ze względów konstrukcyjnych, ponieważ zostały one w takim stopniu uszkodzone przez pożar i warunki pogodowe, że już dziś nie nadają się do użytku. Za kilka lat, które upłyną do odbudowy, wpływ pogody zamieni poszczególne, pozornie dobrze zachowane mury w stertę gruzu.

Na koniec należy jeszcze wspomnieć, że przy odbudowie domu przy rynku, na rogu St Stanislaus-Strasse, nie użyto „obcych” motywów dla widoku głównego, ponieważ odpowiadają one formie architektonicznej z okresu rozkwitu polskiego renesansu.

Narzucenie, zgodnie z propozycją Administracji Archiwum, przy odbudowie miasta monotonnej, nudnej i skromnej zabudowy z początku XVIII wieku nie stanowiłoby ozdoby Kalisza.

Nowy plan zabudowy uwzględnia także w dostatecznej mierze wszystko to, co jest niezbędne w celu ochrony wyglądu miasta, dlatego przynajmniej obecnie wydanie specjalnego zarządzenia władz lokalnych nie wydaje się konieczne.

Burmistrz
v. Prądzynski
Porucznik